

ÖRÖK DICSŐSÉG
FELSZABADÍTÓINKNAK

(Dr. Karlócai János felvétele)

TERMÉSZETTÁRÁS

I. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM

1955. ÁPRILIS

ÁRA 3 FORINT

1945 - 1955

Évről évre, április első napjaiban természetjárók keresik fel, nagyobb csoportokban a Leányfalu felett emelkedő Vöröskősziklát. Innen a csúcsról gyönyörködnek a Börzsöny, Cserhát, Mátra s a távolban körvonaláiban látható Bükk nyújtotta remek panorámában. Végignéznek az ezüstösen csillogó két Duna-ágon, s a partokon fekvő községek és lakótelepek színes tarkaságán. A hegyek alján, erdők tövében megművelt földek, utak, az emberi kéz munkáját dicsérik.

Alig több, mint 10 évvel ezelőtt szovjet emberek, Zamercev tábornok vezetésével, innen irányították a Budapest felszabadításáért vívott harc egy részét. Innen irányították a Budapest északi környékét felszabadító vörös katonákat, akik hősi elszántsággal verték ki fészkeikből a fasiszta hordát. A parancsnok és környezete akkor romokat, vért és pusztulást látott e helyről, de harcosai az építést, életet és szabadságot hozták a sokat szenvedett lakosságnak.

1946. április 7-én, Zamercev tábornok, Budapest városparancsnoka állt a Vöröskőszikla csúcsán, néhány katonatársa és magyar természetbarátok kíséretében. Beszélgettek. A szovjet emberek felszabadító harcokról a természetbarátok az illegális munkáról, üldöztetésükről. Nem utolsó sorban az új, közös országépítő feladatokról esett szó. Emlék-túra volt ez, melyen elhatározták, hogy itt e helyen, mely a múltban csak néhány kiváltságos személy részére volt szabad, örök emléket állítsanak a szovjet nép hős fiainak, akik

életüket áldozták szabadságunkért, békés boldog jövőnkért.

1948 áprilisában a Természetbarátok Turista Egyesületének elnöke Kossa István elvtárs leplezte le az emlékművet, mely a messze távolból is láthatóan emlékeztet a felszabadítókra. Beszédében a munkás turisták sok-sok nehézségéről emlékezett meg, s arról, hogy egy-egy túra után sokszor a rendőrségi cella várta a természetbarátot. — Majd egy rokonszenves, polgári ruhába öltözött ember beszélt orosz nyelven. Zamercev elvtárs volt, aki most már nem egyenruhában jött el a természetjárók százai közé, hogy ezzel is bizonyítsa: a szovjet katona a békében is barátunk.

Sok idő telt el azóta. Hazánk felszabadulásának 10. évfordulóját ünnepeljük. Eltakarítottuk a romokat, helyükbe új gyárakat, gazdaságot építettünk, többet mint a múltban volt. Új lakóházak, iskolák, üdülők, s sok-sok egyéb létesítmény bizonyítja, hogy a magyar nép tud élni a szabadsággal. A kultúra, s ezen belül a sport, új óriási elhanyagolt, kirekesztett területeket hódított meg, s eredményeink itt is egyre nagyobbak. Túránk során, a felszabadult „tilos” területeket is járva, sok-sok eredménnyel találkozunk. S ezen eredményeinket látva leküzdjük nehézségeinket, hibáinkat, harcolunk újabb és újabb eredményekért, szabadságunk megvédéséért, s a tartós békéért.

A mikor 1955 áprilisában ismét találkozunk a Vöröskősziklán fogadjuk meg, hogy hűek leszünk ezen emlékeinkhez.

Székely Miklós

Induláshoz

A magyar természetjáróknak közel negyvévi szünet után ismét önálló lapjuk van. Az elmúlt időszak bebizonyította, hogy a természetjárás tömegesítése érdekében egy kizárólag természetjárással foglalkozó lapra szükség van. Most, hogy a lap újból megjelenik, meg kell határoznunk feladatait. Ennek kiindulópontja a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének 1954. decemberi, a magyar sportra vonatkozó határozata.

A határozatot az országos sportterkezetlen Hegyi Gyula elvtárs, az OTSB elnöke ismertette.

Pártunk Központi Vezetőségének határozata megállapította, hogy a testnevelés és sport területén a felszabadulás óta nagy eredményeket értünk el, különösen azóta, hogy a szovjet testnevelés és sportmozgalom tanulmányozásával, saját tapasztalataink felhasználásával megkezdjük testnevelési és sportmozgalmunk szocialista alapjának lerakását.

A határozat megállapította:

testnevelési és sportmozgalmunk alapjában megfelelt a követelményeknek, de a Központi Vezetőség 1953. júniusi határozatából még nem vontuk le a testnevelésre és a sportra vonatkozó következtetéseket.

A Központi Vezetőség decemberi határozata kiemeli, hogy az OTSB és a testnevelési és sportbizottságok rendszerének létrehozása óta testnevelési és sportmozgalmunknak egységes vezető szerve van és megszűnt a sportvezetésben addig tapasztalt zűrzavar és széttagoltság.

A testnevelés és a sport egyre inkább népünk közkincsévé válik, legjobb sportolónk a különböző olimpiái és világversenyeken megbecsülést, tekintélyt, sok barátot szereztek hazánknak. Megállapította a párt Központi Vezetősége, hogy eredményeinkre méltán lehet büszke a Magyar Népköztársaság minden polgára.

A továbbiakban a határozat rámutatott arra: az elért sikerek és eredmények ellenére testnevelési és sportmozgalmunkban nem kívánatos jelenségek és súlyos hibák vannak, amelyek komolyan veszélyeztetik a további előrehaladást.

Alapvető hiba:

nem fejlődik kielégítően a tömegek és különösen az ifjúság testnevelése. Világviszonylatban híres sportunk sok sportágban vékony utánpótlási rétegre támaszkodik, egyes sportágak fejlődésében visszaesés tapasztalható. Egyik legelhanyagoltabb területe az iskola, de az üzemekben, a vállalatokban és a hivatalokban is elhanyagolt a tömegsport. A falu, testnevelési és sportmozgalmunk mostoha gyermeke, a falusi ifjúságnak csak jelentéktelen része sportol.

Az MHK testnevelési rendszer nagymértékben elvesztette népszerűségét, a tömegek nem szívesen vesznek részt benne és sportszakembereink sem támogatják. A próbázások mögött gyakran nem állnak tényleges teljesítmények. Nem megfelelő a legfontosabb sportágak tömegesítése sem, kevés az alapfokú tömegversenyek száma és nem megfelelő egyes sportágak bajnoki rendszere.

Hiba, hogy a túlságosan nagy nemzetközi program sok esetben elvonja az OTSB erejét más fontos feladatok elvégzésétől.

A másik súlyosabb hiba, hogy habár sportolónk öntudatának fejlődése élsportolónk fokozódó hazaszeretetében megmutatkozik, mégis a sportolók között az általánosnál elterjedtebb a burzsoá gondolkodás, magatartás. A sportolók erkölcsi, politikai nevelésénél súlyos mulasztásokat követtünk el. Növekedett a sportolók fegyelmezetlen magatartása és nagy hiba, hogy nem léptünk fel keményen az ilyen káros jelenségek ellen.

Legnagyobb hiba az, hogy a testnevelés és a sport irányításában, vezetésében nem vesszük eléggé figyelembe a politikai szempontokat. Súlyos hiba a kollektív vezetés elhanyagolása, az egyszemélyi vezetés alkalmazása. Ezek az okok idézték elő az egészséges bíráló szellem hiányát, a tömegek és az alsóbb szervek kapcsolatának lazulását, a társadalmi munka háttérbe szorítását.

Az OTSB dolgozó többségükben tekintélyes szakemberek, akik képesek nagyobb feladatok megoldására is, de nem képezik magukat, általános politikai színvonaluk alacsony. A társadalmi sportszövetségeket — amelyek munkája igen fontos — az OTSB osztályai háttérbe szorítják. A társadalmi szövetségekben is sokszor tapasztalható azonban az egyszemélyi, személyi érdekek előtérbe helyezése.

A párt irányító, segítő, s ellenőrző munkája sem volt a testnevelés és sport terén minden tekintetben megfelelő. 1947 óta nem volt olyan átfogó, nyilvános jellegű párt-

határozat, amely a testnevelési és sportmozgalom további fejlődésének feltételeit tisztázta volna.

A DISZ Központi Vezetősége éveken át nem foglalkozott a testnevelés és sport ügyével, a Szakszervezetek Országos Tanácsa nem segíti kielégítően a szakszervezetek testnevelésének és sportjának fejlesztését. Nem vetettünk gátat az egészségtelen törekvéseknek sem, amelyek az állami sportvezetéssel szemben megmutakoztak.

A sportegyesületek szem elől tévesztették a testnevelés és sport alapvető célját, figyelmük túlságosan az élsport felé fordult, a tömegsportot elhanyagolták. A pénzgazdálkodásban rendkívüli lazaságok, visszaélések tapasztalhatók.

Az OTSB segítő és ellenőrző tevékenysége, a sportegyesületek irányában felszínes, nem határozza meg a sportegyesületek általános politikáját, nem tájékoztatja vezetőiket. A Központi Vezetőség határozata megállapítja, hogy ezekért a hibákért és hiányosságokért elsősorban az OTSB és ennek vezetői a felelősek, de megállapítja a DISZ Központi Vezetőségének és a SZOT Elnökségének felelősségét is.

★

A részletes beszámoló keretében ismertette Hegyi Gyula elvtárs, hogy

vannak olyan sportágaink,

amelyek az utóbbi időben tömegesség szempontjából visszaestek. Ezek közé tartozik a természetjárás.

Ebben a sportágban lassan a versenyszerűség válik uralkodóvá és elhanyagolják hatalmas szerepét a dolgozó tömegek egészségének megóvása és növelése terén. Alig rendelkeznek túrákat, tömeges kirándulásokat, ehelyett a természetjárás céljára rendelkezésre bocsátott anyagi erőket egy szűk versenyzői réteg használja fel. Ehhez még azt is hozzá kell tenni, hogy a természetjárásban részt venni óhajtó dolgozók a sportkörök részéről nem részesülnek támogatásban.

A Központi Vezetőség határozata a többi között kimondja, hogy a természetjárást tömegsporttá kell fejleszteni.

A határozat szerint a kollektív vezetés elvének megvalósítása elsősorban jelenti, hogy az Országos Testnevelési és Sportbizottság a magyar testnevelés és sport tényleges vezetőszervévé válik. Minden lényeges kérdésben az OTSB-nek kell döntenie.

Határozatait az OTSB és a többi sportszerv apparátusának kell végrehajtani. Ezt az elvet következetesen érvényesíteni kell a helyi testnevelési és sportbizottságoknál, valamint a sportegyesületeknél is. A társadalmi sportszövetségek váljanak a széleskörű társadalmi ellenőrzés szervévé, messzemenően segítsék az állami sportvezetés munkáját az egyes sportágak fejlesztésében.

Biztosítani kell az OTSB, a SZOT és a DISZ KV-nek, valamint ezek helyi szerveinek egészséges együttműködését. Látnia kell mindenkinek, hogy a testnevelési és sportmozgalom nemcsak a TSB-k, szakszervezetek, vagy a DISZ ügye, hanem az egész magyar társadalomé.

Országunk életében a Magyar Dolgozók Pártja az élcsapat, a vezető és irányító erő. A magyar sport vezető és alsó szerveinek is minden tevékenységükben igényelniük kell a pártszervek segítségét, irányutamatását. A magyar sport további fejlődése pártunk és kormányunk vezetésével, irányutamatásával érhet el újabb sikereket.

A Párt Központi Vezetőségének határozata óriási jelentőségű a magyar természetjáró sport további fejlődésében is, egyben a részletfeladatokra is rámutat.

★

A lapnak segítséget kell nyújtania a szakosztályok szervező munkájához, fel kell tárnia mindazokat a hibákat, amelyek a tömegesítést akadályozzák, de egyben meg kell mutatnia azok kijavítási módját is. Minden természetjáró magának kell, hogy érezze a lapot, ami csak úgy nyerhet kifejezést, ha megtalálja benne mindazt, amire kíváncsi, másrészt megírja a lapnak, ami a maga szakosztályában, társadalmi szövetségében jó, vagy rossz, és ami a munkájukat elősegítheti.

A lapnak a haza megismerésére és szeretetére kell nevelni minden olvasóját. Mozgósítania kell a természetjárókat létesítményeink megóvására, továbbfejlesztésére. Segítség kell adnia a természetjáróknak tudásuk fejlesztéséhez, ismereteik szélesítéséhez. A tömegesítési feladatok mellett foglalkoznia kell a természetjáró tájékoztatói versenyekkel és megfelelő irányt kell mutatnia azok további fejlődéséhez.

Feladataink tehát nagyok, ezek végrehajtásához kérem minden természetjáró tevékeny részvételét.

ERŐS ANTAL

Felszabadulásunk tízéves évfordulóján minden természetjáró találkozik a Vöröskösziklán!

TERMÉSZETJÁRÁS

Valamennyi természetjáró fájó szívvel vette tudomásul 1951-ben a „Természetbarát” beszűntetését. Akkor talán még nem is sejtették, hogy mennyire lényeges ennél a sportágnál a sajtó ismeretterjesztő, szervező és tapasztalatközlő szerepe. Az elmúlt négy esztendő erre is megtanított bennünket. Most amikor újra van sajtónk, nem lesz érdektelen, ha futó pillantást vetünk a múltra, s abból is elsősorban az 1954-es esztendőt ismertetjük, hogy a lap hasábjain megörökítsük rövid történetét, főbb eseményeit. Azonban akaratlanul rájövünk, hogy egyúttal 1953, 1952 porosodó emlékeit is felidézzük. A természetjárás fejlődésének nehézségek állják útját évek óta. Reméljük az 1955. év új korszak indítását jelenti a magyar természetjárás történetében. Most, amikor új országot építünk, ebben a nagy munkában fokozott feladat és kötelesség terhelni dolgozó népünket. Munka után azonban elengedhetetlenül szükséges a pihenés, amelynek egyik igen hasznos és egészséges formája a természetjárás. Ezért foglalkoznak egyre többen sportágunkkal. De nézzük meg, hogyan is állt a természetjárás 1954 végén.

TÚRÁZÁS

terén javulást nem láttunk! Miért? A kérdésre hosszú a válasz; a természetjárás felszabadulás előtti és az azt követő években működő szervezetei, egyesületei a testnevelési és sportbizottságok felállításával átalakultak. Különleges adottságaink miatt az átszervezés a természetjárásban nagyobb zökkenőt okozott, mint más sportágakban. A testnevelési és sportbizottságok dolgozóinak túlnyomó többsége a versenysportolók köréből kerültek ki, a természetjárást nem ismerték, lebecsülték. A társadalmi természetjáró sportszövetségek, főleg vidéken emiatt igen nehezen alakultak meg és csak 1954-ben váltak építő szervekké. Ezzel szorosan összefügg a sportágban mutatkozó vezetőhiány. Túravezetők nélkül nincs túrázás! A felszabadulás óta csak jelentéktelen számú túravezetőt képeztek ki. Új szerveink csak lassan kezdték meg az oktatást és továbbképzést. A kérdés megoldását igen sok akadály gátolta, többek között az, hogy nem is lehetett oktatás megfelelő segédletek nélkül. Hiányoztak a megfelelő szakkönyvek, amelyekből a természetjáró ismereteket, a térképolvastást, a tájékozódást megtanulhattuk volna. A felszabadulás óta nem került kiadásra turistatérkép, ami pedig a rendszeres és céltudatos túrázás elengedhetetlen segédeszköze. A természetjáró létesítmények, turistautak, útjelzések, források, kilátók, védkunyhók gondozásának, fejlesztésének hosszú ideig nem volt és részben még ma sincs gazdája. Olyan gazdája, aki szívügyének tekinti a létesítmény karbantartását, kezelését.

A vasúti kedvezmény megvonása — egyelőre jóvátehetetlen — kiesést és visszafejlődést okozott a hétvégi túrák számában és távolságában. A természetjárás a haza megismerésére és szeretetére nevel, tehát a túrázás nemcsak a lakóhely közvetlen környékére vonatkozik. A természetjáróknak az utazás eszköz, ami nélkül sportjukat csak korlátozottan gyakorolhatják és egy idő múlva egyhangúvá válik.

Az utazási kedvezményt bizonyos főlidig pótolhatta volna ugyan a sportkörök megértő támogatása és anyagi juttatása. Ennél azonban ugyancsak rossz volt a „hozzáállás”. A sportkörök vezetői általában nem ismerték el a természetjárókat, mint sportolókat és alig támogatták őket. Felszerelést a természetjárók egy helytelen rendelkezés miatt évekig nem kaptak. Ráadásul a felszerelések magas ára és egyes felszerelési cikkek hiánya mind-mind akadályozta sportágunk fejlődését.

A többi, apróbb hibát ne soroljuk, hanem nézzük meg mi történt 1954-ben a hiányosságok ellenére.

Az első félév legjelentősebb eseménye a Szabad Nép április 10-i „Természetjárás” című vezércikke volt,

amely figyelmeztetőleg mutatott rá a sportág jelentőségére. Jóleső érzéssel, büszkén olvastuk, hogy maga a Szabad Nép mutat rá a hibákra és a tennivalókra. Így, kiemelve, alig egy-két sportággal foglalkozott csak a Szabad Nép és szervezeteink mégsem használták fel eléggé a kedvező alkalmat. Azt hittük, hogy a cikk önmagában segít a hibákon, de nem ez történt. Hiába tárta fel a kedvezőtlen helyzetet, a természetjárók más sportolók által történő helytelen lebecsülését, a sajtó nyilvánosság hiányát. Bevallhatjuk, azért, hogy a cikk nem érte el a kívánt célt, maga a turistaság is felelős. Minthogy maguk a természetjárók nem vitték tovább a dolgot, döntő változás 1954-ben nem következett be. Ha az új szakasz politikájának megfelelően a dolgozók szabadidejét változatosabbá akarjuk tenni, kulturális és egészségügyi téren többet akarunk nyújtani, további munkánkban figyelembe kell vennünk a vezércikk megállapításait.

Helytelen volna, ha nem emlékeznénk meg az eredményekről is. A Sport Lap- és Könyvkiadó Vállalat a Szabad Nép vezércikkének nyomán a II. félévben gyors egymásutánban több természetjáró szakkönyvet adott ki. Gondosabb munkával, az előző portyavezetők-höz képest jobb kivitelben, szakszerű összeállításban megjelent a Mátra és Bükk útikalauz, javított kiadásban kapható a természetjárás alapismereteit tárgyaló könyvecske. Szerkesztés alatt áll ennek a könyvecske-nek folytatása, előkészületben a Pilis kalauz új javított kiadása, a Balatonfelvidék, Bakony kalauzainak kézírata.

A múlt évben is növekedett, ha lassan is, egyes helyvidékek turista útjelző-hálózata. Egyre szervezettebben foglalkoznak a megyei társadalmi sportszövetségek a turistautak jelzéseivel, karbantartásával.

Jóleső érzéssel láttuk, hogy a vidéki természetjárás is egyre szebb eredményeket mutat fel. A baj ott volt — és még részben ma is így van — hogy az Országos Társadalmi Természetjáró Sportszövetség nem nyújt elég irányítást és támogatást munkájukhoz. Feladataink felmérésekor tudomásul kell vennünk, hogy a vidéki szervezetek több segítséget, irányítást várnak. A megyei társadalmi szövetségek közül kiemelkedik a veszprémmegyeiek munkája, akik a megyei TSB és a Turistaházakat Kezelő Vállalat segítségével a Bakonyban fenntartott két menedékház mellett, egy év alatt három turista szállást szereltek fel. De fejlesztik létesítményeiket a borsodiak is, gyönyörű Bükk hegységükben. Egyre újabb szakosztályok alakulásáról hallunk az alföldi városokban (Debrecenben, Nyíregyházán, Szolnokon, stb.), tehát a vérkeringés mindenesetre megindult.

Érdekes és hasznos volt az OTSB 1954. évi sportnap-tárában felvett megyei természetjáró napok rendezése. Ezeket ébredtünk rá, hogy megfelelő szervezés mellett minden nehézség ellenére lehet tömegeket mozgósítani. A budapesti természetjáró találkozó színhelyén, a Nagyvillámon több mint 1200 turista gyűlt össze. Nagy kár, hogy a találkozó helyén nem volt megfelelő foglalkoztatás, műsor. Értésülésünk szerint azokban a megyékben, ahol jól szervezték, a természetjárók százai túráztak a kijelölt találkozó helyekre. Ezt minden szónál jobban bizonyítja a Tolna megyei találkozó. Itt nincs természetjáró szervezet és szakosztály, mégis, a TSB kiírására jó szervező munkája eredményeként közel hatszáz turista, kiránduló és sportoló jelent meg a találkozón.

A minőségi túrázás fokmérője a természetjárók sportminősítése. A múlt évben 1253 minősített természetjáró közül többen érdemes és I. osztályú szintet értek el. A minősítés alapja a túrázás. A magasabb szintek eléréséhez évi ötven-hatvan túra szükséges. A minősítettek száma bizonyítja, hogy sok száz és ezer egye-

1954 - BEN

sületi túrát vezetnek szakosztályaink. A budapesti TSB 1945 óta elsősorban történő adatgyűjtéséből kiderült, hogy a Nagybudapest területén működő szakosztályokban több mint nyolcezer leigazolt turista van.

A sportegyesületek országos elnökségei mellett alakult társadalmi természetjáró szakbizottságok is egyre jobban működnek. A jó munka elősegítésére egyesületi találkozókat szerveztek. 1954-ben a Vörös Meteor SE 200, a Lokomotív SE 320 és a Fáklya SE 180 vidéki és budapesti természetjárója gyűlt össze azért, hogy munkájukat egységesítsék és megjavítsák.

A túrázás terén előző években tapasztalt visszaesés arra indította az OTSB-t, hogy 1955. évre a szakosztályok között túrapontversenyt írjon ki. Tudjuk, hogy sok olyan turista van, aki nem szervezetteren túrázik. Ezeknek bevonása is komoly feladata ennek a versenymozgalomnak.

TERMÉSZETJÁRÓ TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYZÉS

A felszabadulás óta a természetjárás egyéb formája: a természetjáró tájékozdási versenyzés, gyors és nagy fejlődést ért el. Rövid néhány év alatt a versenyzők száza szerették meg ezt a különösen érdekes, izgalmas sportágat. Hiba volt, hogy bizonyos fokig a természetjárásban működő és vezetői feladatokat végző sportolók nagy része is versenylázba esett. Ez is hozzájárult a túrázás visszafejlődéséhez. A fejlődést viszont előmozdította, hogy a sportkörök, TSB-k, — amint „versenyről” volt szó, — még a turistákat is támogatják. De nemcsak ez indította a tagokat a rendszeres versenyzésre. Maga a verseny módja is olyan érdekes, hogy ha akár kezdő, akár komolyabb sportember belekóstól, valósággal szenvedélyvé válik. Pedig nem könnyű a tájékozdási verseny sem szellemileg, sem fizikailag. Talán éppen ez vonzza legjobban az ifjúságot és a felnőtteket egyaránt. Nagyfokú elméleti felkészültséget és komoly állóképességet követel meg a versenyzőktől.

Hozzájárult a verseny fejlődéséhez az is, hogy egyelőre külföldi túrázásra nincs lehetőség. Így a magashegyi túrák nehézségeit, erőkifejtését is pótolják a versenyek. Dr. Dvorák írja könyvében, hogy: „a természetjárás nálunk nem olyan veszélyes, mint sok más országban. Viszont nálunk is vannak, akik szeretik és keresik azt a férfias küzdelmet, amit a természet erőinek legyőzése jelent. A természet veszélyeiből nálunk csak egyetlen maradt, ez pedig az eltévedés veszé-

lye... Nálunk a természetjárás legmagasabb követelményeinek formája: a tökéletes tájékozdás.

1954-ben fejlődésben lévő versenyzésünk első módszertani állomásához érkezett Dr. Dvorák József „Természetjáró versenyek rendezése” című könyvének kiadásával. Év végén pedig az OTSB a vidéki versenyzés fejlesztése érdekében a tatai edzőtáborban versenybíró továbbképző tanfolyamot rendezett.

Az év folyamán igen sok versenyt rendeztek. Lassan az ország minden hegyvidékén ismertté vált a különös felszerelésű versenyző, a maga terepasztalával, fejlámpájával, ruházatával. Egyes versenyeken rekordot értünk el a versenyzők létszámában. A tavaszi egyéni bajnokság elődöntői során ezren felüli versenyző állt rajthoz. A hagyományos „Felszabadulási emlékversenyre” 50 csapat nevezett be. Voltak vidéki versenyek, például a Balatoni kupa, a miskolci Herman Ottó, az ózdi Mazura, az egri Dobó István emlékverseny, ahol húsz-harminc csapat indult el.

A versenyek fejlődésével jelentkeztek a hibák is. Egyes szakosztályok ebben látták a fejlődés további útját és kizárólag a versenyekre készültek, így lassan kialakultak versenyző szakosztályok s ezzel a versenyeken már egyenlőtlen küzdelemre került sor. Régi, tapasztalt versenyzők kerültek össze versenyzésben kezdőkkel. Érthető, hogy az eredményeket előre meg lehetett jósolni. Versenyeink természeténél fogva csak korlátozott számban indíthatók a csapatok, vagy egyének. Így gyakran a nevezők jó része lemaradt a versenyről. A rendezők soha nem tudták, hogyan rendezék a versenyt. Könnyűre tervezzék, hogy a kezdők is elindulhassanak, vagy nehézre, hogy csak a gyakorlottak érjenek el jó eredményt?

1954 folyamán a versenyeket rendszerbe kellett már foglalni, a társadalmi sportszövetség kidolgozta javaslatát, aminek alapján az OTSB 1955. évre kiírta a természetjáró osztályozott bajnokságokat. Az Országos Bajnokság 12 csapattal, a budapesti I. osztályban 12 csapattal, a megyei, városi II., III. osztályban a nevező csapatokkal kerül megrendezésre, s így az egyes csoportokban egyenlő felkészültségű versenyzők fogják összemérni erejüket és tudásukat.

Míg a tájékozdási versenyek fejlődésük során eljutottak a bajnoki rendszerhez, közben más irányba is kiterjedt a versenyzés. Először a síelést kapcsolták be a versenyzésbe. Ezt követte az evezős, majd a barlangi tájékozdási verseny. 1953-ban a budapesti Lokomotív kezdeményezésére természetjáró ötpróba versenyt is rendeztek. A BTSB által másodízben megrendezett ilyen versenyen már 88 természetjáró vett részt az ötféle sportágban (gyalogos, kerékpáros, futó, úszó és kajakozó), 125 km-es útvonalon.

1954-ben a BTSB elsőnek rendezett egésznapos, önálló kerékpáros tájékozdási versenyt 66 km-es távon, hegyen-völgyön, erdőn és síkságon keresztül.

A természetjárás különböző formáiban megrendezett versenyek a sokoldalú sportember kialakítását célozzák. A tájékozdási feladat új tartalommal tölti meg a sportteljesítményt. A sokoldalú természetjárónak tehát az elméleti felkészültségen, a szellemi teljesítményen kívül a többi sportág technikájával is meg kell ismerkednie, az eredetileg „gyalogló turistá”-ból így lesz sokoldalú sportember.

Mindebből látjuk, hogy nehézségeink ellenére is mind a versenyzés, mind a túrázás terén hozott fejlődést az elmúlt év és bizakodva várjuk az 1955. évet, mely remélhetőleg sok szép eredményt és újabb tanulságokat tartogat számunkra a természetjárás minden területén.

Thuróczy Lajos

Több mint harminc éves a szovjet alpinizmus. Az alpinisták útban a Dzsaloovcsaí-hágó felé.

(Korovina TASZ felvétele)

SZIKLAMÁSZÁS

A természetjárás számos ága közül a legtöbb ügyességet, bátorságot és önfegyelmet a sziklamászás kívánja meg. Hazánkban nincsenek felhőkösorúzta, több ezer méter magas sziklaormok, pedig az ezekre való feljutás jelentené az igazi küzdelmet, amely igénybe veszi a hegymászó minden szellemi és fizikai képességét.

Nálunk a sziklaóriásoknak csupán kicsiny márai, a „sziklamászó iskolák” találhatóak. Az ezeken való gyakorlás azonban — az eddigi tapasztalatok szerint — kiváló edzésnek bizonyult magashegyi túrákra. Ezt nemcsak a régi, hírneves magyar hegymászók kiemelkedő teljesítményei igazolják, hanem az utóbbi évek néhány merész magyar hegymászója is, akik a Magas Tátrába is eljutottak és onnan számos égbenyúló csúcs megmászása után tértek vissza. Ezek az eredmények lelkesítették idehaza is hegymászóinkat. Jól ismert sziklafalaink a hegymászók serény munkája nyomán megélnék. A csobánkai Oszolyt, a pilisi Vaskaput, Nagyszénás vidékén pedig az Ördög- és Csabai tornyot minden hétvégén a budapesti sziklamászók lelkes csapatai rohamozták meg.

A legutóbbi időben azonban mint ha csökkent volna az érdeklődés a „bátrak sportja” iránt. E feltevést igazolja a még 1953 végén megtartott „Sziklamászó nap” is. Öt sportkör képviselőjében csupán körülbelül harminc hegymászó jelent meg. A „Sziklamászó nap” azonban arra mégis jó volt, hogy a visszaesés okát felderítse. A legelső nehézséget a felszerelés hiányossága okozta.

Megbízható kötelek, szegek és csapógyűrűk nélkül komoly sziklamászást elképzelni sem lehet.

A meglévő kötelek veszedelmesen elkoptak. A házilag gyártott csapógyűrűk és szögek pedig vagy nem megfelelőek, vagy kevés számuk miatt a sziklamászók kisebb táborának sem elegendőek.

A felszerelési problémákon kívül, kétségtelenül bénította a tevékenységet a magas hegységekben való túrázás lehetőségének hiánya. A „Sziklamászó iskola” valóban csak előkészület, edzés, nem pedig kielégülést nyújtó nagyszabású testgyakorló feladat. Minden sziklamászónak az a vágyalma, hogy tudását és erejét magas hegységben tegye próbára, ahol a veszélyes feladat teljesítése után érzett örömet, a csúcs meghódításának nagyszerű érzete és a káprázatos panoráma teszi teljessé. E küzdelemért vállalják sportolóink az „iskolákban” való edzés kemény, néha veszélyes munkáját. A magas hegységi hegymászás kilátástalansága, sziklamászóink egyrészt elérhetőbb sportcélok felé irányította.

Ezek a körülmények mégsem jelentik azt, hogy számos fiatal természetjárónk változatlan lelkesedéssel ne vágya a bátrak és legügyesebbek sportjára, a sziklamászásra. Nem egyszer vagyunk szemtanúi az Oszolyon is, fiataljaink szívós próbálkozásának. Otthonról elcsent ruhaszártó kötéllel a derekukon, közönséges kalapáccsal a csuklójukon, primitív gyöngye szögekkel felszerelve, a legnehezebb helyeken igyekeznek felfelé. Szakszerűtlenségüket csupán bátorságuk és ügyességük ellensúlyozza.

E fiatalok érdekében valóban fontos, hogy megtaláljuk a módot a helyes mászás és kötélbiztosítás oktatására. E feladat országos viszonylatban azonban csak oktató képzéssel, nem pedig közvetlen tömeges oktatással oldható meg. A sziklamászás technikája és a rendelkezésre álló sziklafalak nagysága egyszerre tiztizenkét főnél több részvevő számára biztonságos mászást nem tesz lehetővé. Az elméleti oktatást azonban

feltétlenül össze kell kapcsolni a gyakorlati bemutatással és a gyakorlat helyes végrehajtásának ellenőrzésével. Több oktató, több helyen természetesen egyidejűleg is nagyobb létszámú tanítvánnyal foglalkozhat. Így érhető csak el, hogy valamennyi érdeklődő szakszerű kiképzést kapjon. Reméljük, hogy a legutóbbi időkben a természetjárás iránt mutakkozó érdeklődés hozzásegíti sziklamászóin-

kat ahhoz, hogy a közel egy éve megállapított megoldatlan kérdések végül is kedvező elintézészt nyerjenek. A film és a sajtó érdeklődése csak erősíti reményeinket és mindannyiunkat arra ösztönöz, hogy minden akadályt elhárítsunk hegymászásunk újbóli fellendülésének útjából.

Vigh Endre

I. Dolgova, a Vörös Csillag sportegyesület alpinista oktatója mászás közben

(Korovina-TASZ felvétele)

A MECSEK VIRÁGAI

Hazánk egyik legérdekesebb hegyvidéke a Mecsek. 500 méternél magasabb csúcsok mély völgyekkel váltakoznak. A sötét erdőket itt-ott üde zöld rétek szakítják meg. S mennyi virág! Egyik-másikat nem is találjuk az ország más vidékén. Egy rövid pillantást vetve, kísérik végig a Mecsek növényemek életét tavasztól késő őszig.

Télvége. A budai hegyekben most dugja ki apró fejét a téltemető, s a hóvirág: a tavasznak első biztató jelei. Még fázósan húzzák össze magukon a meleg kabátot a kimerészkedő emberek, de a Mecsekben már vidám kép fogadja a hideggel nem törődő botanikust, turistát. A villányi hegységben, Nagyharsány felett, a napos, déli lejtőkön javában virít már a Dunántúl legkorábbi virága, a magyar kikerics. Ez a szép fehéreslila ritka növény hazánkban másutt nem fordul elő, s legközelebbi lelőhelye csak a dalmát tengerpart. Ha a napos lejtőkről beljebb megyünk az erdőbe, ahol tegnap még nagy foltokban búcsúzott a hó, ma már fehér hóvirág-mezőket találunk.

A budai hegyekben még csak érezni lehet a közelgő tavaszt, mikor a Mecsek erdeiben már virágozik az illatos hunyor. Ez az örökzöld balkáni növény itt éri el elterjedésének legészakibb határát. Mindenfelé oly sok látható, a pécsiek alig tudják elhinni, hogy az ország más vidékein hiába keresik.

E két mediterrán növény jelenléte a tenger közelségét, enyhébb éghajlatot jelez. Találkozunk természetesen erdeink megszokott virágaival is. Virítanak a keltikék, a pimpók, a mélylila, s halványabb kőköresinék.

Majomkosbor

a sziklás oldalakat az iriszek tömege borítja. Rügyeznek a fák, s a sombokrok élénkcsárga virágai mesziről integetnek a még lombtalan erdőben.

A tavasz napról napra pompázóbb, mind több és több színes virág nyitja szirmát, s az ezerszínű erdő madárdallal köszönti a természet ébredését.

Beköszönt a május!

A Zengő oldalán — Pécsvárad felől — meredek ösvényen kapaszkodva, hirtelen csodás szép látvány tárul elénk. Az üdezőld oldalban hatalmas fejukkal bókolkak a bánáti bazsarózsa vérvörös virágai. Ez a szép növény itt terem egyedül az országban. A csúchoz közel — bükk-erdőben — érdekes kis fehér virágra akadunk. Az olasz müge mediterrán növény, mely elterjedésének északi határát itt éri el.

Hűvösebb völgyekben hófehér szönyeget alkot a medvehagyma. Erős hagymaszaga után már messziről megtaláljuk a hasznos gyógynövényt.

A Misina oldalában, Kantavár körül nagy tömegben virít a kaukázusi zergevirág. A pécsiek sárga margarétának ismerik s nagy csokrokat kötnek belőle.

Vadvirágos Mecsek! Milyen büszkén emlegetik a pécsiek! Május-júniusban a város felett emelkedő pusztafüves lejtők színpompában díszlenek. Pompázva virít a hérics aranycsárga virága s közvetlen mellette egy mecseki ritkaság, a majomkosbor. Ez az érdekes kis virág az orchideák közé tartozik, s nevét különös alakjáról nyerte. Alig gyönyörködünk a szép halványlila virág látán, már másik ritkaság köti le figyelmünket. Szarvasbangót találunk, mely ugyancsak az orchideák közé tartozik. A Balkán félsziget és a Kaukázus az otthona ennek a rendkívül szép virágnak, amely, sajnos, itt a Mecsekben nagyon megritkult.

A sziklák között a pikkelypáfrány élénkzöld levelei integetnek. Ez a melegkedvelő kis növény csak elszórtan húzódik meg a dél felé néző sziklák védett oldalán.

A virágos réteken túl, az erdő lombosodó fái közt a szép jerikói lonc cserje illatos virágait láthatjuk hajlongani a nyáreleji szélben. A fákon színes levelű növény kúszik, valóságos őserdői képet adva a tájnak. Ez a pirítógyökér. Gyöktörzsét alkoholban feloldva reuma ellen használják ezen a vidéken. Főzete a bőrt megpirosítja, innen kapta nevét.

A tölgy- és a bükkfák közt néhol szálanként, másutt kiterjedt állományt alkotva megjelenik a szelidgesztenye.

Jön a nyár s forró sugaraiból magot érlel a növény.

Az erdők tikkadt levelekkel várnak minden csepp esőt, harmatot. És már színeződnek a fák levelei, amikor a rétek mindenütt ismeri őszi kikericsé, vagy az aranyfürt

Jerikói lonc

sárga csoportjai — mint a virágos nyár utolsó képviselői — bontogatják szirmukat. Amint beköszönt a november, a virágok — termésüket elszórvva — hervadtan hevernek lábunk előtt.

S a lombját vesztett erdőben már csak egy-egy élénkebb foltot alkotva búcsúzik egy ritka növény: a lónyelvű csodabogyó. Piros bogoyótermése az örökzöld leveleken eleven színt visz a már hófoltos erdőbe.

Hó takarja a tájat. S a megfagyott, néma erdőben a vidám kirándulók, sielők lába alatt újra csak a tavaszra készülődnek az illatos mecseki virágok.

Czakler Mária

(Vajda László felvétele)

Lónyelvű csodabogyó

A sportorvos és a természetjárás

Sportorvosi vizsgálatra gyakran jelentkeznek Intézetünkben természetjárók, fiatalok, öregek, férfiak, nők egyaránt. S ha egészségileg a követelményeknek megfeleltek, természetesen tűnt, hogy ellenőrző könyvükbe a „versenyezhet” bélyegzőt beleütjük.

Hát hogyan? Mit is jelenthet a természetjáró verseny? Jó levegőn vannak a résztvevők, erdő, mező a versenyterem, napfény, eső, szél edzi, ellenállóvá teszi őket, s ha sétánál, kirándulásnál többet is kívánnak, bizonyára nem megerőltető sport, még versenyzésnek sem.

Igy gondoltam magam is addig, míg két alkalommal részt nem vettem ellenőrző orvosként természetjáró versenyen, a B-TSB ötpórbázó (VIII. 28–29.) és bajnoki versenyén (IX. 24–25.). Nem kis meglepetéssel néztem a komoly megerőltetést kívánó feladatokat, és a résztvevők nagy teljesítményét. Itt versenyezni bizony csak tervszerű felkészüléssel, sokrétű edzéssel, megfelelő testi és szellemi képességekkel lehet.

Mi volt a feladat? A B-TSB bajnokságon a túratervés részlegnek még könnyű dolga volt: a 36 km-es útvonalra 24 óra állott rendelkezésre, — az átlagosan 6 óras alvásidőt is beleszámítva — s az összes szintkülönbség 2100 m volt.

A csapatversenyen indulók egyik csoportja nappali feladatát reggel 6 órakor kezdte: 13 km volt a táv, 1200 m szintkülönbséggel. Célbaérés után pedig átlag 5 óras pihenőidő után kezdődött az éjszakai terepverseny, ahol 7 km-t tettek meg, 860 m szintkülönbséggel.

A másik csoport hasonló időbeosztással nappal 14 km-t ment 850 m szintkülönbséggel, éjszaka pedig 9,5 km-t 560 m szintkülönbséggel.

Gondoljuk csak át a feladatot. Ha csak a fizikai megterhelést nézzük is, maga a táv, a számtalan kis és nagy emelkedő, lejtő, járt és járatlan utak ezer akadálya, nem kis mértékben veszi igénybe a szívet, vérkeringést, tüdőt, izmokat. S ha a szellemi foglalkoztatást is hozzávesszük (bemérések, a megfeszített figyelem, ami az utasítások pontos végrehajtásához szükséges, versenyizgalom) az idegrendszer és az agy ugyancsak erős igénybevételét jelent.

Kifogástalan erőbeli állapot, jó teljesítőképességű ép szervezet kell tehát ahhoz, hogy valaki természetjáró versenyen részt vehessen. Ezt elérni pedig csak rendszeres túrázással, edzéssel, sportszerű életmóddal lehet — ha a sportorvosi vizsgálat is alkalmasnak találja a természetjárót.

Még fokozottabban szükséges a sokféle edzés és általános testnevelés a természetjáró ötpórbázóhoz, ahol a természetjárásban adódó összes lehetőségét használni kell: kerékpár, futás, úszás, kajak, gyaloglás. S nem akármilyen feltételekkel: a B-TSB versenyen 24 km volt a kerékpáros táv, 260 m szinttel, az éjszakai terepverseny 6,8 km 330 m szinttel, hajnali terepfutás következett ezután 5,6 km 40 m szinttel, a Duna átúszásával folytatódott 0,9 km, s a 12,4 km kajakút fejezte be. Mindezt nem egészen 24 óra alatt kellett teljesíteni.

A két versenyen közel 400 vizsgálatot végeztünk, s ha a versenyek egészségügyi hatásáról részletesen most nem is számolunk be, meg kell mégis mondanom, hogy a 400 vizsgálatban 6 esetben kaptunk csak kóros értéket (1.25%) s ezeket is előző orvosi vizsgálattal enyhíteni, illetőleg kivédeni lehetett volna.

A természetjárást tehát, mint testnevelő sportot, minden korúnak és mindkét nemnek ajánlani lehet: a vérnyomást, érverést előnyösen ser-

kenti, a szívet jobb munkakihasználásra bírja, ami azt jelenti, hogy a szív egy-egy összehúzóddással nagyobb vérmennyiséget dob az ér-pályába, kevesebb érveréssel többet végezve, mintha sok, felületesen, kevés vért megmozgató szívveréssel dolgoznék. A légzés mélyül, s a tiszta levegő a tüdő átszellőzésében feltétlenül előnyös. A tisztálkodásra használt hideg patakvíz a bőreket is kedvezően „táncoltatja”, s végeredményben az egész szervezet áthangolódik, ellenálló képessége nő, a betegségek leküzdésében gyorsabb, testileg-lelkileg erősebb lesz.

Hogy azután a természetjáró versenyen is indul-e, egyéni, csapat-, három- vagy ötpórbázó versenyző mikor lesz, ennek eldöntését bízzuk a sportorvosi vizsgálatra, ahol — ismerve már a versenyfeltételeket és teljesítményeket — nagyobb körültekintés és megfontolás után ütik be az ellenőrző vagy minősítő könyvecskébe azt, hogy „versenyezhet”.

Dr. Upor Mária

A testnevelés és sport 1955. évi munkaprogramjából

A sportoktatási feladatok keretében a 8. pont a természetjárásra vonatkozóan a következőket írja elő:

„Természetjárásban a sportág fejlődése aránytalanul eltolódott a versenyzés felé. A turisztika elsősorban tömegmozgalom és nem verseny-sport. A dolgozók és az ifjúság egészségének megőrzése, fejlesztése, a hová védelmi és általános természetismereti, földrajzi, történelmi ismeretek megszerzése a fő feladata a tömegeket mozgósító természetjárásnak. Budapesten és a vidéki helyeken a sportkörök természetjáró szakosztályainak elsősorban ezeket a feladatokat kell maguk elé tűzni és megvalósítani.”

1955. évi országos jellegű természetjáró rendezvények

Ez a naptár azokat a rendezvényeket tartalmazza, amelyek az ország minden részéből nevezett, ill. bejelentett természetjárók vesznek részt.

Időpont	A rendezvény		Rendező szerv
	megnevezése	helye	
Jan. 1—dec. 31	Szakosztályok közötti túra-pontvers.	kij. helyen	OTSB
Jan. 16. v. 23.	Téli természetjáró tájékoztatói csapatvers.	kij. helyen	B-TSB
Márc. 19—20.	Országos csapatbajnokság első fordulója	kij. helyen	Mb. SK
Március 27.	Országos értekezlet	Budapest	OTSB
Április 2—4.	Felszabadulási emlékv. s.	kij. helyen	OTSB
Április 4.	Felszabadulási emléktúra	Vörösköszikla	OTSB
Április 16—17.	OCsB második forduló	kij. helyen	Mb. SK
Április 23—24.	OCsB harma. ik ford.	kij. helyen	Mb. SK
Május 1—2.	„Május 1.” csapatvers.	kij. helyen	Vörösköszikla
Május 14—15.	OCsB negyedik ford.	kij. helyen	Mb. SK
Május 21—22.	„Kilián György” ifjúsági csapatvers.	kij. helyen	Haladás SE
Május 28—29.	„Földes Ferenc” ifjúsági csapatvers.	kij. helyen	Fáklya SE
Jún.—szept.	Versenybíró továbbképző tanfolyam	Budapest	OTSB
Június 4—5.	OCsB ötödik forduló	kij. helyen	Mb. SK
Június 18—19.	OCsB hatodik forduló	kij. helyen	Mb. SK
Június 26.	„Balatoni hét” csap. vers.	Balaton felvidék	Veszprém megy. TSB

Időpont	A rendezvény		Rendező szerv
	megnevezése	helye	
Július 3.	Vándordíjas csapatvers.	Meccsek hsg	Pécsi Lendület SK
Július 30—31.	Országos csapatvers.	Soproni hegyek	Sopron VTSB
Aug. 19—20.	„Herman Ottó” csap. v.	Bükk hsg	Miskolc VTSB
Aug. 19—20.	„Fazola Henrik” egyéni verseny	Bükk hsg	Di. Vasas SK
Aug. 21.	Országos Természetjáró Találkozó-nap	Bükk hsg	OTSB
Aug. 27—28.	Természetjáró ötpórbázó egyéni és csapatvers.	kij. helyen	Lokomotiv SE
Szept.—dec.	Oktató továbbképző tanfolyam	Budapest	OTSB
Szept. 4-ig	Sportköri egyéni bajnoks.	kij. helyen	Sportkörök
Szept. 10—11.	„Mazura Károly” csap. v.	Bükk hsg	Ózdi Vasas
Szept. 22—25.	Vidéki osztályozó Cs. B.	kij. helyen	OTSB
Október 2-ig	Egyesületi egyéni bajn.	kij. helyen	S. E.-ek
Október 8—9.	Béke-vándor ijas csap. v.	kij. helyen	Szikra SE
Október 8—9.	Béke-vándordíjas egyéni verseny	Pilis hsg	Pestm. TSB
Okt. 14—16.	Országos egyéni bajn.	kij. helyen	OTSB
Október 23.	„Dobó István” csap. v.	Bükk hsg	Eger VTSB
Nov. 6—7.	„Októberi Szocialista Forradalom” emlékv. s.	kij. helyen	Spart. SE

Egy minősített szakosztály 1954. évi munkája

A pesti Lokomotív sportkör a minősített szakosztályok közé tartozik s mint ilyen, egyik részvevője az 1955-ben meginduló Országos Csapatbajnokságnak. Az OB-ban szereplő 12 csapat közül nem a legjobb, de talán nem is a legrosszabb. Ebben a kategóriában a jó közepes szakosztályok közé tartozik. Megítélésünk szerint — az OB nyitány során — érdeklődésre tarthat számot, ha bemutatjuk ennek a szakosztálynak 1954. évi tevékenységét az adatok tükrében.

A sportkör 76 tagot számlál. Tehát taglétszám szempontjából a közepes szakosztályok közé számítható. A 76 főből az év folyamán 68 fejtett ki aktív sporttevékenységet. Ebből 40 csak túrázott, 28 pedig versenyzett és túrázott is. A 28 versenyző közül 8 tartozik a fiatal gárdához. A szakosztály minősített sportolónak létszáma 29 volt. Megosztásuk: 6 fő II. o., 4 fő III. o., 19 fő pedig jelvényes. 1955-re kért minősítések alakulása a következő: 3 érdemes, 5 I. o., 2 II. o., 10 III. o. és 19 jelvényes. Tehát tétel-számban is (10 fő többlet a múltévhez viszonyítva!) — de főleg értékben erős javulás jelentkezik a múlt évihez képest.

VERSENYZÉS

A szakosztály összesen 40 különféle verseny-rendezvényen vett részt. Ebben a számban természetesen benne foglaltaknak a szakosított természetjáró versenyek is (kerékpár, si).

A gyalogos versenyrendezvények száma 34, amiből 12 a rendezésre, 22 pedig a szoros értelemben tekintett versenyre esik. Ez utóbbi számban nem szerepel a Lokomotív Spartakiádja.

A 22 verseny közül 18 vegyes (közöttük egy nő) és 4 ifjúsági verseny volt.

A vegyes versenyek közül kettőn ért el a szakosztály első helyezést. Egyik volt a soproni országos Lokomotív verseny 17 csapattal, a másik a bükkhegyi Herman Ottó emléktverseny 19 csapattal. Egy helyen második (Lokomotív vándor-kupa), a Vörös Meteor rendezésében lebonyolításra kerülő „Május 1” versenyen pedig 22 csapat közül a harmadik helyre került a szakosztály. A többi versenyen közepes helyezéseket ért el.

Igen szépen dolgozott a sportkör ifjúsági részlege is. A soproni Lokomotív ifjúsági versenyén ugyan csak hatodik helyezést ért el, de az ifjúság legnagyobb természetjáró versenyén a gereszei Kilián György emléktversenyen 17 részvevő csapat közül már a negyedik helyen találjuk.

A fejlődés innen egyenes vonalban ivel felfelé. A Lokomotív SE országos gyakorló versenyén a szakosztály két ifjúsági csapattal vette fel a küzdelmet s az ott elindult 21 csapat közül az egyik a második, a másik csapat pedig a harmadik helyen végzett. A szorgalmas ifjúsági munka a Lokomotív SE országos ifjúsági versenyén hozta meg legszebb gyümölcsét, ahol is a szakosztály két induló csapata közül az egyik az első, a másik pedig a második helyre került. Az utánpótlásban tehát a szakosztály 1954. évi munkája töretlen, céltudatos fejlődésről tesz tanúságot.

A női csapat 1954-ben mindössze egy versenyen és pedig a Lokomotív SE gyakorló versenyén vett csak részt s ott a nyolc induló női csapat közül a harmadik helyre került.

A BTSB rendezte természetjáró ötpróbán — ez volt egyébként a sportkör első ilyen természetű kísérlete — az ötödik, a Lokomotív Spartakiádon pedig a negyedik helyen végzett a szakosztály.

A csapateredmények mellett, azonban számottevő sikereket mutat fel a szakosztály az egyéni versenyzés terén is. Köblinger Jenő személyében ugyanis egyik tagja mind a Lokomotív SE országos egyéni versenyén, mind pedig az OTSB által rendezett egyéni bajnokságon a harmadik helyen végzett.

Ugyanezt az előkelő helyet harcolta ki a maga számára az ötpróba egyéni számaiban is az alig 16 éves ifjú Gámán József is.

Eldicsekedhet a szakosztály azzal is, hogy a házastársak versenyében mind az első, mind pedig a második helyet biztosította magának: a Sütő-Nagy, illetve Fonády-házaspár révén.

TURÁZÁS

A versenyek mellett egyáltalán nem hanyagolta el a sportkör a természetjárás alapját: a túrázást sem. Erről pedig az alábbi adatok tanuskodnak;

Összesen 90 túrát rendezett 130 túranapon.

Ebből 65 volt a gyalogtúra 95 nappal. Részt vett rajta 7773 fő. A megtett útvonal 2119 km, a legyőzött szint pedig 55 km. Ekként a túrák átlagos létszáma 12 fő. Nem tévedünk, mikor azt állítjuk, hogy az átlagos túralétszám tekintetében ennél jobb eredményt felmutató szakosztályt aligha találunk az országban.

A gyalogtúrákon kívül volt még 7 kerékpáros túra 1543 km távval, 44 km szintkülönbséggel, 36 részvevővel.

13 sítúra 129 fővel, 304 km távval és 9,7 km szintkülönbséggel, végül 5 kajaktúra 185 km-rel és 25 fő részvevővel.

A magyar hegységek közül — a Mecsek kivételével — az év folyamán mindenütt jártak a szakosztály tagjai. Külön is meg kell emlékezni négy tagja egy hetes — eredményekben igen gazdag — sátorhegyi vándorlásáról.

A fenti eredmények azt mutatják, hogy az OB-ra meghívott szakosztály egyformán kiveszi részét a természetjárás minden ágából s iparkodik tagjai részére mind azt a lehetőséget biztosítani, amit a természetjárás sokoldalúsága megkíván.

(Dr. Sz. J.)

A jó munkáért

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a testnevelési és sportmozgalom terén kifejtett kiváló munkájuk elismeréséül

Székely Miklósnak, az Országos Társadalmi Természetjáró Sportszövetség titkárának, és

Grabócz Ernőnek, a Turistaházakat Kezelő Vállalat főkönyvelőjének a „SPORT ÉRDEMÉREM EZÜST FOKOZATA”,

Pásztor Jánosnak, az Országos Társadalmi Természetjáró Sportszövetség elnökhelyettesének,

Edöcs Pálnak, a Győr-Sopron megyei Társadalmi Természetjáró Sportszövetség elnökének,

Galambos Dezsőnek, az Ágostonvári Turistaház gondnokának, és

Kökény Lászlónak, a Dobogókői Turistaház gondnokának a „SPORT ÉRDEMÉREM BRONZ FOKOZATA” kitüntetését adományozta.

★

Az Országos Testnevelési és Sportbizottság elnöke

Komáromi Jenőt, a Budapesti Társadalmi Természetjáró Sportszövetség elnökhelyettesét, a sport terén kifejtett kiváló munkájáért „A TESTNEVELÉS ÉS SPORT KIVÁLÓ DOLGOZÓJA” kitüntető jelvényvel tüntette ki.

Az 1955. évi Országos Természetjáró Csapatbajnokság

Már megindult az első osztályozott természetjáró csapatbajnokság küzdelme. A természetjáró versenyzők lelkes gárdájának régi kívánsága teljessé válik ezzel a versenyzési formával. Sok versenyző természetjáró, fáradságot nem ismerő munkájának gyümölcse az osztályozott csapatbajnokság életre hívása, ami a sportág fejlődésének első, igen jelentős határállomása.

A legmagasabb szinten: az „Országos Bajnokságban” az ország tizenkét, eddigi eredményei alapján legjobb csapata méri össze erejét. Nyolc budapesti és négy vidéki csapat képviseli az ország legjobbjait. Budapestről a budapesti Lokomotív, a budapesti Vörös Meteor, a MÁVAG, Mélyépterv, műegyetemi Haladás, pesti Lokomotív, VIII. kerületi Petőfi és az Uvaterv csapata, vidékről a diósgyőri Vasas, egri Vörös Meteor, soproni Fésűsfonó—Vörös Lobogó és a soproni Lokomotív csapata került ebbe a kategóriába az OTSB meghívása alapján.

Az országos bajnokság 6 fordulóból áll. Ebből 2—2 csapat együttesen rendez 1—1 fordulót, amin a többi csapat versenyzőként szerepel. Ezek szerint 5 fordulón versenyez mindegyik csapat, míg a hatodikat másodmagával rendez. Az egyes csapatok létszáma 9 fő. Ebből 3 fő vezető. A feladatokat hármas csoportok külön-külön oldják meg, míg a végső eredmény szempontjából a 9 versenyző összeredményét kell számításba venni. Minden egyes tagnak önálló feladatot kell tudni megoldania. Minden forduló két szakaszból, egy éjszakai és egy nappali szakaszból és hat útvonalból áll. Az egyes szakaszok között a versenyzőknek két óra pihenőidőt kell biztosítani.

A Magyar Népköztársaság 1955. évi „Természetjáró Tájékoztató Bajnokságcsapata” címet a legtöbb helyezési pontot elért csapat kapja. Holtverseny esetén a helyezési sorrendet a jobb részeredmény elérése biztosítja és az így számított eredmény dönti el a bajnoki címet is.

Budapest legjobb versenyzői a *budapesti I. osztályban* mérik össze erejüket 12 csapatból álló csoportban, 6 fordulóban, csapatonként 6 fővel. A 6 főből 3 vezető. Önálló feladatot csak a vezetőknek kell megoldaniuk.

További osztályok Budapesten a *budapesti II. osztály*, vidéken a *megyei bajnokságok*. Hasonló felépítésűek, mint a budapesti I. osztály, csak 2 vezetővel. A *budapesti II. osztály* ebben az évben egy csoportban bonyolódik le 20—22 csapattal, a versenyeket a BTSB rendezzi.

Hat megyében a bajnokság a kijelölt sportkörök rendezésében kerül lebonyolításra, ugyancsak körmérkőzéses formában. Az egyes csoportok első és második helyezettjei a *vidéki osztályozó bajnokságon* mérik össze erejüket a továbbjutásért. (Ez lesz a *vidéki I. osztály*).

A kerületi és járási *III. osztályú bajnokságok* a tulajdonképpeni alapfokú (kezdők) versenye, melyeknek legfőbb célja a versenyek tömegesítése. A *III. osztályú bajnokság* mindenütt 3—3 fordulóból áll és ezen egy-egy sportkör több csapatot is indíthat, hogy minél többen ismerkedjenek meg a természetjáró tájékoztató versenyek szép és egészséges sportjával. A *III. osztályú versenyek* fordulói egyszakaszosak (nappali vagy éjszakai).

Az osztályozott bajnokság kieséses, illetve tovább-

jutásos rendszerű. A kerületi és városi *III. osztályú bajnokságok* első helyezettjei a megyei, illetve budapesti *II. osztályba* kerülnek, míg onnan az utolsó helyezettek kiesnek a *III. osztályba*. A budapesti *II. osztály* első helyezettjei a budapesti *I. osztályba* kerülnek, míg az *I. osztály* utolsó négy helyezettje kiesik a budapesti *II. osztályba*. A budapesti *I. osztály* és a vidéki osztályozó bajnokság első és második helyezettje az országos bajnokságban való részvételre lesz jogosult, míg az országos bajnokság utolsó négy helyezettje egyvel alacsonyabb osztályba kerül.

Budapesten megrendezésre kerül még a bajnoki rendszer keretében 3—3 fordulóban a *budapesti ifjúsági és női csapatbajnokság* 3—3 fővel, köztük egy-egy vezetővel.

Valamennyi versenyt az 1953. évi versenyszabályzat és az OTSB természetjáró versenybíró tanács és TTSZ elnöksége kiegészítő határozatainak szigorú betartásával kell megrendezni, illetve ellenőrizni.

A bajnoki versenyek nemcsak a természetjáró sport versenyzőit, hanem egyben a versenybírákat, rendezőket és ellenőrző bírákat is komoly feladatok elé állítják. A versenyekre az utóbbiaknak is mindig alaposan fel kell elméletileg is készülniük.

Bízunk abban, hogy a versenyzők, a vezetők, és bírák bizonyítékát adják, hogy a téli időt alapos elméleti felkészüléssel, tanulással töltötték és az eredmények majd igazolják, hogy a természetjáró sport fejlődik, eredményeket tud elérni.

Temesrékásy Mihály

BUDAPESTI HÍREK

A budapesti osztályozott csapatbajnokságra való nevezések 1955. január hó 10-én lezárultak.

I. osztályba	12
II. osztályba	22
III. osztályba	72
ifjúsági csapatbajnokságra	20
női csapatbajnokságra	24

tehát neveztek összesen 150 csapatot

Ehhez hozzá számítva az Országos Bajnokságba kijelölt 8 budapesti csapatot, a bajnokságban 158 budapesti csapat nevezését tartjuk nyilván, ami azt jelenti, hogy az osztályozott bajnokság csak budapesti viszonylatban átlag négy alkalommal közel 1000 természetjáró versenyzőt foglalkoztat.

Szovjet alpinisták rádióösszeköttetésbe lépnek más csoportjaikkal

(Korovina-TASZ felvétele)

Útközben hallottuk...

... a diósgyőri dolgozók részére 50 ágyas sportüdülő épül a Bükkben a Disznóskútnál.

... a Mátrában a Pisztrángos tó felett lévő Nagyforrás vizét 1955 tavaszán bekapcsolják a parádi vízszolgáltatás hálózatába.

... Magyarországon, a pomázi Kőhegyen van a legtöbb szótágot visszaadó és legtisztább visszhang.

... Bögli professzor, az ismert svájci barlangkutató feltárta Európa ez idő szerint legnagyobb barlangját, a Viervaldstätti-tó közelében lévő barlang 47 km hosszú.

... Klastrompusztától Kesztölc felé haladva körülbelül a fele úton, ahol az út nagy ívben jobbra kanyarodik, egy kis újonnan ültetett fasor mögött rejtett bejárat visz egy árokba. Az árok fokozatosan sziklás szakadékká változik. A sziklák mind nagyobbak lesznek és élvezetes mászást nyújtanak. Közben itt-ott kisebb üregek jelzik, hogy a sziklák rejtegetnek valami érdekességet. Felérve egy barlangüreg fogadja a turistát. Erdemes lenne a barlangot kikutatni. Környékén az agyag érdekes elszíneződést mutat. Az agyag színe kék, amelyent ezelőtt csak a Holdvilágárok Karolina ágánál lehetett hazánkban találni.

... az elmúlt 100 év alatt a leghidegebb és leghódúsbab tél az 1928/29-es és az elmúlt 1953/54-es volt. A legenyhébb tél az 1924/25-ös volt, amikor Magyarországon csak egyetlen siversenyt tudtak tartani, 1925. március 22-én a Mátrában. Addig egyáltalán nem volt hó.

... 25 évvel ezelőtt, 1929-ben, a Természetbarátok Turista Egyesületének 3 tagja, Reisz Zsigmond 44 éves nyomdász, Hegedűs Samu 47 éves szűcs és Györkös Nándor 23 éves szerelő — a Berner Oberlandban, a Jungfrau 4166 m magas csúcsáról visszatérőben a Rottnyereg fölött húzó hógerincen megcsúszva — lezuhantak. Az áldozatok holstét a TTE hazahozatta és nagy részvét mellett temették el mindhármukat Budapesten. A kevélynyergyi menedékház mellett megemlékezésül egy pihenőt — kőpadot állítottak.

... Ugyanebben az évben a Természetbarátok Turista Egyesületének még egy tagja, Alubi Pál szombathelyi lakos, a Sonnblickcsoportban járt szerencsétlenül.

... az Országos Természetvédelmi Tanács Veszprém megyében több természeti érdekességet nyilvánított védetté. Fenyőfő község határában a máig meglévő ösfenyves területét, Nagyvázsöny közelében a Tálodi romoknál fakadó Kiskút forrást és Pécsely község fölött a Balatonvidék legnagyobb forrását, a bővizű Zádorkút vizét. A Kiskút forrás környékét már rendezték, a forrás foglalata is elkészült. Előreláthatólag végleges neve Kinizsi-forrás lesz, a molnárlegényből lett hős hadnagy emlékére, akinek birtokához tartozott egykoron a forrás területe is.

... a Balatonvidék legöregebb bükkfája, a Balatoncsicsó község határában egy irtásos területen magasodik az ég felé. Az 500 évnél is öregebb fát most védetté nyilvánították. Zánka vasúti állomástól jól jelzett út vezet a fához, amelynek környékét is teljesen

rendezték. A fa környékén kiirtották az összes bokrokat, kisebb fákat, úgy hogy a faóriás egy tér közepén magánosan áll és úgyszólván uralkodik az egész környéken.

... a magyarországi természetvédelem nagy úttörőjének, Kaán Károlynak emlékére a Szentgyörgyhegy északi oldalán emelkedő világhírű bazaltoszlopok aljában fehér márvány emléktáblát helyezett el az Országos Természetvédelmi Tanács. Az ünnepélyes leleplezésen részt vettek Veszprém megye természetjárói, valamint a Társadalmi Természetjáró Sportszövetség elnöksége, amely a leleplezés előtt évi rendes összejövetelt a Szentgyörgyhegyi menedékházban tartotta.

... Keszthely és Sümeg között az országút mellett áll a Balatonvidék egyik legrégebb betyárcsárdája, a Gyöngyösi csárda. Két év óta zárva volt, míg most az üdülők kérésére ismét megnyitották. Közéleben két agyonlőtt betyár sirja is látható. A közel 200 éves csárdát, amelyet a zalaszántói földművelésszövetkezet kezel, korhű berendezéssel látják el, egykorú használati tárgyakkal szerelik fel, amelyeket a közeli pincékben sikerült még összegyűjteni. Kiseb kiállítás is létesül a szobában a betyárélet emlékeiből.

... a pesti Lokomotív sportkör 1955-ben turatervének gerincéül a vártúrákat állította be azzal a kifejezett céllal, hogy a kék túra mellett párhuzamosan még egy széles skálájú mozgalmat: a vártúra mozgalmat építse ki.

A kéktúra mozgalomnak az a célja, hogy bemutassa a mai Magyarországot. A vár túráé pedig az, hogy bemutassa a régit.

Egy-egy vártúra keretében a sportkör arra vállalkozik, hogy kikutatja a történelmi emlékekhez vezető legszebb útvonalakat, felderíti, hogy a romot vagy emlékművet milyen oldalról lehet vagy célszerű megközelíteni, a fényképezőgéppel segítségével megörökíti mai állapotát s a könyvtárak mélyéből kihámozza a hozzáfűződő történelmi eseményeket.

Az eredményt cikkek, későbbiek során pedig útikalauzok formájában közkinccsé teszik.

A „Vörös Csillag” sportegyesületben sportoló szovjet alpinisták tábora Teberdában

(Korovina-TASZ felvétele)

ORVOSÓJUNKHOZ

Felkérjük olvasóinkat, különösen a szakosztály és túra vezetőket, hogy küldjenek hozzánk kis színes cikkeket, a szervezeti életéről híradásokat; túrákról, természetjáró versenyekről leírásokat és fényképeket. A fényképek legalább levelezőlap nagyságúak legyenek. Fényképek visszaküldésére nem vállalkozunk, kivéve, ha azok a szakosztály dokumentumát jelentik. Amennyiben a nagyítások nehézséget okoznának, kérjük a negatívot beküldeni, amit felhasználás után visszajuttatunk. Kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az anyagokat (Természetjárás szerkesztősége, Budapest, VIII. Baross tér 2.) címünkre kell eljuttatni.

Túra-pontverseny

Szerte az országban nagy örömmel fogadták a természetjárók az OTSB által 1955. évre kiírt túra-pontversenyt. Ez az első lépés ugyanis azon az úton, ami hivatott lesz felfejleszteni a túrázást a terepversenyek színvonalára. Igen nagy szükség volt erre a lépésre, mert e tekintetben — valljuk meg őszintén — vajmi kevés történt. Amíg ugyanis a versenyek fejlesztését bizonyos mérvű anyagi támogatással, sorozatos versenyrendezésekkel, bírói és versenyképző tanfolyamok szervezésével segítették, addig bizony a túrázás mostohagyermek volt.

Az országos túra-pontverseny ráirányítja a figyelmet a túrázásra, s egyben országos viszonylatban értékeli, hogy a terepversenyek mellett mely szakosztályok nyújtják a természetjárás területén a legjobb teljesítményt. A verseny lehetővé teszi, hogy nemes vetélkedés bontakozzék ki a szakosztályok között s ez bizonyára fokozottabb túraélethez, új aktív tagok beszervezéséhez vezet.

Az országos túra-pontverseny ismertetésénél elsősorban a pont-alapszint kérdéseivel kell foglalkoznunk. A pont-alapszint megállapításánál a minősített tagokra kötelezően előírt felvényes szint eléréséhez szükséges 12 túra az alap. Miután pedig a verseny feltételei szerint gyalogtúránál 1 km táv és 100 méter szint 1—1 ponttal egyenlő, az egy főre eső pont-alapszint a minősítésben megállapított 20 km figyelembevételével $12 \times 20 = 240$ pont, amihez a túrák során előforduló emelkedések szintkülönbségeért 25% többleteljesítményt hozzáadva kapjuk a végleges eredményt: azaz 300 pontot. (Azért adunk hozzá 25%-ot, mivel átlag 20 km-es túrán 500 méter szintkülönbséget kell leküzdeni.) Az egy főre eső pont-alapszint és a szakosztály tagjai számának szorzata a szakosztályok pont-alapszintje. A január elsejei állapot szerint megállapított és az illetékes TSB-nek bejelentett pont-alapszint az év folyamán többet nem változik. A versenyszabályzat ezzel a pontjával a tömegesítést kívánja elősegíteni, hiszen a szakosztályok érdeke év közben minél több tagot felvenni. Az új tagok pontteljesítménye a szakosztályok pontteljesítményét növeli anélkül, hogy a pontalap változna. A taglétszám növelése elsősorban az egész kis szakosztályok érdeke, amelyek már a minimális pont-alapszintet: a 4500 pontot is csak új tagok beszervezésével tudják biztosítani. (Ha a versenyfeltételek a 4500 minimális pont-alapszintet nem állapították volna meg, a nagyobb szakosztályok érthető okok miatt hátrányban volnának.)

A verseny győztese az a szakosztály, amelyik az indulásnál rögzített pont-alapszintjét a hivatalos túrákon szerzett pontjaival a legmagasabb százalékarányban teljesíti. A rész értékelések negyedévenként, a végleges értékelés pedig 1956 januárjában történik az 1955. január 1-től december 31-ig teljesített túrák alapján. Március 31-én a pont-alapszint negyedéhez, június 30-án a pont-alapszint feléhez, míg szeptember 30-án a pont-alapszint háromnegyedéhez kell az év elejétől az értékelés időpontjáig esedékes túrákat viszonyítani.

Az eredményt két tizedes pontossággal kell kiszámítani. Holtverseny esetén a nagyobb létszámú szakosztály győz.

Tekintettel arra, hogy a természetjárók a szakosított túrák különböző formáit űzik, a pontversenynek a különböző fajta túrákat közös nevezőre kellett hozni. A természetjárás különböző ágaiban nyújtott sportteljesítményt a versenyfeltételek az alábbi táblázat szerint értékelik.

Gyalogtúra	1 km = 1 pont	100 m szint = 1 pont
Sítúra	1 km = 1 pont	100 m szint = 1 pont
Evezőtúra	2 km = 1 pont	100 m szint = 0
Kerékpártúra	3 km = 1 pont	100 m szint = 1 pont
Burlangtúra	1 óra = 3 pont	100 m szint = 0
Sziklamászás	1 óra = 3 pont	100 m szint = 0

Barlangban megtett kilométerekért és szintekért (pl. Aggtelek) külön pontozás nem számolható el.

A túra-pontverseny tekintetbe veszi azt is, hogy a túrista létesítmények készítésénél (útjelzés, forrásfoglalás stb.) a sportoló éppen a köz érdekében végzett munkája következtében kisebb sportteljesítményt nyújthat, miért is a budapesti és megyei TSB-k által elismert ilyen irányú munkatúrákat — a megtett kilométeren és szinteken kívül — + 10 ponttal jutalmazza.

A versenyzők teljesítménye nem számít a pontversenybe, minthogy itt kifejezetten a szakosztályok túrateljesítményét értékeli a verseny. A versenyrendezés és a versenyterep bejárás ezzel szemben pontozható.

Versenyszervezésnél — függetlenül a megtett kilométerektől — a verseny hivatalos szintje és távja az irányadó, amihez még a közlekedési eszköztől a verseny indítóállomásáig, illetőleg a céltól a közlekedési eszközig teljesített távot és szintet lehet hozzászámítani. A versenyterep bejárás pontozása azonos módon történik a túrákkal, azaz a különbséggel, hogy a terep bejárást nem köti a minősítésben előírt túralétszám. A túra-pontverseny elvileg a minősítési szabályzatban alapszik, azonban életréhevése miatt az elmúlt évek tapasztalatait is figyelembe vették, így — mint láttuk — a megtett kilométereken kívül pontozza a szintet. Táv tekintetében elfogadja a 20 kilométeren aluli túrákat is. Nincs eltérés ezzel szemben a túrák létszámánál. Ezen a vonalon a versenybizottságok csak akkor tehetnek engedményeket, amikor a szakosztályok a felsőbb szervek (TSB-k, SE-k) által szervezett rendezvényekre (különvonat, csillagtúra) küldenek túravezetőt vagy megbízottat. A verseny már megkezdődött. Ertesülésünk szerint a versenyben való sikeres szereplés érdekében számos szakosztályban megélnékkült a túra-élet. Több szakosztály a túra-pontverseny alapján kiírta egyéni versenyét, hogy az év végén értékelhesse azokat a sportolókat, akik a szakosztály jó helyezése érdekében a legkimagasabb sportteljesítményt nyújtják.

A túra-pontverseny állásával, eredményeivel jövőben a „Természetjárás” háttérjain rendszeresen foglalkozunk, hogy a verseny nyilvánosságával lapunk is hozzájáruljon a verseny sikeréhez.

TOKAJI TIBOR

Új szakkönyvek

A múlt év elején megjelent „Budai hegyek portyavezető” című útkalauz után egymást követően két új útkalauz jelent meg.

A „Mátra portyavezető” Kristóf Sándor és munkatársai jó munkájának eredménye. A könyvecske mintegy 160 oldalon foglalja össze a Mátra hegység hegy- és vízrajzi, geológiai és éghajlati leírásával. Ismerteti továbbá a hegység növény- és állatvilágát, történeti és építészeti, kulturális emlékeit és nevezetességeit. 76 változatos útleírást tartalmaz, melyek felölelik a Nyugati-, Középső- és Keleti-Mátra egész területét. A túra útvonal-leírások mellett, a kalauz siportyákra is igen jó útmutatással szolgál.

A kalauz ára 75 Ft. kapható az Állami Könyvtérjesztő könyvesboltjaiban.

A „Bükk portyavezető” Erdely Gyula és társainak munkáját dicséri. Az új útkalauz 224 oldalon ismerteti meg az érdeklődőkkel a Bükk hegység teljes egészét és így nagy segítséget nyújt a Bükkben portyázó turistáknak és üdülőknek. A kalauz 5100 példányban jelent meg és 9.— Ft-os áron szerezhető be az Állami Könyvtérjesztő könyvesboltjaiban.

A természetjárók elméleti felkészültségének elősegítése érdekében jelent meg a „Természetjárás alapismeretei” című könyvecske második kiadása, amely az alapfokú természetjáró tanfolyamok elméleti anyagát tartalmazza. E könyvecske hasznos segítséget jelent a természetjáró szakosztályok vezetésében résztvevő társadalmi aktíváknak is. Ára 5.— Ft.

Tájékoztatóként közöljük, hogy nyomdai előkészítés alatt áll a „Természetjáró ismeretek” című sorozat „I. rész” jelölésű kiadvány, amely a középfokú természetjáró tanfolyamok anyagát tartalmazza.

Dr. Dvorák József

TERMÉSZETJÁRÓ VERSENYEK RENDEZÉSE

Az első könyv, amely a természetjáró versenyek rendezésével foglalkozik. Elemzi a versenyrendezés során szerzett tapasztalatokat, feltárja a rendezés hibáit, majd ezek alapján összefoglalja a versenyrendezés szabályait. A gyalogos és szakosított versenyek különböző fajtáit az eddig lezajlott versenyek kiemelt példáival magyarázza. Emeli a könyv értékét, hogy a szakosítás kérdésének is tág teret szentel.

Azok számára, akik természetjáró versenyek rendezésével és ellenőrzésével foglalkoznak, igen hasznos kézikönyv, de tanulságos a természetjáró versenyzők számára is.

*

Az ezévi könyvkiadási tervben a „Balatonfelvidék”, „Bakony” és új „Pilis” útkalauzok kiadása szerepel. Ezen útkalauzokon kívül „Hétféle portyavezető” című kiadvány megjelentetését is tervezzük, amely függelékként tartalmazza az országos „kéktúra” útvonal leírását.

Figyelem! Természetjáró versenyek rendezéséhez és lebonyolításához szükséges új kötelező nyomtatványok beszerezhetők a Sportpropaganda boltban, Budapest, VIII., Rákóczi út 57/a.

TERMÉSZETJÁRÁS

Az OTSB havi folyóirata • Megjelenik minden hó elején • A szerkesztőbizottság tagjai: Déval János, Erős Antal, Maróti Erika, Nagy Endre, Szaniszló József, Székely Miklós, Temesrékcsy Mihály • Felsőbb szerkesztő: Kunsági Viktor • A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvkiadó igazgatója • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII., Baross tér 2. II. em. Távfeljelző: 143—422 • Terjesztő: a Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest V, József nádor tér 1. Távfeljelző: 180—850 • „Sportpropaganda” a Sport Lap- és Könyvkiadó Vállalat üzletelhelyisége (panaszok felvétele): Budapest VIII., Rákóczi út 57/a. Távfeljelző: 143—471 • Példányszám: 5000

35/17259 — Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest — Felsőbb vezető: Janka Gyula igazgató

Természetjáró ötpróbázók nyomában...

Az OTSB rómaifürdői vízitelepén, 1954-ben másodikban került sor a természetjáró ötpróbaversenyre. A BTSB rendezésében nyolc budapesti csapat 88 versenyzője állt rajthoz, hogy bebizonyítsa felkészültségét a természetjáró tájékozódásban, terepfutásban, kajakozásban, folyamúzásban és terepkerekpározásban. Hosszú és komoly edzésre volt szükség, míg az induló sportkörök két főből álló csapatrészelei saját sportágukban, az egyéni indulók pedig mind az öt számra szellemileg és fizikailag egyaránt felkészültek. A váltóknak összesen 75 km-es, míg az egyéni indulóknak 50 km-es távon kellett — térképpel a kézben — az öt sportágban megküzdeniük 24 óra leforgása alatt. Az éjszakai tájékozódási verseny kivételével mindenütt gyorsasági alapon dönt el az elsőseg. A tájékozódás közben vétett hibákat — az ellenőrző pontok kihagyását — büntetőpontokkal sújtotta a versenybírószám. Az egyéni indulók versenyének központja Szentendrén volt, míg a csapatváltók az egész Pilisist átszelve Szentendrén értek célba.

Egymásután jelentkeztek a VIII. ker. Petőfi, MÁVAG, Uvaterv, Gyárépitők, Bp. Lokomotív stb. — a rendezői asztalnál —, amelyen ott láttuk a budapesti Lokomotív által 1953-ban alapított ötpróba vándordíjat és a BTSB ideai tiszteletdíjait és érmeit. De ott voltak a természetjáró verseny valamennyi részvevője részére készített négyzögletes jelvények, középen természetjáró versenyzővel. Körben pedig a négy sportágat ábrázoló sportolással. A versenybírószám elnöke ismertette a verseny tudnivalóit. Pontosan 4 óra körül rajthoz állt az első csapat, valamint az egyéni indulók, s a VIII. ker. Petőfi csapata kerékpáron elsőnek hagyta el a pályát. Azután sorra indultak ötpercenként mind a csapatversenyzők Szentendre, illetve Klástrompusztá felé.

A kajakozók kísérői vízre szálltak és hajóikon eveztek fel Szentendrére, a gyalogosok, futók és úszók HÉV-vel, illetve autóbusszal közelítették meg indító állomásait. Klástrompusztát, Dobogókőt és Dömöst. Kiürült a pálya és az utolsó versenyzők is elindultak.

A csapatverseny kerékpáros útvonala nem volt könnyű. Először az országút sima betonján hajthattak, de a pillérvárári ellenőrzőállomás után megkezdődött a szintekkel bőven teletűzdelt terepszakasok, amelyen megannyi pontot és mesterséges tereptárgyat kellett a versenyzőknek érinteni. Egyik másik csapatot bizony elhagytuk, amint a szakadt láncot cserélte, vagy a defektet javították, természetesen időeredményük rovására. Az ellenőrző ládába bedobott kartonok lehetővé tették a verseny gyors értékelését.

Késő este volt, amikor beértünk a célba. Izgatottan me-relték élményeiket a fiúk és csodálkoztak a szakasz győztes Michalík és Nagy (Gyárépitők) ragyogó eredményén. A csapat ugyanis kihagyott egy ellenőrző pontot, mégis 302 perces időeredményrel megelőzte a másodiknak befutó Bp. Lokomotív versenyzőit — Zomotort és Thieringet —, akik 209 perc alatt tették meg a távot ládakihagyás nélkül.

A váltó gyalogos tagjainak útvonala a Pilis oldalában meredeken vezetett fel. Előbb a Gyulapihenőt, majd később az Ördöglyuk barlangot kellett megtalálniuk a nagy sötét-ségben, kizárólag térkép, tájoló és lámpa segítségével. A versenyzők azonban megállták helyüket, legyőzték a sötétség támasztotta nehézséget s máris indultak tovább a térképen megadott zomboly és a szép Búcsúforrás felé. E szakaszon már egy kis keverés itt-ott becsúszott, ahogy mehetőkben figyeltük az összeszedett hibapontokat. Azután tovább a dobogókői országutat keresztező tetésztés szerinti úton keresték meg a Kakashegy kis „s” betűjű látó pontján lévő Vargalyuk barlangot. Ez már valóban nehéz feladatnak bizonyult és bizony csak két csapat találta meg némi „keverés” után. A többiek — tartva a nagy idővesztéstől — a kihagyásért járó 80 hibaponttal terhelve célbavették a dobogókői tetőn lévő Erzsikekútnál létesített célállomást. Az éj sötétségében erre sem volt könnyű rátalálni. Már virradt, amikor az utolsó csapat is beért a célba.

Mindenki egyetértett abban, hogy szép, de nehéz versenyszakas volt (18 km + 640 m szint) és még azok is keverték, akik sokat túráztak ezen az ismert pilisi vidéken. Az azonnali értékelés eredményeként hajnali 3 óra körül már kiderült, hogy a MÁVAG (Mike-Szőcs) 36 hibaponttal első, míg a Bp. Lokomotív (Szabó-Karcsagi) 167 hibaponttal második lett.

Réggel 5 óra körül csengett a telefon, Szentendre jelentkezett. Megtudtuk, hogy az egyéni kerékpározók közül Holicza, a Gyárépitő versenyzője volt a legeredményesebb 112 perccel, míg Hermann (Bp. Lokomotív) 120 perces idővel második lett. A kerékpározás után lephentek az egyéni versenyzők, majd este 9 óra körül kezdtek meg a 7 km-es egyéni éjszakai versenyzést a Nyerges oldalában a Járás-határ mentén. Miután a saskői barlangot egyedül Hermann Imre találta meg, így ő győzött ezen a szakaszon. Dóra (Uvaterv) előtt (táv: 6800 m + 300 m szint).

Allig pirkadt, amikor a terepfutók rajtoltak a dobogókői házból. 7800 m távot kellett Dömösről lefutniuk 7 ellenőrző pontot érintve a Szerköveknél, a Jászustóke gerincén, a Téry út egyes pontjain és a közbeeső tereptárgyak-nál. Kiemelkedett e mezőnyből a Bp. Lokomotív (Déval-Elekes) csapata, amely 61 perc alatt láda kihagyás nélkül tette meg a távot, maga mögött hagyva a MÁVAG 76 perces alatt futó együttesét (Mészáros-Tegzes), amely két ládat is kihagyott és az Uvaterv-et, amely 90 perces idővel,

ladakihagyás nélkül másodiknak futott a célba (Szerhák-Gedeon).

Friss szellő fujdogált a festői Dunakanyarban, ahol már rajtrakészen álltak a kajakozók, az ötpróba negyedik váltásaként. Nekik az volt a feladatuk, hogy két ellenőrző-pont és három állomáscsoport érintése után a Duna kis ágában a Szentendre feletti Papszigetig kajakozzanak. Eppen előtünk szállt be és indult nagy lendülettel a VIII. kerületi Petőfi kettőse (Vigh-Berhidai), amely a 28 km-es távot 137 perc alatt teljesítve szerezte meg az első helyet a Bp. Lokomotív (Bödör-Zsadányi 142 perc) előtt.

A Papsziget északi csúcsa felett a 12-es számú km táblánál nagy izgalommal várták az úszók a befutókat. Emelte az úszószám érdekességét, hogy először a parton elméleti feladat keretében térkép és tájoló segítségével kellett megállapítani a tulsó parton lévő jelzőlámpa helyét, ahová a rajt elhangzása után átúsztak. Úszás közben a nagy sodrású vízzel megküzde a Papsziget északi csúcsát is érinteniük kellett. A víz sodrában hamar széthúzódott a mezőny. A VIII. ker. Petőfi vezetett, szorosán felzárkózva haladt mögötte a rákospalotai Lokomotív, az Uvaterv és a pesti Lokomotív, 9 perc körül fordultak a csapatok ismét vissza a Duna jobb partján a szentendrei révátka felé 103. pontnál lévő cél felé. Közben nagy tömeg gyűlt össze a célban. Ott voltak a váltóverseny többi csapatrészeivel is, akik versenyszakasuk végétével gyalog, kerékpárral, vagy autón jöttek, hogy szemtanú legyenek a nagy küzdelem utolsó jelenetének. Ott voltak az egyéni versenyzők is, akik még versenyben álltak, csak éppen az úszás és kajakozás közötti pihenőjüket tartották.

A szabályok értelmében a két csapatúszónak egyszerre kellett a célba beúszni. Alig 4 másodperc időkülönbséggel ért célba 17 perc 46 mp, illetve 17 perc 50 mp alatt a Petőfi két versenyzője Kénoszt és Farkas, a rákospalotai Lokomotív versenyzők: Fodor és Iván előtt. Azután gyors egymásutánban értek partot a többi csapatok is. Izgalmas, szép küzdelem volt a Duna kétszeri átúszása (1600 méter) komoly erőpróba ele állította a természetjáró úszókat.

★

A csapatverseny futómezőnyével egyidejűleg rajtolt a Szentendrei szigeten az egyéni mezőny 5,6 km-es távon. Ebben a szakaszban is Hermann a Bp. Lokomotív kiváló versenyzője győzött 37 perces idővel, maga mögött hagyva Holiczát, aki 42 perc alatt futotta le a távot.

Másfelől a pihenő után került sor az úszószám lebonnyítására. Ebben Gámán, a pesti Lokomotív fiatal versenyzője kerekelt 7 perces időeredményt ért el, míg Krasznai (VIII. ker. Petőfi) 7 perc 28 mp-el végzett a második helyen.

Utolsóinak maradt a kajakozás, amelyre a Szentendre-Bp. Római-part útvonalon került sor 12 km-es hosszban. E számban hiba vétése nélkül 79 perc alatt Hermann győzött Holicza előtt, aki 80 perc alatt kajakozott be a célba. A többiek közül egyesek ugyan gyorsabban, de súlyos hibákat véve eveztek és így sok büntetőponttal hátrább szorultak.

★

Lemenőben volt a nap, amikor délután 5 óra körül ismét felálltak a csapatok az OTSB vízitelepén. Következett az eredményhirdetés. Egyénileg Hermann Imre — a budapesti Lokomotív versenyzője —, aki egyébként az 1954. évi egyéni természetjáró bajnok — nyerte a versenyt 3 első, 1 második és 1 hatodik helyezéssel, 34 helyezési ponttal. Második Holicza Róbert (Gyárépitő) lett, aki 30 helyezési pontot szerzett 1 első, 2 második, 1 negyedik, 1 hatodik helyezéssel. Harmadik Gámán (pesti Lokomotív), 22 helyezési ponttal.

Csapatversenyben a Bp. Lokomotív győzött 35 helyezési ponttal a 31 pontot szerző VIII. ker. Petőfi együttese előtt. Harmadik lett a Gyárépitő csapata 23 helyezési ponttal.

Az összetett verseny nagydíját — művészi Zrínyi szobrot — a Bp. Lokomotív csapata nyerte.

A komoly követelményeket támasztó verseny újabb bizonyítékát adta természetjáróink sokoldalú felkészültségének, komoly elméleti és gyakorlati tudásának.

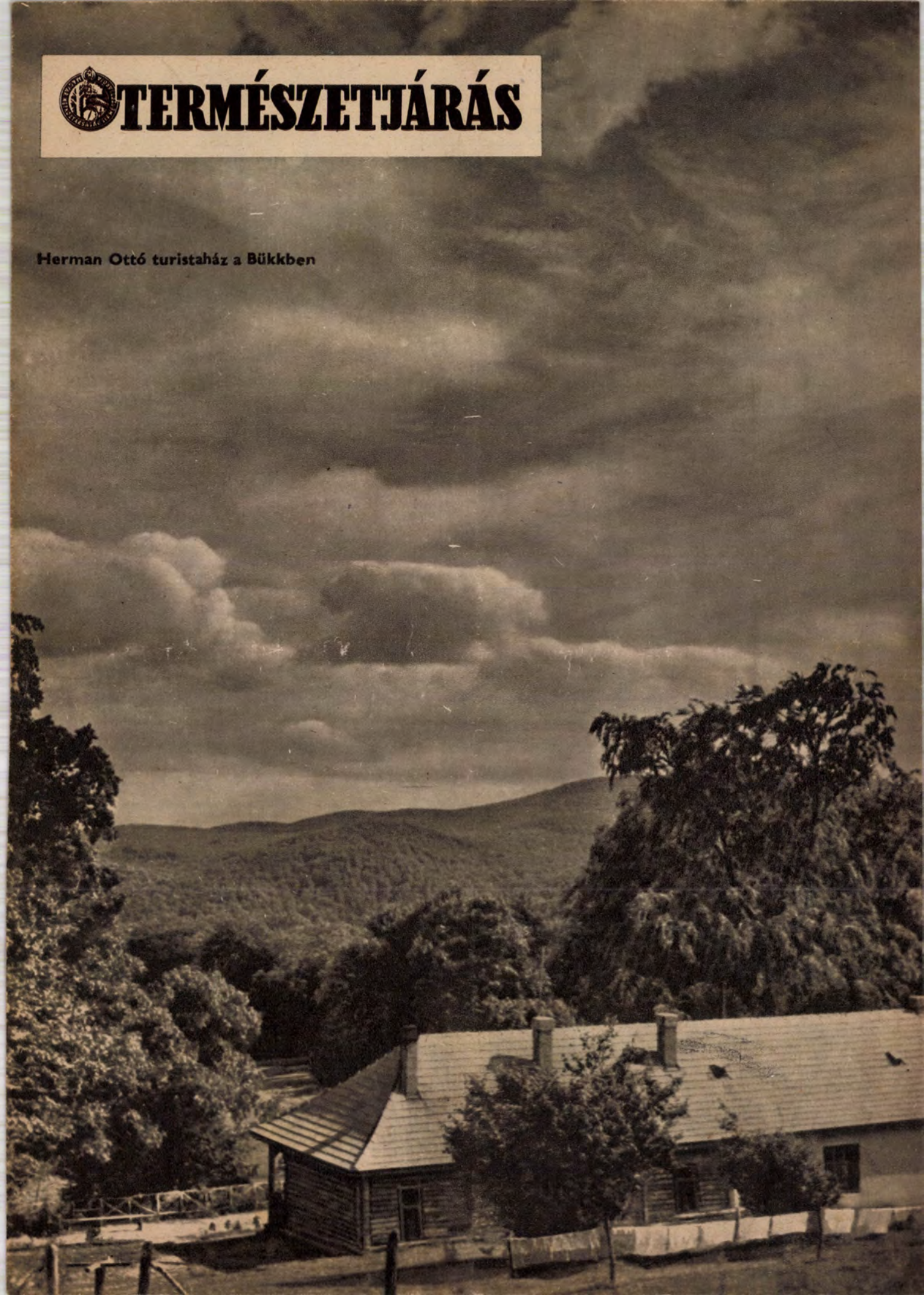
Minden bizonnyal sor kerül majd nemzetközi tornákra is, elsősorban a szomszédos népi demokráciák természetjáró versenyzőivel, amely találkozók ebben az érdekes sportágban, további fejlődésünket hivatottak elősegíteni.

Vízkeleti László

TERMÉSZETTÁRÁS

Herman Ottó turistaház a Bükkben

KILÁTÁS A MISINATETŐI TORONYBÓL
A VADVIRÁGOS ZENGŐ FELÉ

(Mótrai József felvétele)

TERMÉSZETJÁRÁS

I. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM

1955. MÁJUS

ÁRA 3 FORINT

Hegyek ifjú vándorai

Fenyképek, öklivelek, kimutatások, jelentések halmozódnak az íróasztalon. Ifjú természetjárók fiatal szakosztályának eltele elvándorolnak a papírokból.

Az MTM 31-es Intézetében vagyunk. Széplábi János a természetjáró szakosztály elnöke mondja el kis szakosztályuk bőséges történetét.

— Tíz hónapja, múlt év júniusában alakultunk meg, 40 ipari tanuló és 12 intézeti nevelő és dolgozó taggal. Kezdetben csak fiúk vettek részt a szakosztályban, de ma már lányok is bekapcsolódtak munkánkba. Első túránk a Rózsiforrás völgyébe vezetett. A gyerekek nagy örömmel jöttek velünk és szinte nem akarták otthagyni a hegyeket. Jól sikerült kezdő túránk után egymásután rendeztük a kirándulásokat. Júlustól decembriig 18 túranapon 365 km-t, 7945 m szintet teljesítettünk 190 fővel.

Fiaink hamarosan bekapcsolódtak a tájékoztató versenyekbe is. Az MTM által rendezett versenyek során az elmúlt évben 15 alkalommal versenyeztek. November 7-e, a nagy Szocialista

jó szereplésért kapott 1200 forintos pénzjutalomból januárban 3 napos mátrai túrát szerveztünk Ágasvár és környékére. Részt vettek a gyerekek a felszabadulási alapfokú tájékoztató versenyen is, de edzési hiány miatt helyezést nem értek el. Számszerűleg idáig 21 versenynapon volt 426 km, 9050 m szint teljesítménnyel, 113 fő részvételével.

Megtudjuk, a szakosztály természetesen részt vesz az országos túra-pont-

az üzemek természetjáró szakosztályait. Hasonló tanfolyamot fognak szervezni össze, az új tanulóév beindulása után. Ismét átadjuk a szót Széplábi elvtársnak, aki a következőket mondja:

— Eddigi sikereink abból származnak, hogy intézetünk igazgatója, gazdasági vezetője és a nevelő-tanárok is bekapcsolódtak a szakosztály munkájába. Látják, hogy a tanulók vasárnapi egészséges testedzése, szórakozása mily szorosan kapcsolódik a neveléshez. Homoki tanár például, aki a kőfaragást oktatja az iskolában, a túrák alkalmával kint a természetben hívja fel a tanulók figyelmét az egyes kőzetekre, azok felhasználhatóságára és megmunkálására.

A gyerekek igen fejelemeztek.

Az országos kéken, vagy a sárga jelzésen menjünk-e, ez itt a kérdés?

versenyben is. Ez évben is több túrát szerveztek már. A Jánoshegy környékére vezetett túrán 23 szakosztályi tag és 160 vendég vett részt.

Céliküzsük a további tömegesítés. Áprilisban két, májusban szintén két olyan túra szerepel tervükben, amelyek nagy tömegek részvételét várják. Az MTSE és egyéb természetjáró versenyeken is részt kívánják venni. Az ipari tanulók részére kilrt 3 forduló (ápr. 17—május 22) versenyen 5 csapattal vesznek részt. Két csapatban a vezető kivételével a többi csapattag, leány.

A 31-es Intézet természetjáróit mindenki könnyen felismerheti egyöntetű melegítőjükről és emblémáikról. A versenyzőket tudják csak rendes felszereléssel ellátni, mert a szakosztály nem kap pénzügyi támogatást és nem tud beszerezni viharkabátokat, oldalzsákokat és nem tud anyagilag segíteni az utiköltséghez, amit a tanulók az ösztöndíjukból fedeznek. Hiányosságoknak tartják, hogy nem áll rendelkezésükre megfelelő térkép.

Az MTSE társadalmi természetjáró bizottságának rendezésében hathetes tanfolyam folyik, amelyen teróptant, térképolvasást, vázlatkészítést, és más hasznos ismereteket oktatnak. Ezen, főként a mostani elsőévesek vesznek részt, akik ősszel már vezetni tudják az új elsőéveseket. A nyáron végző ipari tanuló fiúk és lányok már olyan felkészültséggel rendelkeznek természetjárásban is, hogy erősíteti tudják

Büszkén mutathatom az ágasvári menedékház gondnokának levelét, aki elismerőleg ír több napot ott időző csoportunk példás magatartásáról. De a gyerekek fejelemeztek a vonaton, viciállison és kint a hegyekben is. A papírhulladékokat gondosan elássák. Óvakodnak a tűz gyújtásától. Erősen kifejtett az idősebbek segítő támogatása. Ősszel éjjeli túrát tettünk Esztergomból kiindulva erős szélben, esőben. A nagyobbak az egész út folyamán segítettek a kisebbeket, vagy ahogy nálunk nevezik a töpörtyűket. A természet megszerettségén kívül munkánk jelentősen elősegíti a fiatal ipari tanuló szocialista emberré nevelését is.

Megtudjuk, hogy a szakosztály 6 tagú vezetőségében van két ipari tanuló, akik a vezetés munkájában is értékes tapasztalatokat szereznek. Széplábi elvtárs a szakosztály elnöke öklőlvívó volt, de sérülése folytán nem tudta kedvenc sportágát folytatni és így kezdett túrázni, majd a természetjárás szerelemévé vált.

Hasznos látogatás volt ez a jövő szakmunkásainak egyik kis táborában. További jó munkát és sikereket kívánhatunk ennek a szakosztály és a tagok tekintetében is zsenge kis közösségnek.

K-i

**Olvasd és terjeszd
a TERMÉSZETJÁRÁST,
a turisták lapját!**

A Rózsiforrás völgye sziklái között (Cserháti-Széplábi felv.)

Forradalom évfordulójára rendezett versenyen három 9-9 tagú csapat indult és az összegezett pontversenyben a VI. helyezést érték el. Ezután a hatfordulós Steimetz kapitány emlékversenyben A csapatunk II., a B csapatunk IV. helyezést ért el. A versenyen való

Reggeli torna és mosdás az Ágasvári turistaháznál

IV. Országos Természetjáró Értekezlet

Ez év április 27-én, az OTSB székházában zajlott le a IV. Országos Természetjáró Értekezlet. Az értekezlet foglalkozott az elmúlt év eseményeivel, s ezen belül elsősorban a tavalyi értekezlet határozatainak végrehajtásával.

A beszámoló ismertette, hogy elkészültek és forgalomba kerültek az országos egységes szakosztály napló, túra- és versenyomtatványok. Budapesten megkezdték a rendszeres adatszolgáltatást a szakosztályok munkájáról.

Megjelent lapunk, a „Természetjárás”. Hiányzó új utikalauzaink közül a Mátra és a Bükk is elkészült. Nyomdai előkészítés alatt a Balatonfelvidék és a javított Pilis utikalauz. Dolgoznak már szerzőink a Bakony és Börzsöny kéziratán.

Elkészült a javaslat az egységes oktatási rendszerre és ennek alapján már megjelent az alap- és középfokú természetjáró tanfolyamok anyagát tartalmazó két kiadvány.

Előrehaladás történt az ifjúsági munka megindítása és a külföldi kapcsolatok felvétele területén is.

A természetjáró tájékoztatási versenyek már a csapatbajnokság új, osztályozott rendszerében folynak.

Az értekezlet résztvevői értékes hozzászólásaikban mutattak rá azokra a nehézségekre, melyek a TSB-kben, SE-kben és SK-kban akadályozzák a természetjárás fejlődését. Sokan az alsóbb szervekben elért eredményekről számoltak be és az ilyen beszámolók száma az elmúlt évekhez viszonyítva örvendetesen szaporodott. Eredményként könyvelhetjük el azt is, hogy a felszólalók közül sokan építő bírálatukkal mutattak rá egyes sportszervek, köztük az OTSB munkájának hibáira. Határozott eredmény az is, hogy az értekezlet nem vált a régebbi megszokott panasznapppá, hanem realisan vizsgálta meg az egyes kérdéseket.

A párt Központi Vezetősége 1954 decemberi, a magyar sportra vonatkozó határozatának a természetjárással foglalkozó részét örömmel vitatták meg a jelenlévők, s határozatban foglaltak állást annak végrehajtása mellett.

Határozatban kérte az értekezlet az OTSB Elnökségét, hogy az Országos Társadalmi Természetjáró Sportszövetségnek, a természetjárás helyzetének megjavítására és tömegesítésére vonatkozó javaslatát mielőbb vizsgálja meg. A határozat kiterjed arra is, hogy az Országos Szövetség a javaslatból ráháruló feladatok elvégzését tartsa elsőrendű kötelességének. E javaslat elsősorban foglalkozik a társadalmi természetjáró szövetségek, továbbá a SZOT Sportszövetsége és az SE-k mellett működő természetjáró szakbizottságok megerősítésével. A javaslat foglalkozik olyan központi szakosztályok létesítésével, melyek a létszámuk kicsinye miatt természetjáró szakosztályt alakítani nem tudó üzemekben (stb.) dolgozó természetjárókat fogják össze. A nagyüzemek turista munkájának fejlesztése során a kerékpáros és vízitermesztjárás szervezésével, a hegymászás és barlangkutatók oktatásával, a túrasielés elterjesztésével s a szabadságtúrák szervezésével kell különösen foglalkozni. Foglalkozik továbbá a javaslat a szakosztályok gazdasági helyzetének megjavításával, az utazási kedvezmény visszaállításának problémájával. Ki-

terjed a javaslat a turistaházak rendszerének átszervezésére és a házhálózat bővítésére.

A határozatok között szerepel az is, hogy az alsóbb szervek mellett működő társadalmi szövetségek munkatervüket az összhang érdekében az Országos Társadalmi Természetjáró Sportszövetség munkaterve alapján készítik el, a több helyen esetleg azonosan végzendő munka összehangolása céljából. Az országos szövetség munkatervéből a határozat értelmében, az értekezleten kijelölt bizottság kiemelte a súlyponti feladatokat és ezeket az országos szövetség elnöksége, elsőrendű fontosságuk miatt, soronkívüli feladatként kezeli.

Az értekezleten az ország minden tájáról részvevő társadalmi szövetségi, SE és SK aktívák megismerehették a természetjáró sport jelenlegi helyzetét és célkitűzéseit. Most arra van szükség, hogy munkatervükön, jó munkájukkal erősítsék az állami, üzemi, hivatali sportszervek munkáját sportágunk fejlesztése érdekében, s e munkában jelentsen nagy segítséget a mögöttük álló, s egyre növekvő szervezett természetjárók egységes tömege.

Székely Miklós

A magyar és szovjet himnuszok hangja száll a Vöröskő felett
(Vízkelety felvétele)

Petőfi nyomdokain

A Karancs és Medves körül már zöldül az erdő, nyílnak a virágok, furaszínű pillangók kergetik egymást s így a környéken barangoló turisták — körülvéve a tavasz hírnökével — nem is sejtik, hogy az országnak ezen a változatosan szép vidékén olykor milyen hosszúra nyúlik a tél s mily nehezen tűnik el a hó. Délebbre rendszerint a tavasz már régen bontogatja szárnyát, mikor itt még a tél javában uralkodik s feledtetni, hogy a Szabadsághegy déli lejtőin budai gyermekek már ibolyát keresnek. Petőfi nyomdokain járó salgóvári túrán mi is ilyen hosszúra nyúlt télel néztünk szembe...

Hasztalan mutatott a naptár tavaszi irányba, metsző északi szél mégis frissen esett havat kavargatott, amikor 15 tagú turista csoportunk Somoskőújfalu vasútállomásán este kilenc órakor leszállt a vonatról. Hiába ölelik körül a kis falut tiszteletreméltó magasságú bazalt kúpok, a köztük levő mély bevágások, amelyeknek egyikében a hatvan—füleki vasútvonat is húzódik, teljesen szabad utat engednek a Kárpátokról jövő kemény, északi szélnek.

A csoport tagjai közül mindössze ketten jártak ezen a vidéken. Ők is csak évekkal ezelőtt, éjszakának évadján helybeli kísérő kalauzolása mellett. Így aztán terep ismeretüknek nem vettük hasznát, mikor túránk aznap rész-céljának: a salgói menedékháznak keresésére indultunk. Pedig nagy szükség lett volna erre az ismeretre, mert ebben az újra téle fordult időben, ilyen késői órákban már senki sem járt az úton, térképünk pedig nem volt s így az útvonalat illetően kizárólag odahaza kapott szóbeli tájékozódásra voltunk utalva.

Mindössze annyit tudtunk, hogy a menedékházhoz sárga útjelzés vezet s nagyjából egy keskeny nyomközű iparvasút mentén kell haladnunk, hogy egy alagút és két átereszt elhagyása után jobbra térő ösvényen fel találjunk a menedékházhoz.

E gyérnek mondható tájékozottság alapján tettük meg a kezdő lépéseket. A sárga jelzés egyetlen csíkját hamar megtaláltuk az állomásal szemben a falu villanyfénycső mellett, hogy azután másnap délig egy szemernyit se lássunk belőle.

A szél sötét hófellegeteket gömlyögetett s ezért még a lábunk alatt csikorgó szűz hó sem világított kellően. Vagy 20 percet kavargtunk is az állomás környékén, mire végre biztos utat sejtettünk lábaink alatt s azon szó nélkül elindultunk a kítűzött cél felé.

Jó félórás meneteléssel elértük az alagutat. Tulajdonképpen csak ez bizonyította véglegesen, hogy helyes irányban haladunk. Röviddel az alagút elhagyása után megtaláltuk a két átereszt is. A nehézség azonban ezután következett. A második áteresztől vagy száz lépésnyire kellett lennie ama bizonyos — menedékházhoz vezető — ösvénynek. Ennek fellelése azonban még napvilág mellett sem lett volna könnyű feladat. Hát még vaksötétségben, lábszárig érő hóban! Hiába néztünk is meg minden számbajöhető terepalakulatot, minden valamire való gerincecskét, ösvénynek se híre, se hamva. Elmondhattuk mi is: „befűtta az utat a hó”. Nem látszott még egy árva emberi lábnyom se.

Mínt hogy nem akartunk ott helyben éjszakázni, illetve egész éjjel ösvényt keresni, nem maradt más hátra, mint találmomra elindulni jobbra abban a reményben, hogy

majd csak megpillantjuk valahol a menedékház hívogató lámpásait.

Ami az utóbiakat illeti, azokban nem is volt hiány. Alig haladtunk ugyanis néhány száz métert, máris meg láttunk egyet, mire igen nagy lett az öröm, hogy ösvény nélkül is jó helyen járunk. Ahogy azonban nyomakodtunk előre, szaporodtak a lámpások is s jó néhány perc múlva nem volt nehéz megállapítanunk, hogy ezek valamilyen faluból, nem pedig a menedékházból világítanak felénk. Kicsit meg is döbbsentünk, mert akkor még nem tudtuk, hogy a mögöttünk hagyott Somoskőújfaluon kívül, mint egy félkörben miniatűr községek, kicsi bányatelepülések fognak körül bennünket.

Gyorsan hátat is fordítottunk a sok lámpásnak s új irányban kezdtük a kutatást. Közel éjfélre járt, mire fásasztó körbemenetelés és hótörés után a Salgó várhegy alatti magaslatról végre megpillantottuk a menedékház kivilágított ablakait. Ott húzódtott a lábunk alatt alig pár száz méterre. Morzsa — a menedékház kutyája — eltelen csaholással fogadott bennünket. Először azt hittük, hogy valamiért haragszik. Pedig csak annak örült, hogy végre itt vagyunk s neki is jut az éjfél körüli vacsorából egy-két jó falat.

A kései lefekvés egyáltalán nem gátolt bennünket, hogy reggel hat órakor már talpon legyünk. A friss hóban való mosakodás hamar kiverte szemünkből a maradék álomosságot s a napfényben fürdő salgói várrom megpillantása pedig még azt is elfeledtette velünk, hogy valaha is fáradtak voltunk. A reggeli elfogyasztása után nyomban neki is indultunk a várhegy megmászásának.

Ezek a vártúrák egyre rendszeresebbé válnak természetjáró szakosztályunk életében s így sokszor álldogálunk omladozó várfalak tetején, hogy az onnan látható táj szépségén kívül a várhoz fűződő történelmi adatok, olykor pedig a nép- vagy irodalomörizte hagyomány felidézésével egy darab mágyar föld váltakozó történelmére, küzdelmes múltjára is vessünk futó pillantást.

Salgó is egy időverté, omladozó várrom. Történelmének szálat a XIII-ik századig nyúlnak vissza. Az oklevelek először ugyan csak 1341-ből említik, de semmi kétség sincs, hogy az előző század végén már megvolt. Első uralként a Kácsith nemzedékből származó Salgók szerepelnek. Innen is a vár neve. A család kihaltával több kézen is átment. Egyideig —

Salgóvár romjainál...

1554-től 1593-ig — a török is bírta. Utolsó magyar várkapitányát Derencsényi Farkasnak nevezték.

A középkor vége felé rabló-lovagvárként szerepelt, mint annyi másik vár is ezen a vidéken. A 825 méter magas, magánosan álló bazalt kúpra emelt erősség kiválóan megfelelt a célnak. A vár lakói, megközelíthetetlen magasságban emelt sasfészékből már látóhatáryra észrevették a fenyegető ellenséget, vagy az éppen arra járó zsákmányt. Volt idejük felkészülve fogadni az elsőt s héjamódra, biztos számtással csapni le emerre.

Ilyen adottságok mellett kétes hírével még a hozzá hasonlók közül is kiemelkedett — amiről Petőfi Sándor „Salgó” című komorhangú dráma költeménye tesz tanúbizonyságot.

A dráma eseményei az Árpád-ház kihalásának idejére visznek bennünket, amikor a gazda nélkül maradt országban renddél vált a rablás, az erősebb tényként elismert szerzési módja.

„Salgón Kompolti Péter volt az úr,
Nevét rettegve említé a táj, mert
Ameddig kardja és buzogánya ért,
Övé lett minden, ami kincs vala,
S hol ellenállás szála szembe véle,
A kincs helyén vérfoltokat hagyott,
Követte őt a rablás útjain
Kompolti Dávid és Kompolti Jób,
Zsivány apjuknak méltó fiai.”

A háromtagú Kompolti család a rablás mesterségét nemcsak békés utasok, arra vetődő kereskedőkaravánok kifosztásával űzte, hanem vakmerőségében odáig ment, hogy rablóbandájával még a várakat is megtámadta. S nem is eredménytelenül. Előbb a szomszédos Somoskő és Füleik várát rabolta ki, majd pedig a távolabbi Gedővárat szemelte ki áldozatul. A porkoláb megvesztegetése árán ide is behatolt s a vár jászágain kívül elrabolta annak, szépségéről messze földön híres úrnőjét, Perennát is — férjét pedig meggyilkolta. Gedővár úrnője azonban vizsályt vitt Salgóra, mert a rabló férfiak nem tudtak megegyezni a szépséges martalékon. A zsákmányba szerelmessé lett Dávid először alvó apját, majd a zörejre felébredő öccsét gyilkolta meg. Szörnyű tetteinek felismerése után pedig megőrült és Perennával együtt a mélységbe vetette magát. Az uratlanul maradt vár kincsein a vár népe kezdett osztozkodni, azonban osztozkodás közben összeveszték és kardélre hányták egymást...

Már csaknem a tetőre érünk, mikor a várfalakat tartó bazalt oszlopokon megtaláljuk a Petőfi-emléktáblát. Hagyományt tisztelő emberek állították annak emlékére, hogy országjáró útjában a költő ide is eljutott, járta a meredek utat, amin most mi járunk, s az omladozó

falakon ülve seregszemlét tartott a vár legsötétebb hírbirtokló felett.

A várhegy tetején, a magasban gyülekező felhők alatt négy csonka fal fogad bennünket. Évszázados titkok, fényes történelem s hitvány emberi tettek néma szemtanúi. Aki ismeri a vár mintegy harminc évvel ezelőtti képét, csodálkozva tapasztalhatja az utolsó emberöltő alatt bekövetkezett pusztulást. Szemlélatomást észrevehető, hogy az idő itt már hamar elvégzi feladatát, ha csak a történelmi emlékek iránt érdeklődő kegyelet nem parancsol részére rövidke megállást.

De a kilátás, a várat övező táj éppen olyan szép, mint volt egy emberöltővel vagy akár egy évezreddel ezelőtt.

A környék az újabb kőkorszak óta állandóan lakott hely. Az emberi fejlődés a hosszú idő alatt mély nyomokat szántott ugyan a felületen, de a jeleget, a vidék remek tagoltságát, a végtelen távlatot, a magyar föld sokszínűségét nem tudta megváltoztatni. Most ugyan más

szemek, nagyobb távlatokat kutató tekintetek mélyednek a kopott várfalokról a végtelenbe, mint ezelőtt néhány százada — de a kutató pillantások először most is a közvetlen előttünk kiugró 729 méter magas Karancs bazalt tömbjébe ütköznek, majd a kerekded formájú 652 méteres Sátorosra siklanak át, hogy végül is egy pillanatra megpihenjenek az utóbbi közvetlen szomszédságban levő Medves hegyecsoport legdélibb kifutója egyikén magánosan álló meredek kúpra épült gyönyörű somoskői váromon. Ott van a magyar—csehszlovák határ. Még ki sem pihente azonban magát a tekintet, a szemek máris a távolba fúródnak, mert a Karancs és Sátoros közt először csak alig sejtetően, majd egyre élesebben körvonalazottan a Fáttra, majd mögötte a Magas Táttra hófödte ormái tűnnek fel. Dél felé fordulva egész nagyságában látható a Máttra, keleten a Bükk „kövei” kötik le egy időre a figyelmet, hogy ismét délnyugat felé fordulva a Cserhát szelídebb lejtőin nyugodjék meg a messzenéző emberi tekintet.

★

Míg szótlánul szemlélődünk, az ólomszínű felhők lassan szétszóródnak s bátortalan, tavaszi napfény ömlik el a tájon, amihez vakítóan ragyognak a Magas Táttra hófödte ormái. Jó volna maradni, tovább szemlélődni, de egy távoli vonatfűtő arra int bennünket, hogy felettünk is eljárt az idő s néhány perc múlva búcsút kell mondanunk az omladozó falaknak, amelyeknek tetején örökké fújdogáló északi szél ma is visszhangozza az elátkozott Kompolti nemzedék kardjai csengését.

Szaniszló József

(Takács András felv.)

KERÉKPÁRRAL

az isaszegi csata színhelyén

A túravezető ellenőrzi a kerékpárokat április 6-án a gyülekező helyen. 10 percünk van még az indulásig. A tömlők kellő keménységűek, a láncok, csapágyak tiszta kenőanyagotól fénylenek. A csomagokat a nyergek mögé erősítettük. A fékek jól működnek. Fontos, hogy minden rendben legyen, mert a hiányosan előkészített gép sok bosszúságot okozhat.

A kerékpár-túrákat sokkal több körültekintéssel kell megszervezni, mint a gyalogos túrát. A résztvevőnek fegyelmeztetnek, jó kerékpározónak s kellő szakértelemmel bírónak kell lennie, hogy az útközben előadódó apró hibákat azonnal ki tudja javítani.

3/8, „indulás“, hangzik a vezető utasítása. Az ifjabb sportolók rögtön az élre gördülnek, a csapat szétszakadozik. Újabb figyelmeztetés: egyenletes irammal hajtunk, erőnkkel takarékoskodjunk, mert az egyenletes sebesség a legkevésbé fárasztó.

Pompás napos tavaszi időnk van. Legalkalmasabb kisebb, vagy nagyobb távolságokat bejáró kerékpár-túrák szervezésére.

A gödöllői műúton irányunk Cinkota, Sashalom határában a Rákospatak, majd a Cinkota előtt folydogáló Szilaspatak hídján gördülünk át. Cinkotán rátérünk a Nagytarcsa, Isaszeg felé vezető köves útra. Az út hullámos emelkedőkkel tarkított. Nagytarcsa előtt még egyszer találkozunk a Szilaspattakkal.

Az eddig enyhe, dombos terep hirtelen megváltozik. Jobbról, balról metszések, vízmosás árkok szabdalják keresztül a Határhegynek nevezett magaslat oldalát. Elérjük a hajdani nagytarcsai erdőrengeteget, ahol ma gondosan megművelt szántók terülnek el. A Látóhegyet elhagyva megpillantjuk Isaszeget. A vidék dombos, erősen tagolt. Lent a Rákospatak völgyében szép látványt nyújt a Kálváriahegy lábánál meghúzódó Isaszeg, piros-fedelű házaival. A valamikor erdőkkel sűrűn benőtt vidék szűk völgyével, szorosaival természetalkotta erdőként igen alkalmas volt az elnyomó osztrák seregek védelmi harcaira.

Isaszegre érve, a Dány felé vezető úton jobboldalt felkapaszkodunk a Kálváriahegy oldalában emelt 1848-as emlékműhöz. Alattunk pihen a község, füstölögnek a kémények. A Gödöllő felől kanyarodó Rákospatak völgye választ el a nagytarcsai dombvidéktől.

Délután 2 óra, vezetőnk hangját halljuk:

„— 106 évvel ezelőtt kezdődött meg a történelmi jelentőségű isaszegi csata. Képzeltünkben eltűnik a 106 év. A domboldalakat sűrű rengeteg borítja. Benépesülnek harcoló csa-

patokkal a magaslatok, völgyek, dörögnek az ágyúk és a hullámzó harcot csak az itt-ott fellobbanó erdőtüzek füstje jelzi. A gyűlölt császári hadak Windisgrätz és Jellasich vezérlete alatt zömmel a szemben levő nagytarcsai dombok tetején helyezkedtek el. A magyar seregek fő támadási célpontja az alattunk lángoló Isaszeg. Elkeseredett harc tombol az Isaszegtől északnyugatra fekvő malomtól a Pécelig húzódó dombvidéken. Éljen kiáltásoktól zendülnek a völgyek, honvédeink ezrei rohannak az ellenség gyilkos tüzébe. Szuronyroham, szuronyroham után, a túlerő ismételt visszaveti a mieinket. Arcvonalunk közepe erősen ingadozik. A hátunkmögötti magaslatokról Damjanich honvédei visszavonulni kénytelenek. Vezérkarunk látja a súlyos helyzetet. Vagy győzünk s nyitva áll az út Buda és Komárom felé, vagy visszavonulunk a Tisza mögé. Nincs vissza út! Ha kilőttük utolsó töltényeinket, szuronyrohamot kell megkísérelni. »Ma győzni kell«, hallatszik a parancs. »Előre fiúk« zúg a csatakiáltás. A véres harc az egész arcvonalon fellángol. A zarnokság seregei meginognak. Klapka és Aulich csapatai, Jellasich támadásait erősen visszaverve, behatolnak az égő helységebe és szuronyrohammal a szemközti magaslatokról is elűzik az ellenséget. Windisgrätz megvert csapatai Pest és Gödöllő felé menekülnek.”

Az elbeszélő szavai mélyen a szívünkbe vésődnek. Feltekintünk az emlékműre, hálával emlékezünk hős honvédeinkre, a nép egyszerű fiaira, kiket a szabadság zászlaja hívott csatásorba. A dicsőséges tavaszi hadjárat leg-sikeresebb ütközetét vívták meg e helyen.

Visszatérünk a sápi útra és utunk kétoldalt cserjék között visz a Kálváriahegy gerincére. Mintha süppedő szőnyegek lennének a sárga lősztalajon. Kétoldalt a cserjékből kiemelkedő hatalmas jegenyesor díszrősként vezet fel a katonasírokhoz. Katona-pallagnak hívja a nép a helyet, hol minden tenyérnyi darabot magyar vér öntözött. Elszorult szívvel, néma tisztelettel adózunk az elesett hősöknek.

Hazafelé Gödöllőn keresztül kerekedünk, rátérünk a budapesti műútra. Hűvös szellő zizeg a kerékpárok között, még egy utolsó akadályt kell leküzdeni, a Patkó nevű éles útkanyart.

A többség leszállva, gépe mellett gyalogosan ér fel a dombtetőre, majd innét már vidáman gördülünk Pest felé.

Egy-két elejtett szó hallatszik néha s a csendet a beton kellemes zsongása takarítja, melyet a sűrűlódó gumik hallatnak. Pest határába érve egy gondolat jut mindannyiunk eszébe, értékes élményekkel, szép túra emlékeivel lettünk ismét gazdagabbak.

Dévai János

Öregek és fiatalok...

— Emlékezel Marika, 8 évvel ezelőtt a Mátrában... — cseng a fülemben a kis, szorosan befonotthajú, varkocsos Klári hangja. 11ét kislány, 14 évesek beszélgettek, emlékeztek 1947 tavaszán a Nagy Hideghegy enyhén simogató napfényben sütő csúcsán.

A hangok eltávolodnak s engem is megrohannak az emlékek. Alig múltam 14 éves jómagam is, amikor egy borszőnyi túrán voltunk. Lehattunk vagy húszan gyermekemberkéik, és köztünk, mint bárányok közt a pásztor, az ősbajuszos, öreg Pfliegl bácsi. Éveinek számát sohasem ismertem, de biztos túl volt a hatvanon és ennek ellenére előszeretettel járta velünk, fiatalokkal a hegyeket. Mint vándorló szakmunkás, a múlt század végén került Magyarországra, ahol a magyar munkások közt hazát talált. Ma is előttem van vidám, boldog mosolya, ahogy nézett bennünket, viháncoló kis csikókat és né-

metül vagy rossz magyarsággal munkásdalokat énekelt velünk.

Hétről hétre bekocogott a vasárnap reggeli túratalálkozóra és hol a kevelnygyeri menedékháznál, hol az Eszperantó-forrás foglalásánál serénykedett munkában megkérgeződött kezeivel. Szerettük közöttünk és szívünkbe zártuk a „kis öreget“. Az idő múlt, és ma már, ki tudja, hol tölti örök pihenőjét.

Másik emlék kerül szemeim elé, Schubert bácsi. Sokszor találkoztam vele, bár ő biztos nem emlékszik rám. A huszas évek közepén sok kevelny munkatúrán dolgoztunk egymás mellett, vagy egy csoport keretében jártuk a hegyeket. Schubert bácsi is valamikor a századforduló idején került hazánkba és ha még ma sem tudja hibátlanul kiejteni a magyar szavakat, de szívében és munkájában a magyar munkástúrista mozgalom kitartó katonájává vált. Amikor már készen állt a kevelny ház, több idő maradt a pihenésre, beszélgetésre, vagy éppen gombagyűjtésre. Derűs eset történt egy alkalommal, amikor Schubert bácsi, öreg, tapasztalt turista gombát szedett, és bográcsában főzögte. Egyik tagunk kedélyesen oda-

Az eger-környéki kirándulások a táj „történelmi levegőjével”, a Bükk hegység délnyugati nyúlványával, az alföld síkságával, a Szarvaskő hegyével, Eger műemlékeivel és kiépült fürdőivel, üdülőivel és sportlehetőségeivel mindenki számára üdülést, pihenést és tanulságos kirándulást jelentenek.

A vadregényes Bükk hegységen a hegyvidék két városa: Eger és Miskolc osztozik. Az egri Bükk csodálatos szép részletei vonzzák a kirándulókat. Szarvaskő, a Szalajkavölgye, Szilvásvárad mind Eger felől érhető el a legkényelmesebben. Egert valósággal körülöleli a Bükk és a Mátra.

Kevés olyan városunk van, amelyikkel annyit foglalkozott volna a tudomány és az irodalom, mint Egerrel. Számos barokk műemléke között legjelentősebb az 1758 és 1773 között épült minorita templom, az 1765-ben épült liceum (Pedagógiai Főiskola), melynek hátsó homlokzatából emelkedik az 53 méter magas csillagvizsgáló. Az épületben van a 65 000 kötetes érseki könyvtár is. Neoklasszikus stílusban épült 1831—1836 között a főszékesegyház.

A TÖRTÉNELMI VÁROS

Nem messze innen találjuk a karcú, török időkben épített és még ma is ép minaretet. Megéri a fáradságot, hogy sötét, szűk lépcsőin felmenjünk a körerkélyre és onnan tekintsünk szét a városra.

A Vörös Hadsereg útján a megyei tanácsházban ne mulasszuk el megnézni a kovácsolt barokk rácozotú vaskaput, melyet Fazzola Henrik a diósgyőri vasgyár megalapítója készített. A 16-os számú ház a Mikszáth Kálmán: Különös házasság című regényében leírt Buttler-ház.

A város magvát az egri vár képezi, melyet először egy 1261-ből származó oklevél említ. A vár nagyobbára ma is abban az állapotban van, ahogyan a török időkben volt, 1687-ig. Egyik csücskében megtaláljuk „Az egri csillagok” szerzőjének, Gárdonyi Gézának (1863—1922.) sírját is. Balra, a szemben levő hegyen áll az a ház, ahol Gárdonyi nagysi-

kerü regényeit írta. Ha Egerben tovább időzünk, keressük fel az egri múzeumot is! De ne feledkezzünk meg az egri gyógyfürdőről sem, amelyek már a középkorban ismeretesek voltak. A rádiumtartalmú, 27—31 C fokos vizet sokan gyógyhatása miatt keresik fel.

Egerből elindulva, miután megtekintettük a várost, vonatunk megáll a Várnál, majd a lejtőkön kapaszkodva lassan eléri a Bükk első állomását Felnémetet. Remek kilátás tárul elénk. Tovább utazva az Egri Bükk szurdokain és festői völgyein át elérjük a különleges szépségű Szarvaskő vasútállomását. Ott látjuk romokban Szarvaskő híres sasfészket, sziklavárárt, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik az Egerpataki völgyére.

A Bükknek sok-sok gyönyörű útja, völgye, tája tilos terület volt azelőtt és a turisták sokszor csak bújva, titokban élvezhették e táj szépségeit.

Ma, tízéves felszabadulásunk évében gondoljunk arra, hogy Eger, a barokk város, a műemlékek városa gyönyörű környékével és üdülési lehetőségeivel, mindannyiunk számára kínálja, nyújtja kincseit.

M. L.

A vár külső bástyái

Sikkő-fürdő
(Ging felvétele)

szólt: Schubert bácsi nem fél, hogy megbolondul a gombától? Mérgesen nézett fel az öreg. — Maga polond; ettől nem lehet megpolondulni, hanem csak mérkeztést kapni. — Természetesen nem az öreget, hanem a kotnyeleskedőt neveltük ki.

Hosszú évek után a vöröskői felszabadulási ünnepségen láttam viszont Schubert bácsit. Kemény, munkás életének és számos éveinek terhével zarándokolt fel az emlékműhöz, hogy lerója kegyeletét a hősök iránt, akik elhozták az ő és az összes magyar dolgozók által áhított szabadságunkat.

Derék öreg szakmunkások. Ők egész életüket munkában, alkotásban töltötték, de a szórakozásból, pihenésből, kultúrából csak annyi jutott számukra, amennyit mindennapos harccal maguknak biztosítani tudtak.

— Hogyne emlékezném — felelt Klári göndörhajú társa. — 8 éve voltunk a Mátrában szüleinkkel, végigjártuk a Kékest, Galyatetőt, Ágasvárt...

Gyerekek, akiknek nem kellett a Pfliegl és Schubert bácsik életútját végigjárni, hanem már gyermekkorukban izlelték meg a szabad élet örömeit. Tavasszal, ősz-

szel járták a hegyeket, télen siklottak a friss havon. Év-ről évre ők is elzarándokoltak a vöröskői emlékműhöz.

1951-től már nemcsak szabadságukat köszönhetik ezek a turista lányok a szovjet népnek. Mindketten ösztöndíjas egyetemi hallgatókként élvezik a Szovjetunió vendégszeretét és készülnek fel példás tanulással hazájuk szocialista építésére. Leveleikben soha el nem mulasztják megkérdezni, van-e már hóvirág a Kevélyen, nyílik-e már a kökörösín? Nincs levél, amelyben ne kérnének préselt virágot a hazai hegyekből. Nyári szünidőben, ezt már mindenki kitalálhatja, legfőbb időtöltésük, hogy felkeressék zsenge gyermekkorukban megszeretett hegyeinket.

A nagyhideghegyi beszélgetés után 8 évvel, hazánk 10 éves felszabadulási évfordulóján közvetlenül köszöni meg egyikük Ukrajnában, másik Tatárországban a szovjet népnek a szabadságot és a baráti segítséget. Szorgos tanulásuk közben várják az újabb szünidőt, hogy felkeressék ismét a szabad haza tájait.

Kunsági Viktor

A hála és köszönet ünnepe

Sűrűn ontja vakító sugarait a tavasi nap a Pilis hegyeire, gyakran törlik verejtéküket a Vöröskőre igyekvő túristák. Hazánk felszabadulásának tízéves évfordulóját ünnepeljük! A Budapest és az ország minden helységében rendezett ünnepségek folytán nem rendeztünk tömeges túrista találkozót. A már hosszú ideje előkészített felszabadu-

lasi tájékoztatói versenyt pedig nem lehetett más napra áthelyezni. Így a verseny résztvevői, a túrista szakosztályok küldöttségei gyülekeztek az ünnepségre.

A magyar és szovjet himnuszt feszés vigyáz állásban hallgatták az ünneplő túristák.

Székely Miklós az Országos Társadalmi Természetjáró Sportszövet-

ség titkárnak bevezető szavai után Erős Antal elvtárs, az OTSB természetjáró főelőadója tartotta meg ünnepi beszédét. A verseny eredményét Thuróczy Lajos, a versenybírósg elnöke hirdette ki, majd sor került a díjak kiosztására. Az ünnepség után még hosszán elevenítették fel emlékeiket az ország különböző részeiből összegyűlt túristák.

FELSZABADULÁSI EMLÉKVERSENY

Az OTSB ebben az évben is megrendezte hagyományos felszabadulási emlékversenyét. A 10 éves évforduló azonban nagyobb szabású versenyt követelt, mint az elmúlt években. Már a múlt év végén úgy írták ki a versenyt, hogy az komolyabb és reálisabb legyen, mint az előző években. A felszabadulási versenyeken mindig sok túrista vett részt, azonban a verseny tömegjellege a minőséget veszélyeztette. A verseny célja mindig a vöröskői emlékmű volt s így terepe is a környező Pílisben adódott. A sok benevezett csapat között szerepeltek az ország legjobbjai és a kezdő szakosztályok egyaránt.

Ennek kiküszöbölésére az 1955. évi felszabadulási versenyt az OTSB három osztályban írta ki. Lehetőséget adott erre a természetjáró tájékoztatói versenyekre bevezetett új osztályozott bajnoki rendszer. Alap-, közép- és felsőfokon a csapatok felkészültségüknek megfelelő versenyen vehettek részt, versenyútrásk is hasonló képességűek voltak. A kirás szerint a hagyományos vándordíjat a felsőfokú verseny győztese nyerte el, míg a többi osztályban külön díjazás volt. Az új rendszer meghozta az eredményt, mert a kedvezőbb feltételek sok olyan csapatot is nevezésre ösztönöztek, amelyek eddig nem is gondoltak a versenyen való részvételre. Valóban az egész ország természetjáróit megtaláltuk a versenyzők között. Mosonmagyaróvártól Debrecenig, Szegedről Miskolcig megjelent a vidék, Budapestről pedig több egészen új verseny-szakosztály állt rajthoz (Orvostudományi Haladás, Számítélt Főiskola, Petőfi Honvéd Híradástechnika stb.).

Időrendi sorrendben a felsőfokú csapatok versenye kezdődött meg először. Április 2-án az induló nyolc csapat három részre osztott csapatainak (3X3 fő) egyik részlege a Csákhégy aljában levő malomvölgyi bányából, másik részleg Márianosztráról, a harmadik részleg pedig Nagy Irtásról indult a verseny első részét képező éjjeli versenyre. Az éjjeli útvonal Malomvölgyből a Nagy Gaila melletti Varjúhegy ismeretlen vadászházába, Márianosztráról Irtáspusztára, Irtásról pedig a Sákolatető keleti völgyében fekvő ugyancsak ismeretlen erdei szállásra vezette a versenyzőket. Mindhárom helyen kényelmes, meleg szállás várta a versenyzőket, akiknek rövid, de tájékoztatólag nehéz úton kellett oda eljutniuk. Másnap változatos (majdnem mindenki részére ismeretlen) útvonalakon folytatták a versenyt a részleg az éjjeli utánra valamennyi felsőfokú versenyző befutott a malomvölgyi bányában levő központi szállásra. Egyébként ez a szállás volt talán a verseny egyetlen rossz pontja, mert nagy épületekben, fűtetlen helyiségben kellett aludniuk a versenyzőknek. Itt este újabb feladatot kaptak, a harmadik napi verseny kidolgozását. A verseny utolsó szakasza a Pílis hegyében került lebonyolításra, mégpedig Visegrád és a Vöröskő között. E két pont között harminckét érintendő pontot jelöltek ki a versenyzők részére. A pontokat tetszés szerinti részre oszthatva érthették a 9 főnyi csapatok 4 óra menetidő alatt. Volt nagy izgalom a csapatok között, míg ezt a feladatot kidolgozták és elosztották egymás között az útvonalakat és az érintendő pontokat.

Közben a középfokú versenyzők népes serege (16 csapat 6-6 versenyzővel) vasárnap, április 3-án kora reggel felkerekedett és egy részük Nagy Irtásra, más részük Kis Irtásra utazott igen élvezetes erdei vasútutazással. A két Irtáson kezdődött a középfokú verseny. Kis Irtásról Nagy Irtásra vezetett az útvonal, míg a nagyirtásai délutánra a már említett varjúhegyi vadászházba értek el. Ezek a helyeken mindkét részleg pihenőt kapott, hogy bevárják az éjszakát. Közben ők is megkapták következő napi feladatukat, ugyancsak a Visegrád és Vöröskő közötti szakaszon, 19 pont érintésére, hasonló feltételekkel, mint a felsőfokú csapatok. Amikor besötétedett, folytatták útjukat a középfokúak, hogy végül is elérjék a központi, malomvölgyi szálláshelyet.

Április 4-én kora hajnalban különvonatocská (keskenyvágányú) állt be a bánya elé, hogy leszállítsa Szobra a több mint 200 versenyzőt és rendezőt. Szobról Nagymarosra utazott a felső- és középfokú részleg, majd ott hajóval átkeltek a Dunán. Visegrádon már reggel 7 óra után ki is ürültek az indító állomások, mert a versenyzők nagy sietősen nekifutottak az érintendő pontok felkeresésére és a vöröskői cél elérésére.

Amíg ez a két részleg ennyit utaztatott és versenyzett, az alapfokú verseny is megkezdődött. Április 3-án, vasárnap, budapesti gyülekező után helyiérdekűvel, majd autóbusszal

szállította a rendezőség a versenyzőket Visegrádra. Az alapfokú verseny két nappali szakaszból állott. Első nap Visegrádról indulva ugyanoda tértek vissza, míg másnap ők is a Vöröskőhöz érkeztek meg. Az alapfokú verseny megnyitója a visegrádi ásatások történelmi falai közt volt s az útvonal remek kilátó pontokkal jutalmazta a versenyzőket. Visegrádi üdülőökben nyertek versenyzőink elhelyezést az éjszakára s másnap friss erővel folytathatták útjukat. Általában jellemezte a versenyrendezés munkáját, hogy egyetlen menedékházat sem vett igénybe a versenyzők elszállásolásához azért, hogy a kettős ünnepre a menedékházakat mentesítse.

Igen nagy nyüzsgés volt hétfőn délelőtt Visegrád és Vöröskő között a Pílis részében. Közel háromszáz versenyző kereste a megfelelő pontokat. Nem volt könnyű a feladat, mert a rendezőség úgy állapította meg az érintendő helyeket, hogy egymástól 50-100 méterre voltak a pontok, de egyik a középfokú, másik a felsőfokú, illetve esetleg az alapfokú versenyzőké volt. A célban viszont csak 32, illetve 19 ellenőrző kartont fogadtak el tőlük, tehát igyekezniük kellett a jó pontokat megszerezni.

Meg kell említenünk még, hogy igen jól esett valamennyi szakaszon a versenyzőknek az, hogy vasárnap este meleg vacsorát talált részükre a rendezőség. Így érezték, hogy a nagy tömeg ellenére is törődnek a versenyzőkkel és a lehetőségekhez képest gondoskodtak a kalóriáról is.

Ilyen előzmények után értek el tehát versenyzőink a Vöröskői emlékműhöz.

A versenyek eredményei:

A felsőfokú verseny győztese s ezzel a Felszabadulási Vándordíj 1955. évi védője:

1. Budapesti Törökvas (Lokomotív) csapat lett 1931 hibaponttal (Herman Imre—Bokody József—Tarjányi Rudolf—Zomotori Adám—Fodor György—Jordán Gábor—Szabó Ferenc—Déval János—Makk József).

2. MÁVAG Vasas (Mike István—Lajos Ferenc—Szalay Dezső—Mészáros I.—Szaniászó G.—Király M.—Várdai Ferenc—György Tibor—Bertics Albert 222 hibap.)

3. Vörös Meteor (Holba Vilmos—Bischitz József—Petrovics Károly—Szász Károly—Makk Lajos—Gröbler András—Horváth Péter—Tokaji Tibor—Király Zoltán 2891 hibap.)

4. Danuvia 3489 hibap. 5. Műszaki Haladás (Ifjúsági) 3707 hibap. 6. Soproni Törökvas 5518 hibap. 7. Csepeli Vasas 5570 hibap. 8. Petőfi Pedagógus.

A középfokú versenyen:

1. Wilhelm Pleck (Győr) 1297 hibap. (László—Pálfalvi—Horváth—Borsos—Horváth Gy.—German.)

2. Őzdi Vasas 1593 hibap. (Grega—Szegőfi—Bidek—Mazura—Prosek—Ivák.)

3. Miskolci Vörös Meteor 1699 hibap. (Zsellér—Andrássy—Turkovic—Edelényi—Szabó—Novotni.)

4. Mélyépterv Ifjúsági 1708 hibap. 5. Illatszertől. 1765 hibap., 6. Miskolci Törökvas 2035 hibap., 7. MÁVAG Ifjúsági 2106 hibap., 8. Chinoin 2193 hibap., 9. Szegedi Törökvas 2198 hibap., 10. Győri Törökvas 2227 hibap., 11. Győri Lenszövő 2247 hibap., 12. Peremartoni Szikra 2576 hibap., 13. Bp. Szikra 2675 hibap., 14. Csepeli Nagytömeg 3639 hibap., 15. Debreceni Vasas 3907 hibap., 16. Bp. Sikeknémák 4575 hibap.

Alapfokú verseny: 1. Vörös Lobogó Fehérnemű 40 hibaponttal (Német Károly, Jankovics Endre, Zentai Miklós.)

2. APISZ V. M. I. 63 hibap. (Boda Zoltán, Óhegyi Albin, Mesterházi Gábor.)

3. Metallochémia 207 hibap. (Makky Béla, Makky Béláné, Berger György.)

4. APISZ V. M. II. 214 hibap., 5. Petőfi Honvéd Híradástechnika 260 hibap., 6. Vasas Elektronikus 291 hibap., 7. MTH 4. 304 hibap., 8. Timföldi Szikra 308 hibap., 9. Számítélt Haladás I. 314 hibap., 10. Kohó- és Gépipari Min. 377 hibap., 11. Szállítóber. Gy. I. 395 hibap., 12. MTH 22. 410 hibap., 13. V. Lobogó Jaquard 435 hibap., 14. Orion 446 hibap., 15. Orvostud. Haladás 468 hibap., 16. Athéneum Szikra 481 hibap., 17. Szállítóber. II. 533 hibap., 18. Szállítóber. III. 538 hibap., 19. Bp. Sikeknémák 544 hibap., 20. Törökvas FVV 590 hibap., 21. Ceglédi Törökvas I. 608 hibap., 22. Ceglédi Törökvas II. 645 hibap., 23. MTH 31. 646 hibap., 24. Szállítóberend. IV. 817 hibap., 25. Szikra Pénzjegynyomda 1440 hibap., 26. Számítélt Haladás II, 1500 hibapont.

Ugyancsak versenyt írt ki az OTSB a Vöröskőhöz vezetett emléktúra megosztására is. Ezt a túraversenyt és az emléktúrást a Petőfi Hír. SK természetjáró szakosztálya nyerte.

Thuróczy Lajos

ÉLJEN MÁJUS ELSEJE!

Csodás hónap a május. A hópusztító, rügyfakasztó tavaszi szellők, a szeszélyes április után elénk tárul a természet minden szépsége. A téli hideget legyőzve újjászület minden fa, cserje, fűszál. Az erdő sűrű lombjai között dalolnak és fészkelnek a madarak, a tisztások buja, dús virágairól szorgalmasan szedik izes táplálékukat a méhek. A csendesen haladó turista találkozhat ilyenkor anyjukat óvatosan követő ifjú öz csemetéikkel. Az erdők és tisztások mély zöldjét piros, fehér, lila, kék virágok tömege teszi varázslatossá.

Tavasszal az ember is megújódik. Evszázadok óta ezekben a hónapokban léptek fel a dolgozók az elnyomók ellen. Lucca olasz városka selyemipari munkásai 1531. május elsején tüntettek a bérminimum megállapítása mellett. A múlt század végén, 1889. július 20-án hozott a II. Internacionálé párizsi kongresszusán határozatot, május 1. napjának megünneplésére. 1890. május 1. óta a világ minden táján ünneplik a dolgozók a nemzetközi proletárszolidaritás napját. Magyarországon már az első évben megülte a munkásság ezt az ünnepet. Felvonalások, tüntetések váltogatták egymást. Amikor az elnyomás fokozódott, Budapesten és vidéken a dolgozók a szabad természetbe vonultak ki és a csendőrszuronyoktól rendőrkardlapoktól távol beszélték meg sorsukat és további harcaikat.

A dícsőséges Tanácsköztársaság idején volt az első alkalom, amikor a magyar dolgozók szabadon ünneplheték a világ proletárijal együtt tartozásának és együttes harcának napját. A Tanácsköztársaság leverése után az elnyomatás súlyos és hosszú éveit követték.

A munkásosztály harcossá akarata nem csökkent. Minden évben sort kerített rá, hogy e napon is hirdesse jobb jövőbe vetett hitét. A munkásturisták részt vettek a Szociáldemokrata Párt és a szakszervezetek által rendezett május elsejei ünnepségeken, ahol több csoportjuk a Kommunista Párt hívó szavára harcos magatartást tanúsítottak. A munkásturisták májusi, tavaszi találkozó újabb lehetőséget nyújtottak, hogy a rendőri és csendőri

üldöztetés dacára felemeljék szavukat a horthyreakció ellen és megbeszélhessék a feladatokat a harc további vitelére.

Huszonöt évvel ezelőtt, 1931. május 3-án a Hívősvölgy melletti Remetehegyen gyűltek össze a természetbarátok, munkástestedzők, a mozgás kórus tagjai, hogy méltóan ünnepljék május elsejét. Sok száz munkássportoló és a munkás kultúrszervezetek tagjai gyűlt itt össze, hogy meghallgassák az illegális párt szónokait. Az MTE tornászai gyakorlatokat mutattak be, a mozgás kórus tömeg szavalatokkal szerepelt, majd az összegyűlt ünneplő tömeg halkán, de harcos akaráttal énekelt forradalmi dalokat.

Ezután hasonló körülmények között nagyon sok május elsejét ünneplte a munkásturisták tábora. A háború alatt, a német megszállás idején is megtalálta a módját, hogy kifejezze a világ dolgozóihoz való együvértartozását.

Eljött 1945, amikor röviddel az ország teljes felszabadítása után, ismét szabad májusi ünneplhetett a magyar nép. Már nemcsak a proletáriátus, nemcsak a legszegényebb parasztság, hanem minden becsületes magyar dolgozó ott volt az ünneplők sorában. Ünneplte szabad hazáját, ünneplte a munkásosztályt, mely a legkövetkezőbb harcokért a dolgozók jobb jövőjéért és ünneplte a pártot, mely évtizedeken keresztül vezette ezt a harcot.

Tíz év telt el hazánk felszabadulása óta. Május elsején, másodikán az ország dolgozó népe ünnepli épülő hazáját, biztatólag tekint a kapitalizmus kizsákmányolása alatt szenvedők felé, tolmácsolva kívánságát, hogy eredményes harcuk folyamán mihamarabb lerázzák az elnyomás igáját. Ezen a napon harcosan kiállnak a magyar dolgozók a Központi Vezetőség határozatának végrehajtásáért és büszkén menetelnek a 900 milliós béketábor seregében, vállalva a kapitalista országok békeharcosával a tartós béke megőrzése és a népek békés együttélése útján.

A Bp. Tőrekvés győztes felsőfokú csapata az OTSB felszabadulási vándordíjának 1955. évi védője: Jordán, Fodor, Dévai, Tarján, Hermann, Szabó, Zomotor, Bokodi, Makk (Vízkelety felvétele)

Az alapfokú verseny legifjabb résztvevői, a ceglédi fiú-csapat (Bánhegyi felvétele)

Útközben hallottuk...

... hogy idén nyáron megnyílik a közönség előtt is a pompás cseppkövekkel ékes égerszögi Szabadság-barlang a Miskolc feletti karszt vidéken. Közelebbi részleteket még nem hallottunk,

... az MTSE a nyár folyamán kb. 2000 ipari tanulót visz vándortúrára. Már nagy a nyüzsgés a szakosztályokban, hogy hová mennek és kik lesznek a szerencsés résztvevők,

... vannak, akik azt kívánják, adjanak a veszprémiek olyan túraleírást, melyben benne vannak az újonnan létesített menedékházak,

... hogy az újpesti Spartakusz sportkörben a 10 tagú teke-szakosztály hatszor nagyobb költségvetési fedezettel rendelkezik, mint a 40 tagú természetjáró szakosztály,

... szó esik mind gyakrabban, létesítsenek turista felszerelés javító vállalatot,

... a Törekvés is tartott jól sikerült országos értekezletet természetjáró szakosztály vezetői számára,

... „A Prédikálószerék és környékén szigorúan tilos a túrázás, akik elfognak, szigorú pénzbüntetéssel sújtják...”, ezt 1921-ben hallottuk.

Elhelyezik az ellenőrző állomás tábláját

Az OTSB felszabadulási emlékversenyének egyik célpontja a vörösharaszti erdészház

Salgótarjánból jelentik

Március 13-án a nógrádmegyei Társadalmi Természetjáró Sportszövetség rendezésében került sor az 1955. évi Petőfi emlékversenyre, a St. Bányász, St. Fáklya, St. Lokomotív és Bgyarmati Fáklya 23 csapata részvételével a Salgóvár körül. A verseny végig igen változatos volt és főleg a Starjáni Fáklya csapatainak bemutatkozása tette érdekessé. A verseny befejezése után a csapatok felvonultak a vár falán elhelyezett Petőfi emléktáblához, ahol a záróbeszéd, valamint az ünnepélyes eredményhirdetés és díjkiosztás után a győztes csapat elhelyezte a nógrádmegyei természetjárók koszorúját a márványtáblán.

Eredmény:

1. St. Bányász I. vez. Magyarai 29 hp.
2. St. Bányász II. v. Osztermajer 30 hp.
3. St. Bányász ifi, vez. Frics 38 hp.
4. Fáklya I., vez. Kormos 43 hp., 5. St. Fáklya női cs., vez. Rácz 49 hp., 6. St. Fáklya T., vez. Csiszár 51 hp.

Április 3-án, felszabadulásunk 10 éves évfordulója tiszteletére a Salgótarjáni Bányász Sportkör a megyei természetjáró sportszövetséggel karöltve nappali csapatversenyt rendezett a Mátrában salgótarjáni sportkörök részvételével.

Eredmény:

1. St. Ált. gimnázium I. 146 hp.
2. St. Ált. gimnázium II. 163 hp.
3. St. Bányász 368 hp.
4. St. Fáklya 600 hp., 5. St. Törekvés (volt Lok.) 653 hp., 6. St. Bányász 661 hp.

Felszabadulási emlékverseny A B A K O N Y B A N

Méltóképpen ünnepelték a veszprémi természetjárók felszabadulásunk 10. évfordulóját. A szép és jól sikerült felszabadulási emlékverseny április 3-án zajlott le a Bakonyban, Porva-Csesznek környékén. Népes volt vasárnap reggel a veszprémi állomás. Vinnye-Sándormajoron csatlakoztak még az inotai, győri és pécsi természetjárók s így 102 versenyző állott rajthoz a verseny ünnepélyes megnyitása után. Ideális turistaidő kedvezett a versenyzőknek. Az útvonal a csodálatosan szép Cuhavölgyön, millénniumi emlékoszlop, Pálháza, Ferencháza, cuhavölgyi farakodó és Cuhahegyén keresztül vezetett és az állomás melletti szovjet hősök emlékművének megkoszorúzása után az állomáson ért véget. A versenyt, mely a legnagyobb rendben és az ünnephez méltó fe-

gyelemmel zajlott le, a veszprémi Haladás csapata nyerte meg 51 hibaponttal. A második a veszprémi Petőfi III. (volt Fáklya) csapata 56 és a harmadik a veszprémi Petőfi II. (közalkalmazottak) 78 hibaponttal. A 14 főből álló versenybírószám, élén Komáromy sporttárrsal, jó munkát végzett. Az utasítások világosak és félreérthetetlenek voltak, úgyhogy emiatt egy óvás sem érkezett. A versenyzők a Cuhavölgy és környékének legszebb tájait járták be és mint a hibapontok kis száma mutatja, nagyfokú tájékozódási képességekkel rendelkeznek. Igazán szép tömegsport megmozdulás volt a verseny és megállapítható, hogy nem sok sportág tud egy versenyen ily nagyszámú aktív sportoló részvételével dicsekedni.

Egymás után futnak be a csapatok a Varjúhegy tővében lévő célállomáshoz. (Bádonyi-Kunsági felvételei)

LENIN

85 évvel ezelőtt született Vlagyimir Iljics Uljanov, Lenin, az egész világ munkásságának, az elnyomott népeknek nagy tanítója. Létrehozta azt a forradalmi pártot, amelynek vezetésével a munkásosztály megdöntötte a kapitalizmus uralmát a föld egyhatodán. Az Ő tevékenysége nyomán szűnt meg a kizsákmányolás a cári Oroszország területén és felváltotta azt az új, a kizsákmányolásmentes társadalom.

Tanítása az egész világ munkásmozgalmára nagy hatást gyakorolt. A lenini elvek alapján szervezett forradalmi pártok nagy sikereket értek el és ma már 900 millió ember él szabadságban, építi jobb jövőjét.

A gyarmati és elnyomott országok népei az Ő tanításai alapján lépnek fel az imperialista hatalmak kizsákmányolása ellen és küzdenek függetlenségükért, szabadságukért.

Mi, természetjárók, büszkén hivatkozhatunk Leninre, aki elméleti és gyakorlati munkája közepette lelkes híve volt a természetjárásnak. Emigrációja idején az Alpokban és a Tatra hegyeiben vándorolva, pihente ki harcoss tevékenységének járadalmait. Poroninóban, Zakopane mellett, emlékmű örökíti meg a nagy Lenin ott-tartózkodását.

Örök hála Leninnek, akinek tanításai és forradalmi harca a magyar nép számára is meghozta a szabad életet!

EGYESÜLETI HÍREK

A SZOT Sportosztálya megbeszélést tartott a szakszervezeti sportegyesületek természetjáró szakbizottságainak vezetőivel. Az értekezlet foglalkozott azokkal a feladatokkal, melyeket a természetjáró sport fejlesztése és tömegesítése érdekében a szakszervezeteknek és szakszervezeti sportvezetőknek meg kell oldaniuk.

Örvendetes, hogy minden sportegyesület rendelkezik már természetjáró szakbizottsággal, s így megvan az alapja annak, hogy sportegyesületi vonalon is megfelelő irányítást lehessen biztosítani a természetjárás további fejlesztéséhez.

A megbeszélés eredményes volt. Határozat született, hogy minden sportegyesület, a sportkörök — de maga a sportegyesület szakbizottsága is — mind a Népszavának, mind a Népsportnak minden hét csütörtökéig adják le azokat a tűrákat, amelyek alkalmasak arra, hogy azon vendégek, illetve a társ-sportegyesületek természetjárói megjelenjenek, hogy ezáltal is minél nagyobb számban biztosítsunk lehetőséget a dolgozóknak a természetjárásra.

Nemrég tartotta a Vasas Sportegyesület első országos természetjáró szakosztályvezetői értekezletét.

Az értekezlet, melyen több mint 40 szakosztály — köztük 9 vidéki — képviseltette magát, foglalkozott a Vasas természetjárás kérdéseivel s ezzel kapcsolatosan az egész magyar természetjárás előtt álló feladatok megoldásával. A hozzászólásokból egyértelműen megállapítható volt az, hogy a Vasas szakosztályvezetők és természetjárók ismerik azokat a feladatokat, amelyeket részükre a párthatározat életre-keltése érdekében meg kell oldani, áldozatvállalásuk nem csökkent. De a természetjárás mint sportág továbbfejlesztéséhez és tömegesítéséhez nem tudják nélkülözni azokat a javaslatokat és azt a támogatást, amelyeket más sportágak élveznek. Elsősorban hiányolták a menedkezővándorlás és azokat a felszerelési tárgyakat és létesítményeket, amelyek jelenleg nem, vagy csak igen szűk keretek közt állnak rendelkezésre.

Az értekezlet határozatokat hozott a vasas természetjárás tömegesítésére és szervezettebbé tételére vonatkozóan; határozatot fogadott el, melyet az országos természetjáró értekezlet elé kellett terjesztenie a Vasas SE természetjáró Szakbizottságának.

A Vasas SE elnöksége máris körirattal utasította a sportkörök elnökeit, hogy a természetjáró szakosztályok költségvetésében, amennyiben erre fedezet van, nemcsak a versenyköltségeket szabad előirányozni és elszámolni, hanem a túráköltségekhez való hozzájárulást is.

A természetjárás tömegesítése keretében a Vasas SE f. évi május hó 29-én tartja Magyarúton az 1955. évi Országos Vasas Természetjáró Találkozót, melyre az ország minden vasas természetjáróját ezúton is meghívja.

A természetjáró találkozó keretében vidám műsor és egyéb tréfás versenyek is lesznek.

Magyarország utikönyv

Új könyvet lapozok, utikönyvet. Új ez a könyv nemcsak azért, mert most jelent meg. Új azért is, mert szabad hazánk új arcát tükrözi. A szerkesztő előszavában írja: „Ez az utikönyv... a honismeretnek és a szülőföld szeretetének kézikönyve”. Már láttam korábban a könyvet, lapozgattam és kerestem milyen jellegű is ez az új mű. Gondosabban tanulmányozva, a fent idézett előszóban találtam meg a helyes választ. A könyv mentes a régi bédékkerek hangzatos, reklámizű tartalmától. Nem is lenne méltó e műhöz ilyesmi. A haza, a szülőföld ismertetésére ezek az alapos elmélyült, művészi eszközök méltók.

Hazánk felszabadulásának tizedik évfordulóján jelent meg ez a vaskos utikönyv. Turisták, üdülők, egyszerű utasok számára nyújt élvezetes leírást hazánk tájairól, történelmi emlékeinkről. Megismerteti az olvasót mindazzal, amit népünk évszázadokon át alkotott. Külön örömmünkre szolgálnak azok a fejezetek, melyek a felszabadulás óta eltelt időszak alkotásait mutatják.

A természetjáró szemével nézve, azt mondhatjuk, hogy aki a hegyeket járja, annak számára is nélkülözhetetlen ez a könyv. A turistának megvan ugyan a maga utikalauza, tájolója, térképvázlata, amivel a hegyekben eligazodik. De ez a könyv összefoglalóan ismerteti egy-egy tájegység történelmi adatait, műemlékeit, népművészetét s egyéb hasznos tájékoztatást ad.

A természetjáró nemcsak a hegyekben kíván tájékozódni, hanem kíváncsi az odavezető útvonal érdekességeire is. Most egy könyvben kapja meg mindazt ami csak érdekelhet, járjon az ország bármely területén is, mert tévedés lenne azt hinni, hogy a természetjárás csak a hegyeken folyik. Hisz működnek szakosztályok alföldi városokban is.

Az utikönyv négy nagy tájegységben öleli fel a haza ismertetésének anyagát: Budapest, Dunántúl, Észak-Magyarország és az Alföld. Akármelyiket is nézzük, minden igényt kielégít. Göcsej, vagy a Bükk; a Vértes vagy a Viharsarok leírásának olvasása élvezetes mindazok számára, akik ismerik a tájat és kibővítik eddigi tudásukat, de azok számára is, akik még nem jártak az illető vidéken.

Öröm fogja el az olvasót: hát ilyen szép a mi hazánk, ennyit alkotott a nép a történelem során! És még fokozódik az öröm, az öntudat, amikor új alkotásainkról olvasunk, melyet már fiatalabb generációnk is a maga munkájának és eredményének vallhat. Mindenki meglepődéssel lapozza a könyvet, mert benne megtalálja azokat a helyeket, hazánk szép tájainak leírását, ahol becsúltes munkája nyomán évi szabadságát töltheti.

A színvonalas tartalomon kívül nagy értéke a könyvnek a sok szép művészi illusztráció és a gondos nyomdai kivétel. Aki szereti a szép és hasznos könyveket, ne mulassza el, hogy biztosítsa magának ezt a gyönyörű könyvet.

K. V.

Avasz a Bükkben

A majdnem hónélküli január után azt hittük, hogy a tavasz korán beköszönt a Bükkben. Am jött a februárvégi hóvihár, majd utána március első felében kisebb-nagyobb havazások tarkították az időjárást. Március 20-án sietőnk még siver-senynt rendeztek összefüggő hótakarón a Bükk fennsíkján. Március végén hirtelen beköszöntött a várva várt tavasz. Ilyenkor csak kisebb kirándulásokat teszünk, különösen a déli verőkre, hogy a tavaszi virágok színpompájában gyönyörködhesünk.

Az egyik áprilisi vasárnap derűs, napsütéses időt ígért, így a LAÉV néhány kocsija tele volt turistákkal és kirándulókkal. A peremes és a diósgyőri megállóknál már alig fértek el a kocsikban. A kis gőzmozdony pöfögve kapaszkodott fel Majláth után a Papírgyár megállójáig, ahol sokan leszálltak, hogy a Bükk délkeleti és keleti gerincén túrázzanak. Mi is leszálltunk és a csanyikvölgyi erdei vasút mentén kiértünk a lillafüredi autódőzse, ahonnan a piros jelzésen a Bedő-fenyves erdei fenyők között kapaszkodtunk fel a mészkő-sziklákkal tarkított gerincébe.

Első pihenőnk a Molnárszikla felett volt, ahonnan szépen látszik a fakeszettel megjelölt sziklaél, mely toronymagasan meredezik a vadregényes Színva völgy felett. A szikla egy régmúlt szerelmi tragédia emlékét őrzi. Alatta volt a 80-as években egy malom. A molnár leányát megszerette a molnárlegény, de a szigorú szülők megtiltották, hogy a fiatalok egymáséi legyenek. Ezek nem akartak egymástól elválni, inkább a halált választották. Felmentek a malommal szemben emelkedő sziklaéleire és onnan összeölelkezve levetették magukat a mélybe.

A gerincről leereszkedtünk a keresztbe, ahonnan egyszerű távlati kép nyílik a vadregényes Színva völgyre, háttérben a Puskaporos szurdokkal és a felette emelkedő Szent István tetővel. Pihenés után tovább mentünk a gerincélen, ahol több helyen a kiálló sziklaszirtéken más és más tájkép tárul a szemlélő elé. Visszanézve a Molnárszikla fehér szirtje emelkedik ki a gyenge zöld erdőkoszorúból, szemben a LAÉV hatalmas viaduktja köti le figyelmünket. Utunk alatt a már elvirágozott hóvirágok és békaszemek mellett a pirosuló húrnyor, a tavasz lednek, az árnyékosabb és hűvösebb helyeken az odvas keltike bíboros és fehér virágai, a bokrok alján az illatos ibolya sötétlila, kellemes illatú virágai, majd a tödörfű pirosuló virága csábította a virágszedőket. A gerinc cserjéi közül a som sárga virágából a mogyoró és az erdei fűz bársönypupa barkáiból nagy csokrot szedtünk, hogy ott-on is érezzük az erdő és a természet szépségét.

A sziklás gerincél után gyertyán- és lögyerdőbe vezetett utunk, ahol találkoztunk a Forrás völgyből ide felvezető piros négyeszőg jelzéssel. Kellemes sétaút után balra letértünk a piros jelzésről a piros négyeszőg jelzésre és nemsokára a Szeleta-tető karszatos gerincére értünk, melynek déli oldalán van a híres Szeletabarlang, a bükkli ősember egyik legkedveltebb lakóhelye. A barlang feletti terraszról gyönyörű kilátás nyílik a hámorai völgyre, Hámor községre, a mésztufán épült Palota szállóra és a felette emelkedő Fehérvő és Szent István tetőre. A barlanghoz keskeny sziklás ösvényen ereszkedtünk le, ahol balra nyílik a barlangból kikerült, sziklákkal szegélyezett szűk barlangbejárat, mely után a tágas barlangba jutunk. Itt a sziklafalon szépen látni az ásatások nyomát, ahonnan az ország leggazdagabb kultúrája a jégkor-szak második feléből, a soluthrei kultúra híres nyílvég, illetve kőlándza iparának leletei kerültek elő. A remekül kidolgozott szürke, ún. kalcedonból szilánkolással és pattintás-

sal készített babérlevél-alakú nyíl- és lándzsavégek aránylag nagy mennyiségben kerültek elő ebből a barlangból. A felső rétegekben az újabb kőkori „Bükkli” típusú edénytöredékeket, bronzkori leleteket találtak. A feltárt leletek nagyrésze a miskolci Hermann Ottó múzeumban van.

Visszatérve a barlangtól a gerincre, kényelmes úton ereszkedtünk le a lillafüredi műútra, melyen nemsokára felértünk a hámorai tó gátjához. Jobbra a hosszant elnyúló tó zöld tükre, balra a hatalmas Palota szálló függőkereteivel, ezek alatt az Annabarlang mésztufa cseppkőképződményeivel, mellette a Színva óriási vízesése, mely terraszosan zuhan alá, megérdemli a megtekintést. A sok szép látnivaló után a függőkerteken át felértünk a felső parkba, majd az autódőzse a kék jelzésen nemsokára az István cseppkőbarlang bejáratát találjuk az Anna- mint az István-barlangban a villanyvilágítás szerelése folyamatban van, egyelőre azonban csak karbid- és Maximilámpa világítás mellett lehet megtekinteni.

Az autót baloldalán a teniszpályáknál betértünk a kék jelzésen, a sziklaiba vájt sétátra, melyen egy sziklaalagúton át, majd a Fehérvölgyi szarperintin után fiatal cserjék és fenyők között felértünk a Fehérvölgy nyergébe. Itt balra vezet a kék háromszög jelzésű sziklaösvény a Fehérvölgy-szikla letéréséhez, melynek tetejéről szép kilátás nyílik a Színva felső völgyére, a Vesszős völgyre, és a felettük elterülő hollói hegyekre. Itt is gyönyörködünk a tavaszi virágok és virágzó cserjék színpompájában.

Visszatérve az ösvényen a nyeregbe, tovább a kék jelzésen fenyőkkel tarkított bükkösben nemsokára a gyönyörű fekvésű és környezetű fehérvölgyi turistaházhoz értünk. A házzal szemben lévő nyíladék kedves tájszépsége a ház környékének. A turistaházban megpihenve elfogyasztottuk ebédünket a kedves Putnik Bálint gondnok figyelmes kiszolgálása mellett, majd elhagytuk a díszcserjék virágpompájában díszlő és fenyőkkel beültetett kedves pihenőhelyet. Bájosabb környezetben alig van turistaház hazánkban, kár, hogy kicsi és ebédője sincsen.

A háztól a kék jelzésen kiértünk a Hegyesrét legelőjére, balra hagyva a bekerített csemetekertet, majd balra tértünk a zöld háromszög jelzésre, mely a Mély völgy felső szurdokába, onnan szűk sziklás ösvényen a Gulicskaszikla letéréséhez és háromszögelési gúla felé vezet.

Kiültünk a sziklaéle, ahol a törpe nőszirm (Iris pumila) bontogatta már illa és sárga virágait. Itt is valószínű tavaszi virágpompa fogadott bennünket. Itt már találtunk teljes virágzásban tavaszi kankalint és ezekkel is szaporítottuk virágcsokrainkat. Ezután felmentünk a Gulicska háromszögelési gúljára, ahonnan impozáns körkép tárul a szemlélő elé. Végiglátni innen keletre a Színva hosszú völgyét, hazánk legnagyobb ipari centrumának, a diósgyőri gyáraknak füstölő kéményeit és gyárépületeit, távolabb pedig az Avas alatt elterülő Miskolc háziorait. Északra az Ostoros kettős csúcsa, tőle balra a Kőpüs és Csanyik hosszú völgye, majd a Molnárszikla feletti mészkő sziklás gerincevonulat fehérlik. Nyugatra a Mély völgy hatalmas mélyedése, délre pedig a Vaskapu, Hegyestető és a Nagyhegy zöld erdőkoszorúja, alatta a Hegyesrét legelője felemelő látvány.

Leérve a toronyból, a virágzó som- és mogyorócserjék között kimentünk a zöld háromszög jelzésű útra és gyenge lejtéssel a Bányabükk oldalában vezetődő zöld kereszt jelzésen szép szálerdőkben, majd ritkások között visszatértünk kiindulási pontunkra a Papírgyár megállójához, hogy a kisvasúton egy kellemes tavaszi séta emlékeivel visszatérjünk otthonunkba és másnap kipihenve és felülülve fogjunk hozzá megszkott munkánkhoz.

Erdey Gyula

Tavaszi pompa a Fehérvölgyi turistaház környékén

TERMÉSZETJÁRÓK FIGYELEM!

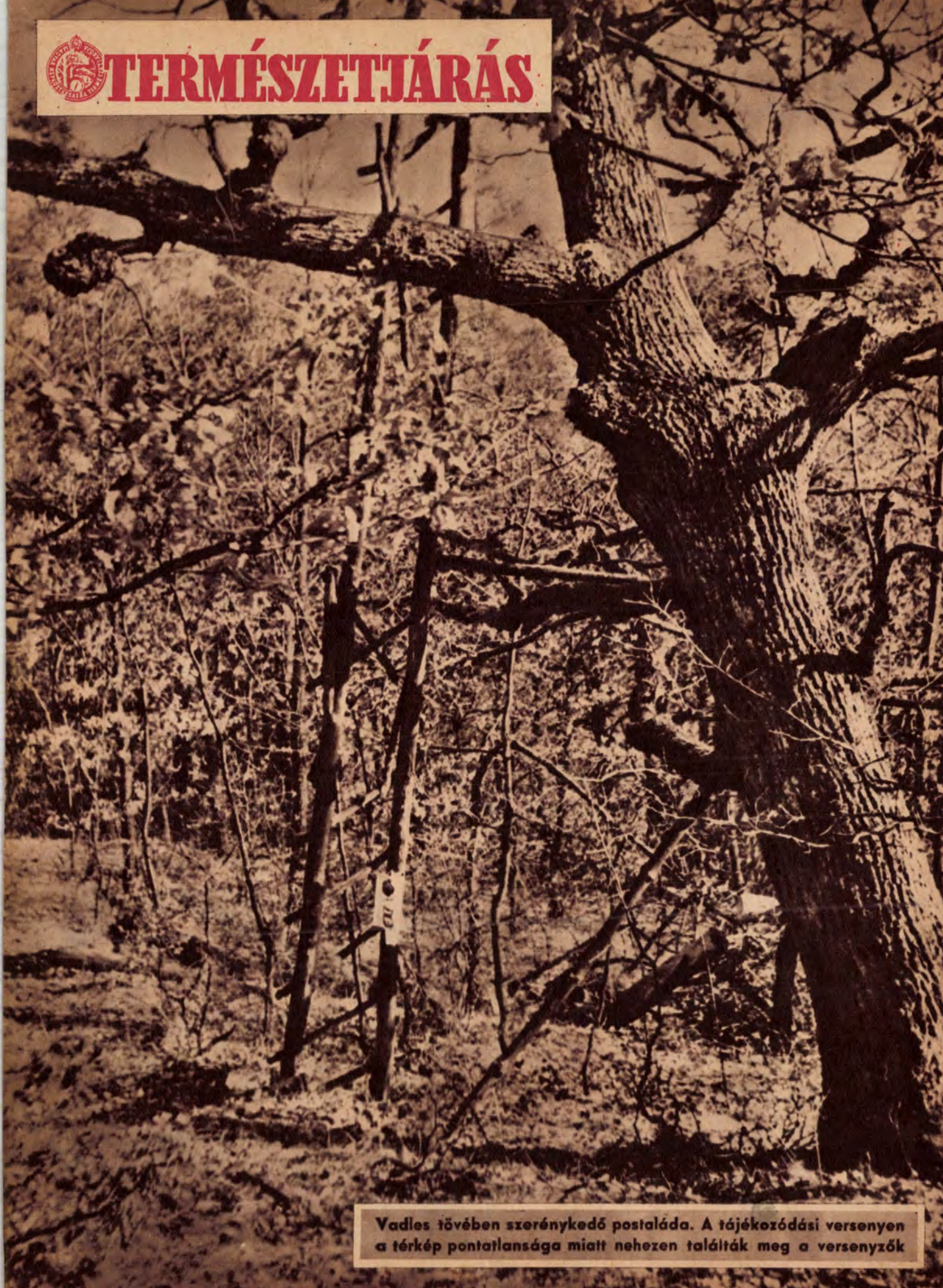
A könyvesboltokban az alábbi természetjáró könyvek kaphatók:

Adelung: Természetjárás	— — — —	3,60 Ft
Arhangelszkaja: Hogyan szervezzük meg a természetjáró portyákat	— — — —	3,— Ft
Bokor Péter: Bakonyi portya	— — — —	4,— Ft
Erdey Gyula: Bükk portyavezető	— — — —	9,— Ft
Szűcs-Takács: Iskolai természetjárás	— — — —	10,— Ft
Mezei: Hegyen-völgyön	— — — —	2,50 Ft
Vlaszov: Kerékpáros természetjárás	— — — —	3,— Ft
Természetjárás az MHK-ban	— — — —	1,— Ft
A természetjárás versenyszabályai	— — — —	2,50 Ft
Természetjárás alapismeretei	— — — —	5,— Ft
Dr. Dvorák J.: Természetjáró versenyek rendezése	— — — —	17,— Ft

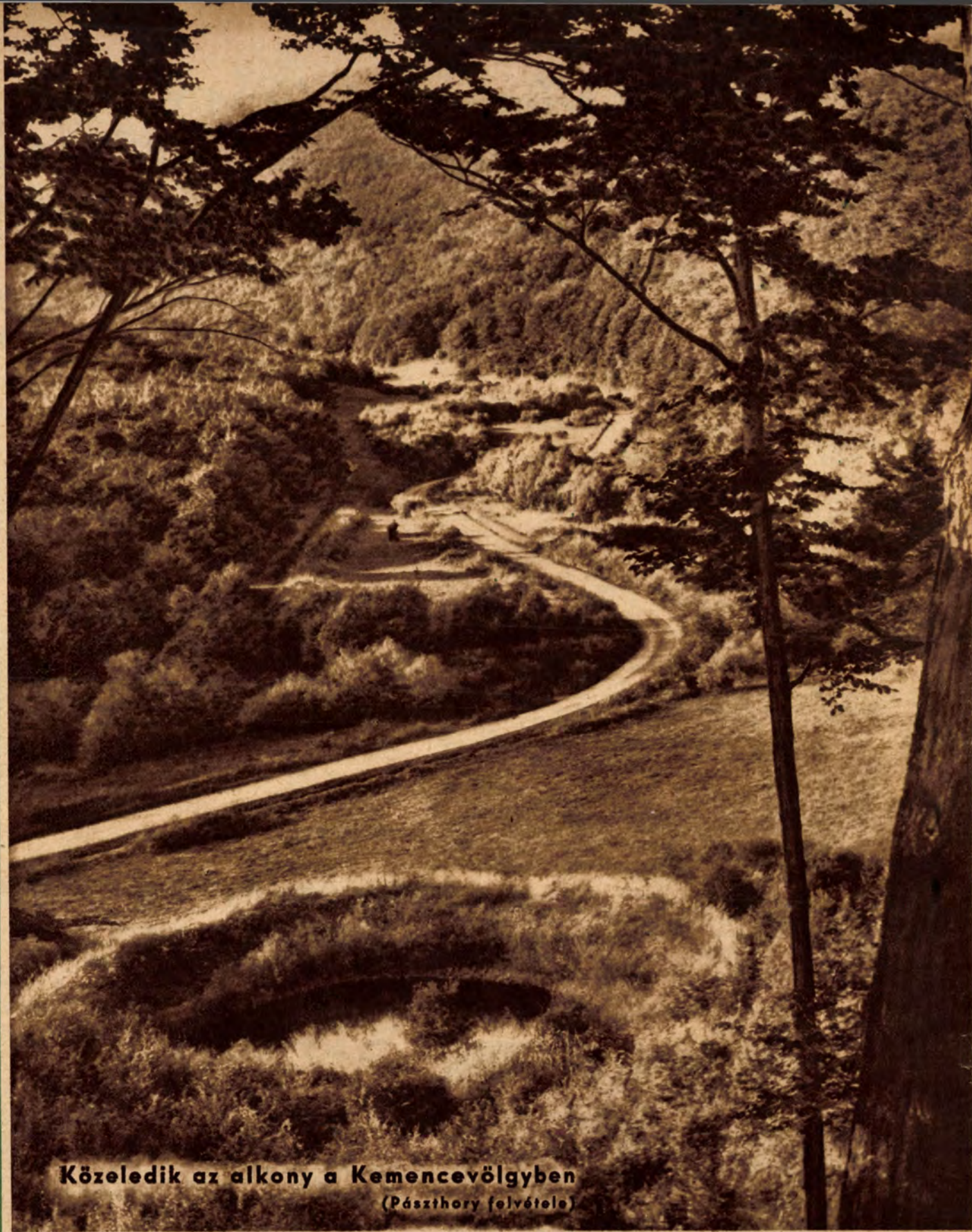
Május hónapban jelenik meg a Pilis útkalauz második bővített kiadása. Az útkalauz már most előjegyezhető a Sportkönyvesboltban (Bp., VII., Rákóczi út 64).

TERMÉSZETTÁRÁS

Vadles tövében szerénykedő postaláda. A tájékozódási versenyen a térkép pontatlansága miatt nehezen találták meg a versenyzők

Közeledik az alkony a Kemencevölgyben
(Pászthory felvétele)

TERMÉSZETJÁRÁS

I. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM

1955. JÚNIUS

ÁRA 3 FORINT

Országot jár az ifjúság

Ifjú tucisták

Szombat délutánként a XIII. kerület Tűzér utcai úttörőháza olyan, mint a megbolygatott méhkas. Sűrűn nylikordul a kiskapu, gyülekeznek a vörösnnyakendős „tagok” a szakkeri ülésekre.

A földszinten a fa- és fémmegmunkáló szakkör úttörői kópacsolnak, a félemelet a kémikusoké. Védő-üveggel szemükön éppen a fémek lángfestését tanulmányozzák. Egyedül az emeleti helyiségeket veri fel hangos gyerekzsívaj. Ez: a turisták szobája. Itt másfajta fegyelmi törvények uralkodnak, mint egyebütt.

Ezt az úttörőházat is pártunk adta a dolgozók gyermekeinek. Turista szakköre egyike az ország legjobb természetjáró csapatainak. A DISZ téli akadályversenyén ötödik helyet értek el.

Tévedés ne essék: nem akármikről, hanem valódi turistákról van szó. A felnőttek gyakran ok nélkül lenézik a kisebbeket, — ez az, ami örök fájdalmat okoz minden gyerekeknek. Három esztendeje már, hogy a XIII. kerületiek is szinte minden vasárnapjukat a hegyekben töltik. Megjárták a Pílist, Börzsönyt és a Mátrát, azonkívül a Balaton és a Velencei-tó környékét is. És ez tíz-tizenhárom éves gyerekek számára rendkívül nagy dolog. Persze a túra útvonala maximálisan 25 kilométer, átlagban pedig csak 12, de kezdenek, a természetjárás megszeretésére ez is elég. És jellemző a gyerekek lelkesedésére, hogy születésnapjára és alkalmi ajándékul szinte kizárólag túrabakancsot, hátizsákot, gyapjúharisnyát, gyorsfűzőt kértek és kaptak. Minden szakosztályi gyűlés külön napirendi pontja: kit vigyenek el a jelentkező barátok, rokonok és „szimpatizánsok” népes seregéből.

Nagy Jenő elvtárs, a szakkör vezetője, a Gömb utcai iskola igazgatóhelyettese az oktató-nevelőmunka szolgálatába állította a szakkör munkáját. A kirándulásokon nemcsak a magyar táj szépségeivel ismerteti meg fiatal barátait, hanem megtanítja a kövek, növények, állatok és a természeti törvények tudományára is. A legtöbb úttörőnek szép gyűjteménye van valamelyik tárgykörből. Minden gyerek túranaplót vezet, amelybe az út tapasztalatai mellett saját vidám élményeit is megörökíti. Ezeket a feljegyzéseket azután a szakkeri foglalkozásokon felolvassák és megbeszélik. A szakkör tagja csak közepesen jól tanuló gyerek lehet, a kizárás veszélye komoly ösztönzőerőt jelent az iskolai munkában.

A gyűléseken vidám mókák között komoly tárgyakra is szó fordul. Megtanulnak tájékozódni, ismerkednek az útjelképekkel, készülnek az úttörőmozgalom természetjárási próbáira. Télen négynapos szánkótúrán voltak Ágasváron, a nyári szünetben ismét ide készülnek, és azután... bejárják egy szép napon egész Magyarországot!

Érdekes azonban, hogy a szakkör tagjai nem tudnak gyökeret verni más turistaegetésben. A végzett nyolcadikosok, akik pedig már nem tartoznak az úttörőmozgalom kötelékébe, egyre vissza-visszajárnak a csapathoz. Kádár Anikó, a szakkör titkára is gimnazista már. A szakkörnek nincs egyetlen tagja sem, aki valamelyik sportegyesület természetjáró szakosztályának tagja lenne. Egy izben kapcsolatot akartak te-

A XIII. kerületi úttörők az Ágasváron

remteni a közeli gyár természetjáróival, de azután, hogy-hogy nem, mégsem sikerült. A sportegyesület, amely ezeket költ labdarúgóra és kézilabdázásra, nem akart tudni a „hátszobás” gyerekekről.

Az úttörők sokat várnak a társszakosztályoktól és főleg nem anyagiakban. Fiatal, lelkes turistákat várnak, akik segítségével vannak a pedagógus vezetőnek a kirándulások, táborozások szervezésében és lebonyolításában. Sok „ifjú” turistának örömet okoz az ilyen munka, a gyerekek szeretete és ragaszkodása. És akkor talán az úttörő természetjárásba is több színt tudnának belevinni.

Azt hiszem, ha a természetjáró szakosztályok vezetői ismernék az úttörők ifjú turistamozgalmát, — többet foglalkoznának a legfiatalabbakkal és kevesebbet aggódna a sportunk, a természetjárás jövőjéért!

Sebők Ferenc

Egy fontos rendelet

Igen fontos utasítást adott ki az oktatásügyi miniszter. Az általános és középiskolás tanulók szervezett nyári üdültetése mellett a Mátrában, Bükkben, a Balaton mellett és a Nagyalföldön turistaállomásokat és mozgó táborokat létesítenek. Ezzel elősegítik, hogy a tanulóifjúság a nyári szünetben hosszabb tartamú vándorlason vehessen részt. A turistaszállások a fent említett területeken, iskolákban és diákotthonokban lesznek. A pihenő- és turistaszállásokon étkezési és főzési lehetőséget is biztosítanak. A táborozási és országjárási mozgalom szervezését az iskolai úttörő és DISZ-szervezetek bonyolítják le a testület segítségével. E célból „Táborozási Bizottság”-ot alakítanak. A turistaszállásokra vonatkozó igénybejelentéseket a megfelelő adatok közlése mellett az OM középiskolai szervezési osztályához küldik be.

Ez a fontos rendelkezés nagy örömet keltett a tanulóifjúságban és helyi társadalmi szövetségeinknek, szakosztályainknak segítséget kell nyújtani a túrák szervezéséhez, különös tekintettel arra, hogy a tanulóifjúság jelenti a természetjáró szakosztályok utánpótlását.

Tanulmányi kirándulások

Az évvégi vizsgák előtt az iskolákban nyüzsgő élet folyik, hogy a vizsgák közötti szabadnapokat gyümölcsözően használják fel. Április végén a budapesti Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskola hallgatói tanulmányi kirándulást szerveztek. A földrajzszakos hallgatók (II. évfolyam) autóbusszon, a Budapest — Dobogókő — Esztergom — Dorog — Bajna — Tarján — Tatabánya — Kisbér — Csesznek — Zörgőhegy — Cuha-völgy — Gézaháza — Zirc — Veszprém — Herend — Sümeg — Zalaszentő — Keszthely — Szentgyörgyhegy — Balatonpart — Várpalota — Székesfehérvár — Pákozd — Velencei-tó — Budapest útvonalon, dr. Szabó László tanszékvezető tanár vezetésével ismerkedtek meg hazánk szépségeivel. A túra öt napja alatt több gyalogkirándulást tettek és földrajz tanulásukhoz hasznos segítséget kaptak. Talán semmi sem bizonyítja jobban az ilyen kirándulások szükségességét, mint az, hogy a csoportban akad olyan tanuló, aki még nem látta a Balatont. De legtöbbjük számára addig ismeretlen területet jártak be. Hogyan is lehetne elképzelni jó pedagógust, helyrajzi, gyakorlati tapasztalatok nélkül. Ma már kormányzatunk gondoskodása folytán mindez biztosítva van.

★

A Zirzen Janka Tanítónőképző II. éves növendékei május 16-18-án jól sikerült túrát szerveztek a Mátrába, Gyöngyös — Mátrafüred — Kékes — Mátraháza — Galyatető — Ágasvár — Mátraverebély útvonalon. A tanulók gyakorlatban ismerték meg, az eddig jórészt elméletben tanult földrajzi, geológiai, állat- és növénytan anyagot. A hasznos ismereteken kívül szép emlékek teszik feledhetetlenné ezt a kirándulást.

FÉNYKÉPEZŐGÉPPEL a Rámszakadéokban

Barátságatlanul esik az eső. Komor fekete felhő borítja az égboltozt és semmi, még a legcsekélyebb biztató jel sem mutatkozik arra, hogy valaha ki fog derülni.

Ma is inkább bőrligázás lesz, mint fényképezés... — gondolom magamban és zsákomra tekintek. Szegény útitársaim, — egy Zorkij betöltve színes filmmel, egy Leica fekete-fehér negatívval, megvilágításmérő, színszűrők, állvány és egyebek, arra hivatva, hogy megörökítsék a hegyvilág ezernyi szépségét, színét, pompáját.

Mal utunk célja a Rámszakadék bejárása és fényképezése. De az eső csak nem akar elállni, Vác felé közeledik a vonatunk, amikor társaim örömtől ragyogó arccal mutatnak az égre. Egy kis világos folt jelent meg a komor felhők között. Milyen boldog érzést tud adni a felhős égbolton egy kis biztató világosság. Mind több és több folt jelenik meg, szakadoznak a felhők és Kismarosnál már az öreg Dunában fürdik a nap aranyárnya sugara.

A későn beköszöntött tavasz virágpompája fogad Dömösön, majd a községet elhagyva a Szőkeforrás völgyében kocsit haladunk enyhe emelkedővel felfelé. A Lukácsárok bejáratánál a meleg oldalban kék és fehér ibolyák, kankalínok, a Szőkeforrás völgyének nedves rétlein mocsári gólyahír, salátá boglára hirdeti a tavaszt. A Lukácsárok után a zöld jelzést követve bekanyarodunk a Háromforrás völgyébe. Az út mellett találjuk az apró kővekkel kirakott gyérvízű Rákóczi-forrást. A patak csendes kanyarog jobbra-balra és szelid csobogása nem is sejteti azt a hatalmas romboló munkát, amit elvégez, míg idáig ér.

Ahogy a völgyben felfelé haladunk, rövidesen előbűnnek a farkas fogal. Lehull a szendeség álarca és az első 2 méteres vízesés után már a völgy két oldalát hatalmas sziklafalak zárják le. Utunkat tovább a patakmederben kell folytatnunk, majd a patakot állandóan keresztezve, körül-köré ugrálva tudunk csak előrébb jutni. Elértük a Rámszakadékot. Ha feltekintünk a völgyből a hatalmas, alámosott sziklák között, az az érzésünk, mintha az egész ránk akarna szakadni. Fokozódik ez az érzésünk akkor, ha az égen a szél egy kis felhőzetet kerget.

Fényképezőgépeimet „lövésre kész” állapotban tartva lassan haladunk a hatalmas kőtömbök között. Végre elértük a szakadék legszebb részét, a két főág találkozását. Sajnos, későn érkezünk, fényképezni itt nem tudunk, mert a nap már túlhaladt a peremen és mély árnyék borítja a katiánt. Vi-

szont a jobboldali ág bejáratának megvilágítása igen kedvező és kihasználva a helyzetet, gyorsan felvételt készítettem. A szakadékban való fényképezés nem a legkönnyebb feladat. A kemény világítás miatt jól meg kell választani az ún. „nézőpontot”, hogy a szakadék jellemző formái kidomborodjanak, a sziklák anyagszerűsége is jól látszék. Ajánlatos a bővebb expozíció és a lágyabb negatívívás. Ilyen helyen igen jó szolgálatot tesz a fénymérő. Vigyázzunk azonban arra, hogy a megvilágítási időt ne a csúcspontokra mérjük, hanem a képezőt jobban kitöltő árnyékrészekre. Így még ellenfényfelvétel esetében is részletűs képet kapunk.

A jobboldali ág bejáratánál találjuk mindjárt az első nagyobb vízesést, majd ezen felkapaszkodva egymást követik a kisebb-nagyobb, szebbnél szebb vízesések. Miután egyik-másik 6—7 méter magas és a „klamm”-szerű szakadékban a vízeséseken csak sziklamászással tudunk előrébb jutni, a bejáratát csak gyakorlottabb turistáknak tudom ajánlani. Nem árt, ha egy 10—12 méteres kötelet is viszünk magunkkal, kevésbé gyakorlott társaink segítségére.

A Rámszakadék páratlan szépsége mindazonáltal megérdemil a bejárásával kapcsolatos fáradságot. Ilyenkor tavasszal bővebben van víz benne, szebbek a vízesések, viszont nehezebb a bejárása. A szakadék kőzetanyaga legnagyobb részét mállékony tufa. Közvetlenül nagy hóolvadás, valamint erősebb esőzések után nem tanácsos a szakadékot felkeresni, mert az omladozó kőzet könnyen balesetet okozhat. Gondoljunk erre, ha túrát szándékozunk vezetni a Rámszakadékba.

A zöld jelzést követve a szakadékból egy oldalozó gyalogösvényen kijuthatunk, de mi nem tudunk ellenállni a csábításnak és végigjártuk a szakadékot egész a születéséig. Ez a felső szakasz már nem nyújt semmi nehézséget, viszont apró kis vízesései, alámosott partjai pihentetően hatnak a fárasztó út után.

Éppen beértünk Dömösre, amikor egy hatalmas zivatar húzód el a fejlünk felett. Majd utána a Dunába lebukó zivárvány adott halás fotótémát a színes-filmnek.

Boldogan csomagoltuk el gépeinket és gazdag fotózsákmánnyal tértünk haza. Nem bántuk meg, hogy a reggeli szakadé esőben elindultunk, megfogadtuk, hogy máskor sem fogunk az időtől megijedni és szomorúan gondoltunk azokra a kishitűekre, akik otthon maradtak.

Szeqvári Gusztáv

Eötvös Lóránd a természetjáró

A nagy magyar fizikus, Eötvös Lóránd 1848. június 27-én született.

Nevét mindenütt ismerik. Világhíressé vált csavarási ingája a geofizikai tudományos és bányászati kutatások egyik legfontosabb eszköze. Azt azonban ma már nem sokan tudják, hogy egyike volt kora legelső természetjáróinak és nemcsak magyar, hanem világviszonylatban is a legkitűnőbb alpinista.

A déltiroli Dolomitokban (Észak-Olaszország) Schluderbach közelében egy igen merész sziklacsúcsot róla, első megmászójáról, Cima-Eötvösnek neveznek.

A múlt század 70-es éveiben kezdett Budapesten dolgozni, a Tudományegyetemen a kísérleti fizikát tanította. Szünnepokon, amikor még alig virradt, a korareggeli járókelők legnagyobb ámulatára megjelent az utcán, az akkoriban még nagyon elvéte látható — kerékpáron. A csomagtartóra erősítette hátizsákját és kifelvé karikázott a fővárosból. Valamelyik városkörnyéki házban hagyta gépét s nekivágott a hegyeknek. Napestig kóborolt, járta az akkor még vadon erdőket. Egy-egy forrásnál vagy hegycsúcson megpihent, olvasgatott, távcsövezett, nagyítóüveggel nézte a kőveket és virágokat. Testi-lelki jóbarátjával, Krenner Lajos ásványtantudóssal tanulmányozta a vidék ásványvilágát és estére fáradtan, de szellemileg felülülve tért vissza otthonába.

Mondani sem kell, hogy ferde szemmel nézték a fiatalember furcsa szórakozását, aki már azzal is elűtött a szokásoktól, hogy arisztokrata léte a politikai pálya helyett fizikussá lett; másrészt a természetjárást bolond dolognak tartották. Akkoriban a vasárnap a kocsmát vagy a kávéházat jelentette a városi embernek és azt tartották megszokottnak. Méltán kellett feltűnést az, aki szabad idejében a hegyekben kóborolt.

Eötvös egyetemi tanulmányait jó részét külföldön végezte, ahol bebarangolta Heidelberg és Königsberg egyetemi városok környékét, majd az Alpokban járt hegyitűrákra. A természetjárás különben is a vérben volt. Még diákkorában bejárta az Alföld, Erdély és Horvátország vidékeit, megmászta a Tátrát, a Fruska-Gorát. Kikutatta a szkari-sorai jégbarlangot és erről a Vasárnapi Ujságban számolt be. Ez volt első irodalmi sikere.

Az Eötvös-családban két leány volt: Ilona és Rolanda. Ők lettek apjuknak legjobb kirándulótársai. Mikor felnőttek, ők is kerékpárral és hátizsákkal vágta neki hétvégén a budai hegyeknek: nagy gyalogtűrákat tettek.

Eötvös minden évben felkereste a Dolomitokat. Dél-Tirolban a két leány is szenvedélyesen járta a hegyeket. A hegymászások nagy testi erőt, ügyességet, kitartást követeltek. Sok új ösvényt kerestek, nehéz kéménytűrákon, falmászásokon, gleccservándorlásokon vettek részt, egy-egy szívvél-lélekkel természetjárók voltak. Eredményeik felülmúlták a legjobb férfi-hegymászók teljesítményeit, ezt a korabeli szakfolyóiratok a legnagyobb elismeréssel emlegették.

Mikor Eötvös híres torziós ingáját elkészítette, a vele való kísérletezés során sokat járta az ország hegyeit és rónáit. Mindenféle terepen végzett méréseket a műszerrel. Így a 90-es években a Sághegyen egész expedíció mérte a nehézségerő változásait, majd a századforduló körül a Balaton jegén dolgozott arktikus körülmények között. Kint a csikorgó hidegben csillogott a holdfény a tükörsíma jégen, ő pedig a sátorban felállított műszer derengő látómezejében szemlélte a remegő mutatót, amely oly biztosan megmutatta, milyen a föld mélyének szerkezete a Balaton medencéje alatt.

Expedíciójáról, hegymászó kirándulásairól hazatérve, felfrissült erővel fogott újból munkához az egyetemen. Idős professzor korában gyakran mondta hazaérkezésekor, hogy oda-künt a hegyek között leadott pár kilót a testsúlyából, de — sajnos — éveiből nem tudott leadni.

Az 1910-es években — a hatvan évnél idősebb tudós — nagy turpisságot követett el leányaival együtt. Felesége (aki sokat korcsolyázott) ekkoriban már nem volt „működő” sportoló, csupán nézni szerette örökifjú férjét és nagyranőtt leányait. Úgy beszéltek meg a dolgot, hogy nyáron ismét Dél-Tirolba mennek; apa és leányai előretudnak és a „mama” később megy utánuk. Ki is mentek a Déli-pályauvarra, ahol érzékenyen elbűcsűztak. A vonat elindult és ők lobogtatták kendőiket.

Csak Székesfehérvárig utazott a társaság, mert ott leszálltak. Előke-rültek a kerékpárok, felcsomagoltak és neki az országútnak, délkelet felé. Lekerkeztek a Karszton át Lombardiába, majd az Adige-folyó mentén felfelé a Brenner-hágó, Dél-Tirol irányába.

Akárhányszor megtörtént, hogy az apa leányaival elsétált tiroli szállásáról azzal, hogy könnyű sétára mennek s úgy vitték utánuk a mászóruhát, kötelet, csákányt, hogy a „mama” észre ne vegye. Meg nem merték volna mondani, milyen veszélyes sziklamászásokat rendeztek az ártatlan séta ürügye alatt. Érdekes, hogy Eötvös általában utcai ruhában járta a hegyeket.

Kirándulásain sokat fényképezett. Igen kedvelte a térhatású — stereo — fényképeket és a vetíthető dia-pozitívokat. Akkoriban még csak nagyméretű dia-képek voltak s mikor ezeket otthon vetítették, társaságot hívtak meg s közösen élték át újból nyári élményeiket.

Papírképeket és nagyításokat is sokat készített. Ezeknek nagyrésze sajnos elpusztult, de az üvegdiapozitívok jórésze és néhány fénykép megmaradt.

Eötvös Lóránd 1919-ben halt meg, a Tanácsköztársaság díszes külsőségek között temette el. Számos, bélyeg, könyv stb. őrzik emlékét. A pesti Tudományegyetem természet-tudományi karát róla nevezték el. Róla nyerte nevét egyik legrégebb turistaházunk a Dobogókőn.

Az Eötvös-lányok mindvégig lelkes sportolók, természetjárók maradtak.

A második világháború előtti években nagyobb külföldi tudóstársaság járt Magyarországon. A földrajztudósok, geológusok és fizikusok lóháton járták be az Alföldet, a Balaton környékét és a Bakonyt. A társaságot Rolanda vezette lóháton.

A pesti harcok alatt Ilona súlyosan megsebesült és meghalt. Rolanda szintén megsebesülve, tovább élt. A régi professzori lakás volt az övé s a nép állama kegydíjat biztosított számára. 1954-ben halt meg.

Eötvös Lóránd a legnagyobb magyar fizikus volt, aki leányaival együtt a sport és a természetjárás területén is megörökítette nevét.

Horváth Árpád

Erdői forrásaink

A forrás, akár szerényen törjön elő két kő közül, nagy fák hallgatag árnyékában, vagy sziklarepedésekből robogjon elő, mindig ellenállhatatlanul vonzotta a természetjárókat. Ez teljesen érthető, mert a források környéke ideális pihenőhely. Itt kora tavasztól késő ősziig szobor, dúsabb a növényzet és a kristálytiszta, üdítő vízből szomjukat olthatják. Még is becsülték a turisták a forrásokat mindenkor, amit tanúsíthat az a sok szépen foglalt forrás, amelyet hegyeinkben mindenfelé találhatunk. Sajnos, az utóbbi években szakosztályaink elhanyagolták ezt a munkát. Viszont a Balatonfelvidéken több forrásfoglalás történt a Helyiipari Minisztérium által rendelkezésre bocsátott összegből.

Forrásokon csak természetes úton a felszínre töltözik a vizet, tehát a mesterségesen fűrt vagy ásott kutakat nem. A források nem a véletlen szülöttei, hanem ősi törvényszerűséggel jelennek meg a felszínen.

Hogyan keletkeznek a források? A földre hullott csapadék egy része elpárolog, másik részét a folyók levezetik a tengerekbe, a harmadik, legkisebb rész pedig beszívárog a földbe. Ebből keletkezik a talajvíz. A vizet átocsátó rétegek keresztül a talajvíz a nehézkedési erő következtében a mélysegekbe törekszik mindaddig, amíg vizet át nem eresztő rétegekhez ér. Az agyagok, palák, tömött kőzetek nem eresztik át a vizet, míg a homok, homokkő, kavics, mészkövek és vulkáni kőzetek többé-kevésbé átocsátják. A felhalmozódott talajvíz ezután követi a vizet át nem eresztő rétegek lejtőjét és ahol eléri a föld felszínét, forrás alakjában felbukkan (1. ábra). Hegyeinkben fakadó legtöbb forrás ilyen módon jut napvilágra.

Mivel a víznyelő és vizet nem vezető rétegek elhelyezkedése a föld belsejében a legváltozatosabb lehet, ezért a források megjelenésében is a legkülönbözőbb esetek fordulhatnak elő. Egyik érdekes, említésre méltó eset a források időszakossága. Az ilyen forrásoknál a kőzetek nyitott üregjeiben a közlekedő edények törvényei szerint mozog a víz. A földalatti üregekben összegyűlt víz a görbe szívóként működő fordított U alakú csatornán ömlik a napvilágra. A medence kiürülése után a forrás szünetel, míg a víz ismét felgyűlve eléri a görbe szivornyá legmagasabb részét (2. ábra). Ilyen hazánkban az Észak-borsodi Hegyvidéken Jósvald közelében a Lőfelforrás. Ez naponként déltájban mintegy negyed-órán át magából a vizet, aztán egy napig szünetel.

1. ábra

2. ábra

A források hőfoka megegyezik hazánk évi középhőmérsékletével. Általában az évszakoknak megfelelően 8–11 C fok között van. Érthető tehát, hogy a mi éghajlatunk alatt a források télen sem fagynak be.

Túránkon tapasztalhattuk, hogy erdei forrásainkból nem egyformán folyik a víz. A vízmennyiség függ elsősorban a vízgyűjtő terület nagyságától, amely a forrás felett fekszik. Ha ez nagy, a forrás bővízű, ha kisebb, csekélyebb hozamú. Másodsorban függ a csapadékmennyiségtől. Esős időben bőven buzog a víz a forrásból, míg szárazság esetén éppen, hogy szivárog, sőt néha — bosszúságunkra — el is apadhat. Még kell azonban említenünk, hogy minél mélyebb szintről táplálkozik valamely forrás, annál kevésbé vonatkoznak rá az elmondott szabályok. Ilyenkor vízhozama gyakorlatilag állandónak mondható. Például a budai hegyekben fakadó közismert Disznöföforrás vízhozama percenként 5–10 liter.

Bármilyen tisztának látszik a forrás vize, nem csupán két elemből, hidrogénből és oxigénből áll, hanem más alkotórészeket is tartalmaz. A víz földalatti útja közben könnyen vehet fel különféle légnemű vagy szilárd anyagokat. A közönséges források vizében legfontosabb szerepet a kalcium- és magnézium-sók a ezek közül is a hidrokarbonátok játsszák, amelyek a víz ún. keménységét okozzák. Kemény vízben a főzelék, a hús nehezen főzhető puhára, mert a keletkező csapadék eltömi pórusait és megakadályozza a víz behatolását. Az ilyen vízben készített tea, kávé kevésbé jótű. Eppen ezért, ha forrásvízzel főzünk, a vizet előzőleg forraljuk fel, mert ezzel megszűnik keménysége, lággyá lesz. Ha azonban a víz gipszet tartalmaz, ezzel az eljárással sem segíthetünk a bajon.

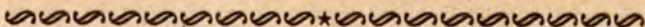
A természetjárók szempontjából igen fontos kérdés, hogy a hegyi források vize mind iható-e? Akármilyen szomjasak vagyunk, a forrásvizek fogyasztásánál mindig legyünk megfontoltak. Vonatkozik ez főképpen a foglalatlan források vizére, mert leginkább ezek lehetnek veszélyesek egészségünk-

re. Általában a források vize, amikor a kőzeteken keresztül folyik, megsűrűdik és csírátlanodik. Emberi, állati és egyéb más eredetű fertőzés veszélye azonban mindig fennállhat. Az iható forrásvíz teljesen átlátszó tiszta. Ha a forrás medencéjében a víz túlrögződik, ez arra mutat, hogy vize jó. Legyen ezenfelül a víz teljesen színtelen, szagtalan és ne legyen langyos vagy különös mellékíze.

Magyarország hegyvidékel közönséges forrásokban általában szegények. Hegységeink nagyrészt mészkőből és dolomitból állnak, ezek pedig a talajvizet nagy mélységekbe vezetik le, ahol mint karsztvizek vesztegelnek, vagy pedig ritkábban a hegyek tövével — mint például a Bükkben, Bakonyban — törnek napvilágra. Ide sorolhatók még a budai hegység, a Vértes, a Gerecse, a Pilis, a Mecsek, a Balatonfelvidék. Ezekben a hegyekben néha bizony nagy utat kell megtennünk, amíg egy-egy bővebb vizű forrásra akadunk. Vulkanikus és más kőzetekből felépült hegységeinkben már több a forrás. Ilyen a Mátra, a Börzsöny, Szentendre—Visegrád területe, a Cserhát, a Karancs és a Velencei hegység.

Ha a természetjárók megpihennek a halkán csobogó források mellett, elgondolkozhatnak a víz körforgásának csodálatosan érdekes, folytonosan változó és soha meg nem szűnő útjain is.

Ceglényi Kálmán

Az erdő kérelme

Vándor, ki elhaladsz melletttem,
ne emelj rám kezelt
Én vagyok a tűzhelyed melege hideg
éjszakákon!

Én vagyok tornádó barátságos fedele,
melynek árnyékába menekülsz a tűző
nap elői...

Szívbemarkoló látványt kell tapasztalunk túrák alkalmával, amikor egyesek nem tartják be az erdő védelmére kiadott intézkedéseket. Késsel megsebzett fák tömegeit kell látnunk, amelyeknek nevek, szerelmes megszólitások, nyílalátstúrt szívek díszelnek. Az élő fa megsebzése egyenlő a fa meggyilkolásával, amely a sebzés következtében gombafertőzéseknek van kitéve és fokozatosan elpusztul, veszélyeztetve a szomszédos fák életét is. A megsebzett fák felhasználása ipari célokra nem lehetséges, amivel népgazdaságunknak s ezen keresztül saját magunknak is nagy károkat okozunk.

Mérhetetlen károkat okozott már sok esetben az erdei tűz, amelynek okozója mindig az ember volt. Nagyon sok esetben a kirándulók és turisták idéztek elő tüzet gondatlanságból. Ezen a téren is komolyan kell az erdő kérését megérintnünk, hogy azt a területet, ahol szórakozásunkat és pihenésünket találjuk, ne gyújtjuk fel. Ezzel olyan mérhetetlen kárt okozunk, hogy az erdszét és annak szakemberei sok évtizedes munkájába kerül az elpusztított erdő helyébe új erdőt telepíteni.

Sok esetben tapasztaltuk fiatalos erdőterületeinken, a csendes járólók abban találja szórakozását, hogy a fiatalosok közül a legszebbet sétapálcának vagy nyársnak levágja. A fiatalos erdő fált úgy kell szeretnünk, mint saját gyermekeinket, akiket nevelni kell, ápolni, hogy hasznára legyen a társadalomnak. Itt mutatkozik meg a szeretet az iránt, ami szívünkhöz közel áll. Itt bizonyítjuk be, hogy a természetjárás életünk egyik tényezője és szeretjük, kedveljük annak minden természetes szépségét. Nem lehet jó turista, nem szereti a természetet igazán, aki kárt okoz az erdőben.

Fodor József erdész

(Szerk. megj.). A cikkirő igen fontos kérdést vet fel. Mindannyiunk érdeke, hogy foglalkozzunk ezzel a kérdéssel. Kérünk olvasóinktól észrevételeket, hogyan segítik megóvni az erdőt.

A természetjárás fejlesztése nyomán

A természetjárás legfőbb feladata a dolgozók és az ifjúság egészségének megőrzése és fejlesztése. Vannak iparágak, ahol a legjobb védőberendezések mellett is fokozottabban kell törődni a dolgozók egészségével. Így van ez a nyomda- és vegyüzemekben is.

A Szikra Sportegyesület elnöksége helyesen értékelte a szakma egészségügyi anketájának megállapításait, amely a természetjárásban, vízisportokban, tornában jelölte meg a legfontosabb sportágakat, amelyek alkalmasak a dolgozók egészségének védelmére. A sportegyesület társadalmi természetjáró bizottsága ilyen értelemben látott munkához. Havonként tart megbeszéléseket a budapesti szakosztályvezetők részére, a vidékiekkel levelező kapcsolatot épít ki.

Több szakosztály rendszeresen eljár az értekezletekre és ez meg is látszik munkájukon. A budapesti Szikra, a budapesti Kénsavgyár, a Chinoim életerős szakosztályok. Nem mondható ez a Hungária vegyiművekről, ahol több szakosztályvezető váltogatja egymást és mind a túrázás, mind a versenyek terén csak vegetálnak. Az üzemi sportkör elnöke szorgalmazza a szakosztály munkáját. Igaz, hogy 8 működő szakosztály közül a természetjárókat „eresztették el” a leggyengébben. A sportkörü költségvetésből $\frac{1}{2}$, azaz fél százalék jut a természetjáróknak. Ilyen panaszokat hallani a Gázművek Szikra sportkörében is, ahol ird és mondd, kettőszáz forintra értékelték a természetjárás fontosságát.

Azt senki sem állíthatja, hogy a nyomda és vegyipari dolgozók nem kívánják túrázni. A szakosztályokban egészen zsengekörű fiataloktól kezdve idős, gyakorlott turistáig lelkesen dolgoznak. A budapesti Szikrában például hetenként vannak összejövetelek, találkozó lehet velük a versenyeken, túrákon, első negyedévi túrafelkészítési tervüket 125%-ra teljesítették. Igen jól dolgoznak a peremartoniak, akik az országos ~~megbeszélések~~ is szerepelnek. De hasonló jót mondhatunk a váci Forte Szikra szakosztályáról, ahol sokan felismerték, hogy egészségük érdekében minél többet kell friss levegőn tartózkodniuk.

Az egyesület társadalmi bizottsága tájékoztatót ad ki, alapfokú tanfolyamot indított május 6-án, szervezeti segítséget nyújt, közbelép, ha a költségvetéseknél kirívó aránytalanságokat tapasztal. A Szikra-tagok részére fotó-pályázatot írt ki, amelynek decemberben van a határideje. De valahogy az a helyzet, hogy a sportkörök nem tanulmányozták eléggé a sportra vonatkozó határozatot és nem adnak kellő elvi és gyakorlati segítséget szakosztályaiknak.

A természetjáróknak sem kell ölbetett kézzel várni segítséget. Készítsék el és teljesítsék túraterveiket, toborozzanak új természetjárókat. Taglétszámuk növelésével gyarapodni fog a tagdíj-bevétel is és nagyobb anyagi lehetőségük lesz. Hozzanak létre jó szakosztályokat és akkor hatásosan tudnak érvelni sportáguk mellett nemcsak a vonatkozó határozatokkal, hanem eredményeikkel is. És akkor az ősszel rendezendő Szikra SE országos béke vándordíjas versenyen, a túrákon még több Szikra-jelvényes természetjárót láthatunk.

Hajas Vince új életet kezd...

— Nem jön, pedig mindjárt indul a vonat — morfondírozott magában egy halványbőrű fiatalember.

Az állomásfőnök igazgatója kezében a palacsintasütőt, a kalauz készülődött a vonatlepcsőhöz.

— Az egyetlen hely az anyakönyvvezető volt, amikor Lujza nem késett — fakadt ki most már mérgesen.

Ott állt Hajas Vince az egri vasútállomáson kétségek és egy börtönd között és várta feleségét. Még jókor rezzel indultak el Pesterzsébetről, hogy megkezdjék üdülésüket. Lujza, mint gondos, háziasszony, magához vette a beutaló-cédulákat, vonatjegyeket és kijelentette, hogy két hétig nem fog főzéssel, háztartási dolgokkal foglalkozni. Börtöndjébe kis csomagot tett, amit majd Egerben lakó nagynénének ad át. Hajas nem nagyon rajongott a nagynéniért, akit csak egyszer látott esküvőjük alkalmával, de kiállhatatlan vénlányként tartotta. Tőle tehető határozottsággal közölte feleségével:

— Édesem, te mehetsz a Mari néni megajándékozni, de én majd csak megvárlak az állomáson.

Es most itt állt a püfögő vonat előtt, azon gondolkodva, mit tegyen, hova kívánja Mari néni, aki miatt üdülés ilyen zavarosan kezdődik. Felhangzott a: Beszáállni! Dönteni kellett. Hirtelen elhatározás született fejdűlt agyában. Ha feleségének annyira fontos volt a nagynéni, ám bűnhődjék, utazon utána a következő vonattal. Börtöndjét a perronra dobva, felugrott az induló vonatra.

Zakatoáltak a kerekek, nagy füst- és gőzfelhőt kibocsátva kanyargott a vonat a völgyben. Hajas mindinkább feltűzelte magát. — Bár az anyakönyvvezetőhöz ne jött volna, a múlt héten a mozból is elkésett, vasárnap nem tudtam időben kiérni a meccsre, mert nem volt kész az ebéd — morgott magában. A kocsiban tömött hátizsákok között vidám társaság zajongott, de ő úgy sem vetett rájuk.

Egyszerre cihelődni kezdett a hátizsákos társaság és félre-szorítva őt, az ajtó felé igyekezett. — Milyen állomás következik? — kérdezte. — Szilvássvár — hangzott a felelet.

A hátizsákosok már az út közepén verték bakancsaikkal a port, amikor Hajas többmagával még az állomáson ácsorgott. Hamarosan hársány kiáltást hallott: — Az üdülők rakják fel csomagjaikat. Megindult a megpakolt kis kocsi után és hamarosan nagy, sárga kastély elé érkeztek. A többiek után ő is bement az irodába és jelentkezett: — Ide utaltak be a feleségemmel — mondotta. — Üdvözöljük az elvtársat, kérem a beutalójegyeket — hangzott a megsemmisítő válasz. Elkezdett magyarázni Lujzáról, Mari néniéről...

— Nézze, elvtárs — mondotta a gondnok, — estig nyugodtan itt maradhat, közben még jön vonat Egerből, biztos megérkezik kedves felesége és akkor kijelölöm a szobájukat. Addig csak tegye ide le a csomagját és nézzen körül.

Hajasnak nem volt mit tennie, lerakta csomagját, esőköpenyét és körülsetálta az épületet. Egyszerre feltűntek a vonatbéli hátizsákosok, de most mintha kisebb csomagjaik lettek volna. Idegességében, unalmában megszóította az egyik kefebajuszú, rövidnadrágost: — Hova mennek? — Most csak ide a Szalajkába, nem tart velünk? — hangzott a barátságos meghívás. Hajasnak már a száján volt, hogy elmondja a csomagot, a Mari néni és beszéljen a feleségéről, aki mindenhol elkécs, illetve nem is mindenhol, de meggondolta magát. — Most nem, mert még lemegyek a következő vonatot megvárni — válaszolt, — de majd holnap. — Holnap mi egy hétre búcsút mondunk Szilvássvárnak — felelte a kefebajuszú, azzal továbbmentek.

Megette a zsebében maradt tizórait, majd kiment az állomásra. Kétórás várakozás után megjött a vonat — a felesége nélkül. Este ugyancsak hiába ment az állomásra, felesége nem jött. — Én csak azt tudom tanácsolni — mondotta a gondnok, — szálljon meg itt a turistaházban és holnapig csak történik valami. Sajnos, beutaló nélkül nem helyezhetem el magát. — Hajas már dűlt-fűlt, de nem volt mit tennie.

A vidám hátizsákosok már az asztalok körül ültek és aznap utjukról beszéltek. Hajas elálmélkodott, hogy a „csak ide a Szalajkába” alatt a turisták 15 kilométeres utat tettek meg. Hamarosan összebarátkoztak és azon vitatkoztak, vajon melyik szebb szakma: a vasesztergályos, vagy az asztalos. Hajas természetesen az esztergályos mellett tört lándzsát. Félfüllel furcsa szavakat hallott: több, zsomboly, keverni és hasonlókat. A turisták nem kérdezték, de ő sem beszélte arról, hogy került oda.

Hajas Vince nem sokat aludt ezen az éjjelen. Nem tudta mi van a feleségével. Szörnyű gondolatok fordultak meg fejében. Biztos sietett és egy autó elgázolta. De hisz akkor megtalálták volna nála a beutaló cédulákat és keresték volna a férjét. Mindjobban kialakult benne az a gondolat, hogy Mari néni keze van a dologban, aki nem jó szemmel nézte, hogy Lujzát elvette feleségül.

Amikor a hajnali nap az ablakon besütött, Hajas nagy elhatározásra jutott. Itt hagyja csomagját és elmegy egy napra a vidám társasággal, azután hazamegy. Többet nem akarja látni Lujzát, aki Mari néni miatt ilyenre képes.

Már majdnem vidám arccal állt Vencelő elé. — Elmiennék maqukkal, de ilyen hosszú nadrágban és félcípőben hogyan

TEVÉKENY MUNKA A VÖRÖS METEORBAN

Április 23-án több irányból igyekeztek a Vörös Meteor turisták és sok régi természetjáró a Kevélynyereg felé. Itt tartotta az egyesület budapesti szakosztálya hagyományos Stromfeld Aurél emlékünnepeit.

szabadulása után mint munkás kereste kenyerét. Igen tevékenyen vett részt a gyermekbarát, alkohol ellenes és természetbarát mozgalomban. Ő szervezte meg a Szociáldemokrata Pártban a rendezőgárdát, amely vezetése alatt harcos

Stromfeld Aurél, a Magyar Vörös Hadsereg vezérkari főnöke zseniális haditerve nyomán úzte ki a munkáshadsereg 8 északi megyéből a Tanácsköztársaságot fenyegető imperialistákat.

A Tanácsköztársaság leverése után Stromfeld Aurélt is üldözte a reakciós kormányzat. Bebörtönözték, majd ki-

szervezt volt. „Készül az új háború!” című könyvét halálát (1927.), követő évben adták ki.

Harcos tevékenységének emlékét őrzí többek között a róla elnevezett kevélynyergr turistaház és a ház mellett még a felszabadulást megelőző években létesített emlékpád. (Sajnos az egyesü-

let még nem gondoskodott az emlékpád és tábla rendbehozataláról).

A Bp. V. Meteor természetjáró szakosztálya nem tudta Stromfeld emlékéhez méltóvá tenni az ünnepséget. Nem tudták kellően mozgósítani a szakma dolgozóit.

Ellenben igen derék munkát végzett a szakosztály a Kevélyek környéki munkaterületén. Gondozza az útjelzéseket, lépcsőket épített a solymári falhoz vezető ösvényen, pihenő padokat létesített az Ezüsthegyen. Az emlékünnepe napján 160 fenyő csemetét ültettek el a th. környékén. Rendszeresen tartanak ügyeletet a th.-ban és felvilágosítással, tanácsokkal segítik az arra járó természetjárókat. Munkaterületüket mint területtel igyekeznek kifejleszteni és e célból versenyre hívták ki az összes szakosztályokat. A verseny feltételeit most dolgozzák ki. A természetjárás tömegesítése érdekében megrendezik a Stromfeld-turákat, melyekre nagy mozgósítást szerveznek.

A nemzetközi munkásszolidaritás ünnepén május 1-2-án a nyugati Mátában immár negyedszer rendezte meg a szakosztály felsőfokú tájékoztatói váltóversenyét. A Szurdokpüspöki—Muzslaidal—Olombérc—Hidegkút—Almásipince (A szakasz); Remete rét—Vöröskönyereg—Pitópatak—Mátrakeresztes (B szakasz); Törét patak—Busakút—Rakotkút—Korlátkút—Zám patak—Szarvasbérc—Kiscserkút—Szurdokpüspöki (C szakasz) útvonalon rendezett verseny igen sikeres volt.

A Vándordíjat az OB-n is jól szereplő UVATERV csapata nyerte 554 hp.-val, második lett a MÁVAG 689 hp.-al, harmadik a miskolci V. Meteor 1358 hp.-al. (Megemlítendő, hogy ebben a csapatban mind 17 éves versenyzők indultak.) Az eredményhirdetés és díjkiosztás alkalmával a győztes UVATERV csapata követendő példaként értékelte a gondosan, jól megrendezett versenyt.

fozok botladozni? Úgy látszik ezek a turisták mindenre gondoltak, mert hamarosan akadt tartalék rövid nadrág, az egyiknél volt kitaposott duplatalpú félcipő és még egy kenyértarisnya féle is. — Egy hét múlva ismét itt vagyunk — mondották, és akkor visszaadja nekünk a holmit.

Gyönyörű fenyő, majd bükkerdőben haladtak felfelé. A kefebajuszú Vencelő nemcsak vidám cimborának, hanem tájékozott embernek is bizonyult. Játshi könnyedséggel magyarázta a sziklákat, hegyek nevét, eredetét, megnevezte a fákat, cserjéket, virágokat. Hajas könnyűnek és szabadnak érezte magát. Felugrált a kövekre, jobbra-balra szaladgált és csodálta a felfedezett természetet. Kissé lenézően tekintett a turistákra, akik nem igen beszélték, szinte egykedvűen lépegettek előre. Erősebb emelkedő következett és Hajas kezdett lemaradozni. Vencelő biztatta: — Jöjjön csak nyugodtan, rendszeres lépésekkel. Nehogy azt gondolja, mi nem élvezzük az erdőt, a tájat. Majd ha felérünk az oromra, akkor megállunk, kifújuk magunkat, beszélgetünk is. A menésnek is megvan a maga módja. Ha egy nap 20 kilométert akarunk gyalogolni, ezt egy hétig minden nap megtesszük, takarékoskodni kell az erővel.

Hajas kezdte látni, hogy nagy fába vágta fejszéjét. — Hogyan fogok én visszajutni Szilvásváradra? — kérdezte. — Ez igen egyszerű — felelte Vencelő, — a bánykúti menedékházhoz megyünk most, ott ebédelünk és ezen az úton szépen visszasetál. Lefelé sokkal könnyebb és különben is most sokan járnak erre, akik útbalgazítják.

A Gerennavár, Bánykút, a Bálvány csúcsáról élvezett kilátás annyira megfogta Hajast, hogy tovább szötte gondolatait. — Már úgyis szinte elváltam Lujzától, mindegy, hogy mit csinálók az időmmel. A gondolatot tett követte. — Mondja Vencelő elvtárs — szólt határozottan, — mi lenne, ha maqukkal túráznék egész héten. Legalább a kölcsönadott nadrág mindig a szemük előtt lenne — tette hozzá tréfásan. Vencelő elgondolkodott. — Nem ajánlanám magának, hogy mindjárt egyhetes túrába kapcsolódjon be. De szerencsére mi most keveset megyünk, sok helyen megállunk, mert újból felmérünk néhány barlangot. Ma este Omassán bevásárolhat élelmet és remélem, nagyon jól fogja magát érezni velünk.

Teltek a napok, Hajas szabályos turistává vedlett. Ismerte a jelzések célját, tanulmányozta az irányító táblákat és már maga is fel-felkiáltott: Itt is egy töbör.

Különféle érzésekkel aludt az erdei kunyhóban azon a reggelen, amely túrájuk utolsó napját jelentette. Gondolatai Eger, az otthon és az eltöltött napok körül csapongtak.

Reggel után rövid gyaloglással érték el a kopár fennsíkra a zombolyt, a csoport aznap kutatási célját.

— Mi most leereszkedünk — mondta Vencelő, — Hajas elvtárs meg addig vigyáz a holmikra, 3 óra múlva jövünk fel.

Gyors áttöltözés után a karbid- és zseblámpás felfedezők egymásután ereszkedtek le kőtélen a mélybe. Hajas érdeklődve nézte és miután az utolsó is eltűnt szemel elől, feljegyezte: Leszállás 9 óra 12 p.

Leheveredett a ritkás bokrok árnyékába, az erdő ott sötétlett mögötte. Elmélázott, majd elszenderedett. Kúza álmából kiáltás ébresztette.

— Mári néni, itt fekszik valaki, csak nem ütötték le? — Hajas felszólt és ott állt szemtől-szembe Lujzával. Dermedten nézték, vizsgálgatták egymást, mintha először találkoznának. Volt is mit nézni. Hajas lebarnuvva, rövid nadrágban, széles, kitaposott cipőkben, körülötte hátságok és a zombolyból feszülő kőtel. Lujza éppoly barnán, sort nadrágban, hátságokkal, kezében térkép.

De csak egy percig tartott a dőbbenet, karjaik egyszerre mozdultak és sírva, nevetve borultak egymásnak.

Lujza észrevéve magát, bocsánatkéren fordult az őt követő idősebb asszony és társai felé: Bemutatom elveszett férjemet, Vince, ez a Mári néni. — Mári néni? — horkant fel Hajas. — Igen, egy volt iskolatársnőm mamája, velük túrázom, miután elhagyta, Egerből úgy futottál el mint a törökök.

Hajas megnyugodott, vég nélküli magyarázkodás, beszélgetés kezdődött az elmúlt napok eseményeiről.

Gyorsan teltek az idő, sárosan bukkant fel a mélyből egy barlangkutató, majd őt követték a többiek. Vencelő kapaszkodott fel utójára, csodálkozással látta Hajas izgatott, kipirult arcát és a csiripelő társaságot. — A feleséget, mutatta be Vencelőnek Lujzát. — A feleséget? Hogy került ide? — Hát röviden úgy — felelte Hajas, hogy egyik Mári néni miatt otthagytam Egert és turista lettem, a másik Mári néni pedig felkarolta a feleségemet és most mint turista házaspár kerültünk ismét össze a hegyekben.

Estefelé a beutaló cédulák rendezése után a szilvásvárad állomás felé vivő úton kísérték Hajasék a hazautazó turistacsoportot. Egymásba karolva, harsányan énekeltek a többivel: „Dolgozó, elég a porból, jöjj velünk, hív a friss tavasz légy...”

— Vizionlításra két hét múlva, a legközelebbi túrán, kiáltották búcsúzóul a vonatból integető társaságnak...

Igy lettek Hajasék turistává.

K—

AZ ÉGERSZÖGI CSEPPKÖBARLANG

Erdővel borított, bájos, szelíd hegyvidék. Itt-ott kisebb-nagyobb tisztások, hajladozó, fehértörzsű nyírfa-csoportok. Unnepélyes csend, némaság uralkodik a tájon, melyet csak időnként zavar meg egy-egy eltévedt szélroham. Valóban, csak eltévedt szélroham lehet a csendbontó, csak egy véletlenül elkalandozott fuvallat jut be ide ebbe a kis bájos katlanba, melyet észak felől a Piticshegy elnyúló gerince védelmez — mint anya a gyermekét — a hideg gömöri szelektől.

Erdekesen formálódott, vízmosta mészkösziklák közt vezet a vándor útja, mignem leér a katlan legmélyebb pontjához: egy tölcészerű bemélyedéshez, a Dász-töbör víznyelőjéhez. Ormótlan, vaspántos faajtó bukkan elő a sziklák közül, mintha egy jégverem bejárata lenne. Hej, pedig hatalmas kincset őriz ez az egyszerű faajtó: az egerszögi karsztvidék gyöngyszemét, hazánk új, nagy természeti kincsét, az Eggerszögi Szabadság Cseppkőbarlangot!

Már több mint félév telt el a nagy „felfedezés” óta, de még mindig élénken él emlékezetemben a nagy nap minden egyes pillanata!

1954. november 14-ét írunk...

Az Élelmiszeripari Minisztérium Kinizsi Sportkörének barlangkutatói Eggerszög község dolgozóinak lelkes támogatásával már negyedik hónapja folytatták küzdelmüket az új barlang felfedezéséért. A barlang hívatató előhírnöke, a víznyelő mélyéből kifelé áramló erős léghuzat nem hagyott nyugodni bennünket. Háromtagú rohambrigádunk Balázs Lajos vezetésével küzdelmes, kitartó munka árán mind mélyebbre jutott le.

Már közel 100 méter hosszúságú, kanyargós, lejtős aknákat bontottak ki a sziklaomladék közt, midőn a lezúduló sziklatömbök először Balázs Lajost, majd másik lelkes kutatótársunkat, Csupor Istvánt tették harcképtelenné.

Alig egy hétre állt csak le a kutatási munka. A kutatócsoport két tagja, Stefanik György és e sorok írója sietett le Eggerszögre a kidőlt kutatók helyét elfoglalni. A munkahely igen veszélyes volt, a szűk járatokban a kürtökből lezúduló néha mázsás szikladarabok ellen páncélszakjaink bizony kevés biztosítékot nyújtottak.

Ezen az emlékezetes novemberi vasárnapon négyen szálltunk le a mélybe, hogy megkísérüljünk a továbbjutást: Stefanik György, Pozsgai Sándor, a sérüléseiből már felgyógyulóban levő Balázs Lajos és én.

Hallatlan szerencsénk volt! Néhány órai idegfeszítő munka során sikerült két mélyen beékelődött, egymásba kapaszkodó sziklát kiemelni. A sziklák helyén sötét úr tátongott, melyben leereszkedve, egy keskeny folyosóban találtuk magunkat. Néhány hatalmas sziklatömb alatt átcsúsztva, egy pompás, nagy terembe jutottunk. Nagyot dobbant a szívünk: hát mégis sikerült, „megvan” a barlang!

S ami ezután következett, az olyan számomra, mint álom! Órákon keresztül kóboroltunk minden akadály nélkül a pompás cseppkőképződményekkel díszített, csillogó földalatti meseországban.

Először érdekes „borsókás” folyosókba jutottunk. Olyan ez a szakasz, mintha a falakat, sziklákat, cseppköveket valaki beenyvezte volna s utána borsónagyságú csillogó gyöngyszemekkel szórta volna tele. Ilyen gazdagságban ezek a pompás képződmények hazánkban sehol máshol nem találhatóak.

Színes, érdekes alakú sztalagmitok és sztalagmitok, szípkázó kristályú tufagátak közt törtünk előre. Kimondhatatlanul boldog órák voltak ezek! Csillogó szemekkel borultunk egymás nyakába, sárosan, véresen. Nagy

Részlet a Borsókás teremből

Rendkívül érdekes görbecseppkő, a Nagy Agancs

Cseppkőlobogók a Szabadság-barlang falán

Barlangi tavacskában képződött „csizmás” cseppkövek (Balázs felvétele)

küzdelmünk nem volt hiábavaló, feltáruzt előtünk Csipke Rózsika elvarázsolt birodalma, mely talán szebb, csillogóbb, mint amilyenről a kutatási munka nehéz napjaiban álmodozni mertünk.

Karbidlámpáink fénye veszedelmesen pislákolni kezdett, vissza kellett fordulnunk. Kint az akna szájánál bepölyölt fejjel hú kutatótársunk, Csupor István várakozott ránk. Egymás szavaiba vágva újságoltuk el a nagy eseményt, a barlangba való bejutást. Pistát nem lehetett visszatartani, összetörtén, sajgó, fájó tagokkal — velünk akart jönni. Megtöbbször zsebeinket tartalék karbiddal s már indultunk is vissza ebbe a csodálatos földalatti világba.

Igen látványos, új barlangfolyosókba jutottunk. A falakat koszorúszerűen páratlanul érdekes görbe, tüskés cseppkőképződmények száza díszítették. A Béke csarnokában fehér zászlókhöz hasonló vékony, áttetsző cseppkőfüggönyök sorfala közt nyomultunk tovább. Egy helyen közel 3 méteres, színes cseppkőlobogó fogadott bennünket, mintha tiszteltünkre tűzték volna ki e zászlót a barlangi manók.

Csupor Pista lüktető sebei miatt egyre rosszabbul érezte magát, a további felfedező útról le kellett mondania. Bennünk küzdött a bajtársi együttérzés, mely sérült társunk ápolását, visszavitelét követelte meg és az ismeretlen utáni vágyakozás, mely a felfedező út folytatását sürgette.

A további előretörés mellett döntöttünk. Csupor Pistát lepihentettük s mi folytattuk útunkat a még embernemjárt, ismeretlen barlangvilágban. E szakasz legszebb élménye a Gyöngyfolyó volt. Egy keskeny oldalág alján mintegy 200 méter hosszúságban borsókagyöngyökkel borított mésztufalerakódás húzódott végig, mint egy csillogó lávafolyam.

Késő éjszaka volt, mikor holtfáradtan, a felejthetetlen élménytől elbódulva, szállásunkra visszatértünk...

Kutatóink azóta sem ülnek babéraikon. Dacolva a hosszú télies időjárással, a barlangba törő nagy vízmennyiséggel, továbbfolytatják a barlangrendszer még ismeretlen szakaszainak felkutatását. A barlangnak eddig mintegy 3 km hosszúságú szakaszát sikerült bejárni és a főág feltérképezése során megállapítottuk, hogy még további hosszú barlangszakaszokat lehet feltárni. Igen érdekes feladatnak ígérkezik a barlangrendszer Pokol elnevezésű szakaszában található kürtökn keresztül az alsó, vizes járatokba való lejutás megoldása. A barlangnak ugyanis az aggteleki Baradlához hasonlóan van egy alsóbb szintű járatrendszere, melybe eddig még nem sikerült leereszkedni.

Már szervezzük az idei nagy kutató-expedíciót, mely minden bizonnyal megoldja e feladatokat, sőt kutatási tervünkben újabb barlangrendszer feltárása is szerepel. Lelkes munkánkkal szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy hazánk az aggteleki karsztvidéken Közép-Európa leggazdagabb barlangcentrumával rendelkezhesse. A kutatási munkák iránt érdeklődő természetjárókat — saját felelősségükre — szívesen lát táborában kutatócsoportunk.

A Kinizsi SE megértő támogatása révén befejezéshez közeledik a barlang új bejáratának építése, melyen keresztül a természetjárók széles tömegei számára is hozzáférhetővé válnak a barlang legszebb szakaszai. Most készülnek a barlanghoz vezető útjelzések is, rielyeket követve a kirándulók mind Aggtelek, mind pedig Jósóvfő vagy Eggerszög községek felől szép karsztos hegyeken keresztül egy-két órai sétával felkereshetik a barlangot.

Barlangkutatóink az eddigi nagy sikereiktől felbuzdulva, lelkesedéssel készülődnek az idei nagy barlangkutató expedícióra, s reméljük, hogy a Természetjárás hasábjain keresztül újabb sikerekről, hazánk természeti kincseinek további értékes gazdagításáról számolhatunk be már a közeljövőben.

Balázs Dénes

Útközben hallottuk...

... eredményesen zárult a Nógrád megyei alapfokú és túravezetői tanfolyam,

... a nagyszénási th. május 8-án nem vett részt a házkörüli tisztasági versenyben,

... igen sokan vásároltak a Budapesti Helyiipari Vásáron 110—180 forintos hátizsákot és főzőkészletet. Békekölcson nyereménye során akadt, aki sátrat is vásárolt,

... legidősebb természetjáró Erdemes Sportoló: Lajos Ferenc 1898, legifjabb Herman Imre 1934-es születésű. Erdemes Sportoló természetjárónő: Nagy Etelka,

... Borsod-Abaúj-Zemplén megyei és a Miskolc városi természetjáró társadalmi sportszövetségek is megjelentették közlönyüket. Az első szám közli a megyei és fontosabb országos versenyeket. A tájékoztató közli, hogy a versenybíró-tanfolyamot 50 fő látogatta,

... a Minisztertanács határozata alapján kiadják a Pilis, Börzsöny, Mátra és Bükk turistatérképeit hat színben, a domborzat árnyalással történik,

... több szakosztályban nagy erővel indult meg a TERMÉSZETJÁRÁS előfizetésének gyűjtése. Szabó Juci sporttársnő a KGM-ben több mint 100 előfizetőt, az Ózdi Vasas 50, a Vörös Meteor 16, a SZÓVOSZ szakosztály 14, a Láng-gépgyárban Szabó Gyula sporttárs 10 előfizetőt szerzett. Üdvözetünket küldjük sporttársainknak,

... a déli Bakony legmagasabb csúcsa, a 600 m magas Kabhegy északnyugati oldalában Urkút mellett, ahol a bazalt és a mészkő érintkeznek, a mészkőben több kisebb-nagyobb víznyelő alakult ki. Az időszakosan működő nyelők kibontására tavaly augusztusban a vespéremi Magyar Ásványolaj és Földgáz Kísérleti Intézet és a Vegyipari Egyetem dolgozói tiznapos sátorlábort szerveztek és több víznyelőnél elkezdték a munkát. Az idő rövidsége miatt egyik munkahelyen sem jutottak még be a feltételezett barlangrendszerbe, de több jel, így a kövek között fújó huzat is biztató és ez évben a kutatást folytatják,

... a fiatalok nyári vándortáborozásához az MTH útmutatót adott ki. Jól folynak az előkészületek Makón, Szegeden, Egerben, Győrött és Debrecenben, valamint a budapesti 4, 8, 18, 22, 31-es intézetekben. Közel 2500 főt kitevő 120 csapat indul,

A TURISTAHÁZAK HÁLÓHELYEINEK FOGLALÁSI RENDJE

Az OTSB elnöke, a természetjárók érdekeit figyelembevételével, 1953. december 12-én kelt 8800—33/1953. OTSB sz. utasításában szabályozta a turistaházak hálólhelyeinek lefoglalási rendjét.

Az elmúlt 1 és negyed év tapasztalatai szerint ez az utasítás, céljának megfelelően biztosította a turisták hálólhelyigényeit kielégítését. A tapasztalat azonban azt is megmutatja, hogy a természetjáró szakosztályok vezetői, s a turisták sem ismerik mindannyian ezen utasítást és hálólhely-igényeikkel nem mindig a meghatározott időpontokban lépnek fel a Turistaházakat Kezelő Vállalattal.

A hálólhelyeket országos viszonylatban még a munkaszüneti napokat megelőző éjszakákban sem teljes mértékben turisták foglalják el. Sok budapesti, de főleg a vidéki, pl. miskolci, egri, pécsi, győri természetjáró szakosztályok igényeikkel egyáltalában nem jelentkeznek. Egyes turistaházak — pl. a nagyszénási, kevélynyergyi, zsiróshegyi, csúcshegyi, esztergom-vaskapú, feketehegyi, ágasvári, parádi, várkúti, sflkő-kúti, stb. — hálólhelyeire nem, vagy csak elenyészően kevés szakosztályi igénylés érkezik.

Annak érdekében, hogy a természetjáró szakosztályok tervszerű túrái lebonyolításánál az elkésett igénylésekből eredő helyhiány ne jelentkezzen akadályként, tájékoztatás céljából közöljük az OTSB elnökének fentemlítt utasítását:

„A Turistaházakat Kezelő Vállalat (továbbiakban: Vállalat) kezelésében levő turistaházakban — a természetjáró sportolók hálólhely igénybevételének fokozottabb biztosítása érdekében — a hálólhelyigénylés rendszerét 1954. január 1-től kezdődően az alábbiak szerint szabályozom:

1. A természetjáró szakosztályok érvényes természetjáró igazolvánnyal rendelkező tagjai hálólhelyigényeit a szakosztály hivatalos levélben, az igénybevétel napját megelőző hónap 1—5 napja között jelentse be a Vállalat budapesti központjában (V. Lenin krt. 55.).

2. A Vállalat a beérkezett igények alapján, azok elfogadásáról, vagy indokolással ellátott visszautasításáról, a jelentkezés hónapjának 10. napjáig értesítse az igénylő szakosztályt.

Ha azonos időpontra, ugyanazon helyre több igény érkezik a Vállalathoz, akkor az igénylő szakosztály munkájának figyelembevételével az Országos Társadalmi Terméztjáró Sportszövetség bevonásával dönt az odaítélésről.

Az elutasítással egyidejűleg a Vállalat tegyen javaslatot más — szabad helyekkel rendelkező — turistaház igénybevételére. Ilyen esetben az újabb igény bejelentésnek a hónap 15. napjáig kell a Vállalathoz beérkezni.

3. A hálólhelyek lefoglalása a hálódíj befizetésével válik véglegessé. A hálódíjakat különszoba esetében legkésőbb 15, közös szoba esetében legkésőbb 8 nappal az igénybevétel előtt kell a Vállalat pénztárához befizetni (illetve erre a napra átutalni).

4. A 3. pontban meghatározott határidők be nem tartása a jogigény elvesztését jelenti. Indokolatlan hálólhely lemondás

dások ismétlődése esetén a szakosztály vezetője ellen fegyelmi eljárást kell indítani.

5. Nem természetjáró szakosztály útján igénylők részére a 3. pontban meghatározott határidők előtt hálólhelyeket a Vállalat nem adhat ki.

6. A turistaházakban a hálólhelyeket az igénybevétel napján 21.30 óráig el kell foglalni. Ha a turistaházba érkezést 21.30 óra utáni időpontra tervezik, akkor azt a hálódíj befizetésekor a Vállalattal közölni kell. A bejelentést a Vállalat a nyugtán köteles igazolni.

7. A Vállalat a turistaházak gondnokait köteles a házak foglaltságáról rendszeresen értesíteni. Ugyancsak tartozik közölni a 21.30 óra utáni érkezéseket.

A szabad hálólhelyeket a turistaház gondnoka (az ügyeletessel egyetértésben) az előre nem jelentkezőknek érkezési sorrendben adja ki. Ez esetben is az igazolvánnyal rendelkező természetjárókat előnyben kell részesíteni.

8. Ugyanazon menedékházban 3 napon túl csak minősített természetjáró kaphat hálódíjkezdményt.

Budapest, 1953. december hó 12.

Sebes Gusztáv s. k.
elnökhelyettes

Az eddigi tapasztalatok alapján felhívjuk a szakosztályok figyelmét, hogy hivatalos igénylésekben feltétlenül tüntessék fel azt is, hogy kb. hány férfi, ill. nő számára kérnek helyet, továbbá azt, hogy ha a kért ház foglalt, melyik más házba kérnek helyet. Időpontként pedig mindig azt a napot kell feltüntetni, amelynek esetében a hálólhelyet igénybe kívánják venni.

Kérjük a szakosztályokat, hogy ezen utasítással kapcsolatos eddigi tapasztalataikat az OTSB természetjárás főleádozóhoz (Erős Antal, Budapest V., Rosenberg házaspár u. 1.) juttassák el.

Szerkesztőség
postája

M. E. Budapest: Az előfizetők nem fogják késedelmesen kapni lapunkat. Az útkalauzokra vonatkozó javaslatát továbbítottuk.

B. Gy. Rákospalota: Lelkes üdvözlétet köszönjük, sajnos nem tudjuk a sok örömteli levelet leközölni.

K. A. Budapest: Alakuló szakosztályukat üdvözöljük, kívánunk sok aktív tagot és kérünk előfizetéseket is.

P. J. Pécs: Javaslátát az egységes jelvényre továbbítottuk, sajnos lapzártá után érkezett, így most nem tudjuk közölni.

Turistaházakat Kezelő Vállalat: Köszönjük a gyors választ. Terméztjáróink megelégedéssel fogadják, hogy ünnepi alkalmakkor rendes zászlókat tűznek ki a turistaházakra.

Cs. E. Ózd: Egyetértünk önnel, hogy a fényképek — turistákat, az embert is ábrázolják, igyekeznünk ilyen képeket hozni, de ehhez önöknek is kell segíten.

...nem nyert még megörökítést a földrajz tudósok szerint és nem valószínű, hogy Burma és Jünan határán 9046 m-es hegycsúcs létezzen,

...az egri szakosztályok tagjai részére túravezető tanfolyam folyik. Az előadásokat a Ped. Főiskolán tartják,

...az egri Spartakusz tavaszi túrái céljával tüzte ki az útjelzések ellenőrzését,

...a budapesti szakosztályok 1954-ben 5558 túrát vezettek, 7649 túránapon, 3781 részvevővel. Legjobbban dolgozott a X. kerület, leggyengébben a XIII. kerület.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Az OTSB elnöke az alábbi minősítéseket adományozta, illetve hagyta jóvá az elért eredmények alapján természetjáróinknak.

A Magyar Népköztársaság Érdemes Sportolói:

Asztalos György, Távközlési Kutató SK.
Balázs Zoltán, Építők UVATERV SK.
Bokody József, Bp. Törekvés SK.
Dévai János, Bp. Törekvés SK.
Dr. Gámán József, Bp. Törekvés SK.
György Tibor, Vasas MÁVAG SK.
Hermann Imre, Bp. Törekvés SK.
Holicza Róbert, Bp. Gyárépítők SK.
Jávorka Péter, Bátya, Rákóczi SK.
Kemenessy Ernő, Bp. Törekvés SK.
Lajos Ferenc, Vasas MÁVAG SK.
Nagy Etelka, Bátya Rákóczi SK.
Pásztor János, Vasas FORSZ SK.
Schlederer Alajos, Vasas FORSZ SK.
Szabó Ferenc, Bp. Törekvés SK.
dr. Vizkelety László, Bp. Törekvés SK.
Zomotor Ádám, Bp. Törekvés SK.

I. osztályú sportolók:

Geszler János, VM Illatszertár SK; özv. Grünfeld Gáborné, Bp. Vörös Meteor SK; Gyarmati Imre, Bátya Közoktatás SK; Györfbiró Márta, UVATERV É. SK; Györke Lajos, UVATERV É. SK; Hatta Károly, VM Illatszertár SK; Házmán István, Haladás Műszaki Egy. SK; Hegedüs Miklós, Bp. Törekvés SK; Holba Vilmos, Bp. Vörös Meteor SK; Holicza Róbertné, Bp. Gyárépítő SK; Horváth Lóránd, Haladás Műszaki Egy. SK; Kehrer Gyula, Veszprémi Bátya SK; Kánoszt István, VIII. ker. Bátya SK; Koblinger Jenő, Bp. Törekvés SK; Koczur Ferenc, Haladás Műszaki Egy. SK; Koczur Kálmán, Haladás Műszaki Egy. SK; Kósa Csaba, Haladás Műszaki Egy. SK; Maacz Benedek, Haladás Műszaki Egy. SK; Mihalik Imre, Bp. Gyárépítők SK; Molnár Lajos, Bp. Vörös Meteor SK; Móricz Lóránt EM MÉLYÉPTERV SK; Papp László, Haladás Műszaki Egy. SK; Radvánszki Sándor, Haladás Műszaki Egy. SK; Simándi István, Szegedi Törekvés SK; Soltész Béla, UVATERV É. SK; Szabó Gyula, Vasas Forgácsoló SK; Szász Károly, Bp. Vörös Meteor SK; Szűts Sándor, Szegedi Törekvés SK; Takács Imre, Vasas Finommechanika SK; Timár János, Bp. Szikra SK; Thuróczi Lajos, Bp. Törekvés SK; Tóth Imre, Szegedi Törekvés SK; Vekerdy Tibor, Szegedi Törekvés SK; Vigh Endre, VIII. ker. Bátya SK; Zsádányi Imre, Bp. Törekvés SK; Fábry Pál, Haladás Műszaki Egy. SK; Balogh Imre, Bp. Törekvés SK; Botka Ferenc, Ceglédi Törekvés SK; Braier Gyula, Vasas Finommechanika SK; Breiner Sándor, Haladás Műszaki Egy. SK; Darabos János, Bp. Törekvés SK; Dohány Gáspár, VIII. ker. Bátya SK; Dóra Tibor, UVATERV É. SK; Garay László, Bp. Gyárépítők SK.

Közljük előző híradásunk kapcsán, hogy bakancsok és egyéb turista felszerelési cikkek javítására a Kisipari Szövetkezetek Szövetsége az alábbi két szövetkezetet jelölte ki:

XIII. kerületi Sportcipőkészítő KTSZ Javító részlege, XIII., Szegedi u. 52.

VI. kerületi Munkaruhajavító KSZ, Majakovszki utca 52.

TÁJÉKOZTATÓ

a meglévő vasúti kedvezményekről

Az alábbiakban tájékoztatást kívánunk adni arról, hogy miképpen használhatják fel a természetjárók túrákhoz, illetve versenyekhez a vasúti kedvezményeket.

Egyéni kedvezmény

Az egyénenként vagy kis csoportban utazó turisták, a lényegében turista célokat szolgáló 33 százalékos **hétvégi menettérli jegyet** vehetik igénybe. A hétvégi menettérli jegy meghatározott nagy városok és ipari gócpontok állomásairól a turista- és fürdőjellegű vidékek meghatározott állomásaira váltható. A kérdéses állomásokról a menetrendkönyv, vagy az állomás pénztára ad felvilágosítást. (A vonaton kalauznál ilyen jegyet nem lehet venni.) Vigyázzunk arra, hogy ne egyszerűen „retúr” vagy „menettérli” jegyet, hanem kifejezetten **hétvégi menettérli jegyet** kérjünk.

A kedvezmény az általános munkaszüneti napot megelőző hétköznap déli 12 órájától a munkaszüneti nap 18 órájáig szolgáltatható ki. Visszatérni legkorábban a munkaszünetes napon szabad, legkésőbb viszont az azt követő munkanap 12 órájáig vissza kell térni a kiindulási állomásra. Az utazást a megváltott jeggyel a váltás napján és napszakában kell megkezdeni (napszakok: 0 óra—6 óráig, 6—12-ig, 12—18-ig, illetve 18—24 óráig). A természetjáró igazolvánnyal rendelkező turisták (sielők) a kedvezményt a munkaszüneti napot megelőző nap 0 órájától vehetik igénybe.

Utazásnál közbeeső állomáson a leszállás, visszatárazásnál pedig a felszállás tilos. Kivétel ez alól a budapesti állomásoktól 100 kilométernél nem nagyobb távolságra történő utazás, ahol szabad a közbeeső állomásokon le-, illetve felszállni. Például a Budapest Nyugati-pályaudvaron Szobra váltott jeggyel le szabad szállni Zebegényre és a visszatárazást Szobon, Kismaroson, vagy éppen Nógrádon, Diósjenőn is meg szabad kezdeni. A visszatárazás azonban csak olyan vonalon történhet, amelynek visszaútban a **végállomása azonos** a jegykiadó állomással. (Nem megengedett tehát pl. a Budapest-Nyugati-p. u.—Süttő vonalra váltott jeggyel például Tatáról a visszatérés Kelenföldre vagy a Keleti pályaudvarra.)

Meg kell még említeni, hogy a MÁV kezelésében lévő Budapesti Elővárosi Vasút (azelőtt HÉV) vonalain a természetjáró igazolványokra 50 százalékos egyéni kedvezmény vehető igénybe.

Kedvezmény csoportos utazásnál

Nagyobb csoport utazása esetén **különkocsi** vehető igénybe, amit a vonat kiindulási állomásán egy órával, közbeeső állomáson pedig legalább 24 órával a vonat indulása előtt meg kell rendelni. Minden külön kocsiért a használt vonatmenek (gyors, sebes, személy) és kocsiajtának (párnás, fapados) megfelelően legalább annyi 33 százalékos kedvezményű menetjegy árát kell megfizetni, ahány ülőhely a kocsiiban van, illetve ha az utazók létszáma azt meghaladja, ahányan a kocsiiban utaznak. Például ha egy 55 személyes kocsiiban 40-en utaznak, 55 fő után kell fizetni, de ha a kocsiiban 60 fő helyezkedik el, akkor 60 személy után kell fizetni a menetdíjat. Külön kocsit a sportegyesület, sportkör lebélyezett, hivatalos írásbeli megkeresésével lehet megrendelni, a vonat indulása előtt 1, illetve 24 órával előbb.

Ha csoportos utazás esetén különkocsi igénybevételéhez nem elegendes a létszám, úgy a 33 százalékos kedvezmény **társas utazás** címen történő engedélyezésért a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium Vasúti főosztályának személydíj-szabási csoportjához kell fordulni (Bp., Sztálin út 73—75.), ahol esetenként adják meg az engedélyt. A kérelmet írásban, lehetőleg két héttel az utazás előtt kell benyújtani. A személyesen történő eljárás elősegíti a kérelem gyorsabb elintézését.

500, vagy nagyobb létszám utazása esetén különvonat vehető igénybe, amelyhez a vasút 50 százalékos kedvezményt biztosít.

Végül igénybe vehetők az IBUSZ rendezésében indított 66 százalékos kedvezményű vonatok, melyeknek jegyeit az IBUSZ irodák árusítják. Ezekről a vonatokról lapunk rendszeres tájékoztatást nyújt.

K Ö N Y V S Z E M L E

Igen hasznos könyvet adott ki az Ifjúsági Könyvkiadó. „A turisztika ifjú mestere” (Miért nem természetjárás?) nagy segítségét nyújt a természetjárás alapismeretelének megszerzéséhez és ezzel hozzájárul az egészséges sportolás és a szabadidő jó kihasználásához. A könyv a tájékozódásra, felszerelésre, étkezésre, a természetjáró táborokban végzendő tevékenységre, magatartásra, a túrávezetésre és sok egyéb ismeretekre oktatja a tanulóját. A könyv nemcsak utó- és úttörővezetők, hanem az idősebb természetjárók számára is hasznos olvasmány.

VERSENYHÍREK

A Pécsi Bástya SK természetjáró szakosztálya (volt Pécsi Lendület SK) 1955. július 3-án „Béke Vándordíjas” országos tájékoztatói versenyt rendez a Mecsek hegységben. Utvonala titkos.

A verseny nappali, középfokú gyalogos csapatverseny. Csapatlétszám: három fő.

A versenyen részt vehet: Minden meghívott sportkör egy vagy több csapata. Nevezéseket a beérkezés sorrendjében korlátozott számban fogadnak el.

A verseny első helyezettje védi egy évig a vándorzászlót, oklevél és emléktárgy díjazásban részesül. A második és harmadik helyezett oklevél és emléktárgy díjazásban részesül. A versenyen résztvevők mindegyike emlékjelvényt kap.

Az utazás és ellátás költséget a nevező sportkörök fedezik. Költség csapatonként 180 Ft. (Kísérőnként külön 60 Ft), melyért biztosít a rendező sportkör: egy szállást, utazást Péctől Pestig, emlékjelvényt, egy meleg vacsorát, egy pohár sört és egy kg kenyeret. Az étkezést nem igénylőknek 20,— Ft-ot, az emlékjelvényt nem igénylőknek 16,— Ft-ot térítenek meg a nevezéssel együtt történő előzetes bejelentés esetén. A térítési díj a nevezéssel egyidejűleg postán küldendő: Palatinus József, Pécs, Kossuth Lajos utca 33. sz. címre, VI. hó 11-ig.

Felszerelés: Csapatonként 2 db 6400 vonás beosztású, DK-i rendszerű tájoló, egészségügyi felszerelés, író- és rajzeszközök, kézi nagylító, elemilámpa, kulacs, fürdőruha és természetjáró igazolvány.

★

A Veszprém megyei TSB által 1955. VI. 26-án rendezendő „Balaton Kupa” természetjáró tájékoztatói versenyének célja: A „Balatoni hét”-tel kapcsolatos országos sportesemények között a természetjárók részére is lehetőséget nyújtani tudásuk bemutatására. E tudás bebizonyítására minden évben más és más helyen rendezett verseny hazánk legszebb tájainak megismerési lehetőségét is célozza. Nevezési határidő: VI. 9.

Cím: Veszprém megyei TSB, Veszprém Megyei Tanács.

★

A Nógrád megyei II. o. Csapatbajnokság I. fordulójának eredménye:

1. Salgótarjáni Bányász 815 hp., 4.
 2. Balassaagyarmati Fáklya 886 hp., 3 p.
- A többi csapatok kiestek.

★

A Starjáni Ált. Gimnázium turista szakköre házi terepversenyt rendezett a Salgó környékén. A versenyen az eső ellenére 5 csapat indult. A mintegy két órás alapfokú verseny eredménye:

1. Mikouska Tibor, Sándor István 98 hp., 2. Soós Miklós, Wanka Lajos 99 hp., 3. Pásztor Barna, Csík Pál 237 hp., 4. Szlácsik András, Halász István 358 hp., 5. Sidelszki István, Katona Ferenc 358 hp., Versenyen kívül: Keresztényi Imre 221 hp.

A verseny lebonyolításában közreműködő St. Fáklya és a St. Bányász természetjáróinak ezúton is köszönetet kell mondani.

A jó csapatszellem meghozza gyümölcsét. Akad olyan csapat is, ahol a vezető egyedül végzi a bemérést, így azután kereshetik a pontokat. Végül főleg hibapontokat gyűjtenek

Kedvezményes különvonatok

A III. negyedévi túratervek összeállításánál a természetjáró szakosztályok vegyék figyelembe, az alábbi IBUSZ vonatok által nyújtott kedvezményeket.

A + -al jelölt vonatokat a BTSB Igénylése alapján indítja az IBUSZ. E vonatokra csak a kerületi TSB-k mellett működő társadalmi természetjáró sportszövetségek utazási feladatai útján lehet jegyet igényelni, legkésőbb két és fél héttel az utazás időpontja előtt, a költségek egyidejű befizetése mellett. Ezen vonatokhoz a BTSB képzett túravezetőket biztosít.

A többi IBUSZ vonat jegyei az IBUSZ irodákban és kirendeltségeknél szerezhetők be. A vidékről induló különvonatok árát a helyi IBUSZ irodák adják meg. A nyári fürdő-vonatokról a nyári menetrendkönyvben kapható tájékoztatás.

1955. július 3.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Győr—Badacsony
Miskolc—Gyöngyös

1955. július 10.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Debrecen—Gyöngyös
Eger—Gyöngyös

Győr—Porva-Csesznek
Kaposvár—Keszthely
Kecskemét—Pécs
Miskolc—Visegrád
Sopron—Keszthely
Szolnok—Eger
Veszprém—Keszthely

1955. július 17.

Budapest—Parád* 25,50 Ft
Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Debrecen—Zebegény

Győr—Keszthely
Miskolc—Eger
Nyíregyháza—Miskolc
Pápa—Balatonfüred

1955. július 24.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Budapest—Parád 25,50 Ft
Debrecen—Szilvásvárad

Eger—Visegrád
Miskolc—Parád
Sopron—Porva-Csesznek

Tatabánya—Badacsony
1955. július 31

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Debrecen—Parád
Győr—Porva-Csesznek

Ózd—Eger
1955. augusztus 7.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Budapest—Tóvároskert 15,30 Ft

Debrecen—Lillafüred
Győr—Badacsony
Rudabánya—Eger

Salgótarján—Nagymaros-
Visegrád
1955. augusztus 14.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Debrecen—Szarvaskő
Eger—Miskolc

Győr—Balatonfüred
Miskolc—Füzérradvány
Nyíregyháza—Miskolc

1955. augusztus 19—21.

Budapest—Miskolc-
Lillafüred* 31,60 Ft
Miskolc—Keszthely

1955. augusztus 21.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Budapest—Gyöngyös—
Mátrafüred 20,40 Ft

Ózd—Sárospatak
Sopron—Gyöngyös—
Mátrafüred
Szolnok—Lillafüred

1955. augusztus 28.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Budapest—Szilvásvárad
30,20 Ft

Debrecen—Sárospatak
Győr—Tóvároskert
Miskolc—Eger
Mátészalka—Lillafüred
Pápa—Badacsony

Salgótarján—Gyöngyös
1955. szeptember 3—4.

Budapest—Aggtelek 90,40 Ft
1955. szeptember 4.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Debrecen—Miskolc
Győr—Visegrád

Nyíregyháza—Miskolc
Ózd—Miskolc—Tapolca
Sopron—Porva-Csesznek

Székesfehérvár—Keszthely
Szolnok—Gyöngyös—
Mátrafüred

1955. szeptember 10—11.

Budapest—Aggtelek 90,40 Ft
1955. szeptember 11.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Budapest—Tóvároskert
15,30 Ft

Budapest—Porva-Csesznek
26,90 Ft
Debrecen—Eger

Győr—Porva-Csesznek
Kecskemét—Gyöngyös
Miskolc—Eger—Szarvaskő

1955. szeptember 18.

Budapest—Bodajk* 15,30 Ft
Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Budapest—Gyöngyös 20,40 Ft

Budapest—Pécs 36,30 Ft
Budapest—Mór—Pusztavám
32,60 Ft

Debrecen—Tokaj
Kapuvár—Porva-Csesznek
Miskolc—Aggtelek

Ózd—Eger
Szolnok—Pécs
Szombathely—Bakony

Veszprém—Sopron
1955. szeptember 24—25

Budapest—Aggtelek 90,40 Ft
1955. szeptember 25.

Budapest—Zebegény 8,80 Ft
Budapest—Eger—Szil-
vásvárad 30,20 Ft

Győr—Porva-Csesznek
1955. október 2.

Budapest—Miskolc 50,20 Ft
1955. október 8—9.

Budapest—Aggtelek 90,40 Ft
1955. október 9.

Ózd—Tokaj
1955. október 16.

Budapest—Drégely 21,60 Ft
Budapest—Tokaj 57,60 Ft

1955. október 22—23.

Budapest—Aggtelek 90,40 Ft
1955. október 23.

Ózd—Eger
Veszprém—Somlyó

1955. november 13.

Budapest—Szeged 52,60 Ft
1955. november 20.

Budapest—Debrecen 57,60 Ft

A moszkvai természetjárók gyülekeznek nagy nyári találkozójukra (Grebeva felv.)

KARCOLATOK AZ OB FORDULÓIRÓL

Az OB nyitányát a „Természtjárás” 2-ik számában ismertettük. Ugyanott fűztünk megjegyzéseket az első forduló rendezéséhez is.

Azóta további három forduló zajlott le. Ezek közül a második a rossz időjárás, a harmadikat a felsőfokú követelményeket nem ismerő és így nem is támaztó utasítások, a negyediket pedig a verseny szellemi oldalát (jó térképolvasás, helyes mérés) kidomborító feladatok teszik emlékezetessé a résztvevők számára.

A második fordulót április 16–17-én a budapesti Vörös Meteor és a MÁVAG rendezte. A forduló terepéül a Vértes hegység szolgált. Bár a rendezőség a legmagasabb igényeket is kielégítő szellemes megadásokkal iparkodott az első forduló rendezési csorbáját feledtetni, elgondolása csak részben sikerült. A téles időjárás ugyanis nagyon sokat rontott a verseny szép kivitelezésén, — ami természetesen nem írható a rendezőség rovására. Természtjárók ritkán versenyeztek Magyarországon ennyire mostoha időjárás közepette. A dühöngő szél, az esővel váltakozó hóorkán, a sokszor áthatolhatatlan köd, a lacsakos-havas talaj fizikailag emberfeletti követelmények elé állították a versenyzőket, nagyban befolyásolván ezzel természetesen a verseny szellemi részét is. A csattanó pedig az volt, hogy az átfázott, csuromvízes befutókat nyitott, fűtetlen helyiség (szénapadlás) várta éjjeli szállásként.

A példátlanul rossz időjárás mellett a második forduló nagy szépséghibája, hogy a formális, de kötelező erejű követelmények betartása tekintetében nem mért egyforma mértékkel. Ezért vált a 12 csapatos OB már ebben a fordulóban csonkává (az egy Vörös Meteor egyik versenyzőjét engedély hiánya miatt nem engedték indulni) s ezért nyert olyan csapat is előkelő helyezést, amelyiknek egyik részlege versenytérkép le nem adása miatt egyáltalán nem lett volna értékelhető.

Ez utóbbi hibákra a Vértes vadonának későn hullott hava sem tud fátynit borítani.

A harmadik fordulót április 23–24-én bonyolították le a Pilis hegységben. Minthogy a verseny útvonala a fővárosi csapatoktól igen jól ismert túra-terepen vezetett, nem vitatható, hogy ezek indokolatlan előnnyel rendelkeztek a minden tekintetben nagy nehézségekkel küzdő vidékekkel szemben.

A fordulót az UVATERV-nek és a MÉLYEPTERV-nek együtt kellett volna rendeznie, azonban ismeretlen okból az UVATERV egyedül rendezte. Ez a magára hagyottság azután rányomta bélyegét az egész versenyre. Alig akadt egy-két szellemes megadás s nem volt egyetlen elmét próbára tevő feladat sem — csak szintkülönbség. De az utóbbi legalább olyan bőven (1400 m), hogy abból akár két OB-ra is futotta volna! A természetjáró tájékozódási versenyek kettős arculatúak: szellemiek és fizikálisak. Az OB harmadik fordulóján az előbbiből alig láttunk valamit, az utóbbiból pedig unalmasan sokat.

A rendező csapat az általa is nyilván ismert hiányosságokat kifogástalan elszállásolással és jó ellátással iparkodott ellensúlyozni. Elismeréssel szóltak a csapatok arról is, hogy a versenyzőknek nem kellett a teljes felszerelést hurcolniuk. Ezek azonban csak szépségtapaszkok az egyébként mindenképp alacsony színvonalú rendezésen.

A negyedik fordulót május 14–15-én a két fővárosi — budapesti és pesti — Törekvés rendezte a Gerecse hegység túra és verseny szempontjából aránylag kevés látott részén. A viszonylag valamennyi csapat számára egyformán ismeretlen terep egyenlő lehetőséget biztosított minden résztvevő számára. A tarjáni állami gazdaság vezetőinek rendkívüli előzékeny, megértő magatartása lehetővé tette, hogy a versenyzők és rendezők turista szempontból csaknem kifogástalan elszállásolásban részesülhettek. S emellett még gyönyörű májusi időjárás is kedvezett a versenynek.

Lényegében tehát külsőleg minden feltétel adva volt ahhoz, hogy a forduló sok kívánni valót ne hagyjon maga után. Általános a vélemény, hogy a rendezőség ennek a követelménynek meg is felelt. Bár a feladatok sorozatába éppen azért, mert a rendezőség elsősorban az elméleti jelleg kidomborítására törekedett, becsúszhatott vitatható utasítás is. Egy esetben kimaradt az állomás helyének közelebbi meghatározása, amit azonban a közbeeső időmérő azonnal pótol! Nagy általánosságban minden szempontból jól sikerült igen nehéz versenyt jelentett az OB negyedik fordulója. Erről különben a széles skálán mozgó hibapontok is tanúskodhatnak (az első csapat 2228, az utolsó 3685 pontot szedett össze).

Minthogy az OB-én első ízben fordult elő, újszerűen hatott a verseny lezárása után alig néhány órával történt hivatalos eredményhirdetés, ami a rendezőgárda jó felkészültségére mutat.

Erdekességként említtük, hogy ezt a fordulót is, akárcsak a harmadikat, a VIII. ker. Bástya csapata nyerte. A jóformán csak fizikai követelményeket támaztó harmadik fordulón kialakult általános véleménnyel szemben, ez a jól felkészült csapat bebizonyította, hogy tagjai nemcsak futni, — de helyesen mérni és térképet olvasni is tudnak ...

Balról: az állomásbírák felvonulnak az A és B részleg nappali útvonalára. Ereszkesdés a Somlyóvár délnyugati oldalán

Lent: az utolsó időmérő állomás, ahol a versenyzők megkapják hiányzó utasításukat

TERMÉSZETTJÁRÁS

Az OTSB havi folyóirata • Megjelenik minden hó elején • A szerkesztőbizottság tagjai: Dévai János, Erős Antal, Maróti Erika, Nagy Endre, Szaniszló József, Székely Miklós, Temesrékasy Mihály • Felelős szerkesztő: Kunsági Viktor • A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvkiadó Igazgatója • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII, Baross tér 2. II. em. Távbeszélő: 143–422 • Terjesztik: Budapesten a Főposta Hírlapterjesztő üzeme, vidéken a helyi lapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok • Előfizetés: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest V, József nádor tér 1. Távbeszélő: 180–850 • Előfizetési ára: egy évre 32 forint, félévre 16 forint • Csekk számlaszám: 61 251 • Példányszám: 5000

55/17819 — Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest — Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

Soproni levél

A Rábaköz zöldmezős síkságáról vonaton Sopron felé utazó üdülő, természetjáró a kapaszkodó vonat ablakából bepillantást nyer a Fertő lapos, mély fekvésű medrébe, végte-
ien nádrengetegére, hamarosan meg-
oillantja a magasan fekvő Sopron
jellegzetes várostornyát körerkélyé-
vel, a nyugatra emelkedő Károly-
magaslat karcsú kilátó tornyát, a ke-
letre hosszan elfekvő Fertőmelléki
dombsort.

Sopron legszebb erdeit turista út-
jelzés látja el. Az idei megnyúlt tél
lehetővé tette, hogy március elején
a szők által gondozott sípályákon
és ugrósánccon megyei és országos
síversenyt rendezzünk. Április köze-
pén Brennberg, a bányászat őshelye
még 20 cm havat jelentett, de a má-
jusi napfény virágba borította a Lő-
vérnegyedet, a kanyargós utak
aranyeső, cseresznyevirág, piros szí-
nű őszibarack virág színskáláját öl-
tötte magára, a madarak éneke be-
tölti a kanyargós utak magányát, a
kakuk hívó szava áthatol a nyaraló-
negyeden. A szín, illat és madárdal
a város ódon falaiból kicsalja a dol-
gozókat, gyermekeket, megindul a
tömeges természetjárás.

A természetjáró szakosztályok a
téli sítérversenyekek és gyakorlatok
után megkezdték a túrapontverseny
fokozottabb propagálását és az első
negyedév értékelése már 200 száza-
lékon felüli eredményeket hozott. A
helyi társadalmi szövetség kezdemé-
nyezéseképpen rendezett csillagtúra
is a tömegesítés szép eredményét
mutatta. Az egyébként is kollektíven
együttműködő szakosztályok a tár-
sadalmi munkát, útjelzés, források

Kilátó a Károlymagaslaton

tisztogatása, újjáépítése, foglalása,
kunyhók patronálása stb. értékelhető
eredményességgel végzik. Hiányos-
ság, hogy a soproni természetjárók-
nak nincsen menedékházuk. A Hat-
van-féle turistaház a városhoz való
közelsége miatt a Vendéglátóipari V.
kezelésében van, a távolabb fekvő,
volt Muck István-féle turistaház
nem üzemeltethető. A Károly-kilátó
felsőbb emeletein levő 1—1 szűk kis
szoba is a kilátó vendéglőjének cél-
ját szolgálja. A versenysportot a vi-
déki városok között Sopronban ho-
nosították meg 1947-ben talán elő-
ször. A Postás által 1949-ben alapí-
tott Petőfi Sándor vándorserleg az
évad kimagasló, legnagyobb számú
versenyzőket megmozdító rangadója.
Az utóbbi években 18—20 körül noz-
gott az induló csapatok száma.

Sopronban jelenleg 5 természetjáró
szakosztály működik, de kellő akti-
vitással azok száma növelhető volna,
ha a szakosztályok a sportkörök er-
kölcsei és anyagi támogatását teljes
mértékben élveznék.

A Fésüs természetjáró szakosztálya
1953-ban kezdte működését. Aktivi-
tása hamarosan az élre juttatta, múlt
évi városi és megyei bajnoksága kö-
vetkeztében az OB-ben versenyez.
Sportköre áldozattal, de fedezi az
anyagikat, kívánatos volna a VL
SE hathatós támogatása is.

A Haladás ugyancsak 1953 óta
versenyez és az értelmiség fiatalsága
szorosan együttműködik a többi sop-
roni szakosztállyal. Az ideai megyei
bajnokságon — mivel csak rajtenge-
délyes versenyzőkkel rendelkezik —
nem indulhatott, egyébként is az
anyagiai hiánya gátolja fejlődésü-
ket.

A Törekvés (Postás) a legrégebben
működő szakosztály, nem nagyszámú,
de minőségi versenyzőkkel 1950—52-
ben már az országos versenyeken is
indult. A SE anyagi segélyének csök-
kenése következtében a már megin-
dult megyei bajnokságon is további
szereplése kétséges.

A Törekvés (Lokomotív) 1949-ben
kezdte működését, agilis és szakava-
tott szervezés következtében verseny-
sportja aktív volt, és jelenleg az
OB-n kívül a városi bajnokságon if-
júsági és női csapattal is indul. A
sportkör vezetősége az elmúlt év vé-
gén önellátóvá minősítette anyagi
vonalon, de ezt a határozatot az el-
múlt év versenyeredményei, túrái
értékelése folytán megváltoztatták.
A tömegesítés, legtöbbször túrák
rendezése az ország minden hegy-
vidékére sok természetjáróval ismer-
tette hazánk változatos erdővilágát.

A Vasas talán legrégebb mültra te-
kinthet vissza. Már 1949-ben a
Petőfi-serleg őrzője lett, jelen hely-
zete azonban némi kívánni valót
hagy. Anyagiak hiánya, a minősítés,
igazolványok megújításának elmu-
lasztása már a szakosztály teljes le-
állításának jelei voltak. De úrrá lettek
a nehézségeken. A sportkör anyagi
támogatását sikerült biztosítani, így
a megyei bajnokságban indulhattak.
Nem lehet elhallgatni a szakosztály
értelmiségi tagjainak nemtörődömsé-
gét, akik a túlyomóan fizikai dol-
gozót felölelő szakosztály adminisz-
tratív munkáját elhanyagolják.

A soproni természetjárók minőségi
sportját legfényesebben bizonyítja,
hogy az 1950. évi vidéki selejtező
versenyen az országosra kijelölt első
öt helyezett között 3 soproni szak-
osztály jutott tovább. Ennek ered-
ményeképpen két szakosztály a Fé-
süs és a Törekvés az OB-ben raj-
tolt. Az eddigi eredmények és az
adottságok következtében a főváro-
siakkal szemben nagyon hátrányos
helyzetben vannak. A versenyekre
sok esetben nemcsak a szombati nap,
hanem visszautazási nehézségek
miatt a hétfői nap is kiesik a terme-
lési munkaidejükből, a fáradtság és
távolság hátrányosan érezhető. Kí-
vánatos volna, ha a vidékiek érde-
kében egyenlő helyzetet teremtené-
nek. Az országos természetjáró érte-
kezlet kevéssé tárta fel a vidék kí-
vánságait. Kívánatos lenne, hogy a
vidék bevonásával évente többször
kerüljön sor ilyen értekezletre.

Hidvégi Ferenc

Idősektől a legifjabbakig járják a
hegyeket

Felfedező út a Balatonfelvidéken

Nem sok meleget ad még a kora reggeli, tavaszi napsütés, amint Balatonarács házai között bandukolok. Balról fejtűnek a temető keresztjei és köztük Lóczy Lajos, a Balaton nagy tudósának vörös homokkő síremléke. Úveg alatt látom Stein Aurél által a Himalájából küldött havasi gyopárt.

Tovább haladva hamarosan beérek a Koloska völgybe. Két oldalát magasodnak a hegyek, majd szélesedik a völgy és elérem a balatoni fürdőzők által kedvelt Koloska csárdát. Széles, nyitott, erdővel határolt völgyben halad utam. Nem telik bele egy óra és már a Koloska sziklák alatt kitépült forrásnál látok reggelimhez. Útrakerelve erdős völgyút vezet tovább, balra igen érdekes fa ragadja meg figyelmemet. Szinte a sziklák közül nőtt ki egy hatalmas, száz esztendőnél jóval öregebb tölgyfa. Tovább haladok és felérek egy cserjés erdővel borított fennsíkra. Közben a nap is emelkedett és már kezd meleg lenni. Balra tekintve hosszú, emelkedő erdővágsát látok, mely utam további iránya. Ez előnti a kérdést és leszedelem felesleges puloveremet. Jó félórára kapaszkodó után érek fel a Recsekhegy 430 m tetejére. Itt összetalálkozok az eddigi követett piros, a Tormánhegy felől jövő sárga és a Kéki forrásoktól betorkolló zöld jelzés. (Kár, hogy nincs eligazító tábla a további útra.) Felkapaszkodom a Noszlopy Gáspár kilátóra, először hűmmögők a karfák gyenge tákolmánya miatt, de hamarosan megfog a ragyogó kilátás, ami innen élvezhető. Erdős hegyhátak vesznek körül, közte terjedelmes dús rétek. A közeli és távoli hegyek nagy-szerűen láthatók. A Bakony szelíd hegyeitől, a Kabhegyen át a tapolcai medence bazaltkúpjáig a hegyek, déle a Balaton széles ezüst szalagja gyönyörködtet.

De nem sokat időzöm, mert még nagy út áll előttem, az eddigi ismeretlen területen. Északnyugatra indulok az eddigi követett nyiladékon vezető zöld jelzésen és hamarosan, jobbra letérve, az erdőn, majd réten át előttem pirosnak Hidegkút tetőit. Nem megyek be a községbe, hanem déli végét átszelve emelkedek ismét az erdőhöz. Találkozom a faluból jövő zöld jelzéssel és azon haladok tovább. A recsekhegyi kilátótól jó órányi gyaloglás után érem el a Hajaos völgyet, ahol találkozom a B.-szőlős felől jövő kék jelzéssel és ezen haladok ismét, erősebb emelkedővel. Fiatal, majd öregebb erdőben érem el fenyők között a Nagy Gella csúcsát. A ritkás fák közül tekintek a tihanyi hegyek felé és további utam irányába. Innen lefelé haladva hamarosan csemetés-kertet, gyümölcsöst pillantok meg és néhány perc múlva leérek a cservölgyi állami gazdaság majorjába. Nagy emeletes épület mellett menve az jut eszembe, nem lehetne-e itt turista-zsákkal berendezni.

Igen változatos tájon vezet utam. Fiatal csemetésben, öreg-erdőben, időnként kis fenyőerdőkben, vagy mellette baktatok. Az erdőrészeket gyakran szakítják meg zöld pászstos rétek. A sokat hallott unalmas kopár vidéket nem látom. Hosszú időn át vezet az út kisebb nyiladékokon a volt me-

gyei határdombok mentén. Hamarosan megpillantom első nagyobb állomásomat, Zádor várát. Még csak egy kis völgyelést kell leküzdenem és elérem a romokat. Itt is több jelzés fut össze, Tihany, B.-udvari, B.-fürdő felől, de eligazító tábla nincs és az ide érkező turista gondjára bízták, merre tovább. Nekilátok a falatozásnak, de közben figyelem a felhők lomha járását, mert napsütésben szeretném a romokat fényképezni. Erre hamarosan sor is kerül.

A romoktól továbbra is a kék jelzésen megyek Dny felé. Ritkás fák, kisebb fenyőerdők kísérnek jobbról, balról pedig a szőlőkől kihordott kővek mintegy falként veszik el a közvetlen kilátást. Felkapaszkodom a Hideghegy kis csúcsára és máris ismét sűrű erdőben haladok tovább. Vászoly felől zöld jelzés kapcsolódik utamba, de már nem is keresem további útját, mert itt biztos megszűnik. Rövidesen szántóföldet érek a nyilgyenes úton és mintegy két km-en át szabadon fúj a szél és tűz a nap. Jobbról már feltűnnek Mencshely házai, de csak előre tekintve keresem utamat a lankás hegyháton. Újból ritkás tölgyerdőben, akácosban, majd csemetésben haladok és erősebben érzem hátizsákom súlyát, mert nagyobb emelkedő következik. Fáradságomat eléri a jutalom, mert rövidesen fenn vagyok a Halomhegy 399 méteres, fűves csúcsán. Kézel hét órát gyalogoltam ideig. A kilátás minden fáradságért kárpótolt. Már közelebb integetnek a tapolcai bazaltromok, lent délen a Balaton hullámzik, északon pedig a Kabhegy terpeszkedik széles hegyoldalával. Innen Dörgicsére egy óra alatt leérhetnék, de turista vérem hajt tovább.

Közvetlen a csúcs alatt érdekes kis bazaltbánya kövel keltik fel az érdeklődést. Ezek mellett elhaladva, most már jelzés nélkül megyek az erdei utakon Óbudavár irányába. A nap már melegen tűz és csak az erős szél enyhíti valamelyest hevét. Szentjakabfát elhagyva északnyugati irányt vesznek és hamarosan balra feltűnik a Fenyveshegy kis csúcsa. Itt már kapcsolódik hozzám a Zánka—Nagyvázsony—Kabhegyi zöld jelzés és ezen emelkedem egy vízvázsony jellegű hegyhátra. Széles nyiladékon vezető szekerúton megyek enyhe ereszkedéssel végcélom felé. Öreg bükkerdő sudár törzsei bólogatnak a szél súvítására. Egyszerre zajos, színes ruhákba öltözött csoportra leszek figyelmes.

— Mit csinálnak lányok? — kérdezem. Csemetés-kert akar itt lenni — hangzik a válasz. Leteszem hátizsákomat, mert előttem magasodik a leendő csemeték ősapja, a híres, csicsói öreg bükk. Vajon mennyi szenvedést, verejtéket, vért láthatott ez az öreg, tekintélyes facsoda, amely ifjú korában talán üdvözölte Dózsa György felkelőit. Ma környezetétől eltakarították a bozótot és új csemetéket ültetnek árnyékába.

Nem sajnálom a Halomhegytől ideig megtett újabb két órát. Ez a látvány megérte a fáradságot. Most már lassan ballagok Petendre és onnan tovább, új élmények, a Balatonfelvidék ismeretlen szépségeinek megismerésére.

Petőfiforrás a Koloska sziklakkal

A Nagy Gella tetején

TERMÉSZETJÁRÁS

Kora reggel a Garadna völgyében

(Pászthory felvétele)

ORSZÁGOS TERMÉSZETJÁRÓ TALÁLKOZÓ

Mint már ismeretes, az Országos Versenynaptár szerint augusztus 21-én rendezi az OTSB az 1955. évi Országos Természetjáró Találkozónapot.

A találkozó színhelye a Bükk-hegységi Disznókútnál épült Diósgyőri Vasas üdülőház lesz.

Az IBUSZ ebből az alkalomból 1955. augusztus 19-én délután — 66%-os kedvezményű — különvonatot indít Miskolc-Lillafüredre, mely 21-én este érkezik vissza Budapestre.

Az OTSB a helyi szervek bekapcsolásával a különvonathoz csatlakozó autóbusz-, ill. LAEV-különjárá-

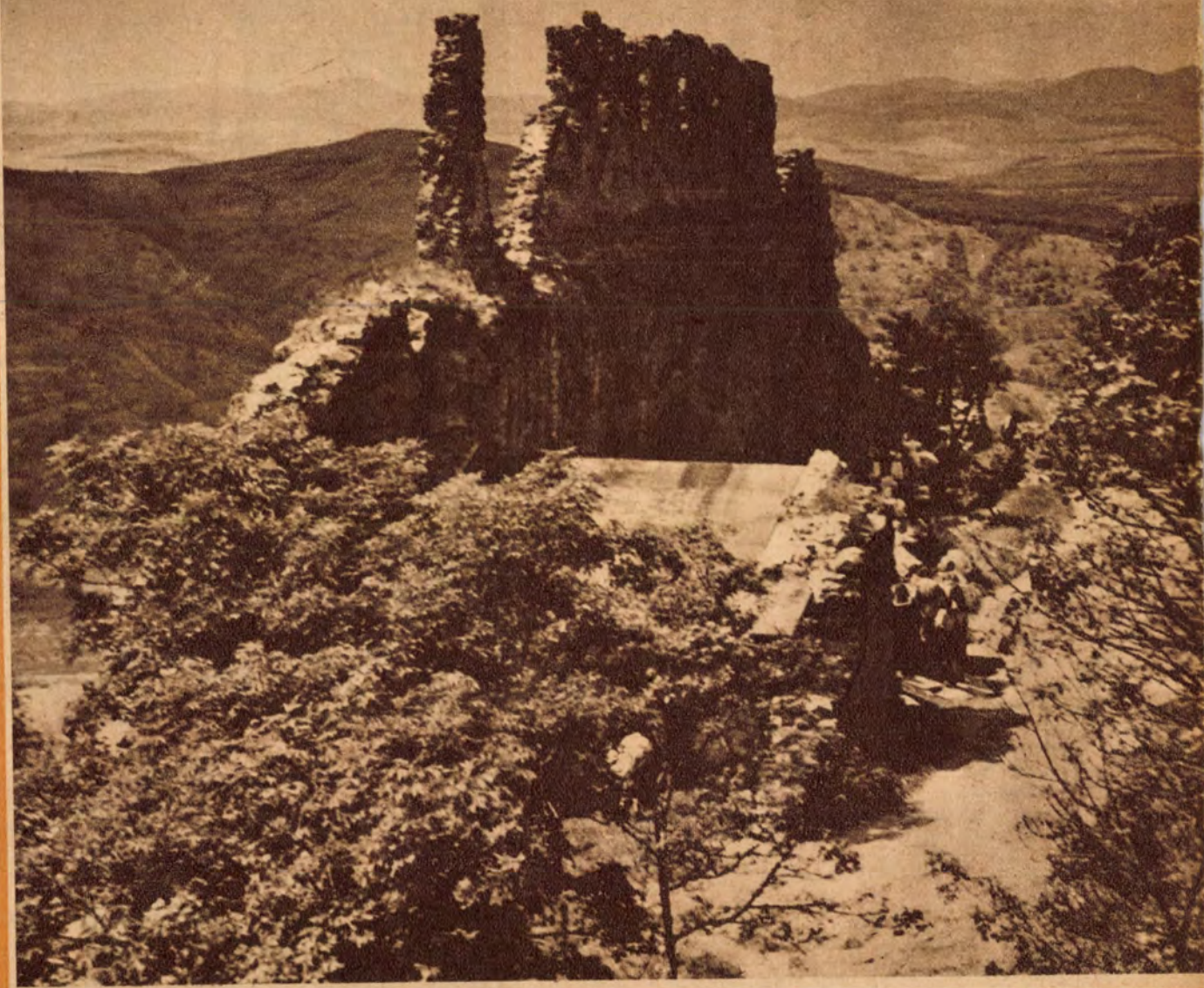
tokkal kívánja elősegíteni a Miskolcra érkező természetjárók gyors, zavartalan elszállítását, a túrák kiinduló pontjaira.

Az autóbuszokkal rendelkező vállalatok, ill. SK-k szakosztályainál helyesnek tartjuk, ha e szakosztályok utazásukat az autóbuszokkal oldják meg, mert így elszállásolásuk jobban biztosítható.

Az elszállásolást a turistaházakon kívül a környező falvakban, esetleg alkalmi sátoortáborokban kívánja az OTSB biztosítani. Miután az előrelátható nagyobb tömegek központi elszállásolás-biztosítása nehézségekbe ütközik, célszerű, hogy a szakosztályok saját és tagjaik sátrainak felhasználásával maguk biztosítsák hálóhely-szükségletüket.

Lapunkban közölni fogjuk a további tudnivalókat.

Nagy tömegök keresik fel nyaranta a festői várromokat Visegrádon. A kiránduló-
hajók mellett az evezősök, kajakozók is szívesen kötnek ki a hűs Duna partján
(Pászthory felvétele)

TERMÉSZETTJÁRÁS

I. ÉVFOLYAM, 4. SZÁM

★

1955. JÚLIUS

★

ÁRA 3 FORINT

Követendő példa

A VASAS MÁVAG TAPASZTALATAI

A természetjárás tömegesítésének magva termékeny talajra hullott a MÁVAG vasasainak körében. Voltak már korábban is lelkes turisták a hatalmas gyár különböző üzemeiben. Hetenként járták a közeli és távoli hegységeket és meg lehetett őket ismerni szélcserzett, napbarnított arcukról, vidám, derűs mosolyukról. Kezüik alatt folyt is a munka, mert izmos, kisportolt testük a munkapadok mellett is helytállt. Nem egy sztahanovista található a MÁVAG-ban, aki szabad idejében a természetjárásnak hódol. Több természetjáró bekapcsolódott a tájékoztató versenyezésbe és ma már az ország legjobb csapatai között foglalnak helyet.

Ezek az eredmények azonban nem elégtették ki őket. Arra törekedtek, hogy munkatársaik közül minél többet megnyerjenek egészségfejlesztő sportjuknak. Célul tűzték ki, hogy az üzemi dolgozók tömegeit mozgósítsák a természet megismerésére és megszerettetésére.

Világosan látták, hogy új módszereket kell alkalmazni az érdeklődés felkeltésére. Meghirdették tehát az „Ismerd meg hazádat” mozgalmat és üzemszerűen kezdték szervezni a tömeges kirándulásokat olcsó IBUSZ-vonatok bekapcsolásával. Igénybe vették az üzemi hangszórót, üzemi újságot; faliújságot készítettek, de nem felejtkeztek meg az egyéni agitációról sem. Az eredmény hamarosan jelentkezett. Egy-egy kiránduláson a dolgozók és családtagjaik mind nagyobb számban vettek részt.

Ebben az időszakban szervezte az üzemi sportkör az üzemszerű sportcsoportjait, melyek szívügyüknek tartották a természetjárás dolgát is. Bekapcsolták a szakcsapatok bizalmiát, az üzem kultúrosztályát is a kirándulások szervezésébe és ma már a szakosztálynak az elvi irányításon, túraprogramokon, túravezetőkön kívül nem kell sokat gyakorlati kérdésekkel foglalkoznia, mert a sportcsoportokban a kis „szakosztályok” jól ellátják feladatukat. Sőt, már külön IBUSZ-vonat felelősük is van. Az üzemszerű természetjáró aktívái rendszeresen vezetnek túrákat, mint pl. a Mozdonygyár a Pilisbe, az Igazgatás a Börzsönybe, a kezdők részvesznek alapfokú tájékoztató versenyeken is. Ezek a csoportok mintegy előiskolái az üzemi szakosztály munkájához és tagságához.

További lendületet adott munkájuknak a párt természetjárásra vonatkozó határozata. Most még fokozottabban fordultak a tömegesítés felé. Ebben közvetlen segítséget kaptak a Vasas SE elnökségétől, valamint a mellette működő társadalmi sportbizottságtól, melynek György Tibor elvtárs a szakosztály elnöke is tagja. Hasonlóképpen elősegíti a tömegesítést a SZOT sportosztálya mellett működő Természetjáró Bizottság. Vannak tehát már konkrét eredmények és így érthető, hogy a MÁVAG-ban a végzett munka alapján bírálják el a szakosztályokat és sportágakat. Tekintve, hogy a természetjáró szakosztály jól dolgozik, a sportkör elnöksége a szükséges elvi, anyagi, szervezeti segítséget megadja. A jövő tehát biztató a MÁVAG természetjárói számára.

K. V.

★

A 2. oldalon a felső és középső kép a MÁVAG természetjárókat mutatja a Pilisben. Az alsó képen a Mozdonygyár újonc versenyzői a tehetségkutató versenyen

A 3. oldal felső képe a magyarkúti Vasas-találkozón a megérkezést, a középső a kötélhúzást (ózdia) és az alsó a szakosztályvezetők értekezletét ábrázolja

Vasas természetjáró találkozók

Május végén rendezte a Vasas SE társadalmi Természetjáró Bizottsága a szakma természetjáróinak első nagy találkozóját a Magyarokútnál. Különvonal biztosította a gyors és olcsó utazást, tehetségkutató tájékoztató verseny, zene, mókás versenyek, kultúrműsor, szenvedélyes labdarúgó, röplabda mérkőzések, nemeleg kisebb túrák tették változatosabbá a műsort és hasznos élménnyé a napot. Bár a nap ezúttal üzemszünetet tartott — pedig rákapcsolható volna a hővégi hajrára, lévén nagy tervmaradása — azért a jökevd nem hiányzott. Közel s távolban Vasas természetjárók jártak-keltek, a versenyzők tehetségüket kutatták, a 60 lépényt izgatóttan rendezgették a lekvárkenő felelősök, simogatták a kötelet, melyet majd izmos karok fognak kétfelé húzni. Míg folyt a szórakozás, a szakosztályok vezetői kivonultak a hangszóró hatósugarából, megfeszítván magukat a bemondó igazán fáradhatatlan magas színvonalú (140 méter) szövegétől.

Nagy eredmény volt, hogy a Vasas szakosztályok 1000 részvevőt mozgósítottak a találkozóra, de talán a szakosztályvezetők kis tanácskozása még ennél is jelentősebb volt. A budapesti üzemek, Ózd, a csepeli autógyár természetjárói beszéltek meg a sportág tömegesítésének további kérdéseit. Felmerültek a már ismert kérdések az utazási kedvezményekről (bár néha a megelőköt sem használjuk ki), de az alapkérdés a tömegesítés volt. Berzi elvtárs a sportegyesület elnöke biztosította a szakosztályokat, hogy az eddigi elhanyagolás megszűnik és a párthatározat alapján az elnökség minden támogatást megad. Felismerték, hogy a természetjárás a legalkalmasabb minden korú és nemű dolgozó egészségvédelmére.

A hasznos kis értekezlet tanulságait Nagy Endre elvtárs, a Vasas Természetjáró Szakbizottságának elnöke foglalta össze.

Ugyancsak a Magyarokútnál rendezett a MÁVAG Vasas június 12-én üzemi kirándulást, melyen 400 fő vett részt.

Június 5-én a FORSZ SK természetjáró szakosztálya rendezett jól sikerült tömeges kirándulást a Visehrad környéki hegyekbe. A mintegy 400 részvevő töltött el itt egy szép, élményekben gazdag vasárnapot.

További feladatok

Fontos értekezletet tartott a SZOT sportosztálya a természetjáró társadalmi szakbizottságok bevonásával. Indig elvtárs értékelte a februári értekezlet óta, a tömegesítés érdekében végzett feladatokat és eredményeket. Megállapította, hogy a párt elmúlt évi sportra és ezen belül a természetjárásra vonatkozó határozata nyomán erőteljesebb munka indult meg. Különösen kiemelkedő a Vasas MÁVAG-ban megindult tömegesítés, melyről lapunkban külön számolunk be. Vannak azonban olyan jelenségek, mint a Kinizsiben, hogy a Sörgyár kivételével más élmezési üzemben nem is tudnak a sportkörök a természetjárásról. De más egyesületeknél sem adnak az elnökségek megfelelő támogatást a szakosztályoknak. Így például a Bástyánál, Vörös Lobogónál sem, akiknek képviselői meg sem jelentek az értekezleten.

György Tibor elvtárs a MÁVAG SK munkájáról, Bischitz elvtárs a Vörös Meteor Stromfeld-emléktúra versenyéről számolt be. Dóra sporttárs közölte, hogy az Építők SE elnöksége idáig nem sok segítséget adott a természetjárásához.

Közölték az értekezleten a Vasas, V. Meteor, Törökvis képviselői, hogy egyesületi természetjáró találkozóikat augusztus 20-án, a Bükk hegységi Országos Találkozónap kapcsán fogják megrendezni.

Több hozzászólás után az értekezlet egyhangúan az alábbi határozati javaslatokat fogadta el, amelyet a sportosztályon keresztül a SZOT elnöksége elé terjesztenek:

1. A Vasas MÁVAG tapasztalatai alapján az üzemekben a természetjárást az üzemegegenként szervezett sportcsoportokra kell építeni. (A Vasas MÁVAG természetjáró szakosztálya írásban fektette le a sportcsoportokban végzendő munka célkitűzéseit, melyet az értekezlet részvevőinek rendelkezésére bocsátottak.)

2. Minden SE társadalmi természetjáró szakbizottsága szervezzen meg ezévbén országos természetjáró találkozót a szakma dolgozóinak mozgósításán keresztül.

3. Ahol nincsenek megszervezett szakosztályok, kapcsolódjanak be a kerületi TSB-k természetjáró megmozdulásaiba.

Végül az értekezlet az Országos Találkozónap egyes kérdéseit beszélte meg az alapos előkészítés érdekében.

Az értekezlet igen sikeres volt és megvan minden remény, hogy a hasznos és bevált tapasztalatok más területen történő felhasználása nyomán a dolgozók mind nagyobb tömegét sikerül megnyerni a természetjárás sportjának.

Merre menjünk az Országos Természetjáró Találkozóra?

Augusztus 21-én a Bükkben, a disznópataki erdőrezsben, a Felső Sebesvíz rétjén épült Diósgyőri Gépgyár sportszállónál találkoznak a magyar természetjárók. Miskolcra, Diósgyőrből, Lillafüredre, vagy a Garadna Léev végállomásról az alábbi csillagtúrákkal lehet az Országos Természetjáró Találkozó színhelyére eljutni.

Miskolcra 20-án reggel 6 órától a Városháztérről ¼ óránként közlekedik az 5-ös sz. autóbuszjárat Lillafüredre. Ugyancsak 10 percnként közlekedik az 1-es autóbuszjárat a személy pu.-ról a diósgyőri Ságvári-telepéig. A Léev erdei vasút 20-án reggel 6,30-kor indul a Szt. Anna-templom téri állomásról Lillafüredre és tovább Garadna végállomásra. 8 órással indul csak Lillafüredre.

1. Diósgyőrből a Ságvári autóbusz végállomásától a zöld kör jelzésen, b. vezető úton a Szinva hídján és a Léev vasút sínpárján át mély dűlőúton felkapaszkodunk irtások között a Bányabükk oldalába. Az erdőhatártól szép kilátás nyílik K-re a Szinva völgyében hosszant épült Diósgyőri és Miskolc házrengetejeire és a gyár füstölő kéményeire. Innen már erdőben, lassú emelkedéssel érünk a Hegyesrét legelőjére, majd a Fehérlőpályai turistaházhoz. A zöld kereszt jelzés a kék kereszt jelzéssel párhuzamosan halad az Áfonyás hatalmas legelőjén a kerekhegyi síugróáncokig, innen b. a réten át már csak zöld kereszt jelzésen, fiatal fenyőkkel tarkított erdőn át vezető gyalogúton kiérünk az Oroszkút tisztásra. Ezen át a Kisdél alatti vízmosáshoz, majd kis emelkedéssel a bükkzentkereszt turistaházhoz érünk. A háztól piros és sárga jelzésen vezető dűlőúton leereszkedünk a faluba, majd erről letérve fenyőkkel tarkított réteken át vezető gyalogúton újra rátérünk a műútra és ezen megyünk a hollóstei turistaházhoz. A háztól sárga négyzet jelzés vezet a Nagydél oldalában a Rejteki erdőrezsre, ahol sárga kereszt jelzésen megyünk tovább a Sugaró beágzásáig. Itt j. találkozunk a zöld négyzet jelzéssel, melyen kiérünk a Lustavölgy felső rétjeire. Itt átmegyünk a hollósi műúton, majd újra betérünk az erdőbe és a Nagyhárs gerincén át vezető lapán leereszkedünk a disznópataki bükkösben Jávorkútra vezető kék kereszt jelzésre, ezt keresztezve

nemsokára kiérünk a Felső Sebesvíz tisztásra, ahol már látjuk a piros téglából épült emeletes sportszállót. Gyaloglás kb. 5 óra. Ha másfél napos tervet készítünk, úgy Fehérlőpályán, Bükkzentkeresztben, vagy Hollóson alhatunk.

2. Autóbusszal, vagy a Léev vasúton Lillafüredre megyünk. Az állomástól b. az autóúton megyünk a kék kereszt jelzésen a fuvargazdaságig. Ennek kerítésén levő kapun bemelegítünk a Vesszős völgybe, melyen dűlőúton, majd erős kapaszkodóval gyalogúton felérünk a nyeregbe. Itt bükkerdőben (j. fából épült erdészház) lassú emelkedéssel kiérünk a Kiskütlápa oldalába, majd a vadregényes Borokás teberhez. A tebertől b. vezet a kék kereszt jelzés tovább fiatal irtások fenyőkkel tarkított terepen, majd hatalmas bükkerdőben a Disznópataki erdőrezsbe, ahol találkozunk az 1. tervben jelzett zöld négyzet jelzéssel és ezen b. nemsokára kiérünk a szép tisztáson épült sportszállóhoz. Gyaloglás kb. 2 óra.

3. Autóbusszal, vagy a Léev erdei vasúton Lillafüredre megyünk. Az állomástól j. az autóúton kék és sárga jelzésen megyünk a b. levő pavilonig. Itt a kőből épült kapun át leereszkedünk a tó balpartján vezető gyalogútra és ezen megyünk a tó végéig, illetve még tovább a Savós völgy viaduktjáig. Ez alatt b. befordulunk a Savós völgy köves útjára és lassú emelkedéssel a kék jelzésen a Jávorkúti autótú szerpentinjeit többször átvágva felérünk a Létrástető hatalmas tisztására. Itt rátérünk az autóútra és ezen kisebb átvágásokkal megyünk a Sebesvíz b. levő beágzásáig. Itt vezet a természetjárók által épített köves út a felsősebesi réten épült sportszállóig. Gyaloglás kb. 2 óra.

4. A Léev erdei vasúttal Garadna végállomásig megyünk. Az állomástól zöld jelzésen b. rátérünk a felső autóútra (az alsó Ómassára vezet), majd pár száz lépés után b. betérünk a sziklafalakkal szegélyezett mély szurdokvölgybe a Sebesvíz vadregényes völgyébe. Itt erős emelkedéssel (érdekese a Sebesvíz mésztufába vágott teraszos vizesése) kapaszkodunk fel a Jávorkúti autóútra, ezen át zöld négyzet jelzésen pár perc alatt a szép tisztáson épült sportszállóhoz érünk. Gyaloglás kb. 1 óra.

Balról a Bálvány csúcsán emelt kilátótorny, lent: kis sziklakapu a Háromkút mellett

5. Autóbusszal (5-ös) a Csanyik völgyig, vagy a Láv erdei vasúttal a Papirgyárig megyünk. Innen b. piros jelzésen a csanyiki vasút sínpárja mellett kiérünk a lillafüredi autótúra. Itt b. az autótúron pár lépés után j. a Bedő fenyves erdei fenyői között vezető gyalogösvényen felkapaszkodunk a gerincre és ezen a Molnár szikla érintésével (szép kilátás a Szilva völgyére) lassú emelkedéssel a Dolgatózó gerincen, majd a Kisfennsíkán át a Barátságkert érintésével jutunk az Örvénykő alá (az Örvénykőre piros háromszög jelzés vezet) majd a Kőpünyereg és a Nyírjesrére megyünk, melyen át a Hermann Ottó turistaházhoz érünk. Itt hálás. Másnap korán reggel leereszkedünk a kék négyszög jelzésen a Kiss-Sándor kilátó alatti meredek ösvényen a Vöröskő völgyébe és néhány perc múlva Ómassára. Itt a kék jelzésen b. felkapaszkodunk a forrás melletti meredek ösvényen az autótúra, majd ezen át a Jávörhegy oldalában levő szeprentin kocsitúra és erős emelkedéssel felérünk a nyeregbe, majd leereszkedünk a Jávorkúti autótúra. Bemehetünk innen Jávorkútra, majd visszajövünk az autótúron a kék jelzésen és a j. beágazó kék négyszög jelzésen a Bolhás bükkösein nemsokára kiérünk a Felső Sebesvíz forrásához és innen z nem messze épült sportszállóhoz. Gyaloglás első nap 5 óra. Második nap 2 és fél óra.

6. Szilvásvár vá.-tól a sárga kereszt jelzésen haladva hamarosan elérjük a parkban levő SZOT üdülőt, ahol gyógyulásra és pihenésre vágyó dologozók épp most kezdenek ébredezni. Az Ozdi Vasművek már várnak sportszállójuknál, hogy hozzánk csatlakozzanak. Innen két csoportban, két útvonalon folytatjuk utunkat. A gyakorlottabb és térképet használni tudó sporttársak választják a Szalajka völgy felé induló csapatot, a többi sporttárs folytatja útját tovább a sárga keresztrel jelzett bérci úton, mely eleinte enyhén, majd meredek kapaszkodóval éri el Nagy Lajos király volt vadászvárának, a Gerenna-várnak, majd a Hollókőnek a nyergét. Útközben többször rátérünk az újonnan épített műtra.

A Hollókő nyergében végre elérjük a fennsíkot. Hiába — bárholnan is közelítjük meg — 700—900 méteren levő szépségelért az árat meg kell fizetni, de megéri. Innen már simán víz utunk tovább a sárga jelzésen a Hármaskúti vadászház mellett Bánkútra. Itt fáradságunkat egy kissé kipihenhetjük és élvezhetjük Vida barátunk vendégszeretét. Negyedórás az engedélyezett pihenés. Nehezen hagyjuk itt a „Bükk Gyöngyét”, tovább kell folytatnunk utunkat a kék kereszt, Gyönyörű bükkösön víz utunk, mintha parkban járnánk, majd erősen lejtve balra találunk egy bükki jellegzetességet, a „visszafolyót”. Találó a neve. Egy nagy sziklamélye-

désen, ahol visszafolyik a nem messze kibugyanó forrás üde vize. Rövidesen elérjük Csipkés-kutat.

A telepen áthaladva kék keresztjelzésünk eléri a Jávorkút melletti ösfenyőket. A Jávorkutat balra elhagyva a kék kereszt utunk céljához érünk. (Szilvásvár—Bánkút 10,5 km, menetidő 3 óra 30 perc, Bánkút—Disznóskút 6 km, menetidő 1 óra 40 perc).

7. Kövessük most a valamivel hosszabb útra vállalkozókat. Az üdülőtől délre levő Törzsalattanyésztő V. istálló melletti elhaladva az Erdőgazdaság kis turbinatelepénél elérjük a Szalajka völgybe vezető műúton a sárga jelzést. Az út mellett csörgedez a bővizű pisztrángos Szilvás-patak. Az első, balra nyíló, festői Tótfalusi völgyben épített új műtra érünk. Itt volt valaha a szalajkavölgyi vasgyárat munkásokkal ellátó Tótfalu. A völgy végén a műutat elhagyjuk és a sárga jelzést követve erős emelkedéssel a Gerenna-vár, majd a Hollókő nyergében üdvözölhetjük másik csoportunkat.

Innen műúton folytatjuk tovább utunkat és a Feketesáron áthaladva elérjük déli részén a Tarkőről jövő országos kék jelzést. Feketesáron, mely a Bükk egyik jellegzetes szép fennsík nagy rétje, találjuk utunk első karsztos víznyelőit, tebreit, melyben még lesz részünk, és amelyek annyira meglepik a fennsíkon való tájékozódást. Az országos kéken csak a Mélysárig megyünk, ahonnan a zöld kereszt jelzést követjük kelet felé. Itt már teljesen belekeveredtünk a teberrengetegbe. Az erdőből kibukkanva a Nagymezőre, majd a Vadkerten keresztül a Kismezőre érünk. A fennsík egyik legszebb helyén vagyunk. Sokak által nem is sejtett fenyőrengetegben, meredek oldalú teberk társaságában. Ha csendben haladunk, megmutatja nekünk féltve őrzött vad-jait, szarvasait, őzeit. Kismezőtől a zöld jelzés, majd a kék kereszt jelzés víz célunkhoz. Ezen a túrán résztvevők a Szalajka-völgyben vagy a Tótfalusi völgyben feltétlen vegyenek vizet. (Szilvásvár—Nagymező 12 km, menetidő 3 óra 40 perc, Nagymező—Disznóskút 6 km, menetidő 1 óra 30 perc.)

Erdey Gyula—Mankher Endre

★

A Látókövek és távolban az Örvénykő. Lent: napfürdőzés a szilvásvárad pisztrángos tónál

(Járai, Erdey, Kunsági felv.)

Egy régi találkozó

Rendeztek az elmúlt világban is turista találkozókat. Olyanokat, melyek élvezték a kizsákmányoló rendszer minden támogatását. Ezeken, a vadászokból egy napra rövidnadrágos turistává vedlett grófok, földesurak, bankárok, a cserkész-tábornokok és fővezérek jeleskedtek. Nem is csináltak bajt az erdőben, mert hisz a vadakat az arisztokrata szag zavarta, a helyi lakosságtól távol lévén, azokat nem nyugtalanították.

De voltak olyan turista találkozók, melyek nagy gondot okoztak a csendőrségnek, szolgabíráknak. A TTE 1929. május 5-ére vándorgyűlést hirdetett a Vértesbe, a Kapberek pusztá melletti tisztásra. Nosza megindult a fejtörés, vajon milyen indokkal és eszközzel lehetne megakadályozni, hogy több ezer munkásturista kerüljön a kis vértesi falvak közelségébe. Kényelmetlen volt a közigazgatási szerveknek elutasítani a kérelmet. Nem azért volt viszont a csendőr és szolgabíró a tőkések kiszolgálója, hogy alkalomadtán ne tegyenek azok is olyan kisebb szolgálatot, mely a kizsákmányolók érdekeinek is megfelelt.

Igy a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. igazgatósága közölte, hogy nem engedélyezi területén a találkozót, mert az „zavarja a termelés nyugodt menetét”. A bánya urai tehát nemcsak a föld kincseinek szabad rablására, a bányászok kizsákmányolására, hanem a városi munkásoktól a szabad levegő elvételére is koncessziót kaptak.

Amikor országsgaztérte készülünk augusztus 21-i nagy találkozónkra, gondoljunk azokra az időkre, amikor a dolgozók elől még a friss levegő is el volt zárva.

BÉKE ÉS SZABADSÁG

avagy mi kell Égerszögnek

Végső győzelméhez közeledik a háború, mely már évek óta dúl az abaúji végeken. No, nem kell azt hinni, hogy a háborús uszítóknak és a fegyvergyárosoknak valami sok hasznuk lehetne ebből.

Hogy az elején kezdjem, kitűnő barlangkutatónk, Jakucs László, gondos elméleti számítások nyomán megállapította, hogy Aggtelektől keletre több barlangvonulatnak kell lennie. Számításait a vízfestési ellenőrzés igazolta. Nekikezdett tehát a feltáró munkának. A Szomorhegy tövében, az égerszögi határban levő víznyelő kibontása volt az első lépés. Lelkes, kitartó munkával, munkatársai segítségével sikerült behatolni az új cseppköves barlangba. A „Béke” nevet nyert barlang eddig feltárt járatai 7 km hosszan, kacskaringósan húzódnak az erdős, csalitos hegyek mélyében. A barlang főjárata 4—6 méter széles, 30—40 méter magas, egy helyütt eléri az 52 métert is. Apró, finom kis cseppkőcsövecséktől, hatalmas oszlopokig a cseppkövek sokasága található. A barlang aljában a bővizű földalatti patak sebes folyását helyenkint több lépcsős mésztufa padok mérséklék...

A sok önkéntes, lelkes kutató között ott szorgoskodott néhány égerszögi is. Mert nagy dologról volt szó. Aggteleknek, Jósvafőnek van cseppköves barlangja, miért ne legyen Égerszögnek is?

A barlangavatás napján — így beszélik a még mindig felindult faluban — nagyokat ittak az „Égerszögi Béke-

barlang” és feltáróinak egészségére. De hamarosan jött a szomorú kijózanodás. Néhány nap múlva új tábla került a víznyelő szájához: „Aggteleki Béke-barlang”

Hát ettől kezdve dúl a háború a töbrök, víznyelők vidékén. Mert azt mindenki megérheti, hogy nem lehet ezen a vidéken túrni — különösen annak a községnek, amelyik ad magára valamit —, hogy ne legyen saját, különbejáratú cseppköves barlangja. Nőtt az elkeseredés, a reváns-hangulat. És ekkor, 1954-ben megjelent néhány nyurga fiatalember, hogy ők barlangot akarnak felfedezni és kérik a község segítségét. Hát van olyan ember, aki ne segítene, ha szülőföldje is javát látja? Megmozdult hát a község apraja-nagyja. A falu úttörői, a helyi tanács, a tszcs, a járási és megyei szervek, územek, a párt funkcionáriusai álltak a kutatók mellé.

Amikor néhány hónapi, váltakozó szerencsésű, hősi munka után az új barlang csodavilága feltárult a felfedezők előtt, az első hírek vétele utáni éjjel nem sokan aludtak Égerszögön. Mindenki készült, hogy megnézi a község barlangját, melyet többé nem lehet Égerszög-től elkönfiskálni.

Csakhogy a víznyelőben nyitott út nem volt biztonságos és csak keveseknek engedték meg a leszállást. Nem lehetett kötéllel sem visszatartani Kovács bácsit, aki 60 évével, néhány éve eltört rokkant bordáival végig járta-kúszt a barlangot, melyért ma sem sajnálja az élelem, fuvar és anyagi áldozatot.

A feltáró helytől nem messze már megnyitották az új lejtős akna lejáratot és a július 24-i ávatáskor a turisták végigjárhatják hazánk új természeti kincsét.

Bár Égerszög lakosainak száma alig haladja meg a 300-at, igényei lényegesen nagyobbak. „Ahol egy barlang van, ott lehet kettőt is találni” mondják. Ezért lelkesen támogatják a kutatócsoport nyári expedícióját, melynek célja a meglevő barlang további kutatása és a vízteresztenyei barlangrendszer feltárása.

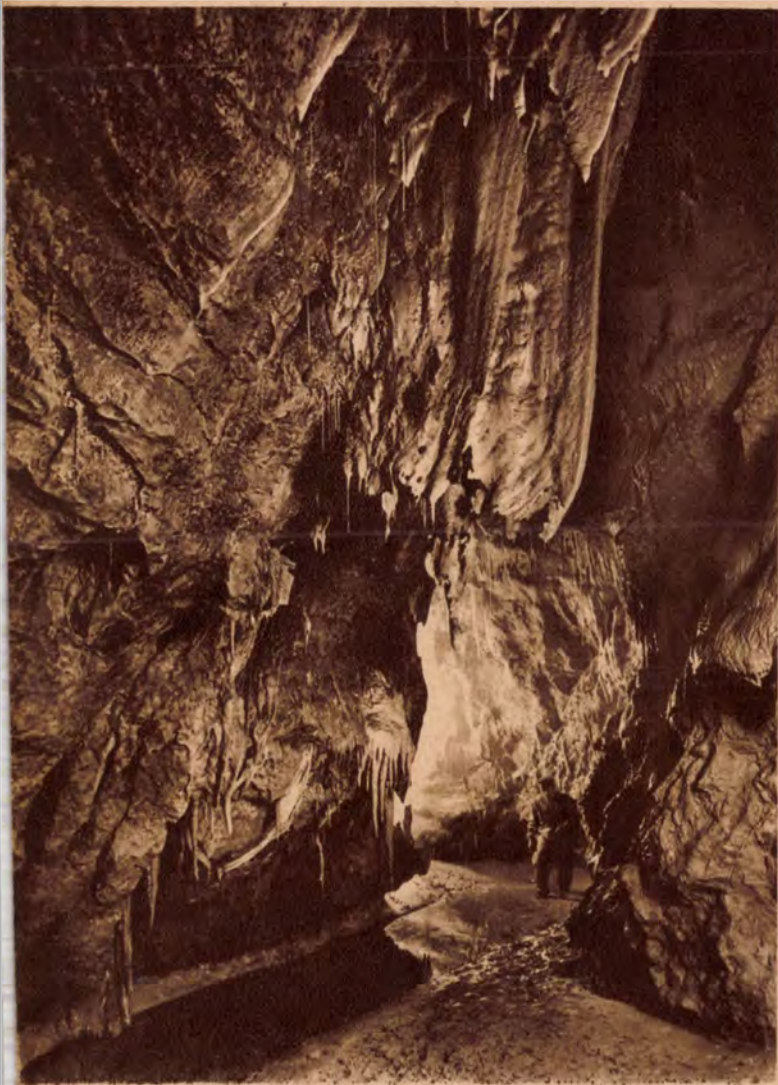
Hát ilyen háború dúl e vidéken. A harcoló felek — ami, elhihetik más háborúban nem létezik — önzetlenül segítik egymást. Jósvafő, mint idősebb testvér, tapasztalataival, tanításaival, tanácsaival segíti az ifjú kutatókat. Az égerszögiek, idetartoznak a pesti kutatók is, bővítik, kiterjesztik az aggteleki barlangkombinát határát. Ez a terjeszkedés nem imperialista módra, mások rovására történik, hanem a föld mélye, évmilliók alatt létrehozott kincseinek feltárása nyomán.

Itt nem hullanak el a harcoló felek, de azért újabb és újabb harcosok kellenek. Bátor, önkéntes ajánlkozók, akik hajlandók kemény, türelmet próbára tevő, néha időleges csalódást jelentő munkát végezni, hogy azután egy jólirányzott csákányvágás után újabb csodák táruljanak szemük elé.

Aki meg akarja ízlelni a felfedezés gyönyöreit, azt a magasztos érzést, hogy hazáját, népét újabb kincsekhez juttatja, az ne habozzon, hanem jelentkezze levélben vagy személyesen a jósvafői barlangigazgatóságnál.

Béke és szabadság mai fiatalágunk osztályrésze. Ez tette lehetővé, hogy felfedezték a Béke és Szabadság cseppkőbarlangokat. E két szó jegyében végzik kutatóink hősiesség munkájukat, bizonyítva, hogy népünk bábkés tevékenységben kívánja erejét, tudását fejleszteni és felhasználni.

Kunsági Viktor

VAJDABÉRC

A Zugliget hegyei között, a Tündér-szikla mellett nem messze a vilamos végállomástól, van egy magaslat, amelynek a nevét se tudja már a kiránduló. Régi térképeken a hegyet ábrázoló barnába vesző zöld folt felett ez áll nyomtatásban: „Vajda-bércz“.

Kiről nevezték el, ki a névadója a hegynek?

Nevét elfelejtették az emberek és csak az ágaskodó fák, guggoló bokrok őrzik, több mint száz esztendeje, hű szerelmesük nevét.

Ha ott jársz és megpihenni egy percre leülsz a padul kínálkozó köre, láthatatlan karjával lefog, lenyűgöz a táj, megölel a természet. Megváltozik körülötted a tájék, az emberektől népes Zugliget kihaltnak tűnik, a fák is mintha sűrűben állnának, úgy tör át levelük között a napfény, mint éles penge a gyenge bőrön. Elhagyottak az ormok, körül minden teli vadvirággal — tavasz van!

Ahogy így gondolkodol, s leteszed azt a régi könyvet, amit tegnap óta olvasgatsz — megelevenedik a kép: a kényelmes üdülők, szép villák, árnyas vendéglők eltűnnek, utak nem vezetnek az illatos mezőkön át, a lombok alatt nincsenek padok...

1832-ben így nézett ki e táj! Arra figyelsz fel, hogy kis csapat kapaszkodik felfelé fiatalos eleven-séggel a Mária völgyön. A sziklafal előtt, az omladéknál megállnak, s visszhangot próbálják. Most egy „alacsony, szikár, de izmos, olajszinű, barna férfi, napsütötte arccal és kezekkel, göndör hajfürtökkel, lelkes homlokkal és szemekkel“ áll elő és kiált: „Sze-retlek-Ka-ti!“ A visszhang pajzánul elnyeli az ötödik szótagot. A lányok nevetnek és évődnek: nem kiáltott elég hangosan, őszintén — azért nem ismétli végig a visszhang...

Akarod megismerni a szereplőket? A lányok a Karacs és Papp család leányai. Köztük Karacs Teréz, aki már akkor irogatott és vitatta az irodalom kérdéseit Kunoss Endrével és Gaál Józseffel, akik maguk is íróemberek voltak. Az, akit a „Szeretlek Ka-ti!“ vallomás illet, az Papp Kati, a karcsú, szép, görögszármas leány, s aki a valamást még a visszhang szájára is adja: Vajda Péter — a költő.

Vajda, a vanyolai jobbágyszülőök gyermeke orvos akart lenni, de utolsóéves korában egyik professzorával összekülönbözött a vörös nyakkendőn, amelyet viselni szokott, s mely persze magában véve nem lett volna elég ok arra, hogy ne folytathassa tanulmányait, de ezt viselte tavaly is a kolerajárvány idején a tüntetésben, amelynek szervezésével őt gyanúsították...

Minden vasárnap eljött a hegyek közé, vagy társaságával, vagy egyedül. Vajda Péter Papp Katin kívül a természetet imádta. Volt azonban amit úgy, vagy még sokszorosan jobban szeretett a kettőnél is: a magyar népet. Aki nem hinné, megbizonyosodhat róla: néhány hét múlva Vajda elköszön a budai hegyektől, el menyasszonyától és Lipcsébe utazik. Megindítja a Garasos-Tár-t és küldi haza, hogy tanuljon belőle a paraszt. A Garasos-Tár ismeretterjesztő lap. Itthon azonban kevés a jobbágy, aki olvasni tudná — a Garasos-Tár megbukik, Vajda pedig vándorútra kel Európa országaiba.

Amikor hazatér, derekasan forgatja tollát, ír az Aurórába, a Koszorúba, a Hasznos mulatságokba verset, novellát, regényt. Valamennyiben a természetet dicsőíti. Ismert író és természettudomány kedvelő, amikor a Kisfaludy Társaság tagjává választja, majd a Természettudományi Társulat meghívja első titkárának. Közben Papp Kati hitvesévé lett.

Vajda Péter a nemzetfelvilágosító szerepét vállalja. Tolmácsolja a francia forradalom leghaladóbb eszméit a magyar nép számára, művelté és szabaddá akarja tenni a nemzetet. Ez indítja arra is, hogy Szarvasra menjen Tessedik Sámuel hagyományait folytatni, az általa megkezdett nevelőmunkát továbbvinni. A szarvasi főiskolán új korszak kezdődik. Az új igazgató, Vajda Péter népszerű tanító. Él benne valami a vérbeli pedagógusból, amit a neveléstudomány minden bölcsessége együttvéve sem adhat: az, hogy szereti az embert.

Szarvason tartja „Erkölcsei beszéde“-it. E beszédek nemcsak a diákokhoz, nemcsak az előadásokra tuduló felnőtt hallgatókhoz, hanem az egész reformkori Magyarországhoz szólnak. Az „Erkölcsei Beszédek“ nyugodt, bölcs hangjában már ott dobog 1848. március 15-e. Az „Erkölcsei Beszédek“ felkészítik a hallgatókat a nagy harcra, a forradalomra. Vajda sajtó alá rendezi a beszédeket, hogy kinyomatva az egész ország olvashassa, de ekkor felemeli öklét a szarvasi rebellisre az elnyomó rend. A kézirat a cenzortól a helytartótanácschoz, onnan a bécsi udvarba kerül és kinyomatás helyett feketelistára kerül. Vad hajszu

Olvasd és terjeszd

a TERMÉSZETJÁRÁST,

a turisták lapját!

indul az író ellen. Tilos szabadságról írni, tilos azt állítani, hogy a természet egyenlő embereket alkotott, s a természet törvénye a legfőbb törvény. Tilos arra tanítani a népet, hogy a természet gyermekei, az emberek mind egyenlők. Vajda Péter jakobinus — kiáltják rá az ítéletet, ugyanazt hirdeti mint Martinovic, Hajnóczy, Sigray... „Ha franciásság vagy jakobinizmus — hangzik az elődök vérrrel megpecsételt vádirata — sem hitet, sem törvényt nem ismer... elhatározta, hogy az egész emberi nemet megreformálja... a forradalom magvait elhinti...“

A „Dalhon“ gyönyörű természeti verseinek szerzője, az erdők gyermeke két kegyetlen esztendeig szenved, s végül belehal az üldözésbe. „A természet fia visszatért a természetbe“ — így mondták a szarvasi parasztok, akik ismerték.

Harmincnyolc éves volt 1846-ban, amikor meghalt. Még ez évben a főváros, Döbrentei indítványára Vajdabércnek nevezte el a hegyet, ahol a költő gyakran bolyongott, beszélgetett a természettel. Petőfi tudta, hogy kit veszít benne a magyar ifjúság.

Milyen szép lenne, ha itt, ahol talán legszebb verseit írta, egy faragatlan kötömbbe belevésnék örök emlékeztül nevést s e néhány sort amit Petőfi róla írt:

„Sirassa benned, elhunyt férfit,
A természet leghívebb gyermekét,
Sirassa benned dalnokát a hon;
Legkeserűbb az én könnyüm,
ki benned
A függetlenség hőseit siratom!“

(Petőfi: Vajda Péter halálára)

Tordai György

Az ALFÖLD homokján

Május 21-ről 22-re virradó éjjelen szokatlan fények villantak a Debrecen-környéki óriási kiterjedésű erdő-ségben. A nyíradony—guti térség madarai ijedten rebentek föl éjszakai álmukból az erdőt fészülő eddigelé ismeretlen jelenség láttára. Természetjáró versenyzők zavarták a nyírségi erdők éjszakai csendjét s mérték össze erejüket annak bizonyítására, hogy *alföldi terepen* a természetjárás eddig megszokott támpontjai (ormok, háromszögelési pontok, források stb.) *nélkül* is lehet tájékozódási versenyt rendezni...

Az első alföldi természetjáró verseny megszervezésére két tettekre szánt természetjáró szakosztály: a debreceni Török és a debreceni Vasas vállalkozott. Elgondolá-suk mögött kettős cél lebegett. Az egyikkel azt akarták bebizonyítani Debrecen város illetékeseinek, hogy az alföldi természetjáró szakosztályok is életképesek, tudnak maradandó eredményt felmutatni s így joggal tarthatnak igényt — más sportszakosztályokhoz hasonlóan — megfelelő támogatásra. A másik cél: megmutatni, hogy a természetjáró tájékozódási versenynek az alföldi erdők éppen olyan terepet nyújtanak, mint a hegyvidékiek. S a verseny lezajlása után nyugodtan állapítjuk meg, hogy a második célkitűzéssel nem vallottak szégyent. Reméljük, hogy a lelkes szervezők ugyanezt mondhatják az első célról is...

Ami a verseny felépítését illeti, érthető okokból ez még magán viseli a kezdet nehézségeit. Erre azonban nemcsak az ad mentséget, hogy a kettős gárda az első *alföldi*, hanem, hogy egyáltalán az első versenyt rendezte. Így elsősorban nem voltak tisztában az arányokkal. Mindjárt kétútvonalas — éjjel-nappali — rendezéssel kísérleteztek, holott kezdetnek elég lett volna egy szak-czos verseny is. A szintkülönbségek hiányát pedig a versenyhosszabbítással kívánták egyensúlyozni. Ennek az lett a következménye, hogy a nappali útvonalat a harmadik állomásnál le kellett zárni — különben a versenyt nem lehetett volna időben befejezni. S emellett a megadásokba hibák csúsztak be. Ez volt az oka annak, hogy az éjszakai első állomásról a csapatok nem tudtak elindulni s a madarak szörnyű megrökönyödésére vig rőzseláng mellett várták a még jobban megrökönyödött „seprűt”, hogy az utasítás homályos pontjaira nézve adjon kielégítő magyarázatot. Ez a kis apróság azonban egy cseppet sem zavarta a jó hangulatot s nem vette el a versenyzők kedvét a nappali feladatok megoldásától — ahol viszont már komoly szakmabeli felkészültséget is láttunk. Az „A” szakasz útvonala az első állomásig — hogy csak egy példát ragadjunk ki — példásan szép helyen és olyan hibátlan megadásokkal vezetett —, ami bármilyen szintű versenyen is megállta volna a helyét. Itt a rendezők már mutogatták „oroszlán”-körmeiket...

A „szakaszvonalai” rendezés mellett külön kell beszélni a verseny felépítésének technikai részéről. Az indító-

hely (a kifogástalanul tiszta nyíradonyi vendéglő) megválasztása, a villanyvilágítással ellátott (!) csodálatosan szép sátorbátor az éjjeli pihenés részére, a nappali cél-hely kitűzése, feldíszítettsége, az összeköttetés, mozgás biztosítása (motoros, autó, teherautó) az állomások folya-matos kézbentartása, a kitűnő ellátás stb. olyan nagy-vonalú szervezési készségről és felkészültségről tesz tanúbizonyságot — amihez hasonlóval a versenyrende-zések eddigi hosszú során is alig-alig találkoztunk. Ki-tűnő ízlésre mutatnak a jellegzetes versenydíjak (csikó-bőr kulacs) és a verseny emlékjelvénye is.

Az érdekes, eddig egyedülálló versenyben egyébként 11 csapat mérte össze erejét.

Úgy tudjuk, hogy az első alföldi kísérletet rövidesen másik is követi s ezzel megindulnak a rendszeres alföldi természetjáró tájékozódási versenyek. Ezek ugyan a dolog természeténél fogva az ideai versenynaptárban még nem szerepelnek — de jövőre a rendezőknek erre is figyelemmel kell lenniük.

A debreceni kísérlettel mindenestre nagy mértékben szélesedett a természetjáró versenyek lehetősége, amiért a résztvevők őszinte elismeréssel illetik az első alföldi verseny merész kezdeményezőit...

Dr. Sz. J.

Mi a történelmi igazság?

Zákonyi Ferenc, a Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetője írja:

A TERMÉSZETJÁRÁS 2. számában Kispál László „Tapolcától a Tolvajhegyig” című hangulatos cikkében Szigliget várával kapcsolatban helytelen adatokat közölt. Ezeket írja: „ez a szél tomboló viharra nőtt, mire felkapaszkodtam a szigligeti várba, amelynek nemzetünk nagy harcaiban semmi szerepe nem volt. Mert gyáva vár volt a Lengyeltothyak vára. Törökkel, némettel soha nem harcolt”.

Kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy a felsoroltak egyáltalában nem fedik a valóságot, mert a szigligeti vár egyike volt a Balatonvidék legerdekesebb és sok harcot megért várainak. Igen sokszor harcolt a törökkel és a török soha nem tudta elfoglalni, hajtott sokkal jobban felszerelt nagyobb várakat sikerült meghódítania. Egyáltalán nem volt gyáva vár a szigligeti vár. Ott nem a Lengyeltothyak voltak a földesurak, hanem a Tóti Lengyel család, amelynek egyik tagja Tóti Lengyel Gáspár a törökkel még a Balaton vizén is hadakozott. 1647-ben Zrínyi Miklós költő segítségével kikötött épített Szigligeten, naszádotkat készítetett és ezek segítségével tudták megakadályozni a síófoki török hadihajóhad további garázdálkodását. Volt tehát szerepe a török elleni harcban és megvan az értelme annak, hogy a várat, amely műemlék, miért akarjuk megmenteni az épütszűlástől, ami az 1953. évben már részben meg is történt.

Kispál László válasza: a levél írója azt állítja, hogy Szigliget nem a Lengyeltothyak, hanem a Tóti Lengyel család vára volt egykoron.

A Thirring—Vigyázó-féle „Balaton és környéke” részletes kalauzban ez olvasható, kiragadva a vár történetéből:

„1504: mint Ujlaki Lőrinc vára szerepel. A pannon-halmi apát tiltakozása ellenére, II. Lajos király 1526-ban a várat Lengyeltothy Lengyel László és fia l részére adományozta.”

Hogy a Lengyeltothyak vára gyáva volt-e, vagy vitézi módon helytállt a törökkel szemben, erre vonatkozóan Eötvös Károly: „Utazás a Balaton körül” c. könyvének II. kötetéből idézek (Révai kiadás):

„Hej! Szigliget omló vára, te sok kötelességet mulasztottál! A török téged nem bántott, a németet te nem bántottad. **Nemzetünk nagy harcaiban nincs szereped.** Pedig uradnak Zalában és Somogyban kétszáznyolc városa és faluja volt, de te azért békén éltél mindenki vel. A nemzet nagyjainak ott kell lenniük a nemzet minden küzdelmében. Csatát, börtönt, hóhérpallózt nem szabad kikerülniük. De nem szabad a békés idők áldozatát se. Mit nyertél nyugalmaddal, **gyávasággoddal**, bölcseségeddel Szigliget vára? Kétszázhuszonhat év előtt rád szállott az Istenek haragja s villámai szétszórták büszke tornyait. Urad is elmúlt nyomtalan. Fiaága kihalt, leánygái elszédtek elszegényedtek, magad romvár: idegen kézre kerültél s az egykor hatalmas Lengyeltothy nemzetségnék se híre, se hamva.”

Tehát a kalauz is, meg Eötvös is Lengyeltothyról beszél. A leírásban, amit lapunk közreadott, turista számul be egy hosszú szép vándorlás legszemélyesebb élményeiről és nem egy történész a várra vonatkozó kutatásainak eredményeiről. Amikor a szigligeti várban jártam, Eötvös Károlynak a vár gyávaságát fájdalmasan emlegető, fent idézett sorai jutottak eszembe. Írás közben, mint feltörő emlék mindössze kétszornyi helyet kapott a többi mellett. Ha Eötvös, aki bizonyára alaposan utána nézhetett a várra vonatkozó megállapításai hitelességének, tévedett, úgy én se tehetek mást, mint elismerni, hogy hiba volt Eötvös után menni.

A B részleg útvonalán

Ifjúsági természetjárók a hegyekben

Lebukott a nap a látóhatár peremén, de nem foglalta el helyét a hold akkor este, amikor a Munkaerőtartalékok Sportegyesületének 20 csapata elindult a pilisi hegyekbe, hogy a DISZ II. Kongresszusa tiszteletére rendezett természetjáró verseny döntőjén megküzdjön a győzelemért.

A helyenként szinte átláthatatlan sötét erdőben csak a kis kézilámpák fénye világította meg a fiatal természetjárók csaknem 6000 méter hosszú útját, amely könnyűnek ígérkezett, de csak az utasítás szerint: „Menj végig a térképen pirossal kihúzott útvonalon. Szekrénykőtől északnyugatra levő kiszögélés kivételével mindenütt úton kell haladnod“. S milyen ez a könnyűnek ígérkező út a valóságban?

A Viktor kunyhótól könnyen járható kis erdei úton haladunk a Németszéna réten keresztül, s a Szent László-hegy oldalán való leereszkedés után a Pap rétre érkezünk. A sötéttel együtt az esti harmat is „letanyázott“ az erdőben, s a Pap rét bokáig érő füve tisztára fűrdette a bakancsokat. A papréti országútra vezető kis ösvényen azonban már vendégmarasztaló sarat dagasztotunk. És az út végénél mintha csak meglevenedett volna a vándorlegény sokat hallott meséje. Hármaskeresztút elé kerültünk. Tétovázva nézegettük, vajon merre menjünk tovább, jobbra-e, vagy balra, esetleg a középső úton. Lámpáink fénysugara kutatva táncolt végig a három út közeli fáinak törzsén, vajon melyiken van a jelzés. De hiába. Nézzük hát a térképet, a természetjáró legmegbízhatóbb tanácsadóját, amely most is segített. „Jól haladunk“ — állapítottuk meg. Tartsunk tehát jobbra.

Tovább indultunk, de alig tettünk néhány lépést, idegen lámpa világított a szemünkbe. A 4. számú intézet B) csapata jött velünk szemben. „Szegények elkeverték“ állapítottuk meg sajnálkozva, amint tovább haladtak. Csak későn vettük észre, hogy mi kevertünk el, hogy a sötét erdő megtréfált bennünket, s a pillanatnyi figyelmetlenségért alaposan megbüntett. Tévedésünket egy 100–150 méteres meredek emelkedő megmászásával tudtuk jóvátenni és így némi késéssel értünk a célba. A 20 csapat közül a legjobb eredményt a 4. számú intézet B) csapata érte el.

„Kakuk-kakuk“ köszöntötte vasárnap reggel a második versenynapon az indulókat a kakukmadár. A második napon kishíján 9000 méteres útszakaszon küzdöttek a csapatok.

Urak Asztala, a csodálatosan szép nyiladék, a Vízverés, a Bölényes, s egy kis rét volt utunk első szakasza. S bár nappal volt, a feladat megoldása nehéznek bizonyult. A sűrű, bozótos járatlan helyre elrejtett vadetetőt sokan nem találták meg, s a Magda-forrástól meg ugyancsak nehéz volt elindulni. Aki nem figyelt, Visegrád, a cél helyett könnyen újra a Pap réten találta magát.

Délután három óra volt, amikor a csapatok célba érkeztek. Érdekes, jó verseny volt, sok tapasztalattal gazdagította a Munkaerőtartalékok fiatal természetjáróit. A verseny végeredménye egyébként ez lett:

1. 4. intézet B) csapata
2. 4. intézet A) csapata
3. 22. intézet
4. Belker. csapata.

Tóth Ilonka

★

A Bástya SE rendezte az országos Földes Ferenc ifjúsági „természetjáró emlékversenyt“, melyen budapesti

csapatokon kívül Cegléd, Szeged, Veszprém, Miskolc és Tatabánya fiataljai is részt vettek. A Tatabánya környékén lefolyt versenyen a 22 csapat közül a fiúk versenyét a VIII. kerületi Bástya, a lányok versenyét a ceglédi Törekvés csapata nyerte.

★

A Veszprém megyei középiskolai természetjáró tájékozdási egyéni bajnokságot Farkasgyepű környékén rendezték. A megye középiskoláiból 30 fő állt rajthoz és a szép vidéken, jól megrendezett versenyt Honti József, a veszprémi Lovassy-gimnázium tanulója nyerte. A lányok közül a legjobb eredményt Erdő Sarolta, a pápai Petőfi-gimnázium növendéke érte el.

A 4. számú Intézet győztes csapata

A Földes emlékversenyen győztes VIII. ker. Bástya csapat, előttük ül a tatabányai Bányász

Megpihen az útvonalbontó csoport

Első nagy túrám

Napsütéses hétfő reggel köszöntött ránk, a Zirzen Janka tanítónőképző növendékeire. Vidáman és hangosan gyülekeztünk a pályaudvaron és hamarosan zakatolt felünk a vonat a távolban kékítő ormok irányába.

Mátrafűrédtől kényelmes léptekkel haladtunk fel felé a Kallók völgyében. A meg-megújuló szél a leveleken pihető esőcseppeket rázta nyakunkba, de bennünket ez csak jobb kedvre hangolt. Hangos kiáltásainknak, énekünknek további útját vezetők vágta el, mondván: az erdőben a madarak...

Közben előkerültek gyűjtő üvegeink és egymásután estek foglyul a háztalan csigák, foltos szalamandrák, ganajtörök és más bogarak. Gyűjtésünket csak az újabb eső zavarta meg, amely lehangoló volt és szinte láttuk magunkat 3 napon keresztül az esőben botorkálni. Vezetőnk vigasztalt bennünket. — Nem kell megjedni, lányok, lehet nagyobb eső, de lesz még jó idő is.

Egyelőre vígsztaian esőszitálás közben lépegettünk a Gyökeres, Szt. László források mellett. Az esőt még tetézte a sűrű köd. Így bizony Mátraházából nem sokat láttunk. Megállás nélkül indulunk a műtön, majd azt többször át-szelve, vízes, cserjés bozótosban aznap szálláshelyünk felé. Néhányunk vállát már alaposan kezdte húzni a hátizsák. Mind gyakrabban hangzott el a kérdés, — mennyit megyünk még? Hol az a ház, mely bennünket vár. De nem is kellett sokat kíváncsiskodnunk, mert hamarosan elértek a Jávorosforrást, melytől néhány lépésnyire, hatalmas fák tövében szerénykedett az erdei munkásszállás. Zsákjainkat gyorsan leraktuk és örömeteljesen rikogettunk, mert elállt az eső. Kék foltok jelentek meg az égen, és néhány perc múlva a napsugarak a leveleken, pázilon megülő esőcseppek milliódjain szikráztak.

Falatozás után szinte egycsapásra eltűnt addigi fáradtságunk és már mi sürgettük vezetőnket, hogy menjünk a Kékesre. Hatalmas bükkfák között haladva rövidesen ott álltunk hazánk legmagasabb hegycsúcsán. Kimondhatatlan boldog érzés töltött el. Már nem bántam a nehéz hátizsákot, az esőt, ami jócskán megöntöztött; végre én is eljutottam ilyen gyönyörű helyre. A közeli hegyek, az észak felé meredeken eső völgyek és a távolabbi felhők és pára mögött sejtett Kárpátok, mindannyiunkat áhítatos csendre intett. Hirtelen, mint bőséges ünneprontó bődült el a közeli síház hangszórója és ontotta magából, a varázslatos látványhoz nem illő slágereket.

A Pészőkő után megcsodáltuk a kelet felé húzó szaggatott gerincet, majd visszakanyarodtunk a gyógyintézet kerítésé mentén. A gondnok szívessége folytán körüljártuk ezt a gyönyörűen berendezett magaslati gyógyhelyet. Amikor megtudtuk, hogy az intézet dolgozó gyermekeinek részére iskola is van, mindannyiunk azt kívánta, bárcsak tanulásunk befejezése után ide kerülnénk tanítónőnek.

Este nagy zajjal készülődtünk erdei szállásunkon lefekvéshez és megülközéssel fogadtuk a bejelentést, hogy reggel 6 órakor ébresztő. — Olyan korán? — hangzott a tömeges ellenvetés. Azt képzeltük, hogy mint otthon, úgy kell bennünket reggel az ágyból kihúzni. Hát mégse volt 6-kor ébresztő. Mi már hajnali 4 órakor kezdtünk nevetgélni, beszélgetni és 5 órakor valamennyien talpon voltunk. Kivéve a házból hideg levegő csapott meg, a fűvet dér borította. De a nap sem hagyta magát, vakítóan ontotta sugarait és mi vidáman indulunk fel felé a déli lesikló pályán. A völgyekben, mint tenger, hullámozt a köd, ezt a látványt sem fogom soha elfelejteni. Még csak egy nap telt el,

hogy otthonról elindultunk és mennyi különleges, csodás élményben volt részünk.

Mátraházán mindent elborított az aranyító napfény, leszűrtük felesleges köpenyeinket, melegítőinket. A postaládát nagymennyiségű képeslappal terheltek, majd útnak indultunk. Varázslatos erdőben ereszkedtünk le a Nagy-hidas-folyás patakba, majd onnan a Nagy patakba. Közben eszünkbe jutott, hogy a boqár- és növénygyűjtés mellett a számtant is gyakoroljuk. Elkezdtük tehát számolni, hányszor kelünk át a patakon. Volt, aki a végén 37, mások 39, vagy 38 átkelést számoltak. A hiba nyilván abból adódott, hogy néha bizony jóval bokán felül léptünk a patakba.

Később, amint a bájos erdőszél után a Nyírjes bérce erősebb emelkedőre értünk, vezetőnket magunk között kicsit szidni kezdtük. Bár lassú ütemben, de kénytelenül haladt az élen és megróvón nézett vissza, ha lemaradtunk. De ez az emelkedés is véget ért és im, előttünk állt a galyatetői sztahanovista üdülő káprázatos szépségében. A közelében levő kilátó toronyból pompás körkép nyújtott újabb élményeket. Visszatekintve aznap megtett utunkra, büszkéek voltunk teljesítményünkre.

Hosszas pihenő és napozás után most már könnyedén indultunk a Pizskéstetőn, Pizskéskúton át a völgyben megbúvó kis falvak felé. Mátraszentivánon a pataknál furcsa csapkodásra figyelünk fel. Egy néni valamilyen lapos fával ütlegezte a mosott ruhát. Hamar megtudakoltuk és ki is próbáltuk, hogy mi ez, mert hisz ki tudja, melyik faluban fogunk tanítani és bizony jó, ha előre megismerjük a falusi szokásokat. Láttuk, hogy az öblögetésnek számító sulykolás után olyan tisztává vált a ruha, mint a patyolat (kisbetűvel). Miután ezt is kikapasztaltuk, nekilendültünk aznap utolsó emelkedőnknek. A Mátrabérce jobbra, balra tekintve néha ijesztően nagy mélység meredek hegyoldal ejtett ámulatba, előttünk ott magasodott az Ágasvár komoly kúpjá. Vidáman lépegettünk a bérce keskeny élen, majd az erdőbe beérve az élen haladók üdvözlőívással jelentették, hogy megérkeztünk a turistaházba.

Csodálkoztam, nem is kis társaságunkon, de különösen magamon, hogy alig két nap alatt mennyire magunkévá tettük a turista szokásokat. Az erdőben már nem hangoskodtunk, papírt, ételmaradékot nem dobáltunk szét, szóval szabályos természetjáróknak éreztük magunkat. Még inkább nőtt önértetünk, amikor a vacsora utáni hatalmas tábor-tűz mellett túravezetőnk értékelte eddigi menetünket és kitűnő osztályzatot adott. Egy ötösünk tehát már volt a második év végén, mely, bár nem kerül be a bizonyítványba, de mi büszkéek vagyunk rá.

Túránk harmadik napján, délelőtt, hátizsák nélkül, könnyedén jártuk végig a Csörgőlyuk—Hutahelyi patak—Vándorforrás—Csörgő patak—Turistaház útvonalat, majd felkapaszkodtunk az Ágasvár csúcsára. Néhányan akkor pihentek, de én, bár a lábamat a cipő kissé feltörte, nem akartam semmit mulasztani, ami látható.

Ebéd után elhangzott a szomorú felhívás; lányok 10 perc múlva indulnak! Elkomorodva csomagoltunk, készülődtünk. Bizony hamar elmúlt a három nap. A Csalánoshegy, Kérdőstető útvonalon keresztül mentünk Mátraverebélyre, közben hol ritkás, hol sűrű erdőben élveztük túránk utolsó óráit.

A vonatból elszorult szívvel integettünk a Mátra távolodó csúcsai felé. Visszontelátásra drága hegyek, völgyek, hazánk gyönyörű tájai!

A Zirzen Janka Tanítónőképző egy növendéke

LÁNYOK A RENGETEGBEN

Fent: a Nagy völgyön át Galyatetőre, lent: a Pizskéstető aljában halad a leánysereg

Osztályunk a Sátoros hegyekben

Hosszas készülődés után indultunk végre útnak — a Telesi Blanka leánygimnázium III. c. osztálya harmincegy diákja és két tanára, — négynapos Sátoros hegységi túránkra. Sokan próbálták indulás előtt lebeszélni:

— Lányokkal a Sátoros hegyekbe menni? Merész vállalkozás! Nem ajánljuk, hogy neki induljatok!

Mi mégis elindultunk és délután már Sárospatakról vágtnak neki a hegyeknek, hogy estére elérjük szállásunkat, a Kohó- és Gépipari Minisztérium természetjáróinak középhutai turistaházát. Herczegkútig nem is volt semmi baj, de a falu után valahogy nem egyezett a régi térkép a mai utak rendszerével. Nagy volt az öröm, amikor végül mégis csak a Cifrakúthoz értünk. Most már jó úton vagyunk, lelkesedtünk és vidáman, énekelve folytattuk utunkat. Valahol azonban ismét utat tévesztettünk, ránk sötétedett és az elvett lépésszámolás fokozta a nehézségeket. Toronyirányba kell haladnunk! Kögörgeteges oldalakon, bozótos erdőn keresztül végre egy színtező ösvényről fényt pillantottunk meg alattunk a mélyben. A kissé csüggedt társaságot új remény töltötte meg és egy meredek erdővágáson leereszkedve Újhutára értünk. Most már hamarosan szálláshelyünkön voltunk és éjjelre mindenki megérdemelt pihenőjére tért.

Másnap a reggeli vár volt a cél. A csodálatos kilátás, amely a várhegyről tárt szemünk elé megérte a fáradságos kapaszkodót. Es este a jóízű paprikás-krumpli vacsora mellett a nap élményeiről esett a szó. Harmadnap a Pin-küti vadászháznál ért az ebéd ideje, hamubasült krumpli, nyársosült szalonna és friss forrásvíz került élénk. Izgalmas keresés után találtuk meg a Pengőköt. Otthon valaki körülbelül be-rajzolta helyét térképünkre és mi, nem győzünk elég büszkéek lenni erre, megtaláltuk. A tiszta idő ragyogó körképet varázsolott élénk. Fűzér vára, mint valami tévői mesebeli kastély szimult a Milić aljához. A Hernád és a Bodrog völgye, a Bükk hegység és a Kárpátok távoli koszorúja bontakoztak ki szemünk előtt. Telhetetlenek voltunk; ha már ideig eljutottunk, kapaszkodjunk fel a Nagy Péter Mennykövére, onnan talán még szebb a kilátás! Félórás fenyők alatti kuszás, tűskés bozóton való át-törés után végre fent voltunk. A kilátás itt is csodaszép, a körkép talán még teljesebb, mint Pengőkőről volt.

Hazafelé Istvánkutat ejtettük útba; a nyírferdőben álló faházikó, mint elvarázsolt erdei tündérlak tárult élénk. Sajnos kirándulásunk utolsó napján a kiadós eső valamennyiünket bőrig áztatott, de mégis jókedvű, vidám társasággal robotott be vonatunk Budapest felé felé.

Jávorka Péter

Izlik az ebéd a középhutai turistaházban

Kora reggel még jól kellett öltözni a Kékes alatt levő Jávoros háznál

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A túra-pontverseny helyzete

A túra-pontverseny már fél éve folyik országsszerte. Ennek ellenére eredmények — a határidő lejárta után kizárólag a B-TSB-ből érkeztek be (oda a kerületi TSB-k már jóval korábban beküldték az adatokat). Ezek az adatok — elsősorban a szakosztályokkal kapcsolatos adatszolgáltatásra gondolunk — igen hezagosak, nem mutatják az elért százalékot.

A legtöbb helyen nem hozták nyilvánosságra a kerületi TSB-k a túra-pontverseny eredményeit. Anyagi okokra való hivatkozással nem osztották ki az első helyezetteknek járó zászlót sem. Így például a VI—VII. kerületi TSB-ben sem, amelyik ugyanakkor az általa megrendezett III. osztályú természetjáró tájékoztatósi bajnoki forduló költségein e kiadások kétszeresét megtakaríthatta volna. Nógrád megye kivételével a vidéki TSB-k is elmulasztották az adatszolgáltatást. Fejlődő tájajelentőnk egyetlen fokmérője a túra-verseny. Az eredmények nyilvánosságra hozatalában a túrázásban élenjárókat serkentsük jobb eredményekre, a lemaradókat a hibák kijavítására. Bizunk abban, hogy bírálatunk nyomán a TSB-k munkájában javulás mutatkozik és a közeljövőben az illetékes TSB-ktől pontos adatokat kapunk.

A túra-pontversenyt értékelő bizottság

A budapesti kerületi társadalmi szövetségek munkája

A B-TSB-hez beérkezett I. negyedévi jelentések a kerületi természetjáró társadalmi szövetségek fejlődő — bár még korántsem kielégítő — munkájáról számolnak be. A társadalmi szövetségek különféle munkaterületein elért eredmények változók.

Szervezés terén kevés tevékenységet fejtettek ki; a szakosztályokkal való kapcsolat a legtöbb kerületben még laza.

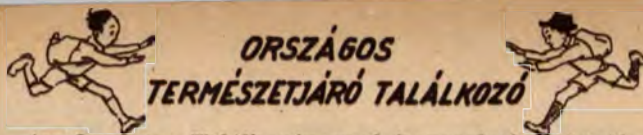
A túrabizottságok tevékenysége a túra-pontverseny megszervezése köré összpontosult. Az I. negyedévi értékelés szerint Budapestten a túra-pontversenyben a VIII. kerület vezet 130,2%-os eredménnyel, mögötte a II. és IV. kerület halad 101,04%, illetve 81,93%-kal. Szakosztályi viszonylatban első helyen a Csepeli Nagytömeg SK 235,7%, második a Bp. Vörösis Metecr 234,7%, harmadik a Bp. Törekvés SK. 214,1%-kal. A budapesti természetjárók a jelentések szerint 1955 első évnegyedében 1208 túrát vezettek 1630 túranap folyamán. A megtett táv 28.664 km, a szint 700.110 m. A túrázók száma 7261. A fenti adatokból kiszámítva átlagos 6 főnyi túralétszám, átlag napi 17,6 km távot és 430 m szintet tett meg. Az elmúlt év első negyedéhez viszonyítva ezek a számok a távolság és a túralétszám csökkenését, de a túrák, túranapok és a megtett szintek számának növekedését mutatják. (A számadatok nem véglegesek, mert két kerület nem adott jelentést.) A természetjárás tömegesítését szolgálja a kerületi túrabizottságok által az I. negyedév folyamán szervezett 12 csillagtúra.

Az oktatási bizottságok — a bajnoki rendszerű versenyek nagy állomásbírósági szükségletére való tekintettel az állomásbírók képzésére fordított különös figyelmet: 5 tanfolyamon összesen 142 fő vett részt; és vizsgázott sikeresen. Ezenkívül 3 alap és 1 középfokú tanfolyam zajlott le kerületi szervezésben az I. negyedévben.

A minősítési bizottságok — minthogy az I. évnegyed folyamán még nem kapták vissza a felterjesztett minősítéseket — nem szolgáltattak kielégítő adatot.

Kezdetleges és nagyon hiányos a kerületi társadalmi szövetségek munkája ifjúsági szervezés, sporttechnika és propaganda terén. Ez a tény bizonyos mértékben abból következik, hogy kerületi szövetségeink még nem rendelkeznek elegendő lelkes és hozzáértő munkatárssal s így ezek a munkaterületek gazdátlanul maradnak.

A kerületi társadalmi szövetségek feladatai egyre nőnek. Sportágunk tömegesítése, minőségi színvonalunk emelése elsősorban a társadalmi szövetségek helyes szervező és irányító tevékenységétől függ. Reméljük, hogy a kerületi szövetségek lelkiismeretes, jó munkát végeznek az év hátralévő szakában, s ezzel jelentősen hozzájárulnak a budapesti, s általa az egész magyar természetjárás további fejlődéséhez.

Az Országos Találkozó nappal kapcsolatban közöljük, hogy a lebonyolítás érdekében alakult bizottság több megbeszélést tartott az egyesületi társadalmi szakbizottságokkal, a B-TSB természetjáró szövetségével és a Borsod megyei természetjáró és közlekedési, gazdasági szervekkel. Lapunk havi megjelenésére való tekintettel nem tudunk (lapzárta) végleges, részletes ismertetést adni. Az utazás, jegybiztosítás, elszállásolás, étkezés, valamint a Találkozó nappal programja kérdésében a Szervező Bizottság körlevélben közli az egyesületeken keresztül a szakosztályokkal a szükséges tudnivalókat.

További felvilágosításért vidékiek levélben (OTSB, Erős Antal, Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1.), a budapestiek személyesen fordulhatnak minden kedden 18—20 óra között a Szervező Bizottsághoz. (OTSB, III. emelet 322. szoba.)

A részletes programot augusztusi számunkban mi is közöljük.

Kitüntetések

AZ ORSZÁGOS TESTNEVELÉSI ÉS SPORTBIZOTTSÁG ELNÖKE, hazánk felszabadulásának 10 éves évfordulója alkalmából, a testnevelés és sport területén végzett kiemelkedő munka jutalmául a „TESTNEVELÉS ÉS SPORT ÉRDEMES DOLGOZOJA” kitüntető jelvényt adományozta.

HATTA KÁROLYNAK, a Bp., IX. ker. Társadalmi Természetjáró Sportszövetség tagjának;

NAGY ENDRENEK, a Szakszervezetek Országos Tanácsa Sportosztálya mellett működő Társadalmi Természetjáró Sportszövetség tagjának;

PEREDI JÁNOSNAK, a Bp. IV. ker. Társadalmi Természetjáró Sportszövetség tagjának és

TATRAI RUPPERTNEK, a Budapesti Testnevelési és Sport Bizottság mellett működő Társadalmi Természetjáró Sportszövetség titkárának.

Kedves olvasóink, Lapunk eddig megjelent számairól sok levélben kaptunk észrevételeket, bírálatot. Szeretnénk még szorosabbá közelebbi kapcsolatunkat olvasóinkkal. Az ősz folyamán több vidéki helyen tartunk majd ankétot. Ezt megelőzően július 18-án, hétfőn Budapesten beszéljük meg a sportegyesületek társadalmi természetjáró aktíváival, a pest megyei, budapesti városi és kerületi aktívakkal eddigi munkánkat. A pontos időpontról és az értekezlet színhelyéről a szakosztályokat és TSB-eket értesítjük. Kérjük az értekezleten megjelenni nem bíró olvasóinkat, hogy július 15-ig írásban közöljék észrevételeiket, javaslataikat, hogy tovább tudjuk fejleszteni lapunkat.

FELHÍVÁS! Kérjük azokat a régi turistákat, akiknek birtokában a munkásturista mozgalomra vonatkozó dokumentumok, adatok, fényképek vannak, hogy ezekről adjanak tájékoztatást szerkesztőségünknek. Az alkalmas anyagot kiválasztjuk és egy rendezendő munkássport kiállítás céljára másolatokat készítünk, illetve, amennyiben kölcsön adják, úgy az eredeti dokumentumok kerülnek kiállításra. Az értesítéseket kérjük telefonon (143—422), vagy levelezőlapon (Budapest, VIII. Baross tér 2. TERMÉSZETJÁRÁS szerk.) megadni.

Budapesti túravonatok

Újabb és újabb vidékeket megismerni, hazánk szebbnél-szebb tájait bejárni — ez minden természetjáró leghőbb vágya, melynek elérésében azonban jelenleg komoly akadályt jelent az utazási kedvezmény hiánya. Ennek a nehézségnek leküzdését, és a természetjárás tömegesítését szolgálja a BTSB túrabizottságának kezdeményezése, aminek eredményeképpen 1955. május—október hónapok folyamán az IBUSZ havonként indít egy túravonatot a BTSB által meghatározott útvonalon, 50%-os, illetve a nyári hónapokban 66%-os kedvezményű menetdíjjal. A jegyek igénylése — kitűzött határidők szerint — a szakosztályok, illetve a kerületi társadalmi szövetségek útján, a BTSB-nél történik. Az IBUSZ a vonatot a jelentkezők számának megfelelően állítja össze, s ezáltal minden résztvevő számára kényelmes utazási lehetőséget biztosít.

A BTSB túrabizottsága minden vonathoz 10—12 túratervet állít össze — különböző útvonalakkal és különböző fizikai követelményekkel és ezekhez a túrákhoz vezetőket biztosít, hogy a helyismerettel vagy térképpel nem rendelkező szakosztályok túrázását elősegítse. Emellett a szakosztályok önálló túrákat is szervezhetnek bármelyik állomásról.

Az első túravonatot, amely május 15-én mintegy 650 főnyi részvevővel indult Salgótarjánba, a Karancs, a Nyugati-Mátra és a Cserháti hegységek felé nyitott túrázási lehetőséget; míg a második — június 19-i — vonat több mint 900 természetjárónak nyújtott alkalmat vértesi és gerecei túrák, tatei városlátogatás lebonyolítására. Harmadik vonatunk július 17-én indul Parádra, míg ősszel Bodajkára (szeptember 18.) és Drégelyre (október 16.) megy kedvezményes túravonatot.

A vonatok iránt megnyilvánuló érdeklődés azt bizonyítja, hogy a budapesti természetjáró szakosztályok igénylik, és egyre fokozódó mértékben fel is használják a részükre biztosított kedvezményes utazási lehetőséget, ezért a BTSB túrabizottsága a jövőben további lépéseket kíván tenni, hogy a szakosztályok változatos túrázását és a tömegesítést ezúton is előmozdítsa. Kérjük a szakosztályokat, hogy a túravonatokkal kapcsolatos észrevételeiket, javasolataikat juttassák el a BTSB túrabizottságához (Budapest, V. Bárczy István u. 5.).

Forrásavatás

A felszabadulás óta nem sok forrást foglaltak természetjáróink. Annál örvedetesebb, hogy most a Pilis egyik legszebb részén, a dobogókői műút 18-as kilométerkövétől nem messze forrásavatásra került sor.

Az V. kerületi TSB természetjáró szövetsége június 5-én tartotta a forrásavató ünnepséget. A Kinizsi-forrás avatása egybeesett a Kis-kovácsi pusztától a dobogókői sárga útjelzésbe torkolló új sárga kereszt jelzés létesítésével.

A forrásfoglalás munkáját az Élelmiszeripari Minisztérium természetjárói végezték. Bárcsak gyakrabban adhatnánk hírt ilyen új turista létesítményről.

pesti Gyárépítők 37; — 15. Vasas Készletező 36; — 16. Szikra Chinoin I. 36; — 17. IV. ker. Bástya I. 35; — 18. Budai Bástya 25; — 19. Rákospalotai Törekvés I. 24; — 20. Vasas Danúvia II. 22; — 21. MAV Hídépítő 20; — 22. Vasas Izzó I. 10; — 23. IV. ker. Ifjúsági Cipőgyár 6;

Pest-Közép csoport

1. Vasas Csepel II. 59 pont; — 2. Közgazdasági Haladás I. 57,5; — 3. Vasas Csepeli Nagytömeg I. 55; — 4. Vasas Mikév I. 55; — 5. Vasas Mikév II. 54; — 6. Vasas Csepel I. 54; — 7. Közgazdasági Haladás II. 37; — 8. Szabadkikötő 33; — 9. Vasas Mikév III. 31,5; — 10. Vasas FORSZ 20; — 11. V. L. Hungária Jacquard 17; — 12. Szikra Kénsavgyár I. 16; — 13. Vasas Fémárú I. 13; — 14. V. L. Kistex I. 1;

Pest-Déli csoport

1. Bp. Vörös Meteor II. 69 pont; — 2. Bp. Vörös Meteor III. 58; — 3. TTK Haladás 56; — 4. BVT Mélyépterv I. 52; — 5. Vasas Ikarusz II. 52; — 6. Vasas Ikarusz I. 52; — 7. Pesti Törekvés 51; — 8. Kőbányai Törekvés 51; — 9. Finommechanika 44; — 10. Vasas Orion 43,5; — 11. Szikra Athenaeum 41,5; — 12. Vörös Meteor I. 41; — 13. Törekvés Autóbusz Főműhely 39; — 14. V. M. APISZ 39; — 15. Vasas MAVAG 31; — 16. BVT Mélyépterv III. 31; — 17. BVT Mélyépterv II. 23; — 18. Szikra Kőbányai Könnyűfémű 11; — 19. Dózsa Törekvés 7; — 20. Törekvés Főv. Vilamos Vasút 1.

A budapesti 1955. évi természetjáró csapatbajnokságok eredményei

I. osztály

I. Vasas MOM	44 hely. pont
II. Bp. Gyárépítők	35 hely. pont
III. Bőripari Spartakusz	33 hely. pont
IV. Bástya Pedagógus	30 hely. pont
V. V. Meteor All. A.	29 hely. pont
VI. Vasas TAKI	29 hely. pont
VII. Kőb. Törekvés	28 hely. pont
VIII. Csepeli Vasas	24 hely. pont
IX. Bp. Törekvés, postás	21 hely. pont
X. Vasas Izzó	21 hely. pont
XI. Vasas Danúvia	19 hely. pont
XII. Rákospal. Törekvés	15 hely. pont

II. osztály

1. V. M. Illatszertől 86 pont; — 2. Törekvés Autóbusz Főműhely 84; — 3. Bástya Terv 84; — 4. Szikra Chinoin 79; — 5. TTK Haladás 72; — 6. Vasas Kábel 69; — 7. Törekvés Keleti Postás 60; — 8. V. M. PIERT 56; — 9. V. L. Goldberger 54; — 10. EKA Vasas 51; — 11. Vasas Klsmotor 46; — 12. Budapesti Síketek 43; — 13. Vasas Finommechanika 39; — 14. Szikra Kénsavgyár 37; — 15. Budapesti Szikra 19; — 16—17. Vasas FORSZ 15; — V. M. Fűszert 15; — 18—19. Vasas Csepeli Nagytömeg 11; — Szikra Kőbányai Könnyűfémű 11; — 20. Vasas Magyar Acél 9.

Ifjúsági bajnokság

1. Vasas MAVAG II. 62 pont; — 2. Bp. Szikra 61; — 3. Spartakusz Bőripari II. 60; — 4. Vasas MAVAG III. 57; — 5. Vasas MAVAG I. 54; — 6. Bp. Törekvés I. 53; — 7. Pesti Törekvés I. 48; — 8. V. M. APISZ 35; — 9. MTH 4. sz. Intézet 34; — 10. Bp. Vörös Meteor 28; — 11. Bp. Törekvés III. 28; — 12. Bp. Törekvés II. 27; — 13. Vasas Ganz 22; — 14. Spartakusz Bőripari I. 16; — 15—16. Pesti Törekvés II. 12; — Építők Mélyépterv 12; — 17—18. Vasas Danúvia 10; — Rákospalota Törekvés 10; — 19. Budai Bástya 6.

Női bajnokság

1. Bp. Törekvés Lokomotív I. 74 pont; — 2. Bp. V. Meteor 73; — 3. Spartakusz

Bőripari 67; — 4. Vasas Danúvia 67; — 5. Törekvés Autóbusz Főműhely 61; — 6. TTK Haladás 61; — 7. Pesti Törekvés 60; — 8. Bp. Törekvés Postás 58; — 9. Vasas MOM 58; — 10. V. M. Fűszert 58; — 11. Kőbányai Törekvés 53; — 12. Műegyetemi Haladás 51; — 13. Rákospalotai Törekvés 42; — 14. Budai Bástya 40; — 15. Bástya Terv 40; — 16. Vasas Izzó 36; — 17. Bp. Törekvés II. 26; — 18. Vasas Finommechanika 15; 19. Vasas Készletező 2; — 20. V. M. Aruházak 1.

III. osztály (kerületi) bajnokság Budai csoport

1. Vasas Szállítóberendezések Gyára III. 56 pont; — 2. Vasas Fogaskerékgyár 54; — 3. Műegyetemi Haladás II. 52; — 4. Híradótechnika I. 51; — 5. Vasas Száll. ber. Gyára II. 49; — 6. Műegyetemi Haladás III. 47; — 7. Metallochémia II. 45; — 8. Vasas KGM Tervező Iroda I. 42; — 9. Híradótechnika II. 40; — 10. Vasas Turbó I. 40; — 11. Vasas Száll. ber. Gyára IV. 38; — 12. Vasas Turbó II. 36; — 13. Vasas Távközlési K. I. II. 35; — 14. Vasas Április 4. Gépgyár 34; — 15. Vasas KGM Tervező Iroda II. 25; — 16. Vasas Távközlési K. I. 22; — 17. Vasas Gamma II. 19; — 18. Metallochémia I. 18; — 19. Vasas Száll. ber. Gyára I. 15; — 20. Vasas Gamma I. 14; — 21. Műegyetemi Haladás I. 9;

Pest-Északi csoport

1. Építők Uvaterv I. 72 pont; — 2. V. M. Beruházási Bank 64; — 3. Vasas Danúvia I. 63; — 4. Vasas Izzó II. 62,5; — 5. IV. ker. Spartakusz II. 62; — 6. Rákospalotai Törekvés II. 61; — 7. Vasas Duclos Bányagépgyár I. 54; — 8. IV. ker. Bástya II. 52,5; — 9. Vasas Duclos Bányagépgyár II. 50; — 10. Építők Bumag I. 44; — 11. Építők Uvaterv II. 43; — 12. IV. ker. Spartakusz I. 41; — 13. Építők Bumag II. 37; — 14. Buda-

Ütközben hallottuk...

... a veszprémi Közgazdasági Technikum hallgatói rendszeresen takarékoskodnak forintjaikkal, amint erről hírt ad a természetjáró szakosztály faliújságja. Havonként 1—2000 forintot raknak félre, amiből a nagyobb túrák költségeit fedezik.

... A Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal a kapott észrevétel nyomán azonnal kijavította a Recesshegyen emelt kilátó korlátját, példamutató gyors intézkedés volt.

... a pápai Petőfi gimnázium természetjáró szakköre évi munkájáról kiállítást nyitott. A kiállítás bevételéből a szakkör felszerelését egészítik ki.

... a Borsod megye természetjáró szövetség a megyei Idegenforgalmi Hivatallal, valamint az abaújszántói, gönci, sárospataki, sátoraljaújhelyi természetjáró szakosztályokkal összeült a Sátoros hegyek útjelzés tervezetének elkészítése végett. A tervek jóváhagyása után a jelzések tekintélyes részét még ez évben elkészítik.

... a Borsod megyei és Miskolc városi természetjáró tájékoztatói bajnokság első fordulóját a Di Vassas, a második forduló az Ózdi Vassas rendezte.

... a budapesti autóközlekedési vállalat a hét utolsó munkanapján és munkaszüneti napokon autóbuszjáratot indított Szentendre v. á.—Ságvári th. között.

... a Bp. Vörös Meteor természetjáró szakosztálya a felszabadulás 10. éves évfordulója alkalmából díszes emlékalbumot készített a szakosztály felszabadulás utáni életéről.

... a Törekvés országos túravezetői tanfolyamot tartott 24 hallgatóval. A felsőfokú versenyzőképzésben 29-en vettek részt.

... Sopronban az Idegenforgalmi Hivatal turista szállást biztosított a Ferenczi János utcai diákokthozban. Előzetesen levélben kell a helyet biztosítani Ógabona tér 8. szállásdíj 6 Ft.

.....

Magyarkút a Nógrádverőcei tanács hátsó részén van. A község lakosainak is kedvelt kiránduló helye. Sajnos idáig nem sok történt, hogy a forrás állagát megőrizték. Helyesnek tartanánk, ha a helyi tanács közséppolitikai tervében erre is gondolna. Mi sem természetesebb, hogy a MAVAG turisták is segítséget nyújtanak ehhez.

Olvasóink írják

Az erdő védelmérő irt cikkünkre Holényi László sporttárs többek között az alábbiakat írja:

„Csak helyteleníteni lehet minden olyan cselekedetet, amely bármiképpen is károsítja az erdőt, mivel az erdő az igazi természetjáró második otthona, ahol munkája után élvezetet, üdülést, fel-frissülést talál, tehát elsősorban neki érdeke, hogy ez az otthon a maga tisztaságában, zavartalanságában megmaradjon. Másrészt az erdő: nemzeti- és kultúrva, amelynek megóvása az aktív hazaszeretnek egyik formája.

Hogy mégis beszélnünk kell az erdő védelmérő, mikor az annyira természetesnek és érthetőnek látszik, annak oka az, hogy a természetet szívvel-lélekkel kedvelők mellett sajnos, vannak olyanok is, akik még nem érzik át eléggé tudatosan az előbb elmondottak igazságát. Ezen pedig véleményem szerint az alábbi módon lehetne segíteni: jobban megismertetni a természetet azokkal, akik benne megfordulnak. Itt is áll az a régi igazság, hogy a megkedveléshez első lépés a megismerés: lapunkban és más lapokban is, előadásokon, a rádióban, tanfolyamokon, iskolákban, népszerű szakkönyvek olvasása útján kell terjeszteni a természetre vonatkozó ismereteket, a természetjáró létesítmények (utak, jelzések, források, kilátók, stb.) rendszeres gondozása és karbantartása, az ország területének az immár nagyszámú természetjáró szakosztály között való felosztása és gondozása adása is fokozza a természetjárás kultúrjelleget. A szakosztályoknak a legszorosabb kapcsolatot kell tartaniuk a területükön érdekelt erdészeti szervekkel, mert csak jó együttműködéssel oldható meg az erdők hatatos védelme. A természetjárók így válnak építő emberré, akik meg is fogják becsülni a gondozásukra bízott természeti értékeket.”

Kovács Károly az Athenaeum Szikrából írja: „Ha elolvastuk azt a statisztikát, melyet az Erdőgazdatiszók évről évről közölnek a megismertülő erdő-károkról, olyan adatokra találunk, melyeket a természetjárók nyakába varrhatnak, bár a kirándulók fegyverzetlenabb rétege idézi elő. És mert a kirándulókat kivétel nélkül a turistákkal tartják azonosnak, nem különböztetjük meg a sportoló természetjáróknak, hogy a tár-

sadalom és az illetékes hatóságok hogyan ítélnék meg bennünket, amikor egy-egy erdőtüzről vagy egyéb károkozásról érkezik jelentés.

Igen sokan raknak tüzet épp a legveszélyesebb helyeken, melegek, szalonnasütés, étel- és konzervmelegítés céljából és sejtelmük sincs mekkora veszélyt idézhetnek fel a rakott tüzzel. De nem kisebb a veszély az égő vagy izzó gyufa és cigarettavég vagy eldobása miatt.

Nem vitás, hogy csupán a fegyelmetlenség megszüntetésével óriási károktól óvnánk meg népgazdaságunkat.

Azok a természetjárók, akik SK és SE-be tömörülve sportszerű magatartásukkal jó példával járnak elől, teygenek újabb lépést a fejlődés útján s legyenek éharcosai a természetvédelemnek s a megismertülő erdőgyilkosok elleni küzdelemnek.

Mi régi természetjárók, akik több évtizedet töltöttünk e szép sport fejlesztésével és természetí kincseinek védelmében most is felemeljük szavunkat a fosztogatók, gyújtogatók és ronbolók ellen, s kérjük az illetékesek okos és körültekintő intézkedéseit.

A MÉLYÉPTERV természetjáró szakosztálya az alábbiakat közli:

Természetjáró szakosztályunk azt a célt tűzte ki magának, hogy a hegységünkben megrongált fa gyaloghidákat kijavítja.

Felkérjük a társzakosztályokat, természetjárókat, hogy:

1. sziveskedjenek minket írásban tájékoztatni arról, hogy túrájuk alkalmából hol (igen pontosan körülírt, lehetőleg térképábrázolattal bejelölt helymegjelöléssel), milyen megrongált fahidat észleltek,

2. hajlandók-e velünk karöltve a munkálatokban csillagúra és munkatúra formájában havonta egyszer részt venni, közösen megbeszélte időpontban.

3. Képességeikhez mérten, milyen anyagokkal és szerszámokkal tudnak a munkálatokhoz hozzájárulni.

4. Van-e szakosztályunknál olyan természetjáró, aki az ácsmunkában járatos és hajlandó lenne szaktanácsaival a javítási munkálatokat elősegíteni.

Válaszokat Cgök Rémó címére kérjük, BVT Mélyépterv Bp. VII., Rákóczi út 58. I. em. 35.

Szerkesztőség postája

Sz. A. Budapest: A térképek biztosítása ügyében tett javaslatot továbbítottuk az OTSB-be. Helyesnek tartjuk, hogy lapunk bővebb oldalszáma folytán most már valamilyen rejtvény feladatot is adjunk.

K. E. Kisújszállás: Kérésével forduljon a Szolnok megyei TSB mellett működő társadalmi természetjáró szövetséghez.

P. S. Budapest: Amint látja lapunkban közlünk színes túrafrásokat és útvonal ismertetőket is. Olvasóink mindkettőt szívesen fogadják. A turistaház hálózat kiszélesítését több helyen megkezdték. Sajnos vannak még olyan területek, ahol semmilyen turistaház

nincs. Ezeket igyekeznek most megoldani a megyei szövetségek. Mindenki elsősorban munkahelye szerint illetékes sport körénél törekedjék természetjáró szakosztály létesítésére. Ha ott nincs és a kis létszám folytán nem is lehet alakítani, úgy forduljon a központi szakosztályhoz.

dr. V. G. Budapest: Észrevételeit köszönjük, egyetértünk velük. Igyekezzünk majd, hogy lapunk nyelvezetét javítsuk.

S. L. Mosonmagyaróvár: Javaslátát a Pilis utikalauszban már igyekezett a Sportlapkiadó megoldani. Augusztustól kezdve bevezetjük az ön által javasolt gyakorlati ismertetőket. A szakosztályi munkáról szóló beszámolók is hiányzanak még.

B. K. Gyöngyös: Hamarosan szakosztálya is kap körlevelet, amelyből megtudja, hogy egyénileg is érdeke az előfizetések gyűjtése.

TERMÉSZETJÁRÁS

Temesvári Mihály • Felelős szerkesztő: Kunsági Viktor • A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvkiadó igazgatója • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII, Baross tér 2. II. em. Távbeszélő: 143—422 • Terjesztik: Budapestben a Főposta Hírlapterjesztő üzeme, vidéken a helyi lapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok • Előfizetés: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest V, József nádor tér 1. Távbeszélő: 180—850 • Előfizetési ára: egy évre 32 forint, félére 16 forint • Csekk számlaszám: 61 251 • Példányszám: 5500

55/17866 — Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest — Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

A STROMFELD-EMLEKTÚRA ÚTJAIN

Zsúfolt külön-autóbuszok robognak a csobánkai elágazás felé. Újszerű versenyt bonyolít le ma a Vörös Meteor SE. A verseny célja nem az útvonal betartása, vagy az állomások pontos időben történő elérése, hanem túra keretében minél nagyobb tömegek mozgatása.

Az első túrázó csoportokkal együtt mi is elindulunk az egyik állomás, a csikóvárjalai th. felé. Megtudjuk, hogy hat túrázó csoport 97 fővel már a korareggeli órákban lejelentkezett. Voltak olyan sportkörök is, akik itt töltötték az éjszakát. Így a Nemzeti Bank 24 tagú csoportja kipihenten készülődik a további útra. Déri sportárs, az állomásvezető kérdésünkre elmondja, hogy a túrázó csoportok tetszésszerűen sorrendben az övén kívül: a Holdvilágárok, — a Sikárosi órház, — a Ságvári th., — a Kőhegyi th. és a Hubertus kunyhó mellett levő állomásokat érhetik el. A verseny pontozása úgy történik, hogy a túrázók létszámát a versenybizottság különböző kulcsok alapján arányosítja a vállalat létszámához és a kapott számot szorozza az érintett állomások meghatározott pontszámával.

A Holdvilágárok mellett levő barlangnál elhelyezett állomáshoz szinte egyszerre érkezünk a Belkereskedelmi Tanulóiskola 22 tagú csapatával. A fiatal lányok és fiúk nagyrésze most jár először a festői völgyben. A lelkesedéstől és kíváncsiságtól hajtva szinte a legapróbb részletekig meg akarják ismerni a táj minden szépségét.

Közelebb érve a Ságvári turistaházhoz, benépesedik a környék. 5—10 percenként érkeznek a csoportok a Kőhegy, a Sikárosi órház, a Holdvilágárok, vagy a Hubertus kunyhó irányából. Itt ebédelnek már a KÖZERT, a TÜKER, a TERMÉRT és az ILLATSZERBOLT turistái.

Délutáni programunk a Hubertus kunyhó és a Kőhegy. Ritkán járt vadászósvényeken folytatjuk utunkat. Nem is találkozunk senkivel, legfeljebb egy-egy otffejtett postaládát látunk, vagy egy megriasztott őzike keresztezi utunkat. A Hubertus kunyhónál a versenybíró-ság elnökével, Tibor Lajossal beszélgetünk és igyek-

szünk az első Stromfeld-emléktúra tanulságát összegezni. Első kérdésünk az volt, hogy milyen elgondolások nyomán született meg a Stromfeld-túrák szervezésének gondolata?

— Célunk az, hogy évente kétszer, májusban és októberben túrákon — tehát nem majálisszerűen — a szak-szervezetünkhöz tartozó dolgozókat kivigyük a szabadba. Ennek érdekében a legeredményesebben mozgósító szakosztályt a Stromfeld Aurél vándorserleggel díjazuk. A túravezetők emlékjelvényt kapnak. Az emlékjelvényt egyébként valamennyi résztvevő önköltségi áron megvásárolhatja.

— Mennyire elégedett az első Stromfeld-túra eredményével?

— Az eddigi adatok alapján közel 300 résztvevőt állapítottunk meg. Ez szép létszám, azonban a későbbiek folyamán ennél sokkalta több résztvevőt szeretnénk az emléktúrára mozgósítani. Bízom benne, hogy az őszi emléktúrát kedvezőbb időjárás mellett bonyolíthatjuk le.

— Hol rendezik a legközelebbi Stromfeld-emléktúrát?

— A Stromfeld-emléktúrákat minden alkalommal másutt rendezzük, mert a tömegek mozgósításán kívül célunk az is, hogy a túra résztvevőivel megismertessük hazánk szép tájait. Ez év októberében a budai hegyekben Frankhegy—Csikihegy—Makkos Mária környékén rendezzük emléktúránkat.

A kőhegyi th-nál már eredményeket is megtudunk. A verseny győztese a Pestmegyei Fűszert Természettjáró Szakosztálya lett. A szakosztály a vállalat dolgozóinak közel 17%-át kihozta a szabadba. Többen közülük ma voltak először túrán. Második az Allami Áruházak Igazgatósága, harmadik a Belkereskedelmi Minisztérium tanulóiskolája lett. 20 szakosztály természetjárói jelentek ezen az állomáson.

Mire útnak indulunk, megered az eső, mégis jókedvű turistacsapatokkal folytatjuk utunkat hazafelé.

Tokaji Tibor

K Ö N Y V S Z E M L E

Pilis

Az új „Pilis utikalauz” tartalmában és külső kiállításában is jelentős haladást jelent a felszabadulás utáni kalauz kiadványok között. A felszabadulás után már több kiadvány jelent meg, amelyek a Pilis hegység túra útvonalait kívánták kalauz formájában feldolgozni. Ezek közül a kiadványok közül a legutóbb megjelent Pilis kalauz sikerült a legjobban.

A kalauz igen érthető és világos összegezéssel ismerteti a Pilis hegység földtani felépítését, hegy-vízrajzát, élővilágát és történelmi szerepét, amelyek az olvasók igen nagy többségének általános ismereteit is fejlesztik. A kalauz a környezeti leírásokat már a legújabb állapotnak megfelelően tartalmazza, ami nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a túrázók a leírás alapján felismerjék a településeket és tájékozódni tudjanak. A kalauznak a turista útjelzéseket tartalmazó fejezete igen jó szolgálatot tesz, s helyes lenne hasonló formában az egész ország útjelző hálózatát feldolgozni és zsebkönyv alakjában kiadni.

Hiányosságként kell azonban a kalauzról megállapítani, hogy a benne összegyűjtött 56 túra csak igen kis részben nyújt új túraleírásokat. Legnagyobb részük a korábban megjelent kalauzokból átvett túraútvonal, amelyeket a természetjárók többsége már ismer, illetve jelzésekkel vannak ellátva oly módon, hogy azok bejárásához külön-

sebb magyarázatra szükség nincs. A kalauznak sokkal több olyan túraútvonalat kellett volna feldolgozni, amelyek csak a felszabadulás után lettek teljes egészükben szabadon járhatóak, illetve olyan útvonalak, amelyek jelzés hiányában szorúlnak bővebb magyarázatra, s oly területekre viszik el a természetjárókat, amelyeket nem nagyon ismernek.

Az illusztrációk nem érik el minden esetben a kívánt hatást, sokszor sötétek, rajzuk összefolyik. Több helyen elírás, vagy helytelen fogalmazás miatt az egyes helynevek rosszul szerepelnek.

A hiányosságok mellett is a kalauz igen jó szolgálatot tesz a magyar természetjárásnak és igen nagy mértékben segíti elő a Pilis hegység teljes bekapcsolását túráinkba.

Nagy Endre

Sümege

Izlésesen kiállított, gazdag tartalmú, sok illusztrációval ellátott könyvecskét adott ki a Veszprém megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala. A könyv részletesen ismerteti Sümege múltját és jelenét, foglalkozik a sümegei vár kialakulásával és a feltáró munkával. Panoráma rajz, túraleírások egészítik ki a több mint 100 oldalas könyvet. Az olvasó megismeri a könyvből az újonnan létesített környéki útjelzéseket és tanácsokat kap túráira. (Kapható: Balatonfüred, Postafiók 10.)

Társas kirándulások a természetjárás népszerűsítése érdekében

A Turistaházakat Kezelő Vállalat, nyári programjába vette csoportos kirándulások szervezését a kedvezményes hétfői vonatok és hajójáratok igénybevételével. Első kirándulását június 12-én Visegrádra vezette, ahol a résztvevők az újonnan feltárt Mátyás-palotát és a fellegrát tekintették meg, majd a nagyvilági kilátótoronyból élvezték a Dunazug Rörképét.

Tekintettel a visegrádi kirándulás szép sikerére, a vállalat azt július folyamán minden vasárnap megismétli. A csoportok mindenkor a 7 órai hajóval indulunk a Molotov tőről.

A visegrádi tanulmányi sétákon kívül július folyamán még a következő társas kirándulásokat is vezet a vállalat:

Július 3-án a zebegényi hétfői vonat-tal Törökmezőre;

Július 9-én hétfői vonattal Zebegénybe, Fonyódra és hajóval Badacsonyra.

Július 16-án Nagymarosról Törökmezőre és Zebegénybe.

Július 28-án a hétfői vonattal a Mátyás-palotára és Zebegénybe.

TAVASZI EMLÉKEK

A hűs reggelen vidáman, frissen gyülekeztünk, hogy régenvárt tavaszi jakabhegyi túránkra induljunk. Bizony nem volt meleg a viharkabát alatt még a pullover sem — amikor a hűvös, ÉD-i fekvésű őrögi völgyben kiszálltunk a buszból, Vezetőnk számbavette az útközben felszállottakat is és „seprűnek“ kijelölte Kovács Jolit, aki az elcsellengőket fogja összeszedni. Ezután elmagyarázta, hogy hol vagyunk és hogy utunk az Éger völgyön keresztül vezet majd fel a Jakabhegyre, a nyugati Mecsek legmagasabb, 602 méter magas kúpjára. Onnan a „Babás szerköveket“ fogjuk felkeresni és a pellérdi busszal jövünk este haza.

Ismerkedve, csevegvé indulunk el Magyarürög É-i végénél túránkra.

Bekanyarodunk a szomszédos Éger völgybe. Csobogó, üde patak mellé kerülünk. A lányok csakhamar észreveszik a koratavas szerény gyermekeit, a bokrok tövén megbúvó ibolyákat, csillagfürtöt, hunyort és odvas keltikét. A kis patakot többször keresztezve haladunk a feketetörzsű égerfák közt lassan, kényelmesen emelkedő talyigaúton. Jobbról elhagyjuk az Ikerforrás felől érkező, most tavasszal bővízű erecskét, hol a fotósok szeme rögtön észreveszi a fák közt megbúvó fotótémát és előkerülnek a fényképezőgépek. A völgy hűvössége lassan felenged és egy kis tisztáson megállunk, könnyíteni ruházatunkon. A Szuadó völgybe vezető elágazásnál utolér bennünket az egyik testvérszakosztály két tagja is és együtt megyünk tovább. A TTE által épített Farkas-

forrásnál van az első pihenők és kinek-kinek a reggeli, vagy a kiadós tízórai. Itt megtöltjük kulacsainkat is, mert most már a Jakabhegyre való felkapaszkodás következik — ott pedig lelkiismeretlen egyének teleszórta a kutat szeméttel — annak vize még nem iható. „Tankolás“ után még kitisztítjuk a forrás belső medencéjét a beléesett avartól, nehogy az odabent elposhadjon.

Keskeny ösvényen, éles metsződés oldalában kezdünk kapaszkodni felfelé. Vezetőnk az élen igen lassú menetűtemet diktál, hiszen új turázók is vannak köztünk, de legtöbbszörnek ez az első tavaszi túrája. Gyönyörű kis fenyves zöldmohás talaján vezet ösvényünk, majd a metsződés kiszélesedésével lomberdőbe jutunk, mely még alig rügyezik. Megkeressük a két kis forrást, melyből erecskénk táplálkozik — kitisztítjuk őket és úgy megyünk lassan tovább. Egyszerre csak három őzike ret-

ten meg láttunkra, majd rövid ráncsodálkozás után nagy szökellésekkel tűnnek el a fák közt.

A metsződés tetejére érve elérjük az illyr-korból származó három km hosszú és mai állapotában 3—4 méter magas földsáncot, melyet a valamikor itt élt illyr nép épített magának települése védelmére. Egy átvágáson vezető talyigaúton belülkerülünk, a földsánc által határolt területre. Itt már csaknem vízszintesen haladunk kétoldali virágszőnyeg közt. A sárga boglárka, a lilás és fehér odvas keltike virága előtűnik a zöldelő aljból és pompás illattal fűszerezi az üde levegőt és szemetgyönyörködtető látványt nyújt. Hamarosan beérkezünk a fennsík réjtjére, ahol a hajdani pálos kolostor romjainál

telepedünk. Kiderül, hogy csaknem mindnyájan ismét éhesek lettünk. Előkerülnek a hátizsákok, tarisznyák és ismét jóízű falatozásba kezdünk. A gyerekek és a fiatalabbak ebéd után labdázni és játszani kezdenek, mert itt van a hosszú pihenő és innen már majdnem mindig lefelé vezet majd az utunk. Legalább is vezetőnk így ígéri, neki pedig hitele van. Az ebéd utáni felhőnézést, vagy szunyókálást azonban nem engedi hosszúra nyúlni Sanyi bácsi, mert úgy mondja, hogy hideg még a tavaszi föld, csalóka a napsugár — könnyű még fel fázni, óvatosnak kell lennie még az edzett turistának is.

Először az István-kilátót keressük fel, mely az illyr földsánc tetején épült. Felkapaszkodunk a toronyba, hol bizony elkel a viharkabát, mert igen friss szellő borzolja a hajunkat. De a kilátás pazar és így a szellő senkit nem tud lekergetni a toronyból. Körben az egész

Mecsek látható — keletre a Zengő csúcsa és a Dobogó lapos teteje zárja le a láthatárt — észak felé messze a tolnai dombokig látni, de nyugat felé is messze szállhat tekintetünk a somogyi vidékre. Északkeletnek felfedezük új szocialista bányavárosunk, Komló pompás új bányászlakóházait a kőkönnyösi dombon. A Hegyháton pedig a kisebb-nagyobb falvaknak egész sora bújik meg. Délnek az Ormányság lapályán túl, a Dráva ezüstös csikja mögött a horvát-szlavon hegyek kékeszürke szalagja övezi a láthatárt.

Az István-kilátó után ismét szemetgyönyörködtető meglepetésben van részünk. Néhány percnyi út után — a Remetebarlang sziklaoduja mellett elhaladva — hirtelen hatalmas katlan meredek sziklájára vezetnek a kőlépcsők. A Zsongorkőn vagyunk, ahonnan a Mecsek egyik legpompásabb kilátása nyílik. Alattunk kb. 200 méter mélyen Cserkút és Kővágószőlős községek húzódnak a meredek letörés alján — messzebb pedig a horvát hegyekig szállhat tekintetünk. A monda szerint Zsongor

magyar vitéz arájával, Csillával együtt innen ugratott le lovával a mélységre az őt üldöző török háremőrök elől — amikor menyasszonyát a török basa fogságából kiszabadította. Inkább a halált választották a szerelmeseik, mint a becstelen fogságot.

Sokáig gyönyörködünk a szirtfokon, a szédítő mélység felett a lenyűgöző látványban. De múlik az idő és tovább kell indulnunk. Egy kis kerülő után meredek ösvényen leereszkedünk Kővágószőlős fölé, ahol a „Babás szerköveket” találjuk a hegyoldalban. Szerinte Európában ilyen nincs — egyedül a klobensteini földgúlák hasonlíthatók hozzájuk. Ezek a kőóriások az őshegység vulkánikus kvarcgörgetegeknek 10—15 méter magas maradványai, melyek a tenger öblének homokján összecementeződtek. A sziklák ilyen összecementeződése a kőóriások mindegyikének oldal falán teljesen felismerhető,

emberfejnyi kvarcgolyók vannak a barnásszürke vasoxidos, homokos finomabb anyagba beágyazva. Ezek a sziklák az idő pusztításának jobban ellent tudtak állni, mint az alattuk levő lazább összetételű rétegek. Így keletkezett a merész sziklasor a hegyoldalban. Különös formájuk miatt a nép „Babás szerköveknek” nevezte el őket. A monda szerint itt két szemközt haladó násznépet, hintóstul, vőfélyestül kővéváltoztatott a haragvó isten, mert azok büszkeségükben nem voltak hajlandók egymásnak a hegyoldali úton kitérni. A szerkövek neve pedig onnan származna, hogy a Jakabhegy őslakói e kövekből készítették szerszámaik egy részét — de elképzelhető az is, hogy a különös sziklaalakulatok egyes, szerszámokat utánozó különböző formákról kapták a „szerkövek” elnevezést.

A már alkonyodó tavaszi nap utolsó sugarait búcsúztatjuk a sziklasoron és leereszkedünk Kővágószőlősrre, ahol már az őstenger fenéktalajáról még egyszer visszatekintünk a katlan peremét alkotó Jakabhegy oldalaira,

túránk legszebb részére. Innen nem is látszik olyan félelmetesnek, mint fentről. De tudjuk, hogy ez csak innen látszik így, hiszen fent megdobogott a szívünk, midőn a meredek szikláról ide lenéztünk. Egy élményekben gazdag túra emlékeivel szállunk fel a pellérdi autóbuszra és nincs véleménykülönbség: érdemes volt eljönni!

Oppe Sándor dr.

Olvasóinkhoz

Lapunkat a júliusi számtól kezdődően bővebb terjedelemben, 20 oldalon jelentetjük meg. Számos olvasónk kívánságának teszünk ezzel eleget, melynek megoldásához az illetékes szervek nyújtottak segítséget.

A mi kérésünk viszont az, hogy olvasóink, a természetjáró szakosztályok tagjai fejtsenek ki még erőteljesebb propagandát lapunk terjesztése érdekében. A „Sportpropaganda” (Bp. VIII., Rákóczi út 57.) a sportegyesületek, szakosztályok részére előfizetési csekkeket küld. A szakosztályokban nem szervezett, természetkedvelő érdeklődők fenti címen kérhetnek előfizetési csekkeket.

★

Olvasd és terjeszd a TERMÉSZETJÁRÁS-t, amely a te lapod.

a „Karcolatok az OB fordulóihoz“ című cikkhez

Örömmel üdvözljük, hogy a „Természetjárás“ szerkesztősége helyet ad az OB versenyek megvitatásának. Feltétlenül helyes és szükséges is az új bajnoki rendszer versenyek megvitatása és megbírálása. Először is tanulunk belőle, másodsor pedig a versenybírók érzik a felelősséget abban a tekintetben is, hogy rendezvényük nyilvános vita tárgya. A hibák, mint eddig, nem merülnek a feledés homályába. Nem tartom azonban helyesnek, hogy a bírálókat aláírás nélkül jelennek meg, mert így nem állapítható meg, kinek a véleményét tükrözik. (Szerk. megj.: Az én hibám, hogy az aláírás a cikk végéről lemaradt.) Az OB versenyekhez fűzőt bírálatból nagyon kilátszott az a törekvés, hogy a 4. fordulót tüntesse fel, mint a rendezés mintapéldáját. Ezzel szembe kell állítanom a tényeket. A jó versenyrendezés ismerveinek tükrében az egyes fordulók az alábbi képet mutatják:

A verseny színvonalának megfelelő feladatok megadása tekintetében az 1., 2. és a 4. forduló megfelelt a követelményeknek. A 3. forduló nem azért nem felelt meg, mert rendezői a felsőfokú feladatokat nem ismerik (ez elfogult beállítás), hanem azért, mert rendezői azon, a véleményem szerint helytelen állásponton vannak, hogy aki jó versenyző, az a könnyebb feladatokat is jobban teljesíti, mint a gyengébb versenyző. Az OB-ban a szellemi és fizikai feladatokat is magas színvonalon kell megszabni. Ez az osztályozott bajnokság értelme.

A jó és félreérthetetlen (véletlenül, vagy tudatosan törbecsaló) utasítások tekintetében csak a 4. forduló ellen hangzott el kifogás. (C. éjjel: az indító állomás be nem jelölése.) A verseny „szellemi oldalát kidomborító feladatok“ helyett ez az emlék maradt meg a versenyzőkben.

A terepen történő helyes és pontos bemérések tekintetében az 1. és a 4. forduló vizsgázott rosszul. Az 1. fordulón a Lengyel bg. a 4. fordulón (B. éjjel) a kunyhó és a hegoryr véleményem szerint hibásan volt bejelölve.

A verseny jó vagy rossz voltának mutatója többek között a beadott és helytálló óvások száma is.

Forduló:	Rendezők:	óvások száma	
		beadott	elfogadott
1.	Mű. Haladás—Bástya	5	2
2.	Bp. Vörös Meteor—MAVAG	0	0
3.	UVATERV	3	2
4.	Bp. Törekvés—Pesti Törekvés	6	3

Mint újszerűséget tüntette fel a bíráló azt, hogy a 4. fordulón néhány órával a verseny után hivatalos eredmény hirdettek. Azt hiszem, hogy megelégedhetünk a keddi hivatalos eredményhirdetéssel, de az végleges legyen. Hiába hirdettek a verseny után akár azonnal hivatalos eredményt, ha az utóbb gyökeresen megváltozik, amint ez a 4. fordulón történt. Eddig csupán a 2. és 3. forduló volt olyan, ahol a helyszínen „csak“ gyorseredményt hirdettek, ez azonban végleges maradt.

Kifogásolható még, hogy a 4. forduló egyik ellenőrző bírálója nem volt kint a versenyen.

Megenlíti a cikk, hogy a 2. forduló versenybíróvága ... formális, de kötelező erejű követelmények betartása tekintetében nem mért egyforma mértékkel. Meggyőződésem, hogy a cikkíró ezt csak a tények kellő ismeretének hiányában állította, mert ilyen állítás sportszerűtlenség lenne. A cikkről szerint a Bp. Vörös Meteor egy másik Vörös Meteor sportkörrel szemben szigorúbb állásponton volt, mint a versenyben vetélytárs sportkör irányában. Ezt még a Vörös Meteor érdekek hivatalos és nem várt helyről érkező védelmének is felfoghattuk volna, ha a következő mondatban ügyetlenül el nem árulja, hogy tulajdonképpen mi fáj. Vállalhatta-e a versenybíró a felelősséget az adott időjárási körülmények között és egyébként is azért, hogy az OB versenykiírással ellentétben egy 19 éves aluli versenyzőt elenged a csapattal? Ha valami baleset történt volna az ifjúsági versenyzővel, akkor ki a felelős? Nyilván a versenybíró, mert szabálytalanul elindította. Eszerint világos, hogy nem adhattott engedélyt a koron aluli versenyző indítására.

Ami a Mű. Haladás térképének le nem adását illeti — nem felel meg a valóságnak. A rendezőség mulasztása volt, hogy a csapattól a verseny után azonnal nem vette el a térképet. A csapat azután a rendezőség által nyilvánosság előtt megszabott határidőn belül a térképet (az OTSB-ben Székely Miklósnak) átadta. Hiba és sportszerűtlen lett volna a rendezés mulasztása miatt a csapatot büntetni. Ha valaki a fenti két „formalitás“ közötti lényeges különbséget nem látja, annak valóban nehéz ezt megmagyarázni. Feltűnő, hogy a Mű. Haladáson kívül a Bástya csapata is (amely nem ért el előkelő helyezést) ugyanakkor adta le a térképet, ez azonban a cikk írójának nem fáj.

Mennyivel helyesebb lett volna a Vértes erdeinek vadonában, a későn hullott hóval borított avaron előkelő helyezési pontokat szerezni, mint az eredményt utólag fájlni.

Szász Károly
Bp. Vörös Meteor

A lap 1955 júniusi számának 13. oldalán „Karcolatok az OB fordulóról“ címmel megjelent cikkről, amely a bajnokság 2., 3. és 4. fordulójáról emlékezik meg, sajnos, mindent el lehet mondani, csak azt nem, hogy tárgyilagos, sportkört sovínizmustól mentes és helytálló. A cikk gúnyolódó, fölényes hangnemét átvehetünk, de ezt nem tesszük, mert célunk az, hogy ezzel a levéllel elvi vitát indítsunk a tájékoztató versenyek végleges, nemzetközi mértékű megüto rendezési irányelveinek lefektetésére.

A 2. és 4. forduló szembeállítva a 3. fordulóval a rendezésekben két elv ütközését tapasztalhattuk. A 3. forduló rendezése — elsősorban az éjszakai verseny során — a szabályzatnak azt a rendezését tartotta szem előtt, amelynek értelmében minden versenyző számára éjjel-nappali versenyen 6 órai pihenőidőt kell biztosítani. Eppen ezért az állomásokat könnyen megtalálható, a domborzat, vagy síkrajj jellegzetes pontjaira helyezte el, a postaládákat azonban a lehetőség szerint nehezen felfedezhető, pontos mérést kívánó s általában még a pesti csapatok számára sem ismert területeken tűzte ki. Ennek következtében az utolsó csapat is éjjel 1/2 h-ra a célba érkezett, így mindenki pihenhetett 6 órát. Meg kell jegyeznünk azt is, hogy a nehezen megtalálható pontokat csak igen kevés (2—3) csapat érintette.

A 2. és 4. forduló rendezése „nehéz“ versenytérpet igyekezett kitűzni. Az éjjeli szakaszon az állomásokat „zöld“ pontokra tette, amelyek domborzatilag nem voltak egykönnyen megtalálhatók, a 4. forduló rendezésében a Bp-i Törekvés rendezőgárdája pedig még ezeket az állomásokat is annyira eldugta, hogy azokat néha még 5 m távolságról sem lehet felfedezni. A 2. fordulón ilyenből nem származott még végzetes hátrány, azonban a 4. forduló B szakaszán 8 csapat, a C szakaszon 4 csapat bontási idő után érkezett célba, így a versenyzők közül sokan alvás nélkül indultak el a nappali versenyszakaszon. Ez pedig szabálysértés!

A fentiek előrebocsátása után próbáljuk meg tisztázni a „nehéz“ verseny, a „felsőfokú“ verseny fogalmát. Az OB eddigi rendezései során általánosnak kell venni azt az irányzatot, amely nehézként azt a versenyt tartja, ahol átlag 3—4000 hibapont szedhető össze s ahol minden csapat legalább 3—4 órát késik. Ennek érdekében az állomásokat nehezen megközelíthető, nehezen megtalálható, domborzatilag, síkrajjilag pontatlanul térképezett pontokon helyezik el, ahol — különösen éjszaka — az állomás dolgozni sem tud, mert több csapatnak az állomás környékén való kotrása esetén lámpát sem gyűjthet, nehogy felhívja magára a csapatok figyelmét. Ilyen állomáshelyezések esetén — éjszakai versenyen — nem lehet csodálkozni, ha a csapatok egy-egy állomáson csak későbből 100—600 hibapontot szednek össze. Véleményünk szerint ez a rendezési módszer helytelen, a „nehéz“, „felsőfokú“ versenynek nem az összegyűjtött hibapontok nagy száma a kritériuma.

Éjszakai versenyeknél az állomásokat jól látható pontokra kell helyezni, olyan pontokra, amelyek könnyen bemérhetők, könnyen megközelíthetők, ahol akár tüzet is gyűjthet az állomás, hogy a csapatok már messziről észrevehessék. A postaládákat azonban el lehet rejtetni, vagy legalábbis a postaládák egy részét. Amelyik csapat jól tud tájékozódni, az megkeresi és megtalálja a ládákat, amelyik nem tud jól tájékozódni, egyszerűen kihagyja s csak az állomásra siet be. Ezzel a rendezési módszerrel lehet csak biztosítani a versenyszabályzat 6 órai pihenésre vonatkozó előírását. Ilyen esetben gördülékeny lesz a verseny s a csapatok nem fognak a saját hibájukon kívül bontás után beérkezni a célba. A csapatok technikai tudása közötti különbség akkor is kidomborodik, ha az első helyezett összesen 100, a második helyezett 160 hibapontot kapott.

Itt felvetődik a kérdés: a bontási idő előírása mennyiben helyes. Véleményünk szerint elengedhetetlenül fontos, de nemcsak ennek előírása, hanem betartása is minden körülmények között. Csak akkor lehet éjszakai versenyeken az egyenlő feltételeket biztosítani, ha minden csapat sötétben teszi meg a teljes útvonalat. Viszont a cél bontásától kell függnie minden előző állomás bontási idejének s ezt a bontási időt be kell tartani. Sajnos, ezt az elvet — a napkezte után is elhúzódo számos versenyt tekintve — nem tartják be.

Az itt röviden elmondottak csak jelentéktelen hányadát képezik azoknak a problémáknak, amelyek a tájékoztató versenyek rendezése során felmerülhetnek. A jelenlegi versenyszabályzat elavult, sok új ötlet, elképzelés, új gyakorlat alakult ki az egyre nagyobb számban rendezett versenyek során. Eppen ezért az UVATERV Építők SK természetjáró szakosztálya egy új szabálytervezet javaslatot dolgozott ki. Hasznosnak tartanánk, ha a természetjáró versenyzést igazán szívügyüknek tekintő versenyzők tárgyilagos bírálatokkal, észrevételeikkel segítenék az új, nemzetközileg is helytálló versenyszabályzat megvalósítását. (Szerk. megj.: Szívesen adunk helyet a további, elvi síkon folyó vitának.)

Ujhelyi János
UVATERV Építők SK

Asokarcu BAKONY

Hatalmas dús erdők, sudár bükkfák összeboruló lombja, tövükben a rőt avaron játszik a besurranó napsugár. Üde tölgyek, mélyzöld fenyvesek, sűrű csalitok váltják egymást. Váratlanul smaragdzöld tisztás tárul eléd, amilyent talán sehol másutt nem láthatsz. Bódító illatok kábítanak, majd a sokkilométer hosszú nyílادékok hoznak vissza a valóságba. Hirtelen szűk völgybe térsz, ahol hatalmas sziklák között tör utat magának a víz.

Itt vagy a Bakonyban, hazánk egyik legnagyobb kiterjedésű és legváltozatosabb hegységében. Sok természetjárót megriaszt a nagy távolság és a szállás bizonytalansága. Hisz a Turistaházakat Kezelő Vállalatnak csak két háza van, a bakonybéli és a gézaházai. A Veszprém megyei természetjárók ebbe a helyzetbe nem nyugodtak bele és hosszas, szorgalmas munkával a kulcsos házak egész sorát létesítették. Ezek a házak lehetővé teszik 5—7 napos túra keretében a Bakony végigjárását háztól házig. Az alábbiakban erről adunk ismertetőt.

1. Induljunk meg Bodajkról a kék jelzésen a Gaja szurdokba. A Gaján tovább haladva Bakonycsernyétől délre 4 km-re találjuk Csiklingvárát. A bozotos várdombtól délre 250 méterre van az inotai Vasas által berendezett emeletes, volt Hamuház. Főzési lehetőséggel, 16—24 férőhely áll rendelkezésre. Közeli forrás található. A Bodajk—Tés kék jelzés a házhoz nyáron kerül bekötésre. Megközelíthető még Hétház pusztától (3 km), Csősz pt-től (3 km). Kulcs az Inotai Vasasnál. Innen Tés, Jásd, bakonynánai Gaja szurdok (Római Fürdő) Dudar érintésével Gézaházra mehetünk.

2. Vinye Sándor majortól a piros jelzésen megyünk a Hédoséren, Zabola erdőn keresztül a Kékhegy északi oldalában lévő Noszlopy Gáspár kulcsos házhoz, melyben 4 ágy, szalmazsákok, főzési lehetőség található. Víz 2 km-re, a ménesszállási lótenyésztő gazdaságból hozhatunk. Porvától is jöhetünk a zöld jelzésen, melyet a gazdaságnál hagyunk el és erdei úton érjük el a Zabola erdőben a piros jelzést. Kulcs a veszprémi Bátyánál, Tolbuchin u. 13. Egy másik kisebb épület is van a kulcsos ház mellett, amelyet a székesfehérvári Építők szakosztálya kezel. A piros jelzésen tovább mehetünk a Kőrishegyre; onnan a kék jelzésen Parajoson, vagy másik irányban kék, zöld jelzésen a Barátúton Bakonybélbe érünk.

3. A most készülő Bakonybél—Németbánya kék jelzésen, illetve útvonalon, Németbánya után Bakonyjákó érintésével a Bittva patak mentén haladunk a Köves patak betorkolásáig. Innen déli irányban megyünk a Szénégető völgyben 15 percet és elérjük az Ödönforrás mellett a Mánczhegy tövében lévő festői gerendaházat. Két szoba, konyha áll rendelkezésünkre. Kulcs a veszprémi Bátyánál és a pápai Spartakusznál. Elérhető a ház a Farkasgyepűtől délre folyó Köves patakon végig haladva (10 km). A háztól a Polányi hegyen át Magyarpolányba, Ajkarendekre, vagy Döbröntére megyünk.

4. Városlódtól, vagy Urkuttól a kék jelzésen (Urkuttól 1 óra), Nagyvázsontól a zöld jelzésen (2 1/2 óra) közelíthetjük meg a Kabhegyre vivő nagy nyílادékon a „Kinizsi Pál” menedékházat. A ház állandó üzemű, a helybeli vadőr családja gondozza. 17 ágy, szalmazsák áll rendelkezésre. Előzetes bejelentés alapján ellátás is kapható. Cím: ifj. Piriti András vadőr, up. Urkut. A Kabhegytől a kék jelzésen Nyírtó, Őcs, Monostorapáti felé, a zöld jelzésen Nagyvázsony, Zánka felé mehetünk.

5. A Kabhegytől vezető kék jelzésen Őcs, Taliándörögd érintésével mehetünk a Ráskó pusztai erdészházban létesített kulcsos házhoz. A Bondoróhegy északnyugati tövében létesített házban 14 hálóhely, takaró áll rendelkezésre. forrás a ház mellett. A házat Szijjártó Sándor erdész felesége kezeli. Ajánlatos az üzemeltető veszprémi Tőrekvest értesíteni az igénybevételről. A háztól a kék jelzésen Monostorapáti és a Csobánra mehetünk, vagy 50 perc alatt Kapolesra érünk, ahonnan autóbuszközlekedés van Nagyvázsony, Veszprém, illetve Tapolca, Keszthely felé.

Most nyílik meg Veszprémben is a turisztaszálló. Érdeklődni lehet az Idegenforgalmi Hivatalnál.

A Veszprém megyei természetjárók tovább fejlesztik hálózatukat. Folyamatban van már Németbányán, Tésen, a keszthelyi hegységben, Búdöskút pusztán hasonló jellegű házak megszerzése.

A Bakony útjelzéseiről a főbb vasútállomásokon (Veszprém, Porva—Csesznek, Zirc) elhelyezett tájékoztató táblák, a megyei Idegenforgalmi Hivatal, de szerkesztőségünk is szívesen ad felvilágosítást.

(Gáti, Kunsági felv.)

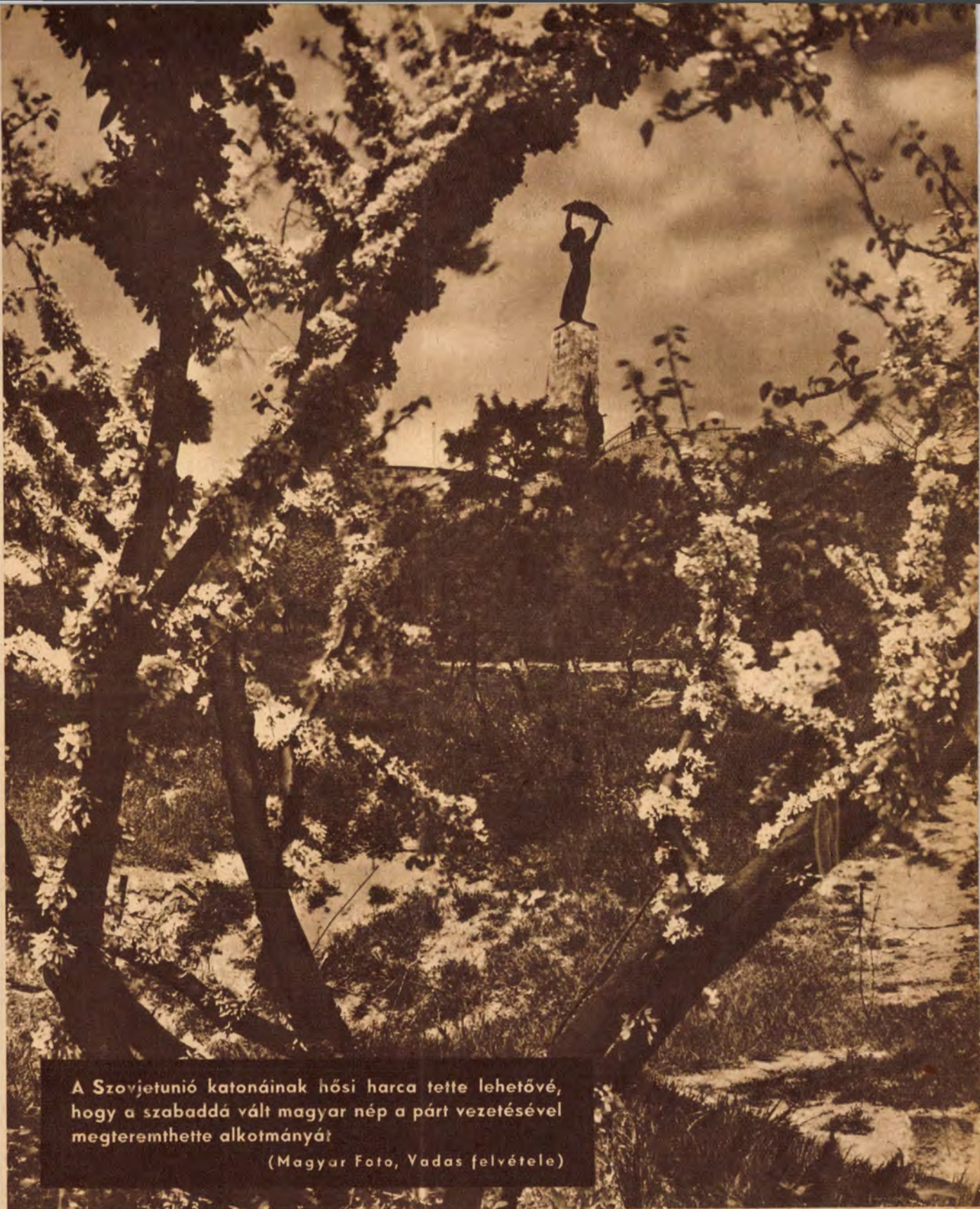
TERMÉSZETJÁRÁS

Megindult a nyári természetjárás. Kerékpárral sietnek munka végeztével a dolgozók a fürdőhelyekre, vagy a korareggeli, esti enyheséget kihasználva túroznak, napközben pedig a hűs patakok partján pihennek és a Dunában, vagy más folyóban fürdenek

(Pászthory, dr. József felvétele)

A Szovjetunió katonáinak hősi harca tette lehetővé,
hogy a szabaddá vált magyar nép a párt vezetésével
megteremthette alkotmányát

(Magyar Foto, Vadas felvétele)

ÜDVÖZÖLJÜK AZ ORSZÁGOS TERMÉSZETJÁRÓ TALÁLKOZÓNAP RÉSZVEVŐIT!

TERMÉSZETJÁRÁS

I. ÉVFOLYAM, 5. SZÁM

1955. AUGUSZTUS

ÁRA 3 FORINT

A Dolgozó Nép Alkotmánya

A Magyar Népköztársaság Alkotmánya biztosítja a dolgozóknak a pihenéshez és üdüléshez való jogát. E jogot a Magyar Népköztársaság a törvényes munkaidő, a fizetéses szabadság és a dolgozók üdülésének megszervezése útján valósítja meg.

Hat évvel ezelőtt iktatta törvénybe ezeket a jogokat a magyar nép országgyűlése. Mi, akik pihenőnapjainkon hétről hétre járjuk a hegyek-völgyek világát, hazánk gyönyörű tájait, mélyen át tudjuk érezni államunk gondoskodását.

Jól emlékezünk a kizsákmányoló rendszer idejére. A Pilis, Börzsöny, Cserhát, Bükk és a többi hegység legszebb turista útjai tilos táblákkal voltak teletűzdelve, ha betévedt oda a turista, esendőr faggatta, kísérté. Kedvelt vasárnapi szórakozásuk volt a turistákat gyötörni. De még ha szabadok lettek volna is az utak? Fizetett szabadsággal csak a munkavállalók elenyésző kisebbsége rendelkezett. A munkanélküliség, az alacsony kereset erősen korlátozta a lehetőségeket. Megtörtént nem egyszer, hogy a turistáink egy darab kenyérrel, szalonnával vágtak neki a többnapos túrának és az élelmet csak a fákról szerzett gyümölcs egészítette ki. Igen sokan nyáron a 87-es villamos újpesti végállomásától indultak a gödi „Fészekbe”, hogy a vasúti költséget megtakarítsák. Kispestiek, kőbányaiak az újpesti hídtól indultak pilisi túráikra, mert így csak a villamosköltség terhelte az üres zsebeket.

A felszabadulás elsöpörte a tilos táblákat, ma hazánk bármelyik területe szabadon felkereshető, engedéllyel a rezervátumokon is járhatunk. Hegyvi-

déink falvait autóbusz vonalakon közelíthetjük meg és nem kell többé fáradságos, poros országutakon órákat poroszkálni. A hétfégi 33%-os kedvezményű menettértillyen kívül nyáron 66-, a többi hónapokban 50%-os kedvezményű IBUSZ vonatokon utazhatunk. A túrázást megkönnyítik a Budai hegyek, Pilis, Börzsöny, Mátra, Bükk hegységek úti-kalauzai, ez évben még megjelenik a Balatonfelvidék, Bakony kalauza. A turistajellegű könyvek kiadása olyan ütemben folyik, hogy hamarosan túlszárnyaljuk a felszabadulás előtt évtizedek alatt kiadott könyvek számát. Ismét megjelenik lapunk, a TERMÉSZETJÁRÁS. Jövő év elején kiadásra kerülnek az új turista térképek. A turistaházakat központilag irányítják és kormányzatunk jelentős beruházásokkal biztosítja rendszeres bővítésüket.

Megnövekedtek tehát a természetjárás lehetőségei és élnünk is kell az Alkotmány adta jogokkal. Minél több munkatársunkat kell megismertetnünk a természetjárás szépségeivel; erőt, egészséget, felüdülést, ismereteket nyújtó sportunkkal.

Vannak problémáink is. Ezekről lapunk hasábjain, a szövetségi megbeszéléseken adunk hangot. Alkalmat ad erre ez évi nagy találkozónk is a Bükkben. Alkotmányunk évfordulóján.

Az Alkotmányban lefektetett jogok, pártunk határozata a természetjárás tömegesítéséről olyan fegyver kezünkben, melyet alkalmazva hamarosan minden eddigi számot felülmúló tömegek járják majd a felszabadult ország turista útjait.

A szabad haza derűs vidám ifjúsága. Csepeli fiatalok a Bélkőn

(Vermes felv.)

ORSZÁGOS TERMÉSZETJÁRÓ TALÁLKOZÓ

A magyar természetjárók nagy találkozója, 1955. augusztus 21-én, az előzetes tájékoztatástól eltérően, nem a disznóskúti DIMÁVAG üdülönél, hanem a Jávorkút-nál levő réten lesz.

Az Országos Testnevelési és Sportbizottság a Találkozó-nap céljával az ország minden részéből ideseregülő természetjáróknak baráti találkozóját tervezi. A természetjárók kötetlen formában elbeszélgethetnek egymással, megismerhetik a különböző vidékek természetjáró szakosztályainak munkáját és életét, kicserélhetik tapasztalataikat. Jöjjenek létre új baráti kapcsolatok s ezen keresztül a szakosztályok közötti szorosabb együttműködés, amely a természetjárók tömegeinek nagyobb egységét és erejét jelentsé a jövőben. Jelentsé a szervezett természetjárás tömegesítését, újabb és újabb dolgozók bevonását a sportéletbe a természetjáró-sport vonalán.

Helyesnek látnók éppen ezért, ha a szakosztályok túrázó csoportjai 21-én már a kora délelőtti órákban megérkezzenek a Találkozó színhelyére, a Bükk hegység egyik legszebb részén fekvő Jávorkúthoz, amely a múltban — mint az akkori reakciós, népellenes kormány vezetőinek vadászterülete — szigorúan tilos volt a természetjárók előtt.

★

A hivatalos program pontosan 11 órakor kezdődik, az Országos Testnevelési és Sportbizottság küldöttjének üdvözlő szavával.

A Találkozó-nap alkalmával, az IBUSZ — az OTSB felkérésére — nagykedvezményű különvonatot indít 19-én délután Budapestről Miskolc—Lillafüred—Garadnára. A szerelvény egyik része Füzesabonytól Eger—Szilvásvárad vonalon közelíti meg a Bükk hegységet. Visszafelé a teljes sze-

relvény, 21-én a késő délutáni órákban indul Miskolcra Budapestre.

Az éjszakai szálláshelyek biztosítása a bükki turistaházakban, erdészeti munkásszállásokon és a helybeli iskolákban levő diáktáborokban történt.

A szálláshelyek jobb megközelítése érdekében 19-én este az erdei vasutak szerelvényei Miskolc—Garadna, illetve Miskolc—Lillafüred-felsőáradó, valamint Felnémet—Felsőtárkány—Varró-házig közlekednek.

Augusztus 21-én a visszautazás megkönnyítése érdekében, a LAEV szerelvényei Garadnáról és Lillafüredről, valamint a MKV autóbusszai Lillafüredről különjáratokban közlekednek. A menetrendet a rendezőség a Találkozó színhelyén ismerteti.

A Találkozó résztvevői, ételmezésükről elsősorban a magukkal hozott ételkészletekkel gondoskodjanak. A turistaházak ez alkalommal étellel és itallal fokozottabban felkészülve várják a természetjárókat. A Jávorkúton hűtők, valamint hideg és meleg büffé áll majd rendelkezésre.

A Találkozó színhelyén alkalmi postahivatal működik.

A Országos Természetjáró Találkozó-napon részt venni kívánók e szándékukat a természetjáró szakosztályoknak jelentésük be. A szállásjegyek és a kedvezményes vonatjegyek a sportegyesületek országos elnökségei mellett működő társadalmi természetjáró szakbizottságok útján igényelhetők az OTSB-től.

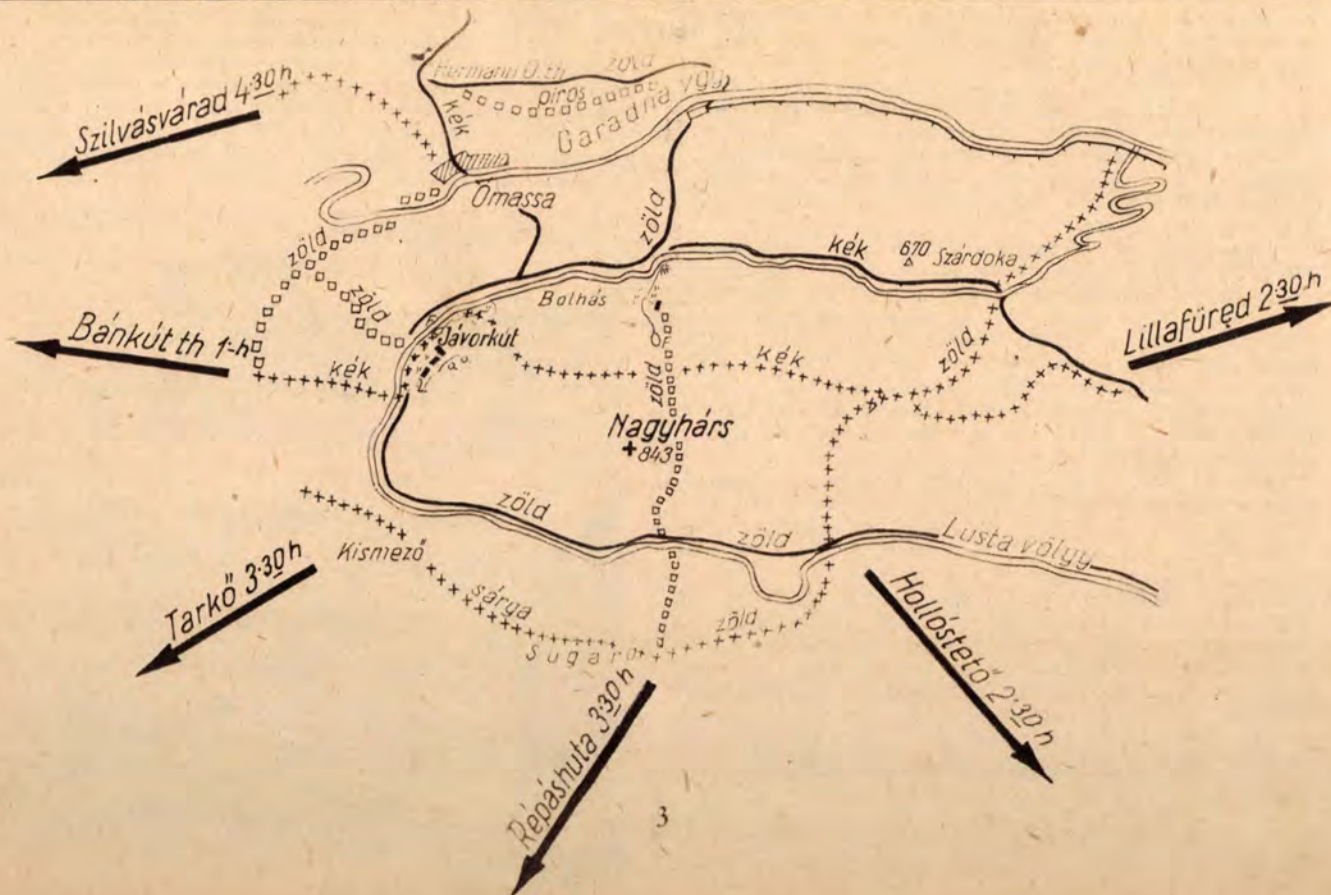
★

Közöljük, hogy az Országos Természetjáró Találkozó-nap alkalmával, 1955. augusztus 20-án, a TÖREKVÉS SE Közpüskén, a VÖRÖS METEOR SE pedig a Bánkúti turistaháznál rendezti hagyományos évi természetjáró-találkozóját.

★

Felhívjuk a Találkozó-nap alkalmával a Bükkben túrázókat, hogy a pihenőhelyek, utak és szállások tisztaságára fokozottan ügyeljenek. Tűzet csak az erre kijelölt, illetve engedélyezett helyen szabad rakni s azt távozás előtt gondosan el kell oltani. A túravezetők és a szakosztály funkcionáriusok biztosítsák a résztvevők sportszerű viselkedését.

Legyen az országos természetjáró találkozó-nap eredményes lépés a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége 1954 decemberi, a magyar sportra vonatkozó határozata végrehajtásának útján!

H Bükk.

Írta: Koloskovszky Lajos.

Kolacskovszky Lajos, a munkásturista mozgalom ismert alakja volt. Színes, izes előadásait, cikkeit a nép, a naza szeretete hatotta át. Szenvedélyesen gyűlölte az elnyomókat és harcolt a szabadságért. Apja, a vidéki néptanító is baloldali nézeteket vallott, amelyeket a fiatal Kolacskovszky magába szívott, egyetemi hallgató korában már a Kommunista Klávtányt tanulmányozta. A szociáldemokrata párt tagja lett 1918-ban és a Tanácsköztársaság idején Heves megye első „vörös” alispánja. A fehér terror uralomra jutása után tíz társával halálra ítélték. Bűne az volt, hogy hirdette az igazságot. Három évet töltött súlyos betegben az ország különböző börtöneiben és internálótáborokban. Talán betegsége mentette meg őt a kivégzéstől. Bár Heves megye minden közösségéből kitiltották, de nem szűnt meg harcolni elvéért. Budapesti, Szegeden folytatta munkáját. Titokban azonban vissza-visszatért Egerbe és társaival sok túrát tett a környéken. A hegységet úgy ismerte, mint a tenyerét. De nemcsak a turistautakon igazodott el tökéletes biztonsággal, hanem ismerte a szabadságot váró elnyomott nép mondát, enekét. A régi munkásturisták szívükbe zárták örökké derűs, a jövőben bizó alakját.

A felszabadulás másnapján belépett a Kommunista Pártba és életét végigkísérő betegsége dacára fiatalos lelkesedéssel vetette bele magát a munkába. A kiváló tudósnak, kormányzatunk megbízást adott, hogy írja meg Eger történelmi küzdelmeit a nép szájhagyománya alapján. Ezt a munkáját, sajnos, nem tudta befejezni, mert 1954. január 4-én, 63 éves korában elragadta őt a kérelhetetlen halál.

Hatalmas irodalmi hagyatékából lapunkban többet folyamatosan közlünk.

★

A Bükk a másodrangú területek közé számított. Alig 20–25 esztendeje, hogy felkeresik a turisták, ámbar csak úgy immel-ámmal. A favorit a Mátra. Merthogy két legmagasabb csúcsával bejutott az ország cimerébe.

Pedig egy hegyvidék értékét nem 1–2 csúcs magassága, de a magas csúcsok száma határozza meg. Elődeink ily értelemben döntöttek, midőn a Magas-Tátrával szemben a Fogarasi-havasok elsőbbségét vitatták.

Ezer méteren felül emelkedő csúcsa, igaz, nincs a Bükknek, bár a Mátrának is csak egy van, de ha a kilencszázon túliakra vagyunk figyelemmel, akkor a Bükköt illeti a palma. Merthogy a Mátrában mindössze öt csúcs van, amelyek túlemlkedik a 900 méteren, már meg a Bükkben több mint húsz.

No meg kiterjedés dolgában is különb ám a Bükk, mint a Mátra, úgy, hogy a turista napokon át járhatja gyönyörűséggel, egyúttal haszonnal.

Három főbejárata van a Bükknek. Egyik mindjárt a diósgyőri regényes várarom mögött nyílik a Szinva folyása ellenében. A Puszkaporos és a Molnárszikla összeszőgelése alkotja.

Ahogy aztán a sziklafalak jobbra-balra visszalépnek mellőlük, kitérül előttünk az ország egyik legbájosabb völgykatalana: Alsóhámor fehér házaival és templomával; talpán egy nagy buja kaszálóval; a műút ettől jobbra húzódik egy szikla kiugráson úgyszólván átütött, kurta alagúttal; e háttérben a smaragdzöld tó foglal helyet a kacsalábon forgó tündérvárral, már mint a Palotaszállalóval, a Szinva pedig zúgva, tajtékozva, hatalmas vízeséssel omlik alá a völgy talpára. Az egészet gyönyörű lomberdő keretezi.

Tudós és költő tolla, egymással vetélkedve, magasztalja a völgy szépségét. A tudós nem kisebb ember, mint Hermann Ottó, aki élete alkonyán ide vonult vissza regpihenni, itt is temették el. A költő pedig a lantosok antosa: Petőfi.

A háromi völgyet Petőfi éppen száz évvel ezelőtt, 1847. július 8-án kereste fel. „Ez ismét szép napja volt életemnek” — írja az útirajzokban —, „nagyon szép. A természettel mulattam az én legkedvesebb barátommal, kinek semmi titka sincs előttem. ... Az ember itt, a Szinva partján azt gondolja, hogy legalább is Helvé-

ciában van. S hogy semmi se hiányozzék a természet barlangot is helyezett a völgybe, még pedig csepegő barlangot... Egész délután itt mulattunk, késő este érkezünk haza és különösen elfáradva a kéjtől. Akár hiszed, barátom, akár nem, de engem is jobban megvisel a lelki élvezet mint a testi fáradozás. Talán azért is irtam le ily bágyadtan a szép napomat.”

Petőfi az Anna-barlangot látta. Hátha még a Sz. István-barlangot láthatta volna! Ezt az elsőrangú természeti látványosságot az erdőkincstár 1913-ban tárta fel. Három csarnokból, ugyanennyi teremből, két kürtőből, egy nagy hasadékból és zombolyokból áll, s kiterjedése kb. 300 m. A manók, akik az alvilágot látják, aeonok óta dolgoznak ezen a barlangon. Oltárokat, obeliszket, merész oszlopokat emelnek benne, cseppkövekből persze, csinálnak aztán garádicsokat, pompás pihenőpadokat is. A cseppkövek és mészkristályok néhol oly zsúfoltan jönnek elő, hogy a villanyfényben ragyogó sok cifraság miatt szinte azt gondolja a turista, hogy egy óriási gyémánt belsejében vizsgálódik.

A Bükk Eger felőli másik főbejárata szépség dolgában alig valamivel marad mögötte a színvaszoros kapunak. Ahogy jobb kézt elmellőzzük a felsőtárkányi halasztavat, kékesszürke márványbarlangos sziklák közt jutunk ki a Barátrétre. Athatlan sűrű erdőszeg fogja körül a rétet, aljában mogyorócserejéssel. Mély csend a tájon. Igazi „Nyugalom völgye” ez: Vatlir refrigerű. Így nevezték el ugyanis hajdani megszállói, a néma barátok, akiknek csak a „Memento mori” szólas volt megengedve, mikor egymással találkozottak. Kolostorukat a török még Eger ostroma előtt feldúlta. Azért a múlt máig kísért! Öreg éjszakának idején fejetlen rémalak vonul végig a völgyön, láthatón, láncot csörgetve. A palócok tudni vélik, hogy a kísértet a hazajáró karthauzi barát, aki — miként Sz. Dénes — hóna alatt hordja a fejét.

A Löknek a Barátréről kiinduló hosszú vadregényes völgye a Tarkó alatt, az Imókönél ér véget.

Egyetlen, egyenesre hasított sziklabérc az Imókö, kékesszürke mészkőből tömören megépítve; alján nyílik a híres időszaki forrás. Hónapok, néha évek elmúlnak, s a forrás hallgat, akár a csuka: egyszer aztán elkezd nyugtalanodni: a sárkány, amely az üregben vackol mérgeesen hányja-veti magát, nyilván a sár miatt, ami

Egri várrészlet, háttérben Gárdonyi sirja

hozza a mészke ezernyi-ezer likacsán át szüremkedik be. A különben száraz forrásüreg nagy éjszakáján naponként erősödő zúgás, csobogás, morajlás hangjal emlének át: végül is színg telik a gyötrelmek serlege, a hegy gyomra kiürül, s a forrásvíz, mint kész patak, szilaj kedvvel rohan alá a szakadékba, s onnan tovább a Lök völgyébe, gíz-gáz, gyökereket, gyermekfej nagyságú köveket ragadva magával. Erre a tüneményre mondja a palóc: „Megindult az Imókö”.

Egyébiránt az Imókö, mint a neve megvallja, kialudt pogányoltár (Imókö = Imakö), valaha csakolyan szent hegye a pogány magyarságnak, mint az Oltárkövek a Bórsönyben, illetve a Kerteskő a Bakony szívében.

A hegység harmadik nagykapuja rögtön Szilvásváradnál a Szalajka völgy bejáratán. Az itteni halastavakon, a Selyemréten, s a Bán pompás vízesésén túl a Bükk öregje, már mint az Istállóskő erőse, mint rémes ősznya magaslik fel a zuzmószakálás rengetegből. A Bán ennek a hegyóriásnak a tövében fakad, s mindjárt a forrás fölött nyílik a híres istállóskői-barlang. Itt valamikor, bizony még az ántivilágban kannibáli lakomákat rendeztek az őslakók. Fazekekban főzték a gyermekhúst. Az ősi tűzhelyet 1927-ben találták meg, s beszéltették a miskolci múzeumba. Kik voltak az emberevők? Milyen nációhoz tartoztak? Arról bizony kö, írás nem beszél. De az egyik cserépbekarcolva a horogkereszt látható; a kannibálok tehát gyaníthatólag az európai árnjak előfutárai.

Sok, igen sok érdekessége van a Bükknek, fő nevezetessége mégis a fennsík. A turistautak mind idevezetnek. Hossza 16 km, szélessége 4–6 km; magassága 600–900 m közt változik. Félkaréjban a fellegrvár párkányán ülnek a hegység kövé vált óriásai: a Bálvány, az Istállóskő, az Ördöghegy, az Örkő, a Peskő, a Tarkó, a Háromkő stb.; sziklás oldalakon több helyen jókora üregek tátongnak.

Az északi oldal híres kilátópontja az Örvénykö. Megborzad, aki a meredeken aláeső sziklatömbörről megpróbál egyenesen alánézni. Az innen nyíló panoráma azonban nagyszerűségével még a költőkirály Jókait is megbabonázta. Tordonán való kényeszerű lappangása idején 1849 szomorú őszén, kedvenc foglalatosságai közé tartozott az Örvénykö vagy — mint ő nevezi — a Pogányoltárra való kirándulás. Tiszta időben, ősszel kivált, innen, akár Bálványról, egyrészt a Magas-Tátráig; másrészt a selmeci Szittnyáig terjed a kilátás.

Magán a fennsíkon óriási dolinák, vagyis karsztos berogyások láthatók lépten-nyomon, s ahol ezek felsorakoznak, ott mindenütt végeszakadatlan sziklafolyosók húzódnak a föld alatt. A fennsík Sebesnek nevezett részén a csermelyek bujócskát játszanak, mert alig pár száz méternyre eredési helyüktől újra befürjék magukat a hegybe, s már csak a lábánál jönnek elő ismét, de mint bővizű patakok.

A tömérdék dolina, víznyelő, barlang, búvópatak miatt csupa lik-luk a fennsík belseje, azért találóan hasonlítják a fennsíkot holmi megkövesedett, óriási szivacsához.

Amúgy pedig egyetlen óriási erdőség a fellegrvár; ember csak annyi lakik ott, amennyit Ádám láthatott nőtlen korában. A szarvasok és a vaddisznók, ha álmodoznak, hát ilyennek álmodják a paradicsomot. Elmény látogatába menni a vadonhoz. Bizonyosan van olyan elmény, mintha külföldi utazásaink során megnézzük a Prátert, a Hradzint, vagy a Sz. Márk teret. De persze ehhez turistának, igazi természetbarátnak kell lenni.

A szarvas csordákban legel; a század elején volt úgy, hogy 200–250 bika bögött egyszerre ősszel a szilvási erdőn. És, ha tán kevés a bika valahol, az erdész is szívesen szolgál a bögéssel.

Somassa egri érsekkel történt. Titkárjával kiment Felsőtárkányba, hogy végighallgasson egy szarvasbögést. De mert száraz volt az ősz, a bögés elmaradt. A főerdész, boldogult Gesztes Lajos mégis megoldotta a dolgot. Simon nevű vadórének titkon megadta az utasítást, hogy honnan, melyik bércről kezdje a bögést, s ő majd a vele szemközi bércről válaszol; lassan közelednek egymáshoz, összerobbannak, csattognak, már ahogy a viaskodó szerelmes bikák szoktak.

Az előadás oly jól sikerült, hogy érsek úr őminenciája a legjobb hangulatban búcsúzott, sőt kilátásba helyezte, hogy jövőre is eljön végigélevezni ezt a felséges koncertet.

Nagyuraink a hegység magva körül kiemelkedő rohammentes sziklákra telepítették várkastélyaikát. Az erős falakat persze rég megrágtá az idő vasfoga; baglyok, bőregerek árendálják a romtanyákat; a félig beomlott alagutakat rossz hírű kisértetek tartják megszállva. Pedig a diósgyőri várkastély valaha a királyok mulatóhelye; Szarvaskö várába az egri püspökök, a cserépbek a Rozgonyiak, Nyáryak jártak el szórakozni, madarászni, a dédesi és az upponyi kir. várakban bölényvadászok tanyáztak.

A szegénységnek persze nem sok oka van ezekre örömmel gondolni. Híz jobbágyok vére, verejtéke öntözte a várbeli jólét gyökereit. Azért aztán nem a pán-célos vitézek, nem a koronás vadászok az idevalósi néphagyományok hősei, hanem a szegénylegények, már mint Suba Miska, Jáger Jóska, Kádár Miska, Barna Simon stb., akik sokat vétettek ugyan a földesurak ellen, hisz egész nyájukat elhajtottak tőlük, de a szegényt nem bántották, sőt pártolták. Az erdő volt a szeretőjük, édesanyjuk az éjszaka. Az erdő megcsalta néha őket, az éjszaka soha. A betyárok sereghajtója, Vidróczki Márton; egykori tanyahelye a Solyomkúti-barlang Omassa határában. A betyárvilág romantikája úgy átszővi-fonja a nép lelkét, hogy a palóc még nem régen, ha egy tagbászakadt, csinos férfit meglátott, biz azt betyárnak, szegénylegénynek szánta.

Íme a disznósdí példa! A kisbíró, már mint Pápira Esvány az eset hőse.

A község előljárósága a hetvenes évek végén megrendelte a falu háza részére a Tisza-kabinet csoportképét. A képet nagy ünnepség keretében helyezték el a tanácsteremben. A község szétoszlása után megkérdezte a segédjegyző Papira Esványt:

— No, atyus, mit szól kend a képhez?

A kisbíró, hosszú botjára támaszkodva, nézi hosszasan, figyelmesen, nagyot szí a pipáján és így felel:

— Hát csak annyit mondok hozzá, hogy fájtn betyárok.

De ha mind el akarná sorolni az ember, amit a Bükkkel kapcsolatban elmondani érdemes, akkor bizony hosszúra nyúlnék az előadás, akár a szentivánéji ének. Azért hát legjobb a Bükköt a helyszínen tanulmányozni, nem az íráson keresztül. Az újhuta, a bánkúti és a várkúti menedékházak, a tardostetői védőkunyhó egyformán alkalmas kiindulópontok turisták, illetve sielők számára. És ha fürödni szóttyan kedve a turistáknak, rendelkezésére állanak a diósgyőri, a görömböly-tapolcai, a kécsi és az egri melegfürdők, illetve uszodák. Mert a Bükk nyájas hegység, igyekszik kielégíteni minden turista-igényt.

Útban a Jávorkút felé

(Kunsági felv.)

KÁNIKULA A MECSEKBE

— Ezt már nem lehet sokáig kibírni, hangzik ismételtén az OTSB által indított különvonaton. Hát bizony kicsit melegcske van, ez vitathatatlan. Ezt állapítja meg az étszolgálat is, amelynek minden tartaléka kimerül és utközben kell pótlásról gondoskodnia.

— Csak már jönne az IBUSZ-vonat, sóhajtoznak a pécsiek. Nem kisebb a hőség és izgalom Pécssett sem. Hosszú hetek lázas, tevékeny munkájának utolsó órához értek el a derék pécsi természetjárók.

A pécsi Básiya Béke-vándordíjas versenye kerül lebonyolításra, erre érkeznek Ozdáról, Ceglédre, Szolnokról, Veszprémből, Egerből, Budapestről és még számtalan helyről a vegyes csapatok, hogy összemérjék erejüket, tudásukat. Rajtuk kívül sokszáz természetjáró, kiránduló elhelyezéséről, túráprogramjáról kellett gondoskodni.

Végre feltűnik a várva-várt vonat és mint folyam a tengerbe, ömlik a rengeteg nép az állomás előtti téren át.

Az ismerősök, barátok sora úgy áll ott, mint a Babás szerkövek... pszt, a verseny útvonala titkos!

A versenyzők hamarosan a városi tanácsház dísztermében ülnek, ahol a sorsolás folyik és megkapják a tájékoztatást. Riadtak a tekintetek, amikor Oppe sporttárs bejelent, hogy az első csoport $\frac{1}{3}$ -kor indul a rajthoz. — Mikor alszunk? Dehát kell a korai kezdés, mert mintegy 40 csapat indul a kétszakasos versenyen.

Vannak, akik még kevesebbet alszanak, ezek az állomásbírák és a versenybírók tagjai. Éjfél után indul az autóbussz Kővágószőlőre, ahol egy szénapajtában nyílik alkalom rövid pihenésre. Fél háromkor már ebresztő és a hátizsákok mellé ki székeket, ki asztalt, vagy padot nyalából fel, hogy az indító és célállomás berendezése is teljes legyen. Nagy megkönnyebbüléssel fogadja az együttes, hogy söröshordókat nem kell vinni.

Míntha nem is lenne kora hajnal, olyan meleg van. Vésztjóslóan integetnek a Zsongorkó, Babás szerkövek a meredek oldalon. Versenyző, itt ma alaposan megizzadsz! Hát meg is izzadt mindenki. Tűz a nap, míntha minden forróságát ezen a napon akarná kiizzadni. Mäskor talán sokan lefitymálnák a cél mellett kis medencét, a maga erősen langyos vizével, de most, mint sivatagban az oázis, olyan felüdülést ad.

Tűz napon dolgoznak a célbírák

A Jakabhegy tisztása a modern romokkal

Célbaérkezés után, a napon felsorakoztatott hátizsákokból hamar előkerül az elemózsia és az árnyékban őrzött frissítő ital. Később a pécsi színművészek kiváló műsora feledtet minden fáradtságot.

De térjünk csak vissza Pécsre. Vasárnap reggel népes turista csoportok gyülekeznek a Széchenyi téren. Innen, valamint a dömörkapui turistaházból indulnak hosszabb-rövidebb túrákra a vonattal érkezett vendégek. Van olyan csoport, amelyik a Misinatető környékét járja, mások a Jakabhegyen át a verseny céljához mennek, vagy onnan jönnek Pécsre. Akad egy bátor 12 tagú csoport, amelyik fittyet hányva a pokoli hőségnek, megteszi a Dömörkapu—Jakabhegy—Pécs útvonalat.

Van tehát bőven élmény, tömeges túrázás, népes tájékozdási verseny. Dicséret illeti a pécsi természetjárókat, akik gondos munkával bonyolítják le a sokrétű rendezvényt.

Egy kis személyes élmény, hogy úgy mondjam tapasztalat még ide kívánczok. A rendkívüli meleg, a Misinatetőn mért 30° indokolja, hogy minden iható folyadék kevésnek bizonyul. De azt viszont nem tudom megérteni, hogy bár ott állnak a szódásüvegek, a szomjas természetjárók nem jutnak hozzá. — „Csak borhoz adhatjuk, mondja a gondnok.” Hatéves kis lány kér egy pohár szódát és kap egy kis „itókát”. Egyik mama három éves kisgyermekének kér vizet, de csak sör és bor áll rendelkezésre. Illetve vehet bort és mellé kaphat szódát. Talán szoktassuk gyermekeinket szeszes italra? A gyerek tanulékony, hamar rájár a szája, hogy: „Anyu, kérek még egy pohár Mecsekit.”

Egy javaslat is érkezett hozzám, hogy a turistaházakban vegyék figyelembe a testméreteket is. Ugyanis volt olyan sporttárs, aki hosszában, mások szélességben hőttek ki a meglévő ágyakat. Azt hiszem ez egyelőre mellőzhető szempont. Esetleg majd a jövőben lehetne berendezni egy „különleges testméretek” turistaházát.

Vasárnap délután egymást követve érkeznek az eltikkadt vándorok a lezárt ablakú, jól „fűtött” vasúti kocsikba. Még egy utolsó mosdás, vízivás, kulacsok feltöltése, magasra emelkedik az indítótárcsa, még egy kézzszorítás pécsi barátainkkal és roboqva indulunk hazafelé. Vizontlátásra pécsiek és többi turistatársaink augusztus 21-én az Országos Találkozó!

János kilátó a Tubesen

Kajakokkal a Tiszán

Az, aki az ország természeti szépségeit akarja megismerni, nem hagyhatja figyelmen kívül a folyók által nyújtott lehetőségeket sem, amelyek mint érhálózat szövik be az országot és rövid idő alatt nagy távolságokat lehet bejárni rajtuk. Azoknak a figyelmét, akik a nyári hónapokban felcserélik a bakancsot és a hátizsákot a vízi élet szépségeivel, szeretném ezen cikk keretében felhívni egy szép mozgó nyári tábor lehetőségeire.

A gondolat akkor fogamzott meg, amikor eljött az ideje a nyári szabadságnak és felvetődött a kérdés, hová menjünk? Mivel a Duna magyar szakasza, a Sió, a Balaton, a Zala, a Rába ismeretek voltak már előttünk, elhatároztuk, felkeressük a Tiszát. Megkezdődött a tervezés és a különböző problémák megoldása, hogyan visszük a kajakokat a Tiszára, hogy ne kerüljön sokba a szállítás, és ezen kívül sértetlenül érjen a rendeltetési helyére. Hová viteszük, hogy lehetőleg közel legyen a vízhez az állomás. Elővettük a térképet és abban állapodtunk meg, hogy vonattal gyorsárúként feladjuk a kajakokat Csengerbe, a román határállomásra és a Szamoson lejuthatunk a Tiszára. Így is történt, legyőzve a vasúti bürokráciát, a kajakokat négy nappal indulásunk előtt feladtuk, hogy mire odaérünk, a helyszínen legyenek. Végre eljött az indulás napja, elindultunk a kajakok után Csengerbe, kissé aggódva, nem történt-e szállítás közben valami bajuk. Ez az aggodalom a helyszínen elmúlt, amikor épségben megpillantottuk kajakjainkat. Elkkor kezdődött el az a csodálatos élményben gazdag két hét, melynek végállomása Szolnok volt. A kajakokat és a csomagokat kivittük a szamospartra, mely az állomástól tíz percre van és örömmel tapasztaltuk, hogy noha a Szamos nyári alacsony vízállással rendelkezett, bőven volt benne víz és elég sebesen folyt. Míg a felszerelést elhelyeztük a kajakokban, odasereglett a falu apraja-nagyja és különböző kérdésekkel árasztottak el minket.

Elindultunk és a gyorsan folyó víz segítségével csak úgy suhantunk a kanyarokkal tarkított meredek, zátonyos partok között. Még aznap majdnem leértünk a Szamos torkolatához. A Petőfi állt megírt kurta kocsmá már régen nem rúg ki a Szamosra, de azért egy-két pihenő kompot, melyet itten hidasnak neveznek, még látunk. Másnap kora reggel indultunk, mert sarkalt a vágy, hogy mielőbb megpillanthassuk az oly sokszor megénekelte „álmódú tiszapartot”. Mikor a Szamos torkolatánál megpillantottuk a Tisza festői szépségét, a Szamos zavaros vize után azt a kristálytiszta vizet, melyen keresztül fenékgig leláttunk és a halak suhanását messzire követhettük, valóban azt a látszatot keltette, mintha álmódúnak mindezt. A csend és mozdulatlanság, a tökéletes nyugalom kellemes érzéssel tölti el az embert, aki a város zúgó forgatagából kikapcsolódást keresve eljut ide az ország távoli sarkába. Hosszú időn keresztül szólanul gyönyörködünk az élénk tárult vidék szépségében, hogy minél mélyebben ivódjon emlékezetünkbe az itt látott természet csodálatos szépsége. És itt emlékezetembe jutott Petőfinek a Tiszáról írt versének az a sora, melyet így ír:

„A folyó oly simán, oly szelíden
Ballagott le parttalan medriben”.

Most is ez a tökéletes sima vízfelület volt, melyet néha egy-egy játékos hal fickándozása zavart meg csupán. És mi is majdnem szentségtörésnek minősítettük, midőn a nagy hőséget csillapítva belevetettük magunkat üde vízébe. Ezután erős sodrával szemben haladtunk felfelé a vadregényes, erdőkoszorúta partok mellett Tarpa magasságában majdnem a határig, keresve azt a helyet, ahol „a kis Túr siet

beléje”, de annak csak a kiszáradt medrét találtuk. Ezzel szemben amikor felmentünk a gátra, csodálatos szépségükben bontakoztak ki a máramarosi bércek. Ez a része a Tiszának már erősen felső szakasz jellegű és másnap, mikor visszafelé indultunk, most már a sodrással lefelé, egész tekintélyes sebességet értünk el. Nemsokára megpillantottuk a Vásárosnamény új vasbeton hídját, mely merész ívével a hidépítési remeke. Innen kezdve a Tisza kiszélesedik és a sodrása lassúbbodik. Magas vízállásakor idáig hajózható a Tisza. A vízodrás változásának ez a rendkívül gyors átmenete, amely aztán végig tartott, egészen meglepett. Így csupán a két karunk ereje biztosította az előrehaladást. Számításainkat módosítani kellett, mert ha megálltunk az evezéssel, a víz alig vitt valamit. Így csupán estefelé érkeztünk a nagylányai komphoz, amely másnap az átkelésünk kiindulópontja volt. A csapi Záhonyi határvízén való áthaladásra nem volt meg az engedélyünk és így kocsin vittük át a kajakokat a túzséri komphoz, levágva a Tisza záhonyi kanyarját. Szerettük volna végigvezetni ezt a részt is, de ezen nem sokáig tünődhattünk, mert az idő sürgetés és így búcsút mondtunk annak a kedélyes bácsinak, aki átszállított bennünket és most már folytatjuk utunkat Tokaj felé.

Tokaj hegye az 516 méteres kúpjával az Alföld szélén mint egy hatalmas előre tolt bástya emelkedik ki és így már nagy messzeségből lehetett látni.

Ez a látvány úgy vonzott utunk ezen részén, mint egy mágikus erő, hogy mielőbb elérjük és csúcsáról széttekintsünk. Mikor odaértünk és másnap felmentünk a csúcsra, mintha a természet a legkedvezőbb feltételeket akarta volna biztosítani fáradozásunkért. Nyáron nagy ritkaság, páramentes levegő volt, amiben közrejátszott a tekintélyes szél is. A máramarosi havasoktól a Magas-Tátrán keresztül a Mátra vonulatáig oly tiszta körkép tárult elénk, melyhez hasonlót, merem állítani, Magyarországon nem lehet találni. Utunk további célja a Bodrogon felfelé Sárospatak volt. A sárospataki vár megtekintése után visszafelé haladva újra elértük a Tiszát és nemsokára a tisztalóki duzzasztómű építkezése mellett haladtunk, mely a Hortobágy öntözésében nagy szerepet játszik.

Utunk további részén csodálatosan szép ártéri erdőkképzőzetet partok ejtettek ámulatba. Sok helyen oly buján, mintha trópusi őserdők áthatolhatatlan szövevényével akart volna versenyezni. Mikor elhagytuk a Sajó torkolatát tutajosokkal találkoztunk és elmondták, hogy őket is mennyire visszatartja az alacsony vízállás, amellyel nagyon kellett vigyázniuk, nehogy zátonyra fussanak, mert fennakadás esetén napokig vesztegelhetnek, míg emelkedik a víz és le tudnak jönni.

Még sorolhatnám azt az érdekes élménysorozatot, mely utunk további részén várt ránk, de e rövid cikk keretében bővebben nem tudom ismertetni, mert az oldalakat tenne ki, csupán szemlélyenyeket ragadtam ki és ezzel akartam felkeltetni az érdeklődők figyelmét a tiszai vándorlás sok érdekes és gazdag lehetőségeire.

Susóczky Ferenc

Faúsztatás a Tiszán

Közvetlenül a cél előtt, háttérben Szolnok (Dévai felv.)

A MADÁRVÉDELEMRŐL

Úgy érzem, hogy a madárvilág éneklő madarainak énekeit mindenki szívesen hallgatja és élvezi. Hogy ez így van, ahhoz nem fér kétség. Mégis egyes emberek megfélekednek magukról és nem veszik figyelembe az erdő lakóinak hasznosságát, irtják és pusztítják őket, amivel mérhetetlen kárt okoznak népgazdaságunknak és ezen keresztül saját maguknak.

Mindenekelőtt azt szeretném cikkemmel elérni, hogy az erdőt látogató turisták tudják és értsék meg, hogy a madárvédelem szorosan összefügg az erdővédelemmel. A madarak nagyrésze az erdőben találja meg az élethez szükséges körülményeket, táplálékát, otthonát. Tápláléka azok a veszedelemes rovarok és rágcsálók, melyek mérhetetlen károkat tudnak okozni az élő erdőnek fáiban. A nagy szovjet természetfelfedező terv keretében végzett erdősítések tanulságai bebizonyították, hogy az erdőtelepítésnek, a mezővédő erdősávoknak milyen fontos vevelője az állatvilág helyes és gyors kialakítása és annak védelme. A rovarvilág megdöbbentő szaporaságát jól jellemzik Blagoszklonovnak alábbi adatai:

A levéltetű szaporulata — ha minden életben maradna —, rövid időn belül az egész földet sűrű réteggel borítaná be. A muszkamoly 0,025 gramm, nyár végéig szaporulatának súlya 225 kg. Ez idő alatt 9 tonna zöldtakarmányt eszik meg, azaz 3 tehén egy évi takarmányát.

A káros rágcsálók (egerek, pocokok, ürgék, stb.) szaporasága közismert.

Blagoszklonov szerint a rovarkárosítók évente több millió métermáza gabonát és több millió köbméter fát tesznek tönkre. Ugyanúgy az almamoly által évente elpusztított alma-termés mennyiség 100 m átmérőjű almát tenne ki. A vetési bagolyféle hernyója által egy évben tönkretett gabonamennyiség egy 100 km hosszú vasúti szerelvény rakományának felelne meg. Howard amerikai entomológus szerint az Északamerikai Egyesült Államokban az évi rovarkártétel folytán beállott terméscsökkenés 3 milliárd dollár értékű veszteséget tesz ki.

Az erdő rovar és rágcsáló károsítóinak könyörtelen pusztítója a velük táplálkozó madár, illetve állatvilág. Spangenberg szerint a fogoly- és fácánállomány csökkenése esetén mindannyiszor megfigyelték a Szovjetunióban a káros rovarok nagyfokú elszaporodását. A fogoly táplálékának 80%-ával, a fácán 60%-ával hajt hasznát a mező- és erdőgazdaságnak. Egy seregélypár egyetlen nyári nap leforgása alatt kb. 600 káposztapillangó hernyót hord fiókáinak. Blagoszklonov további adatai: egy vércsecsalád napi tápláléka 9 ürge, 8 egér (pocok) 1 pacsirta. Egy réti fülesbagoly egy nyár folyamán kb. 1000 pocokot pusztít el, egy tonna gabonát mentve meg ezzel. A szári-barati sirálytelep ürgepusztításával becslés szerint csaknem 1000 tonna gabonát mentett meg egy év alatt. Egy sascsalád egy nyáron legalább 1000 ürget pusztít el, 1000 pásztormadár egy hónapos költési idő alatt 22 tonna sáskát pusztít el. A királyka a legkisebb rovarkiből évente 8–10 milliót pusztít el.

Azért hoztam fel ezeket a példákat, hogy olvasóim izelítőt kapjanak azokból a mérhetetlen károkból, amiket a rovarok és rágcsálók okozhatnak; továbbá azért, hogy a madárvilág hasznosságát érzékeltetni tudjam. Legfontosabb az, hogy

Mesterséges odú hasznos madarak részére

minden turistát magáévá tegye a madárvédelmet és ne találjon szórakozást abban, hogy lerázza a fán békésen váró kis madarakat, akik éppen olyan kedvesek az anyjuknak, mint neki a gyermeke. Sokkal nemesebb, ha éneklőmadaraink énekében gyönyörködünk és hallgatjuk azt, mintha bárbar módra megsemmisítjük őket. Főleg a légpuskára gondolok, aminek az erdőben helye nincs. Nagy felelősség hárul az édesapákra. A szülők kötelessége, hogy a légpuska használata milyen károkkal járhat, főleg ha azt olyan madarak lelővöldözésére használják fel, amelyek nagyon hasznosak népgazdaságunknak.

Népgazdaságunk komoly beruházásokat eszközöl a károsítókkal táplálkozó állatvilág mesterséges úton történő kialakulására, továbbá az ún. biológiai védekezésen kívül több helyen jelentős eredményeket ért el a károsítók leküzdésében vegyi védekezéssel is. A vegyi védekezés a biológiai védekezésnél sokkal költségesebb és alkalmazása rendszerint csak a károsítók tömeges felléptekor lehetséges, de akkor is óriási károkat okoz a madárvilágban. Nekünk még nagyon sok tennivalónk van és ezért kérjük a turistákat is, akik az erdő szeretetét magukévá tették s ezen keresztül nagy segítséget tudnak nyújtani a madárvilág védelmében.

Legfontosabb tennivaló, hogy az ismert, hasznos madarakat, mint pl. fogoly, fácán, seregély, vércse, fülesbagoly, parlagi sas, pásztormadár, királyka és a különféle éneklőmadarakat védjük és ne tegyünk kárt fészükben és fiókáikban.

Mindig az lebegjen szemünk előtt, hogy amit szeretünk, azt védelmezzük és a védelemhez szükséges támogatást magunk is adjuk meg, mert azt a területet tesszük kellemessé és hasznossá, ahol szórakozásunkat, pihenésünket megtaláljuk.

Fodor József

Így pusztítják vandál kezek az énekes madarakat

Talán nemcsak a magam,

hanem sok „ifjú” turista nevében beszélek, amikor az alábbi kérdést intézem a „Természetjárás”-hoz.

Mindannyiunknak azt hiszem, nagy nehézséget okoz az, hogy sajnos vannak még mindig különböző természetjáró felszerelési cikkek, amiket nem, vagy csak nem megfelelő minőségben lehet az üzletekben vásárolni. A szerkesztőségre várná a feladat, hogy a lap hasábjain egy „tapasztalatcsere”-mozgalmat kezdeményezzen, ahol tapasztaltabb, ezermesterkedő természetjárók leírnák (sőt le is rajzolnák), hogy egyes „hiánycikkekét” hogyan s miképpen lehet házilag, hozzáférhető anyagokból összeállítani, illetve elkészíteni.

Bizonyára vannak az „öreg rókák”-nak ötletes újításaik, megoldásaik, amelyek ismerete nagyban hozzásegítené a többi természetjárót is ahhoz, hogy sok bosszúságtól, csalódástól, kellemetlenségtől megmenekedjenek. És sok hiábavaló járkálástól is mentesülne az ember, ha tudná azt, hogy mit hol vehet, illetve csinálthat meg.

Úgy gondolom tehát, nagyon hasznos lenne, ha a lap foglalkozna a természetjáró felszerelés kérdéseivel. A magam részéről szeretnék minél részletesebb felvilágosítást kapni arra, hogy mik egy jól felszerelt turista versenyző „eszközei” és hogyan lehetne ezeket házilag előállítani (méretek, anyag, forma, stb.), vagy esetleg előállíttatni.

Bánrét Gábor

Vasas 4. ter. 5K

(Szerk. megj.): Felkérjük olvasóinkat, javaslataikkal segítsék ezt a kérdést megoldani.)

Tájékozódás a terepen

Túrák, versenyek alkalmával, a turisták legfontosabb ténykedése a terepen történő gyors és biztos tájékozódás, mert enélkül nem tudják kitűzött feladataikat sikeresen megoldani.

Tájékozódásunk történhet: térkép nélkül és térképpel. Jelen cikkünkben térkép nélküli tájékozódással foglalkozunk.

Túráink alkalmával nem áll minden esetben térkép rendelkezésünkre, ezért szükséges a térkép nélküli túrák és versenyek lefolytatásával foglalkoznunk.

Tájékozódni a terepen térkép nélkül annyit jelent, mint megállapítani a fő világtájakat (É, D, K, Ny); meghatározni álláspontunkat a környező tereptárgyakhoz és a domborzathoz viszonyítva; kiválasztani és megjelölni feladatunk végrehajtásához szükséges tájékozódási pontokat.

a) Világtájak megállapítása

A világtájak meghatározása történhet:

— *Tereptárgyak alapján:* Különböző fák kérgel, egyedül álló fák koronája, egyedül álló kövek és sziklák mohásodása alapján; fatönkén az évgyűrűk szerint; erdőben levő tisztások és füves területek alapján; egyes állatok földbe vájt lyukai, valamint erdei hangyaboly alapján stb.

Meg kell jegyeznünk, hogy ezek a módok nem pontosak, tehát csak akkor használjuk őket, ha más eljárás nem áll rendelkezésünkre.

— *Sarkcsillag segítségével:* Ismeretes, hogy csillagos este a Nagy Medve csillagképben megtalálhatjuk a Göncöl-szekér jól látható, hét fényes csillagát. Meghosszabbítva képzeletben a Göncöl-szekér két hátsó csillagát, melyre a két csillag közötti távolság ötszörösét felrakva a képzelt egyenes végén megtaláljuk a Sarkcsillagot.

A Sarkcsillag az északi irányt adja, azonban tudnunk kell, hogy ezzel a módszerrel a földrajzi északi irányt határolhatjuk meg, 1–2° pontossággal.

— *Nap állása alapján:* A mi közepes földrajzi szélességünk (45–50°) alatt a Nap általában 6 óraker keleten, 12 óraker délen és 18 óraker nyugaton van.

— *Nap és óra segítségével:* Ha óránk van és süt a Nap, úgy megállapíthatjuk a világtájakat kielégítő pontossággal. Ehhez tartjuk az óránkat vízszintesen és fordítjuk az óra kismutatóját a Nap irányába úgy, hogy a kismutató és a 12-es számjegy közötti szög, délután a szögfelezést az óra járásával ellentétes irányban hajtjuk végre. A szögfelezés az É–D irányt adja.

— *Tájékolóval:* A világtájakat legpontosabban és leggyorsabban tájékolóval (iránytűvel) állapítjuk meg. E két északi irány között hazánkban oly kicsi az eltérés, hogy gyakorlati munkánknál ezt figyelmen kívül hagyhatjuk.

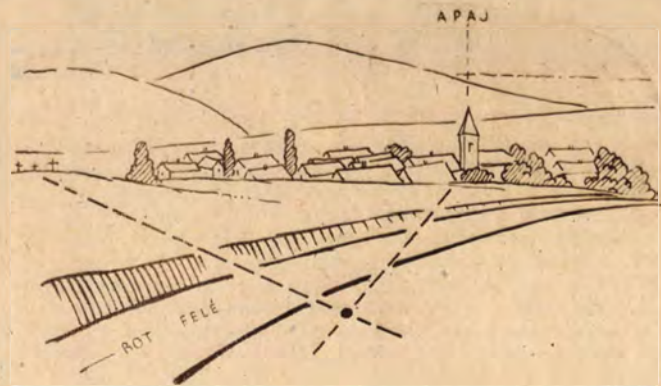
Tájékolóval (iránytűvel) történő világtájak megállapítása a legismertebb ténykedés, így ennek részleteivel nem foglalkozunk.

b) Álláspont megállapítása

Térkép nélkül álláspontunkat a környező tereptárgyak, vagy a domborzat segítségével állapíthatjuk meg.

— *Álláspont megállapítása tereptárgyak segítségével.* Keressük meg a terepen azokat a tereptárgyakat, amelyeket helyi ismereteink alapján azonosítani tudunk. A felismert 2–3 tereptárgytól kiindulva irányok és távolságok megbecslésével rögzítsük álláspontunkat ezen tereptárgyakhoz viszonyítva (lásd 1. ábra).

— *Álláspont meghatározása domborzat segítségével:* Ehhez tanulmányozzuk a környező terep domborzatát és

a legjellegzetesebb, valamint az általunk ismert domborzati idomok alapján, irányok és távolságok megbecslésével rögzítsük álláspontunkat (lásd 2. ábra).

c) Tájékozódási pontok kiválasztása

Túráink, versenyek alatt szükséges, az adott terepen levő tereptárgyak és domborzati idomok kiválasztása, melyeket térkép hiányában jól alkalmazhatunk tájékozódási pontokként. Ezeket a pontokat nagyon jól fel tudjuk használni különböző irányok meghatározására, a tájékozódáshoz, valamint a menetek, túrák végrehajtásához.

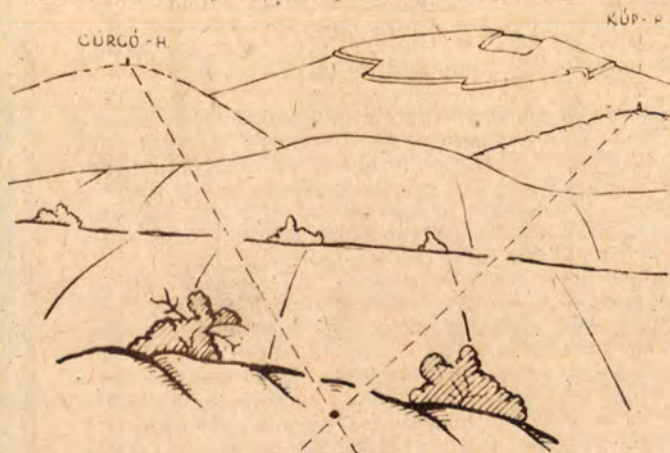
Tájékozódási pontok kiválasztásánál vegyük figyelembe:

— A tájékozódási pont a terepből kiemelkedő természetes, vagy mesterséges tereptárgy legyen és

— a tájékozódási pont minél több irányból látható is legyen.

Amennyiben természetes tájékozódási pontjaink nem volnának, úgy célszerű mesterséges pontokat létesítenünk (földhányás, kórákás).

Hegyes terepen különösen jelekkel bíró magaslatokat válasszunk ki tájékozódási pontokként úgy, hogy ezek a

háttérből élesen kirajzolódjanak. Erdőben főleg kidőlt fák, tisztások, különösebb alakú fák és bokorcsoportok alkalmasak ezen pontok kiválasztására. Amennyiben ilyen nem találunk, úgy mesterséges úton készítsük el azokat (fák megjelölése, galy letörése).

A tájékozódási pontok kiválasztásánál ügyelnünk kell arra is, hogy azok egyenletesen oszoljanak el a terepen.

A tájékozódási pontok gyakorlati felhasználását egy későbbi cikkünkben ismertetjük.

A leírt tényezők képezik a térkép nélküli tájékozódás főbb tennivalóit, mellyel minden természetjárónak tisztában kell lennie.

Horváth Andor

A TELEP

Nyar van. Ilyenkor a turista is, aki egész éven át a hegyeket járja, szívesen felkeresi a Duna partjait. Mi, „öreg turisták”, az elnyomatás idejének munkásturistái, ma is fiatalos lelkesedéssel töltjük hétvégi pihenőnket a szép horányi parton, a volt TTE-telepen. Hogy'ne járnánk ide szívesen, hiszen a múlt, fiatalságunk minden szép és fájó emléke ideköt bennünket. De ugyanakkor a jelen is arra kötelez, hogy ott legyünk és a fiatalokat harcos szellemben neveljük nagyon jó turistákká és egyben kommunis-tákká. Szép munka ez itt, ahol úgyszólván minden talp-alatnyi hely olyan elvtársakra emlékeztet, akik a moz-galom mártírjai lettek, vagy pedig ma az ország vezetői között állnak; de mindnyájan egyformán lelkes turis-ták voltak, akiknél életforma volt, hogy a vasárnapot a hegyek között töltsék.

Fiataljaink érdeklődve hallgatják a Telep történetét, mi öregek pedig szívesen emlékezünk és van mire emlé-keznünk. A huszas évek vége felé a TTE Magántisztvisel-ő Osztályának tagjai hosszas keresés után megállapod-tak a horányi parton, mint ideális fürdőhelyen. Sátorral felszerelve, szombat délutánonként a szabad dunaparton tábor vertek és ott töltötték pihenőnapjukat. Mintegy két év után arra gondoltak, hogy jó volna itt véglegesen gyökeret verni és szélesebb körben is biztosítani a tábo-rozást a turisták részére. Megállapodást kötöttek évi bér fejében a terület szabad használatára. Megszületett a „Telep”.

A kezdeményezés jó volt. A TTE más osztályai is, így a Központ, a Vasasok, Könyvkötők is kezdtek odajárni. 3—4 év alatt olyan hatalmasra fejlődött a Telep, ami a legvérmesebb reményeket is messze túlhaladta. Gomba-módra nőttek a kis sátrak, majd 10—20, sőt 30 szemé-lyesek is. Ezekkel párhuzamosan megjelentek az első faházak is. A Telep olyan vonzóerő lett, hogy fejlődését meg sem lehetett volna állítani. Még egy-két év és a sátrak száma elérte az 50-et, 80-at, majd a 120-at. De már szó sem volt arról, hogy csak a hétvégi pihenőre verik fel azokat, hanem májustól szeptemberig álltak ott deszkaalapra húzva. Ugyanakkor a házak száma elérte az 50-et. Ezek között már közös egyesületi házak is vol-tak. A sátor- és „háztulajdonosok” egy része családjával már az egész nyarat kinn töltötte és onnan járt be dol-gozni.

Mi lehetett a nagy vonzóerő? — kérdezi egyik-másik fiatal. Mert a telep ugyan nagyon szép, de ez még nem elég magyarázat a hatalmas fejlődésre. Nézzük hát meg, milyen volt a telep élete legszebb éveiben? Ha azt mond-juk, hogy a telep lakói jó kollektívát alkottak, keveset mondunk. Ez az idő a Horthy-korszak legsötétebb sza-kasza volt. A Telep lakói munkásturisták voltak, akik mindnyájan saját bőrükön érezték az elnyomást. Itt a Telepen elvtársak között voltak, szabadon önthették ki elkeseredésüket, szabadon szöhatték a reményt az el-jövőendő felszabadulásra. Ez a közös érzés tette a Telep egész lakosságát eggyé. A táborüzek hangulatánál aztán a sok elnyomott érzés olyan erővel tört ki az ottlevők-ből, hogy a közelben bújkáló és figyelő csendőrökkel nem sokat törődve, sorra elénekelték az összes tiltott munkásdalokat. Közben a fiatalok verseket mondtak: Ady, József Attila és Villon szerepelt legtöbbit a mű-soron.

Vasárnap reggelenként pengetős zenekar vonult végig a Telepen és munkásindulókkal köszöntötte az ébredő elvtársakat. Utána a parton közös torna és fürdés, majd szabadon szórakoztak és sportoltak a fiatalok. A sport nagy szerepet játszott a Telep életében. Volt ott nyújtó, korlát, gyűrűhinta, ping-pong asztalok, kint a réten kézi-labda és az országban talán először, a felszabadulás előtt már 5—6 évvel hatalmas röplabdacsaták folytak. A Telep végén volt egy homokgödör, a „Pörköldé”, délután a telep apraja-nagyja ott szórakozott, ugyanakkor az erdő-ben szemináriumokat tartottak a képzetesebb elvtársak

A lakók egy csoportja. Az ülő alak Martos Flóra

★
Megérkeznek az első vendégek

★
A Duna áradásakor vadregényes kis tavak és öblök találhatók a szigeten

Ez nem MHK, hanem a 15 évvel ezelőtti reggeli torna a Telepen

★
Alkonyodik, amit érdemes a vízről megnézni
★
A hétvégi estéken kultúrműsor szórakoztatja a Telep lakóit

és oktatták társaikat a munkásmozgalom harci feladataira.

Ennek az igen komoly elméleti oktatásnak hatalmas segítőtársa volt a dal. Ha a Telep múltjáról beszélünk, beszélünk kell a két kórusról. A Szalmás kórus az összefogás erejét mutatta és igen szép példával létrehozta a Telep legnagyobb közös házat, a „Kórusházat”. A dal erejével végzett nagyszerű nevelőmunkát később a Vándor-kórus folytatta, sokkal magasabb eszmei és zenei felkészültséggel. Műsoraik, amellyel, hogy izzó lelkesedést és harci kedvet keltettek a hallgatókban, a legmagasabb zenei igényeket is kielégítették. Sajnos, mindkét kórusvezetőt elvesztettük.

Itt meg kell emlékeznünk azokról, akik a Telep öslakóihoz tartoztak és az osztályharcban hősi halált haltak. Elsősorban Martos Flóráról, aki szíve egész melegevel szerette a telepet és élete legboldogabb napjait ott élte. Az illegális munkában tanúsított nagyszerű, hősi magatartásával mindnyájunk csodálatát és rajongó szeretetét vívta ki. Ez a nagyszerű, bátor lelkű, de gyenge fizikumú nő a Horthy-pribékek áldozata lett. Emlékét a Telepet ma is kezelő egyesület úgy ápolja, hogy a felszabadulás után épített szép közös házat Martos Flóra Üdülő-nek nevezte el. Pataki István és Kreuz Róbert volt vasas ifik, akik a Telepen nevelődtek kommunis-tákká, szintén a fasiszmus áldozatai lettek.

Évente egyszer nagyszabású, egésznapos rendezvény volt, melyben a Telep egész lakossága szerepet vállalt. Ezek a rendezvények mindenkor szellemesen, nívósan figurázták ki az akkori politikai élet jelenségeit.

Még sokat beszélhetnénk a razziákról, a lebukásokról, nyilas támadásokról, amik a Telep lakóit háborgatták, de egyről feltétlenül meg kell emlékezni. 1944-ben, amikor a TTE már fel volt oszlatva és a Telepet fasiszta egyesületnek utalták ki, mégis a Telep legtöbb házában egész nyáron, sőt még októberben is és novemberben is üldözött elvtársak laktak, hamis papírokkal. A Telep történetének ez egyik legnagyobb fejezete.

Most nézzük meg, mi történt azóta? — 1945 júliusában néhány „öslakó” kiment a Telepre, megnézni, mit hagyott meg az országon végigvonuló vad zivatart. Szomorú látvány volt a félig szétszedett Kórusház és az összes többi feltört és kifosztott ház is. 1946 májusában ismét élni kezdett a Telep. A régi lakók közül — sajnos, sokan elpusztultak, de akik megélték a felszabadulást, kevés kivétellel visszatértek a Telepre.

A Telep jellege természetesen meg kellett, hogy változzék, ezt a sportélet fejlődése meg is teremtette. Itt elsősorban két dologra gondolunk: az új sportminősítési rendszernek alapja az MHK. A Telep szinte kínálkozott nagyszerű lehetőségeivel az MHK-gyakorlatok és próbák letételére. Ezt a kezelő egyesület nem is mulasztotta el, természetjáró szakosztályának tagjai évek óta itt végzik az MHK-próbázásokat. A másik nagyszerű lehetőség terepversenyek rendezése a nyári vasárnapokon a környező szép, változatos területen. Fiatalkaink számára ideális gyakorlóversenyeket rendez itt a szakosztály, de komoly versenyeknél is igen jól bevált a terep, mert azzal, hogy itt nincsenek szintek, sokszor a hegyek között megszokottnál is nehezebb feladatokat lehet adni a versenyzőknek. Ezekon kívül a minősítéshez szükséges evezős- és kerékpártúrákhoz is kiváló támaszpont. De innen járunk holdfényes hétvégi estéken túrára is a Vöröskő környékére.

Igy az évek folyamán ismét benépesült és sok új taggal bővült a Telep lakossága. Szombat esténként változatos műsorokkal játékokkal, nívós gramofonhangversenyekkel szórakoznak lakói. A jó levegő, a Duna és a nagyszerű csend ideális nyaralóhellyé teszi a szép erdőben fekvő Telepet. Ezért évről évre többen töltik ott szabadságukat. De azok száma is szaporodik, akik — mint a múltban — nyáron át laknak és onnan járnak be dolgozni.

MOLI

A TELEP régi lakói és látogatói egésznapos találkozót tartanak augusztus 28-án a szigetmonostori víztelepen. Ezúton is szeretettel meghívunk minden érdeklőt.

(Szerk. megj.: a Telep napi problémáira még visszatérünk.)

Építők az ÉPÍTŐK

Nehéz hozzáfogni az Építők természetjáró munkájának ismertetéséhez. Az egyesület országos elnökségénél nem sokat tudnak a társadalmi szakbizottság, a szakosztályok munkájáról. Több napig tart mire jelentésekből, statisztikai adatokból megtudjuk, hogy vidéken mindössze három helyen: Székesfehérváron, Egerben és Belpátfalván működik szakosztály. Ezeknek tevékenységéről, helyzetéről semmi bővebbet nem tudnak. Arról sem tudnak, hogy más helyen van-e esetleg valamilyen kezdeményezés. A társadalmi szakbizottság tagjainak neveit úgy találomra mondják, ez is működött, az is.

Nem csodálható, hogy ilyen volt a helyzet az építőknél. Hónapokon keresztül vajdútkak a vezető szerv belső átszervezési kérdései. Senki nem kezdeményezett, így nyilvánvaló, hogy a sport és benne a természetjárásra vonatkozó párhatarozat megvalósítására nem történt semmi. A magukra hagyott szakosztályok egyénileg próbálták megoldani problémáikat.

Vége néhány héttel ezelőtt a szak szervezeti vezetőszervek rendet teremtettek a sportegyesület elnökségén és most már megindulhat a tervszerű, rendszeres munka. Ennek egyik első megnyilvánulása, hogy hosszú szünet után ismét összeült a természetjáró társadalmi szakbizottság és megbeszélte teendőit.

A bizottság már működött az elmúlt évben is. Foglalkozott a szakosztályok segítségével, aminek eredményeképp jelenleg 18 szakosztály működik Budapesten, klubestéket tartott filmbemutatókkal, tanfolyamokat rendeztek. Az építők versenyzői részt vesznek a különböző osztályok tájékoztatói bajnokságain is. Az UVATERV és a MELYEP-TERV az OB-ben szerepel, a Gyárépítők a budapesti I. osztályban a II. helyet szerezték meg. A versenyzés kérdésével igen behatóan foglalkoznak, amit bizonyít, hogy tervezetet készítettek a versenyszabályok módosítására. Az „Építők sportja” című egyesületi tájékoztató júniusi számában behatóan ismertetik a versenyzés kérdését. Sajnos, a versenyeken való jó szereplés, a verseny érdekessége, izgalma egy kicsit elhomályosította a túrázás fontosságát, a természetjárás tömegesítésének feladatát.

Fenti eredmények eléggé bizonyítják, hogy az építőknél bőven vannak olyan bázisok, ahol jó szakosztályok alakíthatók. Szemet hűnyünk a tények előtt, ha nem vennénk figyelembe, hogy az építkezések mozgó munkahelyei külön munkamódszereket igényelnek. De ez sajátos feladatot jelent és nem kizáró ok. A szakszervezet évek óta fokozott figyelemmel fordul a munkásszállások

fiataljainak szórakoztatása, sportoltatása, szabad idejének hasznosítása felé. Több határozatban az üzemi bizottságok feladataul tüzte ennek megoldását. Nem könnyű feladat, de meg lehet oldani. Viszont semmi sem indokolja, hogy a rögzített munkahelyek közül olyan nagy üzemekben, mint az óbudai és kőbányai téglagyárak, a vidéki nagy, évekig tartó építkezések színhelyen, Sztálinvárosban, Komlón, Kazincbarcikán miért nincs természetjáró szakosztály. Azután ott vannak a megyei székhelyeken az építő vállalatok Győrben, Tatabányán, Veszprémben, Pécsen, Salgótarjánban, Miskolcon, Egerben, stb., főbb hegységeink lábánál, nem egy helyen jól működő építő sportkör található, csak éppen természetjáró szakosztály nincs, vagy alig ad életjelt magáról.

Az építők természetjáró szakbizottságának legutóbbi értekezlete reményt nyújt arra, hogy gyökeresen szakítanak az eddigi munkamódszerekkel. Dóra, Holicza, Petővári, Soltész sporttársak az elnökség természetjáró előadójával, Bolvári sporttárral együtt olyan reális munkatervet állítottak össze, amit ha a következő hónapokban végrehajtanak, megindulnak a párhatarozat és a vonatkozó SZOT-határozat végrehajtása útján.

Alljon itt biznyságu a megbeszélés néhány főbb pontja:

a) Erősítse meg az egyesület elnöksége hivatalosan is a szakbizottságot. Eredményes megbeszélést folytattak az egyesület elnökével ebben a kérdésben. Írásban fektetik le a szakbizottság teendőit, hatáskörét, jogait, és kötelesegeit.

b) Felkarolják a fejlődő szakosztályokat, a meglévő vidéki szakosztályok közül egyet mintaszakosztállyá fejlesztenek. Veszprémben, Pécsen, Tatabányán jól működő szakosztályt hoznak létre.

c) Megbeszélést tartanak a budapesti és vidéki szakosztályvezetőkkel. Az értekezlet napirendjét pontosan meghatározzák.

d) Szeptember 11-én országos építő természetjáró találkozó napot tartanak a Zsírshegyben. Ekkor rendezik meg az egyesület egyéni tájékoztatói bajnokságát. A találkozóra a budapesti és vidéki természetjárókat csillagtűrik keletben vezetik.

e) Az egyesület elnökségével tisztázzák, milyen lehetőségek állnak rendelkezésre és ennek alapján a sportkörök adjanak szervezeti, elvi és anyagi támogatást a szakosztályoknak.

f) Még ebben az évben több közös egyesületi rendezvényt irányoznak elő a túrázás tömegesítése érdekében. Jövőre szintén több alkalommal rendez-

nek közös megmozdulásokat IBUSZ-vonatok beiktatásával.

g) Előirányozták források javítását, foglalását, védőkunyhók rendbehozását, melyhez a nyersanyagot az egyesületen keresztül igyekeznek biztosítani.

Amint látható, a szakbizottság most már világosan látja feladatait és nem elhanyagolva a versenyzést, sőt egyidejű minőségi növelése mellett kívánja a túrázást is fejleszteni. Mi jó eredményeket kívánunk ehhez a munkához és szeretnénk hamarosan beszámolót olvasni a célkitűzések sikeres végrehajtásáról.

Kunsági Viktor

1. Szép a kilátás a Borjútóól
2. Itt kezdődik a Gézaház melletti Ördögárok sziklás szurdoka
3. Az UVATERV versenyzői a bükkii Sugarónál
4. Kőbányai túristák a börzsönyi vírágos tisztásokon

(Detre, Soltász, Gyurich felv.)

Kőbányai körjárat

Nagy híre volt néhány évtizede a kőbányai természetbarátoknak. A hegyektől eléggé távoleső kerületben igen lelkes, tevékeny és harcós turistacsoport működött.

A felszabadulás után a régi harcós munkásturisták nagyrésze különböző gazdasági és egyéb funkciókba került, de a helybenmaradottak is szétszéledtek. Az utóbbi években csak néha lobbant fel a régi harcós kőbányai tűz, amikor hamarosan a kerületek élén is jártak.

Jelenleg a kerületi Társadalmi Természetjáró Szövetség magárahagyottan, mostoha körülmények között igyekszik feladatának eleget tenni. Tévedés lenne azt hinni, hogy Kőbányán már nem szeretnek túrázni és hogy ne csábítaná a számos üzem dolgozóját a távolból hívó hegyek szépsége. Sok szervezeten, „vad” turista jár a hegyekre. Az üzemi szakosztályok tagjai is számlálhatatlan egynapos és a nyári időszakban sok egy-két hetes szabadságtúrát tesznek. Így legutóbb az Autóbusz Főműhely turistái 8 napos sátoros—bükki; a Vasas Orion 12 napos sátoros—aggteleki, egy másik csoportjuk 6 napos bakonyi; a Vörös Lobogó Fehérnemű egy hetes bükki túrát szerveztek.

A túra-pontversenyben a tíz kerületi társadalmi szövetség között az első negyedév során 74,4%-kal a 6. helyen rostokoltak. A második negyedévben a Vasas Eka, Vasas Orion, a Törekvés Autóbusz Főműhely, a Kőbányai Törekvés, a Vasas Finommechanika stb. adatai alapján jelentősen emelték túraszázalékukat. Nem ritka a 200%-on felüli teljesítő szakosztály. A kerületi szakosztályok versenycsapatái jól szerepelnek a budapesti osztályozott bajnokságokban.

Mindez azonban nem elégséges ahhoz, hogy áttörje egyes sportkörök és az üzemi vezetők közönyét. A természetjárás tömegesítésére vonatkozó határozatok úgy látszik még nem értek el az üzemi és a sportkörüi vezetőkhez. Például a Vasas Orionban a sportkör költségvetési fedezetét méltánytalanul osztja szét a különböző sportágak szakosztályainak. A természetjárást mellékesen kezeli. Az Ikaruszban, noha azt a sportkör és az OTSB támogatta, az igazgató kijelentette, hogy „kirándulásra nem adok kocsit”. Vajon 30—40 üzemi dolgozó túrája nem bír olyan jelentőséggel, mint mondjuk az üzemi labdarúgócsapat vidéki útja?

Közös fájdalom a X. kerület sportjának, hogy a TSB mindössze két szobából álló helyiséggel rendelkezik. Vanak napok, amikor egy szobában 3—4 társadalmi szövetség is ülészik. Mint mondják, ha megfelelő helyiségük lenne, újból fel tudnák eleveníteni a kerületi klubestét, sportfilmelőadásokat. Ehhez viszont több társadalmi aktíva is kellene. Sajnos, nem mindegyik szakosztály tartja kötelességének, hogy aktívákat bocsásson a kerületi Társadalmi Szövetség rendelkezésére.

Legnagyobb mozgás, mint egyebütt is a versenyzésnél tapasztalható. Noha az összes kerületi igazolt természetjárók 13%-át teszik ki a versenyzők, a szakosztályok és a szövetség munkájának gerincét, többségét a versenyek rendezésével és lebonyolításával kapcsolatos ügyek

foglalják le. Ez is nyilván befolyásolja a tömeges túrázásban mutatkozó lemaradást.

A X. kerületi körsétának az a legtöbb tapasztalata, hogy alapjaiban kell megvizsgáljunk a természetjárás tömegesítésének kérdését, felül kell bírálni az eddig elkövetett módszerek alkalmasságát. At kell törni a közönyt, a meg nem értés betonfalát, hogy a sportkörök, az üzemi bizottságok valóban hathatós segítséget nyújtsanak a természetjárás tömegesítésében.

Hogyan dolgoztunk mi...

Elmondja Tóth Imre,

a Csepeli Nagytömeg természetjáró szakosztályának vezetője

„Jó eredményünk elérésében nagy része volt a sportkör anyagi támogatásának. Szorosan együttműködünk a DISZ-szel, aminek eredményeként szakosztályunk tagjai közül magas százalékban szerepelnek a munkásfiatalok. Szakosztályunkban előfeltétel az aktív túrázás. Új tagokat csak akkor veszünk fel, ha velünk már hat túrát teljesítettek. Nem jelenti azonban ez azt, hogy a tömegesítés kérdéseivel nem foglalkozunk. Tatára 101 főt, Magyar-kútra 130 főt vittünk el. Túránkat hangos bemondón és hirdetésményekén propagáltuk, sőt ezen túlmenően ebédünkben az eddigi túránkon készült fényképekkel kiállítás tervetünk. Ilyen módon is igyekszünk új aktív tagokat beszervezni. A szakosztály vezetői tehát sokat tesznek annak érdekében, hogy élénk túraélet alakuljon ki. Reméljük, ennek eredménye a megnövekvő létszámban is jelentkezik s a ma még kicsiny szakosztály a létszám növelésével is alátámasztja eddigi eredményeit.

Ötéves az első alföldi természetjáró szakosztály

1950 elején alakult meg Cegléden az a kis mag a KIOSZ kebelén belül Kaczur Pál sporttárs vezetésével, amelyből ez a szakosztály kifejlődött.

Eleinte igen nagy nehézségekkel kellett megküzdeniök. Se térkép, se szakkönyv, se műszer nem állott rendelkezésükre, csak a természet szeretete vezette őket munkájukban. Túrák is inkább kirándulásokhoz hasonlítottak. „Kóbor” túráknak nevezték ezeket a vállalkozásokat, amelyek keretén belül egy-egy vidéket bebarangoltak.

Gyökeresen megváltozott azonban a szakosztály helyzete, amikor 1952 májusában a Ceglédi Lokomotív SK-ön belül fölytatta tovább a tevékenységét. Az SE társadalmi bizottságának segítségével a szakosztály egész munkája szervezettebb lett. A diákság bevonása a szakosztály munkájába, alapfokú tanfolyam szervezése, a dokumentáció és adminisztráció pontos vezetése jelezték azokat az állomásokat, amelyek mentén a szakosztály tovább haladt.

A túrák szervezettebbek, celtudatosabbak lettek. 1953 szeptemberében bekapcsolódnak az országos kék jelzés bejárásába. A következő évig a szakosztály az ország minden hegyésgébe eljut.

1954 szeptemberében nagy propagandát fejtett ki a szakosztály a tömegesítés érdekében, s az eredmény: 30 új tag.

Az új sporttársakkal igen sokat foglalkozik a szakosztály: alapfokú tanfolyamot, tanfolyam-túrákat szervez a számukra, s az eredmény nem is marad el: nemcsak a túrázásban, a versenyzésben is kezdik megállni a helyüket. A leány-csapat például legutóbb a Földes Ferenc ifjúsági verseny részlegében első helyezést ért el.

Terveink? Mindenekelőtt: egy középfokú tanfolyamon tovább akarjuk vinni a szakosztály oktatását, hogy szakképzett vezetőkkel kezdjünk az őszi tömegesítéshez. Túránkat és versenyünket úgy akarjuk irányítani, hogy év végére a meglévő 60 tag közül 40—50 minősítést nyerjen, mégpedig úgy, hogy az egy I. osztályú sportoló mellett, legalább 6 II. osztályú, 10 III. osztályú és 30 jelvényes legyen. A túrapontversenyben pedig minimum 175%-ot akarunk felmutatni. A II. negyedév eredménye 249%! El akarjuk érni azt, hogy a természetjárás a megbecsült és osztatlan népszerűségnek örvendő sportág legyen ebben az alföldi, s hegyektől meg lehetőségen távol eső városban.

Botka Ferenc

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A Baranya, Borsod, Heves, Pest megyei TSB-ék, az OTSB ismételt felszólítása dacára a túra-pontverseny első negyedévi eredményét lapunk zárta meg nem közölték. Így az országos túra-pontverseny eredményét csak később, a kért adatok beérkezése után ismertettük.

A túra-pontversenyt értékelő biz.

*

A Budapesti Társadalmi Természetjáró Sportszövetség július 6-án tartotta az 1955. évi csapatbajnoki évadzáró és díjkiosztó ünnepséget. A különböző osztályokban rendezett bajnokságok értékelése után átnyújtották a győztes csapatoknak a bajnoki érmeket és tiszteletdíjakat, valamint a többi csapatoknak az emlékérmeket. A versenyeken közreműködő bírák is érem juttatásban részesültek.

*

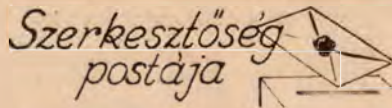
Üdvözlét a Törekvés SE és a Vörös Meteor SE természetjáróinak! Augusztus 20-i találkozóik alkalmából sok sikert kívánunk további munkájukhoz!

MIT TEGYÜNK?

Fogas kérdés előtt áll a Heves megyei Idegenforgalmi Hivatal. A várhegyi kilátó évek óta rongálódik. Nemrég még kis költséggel helyre lehetett volna állítani. Ma már kb. 25 000 forint kellene a teljes rendbehozáshoz. De pénz nincs. Sőt, arra sincs, amit valaki nagy merészen kijelentett, hogy le kellene bontani a kilátót. A Bükk egyik legkiválóbb kilátópontján emelt tornyot meg kell menteni a pusztulástól. Ezt kívánják a túristák, de ezt kívánja Eger és Heves megye idegenforgalma is. Helyes lenne, ha a városi és a megyei tanács napirendre tűzné ezt a kérdést, mert amit meg lehet oldani más megyékben, azt meg lehet tenni Heves megyében is. Eger, hazánk egyik legnagyobb történelmi múlttal, gyönyörű műemlékekkel rendelkező városa. Néhai Kolacsokovszky elvtársunk, a város fia a Bükk egyik kapujaként említi. Talán erős a kifejezés, de szégyene lenne a városnak és a megyének, ha pusztulni hagyná ezt a létesítményt. Ha erős karok kellenek, az egeri természetjárók nem fogják visszautasítani a hívó szót és felmennek a Várhegyre társadalmi munkára. Csak az illetékesek vegyék kezübe a kezdeményezést.

Országos Természetjáró Tájékozódási Csapatverseny 1955 Eredménytáblázat

Sportkörök	Össz. hibapontok fordulónként:				Helyezési pontszám és helyez. fordulónként:											
	III. 19-20	IV. 16-17	V. 23-24	V. 14-15	VI. 4-5	VI. 18-19	I. forduló	II. forduló	III. forduló	IV. forduló	V. forduló	VI. forduló				
Műszaki Egyetem Haladás S.K.	2269	558	2568		2694		8	III	9	II	9	II	8	III		
VIII. Ker. Bőslyó S.K.	2799	438	2401		2885		4	VII	10	I	10	I	6	V		
Budapesti Város Meteor S.K.	1260		618	3119		2756	10	I		8	III	8	III	7	IV	
Vasas Mátvagy S.K.	1788		834	3884		3211	6	V		5	VI	6	V	5	VI	
Építők Úrvater S.K.	1416	2064		4913		2499	9	II	10	I		2	IX	10	I	
Építők Hélygátr S.K.	2835	2491		3231		3400	1	X	7	IV		7	IV	4	VII	
Pesti Törekvés S.K.	1612	2521	718			5792	7	IV	6	V	6	V		3	VIII	
Budapesti Törekvés S.K.	1550	2207	619			2637	8	III	9	II	7	IV		9	II	
Soproni Törekvés S.K.	2391	2643	1192	4254		4531	3	VIII	5	VI	4	VII	5	VI	1	X
Soproni Város Labogás S.K.	2339	2970	2034	4508		4261	4	VII	3	VIII	2	IX	3	VIII	2	IX
Zhósgyőr Vasas S.K.	2124	3490	1430	4414			5	VI	2	IX	3	VIII	4	VII		
Eger Város Meteor S.K.	2560						2	IX								

V. M. Áll. A., Budapest, Gy. I., Szerencs: Egyetértünk Önnel, hogy rongálatlanul kívánja megkapni lapunkat. A terjesztővel közöltük panaszát. Igérik, hogy a jövőben jobban vigyáznak a csomagolásra.

F. F., Pécs: Lapunk előfizetésével és küldésével kapcsolatos panaszát a Posta Hírlapterjesztőhöz továbbítottuk.

K. S., Korányi szanatórium: Nem kérik el. A térképeket csak a jövő év elején adják ki.

K. J., Budapest: Később közöljük be-küldött cikkét.

N. P., Szerencs: Az útikönyvre vonatkozó észrevételét a kiadóhoz továbbí-

tottuk. Lapunk bírálataival nagyrészt egyetértünk. Helyes lett volna az összes megjelent számok alapján véleményt mondani. Ha máshonnan nem, akkor a 3. számból megtudta volna, hogy ki volt Stromfeld Aurél. Egyébként a lapunk olvasó ankétja kapcsán a kérdésekre még visszatérünk.

Dr. P. Sz. N., Budapest: Kedves levelet köszönjük. Javaslatait elfogadjuk, talán már következő számunkban közöljük a kért anyagot.

Gy. P., Szolnok: Az országos találkozó színhelyét helyi nehézségek miatt kellett megváltoztatni. A Jávorkút központban helyen fekszik.

Többeknek: Beküldött fényképeket, cikkeket nem küldünk vissza. A főlapon küldött fényképeket szükség szerint esetleg később közöljük. A honoráriumot az esetben elfizetjük. A közlésre nem alkalmas cikkeket nem őrizzük meg.

NYILT LEVÉL

Pálmai József elvtársnak,
a DIMÁVAG igazgatójának

Kedves Igazgató elvtárs!

Személyes találkozásunk alkalmával azirányú érdeklődésünkre, hogy az aug. 21-i természetjáró találkozót megrendezhetjük-e az általunk Sport üdülónak ismert épületnél, igazgató elvtárs azt közölte, hogy az üdülő a dolgozóknak készült, ezért a találkozónak az épületnél való megrendezéséhez nem járul hozzá, abban helyet a találkozó résztvevőinek biztosítani nem tud.

Ezzel kapcsolatban csak azt kívánjuk közölni, hogy ma Magyarországon a természetjáró sportolók is dolgozók. A Vasas SE által mozgósított 500 turista (a diósgyőriek is), a V. Meteor, a Törekvés és a többi sportegyesület turistái egytől-egyig szorgalmas munkában töltik napjaikat. Mi nem kívántuk kisajátítani az üdülőt, de a Sebesvíz rétejt egy napra betöltötte volna az ország minden részéből összegyűlt turisták vidám zsinabogása. Ön egyszemélyi döntéssel ezt megakadályozta.

Találkozóinkat azért egy másik, dolgozók üdülője közelében természetesen megtartjuk, mert ez egy lépés kíván lenni a párt 1954. decemberi sportra

vonatkozó azon határozatának végrehajtása során, mely szerint a természetjárás támogatásáért kell tenni.

Reméljük, hogy soraink ismeretében a jövőben a természetjárás nagyobb támogatásban részesül.

Eltvársi üdvözlettel:

Erős Antal Székely Miklós
OTSB főelőadó az Orsz. Társ. Termj. Sportszöv. titkára

Társas kirándulások

A Túristaházakat Kezelő Vállalat augusztus 13-án másfélnapos esztorgom—vaskapui kirándulást rendez a város árpádkori erődtöredékeinek és múzeumának, valamint egyéb műemlékeinek megtekintésére. Augusztus 14-én csoportos kirándulást vezet a vállalat Dobogókőre, továbbá az augusztus 20-i kettős ünnepen Badacsony környékére.

A kirándulások növekvő látogatottságára tekintettel ajánlatos a részvételi jegyeket elővételben beszerezni a Túristaházakat Kezelő Vállalat irodájában (VII., Lenin krt. 55.)

TERMÉSZETJÁRÁS

Temesrékasy Mihály • Felelős szerkesztő: Kunsági Viktor • A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvkiadó igazgatója • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII., Baross tér 2. II. em. Távbeszélő: 143-422 • Terjesztik: Budapest a Főposta Hírlapterjesztő üzeme, vidéken a helyi hírlapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok • Előfizetés: Posta Kétponti Hírlap Iroda, Budapest V., József nádor tér 1. Távbeszélő: 180-850 • Előfizetési ára: egy évre 32 forint, félévre 16 forint • Csekk számlaszám: 61 251 • Példányszám: 1500

55/18492 - Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest - Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

... hogy megnyit a veszprémi turistaszálló. A Veszprém megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala kezelésében a Szeglethy utca 2. szám alatt levő szálló a vasútállomástól 10 percre található. Egy nagy és három kisebb teremben összesen 50 teljesen felszerelt ágy, külön mosdó áll a turisták rendelkezésére. Jelentkezés az Idegenforgalmi Kirendeltségnél Sztálin u. 2. szám alatt. Telefon: Veszprém 12—81. A szállásdíj személyenként és naponként 6.— Ft.

... a V. Meteor Közért természetjáró szakosztálya izléses kis füzetben számol be munkájáról. A KÖZERT dolgozók lapja rendszeresen közli a természetjáró híreket, eseményeket. A KÖZERT sportkör sportünnepélyén 2200 sportoló között a természetjárók is felvonultak.

... a volt Természetbarátok Turista Egyesülete tagjai július 21-én baráti találkozót rendeztek. A sok harcot megélt turisták kellemes estét töltöttek együtt.

... a Főiskolai Sport március—júniusi száma cikket közölt a tájékozdási versenyekről. Helyeselnénk, ha a túrázásról is írának.

... hosszú idő után ismét áll Egerben turistaszállás a természetjárók rendelkezésére. A turistaszállás a Sztálin út 47. szám alatt található. A házat az Idegenforgalmi Hivatal kezeli. Érdeklődők a városi tanácsház melletti irodához forduljanak. Egyszeri szállás díja 5.— Ft.

... ünnepélyesen megnyitották az égerszögi Szabadság cseppköbarlangot. A megnyitó ünnepségen a budapesti vendégeken kívül nagyszámban gyűltek össze a környező községek fiataljai.

... A budapesti V. Meteor feltételezett várromok felkutatását vette terbe.

... A Kotró és Vasútépítő SK természetjáró szakosztálya tetszetős külsejű tájékoztatót állított a túrázás propagandája szolgálatába. Túrabszámolóik, érdekes hírek keltik fel a rállalat dolgozóinak figyelmét sportágunkra.

... Hillary és Tensing sikeres Himalája expedíciója idején Hermann Buhl egymagában, oxigéntartály nélkül mászta meg a Nanga-Parbat 8128 méteres csúcsát. A tudósok most azt vizsgálják, hogy fiziológiai szempontból kivételes esettel állnak szemben, vagy az ember képes-e, mint Buhl tette 41 órán át, az eddig hitt tételekkel szemben ilyen magasságban oxigénpótlás nélkül tartózkodni.

... a napokban kezd meg működését a Turistaházakat Kezelő Vállalat által rendelkezésre bocsátott helyiségben társadalmi aktívák bevonásával a turista tájékoztató szolgálat. Egyelőre hetenként kétszer (hétfőn és csütörtökön) az esti órákban állnak az érdeklődők rendelkezésére.

OLVASÓINK írják

Kedves Pécsi Sporttársak!

Nagy „nemzetközi esemény” nálunk egy országos versenyen való részvétel, mert itt találkozunk régi kedves ismerőseinkkel, itt szélesítjük látókörünket. Sajnos aránylag ritka esemény, mert az anyagiak magas korlátokat állítanak eléünk.

A pécsi természetjárók igen lelkes és alapos munkát végeztek a verseny előkészítésével kapcsolatban. Az adminisztratív előkészítés a szükséges nyomtatványok mind megvoltak. Külön élményt jelentettek a fehér karton tépőcédulák a maguk jeleivel, betűivel. Sok és gondos munka előzte meg ezt a versenyt, amelyre több mint 40 csapat nevezése érkezett. Sajnálatos, hogy ennyi munka nem hozta meg azt az eredményt, amelyet egy kicsit sikerültebben megízhathatott volna. Semmivel sem több munkával, semmivel sem több lelkesedéssel.

Melyek voltak azok a hibák, — amelyek megítélésünk szerint —, a jövőben elkerülhetők és elkerülendők. A terep kiválasztása jó. A versenyzők felmennek a Jakabhegyre és onnan gyönyörű kilátást nyújtó pontok után leereszkednek az indító állomáshoz, ahonnan a rendezőség — más úton bár — de ismét visszaküldi a versenyzőket igen erős meredeken a hegyre. Itt volt a legnagyobb hiba. Kár volt megegyszer felmenni a hegyre, jobb lett volna fennmaradni és mondjuk a Tubesen és a Kiss József kilátón át a Dömörkapuhoz menni. Nem ismerjük e megoldás jó és rossz oldalait, de megkönnyíthette volna a versenyzők hazaszállítását a dömörkapui rendszeres autóbuszjárat, lehetővé tette volna a kísérők részére, hogy ne egy napsütötte, gyengén fás, bokros helyen töltsék el az egész napot, egy tenyérnyi fürdési lehetőség mellett, hanem bájos kilátást nyújtó, jó sétahelyekkel rendelkező kellemes kultúrthelyen. A rendezőség már reggel 7-re kihozta a kísérőket és szükkörben itt ültette őket délutánig. Ez helytelen volt.

Talán túlzásba esnek a versenyek rendezői a titkosság kérdésében is. A verseny alkalmával többet is meg szabad mondani, különösen országos verseny esetében. Miért ne lehetne megmondani az indítóállomást és a

célt is. Sokan vannak olyanok, akik szívesen elmennek a célba, hogy a befutókat üdvözöljék, különösen ha ez a cél szép helyen van. Az útvonal megadása, a szerkesztések ugyanis ismeretlenné teszik a sokszor már egészen otthonosan ismert terepet is.

A verseny a nagy melegben, az igen erős emelkedők miatt nehéz volt, a szintidők tartása kemény próbára tette a versenyzőket. Nagyszerűen sikerült a versenyt befejező kultúrmasor, amelynek színvonaláért, kedveségéért hálás köszönet a szereplőknek — a Pécsi Nemzeti Színház Kossuth-díjas művészeinek — és a rendezőségnek. A rendezők igen kedvesek voltak, a rendezőség gondos volt, s merjük remélni, hogyha a felsorolt hibákat legközelebb nem követik el, a versenyzők olyan szeretettel fognak emlékezni a pécsiek versenyére, amilyen szeretettel ez a gyönyörű város és környéke megérdemel.

Sporttársi üdvözléssel

Dr. Borsi Lőrinc

Veszprém m. tsz. elnöke

Úttörő természetjárás

A Veszprém megyei természetjáró társadalmi szövetség megbízásából a városi társadalmi szövetség immár másodszor rendezte meg az úttörők természetjáró tájékozdási versenyét.

A veszprémi általános iskolák 25, egyenként 6 fős csapata, összesen 150 kis sportoló állott rajthoz. A verseny útvonalának hossza 8 és fél km volt. Két ellenőrző és egy időmérő állomást helyezett el a versenybíróóság a Fejes völgyben. 14 órákor indult el az első csapat és 20 órákor már minden csapat a célban volt. A versenyt az I. sz. ált. fiúiskola csapata nyerte meg Rektor M. Mihály úttörő vezetésével, 16 hibaponttal. A második a II. sz. általános fiúiskola Czibók Tamás által vezetett csapata, 26 hibaponttal, a harmadik ugyancsak a II. sz. ált. fiúiskola csapata, melyet Arany János úttörő vezetett, 27 hibaponttal.

Az úttörők feltűnően jó tájékozdási képességről tettek tanúságot és a tájolókat majdnem hibátlanul használták.

A megyei társadalmi szövetség kezdeményezése az utánpótlás tekintetében feltétlen figyelemreméltó és követendő példa.

VERSENYBEN A NŐK

A BTSB a nők részéről már régen elhangzott kérdésnek eleget téve, a férfi csapatoktól teljesen különválasztott bajnokságot irt ki és az év elején háromtagú bírói csoportot bízott meg a feladat elvégzésével.

A bírói gárdának nem volt könnyű a középfokú, háromfordulós csapatbajnokságot megrendezni, mert

a) bár a természetjáró versenyszabályzat meghatározza, hogy a középfokú versenyeket nappal 4 órai előírt menetidővel rendezzék, de kérdéses volt, hogy a férfiakra szabott teljesítmény mennyiben alkalmazható a női csapatoknál;

b) nők ezideig — kevés kivétellel — csak mint csapattagok vettek részt a versenyeken, így nem volt tapasztalat a nők tájékozási felkészültségéről;

c) nem utolsó sorban pedig nehézséget okozott az a tény is, hogy a verseny bejárásra, illetve ellenőrzésre fordulónként csak kevés lehetőséget adott a betervezett költségvetés.

A bajnokság három fordulóját úgy építették fel, hogy a női versenyzés sajátosságait az első fordulón megismerve, azokat már a bajnokság többi fordulóján értékesíthessék.

Az első forduló a Budai hegyekben, a második a Pilsben és a harmadikat a Börzsönybe, fokozatosan távolabb és vésőbb látogatottabb helyre tervezték. Bár a sorrendet a bajnokság egyéb versenyekkel való egyeztetés során, a szálláshelyek miatt meg kellett változtatni, az utolsó két verseny helyének a felcserélése nem okozott nehézséget.

A hűvösvölgy—csúcshegyi th—Rózsikaforrás útvonalon rendezett első fordulónál, teljes mértékben kihasználta a rendezőség a versenyszabályzat által előírt 4 órai menetidőt, de ugyanakkor a ver-

senyzőket a fenti, aránylag igen jól ismert terepre vezette. A 12,5 km-es előírt táv és az 530 m-es szint leküzdése azonban — egy-két gyakorlottabb csapatot kivéve — a versenyzőket erősen kimerítette. Ehhez természetesen hozzájárult az a körülmény is, hogy a márciusban rendezett első fordulóra a kedvezőtlen időjárás miatt még edzés nélkül indultak a csapatok, azonkívül kevés csapatnak sikerült jól kiszámítani a kapott, ismeretlen léptékű térkép helyes méretarányát és ebből eredően sokat keverték.

A második fordulón a versenybíró — a BTSB bírói tanácsával egyetértésben az előírt menetidőt 3 és fél órára csökkentette, ugyanakkor azonban az első forduló könnyű pontjai és utasításai (bpi koord. rendszer, bejelölt pontok, stb.) helyett, pontos szerkesztést és figyelmet igénylő feladatok elé állították a versenyzőket. A törökmezői th-ból történő indító helyről a csapatok kellően kialakulva, élvezettel mentek végig a Malomvölgy—Erdészházak—F. Körtevényi útvonalon Nagymarosra. A verseny eredménye megmutatta, hogy már az első verseny tapasztalatai is mennyi fejlődést jelentettek az önállóan először versenyző csapatoknak, hiszen a papírfólya ellenére olyanok kerültek az első három helyezett közé, akik eddig hátul végeztek. A harmadik fordulón már 3 órára csökkentette a versenybíró az előírt menetidőt, sőt a második forduló 400 m-es szintjét is 200 m-re csökkentette. Mégis a versenyzők aránylag jobban kifáradtak, mint a második versenyen, mert a versenybíró az szint menetidőket szándékosan szűkre, sőt könnyű terepszakaszokon, jelzett úton 5 km/ó sebességnek megfelelően állap-

tolták meg. Ez a verseny a Pilsben volt, a versenybírósg igyekezett a verseny útvonalát, csak gondos mérésel, illetőleg a domborzat állandó figyelése mellett elérhető pontokkal, illetve útvonalakkal változtatossá tenni. A harmadik forduló újítása volt, hogy a versenybírósg bevezette az összes csapatot egyforma süllyal büntető kötélt késési időt, állomás bontási időt.

Erdekesége volt a versenynek, hogy a legnehezebb tájékozási feladat után egy kilátó pontra vezetett a verseny útvonala, ahol a versenybírósg elnöke minden csapattal részletesen megbeszélte a legutóbb érintendő pontnál elkövetett hibákat és rámutatott a helyes megoldásra. A forduló meglepetéssel zárult, mert az állandó fejlődést mutató Bp. Törökmező Posta központ csapata nyerte, az első fordulón győztes Bp. V. Meteor előtt. A bajnokságot végül állandó jó eredményel következtében a Bp. Törökmező csapata nyerte el.

Összefoglalva, tehát az így megrendezett bajnokság három fordulójából leszűrhető tapasztalatokat, a jövő női versenyzés útja a nappali standard versenyek. A fejlődésnek megfelelően és a BTSB II. osztályú és női bajnokságai-ban részt vett 153 női versenyzőre tekintettel, az 1956. évben legalább két osztályra (Bajnoki és előkészítő osztály) kell bontani a versenyezni kívánó csapatokat.

Helyesnek látszik, hogy a bajnoki szinten 4 főre emeljék a csapatok létszámát és 2 vezetőt megkivánva két útvonalas versenyt rendezzen a versenybírósg fizikai követelményekkel, de a férfiaknál előírt térképészeti és tájékozási feladatokkal. Kívánatos továbbá, hogy látva a vidék fejlődését, a női versenyzés vonalán is mielőbb sor kerülhessen országos női csapatversenyre.

Fataky Tibor

A pontos mérés a legfontosabb az induláshoz, a Spartakusz Börzipari SK csapata

A következő állomás már a cél, a Pesti Törökmező csapata (Draskoy felv.)

K Ö N Y V S Z E M L E

MAGYAR ÉVSZAKOK címen adta ki a Magvető könyvkiadó Antalffy Gyula könyvét. Örömmel forgatjuk ezt a kiadványt, amely hazánk tájaival, közte sok hegyvidékkel ismerteti meg az olvasót. A Pils, Börzsöny, Bükk és más hegységekben otthonos turisták is szívesen lapozzák a könyvet, mert színes, érdekes, szórakoztató és hasznos olvasmány. Megelégedéssel fogadjuk, hogy mind több könyv jelenik meg, melyek a természetjárás propagandáját segítik elő.

A szabad Román Népköztársaság tízéves évfordulójára adta ki a román szakszervezetek központjának kiadója a Turista Almanachot. A 350 oldalas, sokszáz művészi fényképpel, humoros rajzokkal ellátott könyv végigvezeti

az olvasót a keleti és déli Kárpátok vadregényes vidékén. A természetjárás minden ágazata szerepet kap a leírásokban. A fényképeken láthatjuk a gyalogos, kerékpáros turistákat; a hóval borított hegyeket sível járók, majd a sziklamászók bátor küzdelmél örökítik meg a fényképezőgép lencséi. A szédítő magasságok után a barlangok mélyét keresik fel, hogy utána a hús tavakban frissüljenek fel. A szép kiadványra büszkék lehetnek román sporttársaink.

Olvasd és terjeszd a
TERMÉSZETJÁRÁST,
a turisták lapját!

OLVASÓINK jelentik

Meleg nyári délutánon mentünk a Pest—Nógrád—Csongrád megyei II. osztályú Természetjáró Csapatbajnokság IV. fordulójának részvevői elé a Mátra s a Cserhát választóvonalát képező vasút mátraszöllösi állomására. Néhány órával a kitűzött gyülekezési idő előtt már megérkeztek a szegedi Törökvés, a váci Forte Szikra versenyzői és megérkeztek a verseny technikai munkatársai a MÖHSZ rádiósa is, ugyanis ezen a fordulón a rendező salgótarjáni Fáklya SK az azonnali értékelés és ellenőrzés érdekében az ellenőrző állomásokon s a célállomáson rádió adóvevő készüléket állított fel. A balassagyarmati Fáklya, salgótarjáni Bányász, valamint a rendezők megérkezése után felvonultak a község szélén épült Rónay kastélyba, mely az egész verseny középpontja.

A rádió útján közben értesülünk a felvezetés haladásáról, illetve az állomások településéről (persze csak szűk körben). Lassan besötétedett s a kedélyes, hangulatós beszélgetést főlvaltotta a küzdelem a forduló megnyeréséért. Pár perc még, néhány szerkesztés, s az „A” szakasz versenyzői már indultak is az ismeretlen akadályok, s a terep nehézségeinek leküzdésére.

A „B” szakasz versenyzői ezalatt elméleti feladataik megoldásán töprengtek... források a Mátrában? ... csúcsok 800 m-en felül a Bükkben? ... Emberek, a Bükk fennsík-on c. könyv írója? ... többör? ... Zsomboly? s még jó néhány kérdés, no meg „asztali terepverseny” problémái készítették gondolkodásra a csapatrészeleget. Érdekes megjegyezni, hogy a mintegy másfélórás elméleti verseny nem befolyásolta a verseny végeredményét, illetve épp ellenkezőleg alátámasztotta azt.

A sok érdekességet, s talán megyei szinten újdonságot hozó verseny a déli órákban már végéhez közeledett, egymás után érték célba az „A” és „B” részlegek. A jó, kiadós leves után folyt az eszmecsere. „Ebből is tanultunk” volt a zárszó, s mire elérkezett az indulás ideje, kész a nem hivatalos eredmény, amely azóta véglegessé vált.

1. Szegedi Törökvés 838 hibapont, 4 pont.
2. Salgótarjáni Bányász 961 hibapont, 3 pont.
3. Váci Szikra 1286 hibapont, 2 pont.
4. Balassagyarmati Bástya 1609 hibapont, 1 pont.

Gyors búcsú, s köszönet, mellyel hálánkat kívántuk leróni a házigazdánk iránt, indultunk is az állomásra, hogy idejében hazaérve időben munkahelyünkre érhesünk.

A Balaton-kupa

Az aszfalton mozdulatlanul áll a levegő. Az utcán mind több és több rövidnadrágos, hátizsákos, bakancsos turista jelenik meg, akik emléktábláról emléktáblára haladva kíváncsi szemmel, tanulmánygő lélekkel merülnek el Veszprém történelmi emlékeinek tanulmányozásába. Izes beszédük az ország legkülönbözőbb tájainak jelkét hozzák közelebb. Az évente június végén megrendezett „Balaton-kupa” természetjáró versenyre érkeztek ők, hogy a Balaton legszebb tájainak megismerésével, az ezeken a területeken rendezett természetjáró versenyen tegyenek bizonyosságot tájékozódóképességükről, küzdő szellemükről. A hatos csapatversenyre 16 csapat nevezése érkezett be, akik kísérekkel együtt több mint száz főt jelentenek.

Kellemes hűvös hajnalon indul a verseny Vörösberény—Felsőhegy—Cserelak erdő—Szabadságkilátó—Nagykő orra—Káptalanfüred útvonalon. Halkan csörgedező kis patakok mellett, mély völgyek hús árnyékában, majd gyönyörű kilátást nyújtó mészkő és dolomit sziklák napsütötte tetején vezet a változatos útvonal. Titkos és nyílt időmérők, állomások és tépőcédulák mindenütt, hogy a versenyzők szabályos haladását ellenőrizhessük. A hatos csapat egy helyen két részre vált és a következő állomáson várták be egymást. Így a verseny hossza: A) csapat részére 13 600 m, a B) csoport részére 14 750 m. Szintkülönbség A) csapatnál 360 m, B) csapatnál 410 m. A tiszta menetidő az A csapat részére 4 óra 01 perc, a B csapat részére 4 óra 23 perc.

16 befutó közül a versenyt a tavalyi győztes, a kupa-védő budapesti Vegyiműveket Szerelő Vállalat természetjárói nyerték 51 ponttal. 2. MÁV pesti igazgatóság, Törökvés SK 153 ponttal. 3. Vörös Lobogó Goldberger, Budapest 173 ponttal.

Indító állomás, előtérben a salgótarjáni Bányász, balról a balassagyarmati Bástya, hátul a rádiósok

SZAKKÖRI KIÁLLÍTÁS

A pápai „Petőfi” gimnáziumban is befejeződött az iskolaév. A folyosók azonban mégsem néptelenek. Új színekkel gazdagodtak a lépcsőház, nyílak, íranyítótáblák, felirások jelzik, hogy az iskolának még van valami mutatnivalója: most azonban már nem csak tanuló, hanem a nagy közönség felé is.

A jó tanévi többletmunka kerül most kiállításra, hogy mindenki számára bizonyítsa: ebben az iskolában nemcsak a kötelező anyagot végzik el, hanem azonkívül is sokat és eredményesen dolgoznak. A szakkör elmélyült jelent valamilyen anyagban, olyat jelent, amit a tanuló lelkesedésből, kötelező munkáján kívül örömmel végez.

A pápai „Petőfi” gimnázium rendezte az országban elsőnek az ifjú turista szakkör kiállítását és ezzel óriási segítséget nyújt a nevelőknek és tanulóknak. A párt határozata a köznevelésről, az iskolai rendtartás, az oktató-nevelő munka egyaránt megköveteli, hogy a hazaszeretett elmélyítése érdekében meg kell ismertetni hazánkat és évente legalább öt kirándulásban el kell látogatni a harcijáték és a tereptan elemelt.

Ebben az iskolában alapos előkészülettel megrendezték mind az öt terepgyakorlatot. A tanterem színpompás képekben, grafikonokban, vázlatokban, térképekben, utasításokban, értékelésben teszi mindenki számára szemléltessé azt a lelkes és alapos munkát, amelyet dr. Gergely Ferenc vezetése alatt a szakkör végez.

A tanterem közepén hatalmas asztalon Farkasgyepű térségének aprólékos gondallal készített, színes, művészi domborzata fekszik. A több mint 1 m-es dombormű milliméteres pontossággal jelzi a hegyvonulatok irányát, az ezek között elhelyezkedő hangulatos völgyeket és apró piros házakat. Így azután valóssá lehet tenni a tanulóknak a térkép elképzelését. Apró gombostűk, kis piros zászlókkal jelzik az egyik terepgyakorlat útvonalát. A domborzatot Anti Anikó és Répási Magda tanuló 150 órában, a sikrajzot Polgár Ferenc tanuló 160 órában készítette el.

Másik teremben a Badacsony, majd Tihany tömbszelvénye igazolja az egész szakkör időt nem sajnáló alapos munkáját. A fal mellett továbbmenve megtaláljuk a természetjárók műszereit is: körzőket, átszámítási táblázatokat, tájolókat. Külön figyelmet érdemel a legelső tájoló, amelyik több évszázada szolgálja az eligazodók érdekét: régi réziránytű napórával, amelyik a földrajzi szélességnek megfelelően állítható. De mellette iránytűk, 6000 és 6400 vonásos tájolókat láthatók.

Az osztály falitábláján az iskola körishégyi háziversenyének vázlata, az útvonal az állomások gondos bejelölésével nyújt élvezetes, érdekes képet. Minden képen, minden tárgyban szakismeret, úgyszeretet sugárzik. De ezt kapjuk a kiállítást vigyázó tanuló szemében is. Elismerő sorokat olvasunk a kiállítás vendégkönyvében is.

A kiállítás továbbmegy Keszthelyre és jó lenne, ha máshol is bemutatásra kerülne, minden egyes pedagógus megláthatná, hogy ebben a munkakörben hogyan kell eredményesen dolgozni.

Dr. Borsi Lőrinc

Vigyázat, magastesztltség!

Az áramszolgáltató vállalatok természetjáró szakosztályai részére Kőszeg környékén rendeztek a szombathelyi ÁVESZ az „Elűzem emlékvésenyt”. A küzdelemben az egriek csapata szerezte meg az első helyet.

KIRÁNDULÁS A SOMLÓRA

Csaknem zaj nélkül halad velünk az autóbusz a sima betonúton. Lassan elmaradoznak a bakonyi erdők, elsimulnak a dombok s Devescer után mindjobban kibontakozik előttünk a napfényben fürdő Kis-alföld. A messzenyúló síkságból mint hatalmas fejedelmi sátor emelkedik magasra a Somló szépséges bazalthegye.

Az első, ami eszünkbe jut, egy kérdés: hogyan került ide a síkság szigetének ez a gyönyörű haranghegye, mely három megye szemét vonzza magára? A választ hamar megkapjuk, ha megtudjuk, hogy a Somló tetejét is bazaltsapka borítja, mint a tapolcai medence hegyeit, és hogy északi lábánál a „Födögödörben” megtaláljuk a jellegzetes kagylóhéjakat az egykori Pannoniai-tenger elpusztult állatvilágának maradványait. Agyagos, homokos üledékével borított területén bazaltlávát hányó vulkánok működtek. A kiömlött bazalt később is megővta maga alatt a pannóniai agyag- és homokrétegeket, amikor a szél és a víz a bazaltleányok körül már elhordotta a könnyű homokot. Így születtek a Badacsony, a Szentgyörgyhegy, Csobánc, Gulács, Tóti és a Haláp, itt a Kis-alföldön Somló s távolabb a Ság bazaltkúpjai.

A pannóniai-tenger állatvilágának maradványa a Congeria nevű kagyló-héja. Itt a Somló alján, teljesen épen maradt vékonyabb és szebb példányait találjuk a tihanyi félsziget elhíresedett kecskekörmeinek.

Somlővásárhely a hegy déli oldalának alján, a Torna patak partján fekszik. Bencés kolostorát állítólag István király alapította. A XV. század végén már Veszprém és Pápa után a megye legnépesebb községe, ahol királyi törvénytörvényeket is tartottak. Ma is áll a „megyeháza” régi érdekes épülete.

Somlővásárhelyről a szőlők között vízmosságoktól rongált kanyargó mélyúton, mint itt mondják, „horhos”-on haladunk fel a hegyre, a sárga jelzés nyomán. Öreg présház mellett érjük el a Somló legmélyebb, jó száz méterre ásott kútját, a híres „Taposó-kutat”. Vízét a taposómalom mintájára fából összeácsolt érdekes szerkezet hozta felszínre. Rozzant faházikójában a hatalmas taposókerek ma is hirdeti a hegy népének okos találékonyságát. Innen tovább folytatva utunkat mindig magasabbra emelkedünk s mindig szebb a kilátás. A Margit-kápolna előtt hatalmas nyárfa áll, melynek korát hétszáz évre becsülik.

Bazaltsziklák alatt kanyarog az út a szőlők között. Somló szőlőit még a környéken élt rómaiak telepítették s talán erre emlékeztet a somlói szőlősgazdák között a múlt században még annyira kedvelt „római szőlő” is. A magyar történelem első századaiban „Scevlus”, Szőlős néven említik a hegyet a régi oklevelek. IV. Béla Moreából hozatott ide szőlővesszőket s 1309-ben már földet és szőlőt zálogosítanak el a hegyen.

Úgy mondják, a somlói bor nemcsak jó, hanem szép is, mint a somfavrág. Nagyon régen fent a hegytetőn

A Taposókút omladozó falai

minden csupa som volt s bizonyára innen nyerte nevét a „gyönyörű” hegy.

A hajdani pannóniai-tenger homokját a reá telepedett bazaltkúp kisebb-nagyobb darabokra s végül serét nagyságúra szétaprózódó, majd szétmálló bazaltanyaga teszt a kitünő bor termőtalajává. A nép ma is „srét”-nek hívja ezeket az apró bazalttrögöket, melyek itt gördülnek a lábunk alatt, miközben haladunk az úton felfelé. Ma a nagyobb birtokokon Állami Gazdaságok, Termelőszövetkezetek gazdálkodnak.

Lábunk alatt morzsolódik a sok apró bazaltszem, s mikor túljutunk az utolsó meredek kapaszkodón, a bazaltsziklák vállaín emelkedő fennsíkron már feltűnik a kilátótorony. Lépcsők vezetnek a vörös bazaltkőből emelt épületbe, mely hazánk egyik legszebb kilátótornya. Ma már ör lakik itt, aki felügyel nemcsak az épületre, hanem a közeli várromra, s karbantartja a hegy turista útjait is. A toronyban — melyet nemrégiben neveztek el Petőfi Sándorról — négy fekhely vár a természetjárókra.

A nagy teremben kiállítás található abból az anyagból, melyet a „Petőfi Sándor Irodalmi Múzeum” ajándékozott a kilátónak.

A hegy csúcsán teljesen szabadon álló toronyból tiszta időben olyan kilátást élvezhetünk, melynek alig akad párja hazánkban.

Kelet felé a Bakony végtelen erdőségei zöldelnek, dél felé a hegyek csipkéi mögött ott csillog a Balaton s a tapolcai medencében tisztán látni a bazalthegyek birodalmát, Szentgyörgyhegy, Csobánc, Badacsony, Gulács, Haláp s az Agártető ormaít. A Balatontól a Keszthelyi hegység sötét tömege húzódik a csabrendeki Csúcshegyig, mely Tátikát, Rezit és a sümegi várhegyet takarja el. A hullámos felszínű Kis-alföldön Pápa városa, messze a Rábaköz síkja s a kies Sokoró halomvidéke látszik. Nyugat felé a Kemenesalja s a magánosan álló Sághegy rajzolódik ki a láthatár alján. A fával ködében a kőszegi hegyek s a Sopron—Lajta hegység ormai kéklenek s túl rajtuk a messzeségben az Alpesekhez tartozó Rax és

A Petőfi-kilátó a Somlón

Schneeberg havas csúcsai. A dunántúli tájak gazdag szépsége mint plasztikus térkép fekszik előttünk kiterítve a délutáni napsütésben. Kép, amelyet nem lehet elfelejteni.

Nem messze a toronytól a hegy északi oldalán külön kis bazaltkúpon, sűrű erdővel körülveve festői vár-omladék roskadozik. Somló egyike a legrégebb várainknak. László idején már „Castrum Somlyó” néven említik. Eredetileg királyi vár s az maradt az Anjouk idején is. Zsigmond adja híveinek, a Garayaknak s később Mátyás kedvelt vezérének, Kinizsi Pálnak juttatja.

Kinizsi alakját szívébe zárta a nép s ahol járt, mindenütt őriz róla egy-egy kedves legendás történetet. A váromtól néhány száz méternyire magános sziklán nyereg alakú mélyedést találunk. Ezen pihent volna Mátyás nagyerejű törökverő hadvezére, mikor a várba indult, hogy birtokába vegye. Hatalmas testének súlya alatt roppant be a kő. Kinizsi sziklának nevezik.

A mohácsi vész idején messze — a vidéken Somló a magyarság egyetlen erőssége. Nagy harcok folynak környékén s Boba mellett ma is látni annak a közel három-ezer töröknek a sírját, akiket Zrínyi csapatai koncoltak fel. Vak Bottyán kuruc generális még utoljára rendbehozatta a várat — mely ezután gyakran cseréli gazdáit. Az idők során szomorú állapotba jut a hajdan fényes épület s lassan lakatlan rommá válik.

* * *

Somlóvár kapuboltja még ma is elég jó állapotban van. Elmosódott nyomok hirdetik, hogy évszázadok során sok változó birtokos címerét falazták a romló kapuív fölé. A kapu alól fallal övezett síkatoron át jutunk az előudvarra. Beljebb a sok vitézi tornát látott várudvar körül még sok helyen ép a földszinti termek dongaboltozata. A belső udvar végét csúcsíves nyílt csarnok zárja le, ahonnan csigalépcső vezetett az emeleti termekbe. Egy oszlop — egy csúcsív ma is áll a hajdani díszes csarnokból.

Gazdag pompáról, fényes dicsőségről, szegények kinjártól, nagy urak kegyetlenségéről, hősi harcokról és eltiport reményről de sokat tudnának elmondani Somlóvár repkénnyel fedett omló falai...

De amikor visszafelé indulunk s ismét kitárul előttünk a gyönyörű táj képe, látjuk, hogy a hegy alján és körülötte ezer formában, ezer színben pezsdül az élet. Messze vasút zakatol, Ajka felől gyárkémények füstje száll az égre, a széles betonút szalagján autók suhannak.

A regényes somlói vár

(Pieck és Id. forg. felv.)

A Kinizsi-szikla horpadása

A szőlőkben tarkakendős lányok gyöngyöző vidám kacagása száll fel az öreg várfalak közé, hirdelve, hogy a megújuló élet győz az elmúlás felett.

Zákonyi Ferenc—Lipták Gábor

Az Amadé-vár

A pihenő túrának szánt Amadé-vár megmászásához Göncről két és fél órára volt szükség. Várat azonban ne keressen senki az Amadén, mert csak nagy sziklatömbök találhatók és csupán az egyik zugban van egy kisebb épített falmaradvány. A szoros sziklák között nem lehetett valami nagyobb épület, lovagterem, vagy templom. Sereget vagy csapatot sem helyezhettek el itt. Harcolni egy ilyen helyről? Bár az Amadé-csúcsot a körülvevő, vele majdnem azonos magasságú, szomszédos hegygerincek és fák — letről nézve — majdnem teljesen elfedik, innen a kilátás nagyszerű. A közeli völgyek, gerincek, távoli síkságok és hegyek, utak és falvak jól láthatók. Tehát csak megfigyelő- vagy rablóvár lehetett — gondoltam.

Visszaérkezve szállásadónknál érdeklődtem. A gönciek bizony nem tudják, miféle vár volt az Amadé. Csak Pelle tanító tudhat róla, mondják.

Így kerültünk el Pelle Bélához, aki megállás nélkül keverve kihűlt teáját, rég eltűnt idők rablólovagjairól beszél, a Csák Máté korabeli kiskirályokról, Amadé hercegről és fiairól, akik várukból lesték az Alföldről jövő kereskedőket, vagy a felvidékről lefelé igyekvőket, akik iparcikkeiket vitték délre. A még ma is Herceg utcának nevezett úton nyargaltak le az országútra zsákmányukért.

De mesél Pelle Gönc történetéről, híres gyógyvizéről, a most újjáépülő fürdőről, majd a szomszédos Telkibánya aranybányájáról, ahol Mária Terézia tallérjait verték.

Ha barátaink nem vártak volna türelmetlenül a vacsorával és nem sajnáltuk volna a tanító kihűlt teáját, éjfélig vagy reggelig is mesélt volna Göncről és vidékéről. Turisták, ha Göncre mentek, keressétek fel Pelle Bélát.

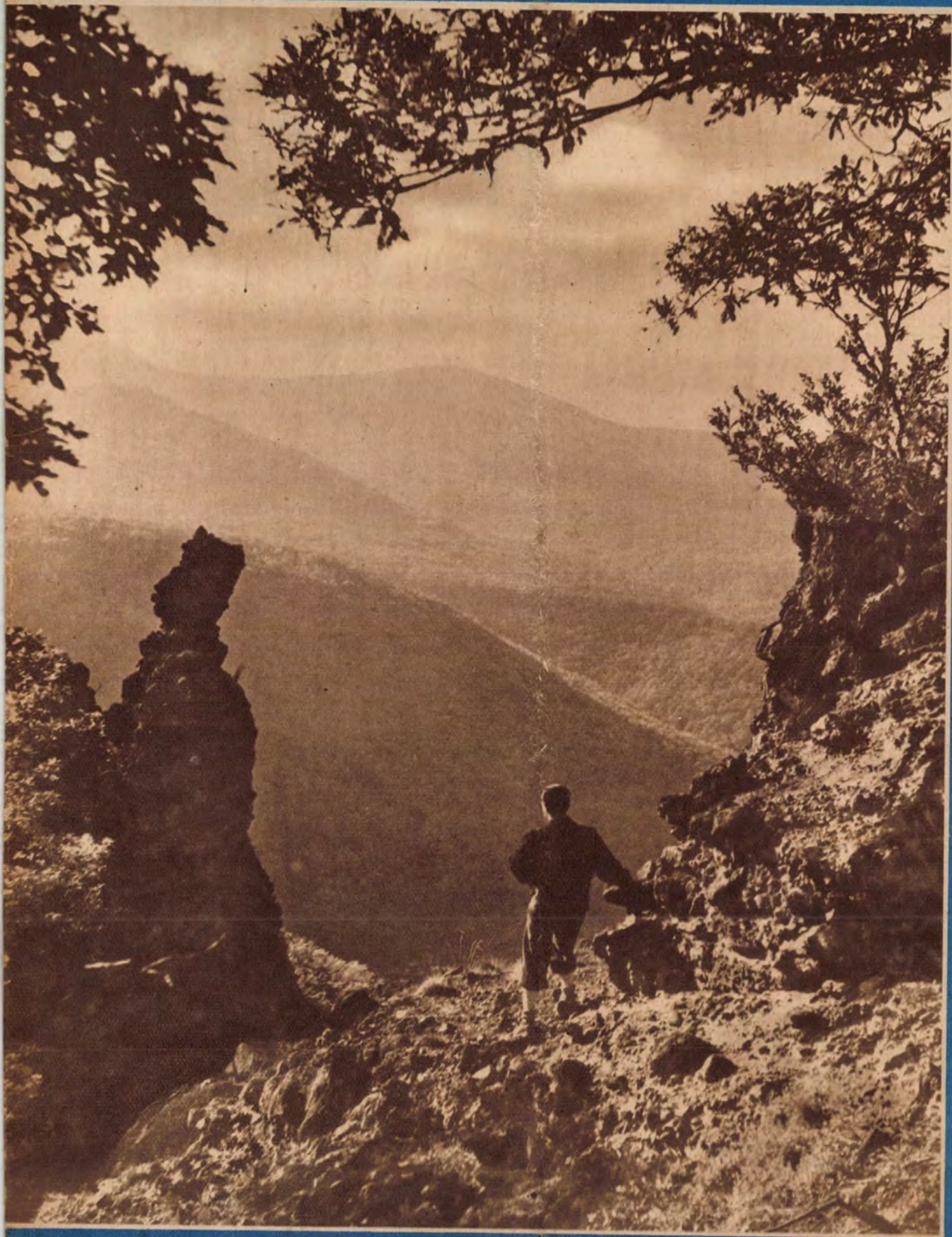
Pick László

Kilátás az Amadé-szikláról

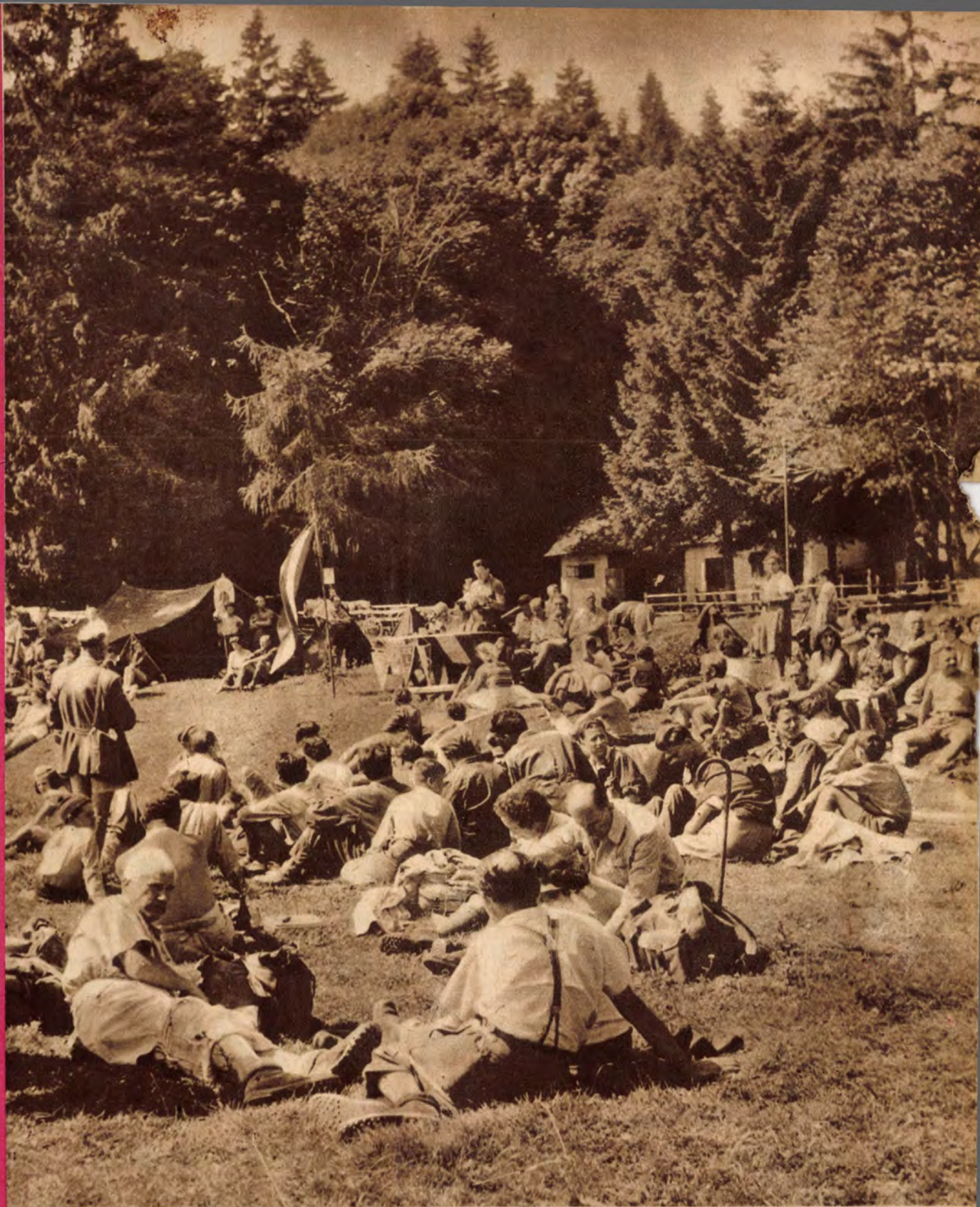

TERMÉSZETJÁRÁS

NYÁRI CSENDÉLET
A VADÁLLÓKÖVEK SZIKLÁINÁL
(Szegvári felvétele)

Gyönyörű időben ünnepelték az ország természetjárói találkozójukon az alkotmányt

TERMÉSZETTÁRÁS

I. EVFOLYAM, 6. SZÁM

1955. SZEPTEMBER

ÁRA 3 FORINT

Bánkút Turista Szállás (880 m.) Bükk-hegység

ORSZÁGOS TERMÉSZETJÁRÓ TALÁLKOZÓ

JÁVORKÚT

MIS. D.L.C. 1.

1955. VIII. 21.

AGVÁR POSTA

Sporttársi üdvözlés Jávorkúttól

Barátok! A természetjáróknak ajánljuk a Bükk-hegységben található Jávorkúti Sporttársi Üdvözlőt. A természetjárók számára a természetjáróknak ajánljuk a Bükk-hegységben található Jávorkúti Sporttársi Üdvözlőt.

Barátok! A természetjáróknak ajánljuk a Bükk-hegységben található Jávorkúti Sporttársi Üdvözlőt.

Barátok! A természetjáróknak ajánljuk a Bükk-hegységben található Jávorkúti Sporttársi Üdvözlőt.

2057

4

Országos találkozó

egy eseményeit mutatjuk be képekben

- 1 A Herman Ottó vándordíjas verseny egyik állomása
- 2 Serény léptekkel igyekeznek turistáink a találkozóra
- 3 Már meg is érkeztünk Jávorkútra
- 4 Az őszi vasasok tábort vernek
- 5 Az ünnepi beszéd után Erős Antal átnyújtja az O.B. győztes Haladás Műszaki Egy. csapatának a serleget és a bajnoki érmeket
- 6 A felejthetetlen találkozó után hazafelé. A V. Meteor egy csoportja

★
Az Országos Találkozó részletes beszámolóját legközelebbi számunkban közöljük.

1

2

5

3

6

HAZÁNK Útjain

Gyönyörű hazánk sok-sok látványosságot nyújt az érdeklődőknek. A magas hegyek rejtett útjai, a mezők pázsítja, sokszínű virágai, a Balaton fodros hullámai és nem utolsósorban az új létesítmények: a szinte földből kinőtt városok, gyárak... ki győzné sorolni?

Az idén közel 3000 ipari tanuló indult el, hogy az „ismerd meg hazádat DISZ vándortáborozás” keretében végigjárják hazánk legszebb tájait, megismerjék az országot. Már kora tavasszal megkezdődött a 20 főből álló csoportok készülődése. Nagyszerű útitervek születtek, egymással versengtek a fiatalok: ki tud jobb ötleteket hozzájárulni a pompás nyári túrához. A DISZ-szervezetek álltak az élére ennek a nagyszerű mozgalomnak, s a fiatalok lelkesedése átragadt a felnőttekre is. Közösen bujták az útleírásokat tartalmazó könyveket, együtt forgatták az útikalauzokat. Befejeződött az iskolaév és a jövő szakmunkásai elindultak nagy vándorlásukra.

Balatonakarattyan a — DISZ KV és a Minisztertanács Vörös Vándorzászlaját elnyert — várpalotai vjvár fiatalok három csoportja ültette fel sáttortáborát (1. kép). Innen indulnak el minden nap, keresik fel a Balaton nevezetes helyeit. A táborban maradt ügyeletek pedig magukhozta kondérokban főzik a vacsorát, hogy a hazatérő „vándorok” ne maradjanak éhesen. Az egyik szakács, Horváth Gyula, inycsiklandozó illatoktól körülveve meséli: „Sokan most először kerülünk el hazulról és bár számítottunk arra, hogy jól sikerül majd a táborozás, mégse gondoltuk, hogy ilyen nagyszerűen fogjuk érezni magunkat. Jó izellőt kaptunk a természet szépségeiből, mindig emlékezetes marad az én számomra is ez a nyár.”

Tihany felé továbbmenve Alsóörsnél egy fa alatt népes kerékpáros csoport pihen. Igen, ók is ipari tanulók, Szolnokról jöttek (2. kép). Bizony a nagy melegben kellemes lehetveredni a fák hús lombjai alá, mert jócskán víz még az út a napi célhoz: Tihanyig. „Nagyszerű az út... kitűnően szórakozunk... jobb üdülést nem kívánunk senkinek sem...” — hallik innen is, onnan is kérdésünkre. A gondosan karbantartott kerékpárok, a szakszerűen összeállított tömött hátizsákok elárulják, hogy a szolnoki fiúk is nagy gonddal készültek erre az útra.

A magyar tenger másik partján, a síófoki ipari tanuló üdülő állandó „átutazó hely”. Jönnek és mennek a vándorcsoportok, közben megfürödnek a Balaton hús vizében. Egy napon érkeztek ide a Győrből elindult 400. sz. Intézet (3. kép) és a budapesti 30. sz. Intézet fiataljai. Nosza megindult a tapasztalatcsere, hiszen a győriek a főváros felé folytatják útjukat, a harmincasok pedig kerékpáron ellenkező irányba tartanak. A győriek délután felkeresik a közeli balatonkiliti gépállomást és új élményekkel gazdagodva készülnek továbbmenni. Vezetőjük, Rozsos Károly tanár elmondja, hogy a fiatalok legtöbbször most látta először a Balatont, s szinte szívják magukba a táj szépségeit. „Alig lehet sokszor pihenésre bírni őket, mindent meg akarnak nézni és unszolnak, hogy menjünk, menjünk, mert kifutunk az időből. Nagyon jó ötlet volt ilyen vándortáborozást szervezni, fiaink még jobban megismerik hazájukat.”

A szigetalmi fiatalok az üdülő mellett verték fel sátraikat. Nagyrészt a nyár elején már szakmunkásvizsgát tett, s most ók is szabadságukat töltik. Mindegyikük jókedésű, napbarnított legény s arról nevezetesen, hogy náluk jókedvben soha sincs hiány. A legizmosabb köztük Cser Ferenc, ifjúági ökölvívó bajnok. Nagy nevetés közben vall színt: „Fene se hitte volna, hogy ez a vándortáborozás ilyen nagyszerű dolog. Há ezt befejezzük és bemelegünk dolgozni az üzembe, elmondom az ifjúmunkásoknak, de az idősebb „szakiknak” is, hogy milyen szép a természet. Aztán vasárnapként fel a tarisznyát, elemozsiát, és indulunk a hegyekbe kirándulni!”

Es ha már a hegyekről esett szó, mondjuk el, hogy az „ismerd meg hazádat DISZ vándortáborozás” mozgalomban részt vett csoportok mintegy fele hazánk hegyvidékeit keresi fel. A vén Bükk hegység talán még sohasem volt annyi fiatal zajától, örömteli kacsagásától hangos, mint ezen a nyáron. A Budapestet érintő csoportok a budai hegyek kacskaringós útjain kapaszkodtak fel és gyönyörködtek fővárosunk és a táj szépségeiben. De lehetett találkozni ipari tanuló természetjárókkal a Badacsonyan, Mecseken, Egerben, Aggteleken, Sárospatakon, Szilvásváradon és szinte természetesen, hogy a Szalajka völgyben is. Az állandó hegyi túrákhoz még komolyabb előkészületekre volt szükség. Ezek a csoportok már jóval indulásuk előtt, szabadidejükben, főként szombat délutánonként és vasárnap kimentek a közeles hegyekbe, ahogyan a budapesti 31. sz. Intézetiek mondták: „edzéseket tartotunk.”

A bajai traktoros-gépész tanulók első állomása a Mecsek volt. Felmentek a Mecsek-kilátóhoz, majd Szigetváron keresztül Badacsonyba vitt útjuk. Sudár János DISZ-titkár is most látta először a Balaton két hullámailt. A csoport tagjai most ittak először a Kisfaludy-forrás vizéből és sok fényképet készítettek a Rózsakőről, a Páholy érdekes kőtömbjeiről.

A festői Szalajka völgyben legutóbb több csoport közös találkozóra jött össze. A csoportok DISZ felelősei már jóelőre lelevelezték egymással a napi programot, és így közös sport-

és kulturmussorral, majd befejezésül a védett területen kívül jól sikerült táborúzzal telt el a nap. A diósgyőri kohász tanulók és a mátyásföldi karosszerialakatos tanulók a tábor-tűz mellett ülve mesélték el egymásnak eddigi útjuk élményeit. Kiváltképpen a diósgyőri Bellei István áradozott Tarkó, Peskó, Galyatető szépségeiről. Megismerkedtek a tanulók a táj nevezetességein kívül a vidék állat- és növényvilágával.

A jól sikerült vándortáborozás után ki visszamegy az iskola padjába, hogy folytassa tanulmányait, ki már az üzemben az esztergpad mellé áll, vagy a bányába száll le, hogy új termelési sikerek elérése retörkedjen. Az „utitárs”-sal készített fényképek, a sűrűn teleirt naplók és az ezek nélkül is felejt-hetetlen élmények több ezer fiatalal szeretették meg a természetjárást, miközben még jobban megismerték szép hazánkat. S ha összel és jövőre egyre több fiatalal találkozunk majd a hegyekben, a folyók partjain, a természet útjain, gondoljunk arra, hogy az ipari tanulók ezévi vándortáborozása is segített növelni a természetjárók nagy táborát.

Elbert György

C SERHÁT

XX

A Cserhát eddig a turistaság Hamupipőkéje volt. Szép erdőségeit, jó kilátópontjait, érdekes falvait alig ke-resték fel más vidékről jött turisták. Még jelzett útjai is ritkán találkoztak turista csoportokkal, jórészt jelzetlen területeit főleg olyan turisták látogatták a környékről, akiket éppen fel nem kapottsága vonzott. Igaz, hogy egyes részeit — bár a fővárostól nincsen messze — fel-keresni elég körülményes volt, s egynapos túra kere-tében nem is sikerült, de ma már annyira fejlődött autóbuszforgalmunk, hogy az utazási akadályok meg-szűntek. A Cserhát vidék felkeresése különben is főleg olyanoknak ajánlatos, akiket nemcsak a szép vidék érdek-el, hanem az érdekes népelet is, a maga ezernyi színével, változatosságával, ennek tanulmányozása pedig csak többnapos túra keretében lehetséges. Ennek sincs semmi akadálya. A nép szíves, barátságos, szíve-sen ad szállást akár a tisztaszobában, akár pedig jóidő-ben az illatos szénában. Még élelmet se feltétlenül szük-séges cipelni (kivéve szalámit), a jól felszerelt Népbol-tokban mindent lehet kapni.

S most nézzünk néhány kiragadott színfoltot azokból a valósággal „komplex” élményekből, amelyeket nekünk a Cserhát vidék látogatása kínál.

Cserhát néven, azt a főleg Nógrád megye területére eső hegyvidéket szoktuk emlegetni, amely a Bu-dapest—Vác—Balassagyarmat—Ipolytarnóc és Budapest—Hatvan—Salgótarján vasútvonal közé esik s amely 4—500 m-es legnagyobb emelkedéseivel kellemes túrákat biz-tosit még kevésbé gyakorlott turistáknak is.

A vidék maga annyiban is különleges, hogy geológu-saink szerint hasonló keletkezésű fennsíkszerű te-rület Európában csak Izland szigetén található. Legmaga-sabb pontjain néhol (Romhány felett) hegyi pataki kavics-réteget, másutt (Szügy, Marcal határában) sivatagi ho-mokterületeket láthatunk. (Érdekes, a népi őstört. ezeket szőlőművelésre fogta be.) Mammut és egyéb őssálatnyo-mok, csigák, levéllenomatok (Ipolytarnóc) és megkövese-dett fák adnak különleges jelleget egy-egy részletének. Akit, teszem fel a növényvilág érdek-el, az is megkapja a maga különlegességeit. Aki Ipolytarnóc felé Ráros pusztáig utazik vonaton, a Párizs patak völgyében száz-egynehány méteren olyan páfrányokat talál, amelyekért másutt legalább 6—800 m-ig kell felkapaszkodni. S aki Húgyagtól Pázsányon és a Táb pusztákon keresztül kb. 3 órányira a Hegyeshegy alá kísétál, olyan óriás fűzben gyönyörködhetik, hogy amilyen talán az egész világon is kevés akad (mint kirándulóhely is nagyszerű, a fa tö-vében kitűnő forrás).

Vannak talán olyanok is, akik úgy vélekednek, hogy a Cserhátba azért nem érdemes kirándulni, mert ott kevés az erdő. Ezek tévednek a legjobban. A Moho-va—Varsány—Buják—Bér—Galgaguta községek által jel-zett, nagyjában patkóalakú, összefüggő gerincvonalon 2 teljes napig mehetünk összefüggő erdőkben (legfeljebb itt-ott akad erdőirtás, vagy újra növe sarjerdő). Galga-gutától megint a Zagyva völgyéig, ahol a másik oldalon már a Mátra kezdődik, vándorolhatunk hatalmas erdők-be (ha nem igyekszünk, egy nap ennek se érünk a vé-gére). Cserhátszentivántól pedig majdnem a szélrózsa minden irányában csinálhatunk egéznapos túrákat meg-szakítatlan erdőségeinkben.

A zoknak, akik esetleg a Cserhát kilátási lehetőségét kicsinylik le, ajánljuk, hogy tiszta téli időben, vagy szeles tavaszi napok után sétáljanak ki Balassagyarmat határába a szügyi országúton az utolsó házaktól csak 3—400 m-nyire s már onnan látni fogják az egész Osz-tróvszki—Vepor vonulatot, sőt az Alacsony Tátrát is. Ha pedig annyi fáradságot vesznek, hogy a tarnóci. vagy aszói vasútvonal valamelyik állomásától csak 100 m

magasra kapaszkodnak, alkalmas időben a gyönyörű Ma-gas Tatra képében lesz részük.

A Cserhát a vadregényességet kedvelőknek is ad ize-lítőt, Cserhátszentiván környékének szurdokvöl-gyeiben, a Nagykő, Szanda, Berceli-hegy szikláiban, ro-mantikát a Bableves csárda környékében (Átjáró, Lóc és Ecseg között), majális hangulatot az eckendi plató Rózsákkútjánál és parkszerű erdőségeiben, stb. Sőt, aki vadturista hajlamainak engedve bemerészkedik pl. a Pi-pametszőhegy (Kutasó és Herencsény között) irdatlan sűrűségeibe, ruháján és bőrén maradandó emlékekkel hagyja el a Cserhátot. Vannak területek, amelyeken nem arra megyünk, amerre mi akarunk, hanem amer-re az ösvények, csapások engednek.

Nem teljes azonban a természetjárás, ha csak a ter-mészetben való gyönyörködésben merül ki, s nem veszi észre benne a legfőbb értéket, az embert. A Cserhát embere különösen érdekes típus. A „palóc nép” különle-ges, ragyogó színfolt hazánk etnográfiai térképén. Nem kell róla írunk, méltóan megírta ezt nagy elbeszélőnk, Mikszáth Kálmán. Lehet-e kellemesebb befejezést el-képzelni a napi túrához, mint este barátságos pipaszó, vagy éppen tokajinak nem nevezhető savanykás nóg-rádi vinkó mellett elbeszélgetni valahol az erdők közti tanyán, akolnál, vagy a közlekedéstől még mindig „elég” eldugott falucskában, a „jó palóc ma is zama-tosszavú utódaival”? Ha megtaláljuk hozzá a meg-felelő hangot, nincs se vége, se hossza a meséknek, történeteknek. Érdemes volna ezeket újra összegyűj-teni, mert a kultúra rohamos előretörése sok vad-virágát letördeli a népléleknek. Így veszély fenyegeti pl. a népi babonákat. A nép értelmi fejlődése ezeket háttérbe szorítja, s elfeledtet. Ennek gyakorlati szempontból örül-ni lehet, de mint a néplélek érdekes megnyilvánulásai, mégis kár volna, ha feljegyzetlenül pusztulnának el. Ma még tucatszámra gyűjthetjük ezeket az eldugott falvak-ban, a fiatalság már csak mosolyog rajtuk, vagy restelli még elmondani is naivságuk miatt, tehát féltő, hogy a kö-vetkező generáció már nem is fog tudni róla. Így ment és megy feledésbe sok értékes régi népdalunk is, ha nem talál hivatott gyűjtőjére. A palóc menyecskek, vagy az erre hajlamos öregek ma még sok olyan népdallal gyö-nyörködhetnek, amik itt termettek a Cserhát vadvirágos völgyeiben. E téren a laikus turista gyűjtés is értékes, mert nem biztos, hogy a hivatásos gyűjtő minden értékes vadvirágra rátalál.

Veszély fenyegeti a híres palóc népviseletet is. A cél-szerűségi szempontból (e viselet egészségi szem-pontból kifogásolható) és a takarékoság (egy-egy palóc menyecske egy-egy kisebb szatócsüzlet egész raktárát hordja magán) valószínűleg lassankint megszünteti e vi-seletet. Ez természetesen a népművészet jelentékeny ki-sorvadását jelenti. Ezért igyekszik a balassagyarmati Pa-lóc Múzeum e népviselet jellegzetességeit összegyűjteni és megmenteni a jövő számára, ha másképp nem lehet, leg-alább fényképekben. Azoknak, akik nem bírnak túrázni, ajánljuk ezt a múzeumot. Itt képet alkothatnak a ma-gyar néplélek különleges művészi hajlamairól, alkotásai-ról. A múzeum különleges kiállításai is ezt a célt szol-gálgják. Összegyűjtve találjuk meg nemcsak a női kézi-munka művészi alkotásait, hanem a palóc pásztornép fa-ragványait, a méhészt, halászt s más foglalkozású palóc ötletes találmányait, eredeti szerszámait. Természetesen sokkal nagyobb élmény a turistáé, aki az alkotó művé-szekkel személyesen is megismerkedhet, velük eszmecsé-rét folytathat, s őket alkotás közben figyelheti meg. Egy cikk keretein messze túl vezetne, ha mindenre ki akar-nánk térni, amit egy ilyen jellegzetes vidék a turistának nyújthat. De egyre feltétlenül ki kell térnünk, mert ezt is veszély fenyegeti, pedig kortörténeti szempontból igen fontos és jellegzetes. Ez a betyár romantika.

A múlt század betyár világának egyik legjellegzetesebb személye ép a cserhátai betyárok fő alakja: Benko Sisa István. Már maga az a pár oldalas füzetecske, mely a gyarmati múzeum könyvtárában található (273. sz. Har-

mos Gábor védőügyvéd beszéde Sisa ügyében; 1875. okt. 27-én) valóságos kortörténet. Íme néhány kiragadott részlet:

„Maga azon körülmény, hogy elsőrendű vádlott 1872. évi november 24-től egész 1873. évi december 26-ig, — leszámítva a sziráki börtönben töltött egy havi időt, — lehet mondani szabadon, majdnem akadálytalanul űzheti a megkezdett életmódot, a felhozható mentőkörülmények legszámbavehetőbbjei közé tartozik; mert ott, ahol a közrendészet oly kezdetleges állapotban sínylik, s a közbiztonsági közegek elégtelensége, vagy ami még rosszabb, megbizhatatlansága oly mérvet ölt: hogy egy egyszerű juhászlegény, alig néhány község szűk határában egy egész éven át, minden nagyobb zaklattatás nélkül űzheti zsarolásait: ott nem volna csoda, ha a könnyű életre hajlandó egyének nagyobb száma adná magát az ily életmódra.“

„Rendőri közegeink nemcsak, nem voltak képesek őt tetteiben megakadályozni, s kézrekeríteni, de sőt nem egy alkalommal vele lakomáztak is, s mint Lóciban határozottan tudjuk, őt készakarva ki is kerülték.“

„Majdnem hihetetlen, hogy midőn tettei már közbeszéd tárgyát képezték, nevét a hírlapok kürtölték, a lopott sertéseket Gyarmaton, a megye székhelyén hetivásár alkalmával eladja, s a pandur kaszárnyától alig 100 lépésnyire fekvő nyilvános csapszékében tanyáz anélkül, hogy egyetlen hajszála is megröbült volna.“

„Az orgazdák egész tömege unszolta őt lopások elkövetésére, majdnem százakra lehet tenni azok számát, kik közvetve, vagy közvetlenül elősegítették bűnös célzataiban, s tetteiben ezrek sympathiája kísérte és segélye támogatta. Egyszerű beizenésére a gárdonyi tisztartó nem kenyeret és szalonnát, de finom bort és sült kappanokat küldött nem egyszer számára, s egy sipeki birtokos köztudomás szerint pincekulcsát ajánlta fel rendelkezésére, s a kárvalottak utasították őt jobb helyekre, mint az illyi kocsmáros saját apósához, mint az ecsegi felső molnár az alsó molnárhoz, hogy többet ne említsek.“

Azt hiszem, fölösleges ezekhez további megjegyzéseket fűzni. Ezek az adatok önmagukban is eleget beszélnek a múlt század feudális-kapitalista magyar viszonyairól.

Ha pünkösdi vasárnapján, vagy május elsején végigsétálunk a tavaszi napfényben fürdő parádi, recski, mátraballai vagy a szomszéd kisközségek főutcáján, elgyönyörködhetünk a tarka népviseletbe öltözött falusiakban. Szép díszes, piros, bordó, lila, zöld vagy fehér, hímzett sokráncú, bő szoknyában, fehér vagy fekete alapon tarka virágosan hímzett rojtos köténnyel, hátul is kivarrt pruszlíkokban sétálnak a lányok, sokszor piros csizmában, kibontott, kétrészre osztott hosszú hajfonattal. A menyecskék fején változatos színű főkötő. Az öregasszonyok rendszerint fekete hímzett ruhában, a férfiak feketében vagy kékben. Sajátságos nyelvjárással beszélnek, első hallásra szinte érthetlenné teszi szavaiat a sok zártan kimondott magánhangzó.

Kik ezek az érdekes nyelvjárási emberek? Mióta élnek itt?

Amikor ősmagyar elődeink utolsó ideiglenes tartózkodási helyükről Etelközből, a Dnyeper, Duna torkolat, Szeret és Keleti Kárpátok határolta területéről besenyő nyomásra új, végleges haza szerzésére indultak, a magyarokhoz csatlakozott kabar-törzs a Duna—Tisza közére érve, a Mátra és Bükk környékén telepedett le, s hamar beleol-

Hogy mennyire idején való volna az ilyen adatok gyűjtése, mutatja, hogy nem régiben halt meg az a királyházai (Diósjenő—Kemenca között) főerdész, akinek erdőkerülőjeként Sisa életét befejezte, s akinek természetesen életének sok-sok epizódját elmesélte. E főerdész fia ma is élnek Budapesten és bizonyára még sok 50 éven felüli embert lehetne életben találni, Bernece (itt halt meg Sisa s temetőjében van eltemetve), Gárdony, Illy, Cserhátszentiván, Buják, Szirák, Gyarmat környékén, akiknek személyes élményei voltak a híres betyárral kapcsolatban.

Élégé ismert tényként emlegetik Gyarmat környékén, hogy Sisát pandúr-kegyetlenkedés tette betyárrá. Állítólag a pandúr, akit később el is tett láb alól, gyermekkorában egy lopási ügyben, amiben ártatlan volt, úgy vallatta, hogy lábánál fogva felkötözve feje alá tüzet rakott. Élete, mondhatni, tipikus betyárélet. Legtöbbször kedélyeskedve, bár fegyveresen lép fel a kifosztandó jómódú kocsmárosok, birtokosok, ispánok stb.-vel szemben. Híre akkora, hogy tettlegességre nincs is szüksége, sőt, mint az idézett periratokból következtetni lehet, önkéntes adófizetői is vannak. A szegényeket nem bántja, sőt támogatja. Elfogata a nép a maga nehését látja benne, segíti, rejtegeti. Előzetése is ezért néz. Hogy semmiesetre se „született“ gonosztevő, mutatja, hogy a börtönben is jól viseli magát, s kiszabadulása után becsületes erdőkerülőként él még hosszú éveken keresztül s természetes halállal hal meg Bernecén késő öregkorban 1910 körül.

Egyik jellegzetes józú esete Gyarmat környékén történt. Este, pusztája úrilakában gyertyafény mellett nyugodtan olvasgatott... táblabíró. Szerényen kopogtak ajtaján. Jól megtermett parasztember állított be. Illedelmes meghajolva köszönt, s ezeket mondta: „Sisa Pista vagyok, s csak azt jöttem megmondani, hogy lövesse agyon a tekintetes úr a házőrző kutyaát, mert az egész éléskamrát szekérre raktuk már, s azok egyet se vakkantottak. Szerencsés jó estét kívánok.“ S azall újra tisztelettel meghajolva, eltűnt a sötét éjszakában.

Szász Lajos

vadt a magyarságba. A magyarok szívesen fogadták a rokon törzset, amit az is bizonyít, hogy már első királyaink egyike, a pápától kiátkozott Aba Sámuel, e nép vidékének szülötte. Monda szerint itt is van eltemetve ezen a környéken. Abasáron. Később, László király uralkodása alatt kun és besenyő eredetű törzsek jelentek meg hazánkban, s egy részük a tatárjárás után megritkult lakosságú Mátravidékre telepedett le. Az észak felől beköltöző kun telepeseket szláv szóval „polowc“-nak említették az akkori krónikák. Hamar összeolvadtak a kabar eredetű régi lakókkal, elmagyarosodtak, s ma már csak egyes népszokások és a nyelvjárási őrsi a palócok eredetének emlékét.

Részlet Jakucs Pál: Mátra című könyvéből.

Keverő bakancsok nyomán

A természetvándoroknak a Gerecsét bebarangoló öttagú csoportja a bányádtól észli napfényben fürdő Dunaparton szállt le a vonatról a piszkei állomáson. Miután néhány elragadtató pillantással üdvözölték a rozgdás színben pompázó ligeteket, friss léptekkel indultak neki a falun keresztül vezető útnak. Mivel egyikük sem járt még ezen a tájon, vándorlási láztól felajzottan lendültek céljuk irányába, a Nagy Gerecsén keresztül Héreg vagy Tarján község felé. Egyik szemfüles részvevő mindjárt meg is találta a régi útjelölést sejtető színjelzést, amely mellett vezetőjük fürge galopponban éppen el akart nyargalni. Az út szántóföldeken emelkedett fokozatosan feljebb és feljebb. Olykor-olykor visszapillantva, a párában fürdő dunamenti község, oldalt távolabb a Nagy Gete, háttérben a Pils és a Maróti hegyek szürkén elhúzódó vonulata tűnt szemükbe. Rövidesen a jelzések kicsüdt elkarnyarodott, s elágazási szétfutottak a szélrózsa valamennyi irányába. Hőseink először vad iramban a jobbra emelkedő hegynek, a Hajdútemetőnek lódultak neki, majd mégis inkább a balra kacsaringózó csodás fekvésű völgynek, iramodtak. Ilyen előzmények után vezetőjük, rövid önmagával folytatott monológ és térképbőngészés után — legjobbnak látta a középső, meredeken felfelé tartó harmadik utat választani. Miután ez is kétfelé ágazott, a biztonság kedvéért kétfelé szakadtak. Nagy megkönnyebbülésükre szolgált, amikor a két út összefutott, s ők összetalálkoztak, ismét megpillantottak egy jelzést. Egy kiszögelyesben állottak, ahol a harmonikusan egybefolyó erdős hegyvonulatok, a felkeresni szándékolt hegybarátok mutatkoztak be. A Gerece-vonulat pompás élményt szolgált, vezetőjük mégis sóhajtva csóválta fejét. Ugyanis a láthatárt záró Gerecsetőlg bizonytalan mélységű völgyeket sejtettek az egymásbafüggő magaslatoik.

Fogyatkozó reményekkel, némán baktattak tova az erdős bozótban átvezető keskeny ösvényen, ahonnan kiérve kisebb rétre jutottak. A jelzés ismét eltűnt, az út a hegyoldalban vezetett tovább. Előttük a Büdös patak büjt meg a szembenső Vékonycserhegy alatt, sima fővenyésző keretezte, partját gyalogösvény övezte. A vezető félrevezető szimatja elemében ezen ügetett tova. Egyideig követték őt társai, de miután egyik, teregyakorlati sikereket elért társuk futó pillantást vetett a térképre, szilárd biznysággal győződött meg róla, hogy a legjobb út van — Gerecsetőltől éppen ellenkező irányba vezető községnek. „Persze!” — kapott észbe a felvilágosított — „gondolhattam volna!” — Visszafordultak, s figyelmen kívül hagyva a hegyoldali utat, átázolva a patakon, a csererdőbe vetették magukat. Mentek, mendégéltek, de sehol semmi kilátás; a ritkuló fák mögül is csak újabb útkanyar bukkant elő. Ismeretlen terep, ismeretlen irány, nyugtalanító újabb és újabb erdőrészletek, esővel fenyegető szürke ég és adva hozzá egy olyan vezető, aki azon a versenyen úgy elkevert, hogy még a helyezését sem találta meg. Kedélytelen állapotok!

De ím, a reménység lassan visszatérő sugaraként az erdő lassan szétnyílt, s fennsík képe bontakozott ki. — Nicsak! — kiáltott fel lelkesen az egyik túratársnő térképet meghazudtoló pontossággal: — az ott a Nagy Pisznice és mögötte a fákon keresztül látszik a Gerecsetőlg! Mialatt a többiek e nagyszerű felfedezés hatása alatt gyorsan lédültek és hátizsákjuk tartalmának fagyasztaához kezdtek, a vezető a természetének inkább megfelelő terepszemlét választotta és eltűnt a térképlepedő mögött. „Aldkor most a Margithegyen vagyunk?” — eszközölte legújabb megállapítását. Látszóvet vett elő, s lelkesedése tetőfokára hágott, midőn sikerült a nagygerecsi vadászhatást is felfedeznie. A többiek kevésbé lelkesen szemléltek a közeli s mégis oly távolinak tűnő, hosszsan elnyúló Gerecsetőlt és az azt elválasztó mély völgyet. A kupaktanács ezért tehát úgy döntött, hogy a fennsíkot követő erdő szélén haladjanak tovább, addig, míg a leglanckásabb ereszkedőnél sikerül átjutniok. A határozatot biztos léptek követték, melynek eredményeképpen rövidesen a szállásrési völgyzárlat biztonságos, jelzések útja örvendeztette meg őket. Visszanyert önbizalommal haladtak erős kapaszkodón a Pisznice-nyeregig. Az erdős út innen lejtősdött, s

Ahol egykor a főurak dőzsöltek, ma legifjabb honpolgáraink nevelkednek

a szálerdőben biztonságosan csörtettek a bakancsok a Vízvlasztó iparvágányáig. Itt röviden, de annál kutatóbb bolyongás után a vezető és barátja megtalálták a Gerecsetőre felvezető, immáron elkeverhetetlen utat, mely erdőben és erdőfirtáson, villanypóznák mentén és prédikálószerű meredélyeken vezetett a vadászhatás felé.

Kimerítő kapaszkodó után közvetlenül a hegytető alatt kiterjedő hamvas tisztásra jutottak. Az erdő szélén vöröstéglás, emeletes, mesebeli vadászkastély húzódott meg vidáman füstölő kéménnyel, éppen csak kacsalábal hiányzottak. Rajta a felrás: Rákosi Máttyás Gyermekotthon. Hőseink elámulva nézegették az idilli környezetben oly harmonikusan beleolvadó gyermekparadicsomot, mely messze túlszárnyalta elképzelésüket a szárazon hangzó vadászhatás fogalmáról. A vezető bámulataból felocsudva, határozott léptekkel tartott, a konyha irányába, hogy ezen birodalom belső kárpáról is szemlét szerezzenek. Ragyogóan tiszta, tágas, csempézett, hideg-meleg folyóvizes helyiség fogadta a belépőket, hol barátságos felvilágosítás adta tudtúl, hogy bár a délutáni pihenő ideje tart, megnézhetik a ház belsejét.

A helybeliek utasításai nyomán a hegy oldalában húzódó ösvényen felfelé haladva ismerkedtek újabb tájakkal. Alant, a már bejárt völgyből elfutó utak, bozontos csücsök, távolabb ködbevesző községek nézegették fel a vándorokra. Vezetőjük megokolva az út hosszas kanyargásait, hirtelen kanyarral elvezette követőit a sűrűbe. Rövidesen feljutottak a Gerecsetőre, de állítólagos kilátónak avagy kiutat mutató kilátásnak nyoma sem volt. A vezető árkon-bokron át, szerteágazó galyak és tuskés indák labirintusába irányította társait. A közben permetezni kezdő eső reménytelen színezetet kölcsönözött keverésüknek. A kopár fák sűrű glédában avarszőnyegbe gyökerezve, fátyolos szürkéségben fogadták a bevényeket, kik tanácstalanul kerülgtek körbe-körbe a láthatatlan fennsíkon. Hosszas bolyongás után a természeti végre engedett zárkózottságából, s vándoraink a hegy peremén találva magukat, megkönnyebbült sóhajt hallattak az eléjük táruló panoráma láttán. A hegy lábánál Héreg bukkant ki, mely még a tisztaságban is megváltásnak tűnt. Meszsebb, tőle nyugatra, a Peskő alján Tarján község játékháza fehérltek.

„Ne álljatok meg folyton!” — csapott rájuk a vezető — „Lépjétek ki, mert mindjárt sötét lesz!” Valóban, az alkony órája még náluk is jobban legett és ők még mindig nem találták meg a délirányban lefelé vezető helyes utat. A hegy lábától a falut elválasztó kiterjedt erdő sem kecsesített semmi biztatóval. Hosszas és meredek hegyoldali rohamkutatás után vezetőjük betért a legelső kínálkozó süppedékes árokba, ahol barátjával vad iramban kezdtek leereszkedni. A többiek remülten tévováltak az avarral vastagon belepített meredély felett, melyből elretentő akadályként emelkedtek ki itt-ott a mohafedte sziklák és kövek. „Gyertek már!” — hangzott láttávolon kívül az alant vágatók hangja — „ne késlekedjétek folyton!” Hegyifohászt rebegve lódultak hát neki a vizes levéltakarónak, s hol nadrágfűlen, hol az avarfedte köveken hasra vágódva és bizonytalan léptüket keresztező fatörzseken átmaszva, botladozó sebességgel bukdácsoltak lefelé. Ruhájukon kívül és belül folyt a víz; a szakadék egyre lejtősdött és az árnyak hosszabbodtak. Közben fogaknak csikorgatása hallatszott és halkán elmormolt sziklok ropentek a fálktól elfedett ég felé. Még egy utolsó négykézlábra ereszkedés, egy végső talajkicsúszás a bakancsok alól, s egyikük hasmánt állapotban megpillantotta a ritkuló erdőben továbbvezető szekérutat. Arányos libasorban siklottak most már mind lejjebb- és lejjebb és szépen leszánkázva értek el a kopár, bboralkonytól pirosra festett rét szálfaerdőt. Távolról kutyaugatás hallatszott. A közelítő bakancsok megkésztetett trappolással fél órán belül elérték a héregi főtérre s beroskadtak az immár feketébe burkolt templom előtti térségre. A gyengébb nem tagjai hallani sem akartak a sötét országúton az 5 km távolságú Tarján megközelítéséről, a többiek ellenben az ilyen feltételek mellett adott másnapi hajnali felkeléstől vonakodtak. Problémájukat az egyik fővárosi gyár éppen ott időzött és indulni készülő faujáró autóján oldotta meg, mely készségesen elfuvarozta hőseinket Tarjánba, ahol a párt helyi szervezete kényelmes meleg szálláshoz juttatta őket. Pompás forralthoros vacsora után, a sziporkázó csillagok ég már a vastag nyoszolyán elterülő vándorok álmaira borult.

Mókus

Körkép a Nagy Gerece kilátójából

A Lenin-csúcson

Irta Vlagyimir Bacek,
érdemes sportmester.

A Pamir-hegy északi határán, a zaszlajszki hegygerincen emelkedik a Szovjetunió egyik legmagasabb hegycsúcsa, a 7134 m magas Lenin-csúcs. Ezt a hegycsúcsot még 1871-ben fedezte fel A. P. Fedcsenko, a híres középázsiai-kutató, aki megközelítő pontossággal a magasságát is meghatározta. A Pamirt kutató első szovjet expedíció 1928-ban nevezte el a nagy Leninről a Szovjetunió akkoriban legmagasabbnak ismert hegycsúcsát.

Azóta sokan megkísérelték, hogy feljussanak a Lenin-csúcsra, de csak hat év múlva, 1934-ben sikerült három szovjet alpinistának, — V. Abolakovnak, Csernuhának és Lukinnak — megmászni a Lenin-csúcsot. Újabb 3 év múlva, 1937-ben, a szovjet állam megalakulásának 20. évfordulójának tiszteletére nyolc szovjet alpinista, Jevgenyij Bereckij, a ma is ismert sportmester vezetésével másodszor jutott fel a szédítő magasságba.

1950-ben, a Szovjet hadsereg 12 alpinistája, a taskenti körzeti Tiszti Ház sportklubjának tagjai, harmadszor érték el a Lenin-csúcsot. Ennyi ember egyszerre még soha nem jutott fel ebbe a magasságba. A kitűnő eredmény megszerettette a taskenti alpinistákkal a hegymászást, amelyben az utóbbi 5 év folyamán kitűnő eredményeket értek el és minden évben megszerzik az I. és II. helyet a szovjet hegymászók versenyében.

1952-ben egy csoport moszkvai alpinista kísérte meg, V. Abolakov érdemes sportmester vezetésével, hogy feljusson a csúcsra, de a kísérlet sikertelen maradt.

Elmúlt év augusztus 28-án komoly előkészületek után, újabb hegymászó csoport indult rohamra a csúcs ellen. Úgy tervezték, hogy nyugat felől a 6148 méter magas Razgyelnij-csúcson keresztül, a hosszú nyugati gerincen folytatják útjukat, s az északi lejtőn ereszkednek le a táborba. Az út hossza összesen több mint 20 kilométer volt, amelynek csaknem felét 6500 méter magasban kellett megtenni. Ilyen feladatot először vállaltak szovjet alpinisták.

A 18 hegymászból álló csoport lassan feltűnt a Lenin-jégmező gleccserei között. A csúcs megmászására kijelölt öt alpinistát 5800 méterig 9 ember, 6200 méterig 4 ember kísérte.

A Lenin-csúcs megmászása 7 napig tartott. Az első 3 napon a nyugati hegygerincen rendkívül heves vihar dühöngött. A délnyugati szél szétszaggatta a sátrakat, amelyeket szinte lehetetlennek látszott újra felállítani. A szél mínusz 30—35 fokra hűtötte le a levegőt. A hegymászók azonban különleges ruhával és meleg cipővel voltak felszerelve, így nem fáztak meg ebben a nagy hidegben sem. Még az ilyen magasságban is ritkaság az ennyire alacsony hőmérséklet.

Szeptember 2-án este, az előre megbeszélt időpontban, meggyújtották a hatodik jelzőrakétát. Ezzel adták tudtára a megfigyelőcsoportnak, hogy a hegymászóknak — akárcsak az előző napokban nincs semmi bajuk és már egészen közel vannak a célhoz.

A hatodik éjszakán a hegymászók egészen megközelítették a csúcsot és hosszú évek óta újra 7 kilométerrel a tengerszint felett ütöttek sátrat. Ilyen magasságban minden mozdulat igen nehéz. A levegőben kevés az oxigén,

A Pamir égbenyúló hegyóriásai

s ez megnehezíti a tűzgyújtást. Húsz percig kísérleteztek a hegymászók, amíg sikerült meggyújtani a jelzőrakétát. Ugyanannyi időt vett igénybe a benzinfűző meggyújtása is. A víz csak 60—70 fokra melegedett fel, s így nem kellett félni, hogy a tea megforrizza a szájukat.

Szeptember 3-án, helyi időszámítás szerint 11 óra 30 perckor, a bátor hegymászók — Valentyin Kovaljov, a csoport vezetője (körzeti Tiszti Ház), Pjotr Karpov („Urozsaj” önkéntes sportegyesület), Eduard Nagel, Viktor Narasin (körzeti Tiszti Ház) és Vitalij Nozdrjuhín sportmester („Nauka” sportegyesület) feljutott a Lenin-csúcsra. A hegymászók itt felállították a V. I. Lenin mellszobrát és az Üzbég SzSzK megalakulásának 30. évfordulójára tiszteletére a köztársaság állami zászlaját.

A Lenin-szobor felállítását követően a hegymászók folytatták útjukat kelet felé. Ugyanazon az úton haladtak, amelyen négy évvel ezelőtt. Még szeptember 3-án, késő este clérték az alpinisták táborát.

Megvalósult a szovjet alpinisták vágya: a hős szovjet hegymászók ismét feljutottak a Lenin-csúcsra.

Eddig négy hegymászó-csoport — összesen 28 szovjet alpinista — járt a Lenin-csúcson. A Sztálin-csúcsra hat ember, a Korzsenyevszkaja-csúcsra nyolc ember jutott fel. Összesen tehát 42 szovjet alpinista járt a tengerszint felett 7000 méternél is nagyobb magasságban, ami csaknem fele a világ azon hegymászóinak, akik ilyen magasságra feljutottak.

A hegymászók bebizonyították, hogy ügyesek, jól felkészültek, kitartóak és erős akarattal küzdenek a győzelemért. A Lenin-csúcs megmászása azt bizonyítja, hogy az üzbég alpinisták a rendszeres edzések eredményeképpen az utóbbi években rendkívül sokat fejlődtek, s joggal foglalják el az első helyet a szovjet hegymászók között, sőt sikeresen harcolhatnak a világ legmagasabb hegycsúcsainak megmászásáért is.

Baráti találkozó

Mosolygós, örömteli arcok jobbról-balról. A Gundel-étteremben régi munkásturisták, volt Természetbarátok tartották találkozójukat. Szikár, szemüveges, őszbevegülő hajú férfi ölelkezik össze egy kisebb, gömbölyded, kopaszodó turistával. „Szervusz, de rég láttalak, hogy vagy, mit csinálsz.” Viszonzódnak a kérdések, néhány perces beszélgetés után újabb kérdés: „Mondd, hogy is hívnak téged, mert én csak úgy emlékszem, Totyónak becéztünk.” És ilyen jelenet számtalanszor ismétlődik. Találkoznak itt olyanok, akik éveken keresztül egy csoportban túráztak, mások egy-egy mozgalmi akció kapcsán létesítettek életre szóló barátságot. Itt vannak az idős alapítótágok, a két világháború között tevékenykedők, vannak középkorú fiatalok, akiket a 40-es években még karon vittek ki a gödi Fészekbe, a horányi telepre szüleik. Egyik régi turista már nyugdíjas, a másik üzemi sztahanovista, a harmadik miniszterhelyettes, vagy mérnök; de mindegyik megmaradt régi jó elvtársnak. Szerinte széledtek különböző munkaterületekre, de nem feledték a régi harcok és kedves emlékeket. Meg is született a határozat. Ismét összejövünk, de már túra keretében. A régi turistáknak segíteniök kell a fiatalok munkáját a természetjáró szakosztályokban.

A TTE alapító tagjai: Schubert János, Falb Kristóf, Kovács Ferenc

Felhívjuk a régi munkásturisták figyelmét, hogy ez év folyamán kiállítás nyílik a felszabadulás előtti munkásportról. Ennek keretében a természetjárás is jelentős helyet foglal el. Akinak birtokában fényképek, díjak és egyéb emlékek vannak, közölje ezt lapunk szerkesztőségével.

Avatás

Nemcsak a Dász töbör, de még Égerszög község sem látott annyi embert egy rakáson, mint amennyi összegyűlt a Szabadság cseppkőbarlang avatásán. Már előző este megjelentek az első vendégek a faluban és a barlangnál. Többen már éjjel végigjárták a barlangot. Vasárnap, az izzó napsütésben eleven emberfolyam áramlott a megnyitó ünnepségre. A természetjárók az ország különböző vidékeiről jöttek el, de ott voltak a környező községek fiataljai is. Égerszög szinte teljesen kiürült erre a napra, mert csecsemőtől az aggokig mindenki kivonult, hogy legalább kívülről megnézzék a barlangot. Zenés, táncos szórakozás, vidám falatozás, ünnepi beszédek, játalmak a feltáróknak; a városi és falusi dolgozók barátkozása tette felejthetetlenné mindenki számára ezt a napot.

Erős Antal beszéde a barlangavatás alkalmával

Egy tanfolyam tanulságai

Fontos tanfolyamot tartott a Törekvés SE társadalmi természetjáró bizottsága. Budapestről és 7 nagyobb vidéki városból jöttek össze az aktívák Balatonkenesére, hogy oktatói, illetve túravezetői kiképzést nyerjenek. Három alföldi városból; Ceglédre, Debrecenből és Szegedről is részt vettek a tanfolyamon, bizonyítva, hogy a természetjáró szakosztályok nemcsak a hegyvidékeken életképesek.

Mind az előadásokat, mind az anyagi ellátást saját erőikből oldották meg. Előadásokat tartottak a túrák előkészítéséről, levelezéséről, a szakosztályi munkáról, nevelési kérdésekről, földrajzról, térképészetről, geológiáról, növénytanról, stb. Ezenkívül gyakorolták a túra, fűrdőzés, valamint a tapasztalatok megbeszélése egészítette ki ezt a hasznos tanfolyamot. Dicséret illeti a Törekvést, hogy az akadályokat elhárítva megrendezte ezt a tanfolyamot.

A tanfolyam hasznos volt, ezt ismételtelen le kell szögezni. Meg kell azonban emlékezni arról, hogy bizony az előadásokon kívüli magánbeszélgetéseknél furcsa kijelentések hangzottak el, „En nem tömegesítek, mert így is kevés a pénzem” még az enyhébbek közül való. Lehetnek, akik helytelen álláspontot képviselnek. De a nagyobb hiba az, hogy a tanfolyam egyes vezetői nem intették le az ilyen véleményeket, sőt még olajat öntöttek a tűzre. Fel kell tenni a kérdést: Elfogadják-e a természetjárásra vonatkozó párthatározatot, vagy nem? Nem lehet a határozatot így, vagy úgy magyarázni. A határozat világosan leszögezi, hogy a természetjárásban a tömeges túrázást fejleszteni kell. Ezt mindenkinek meg kell értenie és tudomásul vennie.

Kunsági Viktor

EGY VASÁR NAP A PILISBEN

Napsütéses nyári vasárnap, még alig száradt fel az éjjeli zivatar nyomán a víz. A falevelek időnként lerázzák magukról a terhes gyémánt esőcseppeket. A kiskovácsi állami gazdaságnál fordul be a Szalabasina felé vezető út. Előbb felhúzik a forráshoz, de nagyon lehangoló a látvány. Bebozotosodott a forrás környéke és ami a fő baj, csak vékony ér csordogál a csövön át, a víz valahol elszökik. Egy feladat valamely szakosztálynak. Helyre kell állítani ezt a szép környezetben fekvő forrást.

Visszatérek a sárga kereszt jelzés elágazásáig, mert célul tűztem ki, hogy végigjárjam ezt az új jelzést. Tábla, sajnos, nincs, amely eligazítaná a vándort, hogy hova vezet a jelzés. Gondolom: nyilván kényelmesebb és rövidebb az út Dobogókőre, mint a Tornyoshegyen át. Hamar kiábrándulok ebből a naív hitből, mert a pomáz-pilisszentkereszti műúttal párhuzamosan, mint hullámvasút ereszkedem le a vízmosságokba, hogy utána újból felkapaszkodjak a másik oldalon. Le-fel, le-fel, így megy ez hosszú időn át. Bosszankodásomat csak két kis közbeeső forrás enyhíti. Újabb hinta-palinta után érem el a Mogyorós-forrást, amit ájtatos kezek úgy látszik kisorsítottak maguknak. Innen erős emelkedővel kanyarodik fel az út a dobogókői fennsíkra, ahol kapcsolódik a sárga sáv jelzéshez. Itt sincs eligazító tábla. De nem is

Függeszkedés a pilisi Vaskapun

kell, mert véleményem szerint az egész jelzés értelmetlen, szükségtelen.

A Dobogókőről a Zsványbarlangon át a műútra ereszkedek le és keresem az újonnan foglalt Kinizsi-forrást. Könnyű dolgom van, mert tudom, hogy a 18-as kőnél kell lennie. De nehezebb azoknak megtalálni, akik ezt nem tudják, sőt azt sem, hogy tulajdonképpen a Hármastó forrást foglalták és nevezték el Kinizsi-forrásnak. Tábla, bekötő jelzés ide is kell. A foglalás is csak félig kész. Hóolvadás, nagy zivatarok könnyen kikezdi az építményt, ha fent nem egészítik ki. A fatábla helyett már időtállóbb fém, vagy kő kellene.

A Vaskapunál a Ganz Vagon fiataljai másszák a sziklát. Helyes lenne a lentről felvezető ösvényt kitisztítani és jelzéssel ellátni. Most nagyon bebozotosodott az alsó rész és igen kényelmetlen a felmenetel.

Üdítő látvány a Kanyargós patak völgyében a kőbányások által 1951-ben foglalt Kőtáróforrás. Jó jelzés mutatja az utat az országos kék mentén és friss, tiszta vizétől valóban felüdül a turista testileg, lelkileg.

Annál elszomorítóbb látvány tárul elém a Szurdokban. Mintha a környék minden szemete ide gyűlt volna. Ócska fazekak, papírok, trágya éktelenkedik. Mindezt tetézik a libaúsztatóknak használt kis tócsák, melyeket gáttakkal képeztek. Helyes lenne, ha a pilisszentkereszti községi tanács több figyelmet fordítana a területén levő természeti kincsre. Sajnos, ezzel tanácsaink nemigen foglalkoznak. A Budai hegyekben, a Remete völgy patakját is egészen megfertőzte a Nagykovácsiból ideáramló sertéshízlalldai trágyalé. Turistáinknak is feladata, hogy ezekre a visszasságokra felhívják a figyelmet, de maguk is segítsenek a hibákat kijavítani.

Még befejezésül csak annyit, hogy az autóbusz a közönség kényelmére szolgál, nem pedig menetrend teljesítésére. Többször előfordul, hogy Pomázon, Csobánkán nem férnek fel az utasok. Legutóbb a forgalmi tiszt azt a kijelentést tette, hogy a turisták menjenek gyalog, az autóbusz a dolgozóké. A turista épp olyan dolgozó, mint az, aki városi ruhában rokon látogatásra utazik. Azt viszont bízva az AKÖV a turistákra, hogy hol akarnak gyalog menni. Az ő feladata, hogy gondoskodjon az autóbuszok megfelelő forgalmáról.

Egy nap tanulságai szorultak ebbe a néhány sorba. Tanulság, feladatok a turisták, szakosztályok számára, de azoknak is, akik a természetjárást nem kezelik úgy, ahogy azt pártunk és kormányzatunk elvárja.

A Kőtáróforrás az országos kék mentén

HÁZI MŰHELY

TÉRKÉPASZTAL KÉSZÍTÉSE

Természetjáró versenyzésünk fejlődése egyre nehezebb feladatokat állít versenyzőink elé. Ezeknek a feladatoknak gyors és pontos megoldását verseny közben nagyban elősegíti a kifogástalan felszerelés.

Bánrévi Gábor sporttárs kérésére szeretnénk válaszolni, amikor a versenyző legfontosabb technikai felszerelési tárgyának, a térképasztalnak házi elkészítését leírom.

A térképasztal feladata, hogy a térképet, vagy vázlatot esőtől, összegyűrődéstől, körzövel való összeszurkálástól megvédje. A menetutasítást és átszámító táblázatot óvja az elvesztéstől és állandóan szem előtt tartja.

Az asztal két fő részből áll:

1. asztallap,
2. felnyitható fedél.

Mindenek előtt két fontos anyagot kell beszerezni. Az asztalhoz deszkát és a fedélhez átlátszó celluloidot. Ha ez a kettő megvan, nekiláthatunk az asztal elkészítéséhez.

Asztallap: Legmegfelelőbb anyaga a fenyő, vagy hársdeszka. Ha otthon találhatunk használaton kívüli, negyedes rajztáblát, ez a legjobb erre a célra. Készíthetjük 5 mm-es réteges lemezből is. Ekkor a szállírány a rövidebb oldalal legyen párhuzamos. Természetesen a réteges lemezt merevíteni kell, a két hosszabb oldal mentén. Ez 1,5–2 mm vastag, 30 mm széles fémlémezzel történik (dural, fredal, vörösréz). Végig „L” keresztmetszetűre hajlítjuk és legalább hat helyen 1,5 mm-es lágy vörösréz drótból készült szögeccsel az asztalhoz, -laphoz szögecseljük. A felüle álló szélé egy síkba essék a hosszabb oldal szélével. Az éles sarkokat levágjuk. A rajztáblából készült lapnál ez a merevítés elmaradhat. Ekkor azonban a szállírány a hosszabb oldalal legyen párhuzamos.

A deszkát 380X280 mm nagyságúra vágjuk ki. Körben a szélére 3X4-es fenyőléceket ragasszunk (a). Erre azért van szükség, mert ha a fedő teljesen rásimul az asztal lapjára vastagabb (kafirozott) térkép már nem fér el benne.

Célszerű, ha óránkat (stopper) is el tudjuk helyezni az asztalban. Erre a cél-

ra az ábrán látható kivágást készítjük el lombfűrészsel. Utána a nyílást alulról vékonyabb lemezzel (b) lezárjuk, hogy az óra ki ne essen. Stoppernél kis rést (c) hagyhatunk, hogy kívülről is működ-tethető legyen. Ezzel elkészítettük az asztal lapját.

Felnyitható fedél: Legnagyobb probléma a celluloid beszerzése. Lehet röntgenfilm, de legjobb az 1–1,5 mm vastag celluloid lap. Elkészítése már nehezebb és valamivel pontosabb munkát kíván. Először 5X10-es fenyőlécekből a keretet készítjük el. A léceket élével az asztallap mellé állítjuk. A sarkokon összeeresztve ragasztjuk egymáshoz (d). A hátsó hosszabb oldalt szabadon hagyjuk és ide felülről egy 5X20-as lécezt ragasztunk lapjával. Ezzel elkészült a keret. Ennek az asztallapra kívülről pontosan rácsúsztathatónak kell lennie.

A fedélnél fontos szempont, hogy az utasítást a térképtől függetlenül lehessen kezelni. Ezért az utasításnak és a táblázatoknak külön nyitható ablakot készítünk a keretre. Az ábrán látható szaggatott vonalig (e) 1,5 mm vastag réteges lemezt ragasztunk fel (szállírány a rövidebb oldalal párhuzamos). Ehhez pontosan illesztve ragasztjuk a keretre a celluloid lemezt, amelynek végső mérete 200X390 mm. Akkor a legjobb ha celluloid vastagsága egyenlő a felragasztott réteges lemezével. Felül-ről ul. egy síkban kell lenniük. Ha ezzel készen vagyunk 3X8-as léceket ragasztunk körbe a keret széleire (f). A szaggatott vonal mentén a celluloidot és a réteges lemezt 3X10-es léccel fogjuk össze. A réteges lemez fölé még két felnyitható ablakot kell készíteni. Ezzel az utasítás és a táblázatok esőmentes, könnyen kezelhető helyre tehetőek. Az ablakok elkészítése hasonló a nagy kerethez. Röntgen filmet ragasztunk rájuk, felül-ről körben 2X8-as léccel fogjuk le, úgy, hogy ezek kifelé kiálljanak (g) és a peremeken felfeküdve, beázás ellen védjenek. Középen a két keretet vászonnal ragasztjuk le és így nyitható lesz. A réteges lemezre végig egy 3X3 lécezt ragasztunk peremnek (h). Szélén elfordítható füllel zárjuk le (i).

A fedél felerősítését két kis csuklós pánittal (zsanzir) végezzük el (j). En-

nek egyik oldalát a 5X20-as lécre, a másik asztallap függőleges szélére csavarozzuk. Réteges lemez lapnál az „L” keresztmetszetű merevítőfém függőleges széléhez szögecseljük.

A fedél lezárása a felénk eső, felnyitható oldalon, fémlémezből kivágott és behajlított kallanyúkkal történik, amelyek alul az asztallapra vannak forgathatóan csavarozva (k). Ezek a fedélre rászorítva jól zárnak.

Az asztal felfüggesztése négy helyen történik, az ábra szerint rézlemezről kivágott fűlekkel. Behajlítás előtti alakja külön kirajzolva (l). Szintén alulról csavarozzuk az asztal lapjához úgy, hogy legalább 10 mm-re kiálljanak és ezzel a fedél könnyű ráhajlását ne akadályozzuk. Furatába karabinert fűzünk és vékony szíjra függesztjük fel.

Az 50 X 20-as lécre felül valamilyen celluloidból készült léptéket ragasztunk (m) és jobb oldalára pedig 20 X 130 mm-es fehér celluloid lapot (n). Ez utóbbi a gyors feljegyzésekre, lépések felírására szolgál. Utána nedves kézzel könnyen letörölhető.

Ha szép munkát akarunk végezni, minden alkatrészt csiszolópapírral gondosan csiszoljunk össze. Utána az egész lapot kívül-belül szintelen nitróakkal, felül-ről és oldalról a léceket pedig teszesszerinti színű nitróakkal (dukkóval) többször fessük át. Ez feltétlenül szükséges vízhatlanítás céljából. Asztalunknak ezzel a felkészüléssel is adunk.

A hozzávaló anyagok, lécek, réteges lemez, fémlémez, festék beszerezhető a Modellező Anyagboltban (Bp., V. Engels-tér 14.). A ragasztást mindenhol acetonnal ragasztóval végezzük (Acetonban oldott, letisztított mozfilm). Ez készen is kapható az említett helyen.

Ezzel a térképasztalunkat elkészítettük, amely mind szállárságban, mind gyakorlatilag minden körülménynek megfelel. Könnyű, jól kezelhető és versenyeken csaknem nélkülözhetetlen felszerelés. Aki megszerette a természetjáró versenyzést és rendszeresen akar versenyeken résztvenni, annak ajánlom a leírt típus elkészítését, amely mintegy harminc versenyen tökéletesen bevált. A térképasztal elkészítőinek, s a vele való versenyzéshez sok sikert kívánok.

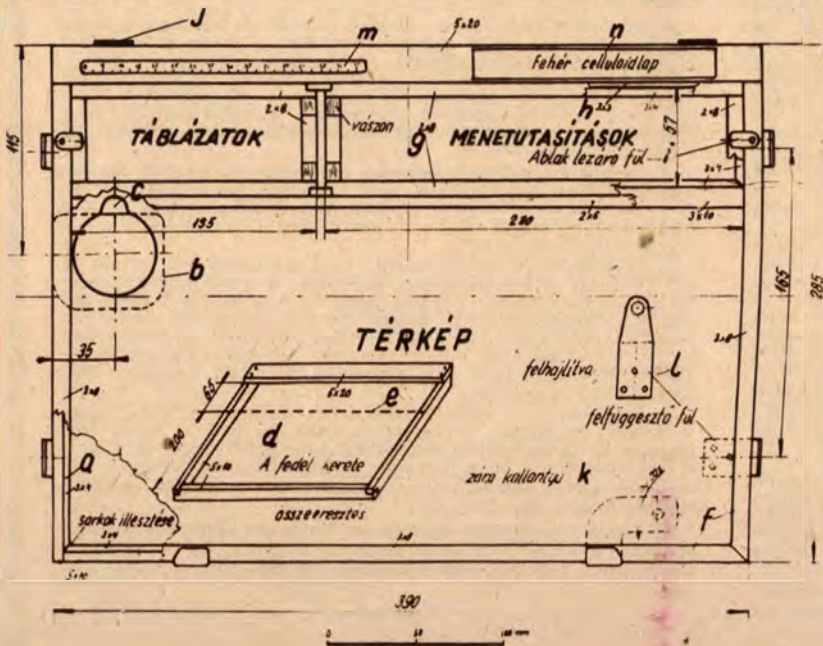
Zomotor Ádám

MŰANYAGOK HASZNÁLATA

Az ideai zivatáros, esős nyáron sok turista megóvhatta volna ruházatát és felszerelését az elázástól, ha a plastik anyagot igénybe veszi (kapható babakelengye boltokban). Ezen anyagnak előnye, hogy súlya jelentéktelen és teljesen vízhatlan; hátránya, hogy a levegőt elzárja. Ezért mint kabát vagy béléspanyag nem igen használható, illetve ezekben gyalogolni nem lehet, mert a pára az anyag belső falán lecsapódik és az elázásnál is kellemetlenebb nedvességet okoz. A plastik anyagok a gyakorlatban azonban igen jól beváltak, mint háromnegyedes körgallérok, oly módon szabva, hogy a hátizsákot is takarják. Ebben az esetben nem mindig szükséges, hogy elől zárjuk, illetve begomboljuk. A bőven szabott gallér alatt a levegő cserélődni tud, amit megfelelő mozgással tudatosan is elősegíthetünk. A szabásnál és varrásnál (gépselyemmel varrható) arra vigyázzunk, hogy a csuklya a nyak körül jól záródjon.

Továbbá igen jól használható a plastik a hátizsákban való csomagoláskor. Kisebb zacskók készíthetők: a tolettszerek, törülköző, fehérnemű, stb. részére. A kenyér két-három napig ilyen zacskóban nem szárad ki és élvezhető marad.

Kristóf Sándor

TÁJÉKOZÓDÁS A TEREPEEN

Mostani cikkünkben, a térképpel történő tájékozódás fontosabb kérdéseit ismertetjük.

A térképpel történő tájékozódás a leggyakoribb a természetjárók életében. Ahhoz, hogy a terepen térkép alapján tájékozódhassunk, a következő ténykedések szükségesek:

- a térkép tájolása,
- az álláspontunk megállapítása
- a terep és a térkép azonosítása.

1. A térkép tájolása

A térkép tájolása alatt azt a műveletet értjük, amikor a térképünket olyan helyzetbe hozzuk, hogy annak északi iránya (a térképen feltüntetett hosszúsági vonalak iránya) egybeessen a földrajzi északi irányával.

A térkép tájolásának legegyszerűbb módszerei a következők:

a) A térkép tájolása tájolóval

Mint ismeretes, a térkép É—D irányú kereteit a földrajzi hosszúsági vonalak alkotják. A térképet úgy tudjuk tájolni, ha azt olyan helyzetbe hozzuk, hogy a keret É—D vonala megegyezzen a terepen a földrajzi észak irányával.

Tájolónk mágnesűje a mágneses északot mutatja, mégis fel tudjuk használni a térkép tájolására, mert a gyakorlati életben az eltérés a mágneses és földrajzi észak között nem nagy.

A térkép tájolását akár Bézard-féle tájolóval, akár másrendszerű tájolóval is elvégezhetjük (l. 1. ábra).

Meg kell jegyeznünk, hogy a térképet csak akkor tájoljuk tájolóval, ha nincs lehetőségünk más módszer alkalmazására.

b) A térkép tájolása terepvonalak segítségével

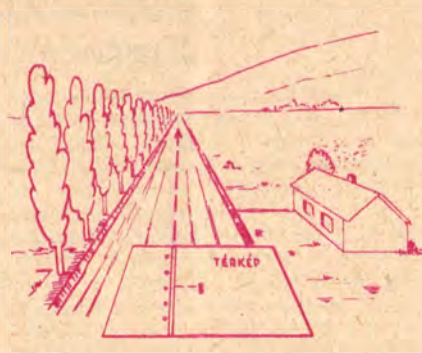
Ez az eljárás nagyon egyszerű és pontos. Ha bármilyen egyenes terepvonalon állunk (út, vasút, erdőszél, fasor, kerítés stb.) akkor a térképet az adott terepvonal segítségével tájolhatjuk. Ehhez a térképet úgy fordítjuk, hogy a térképen ábrázolt te-

repvonal iránya megegyezzen a terepen levő terepvonal irányával.

Ezen műveletnél ügyeljünk arra, hogy a terepen levő terepvonaltól jobbra vagy balra fekvő tárgyak a térképen is a terepvonaltól jobbra, illetve balra essenek (l. 2. ábra).

c) A térkép tájolása tereptárgyak segítségével

Amennyiben egy olyan ponton állunk, mely a térképen is azonosítható (kúp, útkereszteződés stb.) és a terepen más tereptárgyat is látunk, mely a térképen szintén azonosítható, akkor ebben az esetben a térképet az első ponttól a második pont segítségével tájoljuk be. Ezen művelet végrehajtásához használjunk

vonalzót, ceruzát stb. és ezek segítségével kössük össze álláspontunkat az azonosított ponttal. Vonalzónkat (ceruzánkat) ne mozdítsuk el és forduljunk úgy a térképpel, hogy a kiválasztott pont a vonalzón (ceruzán) élének irányába legyen. Természetesen az irányzást a vonalzót (ceruzát) azzal a végével tartjuk magunk felé, mely a térképen az álláspontunkat mutatja. Evvel a művelettel térképünket tájoltuk.

2. Álláspontunk meghatározása

A térkép tájolása után az álláspontunk meghatározása következik. Ezt a legegyszerűbben olyan, a térképen ábrázolt tereptárgyak segítségével lehet megállapítani, melyek körülöttünk vannak. (Pl. útkereszteződés, kilométerkő stb.)

Abban az esetben, ha álláspontunk nem egyezik meg egy, a térképen

feltüntetett terepponttal, akkor a következő eljárások egyikét kell alkalmaznunk:

a) Álláspontunk meghatározása szem-mértékkel

Ehhez tájolójuk be a térképünket és 2—3 tereptárgyat (közelit) jelöljünk meg rajta. Ezután szemmértékkel megállapítjuk a terepen álláspontunkat, majd becsléssel ezen tereptárgyakhoz viszonyítva a térképen is megjelöljük álláspontunkat. Ezen módszer pontossága a tereptárgyak számától és attól függ, hogy milyen gyakorlattal rendelkezünk a becsléssel történő meghatározásban.

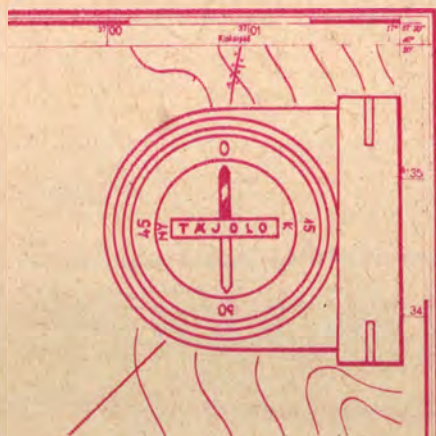
b) Álláspont meghatározása mérés alapján

Amennyiben álláspontunk olyan tereptárgy közelében van, melyet a térképen is ábrázoltak, akkor mérés alapján is meghatározhatjuk álláspontunkat. Ehhez tájolójuk be térképünket. Majd vonalzóval irányozzuk meg a kiválasztott tereptárgyat és a vonalzó mentén magunk felé húzzunk vonalat. Mérjük le ezután lépéssel a terepen a kiválasztott pont és az álláspontunk közötti távolságot. Ez utóbbit a meghúzott vonalra, a térkép mértékarányában rakjuk fel. A kapott pont lesz az álláspontunk (l. 3. ábra).

Amennyiben a terepen egy terepvonal mellett állunk, mely a térképen is ábrázolva van, akkor nem kell a vonalzót használnunk a méréshez. Elég, ha a terepvonalon egy olyan tárgyat keresünk, mely a térképen azonosítható (pl. híd, kilométerkő stb.) és ettől végezzük a mérést. Ebben az esetben a terepvonal egyezményes jelére rakjuk fel a kapott távolságot.

Álláspontunk meghatározásának egyéb és pontosabb módszerei (hátrametszés, oldal-metszés stb.) következő számunkban ismertetjük részletesebben.

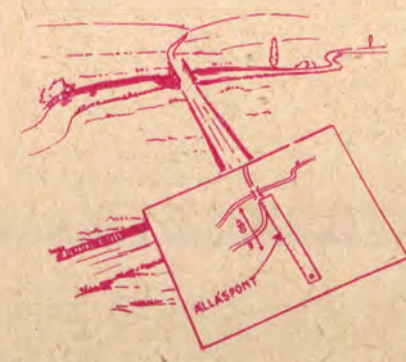
Horráth Andor

Kitűnő minőségű
háromzsebes
norvég típusú

hátizsák

kapitű 187.50 forintért a
Bizományi Árúház V
Sportboltjában
Budapest VI. Sztálin út 34.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Az O. B. táblázat tartalmazza a hivatalos eredményeket. A VI. forduló eredménye módosult. Győztes a 6 forduló alapján a Műszaki Egy. Haladás SK 43, II. a Budapesti Törökves SK 41, III. a Budapesti V. Meteor SK 39 helyezési pontszámmal. A verseny részletes értékelését legközelebb ismertetjük. Az országos versenybírók kéri a szakosztályok észrevételeit és javaslatait.

A Szikra SE ezévi Béke vándordíjas középfokú tájékoztató versenyét okt. 8-9-én rendezti. A nevezéseket 240 Ft költségtérítés egyidejű befizetése mellett Bp., VI., Benczur u. 45. címre kell IX. 15-ig beküldeni.

A Szikra SE természetjáró országos találkozókat szeptember 17-18-án tartják a Törökmezőn. IBUSZ vonat indul-

Lapunk olvasóankétját legközelebb szeptember második felében Miskolcon tartjuk a városi TSB-vel és a társadalmi szövetséggel karöltve. Érdeklődők meghívót a városi TSB-től igényeljenek.

Olvasóink kívánságának eleget téve, jelen számunktól kezdve megindítjuk új rovatunkat, a: Fejtörőt. Találós kérdéseket, kép-, rajz- és keresztrejtvényeket közlünk váltakozva. A helyesen megfejtött turisztatárgyú könyvjutalomban részesítjük. A helyes megfejtést és a nyertesek neveit a megjelenést követő második számban közöljük (például mostani fejtörőnk megfejtését a novemberi számban). A helyes megfejtéseket „Természetjárás, Fejtörő, Budapest, VIII., Baross tér 2.” címre kell minden hó utolsó napjáig (a megfejtő pontos név és lakcímeivel) megküldeni.

Kérdéseink:

1. Mikor jelent meg Magyarországon először turista lap és kik szerkesztették?
2. Melyik az a pont, amely legtávolabb van a Föld középpontjától?
3. Melyik a legújabb turistaház?
4. Melyik a Szovjetunió legmagasabb csúcsa, milyen magas és ki mászta meg először?
5. Hol van Magyarország színtezési alappontja és jelenleg milyen magas?

TERMÉSZETJÁRÁS

Temesrékasy Mihály • Felelős szerkesztő: Kunsági Viktor • A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvkiadó Igazgatója • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII., Baross tér 2. II. em. Távfeszítő: 143-422 • Terjesztik: Budapestben a Főposta Hírlapterjesztő üzem, vidéken a helyi lapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok • Előfizetés: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest V. József nádor tér 1. Távfeszítő: 180-850 • Előfizetési ár: egy évre 32 forint, félévre 16 forint • Csekkzámlaszám: 61 251 • Példányszám: 4000

55/18640 - Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest - Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

Országos Természetjáró Tájékoztató Csapatverseny 1955 Eredménytáblázat

Sportkörök	Össz. hibapontok fordulónként:						Helyezési pontszám és helyezés fordulónként:												
	II. 19-20	IV. 16-17	IX. 23-24	V. 14-15	XIII. 7	VI. 18-19	I. forduló	II. forduló	III. forduló	IV. forduló	V. forduló	VI. forduló							
Műszaki Egyetem Haladás S.K.	2769	358	2568	1518	2685		8	III	9	II	9	II	10	I	7	IV			
VIII. ker. Bőslyó S.K.	2799	438	2401	—	2653		4	VII	10	I	10	I	—	—	8	III			
Budapesti Körös Meteor S.K.	1260		618	3119	1724	2735	10	I		8	III	8	III	7	IV	6	V		
Vasas Műanyag S.K.	1788		834	3884	1531	3327	6	V		5	VI	6	V	9	II	5	VI		
Építők Úratlant S.K.	1416	2064		4913	1822	2325	9	II	10	I			2	IX	5	VI	10	I	
Építők Művelődési S.K.	2835	2491		3231	1898	3400	1	X	7	IV			7	IV	4	VII	4	VII	
Pesti Törökves S.K.	1612	2521	718		1753	3544	7	IV	6	V	6	V			6	V	5	VIII	
Budapesti Törökves S.K.	1550	2207	619		1643	2429	8	III	9	II	7	IV			8	III	9	II	
Soproni Törökves S.K.	2391	2643	1192	4254		4504	3	VIII	5	VI	4	VII	5	VI				1	X
Soproni Körös Lobogó S.K.	2339	2970	2034	4508		4027	4	VII	3	VIII	2	IX	3	VIII				2	IX
Zirci Vasas S.K.	2124	3490	1430	4414	—		5	VI	2	IX	3	VIII	4	VII	—	—			
Egri Körös Meteor S.K.	2560	—	—	—	—		2	IX	—	—	—	—	—	—	—	—			

FÉNYKÉPPÁLYÁZAT

„Természetjárók a hegyekben”

Lapunk fenti címmel fényképpályázatot hirdet a természetjáró fotóamatőrök részére. A pályázat célja, hogy a fényképeken keresztül mutassuk be hazánk szépségeit és egyúttal elősegítsük a természetjárás tömegesítését. Csak olyan képeket díjazunk, melyeken természetjárók is (lehetőleg mozgásban) láthatók. A képek nyári, őszi és téli tárgyúak legyenek. A fényképek ábrázolják a természetjárás különböző formáit (gyalogtúra, vízi, kerékpáros természetjárás, sziklamászás, barlangtúra, síelés).

A fényképeket 13×18 cm-es nagyságban kell elkészíteni, fekete-fehér, fényes nagyításban. Csak olyan képekkel lehet részt venni a pályázaton, amelyek máshol még nem jelentek meg.

A képeket folyamatosan lehet beküldeni, az alkalmasakat lapunkban közöljük (a közlés honoráriumát ki-

fizetjük). A pályázat határideje: 1955. december 10. Az összes eddig beérkezett fényképeket — bíráló bizottság értékeli (tekintet nélkül arra, hogy a pályázatra beküldött fényképek közül közben lapunkban már valamelyik megjelent-e) és a legjobbakat az alábbi díjazásban részesítjük:

I. díj: 14 napos penzió bármely turistaházba.

II. díj: 7 napos penzió bármely turistaházban.

III. díj: 5 × 2—2 napos penzió bármely turistaházban (a penzió útiköltés nélkül értendő).

A fényképeket lapunk címére „TERMÉSZETJÁRÁS FÉNYKÉPPÁLYÁZAT, Budapest, VIII., Baross tér 2.” kell beküldeni, a pályázó nevét és pontos címét jelleg borítékban mellékelni kell.

R. A. ig. tanító, Pula: Üdvözljük előfizetőink táborában. Jókívánságainkat küldjük iskolai természetjáró szakköröknek. Beszámolóit várjuk.

H. Gy., Füzesabony. Az országos két útvonal egyes szakaszaiban módosítás történik. Rövidesen megkezdjük az útvonal ismertetését. Kék-túra jelvény országosan rendszeresítve nincs. A Törökvesnek van ilyen mozgalma, forduljon sportkörén keresztül kérdésével egyesülete társadalmi természetjáró bizottságához. A kék jelzésű útvonal bejárása minőségessel nem jár. Várjuk túraismeretét és fényképeit.

Dr. H. F., Budapest. Panaszát megvizsgáltuk, a késedelem a kiadó adminisztrációjánál történt. A lapot értesülésünk szerint közben már elküldték.

M. M.-né, Győr. A szemlőhegyi barlang Budapestben a II. kerületben van. Bejárása, egyes szűk járatai miatt, csak gyakorlott turistáknak ajánlatos.

Többeknek. Lapunk előfizetésére lelkes mozgalom indult. Tájékoztatót közlünk a kiemelkedő előfizettségűtöket nevelt: A békéscsabai Törökves 12, Udvardy László, Budapest 10, Halász Miklós, Salgótarján 10, Balázs Jolán Budapest 5 előfizetőt szerzett. A turistaházakban Ágasváron Tökés László gondnok 25, Dömörkapun Szirmai Pál gondnok 15, Nagy Hídeghygyen Laki István gondnok 10 példányt ad el. Köszönjük a lelkes munkát és további támogatást kérünk.

Útközben hallottuk...

... hogy a recsekhegyi kilátó szabadságáról visszatérve újból a turisták rendelkezésére áll. Az történt ugyanis, hogy néhány hete illetéktelenül lebontották, de az Idegenforgalmi Hivatal közbelépésére napokon belül a korábbinál erősebb kivitelben helyreállították.

... a pilis Kőhegyre vezető piros jelzés útvonala technikai okok miatt megváltozott. A közlekedés a Kőhegy platóján szigorúan csak a jelzett úton történhet. Ezt minden turista feltétlenül tartsa be.

... elkészült a Pilis hegységben a Zsványbarlangot a Kinizsi forrással összekötő kék, barlang jelzés, melynek fejező pontja Pilisszentkereszt.

... hamarosan elkészül a Szalabasinai árok—Szalabasinai kút között a piros O jelzés. Csak gyakorlott turisták járjanak ezen az útvonalon.

... az Egyesült Izzó turistái megkezdték a Csoványos alatti Rózsaforrás rendbehozatalát és két irányba jelzést is készítenek.

... a Budapesti Szikra a Lomhegy alatt, a sárga jelzés mentén forrást foglal, mely előreláthatólag szeptemberben kerül felavatásra.

... a Mecsekben Magyar Gábor geológusjelölt és társai átúszták a márfai Kőlukbarlang szifonjait és ezzel a barlangnak eddig ismeretlen, mintegy 200 méteres szakaszát fedezték fel.

... az aggtelek—jósvalói barlang látogatóinak száma meghaladja a havi 10 000 főt.

... a Pest megyei társadalmi szövetség október elején túravezetői tanfolyamot indít.

... a budaörsi Vasas sikeres két-napos találkozót tartott a csikóvár-aljai turistaházban. Második nap túrákat szerveztek a Csikóvárak környékére.

... a Csepel Autó Vasas 100 személyes tömeges túrát rendezett a Börzsöny déli hegyeibe.

... július 9-én a Bakony—Vértes—Gerecse vonalán olyan felhős szakadás tört ki, hogy néhány óra alatt helyenként egy négyzetméter területre 110 liter esővíz hullott. Ugyanakkor a Körösök környéke egy csepp esőt sem kapott.

... a megyei bajnokságok már befejeződtek, de a hivatalos eredmény még nem ismeretes. Így nem tudni, hogy mely csapatok vesznek részt az osztályozón.

★
E számnak fényképeit: Bácskai, Boldavári, Botka, Dévai, Elbert, Kiss, Kunsági, Pászthory, Sápris, Magyar Fotó és a Szovjet Fotó készítették.

A TURISTAHÁZAK KÉRDÉSEI

Több olvasónk fordult hozzánk, hogy nyissunk vitát a turistaházak kérdéséről. Szívesen adunk helyet ehhez a vitához. Kérjük olvasóinkat, írják meg észrevételeiket.

A Turistaházakat Kezelő Vállalat is szükségét érzi ennek. Közöljük a vállalat levélét.

„Nyílt levél a természetjárókhöz.

Talán különösnek tűnik fel, hogy egy állami vállalat nyílt levélben fordul a természetjárókhöz. Ezt azért tesszük, hogy a természetjárók ezreinek támogatását kérjük Pártunk és Kormányunk azon célkitűzéseinek megvalósításához, amely a természetjáró sport tömegesítését írja elő. Tudatában vagyunk annak, hogy ezt a célkitűzést csak úgy lehet elérni, ha vállalatunk — feladat körének megfelelően — minél több férőhelyet biztosít a turistaházakban a természetjárók részére, és hogy ezen túlmenően a házak korszerűsítése, fejlesztése révén a turistaházakban való tartózkodást kellemesebbé teszi.

Jelentős állami segítséggel ebben az évben is komoly korszerűsítéseket eszközöltünk turistaházainkban. Így — többek között — bővítettük a királyházi, fehérkúti, lajosforrási turistaházakat és még ebben az évben megtörténik a tele-Tataroztatuk a csúcshegy, dobogókői kesi, fehérkői turistaházak bővítése, turistaházakat és még ebben az évben megtörténik a síkfőkúti, dömörkapui és várkúti tudistaház tatarozása is. Végleges hálózati villanyvilágítást kapott a salgó turistaház, korszerűsítettük a kisiszói és ugyancsak a salgó turistaház vízellátását és még ebben az évben a zsiroshegyi turistaház vízellátásának kérdését is megoldjuk. Számos turistaházat új, sodronvos ágyakkal, matracokkal, takarókkal, paplannal, lepedők-

kel, asztalokkal, székekkel, hűtőgépekkel, konyhagépekkel, stb. láttunk el.

Az 1956. évben kormányzatunk a múlt évinél előreláthatólag magasabb összeget biztosít a turistaházak fejlesztésére. Máris elkészítettük előzetes terveinket, hogy az előirányzott összeget hol és milyen célra használjuk fel.

1956. évben tervezzük a villany bevezetését a Hermann Ottó, gézaházi, hollóstetői, fehérkői, makkosmáriai, várkúti, klastrompusztai és a vaskapui turistaházakba. Jelentősen növelni kívánjuk a férőhelyek számát a badacsonyi Vörös Csillag turistaházban a padlástér beépítése révén, ezenkívül új különszobák építését tervezzük a bánkúti, síkfőkúti, kőhegyi turistaházakban. Vívezetékek fogjuk ellátni a hollóstetői, várkúti, klastrompusztai turistaházakat. Rendbehozattuk a csúcshegy, csikóvár-aljai, Hermann Ottó, kevélynyergi, lajosforrási és nagyszénási turistaházakhoz vezető utakat.

Arra kérjük a természetjárókat, juttassák el hozzánk javaslataikat, mondják el elgondolásaikat, adjanak ötleteket! Mi igérjük, hogy minden egyes javaslatot — a társadalmi természetjáró szövetséggel együttesen — gondosan meg fogunk vizsgálni és a helyes, megvalósítható elgondolásokkal kiegészítjük, illetőleg módosítjuk 1956. évi tervünket.

Azt szeretnénk, ha a természetjárók a turistaházakat nem kényszerű szállásnak tekintenék, hanem olyan helynek, ahova mindig szeretettel és örömmel tér vissza.

Az a természetjáró, aki elgondolását, ötletét, javaslatát hozzánk októberig eljuttatja, a közös cél elérésében nemcsak vállalatunkat, hanem nap-nap után születő hazánkat, a szocializmust építő népi demokráciánkat támogatja.

Turistaházakat Kezelő Vállalat

K Ö N Y V S Z E M L E

A budapesti Csehszlovák Kultúra könyvesboltja sok érdekes turista vonatkozású könyvet juttatott el szerkesztőségünkhez. Ezek között tereptájékoztatói oktatókönyv, a szlovákiai hegysek leírásai a kiemelkedő munkák. Az értékes füzeteket számos fénykép, vázlatrajz teszi élvezetessé és áttekinthetővé.

★

Balatonfelvidék útikalauz. Dr. Dornay Béla — Zákonyi Ferenc munkája, olyan hegyvidékre vezet el bennünket, amelyek egyes részeit az üdülők százezrei látogatják, de egészét a természetjárók sem nagyon keresték fel. Idáig nem áll rendelkezésre megfelelő útikalauz és turistáink a nagyrészt ismeretlen területen nem vállalkoztak jelentősebb túrákra. Az útikalauz ismerteti a terület általános tudnivalóit és 137 túraleírásban közöl részletes útvonalakat. Rajzok, fényképek s műmelléklet, útjelzéstérképek teszik teljessé ezt a rég várt könyvet. A könyv az üdülő dolgozók számára is hasznos segítség, mert lehetővé teszi a balatonpartról kiinduló rövid túrákon való tájékozódást. A természetjárók viszont a Balatonnal párhuzamosan futó belső gerinceken tehetnek az útikalauz nyomán többnapos túrákat Balatonakarattától Tátikáig, vagy Sümegig. A könyvet a Sport Lap és Könyvkiadó adta ki.

★

A magyar sport az eredmények tükrében, 1954 című kiadvány az összes sportágak fontosabb eredményeit tartalmazza. A könyvben a természetjárás az országos bajnoki és jelentősebb versenyek eredményeivel szerepel.

Jakucs Pál: Mátra

Fontos célt tűzött ki maga elé a „Magyar Tájak” sorozat első tagjának, a „Mátra” c. könyvnek szerzője. Sokoldalú ismereteket nyújtani országunk egyik legszebb vidékéről, a Magyar Középhegység ezer méterén felül emelkedő tagjáról, a Mátrahegységről. Tájékoztatni az olvasókat kialakulásáról, éghajlatáról, természeti kincseiről, lakóiról és történelméről. A könyv az egyszerű ismertetés keretén túlmenve érdekes olvasmányként ad izeltőt az erdős mátrai hegyek világából. A könyv lapjain szavakban és kitűnő fényképekben elevenednek meg a legszebb mátrai részletek. A könyv függeléként az összes mátrai közlekedési (vonat, autóbusz, turistautak) és szállás (turistaház, IBUSZ, SZOT) — lehetőségek leírását, több mint 80 egészoldalas művészi fényképet, valamint háromszínelny nyomott turistatérképet tartalmaz.

★

Egry József—Takáts Gyula: Vízitűkör címen a Balatont mutatja be versekben és rajzokban. A szép kiállítású könyvet a magyar tenger szerelmesének figyelmébe ajánljuk.

★

A diósgyőri vár részletes leírását adta ki tetszetős füzetben a Borsod megyei Idegenforgalmi Hivatal. A kiadvány ismerteti a vár kialakulásának történetét, fénykorát és kitűnő fényképekben mutatja be mai állapotát.

OLVASÓINK írják

... ahogyan egy részvevő látja az OB-t

Hosszú megbeszélések és viták után született meg az osztályozott természetjáró csapatbajnokság kírása. Minden érdeklődő örömmel vette, mert végre a csapatok, versenyzők képzettségének és felkészültségének megfelelő kategóriában, velük nagyjában egyszínvonalú csapatokkal mérhetik össze erejüket. A versenysorozat befejeztével pedig nem csak „oklevél” díjazásban részesülhet csapatuk, hanem magasabb osztályba való indulási jogot is szerezhet.

Az OB megindulása előtt általános lett az a nézet versenyzői körökben, hogy az elmúlt években kialakult „klasszikus” versenysorozat előtt állunk, melynek legszebb példája a két-csoportos Bp. csapatbajnokság volt 1952-ben. Jó, szívvél-lélekkel való rendezések, sportszerű baráti küzdelmek, utólagos fűrkálódásoktól mentes, igazi, természetjáróhoz méltó versenysorozat előtt.

Ezt vártuk és most látjuk, hogy tévedtünk!

Megindult a versenyek utáni nyilvános értékelés a „Természetjárás” hasábjain, valamint a versenyek utáni lázas vita a célban és a vonaton, a TSB-kben egyaránt. Mindenki igyekezett a lehető legelőkelőbb helyet kicsikarni. Most már oda fajult ez a „mozgalom”, hogy egyesek igyekeznek bebizonyítani, hogy az általuk rendezett verseny a jó, a többire

pedig rosszindulatú célzásokat téve bizonyítani, hogy nem érnek semmit, kár volt azokat megrendezni.

A versenyek alatt a barátokból, illetve az ellenfelekből „ellenesség” lett s mindent felhasználtak a cél érdekében.

Az óvások özönét adták be, ha kell, ha nem és ezeket az OB szervezősége csak hosszú idő után vizsgálta ki, így a végleges eredmény igen későn született meg, a versenyzők bizonytalanokká váltak.

Kitalálták a bontási idő utáni beérkezés többszörös pontozását, viszont nem gondoltak az egyenlő feltételekre a nagy indítási időközöknel.

Az állomásbírák és szakaszbírók sok esetben nincsenek tisztában feladataikkal, nem egyszer kinevezték a fíradt versenyzőket, vagy magatartásuk, hangjuk nem volt megfelelő.

A versenytaktika rendezési taktikává is fajult, tehát úgy rendeztek versenyt, hogy az saját csapatuknak, vagy a rendezőknek legyen lehetőleg a legkedvezőbb.

... és még sorolhatnánk a hibákat, csak azt nem értjük, hogy azok előfordulását az OB ellenőrzőbírák miért nem akadályozták meg?

Azon a bizonyos „gyászos” megnyitón, amikor egy hordó sűrűt folyó labdarúgó mérkőzés mellett az OB-t megnyitották, Nádori elvtárs egy-egy elejtett szavából úgy érttem, kívánja, hogy ez a versenysorozat is a természetjárás tömegesítését segítse elő. Azonban ez a megnyitó és ez a versenysorozat mindent, csak ezt a célt nem szolgálta.

Emelkedjünk túl az egyesületi sovínnyelzéstől, mert csak így tudjuk megmagyarázni magasabb színvonalra emelni.

Bokody József

Egyszakosztály Őszi tervei

A nyár végén tartunk, legalább is a naptár szerint. Szakosztályainkban már lázas munka indult az őszi túra-tervek elkészítésére.

A Bástya Tervhivatal SK természetjáró szakosztályához több országot is felváltó hivatal dolgozói tartoznak. A szakosztály tagjai között egyaránt találunk előadót, hivatalsegédet, gépirónót és osztályvezetőt. Érzik a dolgozók, hogy az egész heti, zárt helyiségben végzett munka után szükségük van a friss hegyi levegőre.

A szakosztály idáig a legtöbb túrát a Pilisbe vezette, mert ez gyorsan elérhető, szinte kimeríthetetlen a változatossága és megközelítése sem költséges. Ezenkívül rendeztek több túrát a távolabbi hegységekbe is, részt vettek a B-TSB által rendezett IBUSZ vonatokkal szervezett túrákon és megjelentek a kerületi és más szervek által rendezett találkozó- vagy csillagtúrákon.

Túratervüket a következőképpen állítják össze: A különböző szerveknél működő szakosztály-összekötők összegyűjtik a tagok túrákivánságait. Jóval a tárgy hónap megkezdése előtt értekezletet tartanak, ahol kiválasztják a megfelelő túrákat és megállapodnak a túravezetők személyében is. A túrák kiválasztásánál kettős szempont érvényesül: a gyalogtúrák mellett az évszaknak megfelelő egyéb túrát is szerveznek (pl. most ősszel barlangtúrák, kerékpártúrák), azonkívül figyelembe veszik az idősebbek és gyengébb fizikummal rendelkezők kívánságait is. Egy-egy túranapon két-három különböző jellegű túrát vezetnek. Az őszi időben a pilisi túrák mellett több alkalommal mennek a Vértesbe, Börzsönybe és a Gerecsébe. Előkészítik a téli túrákat is, amelyek között sí túrákat is vezetnek. Az ősz folyamán fotótúrákat is szerveznek és a felvételekből fényképkiallítást rendeznek.

A szakosztálynak 11 olyan túravezetője van, akik túra-vezetői gyakorlattal és elméleti vizsgával is rendelkeznek. Jelenleg a szakosztály a túrapontversenyben kerületi szinten a 8. helyen áll, de megvan a remény, hogy a szakosztály növelésével, terveik teljesítésével az év végére jó helyezést érnek el.

A Bányásznap alkalmával ...

Hazánk legfontosabb bányavidékei közé tartozik a salgótarjáni, a dorogi és a tatabányai medence. A munkaszervező fellegrárok voltak mindig ezek a területek, amiben, tekintve, hogy valamennyit hegyvidék övez a munkásturisták is jelentős szerepet játszottak. Voltak idők, amikor a TTE-csoportok a mozgalom gócait képezték.

Ma, a hatalmas építkezések szinte megváltoztatták a bányavárosok képét. Új lakótelepek, egészségügyi és kulturális intézmények, s egyéb létesítmények igazzáják a kormányzás gondoskodását a föld mélyének dolgozóira.

Sajnos ezzel a fejlődéssel nem áll arányban a természetjárás helyzete. Ahol valamikor élérelős, harcoss, tevékeny munkásturista csoportok működtek, ma a legjobb esetben kis szakosztályok találhatók. Le kell szögezni, hogy maga a Bányász SE sem fordít kellő gondot szakosztály alakítására és támogatására. Irányítást, támogatást erre nem ad. Ami segítséget Salgótarjában, Tatabányán a sportkörök biztosítanak, az a helyi együttműködéstől, a sportkörök elnök jóindulatától függ. Nem tudják viszont, hogy milyen anyagi támogatást nyújthatnak, mert erre szempontot nem kaptak. A salgótarjáni szakosztályban vagy 30 aktív tag van, de bányászt (még adminisztratív vonalról sem) egyet sem találni köztük. Jobb a helyzet Tatabányán, ahol bár kis mag működik, de jórészt bányai pariaiak. Most fojadják a fiatalok bevonásával felfejleszteni a szakosztályt. Dorogon a sportkör mellett működött szakosztály megszűnt, mert a sportköről nem sok támogatást kaptak (nesze nekik tömegesítés), és a tagok nem látják semmi értelmét a további működésnek. Van egy másik szakosztály a Bányai parai gépgyárban, ahova azonban még nem sikerült bevonni a megszűnt szakosztály tagjait.

A természetjárásra vonatkozó határozatról nagyon kérdéses fogalmak vannak. „Olyan előírt túrákon kell részt venni, amit a tagok nem vállalnak, ezért meg is szűnt a szakosztály”, mondta az egyik aktív. Hát ez eléggé furcsa értelmezése a párhuzamozatnak.

A természetjárásnak, mint mindenütt, sok híve van a bányavidékeken is. De elsősorban a vezető szervek: az SE és a megyei társadalmi szövetségek szenteljenek fokozottabb figyelmet a szakosztályok alakítására és erősítésére. A szeptemberi Bányásznap, amikor országsszerte sporttűnnepeket és ennek keretében a salgótarjáni Bányásznap Vándordíjas Terepversenyt rendeznek, jó alkalmat jelent, hogy felmérjék a bányász turisták erejét, lehetőségeit és új utakon megindulva, győztes változást érjenek el.

A bányászoknak éppúgy szükséges a szabad levegőn tartózkodás, mint más iparágak dolgozóinak. A nehéz fizikai munka után nyilván nem lehet erős túrákat szervezni, de tömeges kirándulásokat szívesen fogadnak. Törődni kell a vajúripari tanulókkal és a technikumos fiatalokkal is. Ha, az egyesület és a sportkörök részéről, nagyobb segítőkészség mutatkozik, akkor majd újabb aktívizálódnak azok a régi munkásturisták is, akik pillanatnyilag kedvüket veszítve kapcsolódtak a munkából.

Ugy érezzük azzal szolgálunk a legtöbbet a bányászok egészségéhez és derűs életéhez, ha feltárjuk a hibákat és segítünk megindítani a nemes hagyományokból táplálkozó és azon alapuló bányász természetjárást. Most az illetékes szerveken a sor, hogy tényekkel járuljanak ehhez a szándékhoz.

Gondolatok Alkotmányunk ünnepeén

1944 novemberének egy ködös, nyirkos kora reggelén a Lillafüred-Bükkszentkereszt közötti, erősen emelkedő úton katonai vonatoszlop küzdi felfelé magát. A kocsi élé négy-hat ló van fogva és így pár lépés után meg-megállunk. Didergünk, éhesek és csüggedtek vagyunk. — Ordítva és káromkodva ütök, verik a lovakat. Elkeseredve segítünk tólni a kocsikat. Háború van. Az ember elfelejtett a szépre és jóra gondolni. Amit évtizedek és évszázadok alatt építettünk, most pillanatok alatt elpusztítjuk. Kivetkőztünk emberi mivoltunkból. De pillanatra egy kis gondolat villan: mily jó lenne ezen a helyen békében sétálni. — Ezekre gondoltam vissza:

1955 augusztus 20 napsütötte kora reggelén, mikor az erdő hangos a rigók, csizék füttyétől és a harkály kopácsolásától; amikor a fák gyönyörű zöld lombjai árnyat

vetnek a szép bükki utakra, amelyen 10 éve, mint katona jártam felzaklatott lélekkel. Most, hol a múltra — mint sötét árnyra gondolok —, hol pedig boldogan mesélem feleségemnek, hogy végre megérhettem ezt a napot, mikor mint csendesen bandukoló turista békében és lelket üdítő nyugalommal lehetek ismét ezen a helyen...

És azon a napon, mikor már összeült a négy hatalom, hogy végre megtalálják azt a közös utat, mely a nemzetek egymásközötti megértéséhez vezet, mi magyar természetjárók szeretnénk és kívánjuk, hogy ez sikerüljön. És így továbbra is járhatnánk a hajdani ködös, nyirkos emelkedők helyett a ragyogó, napfényes, felfelé vezető utat.

Dürr Albert

A gyönyörű Szalajka völgyben

A Bükkfennsík északi lejtőjének lábánál a Sajóvölgyben épül hazánk egyik új szocialista városa: Kazincbarcika. Az itteni üzemek fejlődésével egyidőben lassan kezd kibontakozni az „Ismerd meg hazádat” mozgalom is.

Mi, a Borsodi Vegyi Kombinát dolgozói, eddig csak kisebb csoportokban, szórványosan kerestük fel a közeli hegyeket. De amikor a Szikra természetjáró szakosztálya közölte, hogy Miskolcra IBUSZ-vonat megy Szilvásváradra, szinte lázba jött mindenki. Kérésünkre a kirándulóvonat megállt Kazincbarcikán — amelyért ezúton mondunk köszönetet az IBUSZ miskolci kirendeltségének — és nem kevesebben, mint 130-an kapaszkodtunk fel vasárnap reggel boldogan a vonatra.

Már Putnok után hol az egyik, hol a másik oldal csalogatja a kíváncsi érdeklődőket változatos tájaival, amely csak fokozódott, amikor Nagyvisnyónál megláttuk a dédesi vár-hegyeket és a távolból a Bálvány kilátóját. És amikor megérkeztünk Szilvásváradra, szinte pillanatok alatt üres lett a vasúti szerelvény. A festői szépségű táj, amely elébünk tárult, mindenkit egyaránt lenyűgözött.

Kitáguló tüdővel, valósággal szomjasan szívtuk magunkba a friss levegőt. Először a község felett emelkedő SZOT üdülőt kerestük fel, ahol nem kis „irigykedéssel” beszélgettünk el azokkal, akik éppen ott üdültek. De ugyanakkor azza! a boldog és büszke öntudattal eltelve, hogy hazánk ezen gyönyörű része, már nemcsak egy-két kiváltságosé, — hanem mindannyiunké, a dolgozó népé. A gyönyörű lomb- és fenyőfákkal díszített parkban váratlanul vidám gyermeksereg csilingelő hangja csendül fel. Az Ózdi Kohászok napközliotthonának

vidám lakói voltak azok. Öröm volt nézni a sok kipirult, pufók gyermekarcot.

Ezen kellemes élmény után indultunk tovább útunk igazi célja felé. Tekintettel arra, hogy sokan voltak „kezdők” is közöttünk, kényelmes sétával mentünk a gyönyörű Szalajka völgyben. Így is akadtak olyanok, akik közben le-maradtak, de a „fésű” jól dolgozott, nem utolsó sorban pedig az egyre változatosabb tájak szépsége csak fokozta a kíváncsiságot. Örömmel fedeztük fel a sebes patakokban és a halastóban a villámgyorsan cikázó pisztrángokat. Nemsokkal később pedig a Szalajka patak mésztufa terraszszerű vízesésének látványa ejtett csodálatba. Néhány lépéssel odébb pedig a fenyőfákkal díszített tisztáson, szinte földbegyökerezett lábakkal gyönyörködöttünk az előttünk kimagasló 959 m magas Istállóskő imponáns szépségében, amely a Bükk hegység legmagasabb pontja.

Először pihenőt tartva szalonnasütéshez fogtunk. Majd ezután kisebb csoportokra oszolva bebarangoltuk a környéket. Kisebbszámú mulatságos élményekkel tarkítva kerestük fel a híres barlangot is.

Eszre se vettük, olyan gyorsan telt el a nap és máris elérkezett a visszaindulás ideje. Bizony csak vidám, szaporított lépésekkel tudtuk elérni a már türelmetlenül sipoló vonatot. És amikor elindultunk, szebbnél-szebb tarka erdei virágcsokrokkal tegettünk búcsút a felejthetetlen élményekben gazdag vidéknek. Minden fáradtságot feledke egész úton énekelve érkeztünk meg késő este Kazincbarcikára, ahol azzal búcsúztunk el egymástól, hogy „Vizsontlátásra legközelebb Egerben!”

Vinczenti László

a Borsodi Vegyi Kombinát dolgozója

Békevándordijas sportköri verseny

A Szikra SE sportköreinek vándordíjas versenyét a Mátrában Ágasvár—Csörgő patak—Óvári rét—Pataikút—Fenyves psz.—Köerdőtető—Mátraverebély útvonalon rendezték. A verseny megrendezése nagy körültekintést igényelt, mert a részvevő csapatok igen eltérő képességűek voltak és gondoskodni kellett, hogy a kezdő versenyzők is meg tudjanak birkózni a feladattal. A rendezés sikerét bizonyította, hogy bontásig minden csapat beérkezett. A versenyt a Bp. Szikra II. csapata nyerte a Chinoin II. és I. csapata előtt. Képünk a csapatok felkészülését ábrázolja Ágasvárnál.

A HERNÁD ÚJZÉN

A Tátrák vidékén, Hernádfőnél fenyőóriások között bukkan felszínre a Hernád. Vízömege egyre gyarapodik, zúgó patakként bugdácsolva halad sziklás medrben. Testvérével a Tarcával egyesülve szilaj hegyifolyóként tör utat magának az Alföld felé. Hatalmas sziklákat sodor magával, építi, alakítja medrét a felső szakaszon. A hegyek tövén víze meglással és megváltozik a folyó természete is. Sziklás hordalékát elhagyja, már csak a kerekre kopott kavicsokat görgeti.

Az előkészületek után gyorsan peregnek az események. Vízállásjelentés: a Hernád Hidasnémetinél 30 cm. Az a kérdés foglalkoztat bennünket, hogy lesz-e elég magas vízünk. Vonatunk megérkezik a határállomásra, a Hernád híd mellett szétrakjuk csomagjainkat, a hátizsákokból előkerülnek az összerakható csónakalkatrészek és a karscú kajakvázakon megfeszülnek a hóféhér vásznak. Búcsút intünk a hidasnémetieknek.

A sebes víz gyorsan magával ragad és már is élvezhetjük a Hernád szép zöldes vizét. Folyónk kezd bemutatkozni. A kavicsos meder 20–30 cm sekély, a következő pillanatban kútszerű mélységgel váltakozik. Szűkebb helyein a sodor hol jobb, hol bal part felé csapong. Egy zátonyos hely felett erősen bukó vízben megtörténik az első zátonyrafutás. Alig ugrunk ki a vízbe, hogy tehermentesítsük a csónakokat, máris nyakig merülünk. Hiába, nincs még elég gyakorlatunk, óvatosabban kell kerésnünk a hajózható vízmélységet. Az egyik kanyar után gyökértorlasz zárja el utunkat. A tavaszi áradás sodorta ide.

Egészen megközelítjük a Cserehát peremét. A parti növényzet lombkoszorúja mélyen benyúlik a víz fölé és a Hernád szinte megostromolja itt a lankás, dombos partokat. Rövidesen elérjük az első falut, Hernádszurdokot. Távolról egyre erősödő tompa zúgás morajlik, duzzasztógát tartja vissza a vízfolyást, betonfalán, tajtékozva buknak alá a habok. Jobbról zsilip táplálja a Kishernád, később Bársonyos vizét. E jórészt épített csatornácska malmok hosszú sorát táplálja. Átereszkel maga alatt bújtatja át a Hernádba siető Garadna, Bélus, Vadász patakokat. A Hernád az öt tápláló patakok vízvesztésétől lejjebb már nem tudja pótolni és víze egyre fogy. A gátnál meglássalú iszapos vízben kajakjainkat áttemeljük. Innen a völgy keleti oldala felé tartunk. Elénk tárul a Sátoros hegység vulkáni kúpjainak minden szépsége. A Dobogóhegy lábánál megpillantjuk Göncöt, a nagymultú mezővárost. A „gönci” hordó az egész Hegyalján általános mértékesség volt.

Különös folyó ez a Hernád, alacsony partjain sem sűrű parti növényzet, sem pedig magas partok nem zárják el a kilátást. Érdekessége, hogy nem a völgy legmélyebb pontjain folyik és így bármennyire is furcsának látszik, a folyó hátáról tekinthetünk le a mélyebben meghúzódó falvakra. Nincsen összefüggő gátrendszer, a veszélyeztetett területeket helyi gátakkal védik. A víz tetszés szerint alakítja ágyát. Most ismét háromnegy részre válik szét. A leggyorsabb ágyat választjuk.

Indulás Hidasnémetitől; jobbra: a hernádszurdoki gát után

— Jobbra vizalatti kőgát, — kiáltják az első csónakból, pillanatok alatt kell cselekednünk. Gyors irányváltotatással kerüljük ki a veszélyes pontot. Harmadik csónakunk rásodródik. Az éles sziklák felszakítják a vásznat, a benne ülők vízbeugorva igyekeznek partra vonatni kajakjukat. A foltozás és az elázott holmik megszáritása után vidáman folytatjuk utunkat. Minden kanyar után újabb kép. Egymásután pillantjuk meg a szebnél szebb fekvésű falvakat: Gönc-Ruszkát, Hej-cét, Villányt, Kisfalut. Feljebb a Gergelyhegy mögött Regéc romjait látjuk. Regéc alatt párhuzamosan fut velünk a kis Szerencs patak s elkerülve bennünket, a Tiszába önti vizét. Több helyen az 1–1½ méteres partot a víz alámossa és hatalmas fákat dönt a vízbe. A sodor nagy sebességgel húz a fatönkök s a bedőlt fák koronája alá. Balról megpillantjuk Vizsolyt. E kis falu korábban az ország nádorainak ítélezőhelye volt, Céce és Méra között fejünk felett pompás kötélhid imbolyog. Ritka hídfajta ez Magyarországon. A Magoska oldalában Boldogkővára festői váromja tekint felénk.

Másnap egyre csendesebb a víz. A bokrok, fűzek sűrűbbek s a part szélén megjelenik a sás és a nád. Egyre erőteljesebben kell eveznünk, a víz szinte áll. Gibárt duzzasztójához érkezünk. A duzzasztómű a XI–XII. századból való hatalmas földvár romjai mentén épült (ma szőlőhegy). Az átkelés után ismét sebésebb vízen járunk. A Hegyalja vulkánikus süvegei lassan elmaradoznak, lankás halomvidék kíséri bennünket. Egy-egy kanyar egészen merészen vág a domboldalnak, marja, szaggatja a peremet. A támaszfát vesztett talaj nagy robajjal zuhan a mederbe. Egy ilyen földtömeg által okozott hullámmozgás majdnem felborította vezércsónakunkat. A csipkés partszegélyen szürke gémekek szoborszerű sora áll őrségben. Közeledtünkre egyenként rugaszkodnak a légbe, hogy arrébb ismét bevárjanak. A parti csalitból apróbb szárnyasok riadnak fel. Dobsza duzzasztógátja következik. Dobsza szláv eredetű szó és tölgy- vagy cserfát jelent. A kő- és bronzkorszak egyik legjelentősebb lakótelepe volt egykor. Az úgynevezett várdombon a neolitikorból maradt hatalmas védőmű, földvár állt. A néphit szerinti pogány vár maradványai tisztán felismerhetőek. Az egykori kőteraszokat a helybeli lakosság építkezéseikhez elhordta. 1776-ban hatalmas hegyecsuszamlás következtében a hegy felső része szőlőskertekkel együtt a folyóba csúszott, megakasztva annak folyását. Az erőmű szigetén kb. 100 méter szárazon visszük kajakjainkat, alig szállunk a vízre, újabb falvacskákat érintünk. Hernád, Kércs után a molnárlegényből lett törökverő Kinizsi néphit szerinti szülőfaluját, Nagykinizst érjük. A nyugati látóhatáron mint valami sziget a tengerből emelkedik ki a Bükkfennsík karsztos masszívuma. Még egy akadály van előttünk, a böcsi duzzasztó. A távolról feltűnő ónodi templomtorony jelzi, hogy mindjárt itt a Sajó.

Gondolatban még egyszer végigpillantunk a Sátoros és Cserehát vonulatait elválasztó Hernádvölgyén. E pompás völgy már az ókorban is kiválóan alkalmas volt emberi letelepedésre. Gazdag régészeti leletei igazolják magas

kultúráját. A magyarság idejében a tatárok után a törökök dúlták fel békés falvait. Később Ferdinánd és Zápolyai János harcainak színhelye. 1849-ben Klapka hős honvédei gróf Schlik tábornokot boldogkőváraljai főhadiszállásáról a völgyön végig úzte Kassára. Ma modern erőművei segítik az ország iparosítását.

A torkolatban barnásszürke vízbe merítjük evezőlapátjainkat, a lapályon terülő Sajó alsó szakasz jellegű. Erejét veszítve, hordalékából hosszú, keskeny szigeteket épít. Alig találunk mélyvízű utat, a zátonyok egymást érik. A fővenyes, homokos part táborhelyül kitérőzik. Másnap alig várjuk, hogy elérjük a Tiszát. Nagy folyónak egészen más egyénisége van, csendes, lágy szöke vízében élvezet megfürödni. A ballagó víz két oldalán nyugalmat sugárzó alföldi kép fogad. Pom-pás nagy kanyarulatok szögében itt is, ott is fehéren villannak a templomtornyok. Már azt hisszük, hogy régen elhagytuk őket, de újabb kanyarulat után megint szembe találkozzunk velük. Apró erdőfoltok tarkítják a partokat, tudományosan galéria erdőknak mondjuk őket, az alföldi nép Bereknék ismeri. Azonban nem sokáig gyönyörködhetünk a tiszai tájakban, mert Tiszafüreden vonatra ülünk és boldog emlékekkel térünk vissza mindennapi munkánkhoz.

Dévai János

Színes mozaikok az OB-ről

— Mennyivel jobb a dobozos halaknak, azok olajban vannak — hangzott elhalóan a MÁVAG kocsiában, a népszerű „rabomobilban“. Szídjuk, átkozzuk ezt az ütött-kopott „autóbuszt“, de irigyen nézik más szakmások a turistáit. — Bárcsak nekünk is lenne egy ilyen csink, száll a kívánság.

Történelmi utat futott be ez a kocsi. Egyszer, ha lesz turista múzeum (vajon mikor?) és addigra ez a kocsi befejezte életpályáját, akkor ott tisztas helyet kell neki kapnia. Évek óta dohogva, zötyögve rendületlenül szállítja az üzem természetjáróit az ország szebbnél-szebb vidékeire. Versenyek, túrák nélkülözhetetlen közlekedési eszköze. De még valamit jelent ez a korholt és szeretett jármű, azt, hogy az üzem vezetősége segíti a MÁVAG turisták munkáját. Ezért is érdemes ezt, a ma még sajnos ritka tényrt emlékül megőrizni.

Fekete felhők ijesztenek a versenyre készülődőket. A várakozási időt jól kihasználva mindenki végig csatangolja a zirci árborétumot. Évszázados fák a világ minden tájáról élnek itt testvéri közelségben. A nyugodt környezetet gondos kezelés biztosítja.

Lassan elvonulnak a fellegek és csodás holdvilágos éjszakában keresik a versenyzők az érintendő pontokat. Lámpa villan egy fa alatt: titkos időmérő helyezkedett itt el. Kéri a kartont, postaládát. Egy árny távolodik, majd újból megjelenik. — Mi az? Kimentél a ládat keresni, kérdezi az egyik. — Dehogy, az előbb csak pemeté-fű cukrot kerestem itt, mert köhögök. Később a köhögés már elmúlt és csak a lámpák fényétől szédült meg egy

Ritkán látható függőhíd Céca és Méra között a Hernád felett

fiatal réti sas és esett le vándoraink lábához. Tekintve, hogy sást nem kellett az állomáson leadni, így újjára bocsátották.

Kis Szépalma pusztánál keresztezi egymást a kék és zöld jelzés. A kék vonalán kellett haladni, de a reggeli csalogka fényben a zöld is kéknek látszott. Sokan a zöldön indultak meg és hosszabb- rövidebb keverés után jöttek rá tévedésükre. Nosza rajta nekiiramodtak a meredek kőrishegyi emelkedőnek. Persze közben egyik-másik postaláda kimaradt. A Kőrishegyen (1. kép.) kaján arcok fogadták az érkezőket. Joggal kérdezték meg egyik sporttársukat, aki előző nap elhamarkodottan kijelentette, hogy a Bakony nagyon lapályos: No Tibi, akadt-e már emelkedő? Verejtékét letörölve önérzetesen válaszolt: Aki keres, az talál.

A bakonyi betyárok kezemunkájával is találkozunk. A Zabola erdő (2. kép.) mellett a szántóföldön levő magassági ponton, egy búzaasztag tövébe helyezték a ládát. Egy ideig a csapatok meg is találták a ládát, majd, hogy-hogy nem, a kévéből „kicsúszott“ búzaszálak el-takarták. Hej Sobri Jóska, hogy milyen csinyeket követsz el. Vagy talán másvalaki betyárkodott?

A bakonyi táj minden szépségét élvezhették a versenyzők. A holdvilágban fürdő erdővágások, hatalmas bükkfák, fenyőóriások, smaragd-zöld tisztások, az embert körülölelő és szinte béklyóba szorító csalános bozótosok, kies fekvésű kis vadászlakok és végül a Cuha völgyben az IBUSZ vonattal érkezett győri dolgozók hűsítő tömege nyújtottak változatos képet. A versenyútvonalat végigtúrázó csoport megelégedetten tért haza, mert kedvező időben jó versenyt látott. Fenti kis megjegyzéseken kívül talán még arról kellene szólni, hogy ijesztően lecsökkent az utolsó fordulóra az OB mezőnye. A korábban lemorzsolódott egri V. Meteor után a VIII. ker. Bástya, a diósgyőri Vasas sem jelent meg a rajtnál. Hát már a verseny sem „tömegesítjük“?

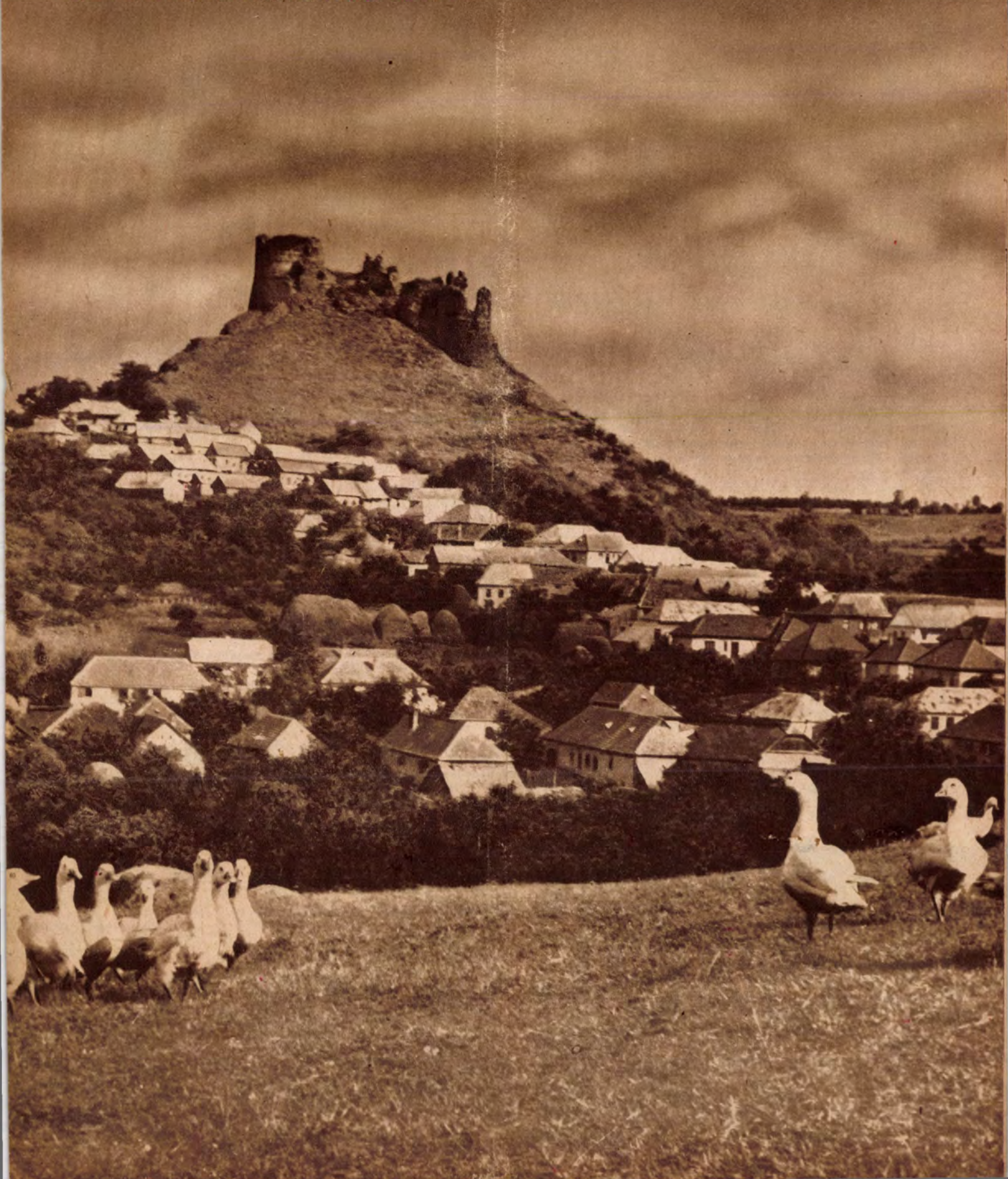
Cinikus

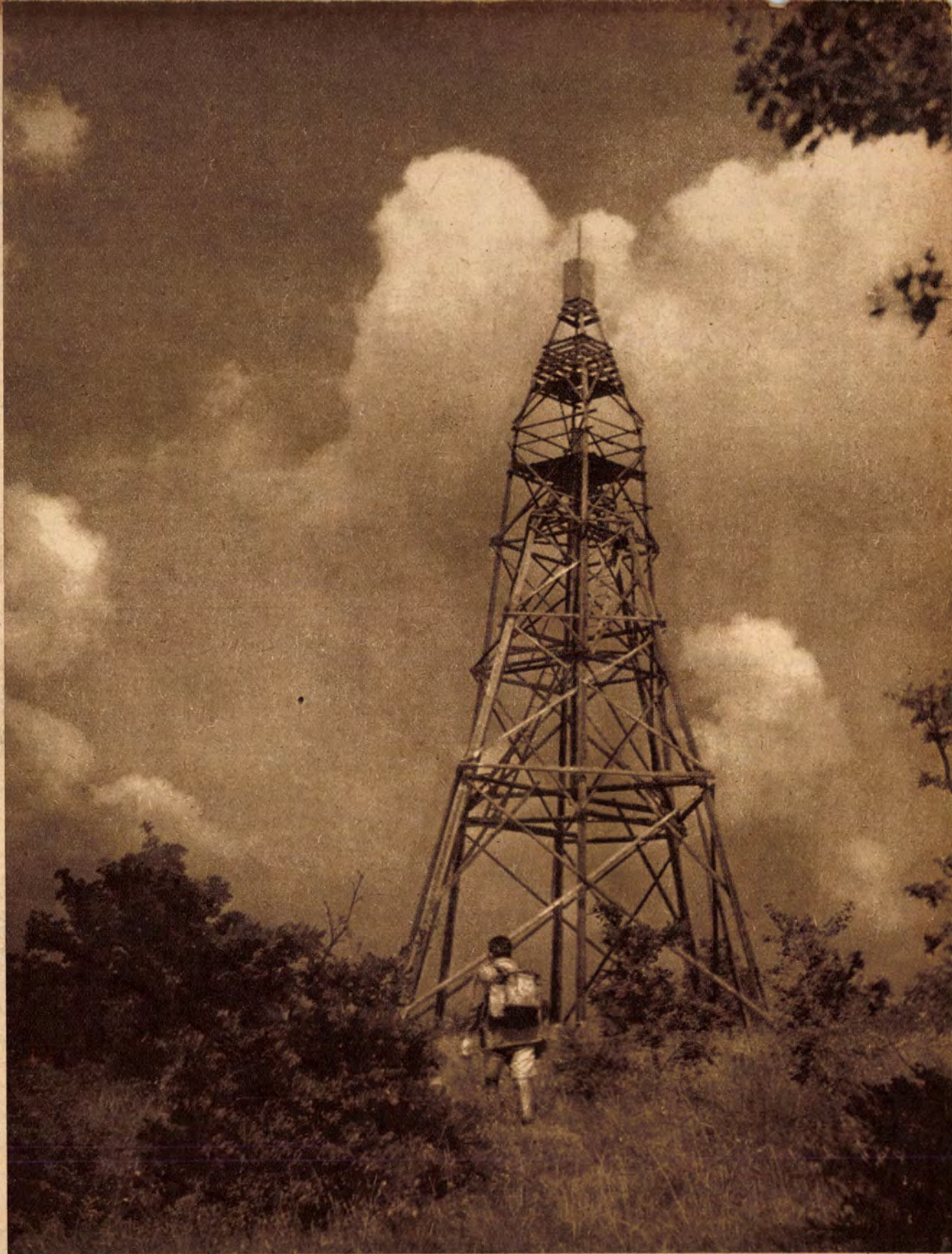

TERMÉSZETTÁRÁS

Somoskő vára az őszi napfényben

A TEPKEHEGY EMELETES HÁROMSZÖGELÉSI GÚLÁJA

TERMÉSZETJÁRÁS

I. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM

1955. OKTÓBER

ÁRA 3 FORINT

Országos egyesületi értekezletek

A Törekvés Sportegyesület 1955. augusztus 20-án rendezte meg IV. Országos Természetjáró Találkozó-ját a Bükk hegységi Kópüs réten. A találkozón kb. 400 főnyi, az ország minden részéből összegyűlt Törekvés-természetjáró vett részt.

A találkozón Thuróczy Lajos emlékezett meg az Alkotmány ünneperől, majd dr. Vizkelety László a Törekvés SE mellett működő Társadalmi Természetjáró Bizottság titkára tartotta meg beszámolóját, az egyesület 1954—55. évi természetjáró munkájáról. Több hozzászólás után a Találkozó résztvevői határozatokat hoztak az 1955—56. évi Törekvés természetjáró munkára vonatkozóan. A határozatok egy része szervezési jellegű, más része pedig a túrázás és versenyés fejlesztésére vonatkozik. Legjelentősebbnek tartjuk a határozatoknak azon pontjait, amely szerint a Törekvés SE negyedévenként Budapestről egy-egy nagykülönböző érdeklődésre számottevő túrahelyekre, továbbá a szakosztályok tagjai-

nak nevelését célzó azon határozatot, miszerint valamennyi Törekvés természetjáró szakosztályban legalább alapfokú természetjáró tanfolyamokat kell megtartani. A Találkozón hozott határozatok szerint turistaklubot kívánnak létesíteni az SE természetjárói számára Budapesten, továbbá sátrakat kívánnak beszerezni országos kölcsönzés lehetőségének biztosítása céljából.

A V. Meteor Bánkúton tartotta országos természetjáró értekezletét. Az ország különböző részeiből összegyűlt szakosztályvezetők előtt Bischitz József beszámolójában ismertette az egyesület elnökségének határozatait a természetjárás feladatairól és a társadalmi bizottság munkatervét. A hozzászólások zöme a tömegesítéssel foglalkozott. Balogh elvtárs, az egyesület elnökhelyettese megjegyezte, hogy a társadalmi bizottság is túlnyomóan csak versennyel foglalkozott. Feltétlenül emelni kell a szakosztályok létszámát, amihez az egyesület elnöksége is segítséget nyújt.

Az országos értekezlet egyik fontos

eredménye a Bp. V. Meteor által kiadott őszi túraprogram. Ebben a kis könyvecskében közlik a hétről hétre különböző hegységekbe vezetendő túrákat, versenyeket és egyéb rendezvényeket. Kívánatos lenne, ha ezt a tömegesítést előmozdító kezdeményezést más szakosztályok is átvennék.

Az Építők II. országos természetjáró értekezletét szeptemberben a Zsíroshegyen tartotta. Komoly hiánya volt az értekezletnek, hogy csak budapesti szakosztályok képviseltették magukat. Dóra Tibor beszámolója annyit állapított meg a vidék helyzetéről, hogy az eddig működött székesfehérvári szakosztály megszűnt. Beszámolójában ismertette a társadalmi bizottság munkáját, terveit és az egyesület elnökével folytatott sikeres megállapodásokat. A társadalmi bizottság fontos feladatának tartja szakosztályok létrehozását a vidéki sportkörök mellett. A társadalmi bizottság eddig következetesen hajtotta végre júliusi értekezletének határozatait és minden remény megvan, hogy erőfeszítéseiket siker koronázza, tevékeny munka indul meg az Építő sportkörökben.

Találkozónk emlékei...

Villannak a fókuszlámpák, lázasan keresik a csapatok a ládákat, állomásokat. Nagy az izgalom és nem csodálható, ha a Csernely tetőn egyik csapat nem hitt a szemének. Hosszas keresés után felérték a háromszögelési gúlához, rávilágították és kijelentették: Itt sincs. Pedig ott volt, később ők is rájöttek.

A Ricsa tói állomás után mintha tűzijáték lett volna. A Töviskesháton köröskörül pásztázták a lámpákkal, keresték az érintendő pontot. Az ott szerénykedett az út mellett, kis halom volt csupán. Jó sok időbe tellett, mire egyenesbe kerültek a csapatok. De Debrecen elveszett, szerencsére azért másnapra előkerült.

A halastói állomáson derült ki, hogy a jó állomásbíróknak nemcsak a szabályokat kell ismernie, hanem a gombákat is. Mert bizony nagy vétek lenne otthagyni a sok hatalmas gombát az enyészetnek. Sikeres volt a gyűjtés, mert nemcsak egyes, óriási vargányát, hanem egész vargányacsaládot talált az egyik bírő. Idő volt bőven, mert a csapatok bizony lassan kerültek elő.

A Kópüs réten nagy sátorábor. A Törekvés főhadiszállása. Legjobban ők mozgósították az országos találkozóra. Az éberségre is szükség van, mert a legelesző tehének szeretnék a sátrakat is megnézni, nincs-e benne valami inycenc falat. Thuróczy sporttárs lelkesen veszi üldözőbe az illetéktelen betolakodókat.

Lépten-nyomon ismerősökkel találkozunk. Régi újpésti harcostársak, veszprémi, soproni, ceglédi barátok

Jampi Tihamér is jár a hegyekbe, nyomait ott látjuk a fák tövében

kívánnak egymásnak jó útát. Holnap találkozunk a Jávorkúton!

Nagy a forgalom Bánkúton, melyet nemcsak a Vörös Meteor természetjárói lepnek el, hanem keresztül megy itt jóformán minden csoport. Az idő kitűnő, az időjárás felelős jól dolgozott. Nagy söprögetés kezdődik a turistaházban, csinosítják az ebédlőt a Vörös Meteor országos értekezletére.

Alig kel fel a nap, megindul a Bükk minden pontjáról a szakosztályok áradata a Jávorkút felé. Hol Ómassa, hol a Svéd fenyves, vagy Nagymező felől bukkannak fel a közeledő csoportok. A hatalmas réten szinte meg sem látszik az újabb százak tömege.

Enekszó hangzik, a Vasas szervezett csoportja helyezkedik el a mikrofon előtt, 850 főt mozgósítottak. A Törekvés 400-at, a Vörös Meteor 280 főt, az Építők 160-at. Itt vannak a természetjárók Budapestről, Pécsről, Veszprémből, Győrből, Sopronból, Ózdról, Salgótarjánból és természetesen Miskolcra. De találunk itt lelkes természetjárókat az Alföldről is. Békéscsaba, Cegléd, Debrecen, Szeged küldöttei ott ülnek a zöld pázsiton és beszélgetnek problémáikról.

Ünnepi beszéd hangzik el, utána kiosztják az OB és a Herman Ottó vándordíjas verseny díjait.

Hamarosan felkerekednek a csoportok és most már túlnyomóan a Svéd fenyves, a Sebesvíz és Garadna felé igyekeznek. Néhány óra múlva Miskolc köves utcáin kopognak a bakancsok. Egy év múlva újból találkozunk, hogy lemérjük addig elért eredményeinket.

A természet kedvelői étkezés után gondosan összeszedik az ételhulladékot és az egyéb szemetet.

AZ ORSZÁGOS TERMÉSZETJÁRÓ TALÁLKOZÓ

Hosszas előkészületek után 1955. augusztus 21-én zajlott le az OTSB rendezésében Jávorkúton az Országos Természetjáró Találkozó.

Már hetekkel előbb nagy készülődés volt a sportegyesületekben és a sportkörökben, ahol társadalmi aktívák mozgósították a természetjáró szakosztályok tagjait, ösztézták a találkozón részt venni kívánókat. Csak Budapestről több mint 1600 természetjáró utazott ez alkalommal a Bükk hegységbe, két és fél napos túrára. Az IBUSZ 19-én kora délután induló különvonata több mint 500 utast vitt Eger—Nagyviznyó felé, míg a vonat másik részén több mint 1000 fő Miskolcra utazott, hogy Lillafüreden, illetve Garadnán át érje el túrája kiindulási pontját. Az ország más részeiből is igen sokan utaztak az Országos Találkozó színhelyére.

A nagy létszámú természetjáró elszállásolása komoly feladatot jelentett a rendezőségnek. Egészen minimális hibákkal, az összes bükki turistaház, igen sok erdészeti munkásszállás és iskolai üdülőtábor igénybevételével sikerült ezt a feladatot is megoldani. E munkában jelentős segítséget nyújtott a miskolci TSB és az illetékes erdőgazdaságok. Az OTSB jávorkúti és a Törekvés SE köpüsréti sátoráborai komoly létszámú természetjáró elszállásolását biztosította. Jónéhányan öntevékenyen saját sátraikban töltötték a 19—20-i éjszakát.

Az Alkotmány Ünnepe, majd 21-e lényegében a Bükk legszebb részeinek szervezett bejárásával telt el. A szakosztályok egész sor túrát vezettek. Mindenfelé vidám túrázókkal találkozunk. Különösen nagy örömet jelentett a természetjáróknak, hogy az addig igen rossz időjárás kedvezőre fordult és a napos, száraz idő csak fokozta a túrák sikerét. 20-án a kora esti órákban a Törekvés SE és a Vörös Meteor természetjárói a Köpüs réten, illetve Bánkúton megtartották hagyományos országos értekezleteiket.

21-én 11 órára mint egy csillag középpontjához, kisebb-nagyobb turistacsoportok érkeztek Jávorkútra. Itt a sátorábor előtti zöld gyepen letáboroztak, hogy végighallgassák a hivatalos programot.

Az Országos Társadalmi Természetjáró Sportszövetség titkárnak üdvözlő szavai után, Erős Antal az OTSB természetjáró főelőadója ismertette a természetjáró sport mai helyzetét és a jövő feladatait. Beszéde után kiosztotta

az 1955. évi Országos Természetjáró Tájékoztató Csapatbajnokság (O. B.) díjait, az I. helyezett Műszaki Egyetem-Haladás SK, a II. helyezett Bp. Törekvés SK és a III. helyezett Bp. Vörös Meteor SK csapatának. Ezután a 19—20-án megrendezett Herman Ottó vándordíjas természetjáró tájékoztató verseny díjainak kiosztására került sor, miközben Nagymajtényi Lajos, a városi Társadalmi Természetjáró Sportszövetség elnöke a miskolci természetjárók nevében üdvözölte a megjelenteket. Végül az OTSB emlékszlóját adták át a Törekvés SE-nek, mely a legjobb arányban mozgósított a találkozóra.

A találkozó résztvevői ezután még hosszasan elbeszélgettek egymással, kicserélve a budapesti, soproni, pécsi, szegedi, ózdi, debreceni, diósgyőri, tatabányai, miskolci, egri stb. természetjáró tapasztalatokat, majd gyalogtúráikon közelítették meg Garadna és Lillafüred vasútállomásait, hogy Miskolcon keresztül visszatérjenek lakóhelyükre.

Nagy sikere volt a találkozó színhelyén működő alkalmi postahivatalnak, amely ez alkalommal különleges emlékbélyegzővel látta el az ott feladott postai küldeményeket. Igen sokan vásárolták meg emlékként az izléses jelvényt, melyet a jávorkúti üdülő dombornyomata díszített. A Turistaházakat Kezelő Vállalat sátorbüféje is jól látta el a felmerülő étkezési igényeket.

Az 1955. évi Országos Természetjáró Találkozó — néhány apróbb hibától eltekintve — sikeresnek mondható, mert a 2 és fél napos ünnep alkalmából igen sok természetjáró juthatott el nagy kedvezménnyel hazánk e gyönyörű vidékére és sokan ismerkedhettek meg olyan területekkel, melyek eddig ismeretlenek voltak előttük. Abban is jelentősége volt a találkozóknak, hogy a SE-k jelentős tömegeket mozgósítottak és vittek szervezeten túrázni, azonban megmutatkozott, hogy néhány SE-nél (például Bástya, Szikra, Spartakusz) milyen nagy a lemaradás, s hogy e téren különösen a SZOT sportosztályának van sok tennivalója. Leszögezhetjük, hogy hasonló rendezvény akár SE vagy például megyei TSB szinten is komoly lépést jelentene a természetjárás tömegesítése felé, illetve nagy mértékben előmozdítaná a szervezett túrázást.

Mindannyiunk feladata, hogy a találkozó tapasztalatait feldolgozva tovább szélesítsük sportágunk tömegalapját.

Székely Miklós

A Törekvés természetjárói a Köpüs réten nagy sátoráborot létesítettek. — A Lillafüredre igyekvő csoportok örömmel nézték az újonnan létesített sílesikló pályát

Az álmodó Bükk

A csúcson földbe döfő szöges botját a városi vándor, leemel kalapját és földetlen fővel áll a szépségek záporában, mint akit megbabonáztak. A Bálvány 956 méteres tetőjéről, melyet a diógyőri vasasok kilátótornya majd ezer méterig emel, a tiszta reggeli fényben minden drága titkát megmutatja az őszi Bükk, a legszebb és legnagyobb magyar hegység. Megmutatja önmagát, az 1300 négyzetkilométernyi renetget s megmutatja a távoli világot: az apró, fehér falvak tengerén túl, északra felkomorlik a Szepesti Érchegység sötét vonulata, mögötte sejtelmes meszeségben a Magas Tátra csipkés csúcsai ködlenek. S a közel-távoli völgyeket, ormokat, tisztásokat álmatagon teríti be aranyló fényvel az októberi nap és szelíden lengi körül a mozdulatlan reneteg némasága.

A Bükk téli álomra készülődik, lassan felcseréli nyári öltözékét; melőtt mezletre vetkőztetnék a közelítő novembert szelek, felőtti kárpintyos, rozsdavörös, aranysárga díszruháját s királyi pompával készül nyugovóra. Az északi lejtők még zöldek, de a déli oldalon már hatalmas foltokban tarkulnak, színeződnek az erdők. Először a berkenye kezd sárgulni s a bükk és a gyertyán teteje, de a tölgyesek még zölden húznak fel a fenyők alá, csak itt-ott vöröslök fel bennük rőten egy-egy vadkörte, mintha az egész fa lobogó lángban állana. A kék színt a kökény hamvas bogyi, a rózsapirosat a kecskerágó fűrtős gyümölcse, a feketét az ebszőlő és a vadbodza érett termése festi rá az őszi erdőre, a harmatos tisztásokon lilán virágozik az encián és mindent elborít a kőköröcsin rózsaszín tengere. S a nagyfennsík, a Csipkéshegy, a Nagy-hárs, a Jávorhegy lábánál, a vágásokban, vízmosságokon, források tövén és erdei kaszálókon, mint alacsonyra szállt felhő lebeg a fodormenta és a kakukkfű édes illata.

A Bükk pompázik, fénylik, illatozik — de hallgat. Mint akinek már nincs mondanivalója, mert tavaszon és nyá-

ron mindent elmesélt s most csak visszaálmodja a messziszállt éneket. Májusi hajnalokon zengő madárhangverseny ébresztette a turistát a menedékház szénapadlásán, vadgalamb búgott, veresbegy énekel, kakukk kurjongott, rigó fűtlyentgetett hosszan és kacskarin-gósan s a tréfás seregély nagyokat ríkkantva bolondozott az ágakon. Most elnémult vagy elköltözött a Bükk minden madara. A vadgalamb már egy hónappal ezelőtt elment, a kakukk az árpa aratásakor szállt délebbre, a sárgarigó is tovarepült s akik elmaradtak, azoknak sincs szavuk a családalapítás óta, a szerelem elmúltával. A nőstény ráült a tojásra, kiköltötte s a hím nem udvarolt tovább. Majd a tavaszon újra kezd. Csak a harkály szorgalmas kopogtatása hallatszik a sűrűből; a tudós madár, az erdő házirovosa télen-nyáron egyforma lelkiismeretességgel vizsgálja és gyógykezeli a beteg törzsüket és ágakat.

A Bükk hallgat és álmodik. Még szelője sincs s az idő is áll körülötte. Az ökrőnyál, a fiatal pókok léghajója, meg se lebben a mozdulatlan levegőben s a ezénégető kormos boksájának fehér füstje egyenesen száll a halványkék égbolt felé.

A vörös jelzés, a vékony turista-ösvény sebesen lejt a Bálványról a völgybe le, s Bánkút forrásánál a nagyfennsík szegélyéhez simul. Az utak minden irányból összefutnak, s zölddel, sárgával, kékkel, keresztel, háromszöggel jelölt fák állják körül a vándort, aki a sötét bükkösbe tér s indul a Jávorkút felé. A reneteg nyirkos, földet avarszőnyegen halkán koppan a szöges bakancs.

Ez már a fennsík, a Bükk nagy fennsíkja, a húsz kilométer hosszú lapos tető, amely hét-nyolcszáz méter magasan húzódik keletről-nyugatra. A renetegből ritkás szálerdő lesz, majd alacsony sűrű cserjés és széles füves mezők, apró ligetek váltják a gyertyán, jávor, juhar és kőris erdőrészeket. A fennsík itt-ott egészen szavannaszerű.

A Bolharétet, mely júniusban egyetlen vadnefelejcs- és margarétaerdő, most térdigérő, hervadt fű borítja, csak ijedt kis pófkáját mutatja meg a menekülő fiatal őznek s a riadt nyuszi ki sem lát belőle, ahogy széleseben viszi az irháját.

Lassan lépkednek az órák, mint a turista kapaszkodó lába a sziklásá vált csapáson, amely meg-megmutatja a Bükk csupasz testét, a vöröses palát s a szürkésfehér mészkövet. Az enyhe kaptatón, a hűvös Vadászvölgyön s a széles szentléleki mezőn át így vezet fel az út a Látókőre, ahonnan Léway József mutatja meg a Bükköt: „A Látókő, ime mint egy oltár, — Kőzel a menny boltjaihoz ott vár, — S tár elődbe oly tündéri képet, — Hogy örök-ké őrizi az emléked. — Elszórt falvak, városok csilláma, — Halmok, hegyek végtelen hulláma, — Előtted a szép Hetemér-völgynek — síkja terül, mint egy perzsa szőnyeg. — Köröskörül a Bükk renetegje — Öröklik, hogy álmaidat fedje; — Egész világ néma csendben hallgat, — Nem zavarja békitő nyugalmad.” A Látókőről a hófehér Örvénykő csúcsára visz fel az ösvény s innen még szélesebben tárul ki a messzi világ. Észak-Magyarország hegy-és vízrajzi térképe itt fekszik kiterítve a közelítő este selymes kődedben: az északnak futó mély völgyek, a lefelé szelidülő dombok, a sebes patakok, a távoli szántóföldek tarka sávja s a sok-sok apró falu. Nagyvíznyó, Dédes, Tardona, Varbó, a láthatár alján pedig Bánréve, az országhatár. S a meredek fölé ugró hófehér sziklán ime, a táj szel-leme is megjelen.

A völgyben kanyargó fehér országúton 1849 októberében sűrű záporosó-ban akhós parasztszekér oldalaz az erdőszéleken. A bakon Rákóczy János, Kossuth titkára, s a hátulsó ülésen a költő és felesége, a színésznő. A bűdosók útja ide vezet, a Bükk mélyébe, Tardona apró házai közé, szénégetők, egyszerű emberek oltalma alá. És ha a költő megunja a végnélküli sakkozást a kálvínista tiszteletessel s a hosszúszerű pipa is kialszik már sájában az unalomtól, ide kapaszkodik fel, az ör-

TÚRAEMLÉK

Nemrégben a Bükkben voltam feleségemmel. Részt vettünk a természetjáró találkozón a Jávorkútnál. Látuk, milyen szabadon és természetesen járhatók most azok a helyek, amelyek Horthy-Magyarországon szigorúan tilos területek voltak számunkra.

A felszabadulás előtt nemcsak a Jávorkút közelebbi és távolabbi környéke volt szigorúan tilos terület, hanem az ország legnagyobb része. Az erdők, ligetek, völgyek, hegyek csaknem mind magántulajdonban voltak és oda nekünk belépni sem volt szabad.

De mi nem mondtunk le a szabad levegőről, a szabadság érzéséről, hanem elmentünk a közeli és távolabbi tilos vidékekre, megismertük hazánkat és jobban szerettük, mint azok, akik kezükben tartották és előlünk elzárták az erdős, hegyes-völgyes természetet.

A túra nemcsak szabadulás volt a város füstös és kormos levegőjéből, hanem szabad találkozás elvtársakkal, hasonló gondolkodásúakkal. Ilyenkor nem kellett tartanunk, hogy kihallgatnak bennünket; magunk között voltunk, meggyőztük, tanítottuk egymást.

A Párt mindenkor felhasználta ezeket az alkalmakat arra, hogy saját sorait erősítse, az elvtársakban az összetartás érzését megszilárdítsa és hogy új elvtársakat szervezzen az osztályharc zászlója alá.

Természetes, hogy a jó turisták, azok, akik a közeli és távolabbi terepeket jól ismerték, tudásukkal nagyban segítették a Pártot; ők voltak a nagy találkozótúrák vezetői és — amennyiben tagjai voltak a Kommunista Pártnak — belőlük kerültek ki ezeknek szervezői és előkészítői.

Sok ilyen találkozótúrára vettem részt; egy időben az ezeket a túrákat előkészítő és megszervező hármasszövetség tagja is voltam. De most arról a nagyszabású találkozótúráról szeretnék megemlékezni, amelyet a KIMSZ (Kommunista Ifjúságunk Magyarországi Szövetsége) rendezett.

Ekkor még szakszervezeti vonalon dolgoztam és ott végeztem pártmunkát. Az egyik természetbarát csoport összejövetelén egy elvtárs közölte velem, hogy nagyarányú túratalálkozó készül, szervezettek be minél több résztvevőt, szimpatizánsokat és olyanokat, akiket a mozgalom számára meg lehet nyerni. Körülbelül húsztagú

vénykő csúcsára, a szénégetők keskeny csapásán. Itt üdögél félnapokon át e köveken, s a Bükk homályából és lelke renetegéből itt bontakozik ki a „barátfalvi lévita” és a „tengerszemű hölgy” mesearca. Az Örvénykőt alacsony somfák és mogyorósbokrok lakják, a som már földre hullatta vörös bogyóit s a mogyorószemeket most engedni el gyengéden a védő anyai burok, egy-egy szélvullatra záporként kopognak a szirtéken. A legmerészebben előreugró hófehér sziklapadon fekete betűk: „Jókkal emléket őrzik e kövek”.

Ezen a szédületes sziklapárkányon heverészik a bujdosó. Feje zöld, mohos kővön pihen; elnézegeti a vándorhangyák útját a fűben s a lilaszín fellegek futását a messzi égen. Tűzet rak tangallyból, rózsás korálgombát süt parázsban, aztán megpróbálja ecsettel megfesteni a lenti képet. De csak a tollal sikerül neki: „Lábad alatt, az előtérben a bükkfák koronáiból alkotott sötétség s ahol ez végződik, egy mosolygó zug, közepén a kis Tardona füstölő kéményű, elszórt házikóival, körülvéve sárguló szőlőskertek kockáitól, zöld vetések csikjaltól tarkáló dombokkal, melyek fölött a Bükköt folytató kormos zöld hegyek emelkednek elő; e hegység fölül tódul azután a gömöri hegyek csoportja; ezeknek árnyékaita már lilaszínen játszik, de rajtuk is uralgat a tencseni, turóci hegység láncolata; ez már felhőkék, s ezek fölül emelkedik, mint egy fata morgána, a szepesi Kárpátok fejedelmi sora; olyan kék, mint maga az ég, csak a havas csúcok gyémánt fénye képezi az elválasztó vonalat”.

Vadrózsa sötétzöld füzérel borulnak a környékre támaszkodó kőtő felé, a szomszédos krumpucfenyő ágán meglegeng az alkonyi szelben szalonnás, kenyeres tarisznyája...

A menedékház, ott a szentléleki forrás tövén, éjszakára készülődik. A bejárat előtt három-négy apró szabad-tűzőn is készül a vacsora. Leterített viharokabátokon törökülésben kuporgó turisták hosszú mogyorósfanyársakon szalonnát sütnek, amott lecsó fortyog az ágására akasztott bográcsban s a piruló szalonnapörcc szaga elvegyül a frissen kasszalt széna fűlledt illatával. A hegyi legelőről most ballagnak fel a

tehenek; szelíd kolompeszóval köszöntik Gyurit, a gondnok fehér szamarát, amint két átalvetős puttonyával az oldalán felfelé ballag a kisvasút garadnai végállomása felől a másnapi koszt nyersanyagával. Az egykori Pálos-kolostor tatárjárásút látott falai előtt hatalmas táborúzt lángja csap az égnek, körülötte a miskolci úttérő gyerekek szelíd Kodály-kórust zümmögnek, hogy fel ne ébresszék a szunnyadó erdőt. A felfelszökő lángok remegő vörös fénybe vonják a kolostorrom csúcsos ablakfeleit, angyalfejes oszlopfőt, s a dal mintha olyan messziről jönne, abból a távoli időből, amit még e falak is láttak.

A vacsora elkészült, el is fogyott; a menedékház népe ott hever a gyepen a tűz körül. A miskolci tanár, az ózdi vásas, a diósgyőri mérnök, a hatvani vasutas, a pesti újságíró az elmúlt nap után tekint. Kitérítve a térkép, az újj még egyszer végighalad a reggeltől estig megtett úton; kitérülnek a hátúzsákok s a napi zsidómány a földre omlik. Halomban a som, a mogyoró, a szeder s a temérdek gomba. Az ősi gyűjtőgető gazdálkodás emlékei rémlenek fel nagyon mélyről, nagyon a tudat alól, míg az elbágyadt test lassan hátradől, a lábak kinyújtva pihennek s az izmokban, inakban borzong a jó fáradtság, amiből új erő születik a munkához. A tűzek meg lassan kihűnynek, a parázs hamu alá búvik, itt az alvás ideje. S amikor az utolsó elkésett turista is felcélpeli szalmazsákját a zsúfolt menedékház padlására, a hold már függőlegesen áll a kémény fölött s pár perc és alszik az egész ház az álmódú Bükk mélyében.

Az éjjeli túra ideje most jött el. A tűz körül rövid szenderegésből feltápáskodó bakancsok eltapossák a hunyorgó parazsat és a vörös jelzésen nekivágnak a Csikorgó gerincének, Dédes vára felé. Az éjszaka langyos, szelőlöten és puha, az ösvény enyhén kanyarog felfelé és sűrűbe vész. A holdfény mutatja az utat, ott remeg a fák levelein, a mohos törzsek oldalán. végigcsorog az ágakon, a vízmosásokban a patak helyett fut és szinte csobog, a görccsödereklő tölgy odvából buggyan elő s harmatként pereg az az avarra. A tisztások túlvilági fényben

ragyognak, az árnyék halvány, de megdő a sejtelmes félhomályban s az ember óriás lesz. A neszek is megnőnek, a nappal olyan hangtalan, néma erdő egyre éled. A szarvas a sűrűből, a mufflon sziklás rejtkekből most jó elő, legelészlik a tisztásokon, holdfényt iszik a forrásból s ijedten csörtet vissza vakára. A róka kinyúlra, egerekre vadászik, a denevér éjjeli rovarok után suhan, a borz kukoricást keres, a vadlászó makkot ropogtat, a buzgóki odvából idecsavargó vadmacska szeme zölden villan a fén, madarakra les. Füllesbagoly hűhög s a szentjánosbogár gyorsan elöltja kicsiny lámpását. Csak a világló tölcsérgomba nem fél az éj rémeltől, zöldessárgán foszforeszkál a korhadó tuskó tövén és spóráit hinti az avarra, a fajfenntartás örök törvényei szerint.

Igy kanyarog végig a gerinceken a Bükk legszebb útvonala, a Csikorgó, a Nyárhegy letarolt tetején, az Ördögoldal fenyes hajlatai mentén s mire a Göncöl szekereknek rúdja lefelé fordul, előbukkan Dédes vára a meredek szirtfokon. Hajnalodik s megzendül az erdő. Felbőg az első szarvasbika, utána bűg a többi, mint az orgona. Zengő rengétegen visz fel az út a vár romjaihoz, ahol Ernye bán hajdani lovasainak patkól nyomában apró kővirózsa fészkel s az árpádkori falak omladékát holdfény és ényeszett lengi be. Úlsz a várfalon, a porló köveken, mögötted a múlt és minden árnyai, de előtted vörös kő csap fel a hegyek dermedt hullám mögül, ahogy a messzi ég alján a diósgyőri kohó éppen csapol. S fölötted, fejed fölött az Andromeda és a Kassiopeia csillagképe.

A varázslatban, a földi és égi szépségek zuhatagában érzed, erőd megszásszorozódik, izmaid feszülnek. bátorságod megnő, akaratom kemény, elméd borotvaéles. Érzed — mint különös hajnali rézségben — hogy az élet mi szép és mi teljes!

Keleten, valahol Perces táján, halványrózsaszín fátyolsáv jelzi az első derengést...

(Részlet a szerzőnek a Magvető kiadásában most megjelent „Magyar évszakok” című könyvéből.)

csoportot verbuváltam össze túratársaimból, akikkel vasárnaponként együtt jártam túrázni.

Amikor elindultunk a hüvösvölgyi villamos-végállomástól, még nem tudta egyikünk sem, merre megyünk ma. Elég sokat kellett gyalogolnunk — az elvtársak tudták, hogy rendszeresen túrázunk —, amikor eljutottunk arra a helyre, ahol már várt bennünket egy elvtárs, aki elvezetett a nagy találkozó színhelyére, valahol Mária-Remete közelébe. Nemsokára azután eljutottunk útnak céljához — ez valahol a Remetehegy tetején volt — és ott letelepedtünk.

Ennek a találkoztóúrának fontos feladata volt. Amint a szólok kifejtette, szervezkedésünket az üzemekben jobban ki kell építenünk, mint eddig tettük. Alakítsunk minden üzemben, minden munkahelyen bizottságokat, amelyeknek feladata lesz, hogy foglalkozzanak a dolgozókkal, törődjenek ügyes-bajos dolgaikkal, számítsák ki, mennyi OTI-járulék jár nekik betegség esetén, jogos-e a büntetéspénz-levonás és segítsenek a munkásoknak, dolgozóknak abban, hogy jogukat kiharcolják.

Ezután kultúrmasor következett. Amiben az ifjak előadtak több saját szerkesztésű darabot. A jeleneteket az ifjak maguk írták és játszották. Jól játszottak és meggyőzően, mert hiszen saját életüket állították társaik elé.

Végül a résztvevők, az egyes csoportok és küldöttségek megbízottai üdvözölték az összejövetelt. Én magam a felnőttszakszervezeti elvtársak nevében üdvözöltem a társaságot. Megmondtam, mennyire örülök, hogy az ifjak aktívan és jó szervező munkával dolgoznak, milyen nagy szeretettel és ügyességgel készültek fel a mai kultúrprogramra is. Most azonban arról van szó, hogy ne csak szavakkal és énekkel, hanem végre nagyobb akciókkal erősítsük a mozgalmat és vegyük ki részülnket az osztályharcból.

Jól emlékszem — hiszen az ilyet nem felejt el az ember egyiknap —, hogy felszólalásom tetszett az elvtársaknak. Mikor később jónéhányan odajöttek hozzám és azt mondták: „Stram voltál, Lojó” — valahogyan úgy éreztem magam, mintha kormánykitüntetéset kaptam volna.

Ilyen módon sikerült a Horthy-időkben a túrázást és az osztályharcos nevelést, a mozgalmat egybekapcsolni és a legsokoldalúbb élményeket nyújtani az elvtársaknak — és sajátmagunknak. Azoknak, akik akkor még nem éltek, vagy még nem vettek részt a mozgalomban, elmondtam egyik régi élményemet és ebből láthatják, milyen más ma a fiatalság élete. Lesznai Lajos

Tulajdonképpen ugyanúgy kezdődött, mint minden más túra. Őten elhatároztuk, hogy szombaton délután kiutazunk a keleti Mecsekbe, kihasználjuk a gyönyörű őszi időjárást: fotózásra.

Pécszabolcsig nem is volt semmi baj. Ott kezdődött...

Az állomáson valahogy nagyon sokáig állt a vonat. Hamarosan megtudtuk, hogy kb. 3 órát kell várakoznunk, mert előttünk a pályán akadályt kell elhárítani. Ez azt jelentette, hogyha gyalog megyünk, úgy még hamarabb érünk óbányai szálláshelyünkre, mintha a 3 órát a vonatban bűjtöljük ki. Óbányán viszont finom csirkepaprikás várt és ez különösen az inyenceket arra ösztökélte, hogy induljunk el gyalog. Térkép ugyan nincs nálunk, de hát utóvégre valamennyien régi természetjárók vagyunk, — ismerjük a Mecseket, Szentlászlón keresztül átvágunk Óbányára. Csak úgy toronyiránt.

A Hármashegy és a Zengő kúpja közti völgyet vettük iránynak és a szántók közötti dűlőutakon igyekeztünk célunk felé. Az egyik dűlőt mély horhosnak vezetett és ott eltűnt. A horhost betöltő akácson túl kolompot hallottunk. — Ahol kolomp van, ott nyáj van, és juhász is van, — volt az okoskodás. Néhány karcolás után átjutottunk a horhoson, de a nyáját és a juhász hiába kerestük: szőlőben találtuk magunkat, ahol hosszú farudakon kolompot vert a szélkerék, — hogy a túlerő szőlőszemeket ne dézsmálják meg a madarak...

Vasas és Hosszúhetény községek határát átszelve bejutottunk a szűk szentlászlói völgybe (1. kép). A kis zengőháti faluba érve bizony már alkonyodni kezdett és így elhatároztuk, hogy uszon-názunk és úgy megyünk tovább. Egyik ismerős gazda udvarán le is telepedtünk. Házigazdánk, mikor megtudta, hogy a Vörösparton át Óbányára akarunk menni, — gyanakodva kérdezte, hogy jól ismerjük-e az utat, mert a vadaskerten át ilyenkor már nagyon sötét van. Mi megnyugtattuk és neki-indultunk az éjszakának. Másfél óra múlva finom csirkepaprikást eszünk Óbányán!

A hosszú falu keleti végén a szűk völgy sötét erdejébe jutottunk. Holdfénynek semmi nyoma, — újhold idején vagyunk. A vadaskert előtt megoszlot-tak a vélemények; egyik a kanyargó-sabb, de jártabb 8-as utat tanácsolja, — a másik a Vöröspart déli lejtőjén, egy ösvényen át akar rövidíteni a 2-es út felé és így jutni Óbányára. Midőn bizonyodik, hogy jól ismeri az ösvényt, ráállunk, — mert ezen az úton gerin-cen járva jutunk közel célunkhoz.

De a Vöröspart nagyon mecsúfolt minket. A vadaskert felső kerítésénél az ösvényt sehogysem sikerült társunk-nak megtalálni, — akárhány ösvény-szerű csapásra mentünk be, — az mind zsákutcának bizonyult. Minduntalan vissza kellett térnünk a talyigaútra, amely a Zengő hátán vezetett. A várt ösvény Pista barátunknak mindig — „na! itt kell már lenni!” — volt egé-

AZ ÖNTELTÉSÉG BOSSZÚJA

szen addig, amíg Sanyi bácsi, — vagy két órai türelmes keresés után azt nem mondta, hogy: „Alj! Nem megyek tovább, mert nemsokára Pécsváradra jutunk!”

Elhatároztuk, hogyha a vadaskertben nem találjuk meg a Vöröspart tulsó oldalára vezető utat, úgy visszamegyünk Szentlászlóra a gazdához — önkritikát gyakorolni. Most sajnáljuk csak igazán, hogy az egyszerű fotótúra terve miatt egyikünk sem hozott térképet magával. A lehulló avar és az őszbeboruló fűszálak eltakarták a keskeny ösvényeket a koromsötét éjszakában. Kb. fél-órás út után visszatértünk a vadaskert-hez, ahol bevallottuk magunknak, hogy nem tudunk megbirkózni a Vöröspart bozotos-irtásos üvesztőivel. A vadaskert meredek, keskeny bordáin, majd szurdokain leereszkedtünk megint a szentlászlói völgybe és a baglyok küvi-kolása közben, éjfél tájban visszaértünk gazdánk házához. A gazda nevetve ébredt és kinyitotta az ismert pajtát, hogy illatos sarjuszénán pihenjük ki a Vöröspart „keverését”. Fáradtságunk ellenére derűs kedvvel vettük tudomásul, hogyan fogott ki őt ilyen turista-rókan a Vöröspart rengetege. Az álmos szemek csakhamar lecsukódtak és ki-ki külön ösvényen barangolt álmában a mecskei erdők mélyén.

Hajnalba kolompszóra ébredtünk, de ezzel már igazi juhok harangoztak. A szentlászlói völgy ezüstös finom fátyollal volt borítva és a lágy zóldessárga színek óvatosan elegyedtek a fehérfalú házak közt. Frissítően hűvös volt a reggel és mi reggeli után sietve indultunk, nehogy a faluban ujjal mutogassanak ránk. Nagyon resteltük az éjszakai keverést. Megcsodáltuk a kastély melletti tavat, fedve a sok nemes juharlevéllel és félóra múlva már fent voltunk a Vöröspart oldalán.

A Vöröspartot a Zengővel összekötő gerincen megállapítottuk, hogy az erdő bizony nagyot változott és, hogy a Pista ösvénye ott szemtelenkedett, alaposan benőve, az éjszakai keverésünk szomszédságában. Többet nem megyünk térkép nélkül még a Mecsekbe sem, — még egy egyszerű fotótúrára sem. A többi már simán ment. Átkapaszkod-

tunk a Vöröspart kúpján Kisújbánya fölé és a Dobogó tetején megcsodáltuk a kilátást kelet felé a Szécsék sziklájáról. (2. kép.)

Visszatérve Kisújbányára, bementünk a „magyar Svájc” rétejére, ahol a színes filmesek találtak „lencsére való!” A vackorfák alatt a hűvös éjszakák által odaterített szebbnél-szebb levélszönyegekben keveredett a zöld, a sárga, a barna, a piros és a fekete levelek körvonala, a letakart fűből kikandikáló apró százszorszép fehér-piros fejecskéjével, mint egy pompás fantáziájú népi szöttek. Másutt az erdőszélen a bükkösök és gyertyánosok sárgásbarna, gyérülő lombzatába itt-ott a cseretölg megregzől dacolása vegyült az idők múlásával, majd ismét tovább a fekete és az erdei fény megabiztos, finoman acélszínű tüleveleinek színefoltja hajolt egy-egy vadrózsabokor piros pettyes és a kőkény kékpettyes őszi ruhája fölé. Az lszalag fehérésszürke bolyhál közrefogták a földi szeder késői piros és fekete fűrtjeit a pirosok levelek közt. Az órák perceknek tüntek mire leérkeztünk az óbányai völgybe, ahol az óbányai patak sziklapadról-sziklapadra szökelve fut a ma már nem működő malmok sora mellett.

A valamikor igen bővizű patak ereje messze vidék gabonáját örölte és a völgy szorgalmas lakosai virágzó malomipart teremtettek a meredek hegyoldalak közt. Híres volt a kőedényipar is, sajátos ornamentikáját messze vidékekre elvitték emlékül az erre vetődő vándorok. Államunk megbecsüli a népi kincseket és a kőedénygyártás a régi népi díszítőelemekkel ismét felvirágozban van.

A kis tavacskákat alkotó patak mentén hamarosan elértük a nagy víz-esést is, amit nem lehet fényképezés nélkül hagyni (3. kép). Sorra kattognak a gépek, a frissítő patakvizben még meg is mosdóznak, majd a kitaruló völgyben érzük el Óbánya házait és nemsokára a tegnapi tervezett szállásunkat. Itt örömhír jár: még megvan a csirkepaprikás, — amiből tehát vacsora helyett vasárnapi ebéd lesz.

Kiadós ebédszűnet után a Váralja és Óbánya közti gerincre kapaszkodtunk fel, hogy a falut és a keleti Mecseknek Mecseknádasdtól a Dobogóig elénk táruló pompás panorámáját élvezzük és lefényképezzük. Elénk tárul a Temp-lomhegytől kezdve a Kecskéhat elnyúló gerincén túl a Zengő fénséges kúpja, majd a Vöröspart hamiskásan mosolygó tömkelege után a kisújbányai Cigányhegy és a Dobogó szélén a Hárs-hegy és a Csalánhegy sötét erdeje. Hosszú még az utunk a Halász patak völgyén át Pécsváradig és így búcsút veszünk a keleti Mecsek koszorújától. Az alkonyuló délutánban, a Zengő keleti oldalában ereszkedtünk le a pécsváradai árpádkori vár mellett az állomásra, ahová tegnap nem hozott el a vonat bennünket, mert mi azalatt a Vöröspart oldalában kevertünk, remélve, hogy így hamarabb érünk Óbányára.

Dr. Oppe Sándor

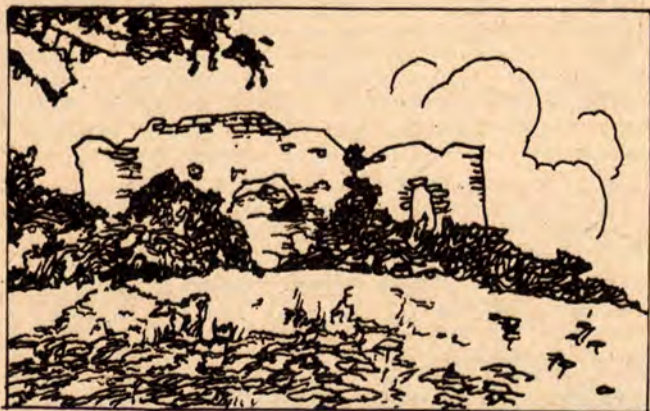
DRÉGELYVÁR ROMJAINÁL

„Felhőbe hanyatlott a drégeli rom,
Rá visszasüt a nap, ádáz tusa napja;“

Arany János

Hazánk történelmének egyik dicső lapja szól Drégely váráról. E hónap 16-án IBUSZ turistavonat indul Drégelyre, alkalmunk lesz tehát most felkeresni a romokat. Az említett megállóhelytől a piros jelzés, majd ebből kiágazó piros, illetőleg kék romjelzés mentén, vagy a Drégely előtti Drégelyvár állomástól a kék jelzést, majd kék romjelzést követve, mintegy másfélórás gyaloglással érhetünk fel a várhoz.

Ismerjük az egykori vár ostromának történetét az akkori idők krónikásának, Tinódi Sebestyénnek históriás énekéből. Megörökítették ezt később nagy költőink is, mint Arany, Kölcsey, Czuczor és Erdélyi János. A nép között is maradt fenn szóhagyomány a harcokról. Szondynak, a vár kapitányának és a hős védőknek dicső emléket őrzi a romoktól északra, a Babáthegyen emelt kápolna, valamint a fővárosban a Lenin körút és a Szondy utca sarkán álló ház falán levő szép, művészi mozaikkép is. 1952-ben a vár északnyugati falán a hős védelem 400 éves fordulóján emléktáblát helyeztek el, ezt azonban vandál kezek elpusztították.

Az egykor erős és büszke vár falai ma már csak részben állanak majdnem teljes magasságban, a többit elhordták vagy szétrágtá az idő vasfoga.

Bél Mátyás történetíró szerint valamikor két várból állott, külsőből és belsőből. A belsőbe kősziklába vájt oly keskeny lépcsős folyosó vezetett, hogy ha ennek ajtaját két őr elállotta, azon ember be nem mehetett. A folyosó és néhány lépcső nyomát még most is felismerhetjük. A külső várban közel 200 méter mély, sziklába vágott kút volt és szolgáltatta a nélkülözhetetlen ivóvizet. A felső várudvaron ma is láthatjuk az egykori víztartó kövekkel szegélyezett nyílását.

A vadvirágoktól tarkálló várudvar közepén nemrégén épített háromszögletes toronyból pompás körkilátást élvezhetünk. Északra az Ipoly völgye, ezen túl a Kárpátok nyúlványai kéklenek ide. Keletnek a nógrádi hegyes-dombos vidék Szandavárral, a környék mennykőfogójával tűnik fel, egészen messze pedig a Mátra hatalmas tömbje sötétlik. Délnek és nyugatnak a Börzsöny zöldelő etdőkkel borított, völgyekkel szabdalta magas hegyei vesznek el a végtelen messzeségben.

Ali budai pasa 1552-ben magyarországi hódítóúttja

során Veszprém várát is bevette és győzelemittasan ígérte szultánjának, hogy rövidesen Eger várát is elfoglalja. Előbb azonban Eger segítővárait — ezek között Drégelyt is — kellett meghódítania, hogy szabad legyen az út.

A jobbágy származású Szondy György volt a vár kapitánya. Amint tudomást szerzett a törökök közeledtéről, meghagyta a várbeli asszonyoknak és gyermekeknek, hagyják el a várat, hogy semmi se legyen, ami őt a vár feladására készítse. Csak két apródja, a Hont megyei Libárdy és Sebestyén maradhatott mellette. Ők is csak hosszas könyörgésre. Szondy és a maroknyi őrség el volt szánva, hogy az akkor már meglehetősen romlott várat utolsó lehelletéig megvédi.

Néhány nap múlva, július 6-án már ott volt az ellenség és a ma is Töröktábornak nevezett fennsíkon ütött tábornok. Ali mindjárt követeket küldött Szondyhoz és a vár feladására szólította fel. A visszautasító válasza heves és véres támadás indult. Az alsóvárat körülvevő fapalánk felgyújtása után a várvédőket a belsővárba szorították.

A belsővár azonban ellenállt a leghevesebb ostromoknak. A pasa már-már kétségbeesett, mikor jelentkezett sátrában egy oroszfalvi varga. Elmondotta, hogy apja kőműves volt és tőle tudja, melyik a vár könnyen sebezhető pontja. Hajlandó ezt megfelelő jutalomért elárulni. Ali annyi aranyat ígért, amennyi a bőrébe fér. A varga a kapu melletti vártornyot jelölte meg.

Nyomban lövetni kezdte a vártornyot a pasa, amely rövidesen összeomlott, maga alá temetve Szondy több vitéz katonáját, köztük alvezérét: Zoltait.

A pasa várt egy darabig, gondolván, hogy most majd megadják magukat a várbeliek. Minthogy erre semmi jel sem mutatott, magához hívatta Márton nagyoroszi papot és vele újból üzenetet küldött Szondynak: most már adja fel a várat, hiszen úgy sem védhető, kár a további vérontásért. A pap eredménytelenül tért vissza útvjáról, mert a várkapitány csak azt ígérte, hogy naplemente előtt ott lesz a válasz.

Szondy a fegyverszünetet arra használta fel, hogy ami értékes volt a várban azt összehordatta az udvarra és felgyújtotta, lovait leszúratta, hogy semmi se kerüljön a törökök kezére. Aztán két előkelő török foglyot drága ruhákba öltöztetett, gazdagon megajándékozta őket és két apródjával azzal az üzenettel küldte a török vezérhez, hogy a várat haláláig megvédi, csak azt kéri, hogy a foglyok ellenében nevelje fel apródjait, őt pedig temettesse el tisztességgel.

Most aztán, az ostrom negyedik napján megindult az utolsó, a halálos roham a vár mindegyik oldala ellen. Szondy, katonáival együtt oroszlánként küzdött. Megsebesült a térdén, ekkor féltérde ereszkedve folytatta a harcot, végülis több golyótól találva, holtan esett össze. A túlerő győzött, a vár elesett.

Ali teljesítette Szondy kérését. Magához vette két apródját, őt pedig a várral szemben levő hegyen temettette el. Sírjára vitézsége elismerésül zászlós kopját tüzetett. Azóta is ott nyugszik a nagy hős, teste már eggyé vált az anyafölddel, de nevét évszázadokon keresztül édes-bús dalok ültetik át szívekből-szívekbe...

Czeglényi Kálmán

A TERMÉSZETJÁRÁS IFJÚ MESTEREI

Hatalmas, szépen gondozott park öleli körül a Városmajor utcai általános iskolát, a kisdíjak birodalmát. A nagy fák, a sok szép nyíló virág ízelítőt nyújt a természetből az idejáró úttörőknek. Ezt bizonyítja az, hogy a XII. kerület iskoláinak természetjáró szakkörében legtöbbször ebből az iskolából vannak.

Az elmúlt iskolai évben ez a szakkör, amely a „Jó reménység” nevet viseli, a budapesti általános iskolák természetjáró versenyét megnyerte.

A „Jó reménység” turista szakkör most alakult újjá. 15 új úttörő kapcsolódott be a volt nyolcadikosok helyébe, akik ebben a tanévben már ipari tanuló iskolában, vagy gimnáziumban tanulnak tovább. A 15 új tag közül a legtöbb a tavalyi hetedikes, de van köztük két hatodikos fiú is. Komoly fejtörést okozott a szakkör lelkes vezetőjének, Cser Sándor tanárnak a sok jelentkező közül a 15 új természetjáró kiválasztása. Végül is azok kerültek a szakkörbe, akik jól tanulnak és a különböző ügyességi versenyeken bebizonyították, hogy van érzékük a természetjáráshoz.

A szakkör munkája két részből áll: elméletből és gyakorlatból. Az elméleti foglalkozást minden héten pénteken tartják. Ez a kétórás megbeszélés, ahol megismerkednek az úttörők a térképpel; itt tanulnak meg tájolni és beszélnek meg a túra pontos útvonalát. S amikor már a legfontosabb tudnivalókat megértették, utána jön a gyakorlat. Vasárnap reggel elindulnak a hegyekbe. A valóságban ismerkednek a domborzattal, a völgyekkel, a hegygerincekkel.

A szakkör alighogy újjá alakult, máris tele van tervekkel. Az elmúlt évhez hasonlóan minden vasárnap mennek túrára. A kirándulásokhoz a kerületi tanácstól anyagi segítséget is kapnak. Az összeget igyekeznek úgy beosztani, hogy mint már az elmúlt évben, nagyobb túrákat is tudjanak szervezni. Tavaly pl. voltak kétszer a Mátrában, a Börzsönyben és a Cserhát hegységben, három napot töltöttek a Bükkben. Idén először is bejárják a Budai hegyeket. A felnőttek példáján csillagtúrát szerveznek. Ez olyan önállóságra nevel, hogy a jövő nyárra ők is mehetnek majd egyedül táborozni, mint idén nyáron a nyolcadikosok, akik két hétig voltak a Nógrád megyei Hajdú árokban, sátoztáborban. A szakkör új tagjai tudják azonban, hogy ehhez sokat kell tanulniuk, nemcsak azért, hogy önállóan tudjanak táborozni, hanem hogy első elhatározásukat valóra váltsák és elnyerjék a „Természetjárás ifjú mestere” büszke címet. A cím elnyeréséért meg kell tanulni az első segélynyújtást, a túravezetést, a táborverést, jártasnak kell lenni a térképészetben, s főző próbát is kell tenniük, úgy ahogyan az „Úttörő próbakönyv”-ben tanulják. S ha az öt feladat közül három ágba megszerzik a szükséges ismereteket, akkor megkaphatják a kitüntető címet.

G. A.

Útban Nógrád vára felé

A MISKOLCI FÖLDÉS FERENC GIMNÁZIUMBAN

Elmúlt a szünidő, elmúlt a nyár. Új emlékekkel, új benyomásokkal, friss erővel és tudással tértek vissza vándordiákjaink az öreg gimnázium falai közé, hogy a kerékpárt és a szöveget a könyvvel és füzettel váltsák fel, és hogy a tapasztalatokat felhasználva, jól és kitartóan tanuljanak az elkövetkezendő iskolaévben.

Lapozzunk az emlékek könyvében és nézzük meg, hogyan töltötte el ifjúságunk az elmúlt vakációt.

Iskolánk DISZ-szervezete tábort létesített a Bükkben, a Pénz patak víznyelője melletti tisztáson. Két hétig élvezte az iskola 45 kiváló tanulója a tábori élet szépségeit. Egyéni túrák keretében megismerkedtünk a tábor környezetével. Közös túráinkon bejártuk a Bükk legszebb részeit.

A nyári estéken a tábor tüz parázsánál elmélázva hallgattuk a Bükk neszt, a szellők susogását, s a közelben eltűnő patak csodás meséit.

Eltelt a két hét. A „kis család”, a tábor feloszlott. Emlékekben gazdagon ki-ki hazatért, hogy tovább élvezze a szünidő örömeit, vagy vándortarisznyát akaszva a nyakába, országot járni induljon.

Most átadom azoknak a szót, akik fáradságot nem kímélve járták az országot, hogy megismerjék szép hazánkat.

Sok éve forgolódott fejünkben az a gondolat, hogy egy nagy tanulmányi út keretében megismerjük hazánk legszebb tájait, népét. Ez a közel négy éves álom valósult meg ez év augusztus 4-én, ami'cor három társammal Zsellér Gyurkával, Szabó Endrével és Andrásy Gyuszi-val együtt megindultunk kerékpártúránkra.

Mint mindent, így túránkat is befolyásolta az augusztus eleji rossz időjárás és így a betonutakra voltunk utalva. A fővároson keresztül értük el a Balatont. A Balaton mentén Tihanyig jutottunk el, innen visszafelé Budapesten, az Ipoly mentén, a Magyar Középhegység északi oldalán kerekeltünk Miskolcra.

Tűző napsütésben: ringó búzatáblák, kígyózó gabonakeresztek, messzire bűgő cséplőgépek, csendes fehér faluk, áradó szőke patakok s a Magyar-Középhegység kéklő sziluettjei oltották belénk a tudást, az akarást, a haza forró szeretetét...

Fihenő Balatonfüreden

15-én, hétfőn este érkeztünk haza túránkról, testbenlélékben megerősödve, ismeretekben meggazdagodva.

(E. Cs.)

1955 június 28-án, egy kellemes nyári reggelén indultunk sátorral, pokrócokkal, útikönyvvel s a többi szükséges kellékekkel felszerelve a „nagy útra”. Hárman voltunk: Szepesi Kálmán, Temesvári Miklós és én. Utunk célja az volt, hogy a földrajzból tanultakat hasznosítsuk, s még jobban megismerjük hazánkat.

Útvonalunk — melyet még itthon pontosan kijelöltünk — a következő volt:

Miskolcra Gyöngyösről és Aszódra keresztül Visegrádra mentünk, majd onnan Budapestet érintve Székesfehérvár volt a cél. Innen: Veszprém—Csopak—Balatonfüred—Keszthely—Balatonlelle—Siófok volt az útvonalunk. Következő jelentős állomásunk Pécs volt. Innen a Duna—Tisza között Kiskunhalas—Kiskunfélegyháza—Kecskemét—Ceglédre keresztül Szolnokra mentünk. Innen már csak Debrecen és Nyíregyháza volt jelentősebb számunkra.

Utunk végén nehéz volt az elválás. Élményekben és tapasztalatokban meggazdagodva térünk haza augusztus 19-én abban a reményben, hogy jövőre országunk más vidékére új élmények és kalandok szerzésére indulunk.

(Borus Béla)

Komjáthy Jóska két barátjával, Károly Zolival és Hajdu Gyurkával a Jászságba és a Mátrába látogatott el.

Augusztus 18-án indultak el a Bükkön keresztül, és Eger—Kerecsend — Füzésabony — Heves — Jászapáti—

Jászkisér volt az első napi program. Innen Jászládányon keresztül Szolnokra igyekeztek.

A Jászságban tanulmányozták a tanyavilág és a falvak etnografiáját.

A Jászságból a Mátrába vitt az út:

Gyöngyös—Kékes—Parád—Recsk—Sirok a legszebb állomások.

Augusztus 22-én érték haza értékes túrájukról.

Tóth János egyedül rózta az öreg utakat. Lássunk egy-két szép állomást naplójából.

1955. VIII. 16—VIII. 28. Miskolc—Budapest—Budai hegyek—Pilis—Budapest.

Budapest — Keszthely — Egregy — Tatárkút — Tátika — Keszthely — Tapolca — Sz. Györgyhegy — Csobáncvár — Gulácshegy — Badacsony — Szigliget — Balatonfüred — Koloska völgy — Kéki források — Tihany — Balatonalmádi—Budapest—Miskolc.

★

...és szeptember 1-én az iskola évnyitóján együtt volt a kis társaság, hogy újult erővel, új lelkesedéssel birtokba vegye a tudomány várát.

Hogy mik a terveink?!

Még ebben az iskolaévben hivatalosan is megalakítjuk az iskola turista szakosztályát.

Előkészítjük a jövő évi „Balaton-tábor”-t.

És kitartó, szorgalmas tanulással készülünk a „jövőre”.

Edelényi Csaba

szak. oszt. elnök.

Honnan a legszebb a...?

(Részlet a Traktor S.E. kerékpártúrájáról)

Badacsony és Szigliget bebarangolása után Győrökre karikáztunk át. Az országúton jövők figyelmét egy nagy tábla hívja fel a Szépkilátó és a Római forrás megtekintésére. Reklámízűen hat, hogy „Innen a legszebb a kilátás a Balatonra”.

Nehéz a szépséget meghatározni és fokozatokat megállapítani. Tényleg lenyűgöző erről a dombocskáról a kilátás a végtelennek látszó Balatonra és a hegyek egész sorára. Az első a sorban a Szentgyörgyhegy különös alakja, mögötte kémlél a Csobánc, majd a kissé tömpe orrú Gulács, a Szigligeti vár, mint kettős felkiáltójel. Majd Szigliget többi hegyei és kikötője, mögötte méltóságosan laposodik a Badacsony. A sor folytatása már a túloldali fonyódi hegyek.

Megérkezve Győrökre, a vasútállomáson egy egész sereg turistajelzés hívja fel a figyelmet a környező hegyekre. A veszprémiek a Balaton Kupa rendezésével már bebizonyították, hogy lehet és érdemes a balatoni hegyeken komoly túrát tenni. A jelzések láttán mi is elhatároztuk, hogy másnap jókor reggel túrára indulunk. A felkészülés könnyen ment, mert az éjjeli zivatar jól beáztatta sátrunkat.

Szólók között vezet útunk a Paphegyre. Magasabban vagyunk, mint a Szépkilátó és ahogy megyünk a bece-hegyi kápolna felé, úgy érezzük, hogy az a kép, ami lenről egysíkban, összefolyva látszott, most egy forgószinpadra került és ahogy haladunk, a hegyek széjjel válnak és plasztikusan emelkednek ki a környezetükből. A szigligeti csoportnak hét hegye látszik külön-külön. Turista lévén, nem mondom, hogy ez a Balaton legszebb helye, hanem tovább megyek a becei ugratóra, a Gara-hegyre. Újabb és újabb oldalokról mutatkoznak be a

hegyek. Az ég körülöttünk mennydörög, a vizen fénypászták cikkáznak, majd eltűnnek. Önkénytelenül is a Balaton híres festőjének, Egrynek képei jutnak eszünkbe. A hirtelen jött felhőszakadás elől egy borház kilátásos padlására menekültünk. Lábaikat lógatva nézzük a Balatonon lejátszóó vihart. Talán innen a legszebb a Balaton?

De egy félóra múlva eláll az eső és mi megyünk feljebb. Az utakon megvadult patakként zúdul le a víz (Keszthelyről 30 mm-es csapadékot jelentettek másnap a rádión). Szandáljaink belesüppednek a sárba, de feledtet velünk az üde zöld környezet. A fiatal erdő, mintha nem is augusztus vége lenne. A sok virág, színes lepke teljes tavaszi hangulatot áraszt. Csak a pirosuló csipkebogyó, som és farkasalma jelzi a nyár végét. Mondhatnám, hogy innen fentről a legszebb a Balaton.

Vizesen, sárosan érkezünk Győrökre és boldogan vetjük magunkat a vadul hullámzó selymes habokba.

Ha nem lennék turista, azt mondanám, innen legszebb a Balaton.

Pick László

Vándorlás a Cserhátban

A ki nem sajnálja a fáradságot, hogy fél—egy órát szántóföldi dülő-úton gyalogoljon, aki nem fél egy kis portól, vagy dagasztó sártól, az látogassa meg a Cserhátot. A hegyvidék vad szépsége, a palócok néprajzi sajátosságai bőven kárpótolnak az esetleges szürke félórakért.

Szeptemberbe átesző kánikula köszöntött rám, amikor a „csak ősszel, tavasszal ajánlott” cserhádi túrára indultam. A pástói vasútállomás van egy régi Cserhát útjelző tábla. Ki kell jelentenem, hogy túráim alatt többször találkoztam jelzémareadványokkal és minden ellenkező híreszteléssel szemben, még friss jeleket is találtam. Hogy ki festette, senki nem tudja megmondani.

Megindultam tehát tűző napsütésben Pásztótól nyugati irányban és háromnegyed óra múltán már előttem díszlett az erdőszélen a kies fekvésű Alsónádásd pusztája. Ideális szálláshely lenne itt a Cserhátba induló túrákhoz. Az erdőszélen haladva, majd az erdőbe betérve, nemsokára jobbról nyiladékok torló útamba (1 óra). Nem tudom, mi az oka, de mindössze még egy nyiladék került elém egész túráim alatt. A nyiladékok északra fordultam, majd annak sziklás végződésénél felkaptattam a gerincet. Tölgy, akác, fenyő váltakozik. Enyhe emelkedő után értem el a Baráthegyet, majd ritkuló cserjésen át a Tepkehegy (567 m) háromszögletű gúlját (1 óra). A kilátás a tövétől is minden irányban élvezhető, nem hiányzik tehát a gúla alsó létrája sem. Bár jó lenne felmenni, mert tikkasztó a meleg és fent talán szél is van. A levegő kissé párás, de így is világosan kivehető keleten a Mátra, feljebb a Karancs-Medves, másik oldalon a Cserhát többi vonulata. Az erdőszélek és rétek között érdekes színpompákat képeznek a puszták piros háztetői, a hegyek lábánál megbúvó kis községek. A gyakran útunkba kerülő puszták kárpótolnak a hiányzó forrásokért. Ezeket bizton megtöltjük kulacsainkat.

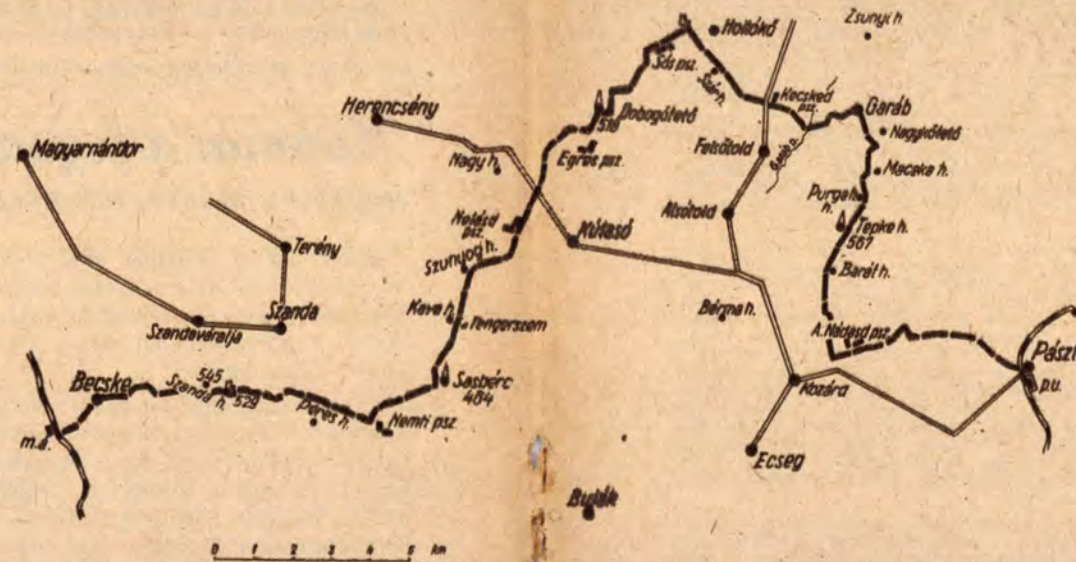
A Tepkehegytől kis lejtmenet után, továbbra is északra tartva, újabb emelkedőt jelent a Purgahely. Lapos tető, fiatalos erdő, bozót kísért útamon, míg elértem a Macskahegy sziklás, szaggatott gerincét (40 perc). Út nem látható, helyenként vadcsapás törli meg a bozótot. A bő szedertermés is minduntalan megállásra késztetett. A gerinc egyik pontjáról érdekes a kilátás Garáb község felé, amelyet szinte a hegyoldalhoz ragasztottak. Sűrű cserjésen áttörve értem el a Nagykő tető nyergét. Innen nyugatra fordulva, lefelé haladtam, majd jobbra fordulva, néhány régi zöld jelzést felfedezve, értem be Garáb községbe (20 perc).

A községből néhány percig a műton haladva, a harmadik kanyar után átvágtam a kaszálón, és a Garáb patakok keresztezve, nyugati irányú metsződésen, zakatoló tüdővel értem fel a dombhátra. Előttem a hosszú gerincű Szárhegy, melynek túlsó oldalán Hollókő romjai álmodoznak a múltból. De addig még két esemény van hátra. A dombháton levő cserjésből róka lép ki. Hunyorgat, nem veszi észre, mert a fény irányában állok. Arrébb lépek, hogy a köztünk levő szénakazal eltakarjon. Elkészítem nagy izgatottan fényképezőgépet és a róka felé osonok. A kazal mögől kitekintve már hűlt helyét találok a komának. Jobbak a fülei, mint a szeme. A cserjésen, később szálerdön át értem el Kecskéd pusztát. Az árkon át lépve, megcsúsztam és alaposan odatettem az anyaföldhöz derekamat. A puszták lakói egy csomóban ülnek és láthatóan örülnek a nemvárt vasárnap műsornak. Híába, a kiszuperált sfbakancs talpába ajánlatos szöveget veretni. Nem sajnáltam a derék palócoktól a kis mulatságot és fújtatva indultam az újabb emelkedőnek. A Szárhegy északi oldalán, újabb nagy szederindabokrok között haladva, nemsokára előttem álltak Hollókő várromjai. Vad fényképezés, majd néhány perc után Hollókőre érkeztem (1 óra 40 perc).

Hollókő századok emlékét őrzi. A XIII. sz. végén épült, a Kacsics-nemzetség tulajdona, akik Csák Máté oldalára álltak. Csák leverése után Károly Róbert 1324-ben Szécsényi Tamásnak adta. Több mint száz évig az ő tulajdonuk. Mivel a feudális rend legfőbb támasza az egyház volt, a parasztság örömmel fogadott minden olyan megmozdulást, amely az egyház és rajta keresztül a feudalizmus ellen irányult. Az egyházellenes, antiszociális huszitizmusnak sok híve volt a palóc vidéken. 1440 körül a husziták megszállták Hollókő várát.

1552-ben a török foglalta el, kiverték, később visszatért és csak 1683-ban szabadították fel véglegesen Sobiesky csapatai. Szerepet játszik még a vár a kuruc szabadságharcban, ezúttal már a germán hódítókkal szemben. Mint annyi más várunkat, a Habsburg-uralom ezt is elpusztította.

Ezeknél, az iskolai tanulmányokból nagyrészt eddig is ismert adatoknál lényegesebb az itt élő nép története. A „... palócok rebellesek, királyokat

nem tisztelők... mint jómagam" — írta legjobb ismerőjük, Mikszáth Kálmán. Mert bizony nem szerettem ez a nép sem a királyokat, sem a török, vagy germán hódítókat. Nem véletlen tehát, hogy a husziták jó talajra lettek itt, hogy Rákóczi, Kossuth csapataiban ott voltak a palócok is. De ott voltak az első sorokban 1919-ben is, amikor a nép hatalmát kellett megvédeni Balasagymatnál, Salgótarjánál az imperialista és sovinszta hódítókkal szemben.

Az idő nem állt meg Hollókő felett, hagyományai nem szürkülnek el a századok homályában. Sokan jártak innen a mátrai, salgói szénbányákba dolgozni. Részt vettek a bányászok hősi harcaiban. Amikor 1944 őszén megjelentek a Vörös Hadsereg katonái, új életre kelt Palócország népe. Barátként, rokonokként üdvözölték a felszabadítókat a sokévszázada idetelepült kabarak, kúnok, bessenyők kései unokái.

Viseletében, egyes szokásaiban századok emlékeit hordja magán ma is a lakosság. A csodás alakú és színű menyecske főköltők, a férfiak homlokán díszelő üstök, mai öltözékkel keveredik.

A régies építésű házak tövén a ma hangja szólal meg, amikor a bányásznap alkalmával ünnepséget tartanak. Ma sokkal többen járnak a bányába, mint régen. De most már nem kell órákat gyalogolni. Naponként szállítja az autóbusz a föld mélyének dolgozóit a Petőfi-bányába és műszak után vissza lakóhelyükre. Boldogan újságolják a fiatalabbak: — 1500 forint hátszálmat kaptam. — Én 3000-et kaptam, jegyzi meg szerényen az idősebb.

Barnaképző zenészek húzzák fáradhatatlanul a talpalát valót. Pörögnek a lányok, menyecskék, felhőként úszik utánuk sokszínű szoknyájuk...

Másnap reggel a felkelő nap ismét a várnál talált. Innen déli irányban kis patakhoz ereszkedtem, egy emelkedő után Sós pusztát értem el. Innen délnyugati irányba kellett mennem, de az utak ritkán egyeznek a céllal. Erős emelkedőn, sziklás, bozotos erdőn át kis lapos tetőre értem, ahonnan már látni a Dobogótető gúlját. Az alacsony, sűrű cserjében nehezen törtem utat, de hamar rátaláltam a ritkább részre és újabb emelkedő után már a gúla mellett riasztottam fel egy őzet (1 óra 40 perc).

Innen út nélkül vágtam Egres pusztája irányába, a ritkán mutatkozó utak innét másfelé vezetnek. Nem figyeltem eléggé az irányt és jó félóra keverés a büntetés. Hamarosan követtem azonban a DDNy-i irányt és egy kis domb után feltűnt nevéhez méltóan, az erdőszélen megbúvó Nelásd pusztája (1 óra 40 perc). A pusztát elhagyva, néhányperces szántóföldi emelkedő után ismét erdőben haladtam. Kis emelkedő után a szűnyoghelyi nyeregben tépelődtem, hogy az erdős gerinceken haladjak-e, vagy a főiránytól eltérő keleti kerülő utakon. Átvágtam déli irányban az erdőn, mert az oldalazó utak csalóka. A Kávahegy előtt, alaposan benőt tisztáson vágtam át (jobbra az erdőben vadászaknyhó). Az utat a ritkább fák között csak sejteti az ember. Balról tengerszem, de igen kell figyelni, ha meg akarjuk találni. Újabb kis nyereg, útkeresztelés. Nyiladék indul a Sasbérc irányába, de inkább a jobbra levő gerincen mentem tovább. Nemsokára balra kis emelkedőt kell legyűrni és kisebb épületromok után előttem magasodott a sasbérci vadászakstély. Némi bátorsággal fel lehet menni a foghíjas lépcsőkön, de a körkutatást nem élvezhetjük, mert az erkély padozatát széthordták. Súlyos mulasztása az erdészeti szerveknek és a Turistaházakat Kezelő Vállalatnak, hogy ez az igen szép helyen fekvő épület így tönkrement.

Lejtős erdei úton értem el az Ina-patak völgyelését. Újból találkoztam a Pásztótól Szandavár felé vezető országos kék jelzés ritka és halvány nyomával. Erdőszélen nyugatra, majd délre kanyarodva érintettem Nemti pusztát, majd innen ismét nyugat felé kopár hegyhátra emelkedtem. Kis puszták mellett elhaladva, erős kapaszkodó után végre fent voltam a keleti Szanda csúcs romjainál (529 m, 2 óra 45 perc). A dombvidékből kevélen kiemelkedő csúcsról minden irányba korlátlan és pompás kilátás nyílik.

Mind erősebben hallatszik az andezit kőbánya munkázaja. A nyeregbe ereszkedtem le és a nyugati, 545 m-es csúcsot északról kerültem meg. Az érdekes alakú Szanda hegyek nyugati lábától teméntelen szűnyog csipésétől úzve, iramodtam azután lefelé és értem el Bicske községet (1 óra 15 perc).

Hűvösebb őszi napokon igen tanulságos és szép túrát lehet az említett útvonalon megtenni. Szállást Hollókőn Fábíán Benedeknél (82. házszám), Becskén Paritter Ilona néniénél lehet kapni. A többi községekben most folyik a szállások megszervezésének munkája. Nemsokára útikalauz és új jelzések könnyítik meg a Cserhátba induló túrákat, de addig is gyakrabban keressük fel ezt a szép hegyvidéket.

Kunsági Viktor

★

1. Hollókő vára
2. A megrongált sasbérci kilátó
3. Hollókői menyecskék fejdíszükben

A barlangkutatás új irányjai

C sodálatosan szép és felsemelően izgalmas dolog egy új barlang felfedezése. Azokat a perceké, amikor a szikrázó bontócsákány utolsó, verejtékes csapásai után megnyílik az emberszem sohasem látta ismeretlen cseppkőbirtalomba vezető sötét kapu és a felfedező veszélyekkel, a reá váró kifürkészhetetlen világ száz és száz kelepcéjével mit sem törődve, először rohan végig a titokzatos folyosókon; először pillantja meg az ezerarcú földalatti patak apró vízcsobogóit, vagy az évmilliók csendjében alakult csillogó cseppkővek kristályos erejét, nem, ezeket a perceké valójában nem lehet elfelejteni soha. Ezekért a percekéért csakugyan érdemes vállalni veszélyt és fáradságot. Ezeknek a percekének különleges varázsa megmagyarázza, miért áldozza rá annyi lelkes fiatal és idősebb természetkedvelő férfi és nő gondolkodás nélkül nemcsak idejét és munkaerőjét, de sokszor bizony még lábujját is ruháját is a feltárási munkákra. Mert ez valóban így van: aki egyszer megpróbálta, annál a kutatás minden akadályt legyőző szenvedélyé válik. Egyszerű falusi földművesek, ipari munkások, mérnökök és orvosok jönnek, nap mint nap, hogy felajánlják szabadságidejüket és két karjukat a kutatómunka céljára. Nem kérnek fizetséget érte, önként, társadalmi munkával kívánnak hozzájárulni az új világok megismeréséhez.

S ime, manapság egyre többet olvashatunk itt is, ott is a barlangkutatás értékes eredményeiről. Az utóbbi évek során több olyan új, eddig nem is sejtett cseppkőbarlang feltárájáról vehettünk hírt, amelyek bár világviszonylatban is jelentős méretű és szépséges földalatti karsztjáratok, mégis azelőtt végtelenbe vesző időkön keresztül csak nem is sejtették felettük járó őseink létezésüket. Ezek az új, gyönyörű barlangóriások, az aggteleki Béke-cseppkőbarlang, az égerszögi Szabadságbarlang, a Bükkhegységi Pénzpatoki és Jávorkúti barlangok és a többi, mind az új utakon járó, tudományos alapokra helyezett magyar barlangkutatás büszke gyöngyszemei.

Nyugodtan elmondhatjuk, hogy a karsztkutatás terén sok tekintetben messze a külföld előtt járunk.

A míg azonban megcsodáljuk a feltárásmunka veszélyeivel és áldozataival bátran és önkéntesen küzdő aggteleki parasztembert, vagy éppen minisztériumi tisztviselőt, gyakran el szoktunk feledkezni arról, hogy a felfedezésnek ez a feltárási kibontás csak az utolsó hajrája, a befejező akkordja. Pedig így van. Azt már sokkal kevesebben

tudják, hogy mi minden történik egy új cseppkőbarlang felfedezéséért az első kapavágásig? Hogy miként dolgozik a tudományos kutató, míg eljut odáig, hogy meg tudja határozni a hegység mélyén egy új barlang létezését, míg nyugodtan rámutathat az önkéntes kutatóbrigád előtt a hatalmas kiterjedésű hegyvidék valamelyik kicsinyke pontjára: „Ez az itt állatok, itt kell lenni a barlangnak”. Pedig pontosan ebben, a még fel nem tárt barlang tudományos módszerekkel való előre felkutatásában van új barlangkutatási irányunknak forradalmi jelentőségű lényege.

E szembe ötlik a századeleje egyik neves hazai barlangkutatójának, Kadóc Ottokárnak, a barlangok felkutatásáról írott, néhány jellemző mondata: „A barlangkutató maga ritkán fedez fel barlangot, mert annak nyílása rendszerint sziklák és lombok köze van rejtve. A barlangkutató csak úgy talál barlangokat, ha azokhoz elvezetik”.

H ej, de messze túlhaladtunk már ezen a véletlenre számított kutatási módszeren. Igaz, hogy mai módszereink kidolgozása sem volt könnyű dolog. Számtalan adat, megfigyelés összegyűjtése, értékelése és összerakása, dialektikus értelmezése, sok-sok kísérlet és mérés eredménye az, hogy ma már az ismeretlen karszthegységek belsejének felderítésére olyan jól alkalmazható és bevált komplex kutatási eljárásokkal rendelkezünk, amelyek lehetővé teszik, hogy a karszthegységek mélyéről, ember még sohasem látta, kiadatlan barlangjáratairól, azok helyzetéről, méreteiről, de ezen túlmenően elágazásokról, rejtett képződményeiről, stb. előző biztonságos képet festhünk.

S zólni kell néhány szót legelső sorban a vízfestéses vizsgálatokról. Egy ismeretlen karsztos hegységben legelső kutatási feladat az ottani földalatti büvöpatok és forrásrendszerek összefüggéseinek tisztázása. Hogy karsztvídekének mélyének képeről milyen keveset tudtunk, erre legelőször példa éppen az Aggteleki hegység. Égszen 1952-ig, amikor is vízfestésekkel megkezdődött ennek a hegységnek alapos felderítése, jóformán nem tudtunk róla egyebet, mint hogy benne húzódik meg a világ egyik legnagyobb cseppkőbarlangja, a Baradla. Csak a vízfestések mutatták ki egymás után, hogy a Baradla nem az egyetlen barlangja a hegységnek, hogy a Nagy völgyben elűnő víz pl. nem a Retekágba kerül be, mint korábban gondolták, hanem új vízvezető, hatalmas földalatti kanálisok vizét különálló, más forrásrendszerhez vezetik. Így nyertünk pontos ismereteket az egyes források vízgyűjtő területére vonatkozóan. A forrásokhoz tartozó vízgyűjtőterületek megismerése alapján, a vízgyűjtők nagyságáról egy számtalan mérésadat alapján felállított képlet segítségével ki tudtuk számítani az ismeretlen alagutak tágassági méreteit is.

A vízfestéses vizsgálatok mellett a karsztok forrásainak vízösszetételét is vizsgáljuk s a víz kémiai alakjában rendszeresen bekövetkező változások mineműségéből és természetéből vonunk le ugyancsak igen messze menő következtetéseket a víz ismeretlen földalatti útjára. Evenként 1000-nél több vízösszetételi vizsgálatot végzünk el hogy teljes bizonyossággal mondhassunk ítéletet a rejtett földalatti vízi útról. Ezeknek a vizsgálatoknak az eredményeképpen azután a legtöbb esetben még azt is meg tudjuk mondani, hogy a kutatót barlangrendszerben a víz mozgása mennyire van akadályoztatva, vannak-e benne a vízfolyás sebességét erősen lelassító barlangi tavak, mézszufagátok, stb., vagy pedig a víz szinte akadályoztatás nélkül, sima, kavicsos talajon fut végig a hegység mélyén rejtőző alagútján.

A forrásoknál és a víznyelőknél található kavicsminták részletes ásványtani, szemcsenagyság- és kopottsági összehasonlító vizsgálata ugyancsak alkalmazott módszerünk közé tartozik s e kavicsvizsgálatok segítségével még több értékes adatra tudunk szert tenni a karszt belsejének megismerésében.

Fenti vizsgálatainkat a vidék részletes közzétett tanulmányozása, valamint a léghuzammérések egészítik ki. A karszthegység egy-egy forrásának és a hozzá tartozó sok négyzetkilométeres vízgyűjtőterületeknek minden részletre kiterjedő, átfogó átkutatása sokszor egy esztendő is igénybe vevő vizsgálatot igényel. A számtalan összegyűjtött adat értékelése azonban igen gyakran olyan nemvárt és nagy jelentőségű eredményt nyújt, amely kárpótolt az elvégzett munkák fáradságáért.

Ezeknek a vizsgálatoknak köszönhető az, hogy ma már, habár némelyiket egyelőre még csak elméletileg is, ismerjük az Aggteleki hegység valamennyi nagy kiterjedésű barlangrendszerét. Hogy ezek az ismeretelnk mennyire nemcsak felületes általánosítások, erre a következő példát mutatom be. Reméljük, hogy a most is folyó feltárási munkálatok következtetésünk helyességét a gyakorlatban rövidesen igazolni fogják.

K imutattuk, hogy Tornakápolna és Terezstenye között álló nagy barlangrendszer húzódik. Megállapítottuk erről a barlangrendszerrel a következőket: lényegében egy kb. 3 km hosszú, tágas, kb. 5 m átlagszélességű, kanyargós folyosóból, mint főágból áll, amely főág a tornakápolnai úgynevezett „Víztes” víznyelőtől a terezstenyei karsztforrásig húzódik. A főág talaja a legtöbb helyen kavicsos, homokos, de a felső szakaszán több helyen erős iszaposodással. A főág magassági méretei a felső és a középső szakaszon meghaladják a 10 métert, a forrás felőli végződéshez közeledve ala-

BARLANGI HÍREK

csenyebbá válik a folyosó. Ezen a szakaszon erős hordalék-feltöltődés, sőt tufagátlépződés várható. A barlangrendszer teljes hosszában dűsan cseppkőves, a sztalaktitképződmények túlsúlyával. Óriás méretű sztalagmitjai nincsenek, inkább csak az oldalakra felnőtt karsztú, hosszú oszlopok. A barlangnak alsóbarlangja nincsen, benne állandó jellegű patak folyik az ág teljes hosszában. A patak vize, különösen az alsó szakaszban sok helyen tóvá duzzad.

A főág haladást (vízfolyást) irányában jobb kéz felől kb. 4 szűkebb mellékágat vesz fel, ezek közül legjelentősebb méretű az utolsó mellékág, amely az úgynevezett keserűtői részről indul. A mellékágak folyosószerűsége nem haladja meg átlagban az 1 métert, sőt legtöbb helyen ennél jóval kisebb. A mellékágakban több kisebb karsztforrás vize fakad, amelyek ezen ágaknak, különösen alsóbb szakaszokban, állandó jellegű, gyenge szívárgó vízfolyást biztosítanak. A főágban, elsősorban a folyosó baloldali részéről több állandó jellegű karsztforrás fakad, ezek között egyik-másik a forrásnál mésztufagátat épített. A tornakápolna-teresznyei cseppkőbarlang, jellegét tekintve, leginkább a Békebarlanghoz hasonlítható.

E nnyit tudunk tehát erről a barlangrendszeréről, amelyben még a mai napig sem járt soha egyetlen ember sem. A rendszer feltérési kísérlete már évek óta folyamatban van. Vagy a forrás felől, vagy a víznyelők felől remélni az eredményes bejutást és megismerést. Reméljük, ez hamarabb sikerülni fog s akkor a barlangrendszer tényleges megismerésével a gyakorlati észleléseken keresztül is le tudjuk mérni, hogy előzetes vizsgálataink adatai mennyiben állják meg a helyüket.

A zt hiszem, nem nehéz belátni, hogy napjainkban a barlangkutatók már nem az, ami ezelőtt még akár tíz évvel is volt. Túljutottunk az ötlepszerű kapkodáson, sikerült a karsztok megismerését célzó feltérásoknak tudományos vizsgálati alapjait kidolgozni. A gyakorlat, az eddigi eredmények már eddig is bebizonyították új irányunknak helyességét. Ezen az úton kívánunk tovább is haladni. Tovább a végcél felé, a ma még rejtett, valamennyi ismeretlen földalatti cseppkőbrodalom meghódításáért.

S ezen a ponton vetődik fel az a kérdés, hogy ezek szerint talán a barlangkutatók, a maga új, tudományos vonalainak kidolgozásával és alkalmazásával megszűnt talán sport lenni? A barlangkutatók kisajátították maguknak a tudományos kutatók s ezáltal háttérbe szorították a természetjáró és kedvelő barlangtúra szakosztályok tagjait? Nagyon helytelen lenne a kérdést így értelmezni. Sőt, egyenesen azt kell mondanunk, hogy a sportkörök aktív, kutatószellemű tagjai részére éppen ezen keresztül nyíltak meg a hasznos munkának olyan lehetőségei, amilyenek közel sem voltak a múltban. Hiszen a feltérás, a felfedezés munkája éppen őrjük vár. A kutató elképzeléseit, elméleti megismeréseit nekik kell formába önteniök. Valójában csak most nyíltak meg a nemes, sportszerű kutatási verseny óriási lehetőségei. A feltérásokhoz lelkes természetbarátokra, munkatársakra van szükség. Olyan munkatársakra, mint az Élelmiszeripari Minisztérium Központi Sportkörének tagjai, akik lelkes áldozatvállalással az égerszögi Szabadságbarlang feltérásában már eddig is megmutatták, hogy nem hiába való volt törhetetlen munkakedvük és kitartásuk. Meg vagyok győződve róla, hogy lapunk olvasói között még igen sokan vannak, akik hajlandók részt venni ebben a gyönyörű, sportszerű munkában, amelynek a jövőben csak még inkább szélesedni kell, egészen a mozgalmomá válás határáig. Kutatásaink kimutatták, hogy számtalan feladat vár még megoldásra. Kapcsolódjatok be hát sporttársak Ti is, minél többen, hogy annál hamarabb megvalósíthassuk nagy álmunkat, a magyar karsztok teljes megismerését és feltérását.

A Ferenchegy-barlang természetes és lezárt mesterséges bejárattal rendelkezett. A természetes bejáraton keresztül bejárható volt az egész barlang. Sajnos ez a bejárat beomlott. A mesterséges bejárat kulcsa a II. kerületi Tanács Víz- és Csatornázási osztályán szerezhető meg személyazonossági és turista igazolvány felmutatása mellett. Ezt a bejáratot régebben nem igen szokták igénybe venni, mert e bejárat folytatásában van a híres kigyó folyosó, mely hosszú métereken keresztül fardaságos hasoncsúszást jelent.

★

A Szemlőhegy-barlang magántelken nyílik. A telek elhanyagolt állapotban van. A Barlang utca 2. ház hegyfelőli szomszédjánál lehet bemenni, ahonnan azután a teljesen eltűnt kerítésen át jutunk a barlanghoz. A barlang faajtóval van elzárva, melynek azonban az alsó része hiányzik. Barlangruhában e nyíláson keresztül a bejutás nem jelent semmi nehézséget. A barlang engedély nélkül is szabadon látogatható mert természeti kincs, mely nem lehet magános tulajdona. E két barlangba nem szükséges kötél, de barlangruha kell. Vezető nélkül nem tanácsos a barlangba menni, mert a tekervényes utakon könnyen eltévedhetünk.

★

A többi barlang: kötél, barlangruha, hágcsó felszereléssel szabadon járható. A solymári Ördöglyuk-barlang alatt bányaműveletek húzódnak. Ott ugyan jelen időkben termelés nem folyik, de az ismételt üzembehelyezés bármikor megtörténhet és akkor a robbantások omlásokat idézhetnek elő. Minden esetre helyes az óvatosság, mert a felhagyott bányákban mérgező gázok gyűlnek össze, melyek az alaphegység repedésein keresztül a fölötte húzódó barlangon keresztül ventilálódhat.

★

A pillisi Ördöglyuk még ma is tele van a háborúból visszamaradt és bedobált robbanó tárgyakkal, melyeknek többségét ma már kőgörgöget takar, de vigyázatlansággal szerencsétlenséget okozhatnak.

★

A bánhidai Szelim-barlang mögött egy nagyobb barlang húzódik, de ez a barlang a mélyebb részein felhalmozódott gáz miatt nem járható.

★

Jósvafő községtől északra, a Kistohonya forrás árvízi kiömlőjének kibontásával a Budapesti Műszaki Egyetem barlangkutató csoportja az elmúlt hetekben újabb nagyszabású cseppkőbarlangot tárt fel. A cseppkőbarlangnak eddig kb. 300 méteres szakaszát sikerült bejárni, jelenlegi végét egy mély, vízzel telt szifon képezi. A barlang a hegység egyéb barlangjaival nem áll összefüggésben. A Baradla műlt századbeli nagy kutatójáról az új barlang a „Vas Imre Cseppkőbarlang” elnevezést kapta.

★

Augusztus 6-án az aggteleki karszton eddig sohasem észlelt méretű árvíz pusztított, amely elöntötte a hegység barlangjait. A Baradlaban az árvíz elvitte az utakat, valamint sok cseppkővet letört. Az árvíz méreteire jellemző, hogy még az Óriások-terme is víz alá került. A Jósvaforrás árvízi forrása olyan erővel tört elő a hegyből, hogy egy 25 méter mély, 20 méter széles forráskrátert alakított. A víz a kráterből mintegy 5 óra leforgása alatt kb. 120 vagon közettörmelékkel és kavicsos iszapot hordott ki, amely hordalékkal eltemette a jósvafői turbinaárok jelentős szakaszát és a „Tengerszem tó” egy részét feltöltötte. A roppant áradás előidézője egy 86 mm-es felhőszakadás volt. A károk helyreállítása folyamatban van.

„Természetjárók a hegyekben”

(Az összes beküldött egyesületi, szakosztályi híreket fontosságuk szerint leközzöljük.)

Október 9-én a Csiki hegyek környékén kerül sor a második Stromfeld Aurél emléktúrára. A V. Meteor SE-hez tartozó sportkörök részére rendezett emléktúrát szórakoztató jellegű elméleti kérdések teszik érdekessé.

A Bástya SE október 8–9-én rendezti országos természetjáró találkozóját a Herman Ottó turistaháznál.

A Bp. Szikra természetjárói részére az alábbi tanfolyamokat szervezi:

Sziklamászás: szeptember 21, 28, október 5, 12, 19.

Barlangmászás: november 3, 10, 17, 24.

Az előadásokat követő vasárnap gyakorló túrákat rendeznek.

A Heves megyei és egri TSB által alapított Dobó István vándordíjas természetjáró tájékoztatói versenyt október 22–23-án rendezik a Bükk hegységben. A győztes csapat egy évig őrzi a vándordíjat. Az első három helyezett díszoklevelet, a résztvevő csapatok minden tagja emlékjelvényt kap.

A IV. kerületi Spartakusz SK a Dobogókő környékén igen jól sikerült természetjáró versenyt rendezett.

Az 1955. évi Mazura Károly emlékversenyt szeptember 11-én rendezte meg az Ózdi Vasas SK természetjáró szakosztálya Ózd környékén, az ún. Óbükken. A versenyen 6 budapesti és 10 vidéki csapat vett részt.

A vándordíjat a Spartakusz SK természetjáró szakosztályának csapata, a tavalyi védő nyerte el ismét 29 hibapontos eredménnyel, II. a Távközléskutató Intézet 64, III. a Vasas MÁVAG I. csapata 70 hibaponttal.

A résztvevő csapatok a legnagyobb elismeréssel emlékeztek meg az ózdi természetjárók baráti vendéglátásáról és az igen szervezeten, hibamentesen rendezett versenyről.

Az Építők SE egyéni bajnokságának eredményei:

I. Dóra Tibor 188, II. Holicza Róbert 439, III. Soltész Béla 528 hibaponttal.

Az Építők SE csapatversenyének eredménye:

I. Gyárépítők SK 693, II. UVA-TERV II. 834, III. Mélyépterv 1542 hibaponttal.

Lapunk fenti címmel fényképpályázatot hirdet a természetjáró fotómámorek részére. A pályázat célja, hogy fényképeken keresztül mutassuk be hazánk szépségeit és egyúttal elősegítsük a természetjárás tömegesítését. Csak olyan képeket díjazunk, melyeken természetjárók is (lehetőleg mozgásban) láthatók. A képek nyári, őszi és téli tárgyúak legyenek. A fényképek ábrázolják a természetjárás különböző formáit (gyalogtúra, vízi, kerékpáros természetjárás, sziklamászás, barlangtúra, sielés).

A fényképeket 13×18 cm-es nagyságban kell elkészíteni fekete-fehér, fényes nagyításban. Csak olyan képekkel lehet részt venni a pályázaton, amelyek máshol még nem jelentek meg.

A képeket folyamatosan lehet beküldeni, az alkalmasakat lapunkban leközzöljük (a közlés honoráriumát ki-

fizetjük). A pályázat határideje: 1955. december 10. Az összes eddig beérkezett fényképeket — bíráló bizottság értékeli (tekintet nélkül arra, hogy a pályázatra beküldött fényképek közül közben lapunkban már valamelyik megjelent-e) és a legjobbakat az alábbi díjazásban részesítjük:

I. díj: 14 napos penzió bármely turistaházban.

II. díj: 7 napos penzió bármely turistaházban.

III. díj: 5×2—2 napos penzió bármely turistaházban (a penzió útiköltéség nélkül értendő).

A fényképeket lapunk címeire „TERMÉSZETJÁRÁS FÉNYKÉPPÁLYÁZAT, Budapest, VIII., Baross tér 2.” kell beküldeni, a pályázó nevét és pontos címét jellegesen borítékban mellékelni kell.

Mit ábrázol az 1-es, illetve a 2-es kép?

A helyes megfejtést „Természetjárás, Fejtörő, Budapest, VIII., Baross tér 2.” címre kell október 31-ig beküldeni.

Olvasóink írják

Jáni Imre: Panaszolja, hogy egyes turistaházakban későn hagyják el a hálólhelyeket és emiatt rendtelenséget tapasztal. Sok helyen röviddek a pokrócok. Javasolja, hogy minden turistaházban legyen ügyeletes.

Görög János: Javasolja, hogy a forgalmasabb turistaházakban tartanak fenn helyet olyanok számára, akik nem tudják előre biztosítani hálólhelyüket.

Nagy György: Hasonló kívánást terjeszt elő, mert véleménye szerint nem mindig lehet pontosan megtervezni az útvonalat.

Cs. L. Budapest: Panaszát áttették a kerületi tanácshoz. A válasz beérkezése után foglalkozunk a kérdéssel.

Vasas Turbó S. K.: Köszönjük levelüket, melyben azonosították magukat „Nyílt levelünkkel” és együttérzésüket nyilvánítják a dílgyőri turistákkal. Remélhetőleg a jövőben nem fordul elő ilyen sajnálatos eset.

Többeknek: A beküldött panaszok

alján az alábbiakat közöljük: a nagykovácsi községi tanács jelenleg nem tudja megszüntetni az Ördögárok szennyvezettségét, a pillszentkereszti tanács kéri a turistákat, hogy a helyi úttörőkkel együtt tisztítsák meg a Szurdokot az ócska fazekaktól, s egyéb szeméttől; a Bp. AKÖV kéri, hogy a Pilis hegységi autóbuszforgalommal kapcsolatos társalgatásokat konkrét formában közöljék természetjáróink. Szeptemberi számunk Sátorosi cikkében a Mátyás-kút melletti romokról írtunk, Dr. Hunyadi, a kékesi fürdő igazgatója közli, hogy a romok egy része pálos kolostor maradványa, másik része pedig római eredetű falmaradvány.

TERMÉSZETJÁRÁS

Temesrékásy Mihály • Felelős szerkesztő: Kunsági Viktor • A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvkiadó igazgatója • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII, Baross tér 2. II. em. Távfeszélő: 143-422 • Terjesztik: Budapestben a Főposta Hírlapterjesztő üze me, vidéken a helyi lapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok • Előfizetés: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest V, József nádor tér 1. Távfeszélő: 180-850 • Előfizetési ára: egy évre 32 forint, félvre 16 forint • Csekk számlaszám: 61 251 • Példányszám: 3400

55/18874 - Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest - Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

Útközben hallottuk...

... hogy a ceglédi Törekvés SK természetjáró szakosztálya másoros táborúttal rendezett, amelynek tiszta bevételét 573 forintot tájolóik beszerzésére fordítja.

... Nógrádverőcéről Szokolyán át a Királyrértig az erdei kisvasúton megkezdtek a személyszállítást. Szombatonként a Nyugati pályaudvarról indul minden vonathoz van csatlakozása.

... Európa leghosszabb barlangját a múlt évben tárták fel Svájcban. A muothali „Hölloch” 47 km hosszú, 3 km-rel hosszabb, mint az osztrák werfeni Eisriesenwelt. Most a salzburgi barlangkutatók mindent elkövetnek, hogy kedvenc barlangjuk hosszát újabb feltárásokkal növelve visszaszerezzék az elsőséget.

... Svájcban a női alpinistáknak 5400 taggal külön egyesületük van.

... a „Skót asszonyok hegymászó klubja” Nepál kormányzójától engedélyt kapott a Himalája egyes ismeretlen részeinek megmászásához. A 4200 m magasságban levő táborukból több csúcsot sikeresen elértek. A jól felszerelt expedícióban csak nők vesznek részt.

... lapunk terjesztésében a legeredményesebb munkát Szabó Julianna, Udvardy László, Marton Lajosné, Balázs Jolán, Szecsődi Józsefné Budapest, Halász Miklós Salgótarján és a békéscsabai Törekvés SK végzik.

... most folyik az előkészítő munka, melynek célja korszerű turistaházat építeni a Mátrában.

Figyelem

A Kohó- és Gépipari Minisztérium természetjáró szakosztálya közli, hogy a Sátoros hegységben, Középhutan levő turistaszállását, — melyet a sárospataki gimnáziummal közösen tart fenn, — a természetjárók nagy közössége részére rendelkezésre bocsátja. A turistaszállás lepedővel és pokróccal nincs ellátva, úgy, hogy azt mindenkinek vinni kell magával. Ezzel szemben 25 fő részére evészkész, konyhai edény és a főzési lehetőség is biztosítva van. Tüzelőről mindenki saját maga tartozik gondoskodni. A turistaszálláson 20 ágy van. Éjszakánként és személyenként 2 forint a szállásdíj. Szállás igénybevételével kapcsolatos előzetes engedélyt a Kohó- és Gépipari Minisztérium természetjáró szakosztályától kell kérni és ott kell befizetni a szállásdíjat is (Nagy Endre, Szabadság tér 5—6. I. em. 110., telefon: 312—195).

A turistaszállás megközelíthető Olaszliszka—Tolcsva vasútállomástól a műút (15 km) és Sárospatakról Herczegút vagy Makkoshotyka érintésével a Cifrakúton és a Zsidó Péten át 4 óra gyaloglással.

Tanfolyamok szervezése

Az egységes sportminősítési szabályzat előírja, hogy: „A minősítési osztályok eléréséhez le kell tenni a minősítési osztálynak megfelelő elméleti vizsgát is”. A szabályzat ezen pontját a minősítéseknek eddig nem érvényesítettük. Nem volt jóváhagyott tematika és megfelelő szakkönyvek sem álltak rendelkezésre. Az Országos Társadalmi Szövetség mellett működő oktatási bizottság kidolgozta a természetjáró tanfolyamok tematikáját és azt a Társadalmi Szövetség elnöksége 1955. március 8-i és április 12-i ülésén elfogadta. Ezen tematika alapján jelent meg:

„A természetjárás alapismeretei. II. kiadás” az alapfokú természetjáró tanfolyamok kézikönyve. Az alapfokú tanfolyamok a jelvényes minősítés anyagát tartalmazzák.

„A természetjárók kézikönyve”. A középfokú tanfolyamok, illetve a III. osztályú természetjáró sportolók elméleti anyagát tartalmazza.

„A túrávezetők kézikönyve I. rész”. A túrávezetői tanfolyamok anyagának egy részét foglalja össze.

A közeljövőben további kézikönyvek jelennek meg, így: „A túrávezetők kézikönyvének II. része”, a „Tereptan”, stb.

A természetjáró tanfolyamok szervezésének elősegítése érdekében az OTSB és a BTSB oktató továbbképző tanfolyamokat szervez az ősszel, amelyeken a hallgatók kiválasztásánál nemcsak a rátermettséget vizsgáljuk, hanem azt is, hogy ténylegesen számíthatunk-e rájuk a tanfolyam elvégzése után, mert a múltban az ilyen tanfolyamok résztvevőinek egy része lemorzsolódott.

Mint a fentiekből kitűnik, a tanfolyamok rendezésének előfeltételei lényegesen javultak és most már elsősorban a szakosztályokon és sportegyesületeken múlik, hogy a téli hónapokban túrávezetőket képezzenek ki minél nagyobb számban.

A régi vezetőképzés alapvető hibája volt, hogy tisztán elméleti alapon akart túrávezetőket képezni. A vezetőképzést nem lehet elméleti előadásokra és egy elméleti kikérdező vizsgára korlátozni. Az elméleti tantárgyak részletes anyagát a kézikönyvekben, illetőleg a tematikában lerögzítettük és így az könnyen elsajátítható. Azonban nemcsak elméletileg képzett egyénekre van szükség, hanem olyan önálló vezetőkre, akik a gyakorlatban is megállják a helyüket, éppen ezért nagy súlyt helyezünk a tanfolyamok előírt gyakorlati részének betartására. A kötelező túráknál egyelőre még csak néhány szóban adtuk meg a szempontokat, s így a gyakorlati rész kiépítésében szabad kezeltünk a szakosztályoknak, illetőleg a vezetőknél. A gyakorlati rész inkább több legyen, mint amennyi kötelezően elő van írva, esetleg az egyes elméleti tárgyak előadását összeköthetjük egy-egy másfélnapos túrával, amikor szombat este azt a menedékházban is megtárgyalhatjuk. Ne higgyük azt, hogy elég a jó vezetőnek az útvonalat pontosan betartani, ennél többet követelünk meg tőle. Érdekelheti a túra résztvevőit a hegység földtani kialakulása, története, műkincsei, stb. Természetesen a vezető sem tudhat mindent, de igyekezzen ezekben a kérdésekben átlagos tudást elsajátítani és ebben igen nagy segítségére lesznek az utóbbi időben megjelent kézikönyvek. A túrávezető ne legyen száraz ember, aki csak kilométerekben és térkép-jelekben tud beszélni. Igyekezzen a megtett útvonalat szívesen ismertetni, a résztvevők érdeklődését felkelteni. Túratársait nevelnie kell.

A tanfolyamok szervezésével is elősegítjük, hogy a természetjárás tényleg a tömegek sportjává váljék.

Természetjáró!

Óvd a természet kincsét, mely a te tulajdonod is!

Válasz az OB-vitához

A „Természetjárás” 3-ik számában „Karcólatok az OB fordulóról” címen az Országos Csapatbajnokság második, harmadik és negyedik fordulójáról szerzett első benyomásokat vetettem papírra. Mélyenszántó — módszertani — kérdéseket szándékosan nem érintettem, csupán a nagy küzdelem márdartávlati képerőit adtam rövid leírtól. Módszertani értékelésre megfélésem szerint csak valamennyi forduló lezárása után kerülhet a sor.

Rövid cikkemben gondos átolvasás után lényegében az alábbi **ténymegállapítások** találhatók:

— a második forduló pihenőhelye nem felelt meg a követelményeknek,

— a 12 csapat egyike a túlszigorú szabályalkalmazás folytán már a második forduló után kiesett a további küzdelemtől,

— a második forduló rendezősege nem tartotta be a saját maga által megszabott követelményeket,

— a harmadik rendezés nem ütötte meg az e fordulón megkívánt szintet, s végül

annak a nézetnek adtam kifejezést, hogy **egészen** tekintve, az addig lezajlott négy forduló közül a negyedik nagy maga után **legkevesebb** kívánivalót.

Azt csak mellékesen elevenítem fel, hogy a második forduló magas nivójú felépítéséről és a harmadik fordulón mutatkozó jó pontokról a fentiek ellenére is a legőszintűbb elismerés hangján emlékeztem meg.

A „Természetjárás” negyedik számában az érintett két rendezőgárda szenvedélyes hangnemben szállt szembe állításaimmal.

Nem látom indokoltnak, hogy a két hozzászóló cikkkel vitába szálljak. Sőt, még azt is megengedhetem, hogy a hozzászólóknak a maguk szemszögéből igazuk van.

Ettől ugyanis Mindszent pusztai állópadlása mostani állapotában a jövőben sem lesz április havában elfáradt, izzadt verseny csapat pihentetésére alkalmas. Az egri Vörös Meteor mégis csak a második fordulón lett szárnyszegett, elvesztett csapata az OB-nek, — pedig egy kis rugalmassággal megmenthető lett volna. S a versenyterképet a kifrásban foglaltak ellenére mégis csak az eredmény kihirdetése után adta le a két csapat. Nem vitás, hogy az utóbbi két tény **nem azonos értékű**. Ezt azonban nem is állítottam. De ettől azért még tény marad — kísérvő árnyával együtt. S az sem vitás, hogy a négy forduló közül a harmadik nem ütötte meg a legmagasabb jellegű fordulók megkövetelte szintet.

Vagyis a hozzászólások cikkem ténymegállapításain mit sem változtattak.

Ami pedig a negyedik fordulóról valott nézetemet illeti, nem látok okot annak megváltoztatására még a Vörös Meteor képviselőjétől írt cikkben közölt matematikai adatok ellenére sem. Elismerem, hogy a nézetemről lehet még vitakozni, — de annál személytelenebb, kevésbé szenvedélyes hangnemben, mint ami a hozzászólásokból kicsendül. Erre az elvi síkon mozgó vitára az OB versenybírósgától (esetleg az OTSB-től) származó — összefoglaló — módszertani kiértékelés adja meg majd a kiindulási alapot.

Addig a magam részéről lezártak tekintem a vitát.

Dr. Szaniszló József
Pesti Törekvés

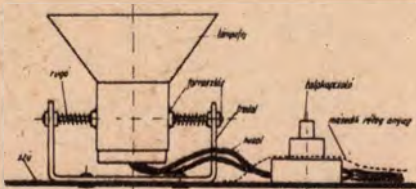
E számunk fényképeit: Edelényi Csaba, Guba József, Dr. Kiss Györgyné, Kunsági Viktor, Dr. Oppe Sándor, Pászthory Lóránt, Pick László, Magyar Foto — Hollenzer és a Szovjet Fotó készítették.

Fejlámpa készítése

Az éjszakai verseny legfontosabb felszerelése a világító eszköz. Sokszor ettől függ egy verseny sikere, vagy eredménytelensége. Egyáltalán nem közömbös, hogy milyen lámpákat használunk. Egy versenyzőnek legalább két lámpára van szüksége; egyéni versenyen, tartaléklámpával együtt háromra. Az egyik lámpa a térkép megvilágítására szolgál, amely feltétlenül fejlámpa legyen. A másikkal a terepet világítjuk menet közben, vagy egyes pontok keresésénél. Erre a célra messzire világító, fókuszos lámpa a legcélszerűbb.

A fejlámpát a térképpaszthalhoz hasonlóan, házilág készíthetjük el.

Első feladat a lámpafej beszerzése. A foglalatot és a tükröt nem tudjuk házilág előállítani, ezért régi elemilámpát kell átalakítanunk. Rúdelemhez készült lámpát pl. úgy alakíthatunk át, hogy lámpafejbe illeszthető dugót készítsünk fából, vagy parafából. Ebbe erősítjük a foglalatot, amelyre már előzőleg rá-

forrasztottuk a csatlakozásokat. Kis ügyességgel a lapos lámpa is átalakítható.

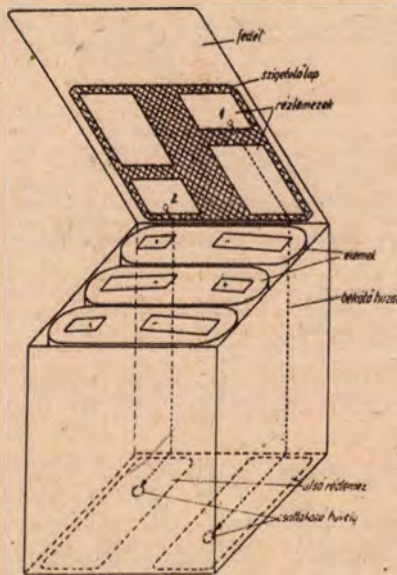
A fejlámpának billenthetőnek kell lennie, hogy mindig megfelelő szögbe tudjuk állítani. Mivel fejlámpával néhez a térképre világítani. Erre a célra a lámpafej két oldalára két tengelycsontot forrasztunk. Ezt egy „U” alakúra hajlított 1,5—2 mm vastag lemezbe illesztjük úgy, hogy a két tengelyvég a lemezen átdugva oldalt még 2 mm-t kiálljon. A lemez anyaga fűvel vagy rez lehet. A fej szabad elfordulásának megakadályozására, a tengelyekre, kissé összenyomott állapotban, spirálrugókat húzunk. Az így létrehozott súrlódás elég ahhoz, hogy a lámpa tetszőleges szögbe állva, mozdulatlan maradjon. Az „U” alakú lemezt, még összeszerelés előtt, két helyen a fejlámpa szíjára szegeszelljük. A lámpafej mellé talpkapcsolót erősítünk, amelyben a foglalatból jövő egyik huzalt megszakítjuk. A kapcsoló után a huzalt, jobboldalon végigvezetjük a szíj mellett. Ezen az oldalon a szíjra, végig egy második réteget varrunk, a vezeték és a kapcsolót védőül. Ezzel a kényes részeket megvédjük a rongálódástól. A vezeték számára legalkalmasabb a vékony gumikábel. Hossza tetszőszerinti lehet, attól függően, hogy a hátizsákban, vagy valamelyik zsebünkben akarjuk az áramforrást elhelyezni. A kábel végére csatlakozó dugókat erősítünk.

A legegyszerűbb áramforrás a szárazelem (lapos elem). Ezekből a megfelelő élettartam és fényerő elérésére hármat kapcsolunk össze. Először párhuzamosan kötjük őket, majd amikor kezdenek kimerülni, sorba. Ilyenkor mindig vigyázni kell, mert a sorba csatolt elemek feszültségével összeadódik és az eddig használt égőt könnyen elégetik. Párhuzamos kapcsolásnál a feszültség nem változik, de az így kapott áramforrás belső ellenállása három elem esetén, harmadrésze csökken le. Párhuzamos kapcsolásnál az elemek azonos pólusait kötjük össze, sorbakapcsolásnál az ellenkezőket.

A kapcsolást egyszerűen megoldhatjuk erre a célra készített elemekkel. Vékony bőrből, vagy erősebb vászonnál kis láskát varrunk össze, amelybe a három elem egymás mellé állítva,

pontosan befér. Aljára és ráhajtható fedelére, belülről, valamilyen szigetelő anyagból (prespán) készült lapot erősítünk. Az alsó szigetelőlap két szélére végig, 20 mm széles, vékony rézlemezt teszünk. A táská alját a két rézlemeznel átfúrjuk és ide erősítjük a csatlakozáshoz szükséges két banánhüvelyt. Ha az elemeket fejfelé úgy helyeztük a táskába, hogy az egyes elemek azonos pólusai egy oldalon legyenek, akkor az egyik rézlemez a pozitív, a másik a negatív pólusokat köti össze. Mindkét lemezzel egy-egy banánhüvely érintkezik, tehát a fejlámpa vezetékét, ide csatlakoztatva, az elemek párhuzamosan vannak az égőre kapcsolva.

Ha ezután sorba akarjuk kapcsolni, az elemeket megfordítjuk a táskában úgy, hogy csatlakozásaik felfelé álljanak. Ebben az esetben a középső elemnél még a pozitív és negatív pólust is meg kell cserélni. A csatlakozást most a felső szigetelőlapra erősített rézlemezekkel eszközöljük. Ezeknek a lemezeknek az elhelyezését az ábra mutatja. Az 1 és 2 lemezre, a szigetelőlap alatt hajlékony huzalt forrasztunk, amelyeket a táská belső szélén levezetve, az alul elhelyezett két csatlakozó hüvelyhez kötjük. Ha a fedelet szíjjal, vagy gumival átkötve az elemekre szorítjuk,

azok sorba vannak kapcsolva. A két csatlakozó hüvelyen megjelenő feszültség tehát a három elem feszültségének összege. A rézlemezek felerősítése a szigetelőlapra, a lapon átfűzött és a másik oldalon visszahajlított fűlekkel történik.

A fejlámpa könnyű kezelhetősége és biztos felvétele céljából szíjába, hátul gumit iktatunk be.

A fejlámpát verseny előtt mindig ellenőrizni kell.

Zomoror Adám

Bakancsvízhatlanítás

Az új bakancsot addig kenjük bakancsolajjal, vagy halzsírral, amíg azt belesza. A varratokat is kenjük jól be vagy halzsírral, vagy megolvasztott parafinnal. Magát a talpat ne halzsírral kenjük, nehogy megpuhuljon, hanem lenolajjal. Sítúra előtt ne olajozzunk, mert a hóban szappanozódik (legfeljebb tiszta zsírral lehet bekenni).

Kívánatos a bakancsot belül is vízhatlanítani: lábosban hideg vizet teszünk a tűre, ebbe állítjuk bele a másik edényt, amibe 3 dl benzint töltünk. Lassan melegítjük. Amikor már meleg, parafindarabkákat dobunk a benzinbe, amíg tejszerűsége nem lesz. A folyadékot betöltjük a cipőkbe. Mindaddig forgatjuk, mozgatjuk, amíg a benzint el nem párolog.

FELKÉSZÜLÉS A TÉLRE

Közeledik a tél. Előszedjük a léceket, botokat és a sicipőt, rendbehozzuk felszerelésünket. De nemcsak a felszerelést kell rendbehozni, hanem a túrásielőkészítésnek, mint a versenyzőnek szükséges a fizikai felkészülés, a testi erőnlét fokozása. A rövid magyar tél miatt, — megfelelő előkészítés nélkül — csak az idény végén jutnánk olyan fizikai kondícióba, hogy nagyobb sítúrára a túlerőtetés veszélye nélkül vállalkozhatnánk. Mert legynék tisztában azzal, hogy pusztán technikával (s. edig sokszor az is kevés) nem lehet nagyobb sítúrákat megtenni, jelentős fizikai képességek szükségesek, amelyeket csak rendszeres előkészületekkel lehet megszerezni.

A természetjárók, akik sínek is, egész éves edzéstervet dolgoznak ki.

Minden reggel tornászunk, összel sítornagyakorlatokat végzünk. Ezek a gyakorlatok, amelyeket a síeléskor használt mozgásokból vezettek le nemcsak izmainkat erősítik, hanem bizonyos mozgások beledzödzését szolgálják. A sítornagyakorlatokra azért van szükség, mert a síelés mozgásai egészen eltérőek a mindennapi életben használtaktól, más izmokat foglalkoztat. A házi tornagyakorlatok során begyakoroljuk a helyes testtartást, a fordulatokhoz szükséges testsúly áthelyezéseket stb. Nagyon lényeges ezeknek a beledzödzése és tudatosítása, vagyis megértése annak, mit, hol és miért használunk. Ezzel a kezdő drága időt takarít meg, a havon már bizonyos testi és szellemi előképzettséggel mozoghat. Vasárnaponként ezeket a gyakorlatokat túra közben a terepen, botokkal felszerelve gyakoroljuk. Feszület a síkon való járás és a hegymenet különféle módjainak beledzödzése, valamint a ritmikus botmunka elsajátítására helyeztük. Igen fontos a helyes bothasználat, mert sok felesleges mozgást takaríthatunk meg. A kezdő ne essék abba a hibába, hogy azt higgye, mert a száraz edzésen mozgásai tökéletesek, már tud síelni. Terepen a síálás közben előálló sebességgel is sikáolni kell, tehát a kezdőnek még a havon is sokat kell gyakorolnia, míg a legemlébb mozdulatokkal tisztába jön.

A komoly felkészülés nemcsak sítornából áll, hanem más igen jól bevált és a természetjárók rendelkezésére álló előkészítő edzési módokból. Espedig:

Vasárnaponként nagyob túrák, 20 km gyaloglás, 800—1000 m szintemelkedéssel. Ajánlatos sziklamászó gyakorlatokat is beilleszteni, mert az az egész testet igénybe veszi. Leszokunk a szédlülésről, megszokjuk a mélylástást.

Az erőnlét fokozására túráink közben minél több erdei futást végzünk. Hátizsák nélkül, erős, magasszárú cipőben fussunk (esetleges bokarándulás, vagy ficam megelőzése céljából). Tavasszal elégedjünk meg szintkülönbség nélkül terepen 500—1500 méteres távval. Összel fokozatosan felmehetünk a távval 3000 méterig, azonban akkor már váltakozó terepen fussunk. Lankás és meredek lejtőkön fel és le, közben igyekezzünk fákat és facsoportokat megkerülni, valamint árkokat és mélyedéseket átugrani.

Végezzünk általános testedzést a reggeli tornán kívül. Készüljünk fel az MHK szintek megszerzésére. E célból talaj- és szertorna-gyakorlatokat és az atletikai számok közül: futó, ugró és dobó gyakorlatokat végzünk, lehetőleg erdőben, síma terepen.

(Folytatjuk)

Kristóf Sándor

Ha bakancsunk megázott, akkor semmi esetre se olajozzuk be és ne tegyük kályha mellé, hanem lassan szárítsuk, nehogy tönkremenjen a bőre.

TÁJÉKOZÓDÁS A TEREPEEN

A térképpel történő tájékozódáson belül, legutóbbi számunkban foglalkoztunk a térkép tájolásával, valamint az álláspontunk megállapításának néhány módszerével is.

Mostani cikkünkben, az álláspont meghatározásának pontosabb módszereit ismertetjük, valamint a terep és a térkép azonosítását.

Álláspontunk meghatározása

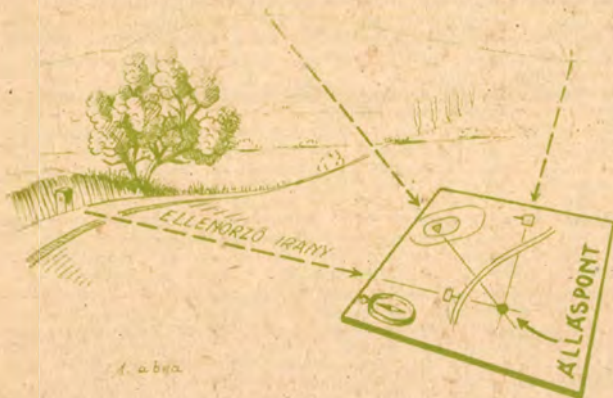
a) Hátrametszéssel.

Ennél az eljárásnál keressünk a terepen két tereptárgyat, melyek a térképen is jól azonosíthatók. Tájéoljuk be térképünket, majd húzzunk egy-egy irányvonalat a kiválasztott tereptárgyaktól magunk felé. E két irány metszésénél megkapjuk álláspontunkat a térképen. Hasznos, ha ellenőrzés céljából még egy harmadik tereptárgyról is irányvonalat húzunk (lásd 1. ábra).

Az azonosítható tereptárgyakat úgy válasszuk ki, hogy azok irányvonalai a derékszöghöz közel álljanak, mert csak így kapunk jó metszéseket.

b) Oldalmetszéssel.

Abban az esetben, ha álláspontunk egy, a térképen ábrázolt terepvonalon van (út, vasút, csatorna stb.), akkor oldalmetszést alkalmazunk álláspontunk meghatározásához. Ennél a térképet az ismert terepvonal alapján, amelyen álláspontunk van, betájéoljuk és magunk felé az azonosítható tereptárgyról irányvonalat húzunk.

Ahol a meghúzott irány a terepvonalunkat metszi, ott van álláspontunk.

A jó metszés érdekében úgy válasszuk ki itt is a tereptárgyat, hogy annak iránya a derékszöghöz közel álljon.

c) Domborzat alapján

Álláspontunk meghatározásakor nemcsak tereptárgyakat veszünk alapul, hanem a környező domborzat idomait és részleteit is.

Ez a módszer nehezebb, mint a tereptárgyak alapján, mégis gyakran kell alkalmaznunk, mert túránk legnagyobb részét hegyvidékeken bonyolítjuk le, azonkívül a tereptárgyak megváltozhatnak, a domborzat általában állandó marad.

Az itt ismertetett módszerek közül természetesen azt kell mindig alkalmaznunk, mely az adott terepen a legmegfelelőbb.

A terep és a térkép azonosítása

Túránk, versenyünk sikeres lefolytatásához, valamint egyes szép kilátópontjainkról a környező terep megismeréséhez feltétlenül szükséges a terep és a térkép azonosítása is. Ez a művelet két részből áll:

1. a terepen látható tárgyak megkeresése a térképen,
2. a térképen ábrázolt tereptárgy megkeresése a terepen. Ezt elvégezhetjük:

a) vonalzóval.

Az 1. esetben a feladat megoldása a következő:

- álljunk arccal a látott tárgy felé,
- tájoljuk be térképünket,
- állapítsuk meg álláspontunkat a térképen,
- húzzunk álláspontunkról a látható tereptárgyig egy irányvonalat térképünkön, vonalzóval.

— keressük meg az irányvonal mentén a tárgy egyezményes jelét, az álláspontunktól a terepen becslés alapján megállapított távolságban (lásd 2. ábra).

A 2. esetben a feladat megoldásához:

- tájoljuk be térképünket és keressük meg álláspontunkat,
- kössük össze vonalzókkal álláspontunkat és a kérdéses tereptárgy egyezményes jelét.

— tájolt térképpel, a vonalzó mentén keressük meg a terepen a megfelelő tereptárgyat, és a térképen lemért távolságot becsléssel állapítsuk meg.

Amennyiben kellő gyakorlattal rendelkezünk, úgy nem szükséges vonalzót használni.

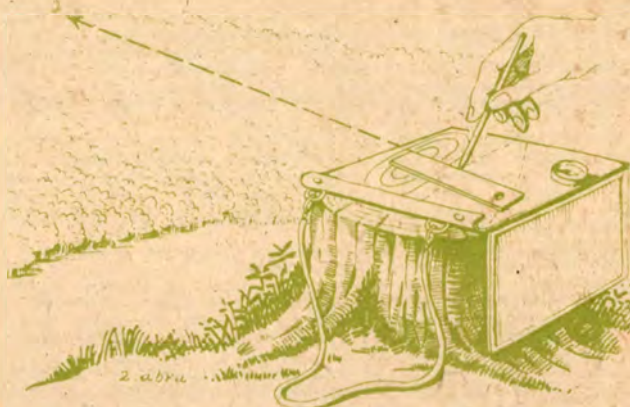
b) Tájolóval

A terep és a térkép azonosítását gyorsan és biztosan elvégezhetjük 39/49. M. tájolóval (Bézárd-tájoló). Amennyiben a térképről dolgozunk a terepre, vagy fordítva, tájolókat szögmérőként használjuk.

1. A terepen látható tárgyak megkeresése a térképen

— Álláspontunkon álljunk fel, a keresendő tárggyal szemben.

— a tájoló irányzórésén keresztül irányozzuk meg a tárgyat,

— fordítsuk el a szelencét úgy, hogy annak É—D vonala egybeessen a mágnesű É—D irányával. Ezt a műveletet a fémtűkör segítségével ellenőrizzük.

— a leolvasójelnél megkapjuk vonásokban (fokokban) a tárgy szögértékét,

— helyezzük rá a tájoló irányélének „O” beosztását álláspontunkra, majd álláspontunk körül egész tájolókat addig forgassuk, míg annak „Bézárd Tájoló” felírása párhuzamosan nem lesz a térkép Ny—K irányú irásaival,

— az irányél mentén, a megbecsült távolságon megkapjuk a keresett tárgy egyezményes jelét a térképen.

2. A térképen ábrázolt tereptárgy megkeresése a terepen

Lényegileg az előbbi műveletnek a fordítottja, így ezt itt nem ismertetjük.

Szükséges azonban itt a figyelmet felhívni arra, hogy ha a térképen dolgozunk tájolóval, a tájoló csupán szögmérőként szerepel. Ha azonban a terepen dolgozunk, úgy a tű állását kell alapul vennünk, mert itt az É iránytól, mint alapiránytól állapítjuk meg a keresett tárgy szögértékét.

Természetjáróinknak az itt ismertetett módszerek mindegyikét kell ismerniök, és úgy kell begyakorolniök, hogy ezeket, minden nehézség nélkül alkalmazzák is tudják, főleg nehéz, hegyes terepen.

Horváth Andor

A. M. VIKTOROV GEOLÓGUS-MÉRNÖK:

A TERMÉSZET ALKOTTA OSZLOPSOR

Nézzük meg az alábbi felvételt! Mintha óriási ókori erdő fatörzsei kövesedtek volna meg és szorosan egymáshoz simulának, vagy lehet az is, hogy ezek ismeretlen, csodálatos építkezés kőoszlopjai?

De szemünk csalódott: ez nem megkövesedett erdő, nem emberi kéz által alkotott oszlopsor, itt az építész maga a természet volt. Ezek a kőoszlopok bazalt kőzetből képződtek.

Vannak a földön olyan tanúk, akikről megtudhatjuk a bazalt keletkezését. Ezek a trúnák a vulkánok, melyek lávát ontanak ki. A láva szemünk előtt kihűl és közben különböző kőzetek, köztük bazalt is képződik. Olvastunk az ókori Pompei város szomorú sorsáról, melyen a Vezuvi vulkán öntötte ki borzalmas haragját. Képzelnék csak el ezt a vészterhes képet: vulkanikus hamuval teli felhők borították el a védtelen várost. A láva tüzes áradata, a tűzvész fénye visszatükröződött az égen. Minden élőlény futott a kárlehelletlen és könyörtelen természeti erő elől.

A vulkán eredetét a föld belsejének megolvadt tömegei (magma) adják, megolvadt ásványtömeg, amely a föld kérgének mélységeiben felmelegedett. A föld felületén a láva szétfolyik, kihűl és aztán különböző vulkanikus kőzetek képződnek belőle, amelyek egymástól különbözőnek összetételükben, állományukban és színükben. Különböző ásványok kristályosodnak meg benne. Velük együtt megalvadnak alakatlan ásványrészek is — a vulkanikus üvegek —, melyek legvalószínűbb ismertető jelei a kőzet vulkanikus eredetének.

A láva összetétele izzó állapotában már előre meghatározza viszonylagos folyékonyságát. Kitérés után könnyedén, szabadon szétfolyik és hatalmas területet fed be.

A láva mozgásgyorsasága nem nagy — néha nem gyorsabb, mint óránként 5 km-es sebesség. Közvetlen kitérés előtt meg nem sikerült megmérni a láva hőmérsékletét, de a kiömlés után a lávafolyam hőmérséklete a Vezuvnál kb. 1180°, a Strombolié pedig 1000 fok fölött van.

De bármilyen izzó is a lávatömeg, felülete a kiömlés után néhány órával gyorsan lehűl s kemény lerakódás képződik rajta, melyen járni lehet, anélkül, hogy megégetnénk magunkat. Ez a kéreg rossz melegvezető és éppen ezért a lávafolyam belső része sok évig megtartja magas hőmérsékletét. A Hekla és az Etna lávái pedig el nem olvadt jeget is őriznek maguk alatt! A kéreg azonban nem szilárd: a gázok nyomása alatt repedezik és hólyagok képződnek rajta, melyeket a gázok még jobban felfújnak.

A láva kiömlése nemcsak a vulkánok kitérésekor történik, hanem nagy hasadékokból is felszínre kerül, nyugodt folyással. Ilyen hasadékból folyt ki az alvadt meg a bazalt-láva Indiában, Dél-Amerikában, Észak-Argentínában, Brazíliában, Észak-Amerikában, Uruguayban és a Szovjetunióban (Kelet-Szibériában).

A geológusok számításai szerint a földgolyó mintegy 2,5 millió négyzetkilométert borítja bazalt.

Különösen ismeretes az izlandi bazalt. Izlandban megfigyelték a közvetlenül hasadékból kiömlő lávát: 1783-ban a „Laki” nevű hasadékból ömlött a láva 90 kilométer hosszúságban és áradata 565 négyzetkilométer területet fedett be. Ebből a lávából megalvadt bazalt 13 320 köbmétert tett ki. Az áradat mélysége azaz a láva vastagsága rendszerint nem nagy. Átlagosan 15 méter szokott lenni, öttől száz méterig változik, de néha csak egy méter vastag. Az Izlandban levő Hekla vulkán 1845-ben bazaltlávát öntött ki, melynek terjedelmét 432 millió köbméterre becsülték. Észak-Írországon, Nyugat-Skóciában, Grönlandon, a Spitzbergákon, a Hebridákon ismeretesek a bazaltok, melyek vulkán hasadékok (repedések) és kúpok többszöri kiömlésének eredményei. Ezek a kiömlések a harmadik időszakban történtek néhány tucatmillió év előtt, de most is folyamatosan vannak.

Ezeknek a kiömléseknek lávái néha oszlopszerűvé formálódnak. Így például Skóciában, Staffa-szigeten a Fingal barlangban olyan oszlopokat fedeztek fel, melyek magassága a 60 métert elérte. Írországon létezik az „óriások kövesútja”, mely 40 ezer óriás, sokszögű bazalt oszlopból képződött. Közép-Európában, különösen Franciaországban, Auvergne tartományban vannak egyes helyeken bazalt oszlopok. Csehországban, Szászországban, Westfáliában, Ausztriában, Magyarország — szintén ismeretesek a bazaltfajta rétegződések. Ezek a lávák központi kiömlésekhez tartoztak, azaz Európában valamikor régen működött vulkánok tölcseiről folytak ki.

A Szovjetunió határain belül Kamcsatka és a Kuril-szigetek működő vulkánjaiból ömlenek ki bazaltlávák. A Szovjetunió más helyein a lávák már ásványi állapotban vannak, azaz bazaltkőzetek formájában.

A Kaukázusban kihűlt bazaltlávák borítják Dél-Oszétföld völgyeit és a hegysorosokban oszlopokat alkotnak. De az óriási kiterjedésű orosz síkságon nem ismeretes a lávaömlés, nyoma sincs vulkán kitérésnek és bazalt síncs.

Ókori vulkánműködések bizonyítékait csupán Ukrajna nyugati részein, Rovno város közelében fedezhetünk fel. Az ókori bazaltot — mint szigetecskéket az óceán közepén — homok és kréta között fedeztük fel. A „Janova Dolina” kőbányájában fejtik ki őket (1. kép). Itt megtalálják a vulkán működésének azokat a nyomait, melyek a síkságon szokatlanok. Az ókori vulkán kiömlések fekete lávája bazalt kőzeté merevedett, ami olyan különböző formájú és ágazatú rétegződést ad, hogy azok már maguktól mindazok figyelmét felhívják, akiket a természet magyszerű jelenségei nem hagyhatnak hidegen.

A bazalt fekete kőoszlopai — egyenesek vagy hajlottak, falként merednek, vagy fokozatosan eltűnnek az sziklatömeg között (2. felvétel).

A különálló bazaltoszlopok mindig vonzották a tudósok érdeklődését s keletkezésüket rendszerint a láva lehűlő folyamataival magyarázzák: „Mivel a kéreg gyorsan fejlődik, a tömeg belső részének lehűlése pedig lassan megy végbe a kéreg megkeményedése után, lehűlvé nyilvánvalóan kisebb terjedelmében és különböző öt és hatszögű oszlopokat hoz létre. Ha a tömeg kupolaszerű, akkor az oszlopok a felszínen sugárszerűen és ferdén helyezkednek el a közép felé haladva és elhajlanak a legnagyobb kihűlés oldalára.”

E cikk szerzőjének megfigyelései azt mutatják, hogy az egyedülálló oszlopok képződését nem minden esetben magyarázhatjuk meg az előbbi módon és éppen ezért nemcsak a láva lehűlés, hanem más okok is (gőzök, gázok hatása, a láva belsejében levő hőmérséklet különbözősége is) előidézhetik a kőoszlopok képződését.

Marx Károly mindent átfogó értelme, érdekes sajátosságát jegyezte fel az egyedülálló bazaltoszlopoknak. Amikor 1878-ban A. B. Joks „Geológia” című könyvét elolvasta, füzetében bejegyezte, hogy az ókori egyiptomi és indiai építészetben található oszlopfarmák az egyedülálló bazalt oszlopok természetes formáit vették át. Marx ezen elgondolását alátámasztják az ókori építészet emlékeinek feltárására szolgáló ásatások Egyiptomban, részben Checps fáraó templomának feltárása; a templom tetejét négyélű oszlopok tartják.

Ugyanezeknél az ásatásoknál megállapították, hogy más régi építészettől eltérően az ókori egyiptomi építészetben fontos szerepe volt a pontos és egyszerű kifejezésnek, de ugyanakkor a komoly geometriai formának, amelyeknél ki kell emelnünk a négy élű obeliszket, valamint a sok oldalú támasztó-oszlopokat.

A bazalt oszlopokat nézve akaratlanul is az a csábító gondolatunk támad — nem lehetne-e őket természetes állapotban oszlopul felhasználni az építkezéseknél? A tapasztalat azt mutatja, hogy a bazalt oszlopok a tömegtől elválasztva néhány év alatt megrepedeznek és ezért oszlopnak nem alkalmasak. A bazalt oszlopoknak csupán maga a formája (az anyag felhasználása nélkül) szolgált mintaképpül az oszlopok építésénél.

SZARKAVÁR

Közismert, sőt közhelyszámba menő megfigyelés, hogy az ember saját környezetét milyen kevéssé ismeri. Így vagyunk mi természetjárók is. Egert, Pécsét, Tatát sokan közülünk jobban ismerik, mint Budapestet. — a Börzsönyt csaknem mindnyájan, mint a Budai hegységet.

Ez teszi érthetővé, hogy a közelmúltban a Budai hegyek peremén oly érdekes helyet ismertem meg, mely alig egy kilométernyire fekszik ugyan a városi autóbushálózat egyik végpontjától, a budapesti természetjárók előtt mégis csaknem ismeretlen. Pedig részolgal az érdeklődésünkre.

A solymári Szarkavárra gondolok. A kirándulók ezrei keresik fel a Jegenyevölgyet, amelynek patakja a Hidegkúti medence vizét északra vezet, s látszólag érthetetlen szélességgel a lankás dombok helyett a hegység meredek északi peremén tör át a Kerekhegy meredek lejtőjére és a Leshegy dolomit-sírtjei közt, az utóbbit tág félkörívvel kerülve meg.

Ezrek és ezrek sétálnak végig a Csúcshegytől nyugatra vezető jelzett úton, s élvezik a Kálváriahegy körképét, s csak kevesen tudják, hogy nem egészen két kilométerrel arrébb egy, a maga nemében a hegység területén páratlan kilátóhely kínálkozik: a solymári Várhegy, lapos tetején Szarkavár romjaival. S akik leszáltnak a solymári vasútállomáson, hogy felkeressék a jenői dolomitornyot, vagy a Solymári fal szikláit, talán éppúgy nem sejtik, hogy alig öt percnyi járás választja el őket egy azokkal bőven felérő látványosságtól.

Magam sem tudtam a közelmúltig, s örülnék, ha velem együtt minél többen megismernék.

A két hegység, a Pilis és a Budai hegység között hosszú, keskeny árok húzódik: a vörösvári törés, Pilisvörösvár körül még szélesebb medencét formál, de Solymár alatt keskeny völgygömbölyű. Ezen a szűk, vizenyős völgyön az ördögkő visszamenőleg sűrű forgalom nyúzó. Fővárosunkat összekötő műút, fontos vasútvonal vezet ma végig. Egy helyütt, éppen Solymárnál, megszakad a Budai hegység homlokfala, a Jegenye völgyön át Solymár—Hidegkút—Hüvösvölgy vonalon újabb rövidítő út nyílik Buda felé. A Jegenye völgy patakja a Solymári patakba tonkolásánál kicsiny kanyarulattal meredekoldallal, de alacsony homokkődombot fog körül. Az egyesült völgyből emelkedik ki, s az emberi kéz munkája fekvését teljesen magányossá tette, széles sáncokkal metszve át az amúgy is keskeny nyakat, mely a Kálváriahegy 214 m

magassági pont lealacsonyodó vonulatához kapcsolja, a természetétől mély nyergét mesterségesen kimélyítve.

Ilyenkor nyáron a Várhegy oldalát szavannal hangulatos idéző, csaknem embermagasságú sárga virággyertyák ékesítik: az ökörfarkkóró virágfüzérei, melyet megszoktunk csak alkalmatlan gyomnak tekinteni, holott a maga helyén a táj ékszere.

Esztorgom, Visegrád, Buda: három hajdani királyi székhely a nagy Dunakanyar három sarokpontján. Közöttük királyi birtokok terültek el, s hiányoznak az apró várak, melyek a Középhegység ekkora területén másutt ugyancsak bőven akadnak. Csak fent északon az Árpádvár — inkább királyi vadászkastély az is —, és itt a nagy országút mellett a kicsi, de jófékvésű Szarkavár. Történetéről nem tudunk valami sokat.

„Szarkavár-rom, őregtorony, 40 méteres összekötőfal és palotarész nyomai gótikus, faragott kapubúlélettel. Eredetileg a bajoroké volt, 1455-ben Thurzó Sándoré és Bakics Pálé. Kíasta 1929—1940. közt Valkó Arisztid'.

Ennyit ír Genthon István „Magyarország műemlékei” c. munkájában (Akadémiai Kiadó, Bp. 1951.) mely a magyar műemlékek legteljesebb felsorolása. Dr. Vagyázó a „Budai hegyek részletes kalauzában megemlíti azt is, hogy Mátyás király alatt Gara László nádoré volt. A középkor végén nyilván rombadőlt, a török háborúkban valószínűleg már nem szerepelt. Nem is épült ágyúk ellen, komoly ostromot állani, inkább csak a környék felett uralkodni, kőbor rablók ellen biztonságot adni. Most térdig-vállig éró maradványai őrzik csak a középkori építészeti emléket.

De van még egy nevezetessége a Várhegynek: mint már említettem is, kilátása a maga módján páratlan a pilis-budai hegyvidéken. Mert a Várhegy ugyan csak harminc-egyhány méterrel emelkedik a patak szintje fölé, viszont több mint egy kilométernyire beugrik a völgy közepébe. Ami a tapolcai Mogyoróstelet, a salgótarjáni Meszestető, vagy a hegyesdi Várhegy érdekességét adja, a Szarkavár is a medence közepéről, alig emelt helyről ad teljes körképet a föléje tornyosuló nagyobb hegyekről.

Mindaz, amit itt elmondottam — nem teljesen új abban az értelemben, mintha valami felfedezésről számolnék be. De remélem, hogy a tárgy megérte a ráfordított szavakat és figyelmet és szeretném, ha lapunk nyilvánossága által az egész magyar természetjáró társadalom közkinccse lenne e megismerésre érdemes hely ismerete.

Ozoray György

Gaja szurdok

Tudom, kevesen vannak, akik a fenti cím után tudják, hogy hol is van hazánk e, majdnem páratlan természeti szépsége. Nem is csodálkozom ezen, mert ez is, mint sok természeti szépségünk, tiltott területek voltak a múltban és azokat csak a kiváltságosak látogathatták. A tilalmi táblák azonban már kidőlték és így a vad Bakonyban ez az eldugott zuga is hozzáférhetővé vált dolgozóink számára.

A Gaja szurdok az országos kék jelzés Zirc—Tés—Pusztapalota (Bátorkő) szakaszán található. A zirci vá-tól keletre indulva követjük a kék jelzést. A Nagyesztergár előtti kőkeresztnél elhagyjuk a műutat és csakhamar elérjük Veimpusztát. Itt egy bővizű forrás ad frissítőt. A pusztán áthaladva, az itt még szelíden folydogáló Gaja patak jobbpartján vezet utunk, majd mellőzve a patak medrét, kis emelkedő után egy száraz, később meredek sziklával szegélyezett völgyön újból elérjük a Gaját. Ennek mentén érintjük Bakonyhána község déli szélét. Nem megyünk be a községbe, hanem az egykori gr. Nádasdy uradalom volt vadaskertjének kapuján át vezet utunk. Itt közvetlen a víz felett haladunk és 4—5 perc múltán átlépünk a Gaja balpartjára. Ajánlatos a kis fekvésű malomban kulacsainkat megtölteni. Az újabb vadaskerti kaputól két út kínálkozik. Az egyik követi a kék jelzést a hegyoldalra, kisérve a patak völgyét, vezet le a Római fürdőhöz. A másik a mederben vezet, mely ösvény azonban csak alacsony vízállás esetén lehet fel. Szikláról sziklára, többször átlépve a patakot, haladunk a szurdokban. Itt a víz nagy sziklákon rohan, zúdul lefelé, számtalan kisebb-nagyobb vízesést alkotva. A szurdok mindjobban szűkül, a sziklafalak mindjobban meredekebbek

és magasabbak. A közel 1 km szurdokon át így jutunk el a Római fürdőhöz (Zirc-től 2½—3 óra).

A „Római fürdő” elnevezés népi eredetű, történelmi alapja nincsen. Nehéz azonban leírni annak meqkapó és lenyűgöző szépségét! A 8—10 m szintkülönbséget a víz vadul össze-visszadobált mészkösziklák között, országos viszonylatban „óriási” vízesést alkotva zúdul lefelé. A sziklák között örvénylik és kavargó a víz és lent egy medencévé bővült sziklamedencében tájézkodik. Talán ezt a sziklamedencét használták hűsítő fürdőül! Jelzés és vezető nélkül is bárki megtalálhatja, aki bejut a szurdokba, a mennydörgésszerű vízmorajlásról. Alig hinné a vándor, hogy itt most a vad Bakonyban, egy majdnem ismeretlen, idegenektől alig, vagy egyáltalán nem látogatott zugában van! Rommer Flóris 1860-ban így ír erről: „Ha a Bakonyból és Somhegy közötti kertesköi gugyor a látogatókat szent borzalommal tölti el, úgy megtörténhetik ez, eme kevésbé figyelemre méltított helyen százszor nagyobb mérvben, minthogy a sziklavölgy terjedelme hosszabb, csoportozatainak változékony-sága kitűnőbb”.

A Római fürdő után még tovább zuhog és dübörög a víz a szurdokban. Mi a jelzést követjük, mert a patak vizét lent csak komoly sziklamászással tudnók követni. A hegyoldalról, ahol utunk vezet, még hallani a víz dübörögését. Csakhamar lejutunk a kiszélesedett völgybe, ahol megszűnik a víz. A Vadalmás malom közelében bővizű forrás. Utunk innen emelkedik és jó erős kapaszkodó után elérjük Tés községet. Itt szép régi szalmalmok láthatók. A községből mezon víz jelzésünk, minem elérjük az Öregfutón lábát, majd a csúcra érünk. Innen szép kilátás Várpalota — Inota bánya — és ipartelepre, a veszprémi fennsíkra és a Bakony hegyláncára.

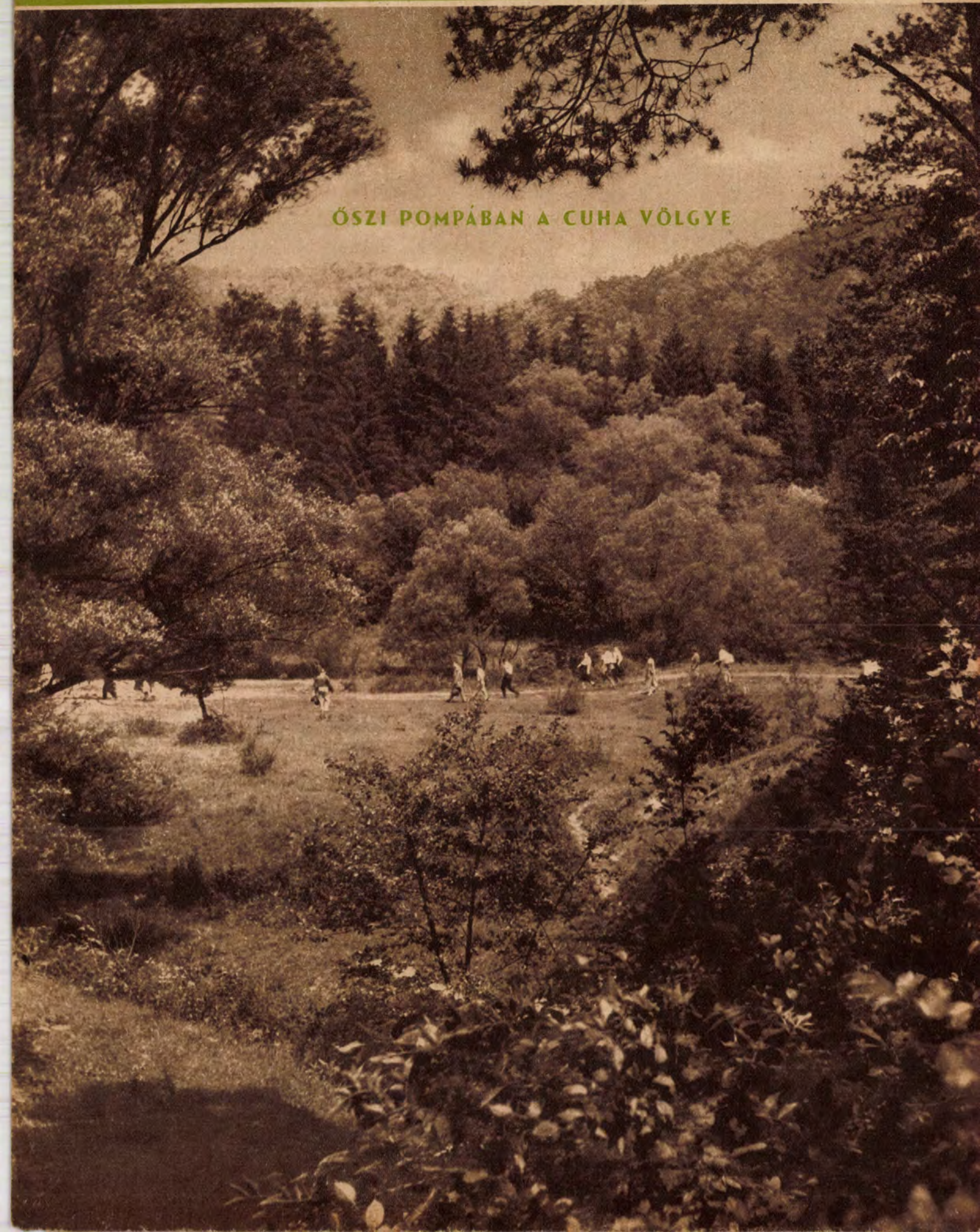
A Márkusszekrényen, a Kálitón keresztül jutunk Pusztapalota (néhol tévesen Bátorkő) váromhoz, majd a kék keresztben Várpalotára (4 óra). Az országos kék tovább vezet Királyszálláson (közelében Hamuháza kulcsosház, Inotai Vasas kezelésében) — Burokvölgyön — Isztiméren át egy újabb Gaja szurdokon keresztül Bodajkra.

Komáromy Janó

ŐSZI POMPÁBAN A CUHA VÖLGYE

ARANYOS SZŐNYEGET BORÍT AZ ÓSZ AZ ERDEI ÚTRA

TERMÉSZETTÁRÁS

I. ÉVFOLYAM, 8. SZÁM

1955. NOVEMBER

ÁRA 3 FORINT

November 7. emlékezetére

A bolsevik párt harcbahívó felszólítására megdördültek az Auróra cirkáló ügyüi és megkezdődött az emberiség történelmének új korszaka. Az Auróra ügyüinak tüze az új világ hajnalhasadását jelentette. Megindult a föld a kizsákmányolás uralma alatt, a forradalom dübörgése megreszkettette a világot.

A győzelmes, szocialista forradalom a világ egyhatodán megszüntette embernek ember általi kizsákmányolását, világító fátylaként mutatta az utat a föld minden kizsákmányoltjának: lássátok, így lehet lerázni a kapitalizmus igáját, építsétek fel a ti országotokban is a szocialista társadalmat. Marx—Engels—Lenin lánglelkü tanításai valósultak meg. A gyakorlat igazolta az elmélet helyességét.

Azóta 38 év telt el és a hatalmas Kína, az ázsiai és európai országok sora lépett a szocializmus útjára. A gyarmati leigázottságban élt népek egymást követve harcolnak ki nemzeti önállóságukat.

A Szovjetunió Kommunista Pártja Lenin, majd Sztálin vezetésével megvalósította a szocializmust, amelynek keretében a szovjet népek gazdasági, kulturális téren háttartalan fejlődésnek indultak. Természetesen a testnevelés is soha nem ismert eredményeket mutat fel. Az idegen, intervenció csapatok kiverése után, már a huszas évek elején megkezdődött a szovjet alpinisták munkája. Egész sereg 7000 méteren felüli csúcsot hódítottak meg a Pamirban, megmászták a Tian San, a Kaukázus égbenyúló ormait. A szovjet magashegységekben, az Uralban, a dombos, erdős vidékeken nagy tömeg hódol a természetjárás sportjának gyalog, vizen, kerékpáron, télen sível. Turistaházak, a magashegyi támaszpontok tömege segítik elő a természetjáró sport fejlődését.

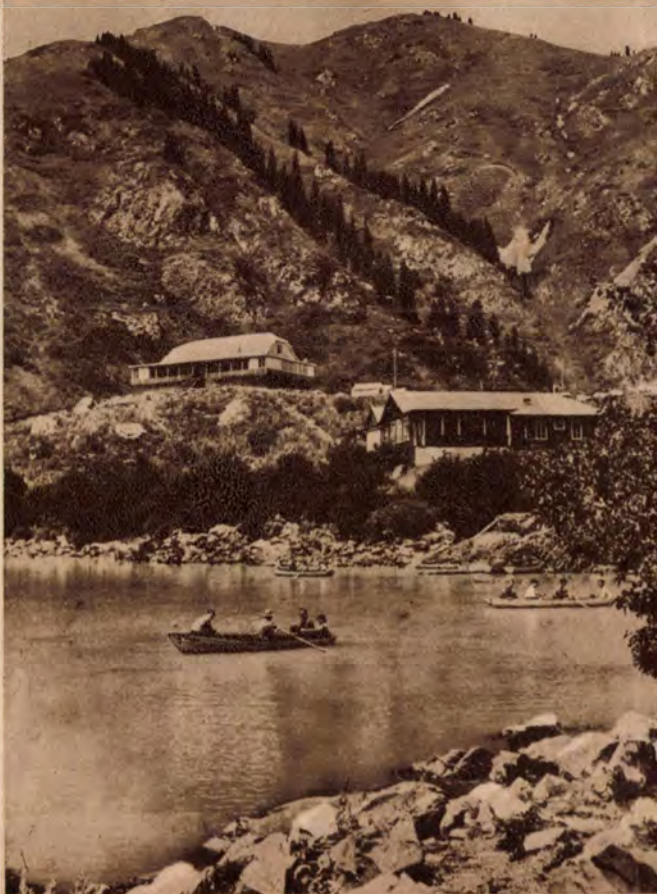
Emlékezve a forradalom hős harcosaira, a forradalom eszméinek megvalósítóira, meghajtjuk a kegyelet zászlóját a felszabadításunkért életüket áldozó szovjet harcosoknak is, akik lehetővé tették, hogy mi is a szocializmus világos, napsugaras útját járhatjuk.

SZAMUIL MARSAK: OKTÓBERI VERS

Tenger felől fúj a szellő:
Néva vize halkán ver.
Az „Aurora” árbocára
zászlóerdő szalad fel.
Tisztjeit és matrózait
szólítja a parancsnok:

hallgassák meg az ünnepi,
a sztálini parancsot...
Tenger felől így fújt a szél
s így futott a vizen át,
mikor a zsbongó Szmolnij
hallgatta Lenin szavát.

Turistaház telep az Iszik tó mellett Kazahsztánban

Vers a boldogsághoz

Mintha ezernyi tüskéje lett volna,
Szürkált, csiklandozott a nyári nap,
Hegyoldalt jártunk és az izzadságtól
Nedves ingünk testünkre rátapadt.
Vasárnap délelőtt volt s mi dalolva mentünk,
Hegymászó, vidám, ifjú csapat.

Elöl őt látom, ösvények tudóját,
Az ifjan vénkedvűt, a bölcs Garát, —
Hadd állítsak emlékkövet tenéked
e két soromban, elpihent barát, —
Követünk téged, csúcsról újra völgye érve,
Zöld erdők közt, tarkálló réten át.

Négy óra volt s a hegy fókára hágtunk,
A térképet lent virágzó, végtelen,
S forrásaidból, varázsló természet,
Együtt kortyolt a szív s az értelem.
A rét ölére dőltem s elfáradt testemből
Kibuggyant első, boldog énekem.

Már harminc éve múlt s azóta bennem
Csak egy, csak egyetlenegy vágy lobog,
Hogy lépjem túl, mit tegnap énekeltem
S holnap azt, amit ma dalolok,
Mert kik szívük szerint járnak s csúcsig érnek
Az emberek közt ők a boldogok.

Vámosi Pál

Feladatunk: a tömegesítés

Pártunk Központi Vezetőségének a magyar sportra vonatkozó 1954. decemberi határozata foglalkozott a természetjáró sporttal is. A határozat többek között kimondja, hogy a természetjárás tömegessé kell válnia. A Párt Központi Vezetőségének ezen határozata sokat foglalkoztatta a sportvezetőket és a természetjáró társadalmi aktívákat a különböző értekezleteken, megbeszéléseken, találkozásokon, s a mindennapi sportmunka során.

A természetjárók örömmel fogadták a határozatot, amely sok olyan hibára is rámutatott, ami a sportág tömegesítését akadályozta, de vannak egyesek, akik nem látják biztosítva a tömegesítés feltételeit, sőt gyakran vitatják a párt határozatának reálisát is.

Vizsgáljuk meg, mit kell tennünk sportágunk fejlesztése, tömegesítése érdekében. Mindenekelőtt fel kell számolni azt a helytelen nézetet, ami néhány hozzá nem értő sportvezetőben kialakult és el még, hogy a természetjárás nem sport, csupán a hegyek közötti virágzedéssel egybekötött időtöltés, haszontalan heverészés. Van rá jó néhány példa már, hogy a sportágunk lényegét jól ismerő természetjáró szakember megfelelő tájékoztatása, s egy-egy jól tervezett túrán szerzett tapasztalat átgondolása után ezek a sportvezetők megváltoztatták álláspontjukat és ezután nem lebecsülő akadályozói, hanem segítőkivé váltak a sportágnak. Helyes tehát az, hogy a természetjáró társadalmi aktívák harcosan álljanak ki igazukért és fáradságtalan munkával igyekezzenek meggyőzni a helytelenül gondolkodókat. Segíti őket ezen munkában a természetjárás elvi kérdéseivel foglalkozó néhány már megjelent szakkönyv (pl. Adelung: Természetjárás; Krjascso: Hogyan sportolnak a Szovjetunióban; Makarcev: A Szovjet Szakszervezetek üzemi sportkollektívái; stb.), a párt emlékeztetés határozata, a Szabad Nép néhány idevonatkozó cikke, stb.

Sokszor említik a természetjárás társadalmi vezetői a tömegesítés akadályaként a természetjárók utazási kedvezményének megvonását. Nagy igazság van ebben, azonban amíg a népgazdaság helyzete nem teszi lehetővé a kedvezmény megadását, messzemenően ki kell használni azokat a lehetőségeket, amik rendelkezésünkre állnak. Így a turista célpontokra menő IBUSZ-vonatok 66%-os, ill. 50%-os, a hétvégi menetérti jegyek 33%-os, a csoportos utazási 33%-os menetkedvezmény (lásd: Természetjárás 1955. 3. sz. 11. oldal) nagy segítséget jelentenek a távolsági túrák szervezésénél. Budapestről a Pilis, a Gödöllői dombok, a Budai hegyek legszebb részét elérhetjük az 50%-os BEV kedvezményvel. Igen jól sikerültek az OTSB, BTBS, VASAS SE idei nagykedvezményű különvonat rendezvényei és ezzel a lehetőséggel élni kell a vidéki TSB-knek és a többi SE-knek is. Azt tapasztaltuk, hogy ezeken a vonatokon igen sokan utaztak a távolabbi turistacélpontok felé, s az érdeklődés sokszor olyan nagy volt, hogy e vonatok korlátozott befogadóképessége, valamint a ki nem elégíthető hálólhely-igény miatt sokan már nem jutottak utazási jegyre. Követendő itt a Törekvés SE azon határozata, amely szerint 1956-ban negyedévenként egy-egy nagykedvezményű különvonatot indít Budapestről.

A tömegessé válás egy másik akadályaként merül fel igen gyakran a felszerelés drága ára is. Természetesen teljes és komoly természetjáró felszerelés egyszerre történő beszerzése néhány ezer forint beruházást jelentene és ezt egy átlagkeresetű dolgozó nem is nagyon engedheti meg magának. Azonban ennél a kérdésnél sem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy senkiből sem lesz egyik napról a másikra olyan természetjáró, aki azonnal többnapos komoly túrán vesz részt. Itt is a fokozatosság elvét kell követni és a kezdő természetjáró a nem túlságosan féltett ruházati tárgyait fokozatosan, gondos takarékoskodás mellett értékes turista-felszereléssé egészítheti ki.

S ha már a fokozatosságról beszélünk, vizsgáljuk meg, hogy milyen tőrakat szervezzenek a természetjáró szakosztályok a tömegesítés céljából. Meg kell mondani, hogy helytelen az a — sajnos elég sok szakosztálynál tapasztalható — álláspont, amely szerint csak a távolabbi hegységokba vezetett túrák ragadják meg a természetjárás iránt érdeklődőket. Ezek a nézetek legtöbbször abból adódnak, hogy a túrák nem eléggé szervezettek, a vezetők nem ismerik a beírt vidék érdekességeit és így a túrák során nem is ismertetik azokat. Így hát nem marad más hátra, minthogy a távolabbi, ismeretlen hegyvidék más jellegű természeti szépségeiben gyönyörködnek a résztvevők és az érdeklődés természetesen erre felé fokozódik.

A helyes itt az, ha a természetjáró szakosztályok először a lakóhely környékén levő nevezetességekkel ismertetik meg a lejárókat, majd kirándulások során az üzemek, vállalatok, hivatalok, stb. dolgozóit. E séták és kirándulások újszólván a pilléres költségekkel oldhatók meg és jó vezetők mellett igen sok hívet szerezhetnek a természetjárásnak. A résztvevők így fokozatosan megszoknak a szabadban való tartózkodás követelményeire, megfelelő szakember útmutatása során megismerkedhetnek a természetjárás alapfogalmaival (lásd: A természetjárás alapismeretei k. kiadvány) és a szakosztályok aktív tagjaivá válhatnak. A fokozatosság ilyen útján az új tagok a lakóhely közvetlen környékének megismerése után nagyobb követelményű túrákon vesznek részt és így válnak komoly természetjáró sportemberekké. A jó túrák szervezését segítik elő az eddig is szép számban megjelent útikalauzok, amelyeket újabbak követnek.

Az érdeklődőknek a szakosztályok munkájába való bevonása, a sikeres túrák szervezése, a szakosztályi élet psz-

gove, vonzóvá tétele természetesen nagymértékben függ attól, hogy a szakosztály élén mennyire képzett vezetők állanak. Meg kell itt állapítani, hogy e téren komoly hiányosságaink vannak. A régi turistaegyesületi vezetők nagyrésze, sajnos köztük a volt TTE vezetők újszólván mind, maugra hagyták az 1951-ben átszervezett szakosztályokat. Az új vezetők pedig többségükben kevés tapasztalattal, vagy tapasztalatok hiányában nem tudták helyes irányba vezetni az átszervezés során amúgyis meggyengült szakosztályokat. Igen fontos tehát az új szakképzett vezető-kadérek nevelése, mert még ma is elenyészően kevés van ilyen. Szakosztályvezetőket, tura-vezetőket kell képezni. Itt elsősorban az SE-kre vár nagy feladat. Vannak e téren eredményes lépések. A Vörös Meteor SE, a Törekvés SE már rendszeresen szervez tanfolyamokat. A BTBS után most már a vidéki TSB-knek is kell ilyen tanfolyamokat szervezni. E munkába be kell vonni az OTSB évente rendezett tatabi tanfolyamain kiképzett társadalmi szövetségi aktívákat, továbbá a BTBS hasonló táboraiban kiképzetteket és meg kell bizni ezeket a nevelő feladatokat elvégzésével. A tanfolyamok tematikája is rendelkezésre áll és ezt a célt szolgálja a „Túravezetők kézikönyve” c. könyv most megjelent I. kötete is, amelyet néhány hónap múlva követ a II. kötet.

A tömegesítés egyik nagyon jó eszköze a jó propaganda munka. Az üzemi sajtó, a faliújság, a hangos hirdető igen jól felhasználhatók erre. Ismét rendszeressé kell tenni minden szakosztályban a szakosztály összejöveteleket. A lezajlott túrák, vagy egy-egy hegység, tájegység, barlang, stb. ismeretése, értékes felolvasások, vetített képek vagy filmelőadások nemcsak a szakosztály tagságát kövacsólják jobban össze, hanem számos új tag nyerhető ezek révén. Szorosan együtt kell e téren a szakosztályok vezetőseinek az üzemi, ill. szakszervezeti bizottságokkal dolgozni. A szakosztályi összejöveteleken sport-politikai előadásokat is kell tartani, mert ez a tagság nevelésének igen jó eszköze.

A tömegesítés egyik előfeltétele a szakosztályok gazdasági helyzete, anyagi ellátottsága. Voltak és vannak e téren komoly nehézségek. Ezek leküzdése azonban csak úgy lehetséges, ha a szakosztályok vezetői reális pénzügyi terveket készítenek. E tervekben a szakosztály taglétszámához viszonyítva szerepelni kell a természetjáró tájékozási versenyek költségvetésén kívül — mert ma sok helyen csak ez szerepel — a túrák költségeihez való hozzájárulásnak is. Tartalmazza a költségvetés a szakosztályi szertár és könyvtár fejlesztéséhez szükséges pénzügyi fedezetet is és legyen benne felvéve egyebek mellett az agit-prop.-munkához szükséges költségelirányzat is. A szertárak fejlesztésénél elsősorban a közösségi felszerelések beszerzéséhez kell a pénzügyi fedezetet biztosítani, azonban nincsen akadály annak sem, hogy háztáskák, viharkabát, bakancs, stb. egyéni felszerelés is kerüljön a szertárba. A pénzgazdálkodásnál feltétlenül a takarékoskosság szem előtt tartásával kell eljárni. Vannak e téren is igen jó tapasztalatok. A túráköltségek térítésénél ul. helyes az, ha követelménynek állítja a szakosztály a sportminősítés megszerzését, meghatározza, hogy milyen költség-határok között mennyi hozzájárulást fizet. Nem helyeselhető az olyan gazdálkodás azonban, ahol a villamosköltséget, vagy a BEV kedvezményes 3-4.— Ft-os költség egy részét is megtérítik. Költséghozzájárulás természetesen csak a szakosztályi előzetes tervében szereplő túrák résztvevőinek fizethető. A térítésnél figyelembe kell venni a szakosztályi tag közösségi munkáját is. Teljes költségterítést csak jutalomként, vagy munkatúránál, vezetéskor, turistaház-ügyeletesség-nél tartunk megengedhetőnek. A versenyek költségvetésénél is figyelembe kell venni azt az elvet, hogy az anyagi szellemi jó nevelőmunkával ki kell küszöbölni. A jó és kellő indokokkal alátámasztott költségvetés megkönnyíti a szakosztályvezetés munkáját, éppen ezért annak elkészítésére különösen nagy gondot kell fordítani. Ha egyes helyeken az így elkészített költségvetés jóváhagyásánál igazságtalanságok lennének tapasztalhatók, akkor helyes az SE-k elnökségéhez, vagy az OTSB-hez fordulni orvoslásért, mindenek előtt azonban igyekezni kell helyes érveléssel, meggyőző szóval harcolni a szakosztály jó működéséhez szükséges reális gazdasági alap biztosításáért.

Mindezekhez jelentős segítség az is, ha a szakosztályvezető szoros és jó kapcsolatban van a sportkör vezetőségével, aktívan részt vesz a sportkör vezetőségének munkájában. Így lehetőség nyílik arra, hogy sportkörön belül a többi szakosztály vezetőivel egyetértésben, jó összmunkával fejlődjen a természetjáró szakosztály is. Ne legyünk sohasem soványok, mert csak így követelhetjük meg másoktól is azt, hogy ők se legyenek azok. A természetjáró szakosztály munkaterve épüljön a sportkör munkatervére és az eredmények a sportkör munkájának is legyenek hi bizonyítékaik.

Igen fontos és sürgős feladat a természetjáró társadalmi szövetségek, valamint az SE-k mellett működő természetjáró társadalmi bizottságok munkájának további javítása. E társadalmi szervek eredményes segítségét nyújthatnak sportágunk tömegesítéséhez. Elsősorban az OTSB-nél, de a többi vezetők sportszervnél is több súlyt kell fektetni az elvbi munkára, mert így tudunk majd a gyakorlatban is jobb eredményeket elérni.

E komoly munkában szorosabban össze kell fognunk, következetesebben kell harcolni a sportágunkban is megmutatkozó helytelen állásfoglalások ellen és le kell lépni azokat, akik káros nézeteikkel le akarják jártni a párt határozatát.

SZEKELY MIKLÓS

Búcsú a Normafától...

Nemsokára itt a tél s az első hóhullásra sielők ezrei keresik fel kedvelt sítérségeiket. A főváros dolgozói közül legtöbben a NORMAFA KÖRNYÉKÉRE sietnek s közben nem is sejtik, hogy sítérségük névadója már nem létezik s egykori hóliétéről legfeljebb sárguló térképszelvények jelzőtábla jelzése tanúskodik.

Neve azonban most is varázs s hallatára első kis túráink, vagy talán még inkább első sí-szárnypróbálgatásaink jutnak az eszünkbe.

A terep mostani látogatói azonban már nem tudják, hogy ez a kipusztult vén fa honnan kapta furcsa elnevezését s mi teszi érdekessé, hogy neve még akkor is fennmaradjon, mikor annak hordozója többé már nem disze a budai erdőknek.

Valamikor VIHARFÁNAK hívták. Az elnevezés mögött időtlenkorú BÜKKFA rejtőzködött. Alatta szokták volt kipiheenni fáradaimalkat már több mint egy évszázaddal ezelőtt a mai főváros elődjének, Pest-Budának természetkedvelői.

A névtelenség homályából akkor bukkant ki, amikor a múlt század negyvenes-ötvenes éveiben alatta kezdtek egymásnak találkozót adni a haza sorsáért, a magyarság jövőjéért aggódo politikusok, jurátusok, haladó írók, nem utolsósorban azonban a Nemzeti Színház művészei. Itt álmodoztak, politikálgattak vagy szövögettek terveket az elnyomó bécsi uralommal szemben, mert ide titkos porozások nem jártak kihallgatni beszédjük, „beárulás végett”...

Ekkor kapta a NORMAFA nevet is a Nemzeti Színház, helyesebben annak művészei után. Látogatottsága ugyanis akkor volt erősebb, mikor a színház szünetet (normal) tartott.

Ismeretlen szerző 1858-ból fennmaradt verse így dalol a Normafáról:

Ósi, százados viharfa,
Nyugszom árnyad hűs ölen
És keletről illattárral
Leng az esti szél felém.

Rákos szent határlírói jön,
Leng az esti szél felém:
Gyenge szellő, te hazámnak
Múltját vázold elém.

Elmerengek s néma bánat
Rezg szívem boruján át,
Hogy honomnak látni kelle
Szébb napjai elhűnytát.

Lengj te búsan esti szellő,
Rákos szent határlírói,
Hisz, te csak s a múlt beszél még
A magyar nagyságáról.

Eisuhanhatsz bánatodban
A nagy német Pest felett,
Tornyain nem látsz te lengni
Vörös-fehéret-zöldet.

Ha apánk nyelvén szólasz,
Vén Buda sem érti meg,
Zengd el búdat, ó megérti,
ENNEK A MOHOS BÜKKNEK.

Sorsa tulajdonképpen 1898-ban pecsételődött meg. Felelőtlen személyek tüzet raktak alatta s a lángok belekaptak korhadó törzsébe. Sikerült ugyan megmenteni, — de ereje ekkor törött meg. Még több, mint egy emberöltőn keresztül éldegélt, de már szemiatomást pusztult, mígnem a 30-as években egész váratlanul el nem tűnt a kirándulók elől.

De ha a vén törzs nem is örökösök már a VIHARHEGY felett s nem tekint le többé a Csillag völgy MITYÁS-CSURGÓJÁRA (Disznófő), neve azért éljen még sokáig, őrizze és ápolja az a szocialista nemzedék, amelyik nem szorol már a Normafa alatti titkos összejövetelekre, hogy szabadságról álmodozék.

* Szabadsághegy.

Dr. Sz. J.

VÉRTESI EMLÉK

A SZIKRA SE 1955 ÉVI EGYÉNI BAJNOKSÁG ORSZÁGOS DÖNTŐJÉRŐL

Ismét a megszokott asztal, gépek zűgása és hétköznapi munka. Talán csak álom volt a tegnapi verseny? A bozótban való bukkálás, óriási tölgyesek fenséges csendje és a mosolygó szeptemberi nap? A hegyek, a völgyek, Mindszentpuszta, Csókakő? Nem!... Ez megtörtént esemény, érdekes, szép verseny volt. Hogyan is volt?

★

— Al! Itt az Amigó, Szervusz — fogadnak társaim szombaton délután a Nyugatnál.

Körülnézve megpillantottam a versenyen résztvevő többi sporttársat is.

A B. Szikra versenyzői mellett ott vannak a mosonmagyaróvári Tímföld Szikra, Szikra Athenaeum és a Szikra Chinoín legjobb versenyzői is.

— Hová megyünk? — hallatszik a kérdés innen is, onnan is. — Merre is lehet a Nyugatból utazni?

Mindenki vasúton történő utazásra számít, tehát igen nagy a meglepetés, amikor a rendezőség, a Vasas Mávag turistái — a „rabomóbilba” ülteti a versenyzőket és a busz Buda felé indul.

— Halálbiztosan a Gerecsébe megyünk.

— Ne mond! Sokkal inkább a Vértest gondolom — kezdjük találgatni az utazás célját, a verseny színterét.

...Hosszú, rázós út után Kőhányás pusztán szállunk le. Tehát mégis a „Vértess pártnak” lett igazsága.

Ötös startszámot kaptam és besötétedés után nemsokára indultam is.

Az éjszakai szakasz célja Mindszentpusztán volt. De még addig eljutottam, mennyit kellett küszködnöm! Bozotos erdővágások, „zöld” pontok, domborzati hibák — egymásután tették próbára ellenállóképességemet, erőmet és tájékozódási képességemet. A verejték patakzott rólam, mert miután hosszan kevertem, futnom kellett a szörnyen be-nőtt erdőn át. Szeder, vadrózsa és egyéb tülkés, szürő növények ágai szaggatták ruhámat és meztelen térdemet.

Egyszer minden a végére ér — bizlattam magamat és hasonlóan társaimat, aztán szinte elkeseredett fogcsikorgatással vettem bele magamat a bozót útvesztőibe.

És valóban — nemsokára megcsillantak előttem a mindszentpusztai cél lámpái és boldogan futottam be a célba.

★

Szállásunk jó volt és elegendő pihenési idő is állt rendelkezésünkre, úgy hogy reggel frissen indulhattunk.

Ragyogó napsütésben haladtunk végig a nappali szakaszon. Sajnos, itt is rettenetes bozót volt és utunkat igen megnehezítette. De itt-ott a Vértess Igazi arca: vad völgyek, fennsíkok rétek, csábitóan szép öreg szálerdők is előtűntek. Kár, hogy Mindszentpusztától Csókakőig szinte büskomorakká kellett válnunk. Az iránymenetek — négykézláb, lépésszámolással a bozótban —, néha egészen elkeserítették.

Legnehezebb szakaszunk a Rezsővári vadászaktól Csókakőig tartott. Itt teljesen elvéreztem és a 13 versenyző közül — ötödiknek indultam — utóljára érkeztem be.

Eredményhirdetésnél megtudtuk, hogy a versenyt Santora Rudolf (Bp. Szikra) nyerte. A második Darvas János (Bp. Szikra) és a harmadik Zák Aurél (Chinoín) lett.

... És most, amikor otthon visszagondolok erre a versenyre és újra átélem a másfél nap minden eseményét, ezúton is köszönetet kell mondanom György, Lajos és Mike sporttársaknak és a többi rendezőnek ezért a hibátlan, színvonalas versenyért. Remélem, ők is jól érezték magukat. Most pedig búcsúszó: „Viszontlátásra a legközelebbi versenyen!”

Kővári Endre

Csókakő vár (Fényképpályázatunkra beküldött kép)

Békéscsabaiak a Mátrában

Egy újabb csillag gyulladt ki az Alföld végtelenségében. Nyíregyháza, Debrecen, Szolnok után megalakult Békéscsabán a Törökvis sportkör keretén belül a természetjáró szakosztály. Az Alföld pihenni vágyó dolgozói a hegyekért nyújtották ki kezüket.

Szakosztályunk háromnapos turára indult a Mátrába. Már a vonat ablakából is láthattuk a Keleti Mátra hegyeit, először Muzslatető mutatta meg magát, majd hirtelen feltűnt Agasvár jellegzetesen szép csúcsa, melyről mindenki tudható, hogy iránytű gyanánt szolgálhat a Keleti Mátrát járó turista számára.

Tar községből indultunk és a sárga jelzésen át haladtunk egyre beljebb a Mátrába. A Csevice patakon átállova elértük az alsó Csevice kutat, majd nemsokára a felsőt. Itt igen jóízűt ittunk az üdítő szénsavas vízből és tízperces pihenő után már kanyarodott népes csapatunk az akácerdős hegyoldalak között. A jelzések nagyon kopottak, hiányosak voltak, az idő vasfoga nagyon kihalványította a színeket. Újrifestése időszzerű feladat lenne. Lassú emlékezőben értük el a várbercet. Az akácerdőket tölgy, bükk, szilfák váltották fel, melyek mellett néha kilátás nyílt Agasvár csúcsára. Egy tisztásról még megkapóbb volt a kép, feltekintő szépséggel ragyogott Agasvár teljes pompájában. Csöpp fantázia és kész volt az kép, ami a XVI. században még valóság volt. Valamikor a tetőn vár állott. Régen láncszem volt a Zagyva völgyének védelmében, ma csak az alapfalak látszanak igen elmosódottan.

Vándorlásunk során megtaláltuk a Patal-kutat, mely a szakértő közvetlen oldalában adja a vándor szomját oltó pompás vizet, de beszennyezett állapota nem engedte használatát. Felmerült a gondolat: Forrásfoglalás! Erősebb kapaszkodók után a várberc szelkérűjén nagyon szép erdőközön keresztül megérkeztünk az Agasvári turistaházhoz. Nyugodni tért a nap „fényes” munkálkodása és ránk való vigyázatossága után. Mi is pihenni tértünk.

Hajnaldótt. Még sejtlemes sötétség honolt a tájon, amikor megmozdultak a takarók s egy-egy ámos, borzas turistafej bukkan ki, azután sebesen készülődött a csúcs megmászására. Gyimesi Bandi, Deák bácsi voltak az elsők s mi többiek egy-egy ásitást elnyomva vágunk neki a sötétségnek és a kék jelzésnek. Megkerültük a csúcstető és egy jelzetlen kapaszkodón — a Szamárkő előtt — húztuk magunkat fel az Agasvár gerince s nagyokat fújva értünk fel a csúcsra. Már világosodott, mire fenn voltunk. Homályosan kivehető volt a vidék arculata. Nagybátony közeli villanylámpái, mint megannyi szentjános bogárka villantotta fényét. A bányatelep közvetlen alattunk hirdette létét. A kelő nap, mely még nem mutatta arcát, a Bükk hegyei mögött világosra, majd élénk vörösre festette az égboltot. Induló hangját hozta a szél. Ünnepe volt. Gondolataink hazaszálltak az ismerős utcákra, terekre, a csabalektra, itél az Alkotmányt és az új kenyereit ünneplik. A völgyek mélyében felhőfoszlányok tanyáznak, a csúcsok mint tengerből az apró szigeteket ütötték ki fejüket. Háttérben a Cserhát, Börzsöny hegyei szürkéltek, a Zagyva völgyében éppen egy vonat robogott át, hosszú füstcsíkot hagyva maga után. Ha pedig kelet felé fordultunk, akkor messze a háttérben a Kékes sejtette magát. Galyatető hatalmas gátként tornyosult fel előttünk. Mikor nehezen megváltunk a kilátás gyönyörétől, arra gondoltunk, hogy valamikor magyar, török, német, osztrák katonák élték itt szomorú avagy vig életüket. Vívtak, küzdöttek, vérüket hullatták... Lefeledt menet, igen meredeken vezetett az út. Mielőtt leértünk volna a csúcsról, még egy klugró rész következett, ahol vajamikor testes, vasos bástyafal állott s talán ennek ablakából bámszkodott ki egy várkatoná az akkor még vadregényesebb vidékre.

Mire leértünk, a csoport tagjai már készülődtek, hogy aztán könnyű felszereléssel, a reggeli jóízű elfogyasztása után, nekivágjunk a mai nap nagyszerűségének, a hasznosi túrának. A piros jelzésen indultunk a Csörgő patak völgyében, de néhány méter után elvesztettük a helyes irányt a rossz jelzés miatt. A Csörgőlyuk nevű barlang mellett lehaladva megérkeztünk a Vándorforráshoz, majd szép, ritkás erdőben a Csörgő patakhoz. A patak Mátraszentistván katolna alól ered s mi vízfolyás ellenében hatoltunk fel festői környezetben, jelzetlen úton. Elértünk egy nagyon szép helyet, ahol a sziklák vad összevisszaságban heverték a patakmederben. Függlőleges sziklafalak között folydogált, s bizony ez csodálatos látvány volt. Elértük azt a helyet, ahol a patak valamikor áttörhette a sziklafalat, s az elébe tornyosuló akadályt egyszerűen elseperte, kettészelte. A sziklákat alámosta, most azok sebzett vadként fekszenek rendetlen összevisszaságban a patak medrében. Mi is szikláról sziklára ugrálva hatoltunk a patak medrében felfelé.

Rövidesen visszatértünk arra a helyre, ahonnan elindultunk, s innen a piros jelzésen mentünk először szelíd terepen, majd a rétet elhagyva a Csörgő patak mellett a Kővices patak és a Csörgő patak összefolyásánál elértük Mátrakeresztes szélső házait. A község főutcája egyben a pásztói-gályai műút, melyen mi is haladtunk. Tejlet szereztünk, majd az országúton tovább indulva, újból elértük a Kővices patakot, ahol lemosakodva, frissen vágunk neki a hasznosi túrának. A vár-erősen romos, hiányos állapotban őrzi a néma emléket, a szikrázó nappalokat. Néhány fal még azért épségben van, ilyenek: a fellegvár, a sarkbástyák. Ezek köztve, ünni

Hasznos vára, háttérben Óvár és Agasvár

tan merednek az ég felé, hogy néha-néha klangedjenek magukból egy-egy követ, alaposan megrémítve a várhegy tövében haladó utast.

Jóízű ebédelés után indultunk a Gombástető felé. Előttünk állandóan ott billegette magát Agasvár és Óvár impozáns csúcsa, mígnem a tetőről beleptünk egy fiatal erdőbe s így elvesztettük szemünk elől őket. A kék jelzésen haladva érintettünk egy forrást, melyet azonban foglalatlan lévén, a környékbeli jöszágok ívás közben összetapostak. Nem sokkal később megérkeztünk a Koslíkházhoz, Óvár közelében. Végül újra beértünk a turistaházba. A hűvös szobák hívogatólag tarták ki ajtajukat, na de nem oda Buda, még először megnézzük a naplementét. Fel is kapaszkodtunk újból az agasvári csúcsra és megfürdöttük magunkat abban a boldog érzésben ami elfogja az embert amikor neki veti lábát egy sziklának és szertenéz a vidéken.

A gyomrunk és a készülő gombapaprikás arra ösztönzött bennünket, hogy minél hamarabb leérjünk s a hideg forrásvízben felüdülve lássunk neki a vacsorának. Mikor leszállt az este, kiültünk az udvarra, bámultuk a csillagos eget, meresztettük szemünket a távolban felvillanó lámpácskákra. Csend volt, néma csend. Néha egy-egy tücsök piccentett, vagy egy bogár suhanat fel a pisillakoló parázs fölött. A sötét bokrok ajján szentjános bogarak himbálták lámpácskáikat. Lefekdtünk.

Másnap búcsúztunk a Mátrától. A kis pöfögő vonat kíméletlenül vitt bennünket a hegyek ölelő karjaiból, melyek búcsúszót intettek, mi pedig tovább zakatoltunk Békéscsaba felé.

Thury László

MUNKÁSTURISTÁK TALÁLKOZÓJÁNAK volt színhelye a Ságvári Endre turistaház. A Bölcshégy alatti volt vadászház és környéke fátve őrzött vadászterülete volt a dúsgazdag Dreher-Haggenmacher családnak. Töltött fegyverekkel óvták az urak és vadjaik nyugalalmát. Most hétről-hétre nagy tömegben keresik fel a turisták a munkásmozgalmak mártírjáról elnevezett turistaházat.

Október elején a volt TTE, a munkásturisták nagy egyesületének tagjai adtak itt találkozót. A régen kismizett, üdülőzött munkások; ma államunk vezetői, gazdasági és kulturális életünk harcosai élvezték a gyönyörű őszi napsütést, a szabadságot és örültek régen látott társaikkal való találkozásnak.

Ez a találkozó is jelentősen hozzájárult, hogy az emlékeket felelevenítve, a munkásturisták tovább gyűjtsék a dokumentumokat a decemberben sorra kerülő nagy munkáspart kiállításokhoz. A volt TTE büszkén vallhatta tagjainak Stromfeld Aurélt, a Tanácsköztársaság vezérkarjának főnökét, Schönstein Sándort, Kilián Györgyöt és a munkásmozgalmak számos harcosát.

A TERMÉSZETJÁRÁS FEJLESZTÉSÉÉRT

Új turisták nevelődnek!

Új turisták százait és ezreit neveli az iskolai kirándulás, a nyári táborozás. Alföldi gyermekek csodálkozó szeme előtt kitarulnak a hegyvidék rejtett szépségei, felkéklik a Balaton fodrozó tükrre. S egy-egy kis csoport, mint a kovász úg y eleszti saját környezetében a kirándulás gondolatát.

Nagy szolgálatot tettek ebben az évben is az úgynevezett „turistaállomások”, ahol a pajtások napi két forint ellenében tiszta és kényelmes fekvőhelyekhez, s igen sokszor étkezési lehetőséghez is jutottak. A tihanyi, siófoki, miskolci, aggteleki turistaállomások vendégeknyveiben szebbnél-szebb beírások tanúskodnak arról, hogy milyen élményt jelentett a gyermekeknek a természetjárás.

A következő évben még sokkal nagyobb számú gyermekcsoportok indulnak majd útnak, s hogy mindehhez meglegyen a megfelelő anyagi fedezet is, az iskolai takarékbélyeg akció segíti őket. Így kapcsolódik össze két nevelési feladat és válik a gyermekek, fiatalok életének szebb és gazdagabb tételének egyik forrásává.

★

Az üzemi ifjúságnál

„... a természetjárásnak pedig megfelelő anyagi támogatást kell biztosítani”, — mondotta a 22. számú Ipari tanuló intézet DISZ titkára. — De sok harcba is telt, amíg a természetjárás, mint a testnevelés, a szabad idő kihasználásának fontos ága, eddig a kijelentésig eljutott. Mert ma már nemcsak központi irányelvek, határozatok léteznek, hanem mind gyakrabban mutatkoznak az alsóbb szerveknél ilyen egészséges megnyilvánulások.

Ezt változást tükrözte az MTSE országos elnöksége mellett újjáalakuló társadalmi természetjáró szakbizottság megbeszélése is. Az új összetételű bizottság: intézeti tanárok, mesterek, fiatalabb, idősebb természetjárók rako sgatták össze javaslatokat, amiből felépült a jövő évi terv. Idáig sem szégyenkezhetnek turista munkájukkal, mert igen jól dolgoznak az 1., 4., 9., 22. és a 31-es intézetek szakosztályai. Számtalan túrát szerveztek a tanulmányi időszak alatt, nem beszélve a nyári vándorlásról és az MTSE ezévi versenyein és harci játékain részt vett 4500 ipari tanulóról.

Az egyesület elnöksége nagy súlyt helyez a természetjárás lömegesítésére, ami lehetővé teszi a reális tervek végrehajtását. Első nagyobb rendezvényük a November 7. emlékverseny, melynek kapcsán rendezik meg az ipari tanuló természetjárók első nagy találkozóját. Télen sí túra pontversenyt rendeznek, országos ifjúsági tájékoztatói versenyre kerül sor a Sátoros hegyekben és természetesen nagy tömeget mozgósítanak az április 4-i vöröskői találkozóra.

Döntő feladatnak tekintik — a mintegy tucatnyi budapesti gyengébb szakosztály patronálása mellett — a vidéki szakosztályok létrehozását. A túrázás szempontjából is előnyös feltelek vannak a diósgyőri, egri, ózdi, pécsi, salgótarjáni, valamint a zirci intézeteknél. Rövid időn belül felkeresik a felcsolt intézeteket és megalakítják ott a szakosztályokat. Szóba került még Székesfehérvár és Tatabánya, ahol szintén kellő adottságok mutatkoznak a természetjárás megindítására. A bizottság tagjai örömmel kezdenek a munkába és egyhangú lelkesedéssel tették magukévá azt a javaslatot, hogy április 4-ig rendbehozzák a vandál kezek által megrongált vöröskői emlékmű talapzatát, környékét rendezik.

A terv tehát megvan a közeli hetek, hónapok munkájára, de nem hiányzik az akarat és a lelkesedés sem.

A TERMÉSZETJÁRÓ TÁJÉKOZTATÓ SZOLGÁLAT minden hétfőn és csütörtökön, 18.30—20.30 óraker áll a turisták, kirándulók rendelkezésére a Turistaházakat Kezelő Vállalat Lenin körüti helyiségében (Lenin krt. 55.). Bármilyen természetjárással, utazással kapcsolatos ügyben szívesen adnak felvilágosítást az országos társadalmi szövetség aktívái.

Mi újság a Haladásnál?

A Haladás a közelmúltban került a DISZ felügyelete alá. Nagy jelentősége van ennek, mert a főiskolai, egyetemi szervezetek közvetlenül irányíthatják, segíthetik a sportkörök, szakosztályok munkáját.

A Haladás kiváló tájékoztatói versenyzőkkel rendelkezik, hisz az országos bajnokságot is megnyerték az idén. Jó szakosztály működik az Eötvös Lóránd egyetem természettudományi karán, ahol egyetemi tanulmányaikhoz is nagy segítséget kapnak a természetjáráson keresztül. Idáig azonban hiányzott az erős központi vezetés és csak a természetjáró aktívákon múlt, hogy egyes helyeken milyen turista élet folyt.

Igy volt ez lényegében vidéken is. Az egri pedagógiai főiskolán, a miskolci, pécsi, soproni, veszprémi és a debreceni egyetemeken működnek szakosztályok. Ezeket azonban nem fogták eléggé össze. Sok hiányosság volt az egyesület mellett működő természetjáró szakbizottság munkájában, mely főként csak a versenyzéssel foglalkozott.

Most végre sor kerül, hogy a Haladásnál is erőteljesebben foglalkozzanak a túrázással, amely egyedül alkalmas arra, hogy az egyetemeken és főiskolákon tömegesen kapcsolódjanak be a természetjárásba. Különösen fontos ez a pedagógiai főiskolákon, a földrajzszakokon, geológusoknál és más olyan tudományágakban, ahol a tanulmányokat is kiegészíti a természetjárás. De fontos lényegében minden egyetemistának, hogy a tanteremben végzett tanulás után minél több időt töltsenek a szabad levegőn.

★

A KÖZÉPISKOLÁSOK a tanulási év beindulása után megkezdték őszi túráikat. A Zirzen Janka tanítónőképző növendékei a Bükkben töltötték el három napot. A képnkön látható víg sereg a ceglédi Törekvés által patronált Kossuth gimnázium 27 diákját ábrázolja egyhetes Karancs—Medves—mátrai túrájuk alkalmával. A Meszes tetői kilátó Salgótarján felett.

Egy nagyüzemi szakosztály

A Szállító Berendezések Gyára Római-fürdőn levő telepén példás rend, tisztaság fogadja a látogatót. Méltán viseli az üzem a „Mezőgépipar legtisztább vállalata” címet. Itt készülnek mezőgazdaságunk legújabb típusú gépei, az új cséplőgépek és kultivátorok, járvaszecszkázók, silókombájnok stb. Az üzem természetjáró szakosztályának is jó híre van. A legutóbbi időben is több versenyt nyertek az üzem természetjárói. Így például első helyen végeztek az Athenacum házi versenyén és a Süketek SK versenyén. Ez év júliusában az I—II—III. kerületi „Béke” természetjáró versenyben — amit Balatongyörökön rendeztek — mind felső, — mind középfokon elsők lettek. Jó sportmunkájukat mutatja az is, hogy az országos találkozóra 49 dolgozót magocsitotak. Hogyan érték el ezeket az eredményeket, mik lehetnek az ezzel kapcsolatos tanulságok és milyen irányban fejleszthetik tovább eredményes sportmunkájukat. Ezzel kapcsolatban beszélgettünk Battai István sporttársal, a szakosztály vezetőjével, és több elvtársal. Elmondták, hogy bizony egy-másfél évvel ezelőtt alig működő sportág volt a természetjárás, mindössze hatan-heten jártak túrázni, versenyen nem vettek részt. Az üzem többi dolgozóinak inkább csak különös szórakozásnak tekintették a természetjárást. Átlagosan 35—40-en vesznek részt a túrákon és 18 állandó versenyzőjük van. Volt olyan versenyük, ahol 5 csapattal indultak.

Ahogy bemegyünk az üzembe, az órákatonok mellett egy nagy falújság tábla állik szemünkbe, rajta a legfrissebb képekkel, az üzemi túrázásokról, képek az országos találkozóról és tréfas rajzok a természetjárás kisebb-nagyobb örömeiről. Ev végén külön kiállítás keretében mutatják be az elért eredményeket grafikonokon, fényképeken. Kiállítják a kapott versenyjelvényeket és díjakat.

Követésre méltó példa, ahogyan a vállalat igazgatósága támogatja ezt a sportágot: örökös vándordíjat alapított November 7-e tiszteletére, erre a versenyre a III. kerületi természetjáró szakosztályok kapnak meghívást.

Természetesen a nehézségeket is említik a sporttársak. Sajnos — mint mondják — a sportmunka tömegesítéséről szóló párthatározatot nem ismerik még részletesebben az üzemi és mozgalmi vezetők. Az üzemi bizottsággal való együttműködésben is volna javítani való, hogy ne kelljen minden egyes verseny alkalmával valóságos „harcolni” az utazási költségeikért és ami a leglényegesebb: a természetjárás üzemi tömegesítése szempontjából az egyes túrákhoz is szükséges lenne anyagi, fizikai segítséget. Kívánságuk, hogy közös munkával állítsák össze a szakszervezeti sportköltségvetést, és akkor ez a probléma is megoldódik. Mindehhez úgy gondoljuk az lenne szükséges, hogy továbbfejlesztjenék a már meglévő eredményes agitációs munkájukat. Vegyék tervébe, hogy az üzemnek természetjárókkal ma még nem szimpatizáló vezetőit és dolgozóit, közös baráti találkozóra hívják meg, esetleg kulturális előadás keretében. Feltétlenül követésre méltó, hogy jó a kapcsolatuk a II. kerületben levő Távközlési Kutató Intézet sportolóiival. Patronáljanak — esetleg közös munkával egy III. kerületi kevésbé jól dolgozó természetjáró szakosztály. Nyerjék meg az üzem DISZ szervezetét és jól dolgozó fiataljait és így még nagyobb sikereket fognak elérni.

Összefoglalva, a Szállító Berendezések Gyáranak Természetjáró Szakosztálya által elért eredmények azt mutatják, hogy ahol a párthatározatot nem csodaszernek tekintik, hanem a szakosztályi vezetők jó agitációs munkával igyekeznek azt meg is valósítani, ott megnyílnak a reális feltételei a természetjárás kiszélesítésének. Szép Dezso

ÚJ TERMÉSZETJÁRÓ gócpont alakul ki a Sajó völgyében. A kazincbarcikai vegyi kombinát dolgozói egymás után szervezik túráikat a Bükk legszebb helyeire. Legutóbb a Farkasnyak—Herman Ottó th—Örvénykő—Köprüsrét környékét járták be mintegy 40-en. Még nem is természetjárók a szó valódi értelmében, hisz nagyrészt csak néhány túrán vett csak részt. De kísérjük figyelemmel útjukat, mert még sokszor fogunk velük találkozni, mint rendszeresen túrázókkal, akik elsajátították mindazt, amit egy turistának tudnia kell.

Néhány szó a Mazura Károly emléktúrájáról

Természetjárók gyülekeztek az őszi lombjuktól hullató fákkal szegett temetőszélen. Kéz-kézbe véve vonultak, két évvel ezelőlt eltávozott turistatársuk, Mazura Károly sírhantjához, hogy az emlékére rendezett Országos Vándordíjas verseny kapcsán sírját megkoszorúzzák.

A versenyzők és rendezők megfogadták: a most másodszer megrendezésre kerülő emléktúrást a Karcsi szellemében sportszerűen folytatják le.

A verseny az Ó-Bükkben került megrendezésre. Az ország kevés természetjárója fordult meg a — Sátoroshegyekre, a badacsonyi kialudt vulkánokra, a Férzsény kúpjaira, kevésszerinck, melyen taglalt völgyeire emlékeztető — hegyekben.

A Remete erdészháznál levő indító állomástól egymás után indultak a 6 főből álló csapatok.

Az első állomás a szarvaskői magassági pont, ahol a pompás kilátást nyújtó 20 méteres kilátó tetején gyönyörködhetnek a bontakozó láthatár színes látványában. De a feladatot is végre kell hajtani és tovább indul az ismeretlen terepen most már két irányba, a kétfelé szakadó 6-os csapat, hogy minél előbb, minél nagyobb terepet ismerjenek meg az ország különböző vidékéiről Ózdra hívott természetjárók, az őszi turisták szép házi terepéből.

A versenyzők a keskeny gerincek, mesterségesen telepített fenyőerdők és a gombaparadicsomnak nevezett cseres-

erdők mélyén állomások, postaládák és titkos időmérők érintése után jutnak el a verseny találkozó állomására, Palina felsőtanyára. Innen újra együtt van a 6-os csapat és folytatják útjukat Nagyádu völgy földszagi, sűrűerdős, hűvös levegőjű, de mégis ileszt emelkedőjén a fennsík tisztására, a nádubérci tanya helyén telepített állomásra.

A verseny utolsó szakasza a napsütött, virágoktól dús fennsík réten kezdődik és az érintendő pontok postaládái egymás után kerülnek a versenyzők tasakjaiba.

A „Vándordíj” az asztalfőn, a bronzba öntött bükki favágó, izzadt homlokán a redőkkel, a szebbnél-sebbermoszok, kulacsok és turistalásások társaságában figyel az útra, ahonnan rövid idő múlva felbukkan az első célbaérő csapat. A csapatok egymásután, mintaszerű pontossággal futnak be a célba és igazolják megtett útjuk helyességét és felkészültségüket.

Jól esik hallani az ebédközben elhangzó vélemény- és élményzsongásban, hogy a vendégek gazdagabbak lettek egy szép vidék megismerésével és egy jól rendezett verseny élményével.

A verseny győztese a régi védő, a Spartakusz, II. a Távközlési K. I., III. helyezett a Mávag I. csapat.

Minden úgy történt, ahogy Karcsi Barátunk pihenőjénél megfogadtuk — baráti légkörben, sportszerűen, verseny keretében, emlékéhez méltóan találkozunk. Ivák József

A diógyőriek csapata a III. állomáson

A BÖRZSÖNYHERVADÓ FÉNYBEN

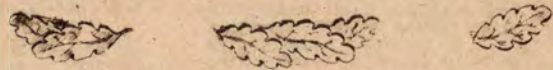
Felhőbe lépünk, ahogy a sötét reggelen kitarjuk a királyházai menedékház ajtaját. Az erdős hegyektől övezett kátfalban zárt pusztát mozdulatlan, tejüveg-színű páratenger fedl. Csak ütemes kortyogása után találunk rá a ház mögött szaladó Kemence patakra, a fürdőszobára. Két parti kövére lépve, merész terpeszállásban meglovaogoljuk a ficánkoló patakot, szórjuk magunkra jeles hullámaikat, akár parázsban fűrődnénk, vagy tüskézőzobóban henteregnénk, úgy éget, csip és mar fagyos, kemény víze. Aztán már el sem válnak tőle, folyása irányában indulunk Kemence felé. Körülöttünk imbolygó árnyalakok mozoghatnak a ködben, mint búvárok a víz fenekén: az ipvasút mentén gyülekeznek a fészés érdömunkások, mielőtt nekivágnak a Csóványos Irtásos északi falának. Apró lidércláncként lebeg itt is, ott is a tuskó-tűz, amelynél topogva melegsznek, hangjuk a fátyolos messziségből jön, pedig mellettük haladunk el.

Nyugati irányban szeljük át a nagy kerek tisztást, Mátyás hajdani pusztáját, ahol kedvenc vadászliaka állt. Nevét hordozza máig e tájrész s a közeli Királykút is az ő emlékeit őrzl. Odább a Királyné-pallagja Beatrixot idézi, brokát sátrak alatt itt mulat udvarhölgyeivel a nápolyi királyleány, amíg Corvin a dmvadat űzi s vadászkiürtje szavát vllszhangozza a büszke Magasfa s a zord Rakottyás-bérc. A Bacsó patak betorkolásánál megszűkül a völgy, a Kisasszony-forrás után újra hosszúkás tisztást terít szét, nagy kanyarokat vesz, hol kitágul, hol ismét elkeskenyedik, s gyorsan megfutja tíz kilométeres útját Királyházától Kemencéig. Balról párhuzamos sorokban futnak belé a harántvölgyekből a kisebb vízfolyások, csorgók, csermelyek; a Kemence patak egymás után szedi fel a Dosnya, Csőrcsőle és Fekete patak sebes vizét, medre szélesedik, hangja mélyül, ereje nő, készül a völgykapu áttörésére, hogy kifuthasson az Ipoly nyugati lapályára. Jobbról már fel is magaslak a többemelet magas pucér sziklafal, melyet százezer évek munkájával véssett keresztül. Tíz-húsz méter magasságban széles, vízszintes rovtákká jelzik a patak egykori medrének vájatait; ott fent járt valakimor, csiszolta, véste, fűrészelte a kemény andezit bércet, kimosta a puhább tufa-rétegeket s szabaddá tette útját. Fűrgén szalad le most a község előtti dombsor alján.

A nap is átbukott közben a hegyek peremén, beesett a völgybe, felszívta mind a ködöt s ezüstös fénybe vonja a patakot szegélyező fűzek és mogyorócserjék galériáját. A parti gyepek hófehér a csillámlo harmatcseppekkel, a fűszálakra szótt deres pókhálók kitergetett parányi csipkefüggönyök, s a ködből lassan kibontakozó nyárfacsoportok mintha víztükrökből emelkednének fel, úgy rázzák le a magukról a fénylő páragöngyöket. Nappal van, mire beérünk Kemencére, az országoshírű erdők szép, tiszta falujába.

Végigmegyünk a község széles utcáján, rákanyarodunk a sárga jelzésre s indulunk vissza, amerről ideig jöttünk. De két-háromszáz méterrel magasabban: a Kemence völgy és a Nagy völgy között felgyűrűdött, hosszú Hegyháton. A Börzsöny tetőkön vezetó útvonalai között ez a legenyhébb, legszelidebb, az eicsendesült, melázó, búcsúzódó októberi tájhoz legillőbb. Az ősz a gerincekre viszi fel a vándort. A nap-sütötte tetőkön még langyosan simogat a hervadó fény, még ragyognak az arany lombok és az elmúlás előtt még gazdagon virít fel utoljára a tisztások tarka szőnyege. A csendes ballagás ideje ez, az aprólékos szemlélődésé, a merengésé, a hallgatásé. A táj is hallgat már, mozdulatlanul nyújtózik el a ferde napsugarak alatt; az erdő elnémult, az eget minduntalan pára futja be s a föld hűvössége délidőben is borzongató. Jó most órákon át megállás nélkül menni egymásba fűződő gerincvonulatokon, hosszasan elüldögeálni szél-árrnyékos, napos sziklákon s nézni, hogyan színeződik az erdő, hogyan hull alá szédelegve egy-egy búcsúzó, sárga-piros levél.

Kemencéről erős kaptatón viz fel az út a Kemence völgyet északról szegélyező hátságra, mely a tetők és nyergek gyakori váltakozásával követli az egybenött gerincvonalak kanyarulatait, mindegyre kelet felé. Tömött tölgyerdő takarja az egész Hegyhátat s ahol a tetők kiszélesednek, szépséges ligetek tárulnak fel. Némelyik szabályos angol kert, mintha műkertész formálta volna. Lábon száradt, magas fűben borókabokrok guggolnak, vadrózsa- és mogyoró-gruppok közt egy-egy magányos cser terageti szét vörhenyes lombkoronáját. Nemrég ácsolt magas háromszögélű gúla áll elénk az egyik kicsinyke rét közepén. Már kapaszkodunk is fel a létráján, hogy szétlássunk a Hegyháton. Mennyi rejtezt szépséget mutat meg egy-egy újonnan épült kilátó. Innen eddig sose láttál le, erdő takart mindent, s most ismeretlen oldalról csodálhatod a Csóványos nagyszerű tömegét. Jobbról lent a Kemence völgy mélyén kanyargó vájata, sötét szurdokként szakad belé a Fekete patak völgye s összefutásuknál merészen indul délkeletre a Godóvártól a Csóványosig lépcsőzetesen emelkedő fenséges gerincvonulat. Alig 250 méterről indul el és 939 méterig emelkedik a szirtes bozontos sárkánygerinc. Balról a Nagy völgy hatalmas besüllyedésén túl a Pulyahegy és a Kőkapu kettős dudora néz rád és a drégelyi fiókivulkán. Csorba romfalaiival, — míg a torony alatt laposan fut el a keletre folydogáló széles hegyhát. Dús erdőtakarója fölött állunk, egybenött, összeborult lombtenger hullámzik alattunk, barna szigetecskék benne az úszó felhők imbolygó árnyékfoltjai.

Téli este a faluban

Amikor leszálltunk a vonatról a nekézsényi megállónál, csak belesüppedtünk a hóba s nem látnuk egyebet, mint a nagy fehérséget. Lassanként tűntek szemünk elé a Bükk hegyoldalai s alattunk a völgy. Ha nincsenek ott a falubeli bányászok, azt se tudjuk merre lehet Nekézsény. Az ő nyomukban aztán gurultunk, botorkáltunk lefelé a parton a térdig érő hóban. Néha megálltunk s ijedten néztünk széjjel: ebből a nagy hóból sose tudunk kijutni Végre mégis beértünk a faluba. Ott se látszott más, csak a nagy fehérségben a másféle fehér színű, pirosstetos házak, meg a befagyott patak medre, amin a gyerekek csúszkáltak. A 30 fok körüli hidegben bizony hiába fűtötték be nekünk az egyik ház hátsó szobáját, csak deres lett felettünk a gerenda reggelre.

Miért is vágtnak nekí kettlen lányok a Bükk hóborította hegyeinek ebben a rendkívüli hidegben? Mi kárpótló minket a sok fagyoskodásért? Nemcsak az a látvány, amit a fehér, simahajlatú hegyek, a lilaárnyékos völgyek, a szikrázó fényű halványkék ég nyújtottak. Pedig ilyen látványért is érdemes vagy 180 kilométerre elutazni Budapestről. De minket még más cél is hajtott. Meg akartuk ismerni azokat a szokásokat, szórakozási módokat, amikkel a telet eltöltik a Bükk falvaiban a parasztok és

bányászok, vagy amikkel régebben éltek. Segíteni akarunk mi, néprajzosok, hogy ami művészi érték ezekben a szokásokban, ne vessen el, hanem illeszkedjen be a mai életbe.

Ha a nekézsényi asszonyokat kérdegettük a téli szokások felől, nagyon titokzatosan mosolyogtak. De mire megmelegedtünk a Mari néni szobájában s összejött néhány szomszédasszony is, ők is felmelegedtek s már azt mondták: kár, hogy nem akkor jöttünk, amikor éppen asszonyból van. Mert farsang alatt az asszonyok felváltva hívják meg egymást tréfás módon apró, kis faragott szerszámot küldve el, hogy jöjjenek töreket hányni, vagy havat lapátolni. Persze amikor együtt vannak tizen, tizenötön, nem csinálnak mást, mint fognak — meg nagy vacsorát esznek. Aztán táncolnak, mulatnak, de úgy, hogy nincs ott egy férfi sem, még a házigazda is rövidesen eltűnik a háztól. Lányok sem igen jönnek oda. Csinálnak azután sok huncutságot az asszonyok. Felöltöznek mindenféle maskarának. „pacurkáknak”; bekenik korommal az arcukat, magukra szednek minden viccelvackot. Felöltöznek doktornak, cigány-nak, gazdának, s mindenkit utánoznak, egymást ugratva. Néha más házakhoz is átmennek, az ottaniakkal is bolondoznak. Szánkón húzzák egymást, nagy dőlés közben, néha fel is borítva a szánkókat.

Csokya—Ományban, ahová gyalog sétálunk át az üvegesen fénylő ország-

úton, asszonybárolt kevesebbet mesélnek. Ott inkább a lányok szeretnek „muzáni”, maskarának öltözni, mikor a fonóba, „ülöbe” jártak. De mostanában már elhagyják ezt a szokást, pedig jókedvű lányok most is akadnak a faluban. Menjünk hát Nagyvisnyóra, ahol még láthatunk is valamit, nem csak elbeszélést hallgatunk!

Csengős szán vizz minket a vakítóan szikrázó hegyektől környezett kis völgyön át. Nem először látjuk Nagyvisnyót, de most a nagy fehérségben szinte ismeretlennek tűnik. De nem sokáig marad ismeretlen. Akad barátónk, aki este odavezet minket, ahonnan messze

A nap csak a fák csúcsait éri, lejjebb már nem igen száll az őszi sugárzás, de ennyi fény is elég a ritkuló, laza lombnak. Az erdő beérett, élvezte évi munkáját, meghozta az ideit termést. A dörccsippelt levelek halkán elválnak az ág-tól és hullnak. Mint akinek nincs már feladata többé. Néhány hónapra megáll a fák növekedése, vastagodása, életük a gyökér mélyére húzódik, míg március újra gyors nedvkerin-gésre nem készíti őket. Most a gyümölcsöt teregetik széjjel. A tölgylevelek hónaajlában kuporgó pikkelyes fészkekől ki-búvik a makk és a földre hull, a cser torzonborz kupacsá-ból is kipereg a termés és messzi gurul. A somfa alatt pírós-sal dúsán pettyezett a gyp, s a mogyoró seregestől bocsátja útjára fiait. Ha szellő mozdul, záporoként hull ránk a tölgy-makk s az összepöndörödött rozsdás levél.

Igy vezet utunk kisebb lejtőkkel meg-megszakított állandó emelkedéssel, néhol alig pár méter széles gerincelen, a Bugyiho csúcsa alá. Pár percre elhagyjuk a jelzett ösvényt s felhagunk az északi Börzsöny legszebb formájú s pompás körképet nyújtó csúcsára. Keleti oldalán kapaszkodunk fel-felé, óriási sziklarögzők, csupasz andezit szirtek hátán, máris az új kilátótorony tetetjén állunk. Felejtethetetlen szépséggel magaslak előttünk a Csóványos hatalmas teste. Teljes pompájában, egész nagyszerűségében bontakozik ki innen s egész közelről a Börzsöny legmagasabb hegye; sugárszerűen szétágazó bérceit, melyen leszakadó völgyeit egyetlen tekintet befogja. Magashegyvidéki kép, lenyűgöző fenséges látvány: a Csóványos és a Málnahegy közti magas gerinc szél-tépett, csonka kőrösfái olyan élesen válnak ki a halványkék égből, hogy cefatokban lógó, viharbontott ágaik szinte előt-ted hajladoznak az örökös szélben. Északon jámboran püpo-sodnak fel az alacsonyabb előhegyek, a lusta Ipoly szántó-földek árnyalt sávjai közt folydogál, fölötté a párás messzi-ben a Kárpáttal összefüggő Osztrovszki hegység vulkáni vonulata fekszik el.

Vissza a jelzett csapásra s tovább a Hegyhát ki-kiszéle-sedő gerincén keletre. Ez az útszakasz oly sok szépséggel ju-talmaz. Kicsi erdei rétek jönnek sorba eléd, egyik tisztás a másik után. Ez itt alig pár méter széles és egyetlen lilá kikiricserdő. A másik frissen kaszált tenyérnyi fűmező, a le-vágott százas borjúpázsit édeskés kumarin illata lengi be. A harmadikat cigányzab és halványpiros borsosmenta bo-rítja, benne vörös lúgas a málnaszeder összeborult, rőt inda-fonadéka. Aztán eléd nyílik a nagy irtás s már futsz, hogy a dús ecsetpázsitra dobd magad, a széles tisztás közepén tere-bélyesedő magányos juharfa tömött lombja alá. Elnyúlsz a fűben, fölötted a vén jávor őtjjas levelei lengenek s körü-lötted a késő őszi virágai. Az őszi kikirics borít el mindent. Pucéron dugja ki hosszú lepelcsővét a földből, lilá leple harangalakúan kiszélesedik s hat keskeny sallangra szakad. Levele nincs, semmi sem óvja az októberi éjék deres hűs-e-től, nappal is fázósan bújnak össze, kettesével-hármasával összefogódzva. Cickafark sátoros fehér fürtje borul rájuk s a vadmuok sokágú sárga ernyője. Még erősen illatozik a sötétkék mezei zsálya, magásra emeli parányi karosgyertya-tartóit a rózsaszín ezerjófő. Itt-ott liláskéken búvik meg a

csillogvirág s büszkén hordja sárga sarkantyúit a narancs-szin ajkú gyujtőványfű. Heversz az illatos szőnyegen, áramló langyos szénaszag felhőjében, lesed a vadméhek muzsikáló munkáját a szirmokon, s órákon át figyeléd az őszi rét csendes életét, ha nem ereszkedne olyan sebesen lefelé a nap.

A Hegyhát meredek oldalán úttalan utakon ereszkedünk alá a Királykút felé, toronyirányt Királyházának. Iránytűt vezet a járatalon sűrűben, amely néhol valószínűs ösbozót, a leg-különbözőbb kúszónövények fonják be a fákat, cserjéket és a nyirkos, avas talajt. A meghajlott fák koronáiról az iszalag-bércse szívós szárai függnek alá, mint szürke óriási kigyók. Szárnyas leveleivel felkapaszkodók a törzseken, elterül a lombon, ránehezedik, fojtogatja, szípolozza, ellopja előle a fényt, a levegőt, a tápláló nedvet. A szeder tuskés indái összekapaszkodnak a vadkomló dús szövedékével, a cserjé-ket repkény futja be, s vadrózsa bokrok sora húz drótaka-dályt köröskörül. Vaddisznó friss túráisaival van tele a föld, mély gödröket, hosszú barázdákat szánt az agyaras minden-felé; itt van valahol a vacca egy egész kondának a dögva-nyos sűrűben. Ott rejtőznek, nappal csendben lapulva, most még egy hangjuk sincs, de ahogy a félhomály lassan bebortítja az erdőt a közelítő esteben, annál inkább megjön a hangjuk a fiatalosan tanyázó szarvasoknak.

A völgykaton mélyéről, messzi letről, felbőg az első bika. Egy-kettőt bőffent kérlelőn, mintha szólógnatná a pár-ját: „gyere közelebb, kedves”, aztán hosszan, felbőgőn, a vágy legmélyebb orgonahangján beleharosg az estebe. Távó-labrról egy másik bika válaszol, és egyszerű vad csata-ordítás lesz a gyengéd szerelmi esengésből. Harci kürtök szól-nak már mindenfelől, toporzékoló düfölt hörögve, rekedten trombitálnak az egymás felé induló vetélytársak. Küzdelemre hívó riadójuk zengése tölti be a lassan elsötétült erdőt. A meg-megborzongató, fenséges hangverseny lekísér egészen a Kemence völgyig, csak akkor halkul el a messzeségben, amik-or két piros ablakával élénk bukkan a királyházi menedék-ház.

Már a kilincsen a kezünk, amikor bentől megzendül egy vén bika rezgő, mély basszusa. Szarvas a turistaházban? — nyitjuk ki az ajtót s szemben állunk egy vidám, fiatal vadász-szal, aki tehénszarv túlkön játszatja ujjait. Indul éjjeli lesre, de előbb a vacsorázgató turistáknak eltrombitálja a párzási vágyban remegő szarvasbika kihívó harcidalát. A völgykat-lan sűrűjében ismét mezengeti majd túlkét, s magához hívja vele az igazi bikát. Jön fujtatva, vakon a szerelmi láztól, meg-küzdeni az ismeretlen, új vetélytárssal s belefut a lassan emelkedő puskacsőbe...

Ejféltájt távoli lövés, aztán egy második dupláz rá. Egy kürtössel kevesebbje van az erdő nagy fúvószenekarának...

hangzik a nótaszó. Hat-nyolc leány ül a szobában, fonnak és dalolnak:

Száraz a bokor a tetőn,
Haragszik rám a szeretőm,
Ha haragszik mért jár erre,
Semmi járása sincs erre.

De ez már olyan jó táncnóta, hogy abba kell hagyni a fonást, karikába fo-góznak és úgy táncolnak. Erre már mi is előbújunk a kemence sarkáról, ahol eddig melegedtünk s megpróbáltuk ezt a látszólag egyszerű jobbra-balra lépe-gestést, de hamarosan rájövünk, hogy nem is olyan könnyű ugyanúgy csinálni,

mint a lányok, fárasztó is, de azért meg-tanuljuk.

A karikába forgás után ök is elfárad-nak s leülve játékokat kezdenek. „Jár a kosár” s belőle mindenkinek jut három legény. Úgy osztogatják egymásnak őket, hogy tudják ám, kinek melyik a szeretője, s kit nem kedvel. Van azután nagy kacagás, ha nem jól keveredtek a legények. Hogy baj ne legyen, össze-éneklik a párokat:

Fázik a kiskacsa lába,
Nagy, Albert meg a kocsmába,
Nem is iszik örömben,
Molnár Julcsa az óleben.

Meghallják ám odakint a nagy kaca-gást az érkező legények. Elcsendesed-nek a lányok ahogy belépnek. Letele-pednek az asztal mögötti lócán egymás mellé. Kevés beszélgetés után ismét fel-csendül a nóta. Közben észrevétlenül feláll egy legény s kimegy. Ugyanolyan „észrevétlenül” feláll egy leány is, ki-megy utána. Tudja ezt már mindenki, hogy kinek kell a pitvarba menni be-szélgetni a legénnyel egy kis ideig.

Egyszerre nyílik az ajtó s nagy sereg vendég érkezik. Násznap, hozzák a menyasszonyt s keresik a völgegynt. (Persze a másik fonóház tagjai öltöztek fel „pantuszknának”. Bor helyett havat hoztak be titokban s azzal dobálják meg a háziakat. A nagy sikoltozás lecsilla-pulta után táncba viszik a menyasz-sonyt.) Forognak a párok a maguk da-

lolta nótára, nem marad ülve senki, mert a lányok egymással is táncolnak. Csak akkor jut eszükbe, hogy a fonás meg elmarad, amikor már elfáradtak. Elmesélik, hogy felöltöznek néha nem-csak „szépnék”, hanem „csúnyának” is: halálnak, amit „szita bolondjának” hív-nak, mert szítából csinálnak fejét; meg vénembernek, álatnak meg egymásnak.

Láttunk másféle fonót is. A 12 éves kislányok már tudják a fonás mestersé-gét s együtt tartanak fonót, úgy, mint a nagyok. Enekes játékokat játszanak, da-lolnak, körbe táncolnak. A kis legény-kék hozzájuk is eljárnak már, de nem táncolnak velük. A tanító bácsi régeb-ben nem szerette, ha a gyerekek fonót tartottak, mert későn feküdtek le s más-nap elaludtak az iskolában. Most már tudja, hogy a fonót nem szabad eltil-tani, mert ott a népművészetbe tanulnak bele s a fiatalok szórakozás nélkül nem nőhetnek fel. Mozi és színház mellett is szükségük van az ilyen családi együtt-létre. Most kora este kezdik és háma-rabb hazamennek, így a tanulásnak sem árt a mulatság.

Lassanként letelik az időnk s itt kell hagynunk új barátainkat s a kellemes, meleg estét. Ismét elindulunk az ál-lomás felé. A hajnali szürkületben még alig látjuk hol van az út: hol végződik a hegyek és hol kezdődik az ég. Azután vonatra ülünk s fülünkben zsonganak a megtanult új dallamok.

Igaz Mária

Balatonfüredről délelőtt indul a kirándulókkal zsúfolt autóbussz Nagyvázsony felé.

Barnag után szélesre tárul a nagyvázsonyi fennsík. Szemben, sűrű erdővel borítva emelkedik előttünk a D-i Bakony utolsó őrtáplója, a 600 m magas Kabhegy. Alatta a fennsík közepén, a kanyargós Séd patak partján elnyúló község furdik a napsütésben. Templomtornyai mellett, komor méltósággal emelkedik a híres Kinizsi torony. Nagyvázsonyban vagyunk.

Valamikor élénk kereskedelme, fejlődőképes ipara volt e kis mezővárosnak, de a múlt században épült vasútvonalak elkerülték s a település mindinkább elvesztette jelentőségét. Ma is csak gyalog, kocsival, vagy autóbusszon lehet megközelíteni s talán ez az oka, hogy Nagyvázsonyt oly kevesen ismerik.

A zánkai állomásról vezető, jól jelzett turistautak keresztül húzódnak a községen is. Érintik a várat, a Kinizsi-forrást, a környékbeli legérdekesebb romokat s aztán felvezetnek a kabhegyi menedékházhoz és a kilátóhoz, ahonnan a Balatonvidék egyik legszebb panorámáját élvezhetik a természet barátai.

Vázsonykő várromja, törökverő Kinizsi Pál hajdani vára, történelmi vidéken fekszik. Körülötte középkori falvak romjait rejtja a föld, régi kolostorok maradványai állnak csörgező források mellett, hallgatag erdők fái között. A Séd mellett a múlt-ról álmódó vízimalmok kerekét régen

megállította az idő. Az egyiknél valamikor régen megállt az erre vadászgó Mátyás király s vizet kért. A molnárlegény tálcá helyett malomkővön nyújtotta az italt a király felé. Így mondja el a legenda a molnárlegényből hadvezérré nőtt Kinizsi pályájának indulását.

Egyre több természetjáró keresi fel ma már a nagyvázsonyi Kinizsi várat, a környék sokféle látnivalóját s gazdag természeti szépségeit. Ma a mi útunk is a várhoz vezet, melyet még talán egykori római castrum alapján építettet ismeretlen régi időkben a Vázsony nemzetség. 1469-ben említik először Vázsonykő néven s mikor a nemzetség kihalt, Mátyás király Kinizsinek adja. A „kenyérmezei hős” kedvelt tartózkodási helye a vár, amely ebben az időben éli fénykorát. Pontosan ma sem tudjuk hol született Kinizsi, de nagyon sok adat valószínűsíti, hogy egyik Nagyvázsony környéki vízimalomban, s ott is élt, míg Mátyás felfigyelt a rendkívül testi erejű legényre és szolgálatába fogadta. Az a tény, hogy Kinizsi Nagyvázsonyban templomot építtetett és sírboltot, melyben halála után pihenni akart, nagyon megerősíti ezt a feltevést.

Kinizsi halála után, a török időkben Nagyvázsony is a dunántúli végvári erődrendszerhez tartozik. Az idők folyamán kétszer kerül török kézre a vár, Bocskay hajdai csellel foglalják el, s Bethlen Gábor vitézei is járnak benne. A kuruc időkben még egyszer felcsillan dicsőségének régi fénye. 1707-ben, Rabutin osztrák tábornok Tapolca és Sümeg felé vo-

NAGYVÁZSONY

A BALATONKÖRNYÉK VISEGRÁDJÁ

nuló két hadoszlopát Győri Nagy János Vázsonykőnél megállítja s leszeritja a Balatonhoz. A szatmári béke után Nagyvázsonyt nem bontják le, de nem is gazdossa senki. Tulajdonosai a Zichyek, sorsára hagyják a pusztuló várat, a Kinizsi által épített palotarész összedől s csak a vastagfalú öregtorony dacol tovább a századok erejével.

Kinizsi alapította a vár közelében azt az egykori páloskolostort is, melynek az öreg temetőben, régi fakeresztek között álló romjai s csúcsíves templomszentélyének maradványa, ma is megállítja a természetjárót. Szorgalmas barátok kezénél több értékes kódexünk született e régi falak között. A török hódoltság alatt pusztult el a kolostor. Köveit szét-hordták s rommá vált a fénykorában építészeti remekműnek számító templom is, melynek gyönyörűen faragott oszlopai s ablakkeretei ma is mutatják egykori szépségét.

Két év óta nagy munka folyik a nagyvázsonyi várban. A torony falai mellett létrák állnak, kőművesek va-

kolnak, visszaillesztik a lehullott köveket. Kőfaragók keze nyomán újra elkészülnek az elpusztult kézműves ablakkeretek s a nagyvázsonyi vár öregtorony lassan kívül-belül visszanyeri eredeti alakját.

Veszprém megye Tanácsa megértve haladó hagyományaink, műemlékeink megmentésének fontosságát, jelentős anyagi segítséget nyújtott a nagyvázsonyi vár feltárási és helyreállítási munkáihoz. Így lehetett megkezdeni a fontos munkát, mely a Műemléki Központ és a Nemzeti Múzeum szakértőinek irányításával most is folyik. A feltárási nyomán egy középkori palota alapfalai bontakoznak ki s a leletek mindinkább azt mutatják, hogy a nagyvázsonyi vár — ha sokkal kisebb keretek között is —, de a Balatonvidék Visegrádjá lesz.

1954-ben a vár magvát alkotó Kinizsi tornyot hozták rendbe s e munka folyamán az összes helyiségek visszanyerték régi külsejüket. A fehérre meszelt falak, a helyreállított ablakfülkék, a kőbe faragott üléspadok, s kitisztított lőrészek, mind e munka eredményei. Az idei évben folytatták a munkát, melynek során

több száz köbméter földet távolítottak el s tisztázták az egyes helyiségek rendeltetését, méreteit és elhelyezését.

A nagyvázsonyi várról a legjobb alaprajz Giulio Turco császári hadmérnök után maradt reánk 1569-ből. A mostani feltárási igazolta Turco pontos munkáját. Egymásután kerülnek napvilágra a rajzain feltüntetett építmények, tornyok, pincék falai. Jelenleg tehát kétféle munka folyik a nagyvázsonyi várban. Egyrészt befejezik az öregtorony helyreállítását s a kaputorony kijavítását, — másrészt folytatták a feltárási munkát. A Kinizsi toronyban a hiányzó ajtók helyére új keményfa ajtók készülnek kovácsoltvas veretekkel s keményfa ablakkeretekbe kerülnek a középkori színes üvegek mintájára készült, önkerebbe foglalt sárgás fényt adó ablaküvegek. Az öregtoronyon a külső munkákat még ez évben befejezik, csak belső berendezése marad a jövő esztendőre. Az egyes szobákat korhű bútorokkal rendezik be, hogy a látogatók megismerjék a középkori magyar várak belsejét is.

Most folyik a még elég épen megmaradt kaputorony helyreállítása is. A visegrádi vár munkálatainál dolgoztak azok a kőművesek, akik ma Nagyvázsonyban helyreállítják a kaputorony párkányzatát, kibontják s kifalazzák a leszállt lőrészeket. Amerre nézünk, mindenütt lázas munka folyik s ez a munka már eddig is gazdag eredménnyel járt. A feltárási munkák során megtalálták a keleti várfal csatlakozását s így most már a várat övező falaknak minden

fontos pontját ismerjük. Szép eredménnyel járt az udvar közepén a teljesen leomlott palotarész feltárása. A törmelék alól előkerült az egykori kápolna téglapadozata, s vele a bejárati ajtó szépen faragott darabjai, a szószerű lábzata és a diadalív egyes részletei. Cseréptöredékeket, kályhacsempé- és fegyverek maradványait is találtak. Az eddigi leletek hat ládát töltöttek meg. A gazdag anyagot a veszprémi Bakonyi Múzeum vette át megvizsgálás és összeállítás céljából. Az eddigi eredmények szükségessé tették a vár felmérését, mely a napokban fejeződött be. Ennek alapján készülnek el a további helyreállítás tervei. A szakemberek szerint a Balatonkörnyék s a Balaton legszebb vára lesz Nagyvázsony, mire befejezik a munkát. Talán teljesül ezzel azok régi vágya, akik egy minden részletében helyreállított középkori várat szeretnének megismerni. Nagyvázsony már most a Balatonkörnyék idegenforgalmának s természetjáróinak új látványosság, melynek feltárása értékes leletekkel s adatokkal gazdagítja a középkori s a végvári vitézi életre vonatkozó ismereteinket.

Hazafelé a gótikus Kinizsi templom mellett vezet el útunk. Úgy mondják, a körötte levő hajdani kis temetőben, jeltelen sírban nyugszik Kinizsi Pál. A természetjáró, mikor e gyönyörű vidéket járva eljut falai közé, az évszázadok előtti magyar történelem emlékeivel a könyvek adatait személyes élménnyé változtatva, ismerkedik meg.

Zákonyi Ferenc—Lipták Gábor

SOMOS ÁROK

A harmatos őszi kikircs virágszőnyege szegélyezi a Miklósdeák völgyében vezető kocsit két oldalát. A felszakadozó pára mögött lassan kibontakozik a Hamvaskő sziklás bérc. A Miklósdeák völgy végében levő Benkőkútnál tartott rövid pihenő után elindultunk a Somos árok bejárására.

A Somos árok, a Pilismaróttól délre húzódó Miklósdeák völgy felső szakaszának folytatása. A Pilisnek, Esztergom — Pilisszentlélek — Pilismarót által bezárt részében, az ún. Maróti hegyekben helyezkedik el. Egyike azoknak a szakadékoknak, amelyeket turistáink kevéssé ismernek. Alámosott sziklafalai, kisebb-nagyobb vízesei, gazdag növény- és állatvilága érdemessé teszik arra, hogy beszámoljunk a Somos árokról a kis Rámszakadékról.

A Benkőkúttól gyalogösvényen, majd elhagyott kocsitúton, a patakat keresztezve haladunk az árok bejárata felé. A kocsitú később gyalogösvénnyé alakul át, majd ez is teljesen eltűnik a sűrű növényzet között. Az árokban páradús levegő táplálja a gazdag növényzetet. Liánok, vállig érő hatalmas fűvek, bokrok és cserjék között nehezen tudunk tovább törtetni. Helyenként a

A Kapú

dús növényzet miatt a patakmederben vagyunk kénytelenek taposni. Később az árok kiszélesedik, a növényzet ritkább lesz és hatalmas kőtömbök mögött megpillantjuk a „Kapu”-t. Eddig 300 métert tettünk meg a Benkőkúttól. A „Kapu” hatalmas alámosott sziklafalai alatt haladva találjuk az első kisebb mintegy 2—2,5 méter magas vízeseiket. Ezen a két vízészen könnyűszerrel túljutottunk és innen egyenletes, könnyen járható terepen haladunk tovább, hol a patak partján, hol magában az árokban, a patakmederben. Fejünk felett a lombzat teljesen összeszenőtt és a sötét árokba csak néhol világít be a nap gyengülő aranyárga sugara. Tovább haladunk az árokban és 200 méter után találjuk a Somos árok legszebb részét, a közel 6 méter magas vízest, a „Nagy fal”-at. A vízés alámosott falain csak kőtüllel tudunk feljutni, azok pedig, akik a kötélmászásban gyakorlatlanok, a vízestől mintegy 100 métert visszajőve, az árok oldalában felkapaszkodhatnak és megkerülve a vízest, majd az árokba ismét leereszkedve a vízés felső részében folytathatják útjukat.

Tovább megyünk a vízestől az árok két ágának találkozásáig. Itt már nem oly dús a növényzet és könnyebben jutunk előre, a hatalmas, leszakadt kőtömbök között. Húsz perces út után elértük a két ág találkozását. Hátizsákjainkat letéve elindultunk a baloldali ág bejárására. Az ág elején kisebb vízéseken keresztülhaladva bejutunk a „Folyosó”-ba. Az alig 1 méter széles, mintegy 3 méter magas folyosóban kisebb vízlépcsőkön haladunk tovább. A folyosó után az ág kiszélesedik, könnyen járhatóvá válik és mintegy 100 méteres út után elérjük a baloldali ág utolsó kis vízését. A többtonnás leszakadt kőtömbök az erőzió munkáját mutatják.

A baloldali ág megtekintése után visszatérünk a két ág találkozásához.

Tovább a jobboldali ágban két kisebb vízés állja útunkat. Könnyű mászással feljutunk a vízéseken és egyenletes emelkedésű, könnyen járható szakaszba érkezünk. Feltűnő az, hogy míg a baloldali ág teljesen száraz, addig a jobb oldali ágban ezüstösen csörgedez a patak vize.

Mi lehet ennek az oka?

Mintegy 300 méter után megoldódik a rejtély. Egy fahíd alatt átkelve az árok oldalából ún. rétegforrások bukkannak elő. Ezek a források egyszerű kőlapokkal foglaltak és vízüikkel táplálják az árkot.

A PILIS

Az árkot kis Rámszakadéknak nevezhetnénk, miután sziklaformáiban, kőzetanyagában és romantikus szépségében hasonló nagyobb testvéréhez. A Somos árkot turistáink közül kevesen ismerik, kevesen járnak benne. Nincsen jól taposott útja, pedig a Somos árok szépsége megéri azt, hogy felkeressék és megismerjék. Bejárása nem kíván különösebb sziklamászó tudást és apró kis mászásai élvezetes szórakozást nyújtanak a kevésbé gyakorlott turisták számára is.

Kőzetanyaga igen málékony trachituffa, ezért nagyobb esőzések idején, tavasszal hóolvadás után ne vesszünk az árokba túrát, mert az esetleg leszakadó hatalmas kőtömbök és falak balesetet okozhatnak. Jó tudni, hogy az ároknak egyes szakaszai, így különösen a „Folyosó” nagyobb vízállás esetén járhatatlan.

Az árokból kijutva felérünk a Rárói-gerincre, és a naplementében gyönyörködve idézzük fel ismét a Somos árok rejtett szépségeit, ismeretlen útjait.

Szegvári Gusztáv

A Nagy fal

ismeretlen útjain

SASKÖVI-BARLANG

Szentendre fölött a Duna és az Apát-kúti völgy között húzódik Visegrádtól lefelé a szentendre—visegrádi andezit hegység egyik főgerince. Ennek legdélibb pontját, a Nyerges gerincének le-húzódó nyúlványát a szentendrei szerb lakosság Orlovac-nak nevezte. Mai magyar neve Saskő. A Saskő (396 m) délnyugati oldalán, a félig kopár, félig erdős hegyoldalból egy már mesz-sziről is jól látható sziklafal fehérlik. Ezt a falat Koch Antal, a kolozsvári egyetem professzora is ismerte, ki itt a Magyar Tudományos Akadémia megbí-zásából végzett földtani kutatásokat az 1871—1874 években. Szerinte ez a fal természetes letérés vagy régi elhagyott kőbánya lehetett. Hogy mi volt, ma sem tudjuk. Ennek a falnak déli alján, bok-rok és fák között egy kis boltozatos nyílás látszik. Ez a Saskővi-barlang be-járata. Az andezithegység kis barlangja érdekes azért, mert nem mészkőben nyílik és létezését mégis a víz oldó és kilúgozó munkájának köszönheti. Hogy keletkezett hát itt mégis barlang, mégpedig úgynevezett vízvájta barlang?

Régen a földtörténeti újkor harmad-korában itt is tenger volt. Néha ez a tenger visszahúzódott, lagunák képződ-tek, egyes részek teljesen szárazra ke-rültek. Volt idő, amikor ez a terület meg-emelkedett, aztán pedig újra megsülly-lyedt és a tenger újból előre nyomult. Közben azonban már jelentkeztek ki-sebb erupciók is. A harmadkor vége felé azután ezen a vidéken is, mint a Magyar Középhegység nagy részében, hatalmas erővel megindult a vulkáni működés. Megmozdult a föld! Hatalmas morajlás közepette óriási hasadékok és nyílások keletkeztek, kúpok, kráterek emelkedtek ki és ezekből izzó lávafolya-mok törtek a felszínre. A kitöréseket borzalmos hamuesők kísérték. A krá-terekből bombák, rapillik repültek a ma-gasba, amik aztán visszahullottak a mindent befedő lávafolyamokra és ha-murtegekre. Az eddig üledékes kőze-tekben álló lapályos hegyvidék képét ez a katasztrófa teljesen megváltoztatta. Az egész hegységet a lávaárokban képződött eruptív kőzet, az andezit, vala-mint ennek elégett hamuja és óriási bombák és rapillik borították be. A ba-zalttól, ettől a legjobban ismert másik vulkánikus kőzettől abban különbözik, hogy nem olyan finom kristályú, ha-nem érdes, durvább szemcséjű. Sokszor üveghez is hasonló. Főleg földpátot és egyéb ásványi zárványokat tartalmaz, melyek a kőzet színét is megadják. A

benne található ásványok szerint itt fő-leg biotit, biotitosamfibol és piroxén-andezit fordul elő. Az izzón kilúvozt és a levegőben elégett apró részecskéből keletkezett hamurteg a tufa. Ez egy laza-kötésű, finomabb szemcséjű, fehér, szür-kés-fehér kőzet. A lehullott bombák, ra-pillik és apróbb törmelékes részek ösz-szecementeződése következtében pedig andezit konglomerátum (összehalmazott), illetve breccsa (tört kő) képződött. A korglomerátum legömbölytett kövek, kavicsok, míg a breccsa éles, tört kö-vek összecementeződése.

Az akkori kép, ma már természet-e-sen erősen megváltozott. Az egykori kráterekből csak a kráterkitöltések ma-radtak meg, a többi elpusztult. A kitö-rés központja valószínűleg a pilliszeni-lászlói Bánya- és Cukorsüveghegy volt. A vulkáni működés után természetesen nem állt be mindjárt nyugalmi helyzet. A kitöréseket létrehozó erők alul, a szil-árd kéreg alatt még mindig dolgoztak. A fölötté levő megszilárdult kőzetben tö-réseket, repedéseket, vetődéseket hoztak létre. Az úgynevezett postvulkáni mű-ködések következtében a töréseken, re-pedéseken keresztül vizgáz és hévfor-rások törtek felszínre. A feltörések mentén a kőzet elbomlott és az inten-zív fumarola működés bontó és lúgozó hatása következtében az andezitben levő plagioklászokból, földpátokból többek között kalcit is képződött és valóságos kalciterek jöttek létre.

A Saskővi-barlang is egy ilyen ande-zittufában levő kalcitér mentén keletke-zett. Ez a kalcitér a barlangban még ma is feltalálható. Vastagsága 15—30 cm. Vízizsáta, kristályos. A barlang a Saskő oldalában levő fal tövében van. Ez a fal felső része andezit konglome-rátum, míg alsó részé lágú, porhanyós andezittufa. A barlang nyílása ebben az andezittufában van. Ez a tufa andezit-törédekeket és apró fekete amfiboltús-kéket tartalmaz. Beljebb azután válto-zik a helyzet. A nyílástól 10 m-re, felül egy sárgás-fehér mészkőréteg alkotja a barlang falát. Kis kalcitfészkekkel és egész kicsiny andezitárványokkal. Koch ezt a réteget a Tyukovác, ma Sze-lim patak völgyében alacsonyabb feltá-rásban találta meg és bryozoumos nyo-mokat fedezett fel benne. Különösen ér-dekes, hogy e réteg alatt egy lágyabb, szürkés andezittufaréteg is van, mely szintén tartalmaz meszet. Valószínűleg itt egy közben előrenyomuló tenger ját-szott szerepet a rétegek sorrendjének kialakításában. Lehetséges azonban, hogy csak az akkori tenger hullámve-résének bemosásával van dolgunk. Ma-ga a barlang jórésze egy zsíros tapin-tású, szürkés agyagrétegben keletke-zett. Ez az agyag erősen mállott ande-zittufa. A savpróbára már reagált, mésztartalma nincs, ellenben az említett kristályos kalcitér ebben található.

A barlang nyílása 1,5 m széles és ugyanilyen magas, félig boltozatos ala-kú. Mintegy 310 m magasan délnek néz. A barlang nagyrészt — leszámítva az elején levő megtörtést — D—E-i irány-ban húzódik. 40 m hosszú folyosószertű — és egy 4 m-es alacsony kis oldaljá-ratból áll, végén egy összeszűkülő, lei-tős rókalyukkal. A Pillisi turistakalauz ezt víznyelőnek mondta. A barlang át-lag elég alacsony, csak meghajolva jár-ható. Magassága sehol sem éri el a két métert. Legalacsonyabb pontja 40 cm, a 25 m-nél és a végén, a rókalyuknál. Szélessége általában 1—2 m között vá-lakozik. Legszűkebb a 33 m-es pontnál, 60 cm és legszélesebb a barlang végén levő kis teremben, ahol a 2,5 m-t is meghaladja. A barlang a bejáratától be-felé fokozatosan lejt. A vége előtt, a kis teremben a törmelék a talpazatot meg-emeli, azután ismét hirtelen süllyed a rókalyukba. A barlang esése a nyílás-tól a végéig mintegy 4 m. A barlang kialakításában a víz oldó munkája ját-szott főleg szerepet. Habár a barlang befelé fokozatosan lejt, mégsem beszél-hetünk úgynevezett betörési barlangról, mivel a víz mechanikai munkájának, az erózióknak kimondott nyomai sehol sem fedezhetők fel.

Hogy a barlang milyen régen ismer-e-s, nem tudjuk. Koch Antal 1877-ben megjelent munkájában a sziklafalat is-merteti, de a barlangról nem tud sem-mit. Az irodalomban először csak a Pillisi kalauzban szerepel. Valószínű azonban, hogy a kincskeresők előtt nem volt ismeretlen. A barlang falán, külö-nösen a bejáratú szakaszban látható em-beri kéznyomok, vésések túllik ered-hetnek. Jólak regényalakjainak: Rab Rá-binak kincsei után itt még ma is ku-latnak. Egyik ilyen kincskeresővel ma-gam is találkoztam, akit nem sikerült meggyőzőnöm, hogy a falból kivéselt mangánbevonatú kis kalcitkristály nem rubint. A barlang azonban a természeti-lárok előtt sem nagyon ismeretes, ha-bár annakidejéi a Kárpát Egyesület itt pihenőt is létesített és táblával is meg-jelölte. A múltévi természetjáró öttusa egyéni versenyben érintendő pont volt, de csak egy versenyző találta meg.

Schönviszky László

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Az OB-be jutásért

Megrendezésre kerül a vidéki válogató csapatverseny az országos bajnokságba jutásért.

Jogosult indulók:

Soproni Vasas
Győr—Sopron,
Miskolci Törekvés
Borsod—Abaúj—Zemplén,
Pécsi V. Lobogó

Baranya,
Salgótarjáni Bányász
Pest—Nógrád—Csongrád—Heves
megyékből

a megyei bajnokságok eredményei alapján.

Az OTSB fentiekén kívül meghívta a versenyre a Soproni Törekvést, a Soproni V. Lobogót, az Egri V. Mezeort és a Diósgyőri Vasast, hogy a verseny alapján a két legerősebb vidéki csapat kerüljön fel az OB-be.

Az 1955. évi egyéni természetjáró tájékozódási bajnokság

Az 1955. évi egyéni természetjáró tájékozódási bajnokság eredménye:

A bajnokságra jogosult versenyzők száma 23. Halász Miklós, a Bányász versenyzője nem érkezett meg a versenyre, Hermann Imre, az elmúlt évi bajnok, a Törekvés versenyzője a második napon feladta. A bajnokságon tehát 21 versenyző eredményét értékelte a versenybírószám. A verseny az Ó-Bükken, Tarnalelesz környékén került lebonyolításra: éjjeli 7850 m távú, 500 m szintk., I. nappali 14 600 m távú, 590 m szintk. és II. nappali 8600 m távú, 360 m szintk. terepen.

Az éjjeli szakaszon: I. Szász Károly, V. Meteor.

Az I. nappali szakaszon: I. Holicza Róbert (Építők).

A II. nappali szakaszon: I. Szász Károly (V. Meteor), Spankovics Károly (Vasas) (holtversenyben).

A három szakasz összesítése alapján bajnok:

1. Szász Károly (V. Meteor) (I. IX. 1.) 58.

2. Spankovics Károly (Vasas) (XIII. II. 1.) 55.

3. Takács András (Törekvés) (V. VIII. VII.) 49 helyezési pontszámmal. A verseny részletes ismertetésére legközelebbi számunkban visszatérünk.

TERMESZETJÁRÁS

Temesvári Mihály • Felelős szerkesztő: Kunsági Viktor • A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvtudó igazgatója • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII, Baross tér 2. II. em. Távbeszélő: 143—422 • Terjesztik: Budapestben a Főposta Hírlapterjesztő üzem, vidéken a helyi lapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok • Előfizetés: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest V, József nádor tér 1. Távbeszélő: 180—850 • Előfizetési ára: egy évre 32 forint, félévre 16 forint • Csekkszám: 61 251 • Példányszám: 3490

55/19125 - Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest - Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

Olvasóink írják

Alábbi levelemnek azt a címet is adhatnám: Gondolatok egy visegrádi nyaralás idején...

Valahányszor Visegrádra vezet az utam, megcsodálom a természet békés-zűségét, amellyel ezt a elszűkülő Duna-kanyart Magyarország egyik legszebb, leggyönyörűkötetebb területévé varázsolta. És különös ízt ad ennek a történelmi környezet, amilyen, sajnos, hazánkknak elég kevés helyén található és élvezhető a maga teljességében.

Visegrád szinte gyűjteménye több évszázad kimagasló emlékeinek. A legjelentősebbet éppen napjainkban tárják föl: Mátyás palotáját. Ennek rekonstrukciója alapos és megfontolt módon történik, felszínre hozva mindazt, ami még menthető. Sajnos azonban nem mondható ez a fellegváról és a Salamon-

toronyról. A vár pusztul és a környékét pusztítják! A visegrádi utak, a torony és a vár környéke a szervezett turisták védelmére szorul.

Javasolom: Először is helyezünk el útjelzőket.

Az útjelzéseken kívül tájékoztató táblákat is el kell helyezni a fontosabb helyeken, amelyek ismertetik az emlékeket, történelmi eseményeket. Felhívásokat kell kiakasztani az utak épségének és a tisztaság megővésének érdekében.

Nincs Budapest környékén még egy ilyen népszerű és ennyire magárahagyott kirándulóhely. Tudom, hogy több komoly turázó nem sokat törődik Visegráddal. Inkább mint kedvező kiindulópontot tartjuk nyilván, mégis rajtuk áll, hogy a fenti állapotot legalább részben felszámoljuk. A magam részéről szívesen segítek akár a fenti, akár más, jobb tervek kivitelezésében.

Dr. Bogárdi Mihály

VIZSZINTES: 1. 1897-ben épült menedékházunk. 8. Friss. 9. Z Ó T keverve. 10. Ford. Ulrich László. 11. Ford. női becenév. 13. Csorba franciául (utolsó betű hiányával). 15. Ilyen víz is van. 17. Ilyen hajlásnál nehéz a sziklamászonak. 19. Várom a Sátorosban. 20. B. R. 21. Indulatszó. 22. Az „ABC” egymást követő magánhangzói. 23. Könnyeket hullat. 24. Ösztökéli.

FÜGGŐLEGES: 1. Sziklamászó közlekedési mód. 2. Kisebb barlang. 3. Nem ki. 4. Védett területünk (két betű hiányával). 5. Csúcsok elnevezése a Bükkben. 6. Tatrában kétszer is előforduló tájék (ékezet hiba). 7. Az időjárás térképén ilyen vonalat is találunk. 11. Nemzet Nyugat-Európában. 12. A. C. 13. Reggelinél szorongatja az ember. 14. Magashegységi virág jelzője (utolsó betű helyett „Z”). 16. Az egyik Körös. 18. Ford. lélegzete... 22. Csecsemő fordítva mondja. 24. Helyhatározó rag.

Beküldendő: vízsz. 1. és 19., függ. 1. 4. 7 és 16.

FEJTÖRŐ megfejtése (6. szám).

1. 1889. február, Turisták Lapja. Dr. Téry Ödön és Dr. Thirring Gusztáv.

2. A Föld középpontjától legtávolabb az ecuatori Csimborasszó 6310 m-es csúcsa van. (A Föld forgása következtében a sarkoknál belapul és az egyenlítőnél kidudorodik).

Dr. V. K., Budapest: A magyarországi csúcsokról készített összeállításra igen érdekes és hasznos munka. Sajnos több adat eltér az új felmérésektől. Csak legközelebbi számunkban közöljük, mert ezeket helyesbíteni kell.

H. L., Budapest: A várak megővására szóló leírás érdekes, de kissé meghaladja lapunk terjedelmét. Legközelebb, rövidebb formában közöljük.

Cs. L., Budapest: Levele alapján foglalkozunk a kérdéssel, később konkrétan visszatérünk arra.

1	2	3	4	5	6	7
8				9		
10			11	12		
		13		14		
15	16			17	18	
19						
	20			21		
22				23		24
25						

3. A legújabb turistaházunk Bakonybél községben létesült.

4. A Szovjetunió legmagasabb pontja: a Sztálin-csúcs, amely 7496 m magas, első megmászója Abalakov, a sport érdemes mestere.

5. Magyarország színtezési főalapontja a Velencei tó északi partján levő Nadap község kőfejtőjének gránitjában van, amely 173 méter 838,50 mm. Az ugyancsak ott levő I. sz. őrpont 174 méter 525,85 mm. A II. sz. őrpont 174 méter 532 mm.

Jutalmazott megfejtők:

Czeglényi Kálmán, Budapest, Virág Rózsa, Budapest.

B. I-né, Miskolc: Egy-egy számban közlök fejtörő összes kérdéseinek helyes megfejtését kívánjuk. A jutalmat nem tudjuk a minden kérdést külön megfejtők számára szétadarabolni.

K. Zs., Veszprém: Beküldött fényképe nem a pályázatban meghatározott témát ábrázolja. A kép kitűnő, de nem sportágunkba vágó.

Többeknek: Mi közöljük a nekünk jelzett kedvezményes vonatok indulását, de nem tartozik hatáskörünkbe a vonatok fölötti intézkedés.

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy a 6. és 7. számunkban közölt **Fénykép-pályázatra** december 10-ig kell a felvételeket beküldeni. Jelen számunktól kezdve folyamatosan közöljük az érdekesebb felvételeket.

Útközben hallottuk...

... hogy a budapesti barlangkutatók vetített képes előadásán számoltak be ezévi munkájukról. Az összejövetel alkalmával megbeszélték a további feladatokat is,

... a Bányász SE egyéni tájékozdási bajnokságán vidékiek szereztek meg a II., III. helyet. Ennek dacára még mindig hiányoztak olyan területek természetjárói, mint a borsodi medence, Pécs, Dorog,

... a V. Meteor által rendezett Stromfeld túraversenyen, a rossz idő dacára 18 szakosztályból 472 fő vett részt. E napon 32 túrát szerveztek a Meteorosok; átlag 15 km-t gyalogoltak a túraverseny résztvevői,

... a Törekvés Közpürréti országos értekezletén határozatot hozott a tömegesítésre. Ennek keretében a Pesti Törekvés 38 fővel rendezett túrát az aggteleki cseppkőbarlanghoz. A 38 résztvevőből 33-an nem szerveztek természetjárók s többségük most vett részt először természetjáró megmozduláson. Októberben a Pesti Törekvés újból rendez a tömegesítés érdekében hasonló természetű túrát,

... a bajtársi segítség szép példáját tanúsították a barlangkutató természetjárók. A Chinoin gyár egyik dolgozójának fia barátjával leszállt a solymári Ördögglukba. Az anya másnap kétségbeesve mondta el az üzemben, hogy fia még nem tért vissza kirándulásáról. Gyors telefonálás után együtt volt a mentő csapat: Bádonyi Géza, Dunai Sándor, Katona György, Tátrai Ruppert és a Chinoinból Zák, valamint Szijj elvtársak régi természetjárók. Több órás keresés után megtalálták a lámpájuk kimerülése folytán eltévedt fiúkat. Meleg ruha, forró italok, könnyű ennivaló hamar rendbehozta a 36 órát barlangban tartózkodó fiúkat. Tanulság: csak vezetővel és kellő felszereléssel menjünk nagyobb barlangokba,

... Természetjárók kívánták meg nézni a Somoskő várát, de nem ismerték az utat. Egyik határőr elvtárs, aki éppen végzett szolgálatával, pihenőidejét készségesen feláldozva vállalta, hogy elkalauzolja a természetjárókat, sőt útközben színesen és érdekesen ismertette is a vár történetét. Az önként vállalt feladat és a természetjárók iránti megbecsülés szép példáját tanúsította ez az ismeretlen határőr elvtárs,

E SZÁMUNK FÉNYKÉPEIT: Éri István, Gyimesi András, Kaczur Pál, Ráth Károly, Kunsági, Viktor, Matusz János, Schönviszky László, Szegvári Gusztáv, a Szovjet Fotó és Vimententi László készítették.

... a budapesti V. kerületi természetjárók pontszerző túra keretében keresték fel a Kevélyek Környékét. A kerület 400 természetjárója vett részt ezen a megmozduláson. Az egyik idősebb résztvevő 45 éve járja a hegyeket, a legifjabb turista, aki saját lábán tette meg az utat, mindössze harmadik éve felé tart.

... az Egressy úti általános iskola 120 tanulója a tanárok és néhány szülő kíséretében Zebegény—Hegyes-tető—Nagymaros útvonalon jólsikerült túrát tettek legutóbb a kedvezményes vonat igénybevételével.

Egyesületi egyéni bajnokságok

Az egyesületek országos egyéni természetjáró tájékozdási versenyének eredményei:

Bányász SE: I. Venkovits István (minősítés nélkül) 318. II. Halász Miklós (Salgótarján) 576. III. Marosi János (Veszprém) 822 hibaponttal (1).
Bástya SE: I. Jávorika Péter 307. II. Kovács Pál 416. III. Katona György 507 hibaponttal (3).

Építők SE: I. Dóra Tibor 188. II. Holicza Róbert 439. III. Soltész Béla 528 hibaponttal (2).

Haladás SE: I. Koczur Kálmán 548. II. Radvánszky Sándor 596. III. Breiner Sándor 697 hibaponttal (2).

Spartakusz SE: I. Torma Gábor 441. II. Guzseli Tibor 495. III. Muskát Ede 549 hibaponttal (2).

Szikra SE: I. Santorá Rudolf 1305. II. Darvas János 1428. III. Zák Aurél 1505 hibaponttal (1).

Törekvés SE: I. Takács András 60. II. Balogh Imre 99. III. Skerletz Iván 175 hibaponttal (4), (ifjúsági, egészségi okokból nem kapott rajtengedélyt. Indult Bödör Miklós, Mocsári Gábor, valamint Hermann Imre meghívott, tavalyi bajnok).

Vasas SE: I. Szöts Ferenc 36. II. Spankovic Károly 35. III. György Tibor 35 helyezési ponttal (4). és (Könözi Tibor).

V. Lobogó SE: I. Unger Károly (Sopron) 416. II. Margittai Endre 438. III. Gitz József 496 hibaponttal (1).

V. Meteor SE: I. Holba Vilmos 512. II. Szász Károly 530. III. Keszler János 610 hibaponttal (2).

A zárójelben levő számok mutatják, hogy hány fő jogosult részt venni az országos bajnokságon. Dólt betűvel szedett nevek az országos egyéni bajnokságon indultakat jelzik.

A TURISTAHÁZAKAT Kezelő Vállalat lapzárta kor közli, hogy Görög Jánosnak és Nagy Györgynek legutóbbi számunkban megjelent javaslata alapján megtette az intézkedéseket a forgalmasabb turistaházakban a férőhelyek biztosítására az átmenő turista forgalom számára. A részletekre legközelebb visszatérünk.

Könyvszemle

Az Alacsony Tátra — Jasna

Ismét egy-gyönyörű — magyar nyelvű — képeskönyv jelent meg az Artia Prag kiadásában. 94 válogatott fényképen mutatja be az Alacsony Tátra új téli sporttelepét, Jaszna-t és környékét. Liptószentmiklósról autobuszon a deményfalvi és a Lucsanka patak völgyén keresztül közelíthetjük meg. Az 1234 m magasán fekvő Jaszna-t gyephavasok, télen ideális síterep zárják körül. Nyugatán a Polnai nyeregből (1899 m) kiinduló Bory (1889 m) — Szina (1563 m) gerinc, keleten a Krupova Holától (1890 m) leereszkedő Krakova Hóla (1753 m) — Pusztá csúcs (1495 m) gerinc zárja közre, míg délen a Chopok (2025 m) — Deres (2005 m) gerince emelkedik a magasba. A drótkötélpálya Jaszna-ról a Lukova csúcson (1666 m) keresztül vezet fel a Chopokra. A drótkötélpálya felső állomásáról, a Chopokról aránylag már könnyen elérhetjük a Gyömbért (2045 m), a Derest (2005 m), a Kotlickát (1937 m) és esetleg onnan még a Chabenecet (1955 m), vagy a Szalkát (1981 m). Ezzel a csodálatos síparadicsommal ismert meg a könyv. Gyönyörű fényképeken mutatja be a napfényvel elárasztott havas csúcsokat, gerinceket, lejtőket. A képek a fény és árny játékaik ezer változatát varázsolják elénk, érezzük, hogy ott milliárd hókristály csillogása vakítja a szemet. Jól válsztották meg a sporttelep nevét, mert Jaszna magyarul verőfényt jelent. Igaza van az előző frójának, dr. Truskának, hogy „aki egyszer belekóstolt ebbe a legtisztább örömbé, visszavágyik, hogy legalább néhány napig megint itt élhessen és álmodhasson a napfényes ragyogásban.”

Kristóf Sándor

Túravezetők kézikönyve

Ujabb fontos turista kiadvány hagyta el a nyomdát. A napokban jelent meg izéles kiadásban a „Túravezetők kézikönyve I.” A könyv első része a kötetesre tervezett műnek, amely a túravezető tanfolyamok kötelező tananyaga. A könyv főbb fejezetei: A túrákról általában, amely a túrák szervezésével, előkészítésével, levezetésével és a különböző nyilvántartási, minősítési feladatokkal foglalkozik; Magyarország természetjáró földrajza, melyben ismertetik a szerzők a természetjárással kapcsolatos tudnivalókat a közlekedésről, hegységéről, barlangokról, éghajláról; végül alapvető geológiai és kézzentani tanulmány vezet be az olvasót az e tárgyban szükséges ismeretekbe. A jól összeállított mű igen fontos segédeszköz a túravezető képzésnek.

Azokban minden szakosztályi aktív, mondhatni minden természetjáró hásszonnal forgathatja ezt a könyvet. A könyv anyagának megismerése minden turista számára fontos. Ha tehát valaki közvetlenül kívánja ezeket megismerni, szerezze be magának a könyvet, függetlenül attól, hogy érez-e rátermettséget a túravezetésre. A könyvet Kristóf Sándor, Szabó Ferenc, Temesrékásy Mihály és Thuróczy Lajos írták. A Sport Lap és Könyvkiadó által kiadott könyv ára 12.— Ft és kapható a könyvesboltokban.

HÁZI MŰHELY

Műszertáska készítése

A versenyfeladatok megoldásánál, szerkesztésénél, sok időt takaríthatunk meg azzal, ha a körzőt, szögmérőt, ceruzát stb. nem valamelyik eldugott zsebből kell előkeresni, hanem ezek az eszközök állandóan kéznél vannak. Erre a célra készíthetünk magunknak ún. műszertáskát, amelyet nyakunkba akasztva, a legfontosabb eszközök könnyen hozzáférhető helyen tarthatók.

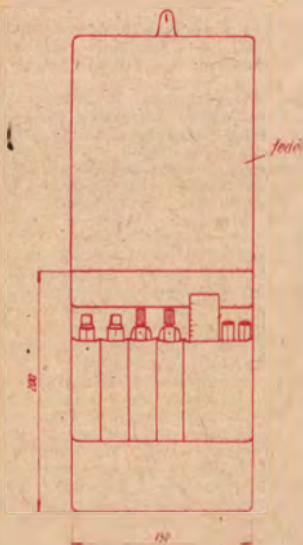
A táskát erősebb vászonból varrjuk. Célszerű alakja az ábrán látható. Hátlal kettős fala van és a két réteganyag közé kartonpapírból, vagy vékony fémlemezből merevítőlapot varrunk be. A hátsó, végigmenő rekeszbe szögmérőt, versenyszabályzatot, versenyzókartont, stb. helyezhetünk. Előre a rajz szerinti tokokat varrjuk fel. Ide tesszük a ceruzákat, egy puhat íráshoz és egy keményebbet szerkesztéshez, mérőkörzőt és ceruzás körzőt. A szélesebb rekeszben vonalzó és színes ceruzákat tartathatunk. Elöl van még egy kis zseb, amelybe ceruzahegyező penge, csiszolópapír, radír stb. helyezhető. A táska fedelét legombolhatóra, vagy lekapcsolhatóra készítsük. A felfüggesztő zsinór hosszát úgy válasszuk meg, hogy a táskát nyakunkba akasztva, még a térképasztal felett helyezkedjen el.

A műszertáska a ceruzákat, körzőket megóvja az elvesztéstől és a legfontosabb mérőeszközöket állandóan kéznél tartva, igen hasznos szolgálatot tesz.

Szögmérő készítése

A térképen egyes érintendő pontok helyét gyakran szögmetéssel adják meg. Szükségünk van tehát olyan szögmérőre, amellyel ezeket a feladatokat meg tudjuk oldani. Ezt házilag kell elkészítenünk, mert ilyet beszerezni nem lehet, a szövegetek út. nem fokokban, hanem vonásokban mérjük. Az általunk használt rendszernek a kör 6400 részre van felosztva, a 0-D-en van és K felé növekszenek a számok. Szögmérőnként tehát K-en lesz az 1800 vonás, E-on a 3200, Ny-on a 4800 és ismét D-en a 6400. A beosztásokat 25 vonásonként kell jelölni és 200 vonásonként számolni.

A szögmérő elkészítéséhez először celluloid lemezt kell beszerezni. Legjobb az 1-1,5 mm vastag celluloid. Ebből kb. 10-12 cm átmérőjű tárcsát vágunk ki. Élét körben, felülről lelaposítjuk. A beszűkítést az aljára karcoljuk.

Hogy a kis beosztásokat is pontosan tudjuk bejelölni, a kört nagyban is meg kell rajzolnunk egy rajzlapra, legalább 50-60 cm-es átmérővel. Kerületen elkészítjük a beosztásokat, utána a celluloid tárcsát a középre helyezzük, középpontját tüvel átszúrjuk és még egy helyen elfordulás ellen rögzítjük. A középpontba szúrni tü mellett olyan hosszú vonalzózt illesztünk, amely még a nagy kört is metszi. A tü mellett biztos felfűrésztől el kell távolítani a vonalzózt. Ezután a vonalzózt a tü mellé szorítva a nagy kör kerületén végigmozgatjuk és az egyes osztásoknál a celluloidtárcsára borotvapengével vonalakat húzunk. A 25, 50 és 100-as vonásokat különböző hosszú vonalakkal jelöljük. Az E-D és K-Ny-i átmérőt végig behúzzuk. A K-Ny-i irányban párhuzamosan, 5 mm-enként vonalakat húzunk az egész tárcsa területére. Erre azért van szükség, mert amikor a szögmérőt a térképre helyezzük, ezek közül a vonalak közül, a legmegfelelőbbet párhuzamosítanunk kell a térkép valamelyik felírásának alsó szélével. Csak így tudjuk biztosítani, hogy a szögmérő E-D-i vonala, a térkép E-D-i vonalával pontosan párhuzamos legyen. A szögmérő közepén a tűszúrás 1 mm átmérőjű lyukra kell kibővíteni, hogy ezen keresztül lássuk át a pontot, ahonnan a metszést végezzük és a tárcsát pontosan ide tudjuk helyezni.

A számokat 200 vonásonként, a két nullát elhagyva, a felső lapra, 3 mm-es számbelűzővel ütjük be, vagy tüvel be-

FELKÉSZÜLÉS A TÉLRE

Nyáron legcélszerűbb edzési módok: evezés, úszás és műugrás. Erőnlétünket nagyobb evezős turákkal biztosíthatjuk, pl. szentendrei- vagy csepelszigeti kerülete stb. Az úszást a hűvösebb idő beálltával se hagyjuk abba, egész évben - hetenként legalább egyszer - járjunk uszodába. Minden egyes alkalommal 300-350 métert úszunk.

Az őszi edzéseken már nincsenek az erőnlét fokozására tördöljünk, hanem a lejtőn való mozgás javítására irányuló gyakorlatokat is végezzünk. Kezdetben a törzs megerősítését és meghajlítását a jobb és bal láb megerősítésével gimnasztikai formában gyakoroljuk. Arra vigyázzunk, hogy a „térdeinket toljuk előre” és a törzsünket „csípőizületből döntjük”, tehát nem a gerincoszlopunkat hajlítjuk és a sarkot sem emeljük. A gyakorlatot emelt fejtartással, könnyökben lazán hajlított karokkal, csípőhöz emelt kézfejjel végezzük. Ha ez a mozgás már megy, meg lehet kezdeni a kanyarvétel gyakorlását.

A lejtőn való mozgás elsajátítását eleinte sík erdei terepen kezdjük gyakorolni és csak fokozatosan menjünk egyre meredekebb terepre. A futásnál a forduláskor arra ügyeljünk, hogy a vállsík tartása ugyanaz legyen, mint az egyenes irányú mozgásnál. Csak a láb és a térd mutat a fordulás irányába, a csípő befelé nyomódik, a vállendítés teljesen elmarad. A sítechnika legújabb fejlődése szerint a lesikló vagy műlesikló felsőteste a lesiklás irányára merőleges, előre-hátra csaknem mozdulatlan, a mozgás, illetve a sí irányítása kizárólag az alsótestből a csípőből és combokból történik. Futás közben a kanyarvételnél erre legyünk figyelmelemmel. A kanyarvétel eleinte úgy gyakoroljuk, hogy a résztvevők a füves lejtőn egymástól 4-5 méter távolságban álljanak fel s így ők jelzik az egyes íveket. A futást a legfelső kezd. Arra vigyázzunk, hogy a fordulást mind jobbra, mind balra gyakoroljuk, mert nem szabad az egyoldalú kanyarérzékletést megszokni. Később egymástól távolos fákat kell kijelölni a fordulásra, ezáltal az ívek nagyobbak lesznek és több idő áll rendelkezésre, hogy a testtartással és a teherváltással a következő fordulóra előkészüljünk. Fontos, hogy a futás ütemét edzés közben gyorsan tudjuk fokozni. Ezt a gyakorlatot egyre meredekebb terepen végezzük, azonban arra

karcoljuk. A számok talpa a középpont felé mutasson.

Végül vékony tustollal piros, vagy fekete tust húzzunk a vágásokba és a számokra, hogy a beosztások és vonalak jól láthatók legyenek. Vigyázzunk, hogy a tus csak egész vékonyan fusson szét a vágásba és ne vastagítsa meg a vonalat.

Átszámító táblázat

A menetidő kiszámítására és a lépések átszámolására táblázatot használunk. Ezt a térképasztalban helyezzük el. A táblázatot legcélszerűbb négy oszlopban készíteni. 1. a térképen lement mm-ek, 2. a méter, 3. az ennek megfelelő lépésszám és 4. a nappali menetidő percben. Mindenki a saját lépési szelint készítsen a táblázatot. Éjszakai menetidőtáblázat nem szükséges, mert ekkor a menetidő 50 000-es térképen a lement mm-ek számával, 25 000-en ennek a felével egyenlő. A táblázatot legalább 25-, 50- és 75-eszes térképekhez készítsük el. Az utolsónál az éjszakai menetidőnek is készítsünk oszlopot.

Ezekben a közleményekben a tájékoztató versenyző legfontosabb felszerelési tárgyait vettük sorra. Egészen kis fáradsággal bárki elkészítheti magának ezeket az eszközöket. Az a kis munka, amely ezzel jár, megéri a fáradságot, mert kifogástalan és állandóan gondozott felszereléssel élvezetesebb és eredményesebb a versenyzés. Zomotori Adam

vigyázzunk, hogy az előírt testtartást hibátlanul betartsuk. Nem szabad a gyakorlatot meredek lejtőn kezdeni, mert könnyen felbukhatunk, ami erős tempóban kellemetlen sérülést okozhat. Ha már a lejtő irányába nagy ívben tudunk jobbra és balra fordulni, csak akkor térjünk át a fák megkerülésére kis ívben. Ritkán erdőben, meredek lejtőn kis ívekben való lerohanáshoz már sok gyakorlat kell, azonban vigyázzunk, hogy fel ne bukjunk.

A boka erősítésére gyakoroljuk a meredek lejtők keresztelését, eleinte részletes járással, később részletes futással.

A test súlypontjának gyors áthelyezésére jól bevált gyakorlat az árokfutás, amikor egy keskeny árok peremén oly módon futunk lefelé, hogy peremről peremre, felváltva jobb és bal lábra ugjunk.

Az erőnlét fokozására legalkalmasabb módszer a lépcsőzetes edzés. Ajánljuk az alábbi egyszerű, de jól bevált gyakorlatokat: 1. szökdecslés két lábon, 2. szökdecslés egy lábon, 3. szökdecslés előre, oldalt, hátra s megint előre 4. szökdecslés oldalt, lejtőn elfoglalt testhelyzetben (a testűtől a külső láb, a belső kislé előre tolvá. Csípő és ülep befelé nyomul, a felsőtest kifelé fordul. Karok könyökben enyhén betörnek s lazán a test előtt helyezkednek el), 5. szökdecslés lépcsőfokokról lefelé zárt lábfordítással, felváltva jobbra és balra váltakozó külső láb megerősítéssel, 6. szökdecslés lépcsőfokokon felfelé, mint előbb, bottal.

Eleinte a gyakorlatokat lassan, később gyorsan végezzük, az egyes gyakorlatok közé futást illesztünk.

Igen jó gyakorlat a bakugrás, melyet eleinte síkon, később lejtőn gyakoroljunk. Az ugrás pillanatában a testnek előre kell dőlnie, majd nem párhuzamosan a lejtővel, különben az átugrás pillanatában az ugró teste lecsúszik vagy visszaesik.

A fentiekben röviden rámutattunk, hogy természetjáróinknak túra közben milyen szárazedzési lehetőségek állnak rendelkezésükre. A szárazedzés összes részleteire nem térünk ki, majdnem minden szakosztályban akad egy-két olyan síelő, aki sporttársainak szívesen segít az edzési terv elkészítésében, vagy ha erre nincs megfelelő szakember, akkor az SE-en belül működő síszakosztály edzőjét kérjük fel az edzési terv elkészítésére. Kristóf Sándor

TÁJÉKOZÓDÁS A TEREPEEN

IV.

Legutóbbi cikkünkben ismertettük a terepen történő tájékozódás legfontosabb kérdését (tájolás, álláspont meghatározás, terep és térkép azonosítása).

A természetjáró azonban mozog, túrát hajt végre és így feltétlenül ismernie kell a túra végrehajtásának tereptani szabályait is, akár térkép nélkül, akár térképpel hajtja azt végre.

Mozgás térkép és tájoló nélkül.

Amennyiben túránkat térkép és tájoló nélkül hajtjuk végre, úgy készítsünk túránkról *vázlatot*. Ezt rajzoljuk meg indulásunk előtt pár nappal, a szakosztályban rendelkezésünkre álló 50 000-es térképről.

A vázlatot a térképpel azonos mértékben rajzoljuk meg, (oleátára másolással) vagy nagyítással, melyet legcélszerűbb hálózat segítségével elkészítenünk. A vázlaton tüntessük fel kiindulási és végpontunkat, valamint a közbeeső, tájékozódásra alkalmas tereptárgyakat. (utak, erdőátvágások stb.) és a legmarkánsabb domborzati részeket (kúpok, nyergek stb.). Mérjük le az egyes útszakaszok távolságait is.

Vázlattal végrehajtott túránk lényegileg teljesen azonos térképpel végrehajtott túrával, melyet az alábbiakban ismertettünk.

Mozgás térképpel, tájoló nélkül

A természetjáró túráit úton, úton kívül a terepen, valamint erdőben hajtja végre.

A) Úton

1. Túránk előtt térképünkön jelöljük meg kiindulás pontunkat, a túra menetvonalát, valamint végpontunkat is. Ezután gondosan tanulmányozzuk a menetvonalat és a tájékozódásra alkalmas pontokat állapítunk meg és jelöljük meg. Különös tekintettel figyeljük az útkanyarokat, az útelágazásokat, az út lejtőviszonyait, a lakott területekről kivezető utak környékét, a domborzatot stb. Mérjük meg az egyes útszakaszok közötti távolságokat is.

2. Ilyen előkészületek után benjünk el túránkra. A kiindulási ponton tájékozódjunk és a kijelölt útirányban induljunk el.

3. Amikor elérünk az első kijelölt tájékozódási ponthoz, újból tájékozódjunk és csak ezután folytassuk tovább utunkat a második tájékozódási pont irányába és így to-

vább. Minden esetben, menet közben állandóan azonosítsuk a térképet a tereppel, ami feltétlenül elősegíti álláspontunk, mindenkor meghatározását, valamint túránkat hasznossá és érdekessé teszi.

B) Terepen

Ha *nyílt terepen* mozgunk és túránk irányában nincs út, úgy a térképen jelöljük meg mozgási irányunkat és a továbbiakban ugyanúgy járjunk el, mintha úton mozognánk. A mozgás irányát úgy jelöljük meg, hogy az a térképen és a terepen egymáshoz minél közelebb fekvő, jól felismerhető, tájékozódásra alkalmas tereptárgyakon vezessen át. Itt tájékozódási pontoknak vehetünk minden olyan növényzethatárt is, amely menetvonalunkat átszeli. A legjobb tájékozódási pontok azok a szembeeső tereptárgyak és domborzati részletek, melyet a térkép is ábrázol. (Lásd ábra.)

C) Erdőben, úton

1. Tanulmányozzuk át a térképen a tervezett menetirányunkat és jelöljük meg azon a tájékozódásra alkalmas pontokat (erdőátvágások, erdőtisztások, erdei utak stb.). Mérjük le azok egymás közötti lépéstávolságát is.

2. Előkészületeink után tájékozódjunk a kiindulási ponton, majd induljunk el a menetirányban és lépéseinkkel mérjük le a távolságokat. A távolságok megméréseinek itt nagy a jelentősége, mivel általában álláspontunkat csak az ismert tájékozódási pontoktól megtett lépéstávolság, vagy a menetidő ismerete alapján tudjuk megállapítani.

3. Az 1. kijelölt tájékozódási ponton álljunk meg és tájékozódjunk. Ellenőrizzük a kiindulási ponttól az elért 1. tájékozódási pontig lemért távolságot és csak ezután folytassuk tovább utunkat a 2. pontunk felé.

4. Minden egyes útelágazásnál azt az irányt, melyen utunkat tovább kell folytatni — ha az nincs ábrázolva a térképen — meg kell állapítanunk. Rögzítsük ehhez álláspontunkat (az utolsó tájékozódási ponttól megtett távolságok szerint), állapítsuk meg térkép alapján a szükséges irányszöveget, a terepen pedig az elágazó utak irányszögét és ezután azt a menetirányt választjuk ki, melynek megegyezik a térkép alapján megállapított irányszöggel.

Az erdőben végrehajtott túránk a fedett terep minden tulajdonságával rendelkezik. Erdőben, úton történő túránk végrehajtása nehéz, ezért ezt a leírtak szerint kell gyakorolni. Ennél soha se veszítsük el tájékozódásunkat, a legkisebb kételynél azonnal állapítsuk meg álláspontunkat.

Horváth Andor

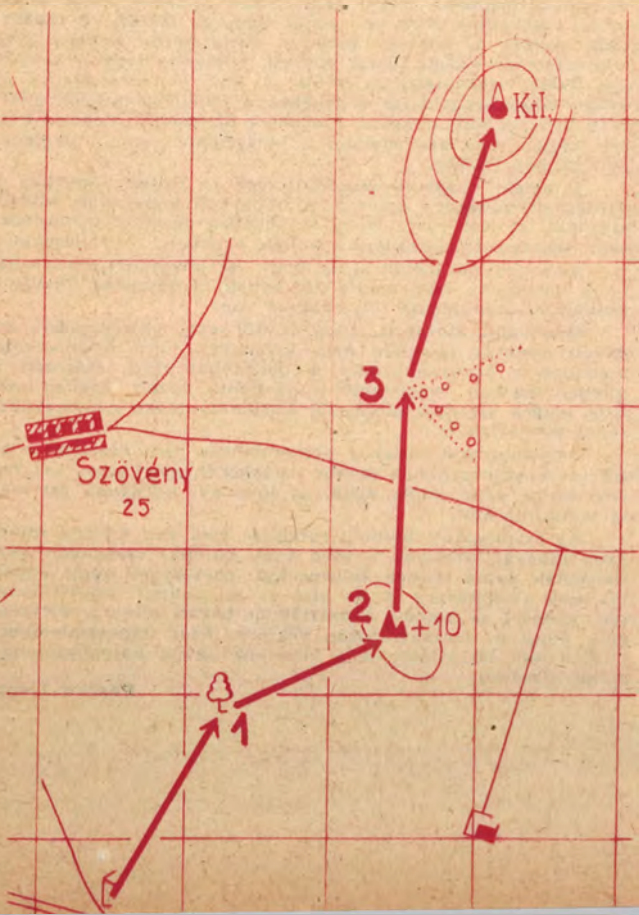
Gombákról

Igen helyes, ha étkezéseinket változatosabbá téve az erdei gombákat gyűjtjük. Ezt úgy az erdőt járó turista, mint az erdőben lakó menedékházi gondnok könnyen megteheti, csupán azt a fáradságot kell venniük, hogy hazánk ízletes, jó gombáit és mérgező hatású gombáit jól megismerjék.

Mindezeket azért szeretném a „Természetjárás” hasábjain elmondani, mert a napokban a törökmezői turistaházban járva láttam, hogy gombapörkölt volt vacsorára. A gondnoknőnek az volt a véleménye, hogy minden gomba ehető, ha elkészítés előtt leforrázzák! Ez ellen élnenken tiltakoztunk, de nem bizonyos, hogy véleményünket a gondnoknő megszívleli, ezért itt szeretném felhívni minden gondnok és turista figyelmét, hogy szakemberek véleménye szerint *semmiféle praktika* (forrázás, ezüstkanál próba stb.) *nem megbízható*. Egyetlen biztonságot csak a tudás ad. Miután Magyarország 400-nál is több gombafajtái közül csupán igen kevés az ártalmatlan és csupán egynéhány az erősen mérgező, minden gombaszedőnek kötelessége ezek megismerése. Különösen kötelezően áll ez azokra (így a menedékházgondnokokra is), akik másokra főznek.

Ismerjük meg a gombákat! *Vagy legalább is csak azokat gyűjtjük és főzzük, amelyeket, mint ártalmatlan, jó ízű gombát teljes biztonsággal ismerünk!*

P. Darányi Gitta

AZ 1955. ÉVI ORSZÁGOS BAJNOKSÁG ÉRTÉKELÉSE

Ha értékelni akarjuk a Magyar Népköztársaság 1955. évi természetjáró tájékozdási csapatbajnokságát, mely ebben az évben először került osztályozott formában lebonyolításra, meg kell vizsgálnunk a következőket:

1. mely szempontok tették szükségessé a többfordulós osztályozó bajnoki rendszer bevezetését?
2. betöltötte-e szerepét és milyen mértékben az új bajnoki rendszer?

A csapatbajnokságokat 1954-gyel bezárólag egyetlen verseny döntötte el. Sportágunk sajátossága, hogy egyetlen rosszul értelmezett állomásutasítás, az egyébként esélyes csapatnál, a bajnokság elvesztését jelenthette. Több fordulóból álló versenysorozatnál ezen kisebb hullámzások már kiegyenlíthetnek, úgy, hogy az utolsó forduló lezárása után kialakult erősrend a tényleges erőviszonyoknak megfelelő képet ad.

Megvizsgálva az OB-ben értékelt 10 csapatnak az egyes fordulónál elért helyezéseit, megállapíthatjuk, hogy nagyjából a csapatok az első fordulótól az utolsóig aránylag egyenletes teljesítményt nyújtottak és nagy meglepetés egyik fordulónál sem következett be. Legegyenletesebb teljesítményt a bajnokságot a Műszaki Egyetem Haladás SK nyújtotta, 1. első, 2. második, 1. harmadik és 1. negyedik helyezést elérésével. A legváltozóbb eredményt az Építők UVATERV érte el 2. első, 1. második, 1. hatodik és 1. kilencedik helyezéssel.

Az OB fordulónál összesen 130 versenyző vett részt. Legtöbb versenyzőt szerepeltetett a Bp. Törekvés (15 fő), legkevesebbet a Soproni Vörös Lobogó (9 fő).

Ami szembevetendő a bajnoki táblázat értékelésekor — az a vidéki csapatoknak a gyenge szereplése. Nem lehet véletlen, hogy a legjobb helyezést, amit egy fordulón vidéki csapat elért, az a hatodik hely. Figyelemreméltó ez a tény és nem véletlen. Azt bizonyítja, hogy sportágunk vidéki versenyzőinek igen sokat kell még tanulni és vidéki csapataink addig nem is indulhatnak bajnoki eséllyel, míg komoly tanfolyamokon nem gondoskodnak a tájékozdási képesség megfelelő kifejlesztéséről. A fővárosban erre több lehetőség van, mondják a vidéki sportvezetők, holott ezt a lehetőséget saját erejükből vidéken is megteremthetik. A fővárosban is csak a sportkörök foglalkoznak a természetjárók tájékozdási képességeinek továbbfejlesztésével.

Az állomásbírák áldozatos munkát végeznek a versenyek sikere érdekében. Képünkön a Borsod megyei bajnokság egyik állomása látható

A másik szempont, amely az osztálybasorolást indokolta tette az, hogy az azonos felkészültségű csapatok egymással mérközzenek, ne kerüljön össze kezdő csapat régi múltú, sok sikert elért csapattal. Ez az elv is helyes. Bizonyítják ezt az alsóbb osztályokban lebonyolított versenyek, ahol a hasonló képességű csapatok megközelítőleg egyenlő eséllyel küzdöttek osztályuk bajnokságáért. A kieső és továbbjutó csapatok pedig biztosítják az egyes osztályok közötti erőviszony egyensúlyát.

Elvileg tehát az osztályozott többfordulós bajnoki rendszer bevált. Van néhány kérdés azonban, amely alapos vizsgálatot érdemel. Az OB-ben megállapított 9 főnyi csapatlétszámot vegyük először vizsgálat alá. Különösen a vidéki csapatoknál, de az utolsó fordulókon jónéhány fővárosi csapatnál is gondot okozott a 9 fő összehozása. Az egri Vörös Meteor már az első fordulón, a diósgyőri Vasas és a VIII. ker. Bástya SK az ötödik fordulóra nem tudta a szükséges létszámot kiállítani. Kétségtelen, hogy az idei bajnokság hosszúra nyúlt, közel 5 hónapig tartott, de ez önmagában nem indokolja a lemorzsolódást. Költség szempontjából is jelentős többletet okoz a 9 fős előírás. Így utólag megállapítható, hogy helyesebb lett volna a csapatlétszámnak 6 főben való megállapítása.

Az OB-ben induló csapatok költségeit mindenképpen csökkenteni kell, mert mint az megállapítható, az ebben az osztályban szereplő csapat szakosztályának költségvetését csaknem teljesen felhasználja, ezzel a tömegesítéstől — a turasztól vonja meg a lehetőséget.

Soknak bizonyult a 6 forduló is, mely szerint a csapatok 5 fordulón vett részt és 1 fordulót rendezett. Részben ez a 6 forduló okozta a versenysorozat majd 5 hónapos elhúzódását is. Nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket a versenyek rendezésének módja sem. Maguk a csapatok szóban és írásban igen sokat foglalkoztak ezzel a kérdéssel. Kifogásolták egyes rendezőpároknál az „ismert” terepen való rendezést, egyes versenyek „könnyű feladatait” stb. Ezen észrevételek részben helytállóak is. Helyes megoldás a jövőre nézve csak az lehet, melyet néhány megyében és a B-TSB-ben sikerrel alkalmaztak: kevesebb forduló és a versenyek központi rendezése. Legalkalmasabbnak látszik 4 forduló rendezése 6 fős csapatok részére, melyeknél mind a 6 fő önálló feladatok megoldására képes legyen. A 4 fordulót a VB tanács tagjaiból kijelölt versenybíróknak kell rendezniük.

A bajnokság sima és gyors lebonyolításának egyik akadálya a versenyek eddig nem tapasztalt nagyszámú óvás volt. Az OB versenybírósa nem tudott érvényt szerezni a versenykiírás 10/c pontjának, mely szerint óvasokat első fokon a forduló versenybírósaéhoz azonnal, a helyszínen, másodfokon az OB versenybírósaéhoz 24 órán belül kell megtenni. A fordulók versenybírósaái általában nem tartották be a kiírás 10/a pontját, mely szerint az egyes fordulók eredményeit a verseny után legkésőbb 3 nappal az OB versenybírósaéhoz el kell juttatni. A beküldött forgatókönyvek hiányosan és késve érkeztek be, az óvasok érdemi tárgyalásai részben emiatt szenvedtek komoly késedelmet, részben az OB versenybírósaéhoz nem tudtak gyakran határozatképesen összejönni. Hiba volt az is, hogy az OTTSZ VB tanácsa több esetben a kiírástól eltérően vette kézbe néhány óvas elintézését és hozott újabb döntést, ahelyett, hogy a benyújtott óvas visszautasította volna. A jövő év versenyeinél az óvas-lavinák megelőzése érdekében a fordulóra kijelölt ellenőrző bírónak kell nagyobb hatáskört biztosítani. Beadott óvasok esetén, egy személyben, a helyszínen azonnal végleges döntést kell hoznia.

A vidéki csapatok megkérdezése az óvasok ügyében a döntés elhúzóására vezetett. A budapesti képviselők, kiknek szerepük az lett volna, hogy képviseljék csapataikat, legtöbbször teljesen tájékozatlanok voltak ezekben a kérdésekben.

Az óvasoknál derült ki az, hogy versenyszabályzatunk néhány kérdésben nem megfelelő, annak kiegészítése, illetve a szabályzat átdolgozása folyamatban van.

Megállapítható az is, hogy az OB versenybírósaéhoz érdeklét személy jelenléte nem kívánatos, mert érdeklése magában a versenybíróban is gátlásokat okoz, másrészt a minden esetben személyétől függetlenül hozott, esetleg csapata javára szolgáló döntésből kívülállóként téves következtetéseket vonhattak le.

Helytelen volt, hogy a versenykiírás nem részletezte az OB versenybírósaéhoz pontos hatáskörét, mert ezzel sok félreértésnek vette volna elejét. A jövő évi kiírásnak ezt már tartalmaznia kell.

Az osztályozott bajnoki rendszer első éve kihatott mindazon hibákat, amelyek a jövő évek bajnoki versenyeit akadályozták volna. Ennek felismerése lehetőséget nyújt egyúttal azok elhárítására is. Az első év az említett fogyatékoságok ellenére is komoly tapasztalatot hozott mind a versenyzők, mind a versenybírósaéhoz részére. Ezen tapasztalatokból okulva kell hozzájárulnunk a következő évek bajnokságainak előkészítéséhez.

Pásztor János

NEM LEHETNE JOBBAN IS?

(JEGYZETEK A VERSENYEKRŐL)

Térkép

Az egyik, minap lezajlott, kerületi TSB rendezte egyéni terepversenyen történt:

Kevesebb térkép-fotókópia állt rendelkezésre, mint a benevezett versenyzők száma. — Ezért egyeseket saját, színes térképükkel indítottak el, (nem hátrány!) másokat pedig összepárosítottak. — Vegyes (férfi, női) egyéni verseny lévén, nőket „tüntettek ki” ezzel, eleve komolytalanná téve „egyéni” versenyzésüket.

Ellenőrző ládák

Különös szokás, hogy a postaládákkal bújócskát játszunk. A versenyző míg útját megadott időre teszi meg, térképét, tájolóját, no és egy kicsit a terepet is figyeli, kénytelen fejét jobbra-balra 90—90 fokra tekergetni, nehogy a 60 pont veszteséget jelentő postaládát „elpasszolja”.

Véleményem szerint az a versenyző, aki a helyes útvonalon halad, a kitűzött tereptárgyakat megtalálja, megérdemli a postaláda, a „betű” sima megtalálást, — anélkül, hogy a tereptárgyakat körülfutkossa, s az útvonalon minden egyéb teendője mellett még nyak- és szemgimnasztikát is végezzen. Gyerekes dolog a posta-

ládát élével a versenyző felé bokorba dugni. Csak egy pillantás a térképre és máris elsétálsz a láda mellett! Ilyen „elnézett” láda miatt kapott pontokat mindenki igazságtalannak tartja, már azért is, mert ugyanannyi büntetőpontot jelent, mint aki pl. egy magaslati pontot, csúcstól hagy ki, s ezzel még időt is nyerhet.

Igen gyakori, hogy a postaládák betűi értelmet, szöveget adnak. Ez, — a hiányzó betűk keresésére vezet, ezenfelül visszaélésekre is ad alkalmat. Egyik-másik „élelmes” sporttárs az ismétlődő betűket előre látva, 2—2 lap leszakításával szerzi meg. Bár különböző színű cédulákkal és a versenyző kikérdezésével ezt meg lehet előzni, mégis célszerűbbnek látszik, ha nem összefüggő szöveget adnak a betűk.

Értékelés

Helyesnek tartanám, ha az állomások nem csak a saját, hanem a *versenyző kartonjára* is nyomban rávezetnék a hibapontokat, vagy legalább is a *postaládák kihagyása* miatti pontokat, valamint a *késési* (vagy sietési) *percek*et, ill. hibamentességet.

Ez az értékelés meggyorsítása és a

versenyző tájékoztatása érdekében is előnyös lenne.

Állomások

Több sportegyesület tagjai részére rendezett versenyeken nem egy-egy SE tagjait, hanem *különböző SE tagokat* kell összepárosítani az állomások időmérőiként.

Eredményhirdetés

Ez rendszerint csak a pontozási, ill. helyezési sorrend kihirdetésére szorítkozik. Azt hiszem, minden versenyzőt érdekelne ezen felül néhány egyéb adat is, — sőt tájékoztatás és magyarázat is. Érdekelne, hol, s miért vétette el az utat, az irányt, mi vezette félre? Ezt igazolják a verseny utáni élénk eszmecserek a tapasztalatról.

Helyes lenne eredményhirdetésekor egy *nagyobb méretű térképen szemléltetni* a pontos, helyes útvonalat, az egyes ládák, állomások helyét megadni. Így lenne tényleg érdekes és tanulságos a verseny, ez hozná közelebb egymáshoz a különböző SE-hez tartozó sportolókat, s tudásukat egymásnak átadva, így válna a verseny igazán hasznossá.

P. Darányi Gitta

Minősítés kérése

A szakosztályok fontos feladata, hogy tagjaik részére, eredményeik alapján a minősítés megadását kérjék. Az **EGYSÉGES MAGYAR SPORTMINŐSÍTÉSI RENDSZER** című kiadvány 25., 26., 27. pontja részletesen előírja a minősítési kérelmek módozatait. A szakosztályok pontosan tartsák be az előírásokat, csatolják az összes szükséges mellékletet, mert valamely irat hiánya esetén a minősítés megadása elhúzódik. A minősítési kérelmeket a helyileg illetékes TSB-hez kell benyújtani.

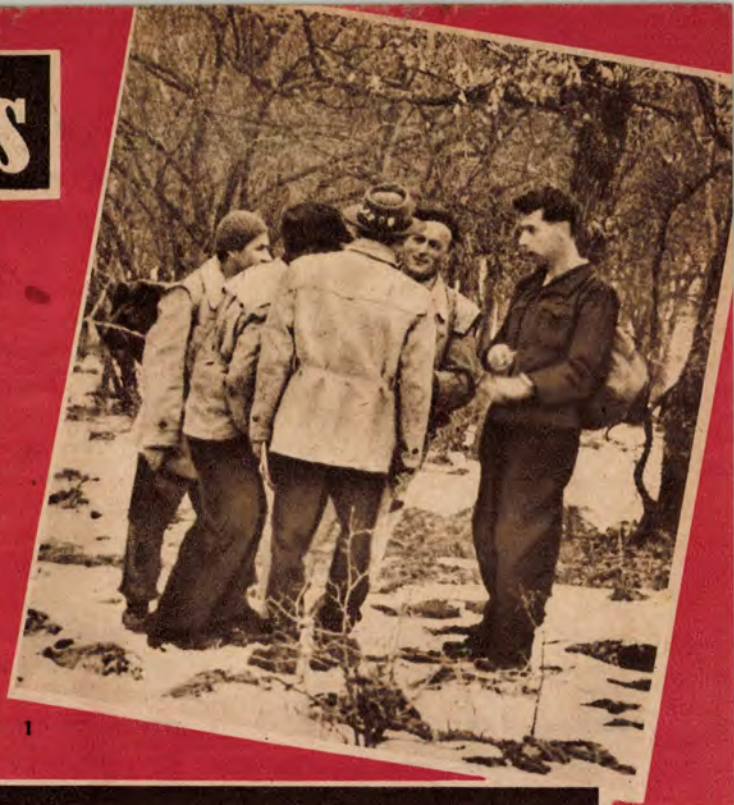
A természetjárás minősítési feltételeit a fentemlített szabályzat 51—52. oldala tartalmazza (a könyv beszerezhető a Sport könyvesboltban, Budapest, Rákóczi út 64.).

Néha a versenyzők nagy gondban vannak, hogy merre járnak, bemehetnek-e a tévesen érintett időmérőhöz.

2

1

KÉPES RIPIORT AZ ORSZÁGOS EGYÉNI BAJNOKSÁGRÓL

1. Szász Károly, V. Meteor, az országos egyéni tájékoztató bajnok vígan mosolyog a márciusi első OB fordulón, melyet részvételével a Bp. V. Meteor nyert meg. Szász Károly 39 éves, tisztviselő. Gyermekkora óta természetjáró, 1952 óta versenyez. Igen boldog, hogy megnyerte az egyéni bajnokságot, mely betetőzése eddigi versenypályafutásának. Szakosztályának csapatával az idei OB csapatbajnokság III. helyét szerezték meg, ráült évben megnyerték a Felszabadulási vándordíjas versenyt, két éven át pedig a BTSB Szabadság versenyt.

Bajnokságánál talán csak egyre büszkébb, hogy szakosztály társaival együtt több, jól sikerült verseny rendezésében is részt vett.

2. Spankovics Károly, Vasas, a bajnokság második helyezetteje. Szerszámáros az EKA gyárban. 1949 óta tagja természetjáró szakosztálynak.

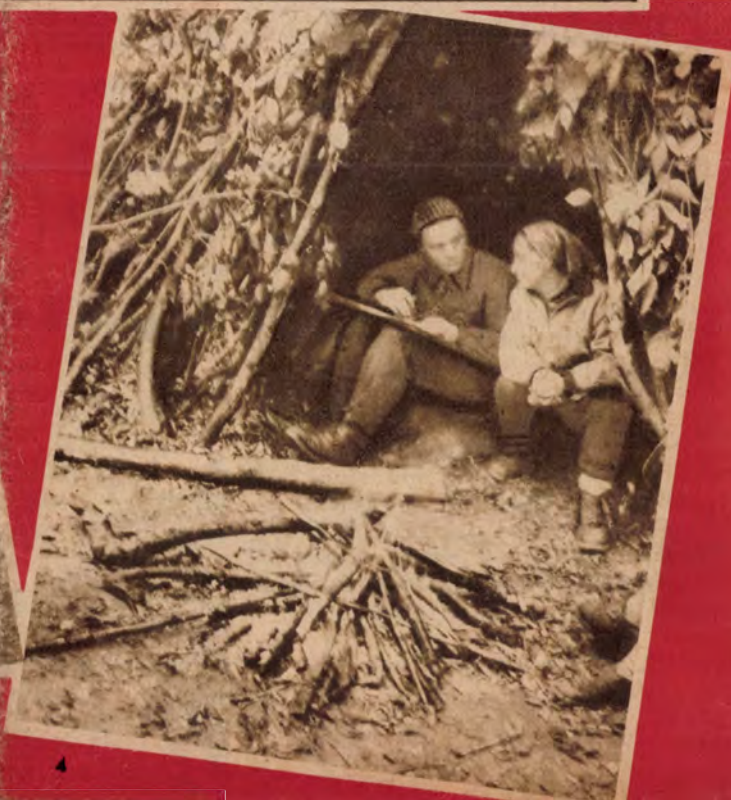
Első jelentősebb eredménye 1953-ban volt, amikor az EKA csapatával megnyerték a Pest megyei TSB versenyt. A FORSZ SK egyéni versenyében a Vasas egyesületi versenyt nyerte. Ez évben az egyesületi versenyen második lett.

3. Takács András, Törekvés, a harmadik helyet szerezte meg a bajnokságon. Az élményben ő a legfiatalabb, most 21 éves, a Műszaki egyetem hallgatója. 1952-ben a győri Törekvésben kezdett túrázni és versenyezni, majd felkerült Budapestre és itt a Pesti Törekvés OB csapatában szerepelt. A Balatoni Kupa versenyen a II. az idei Herman Ottó vándordíjas versenyen az első helyet szerezték meg. Az egyesületi egyéni bajnokságot ő nyerte meg.

4. Ez a kép a verseny egyik állomásán készült, ahol Radvánszky bemérés közben az esélyeket latolgatja.

3

4

AZ IDEI ELSŐ HÓ A LOMHEGYEN

TERMÉSZETTÁRÁS

I. EVFOLYAM, 9. SZÁM

1955. DECEMBER

ÁRA 3 FORINT

Börzsönyi jegyzetek

Elénken emléemben él első nagy börzsönyi túram. Fiatalok voltunk, akik boldogan ráztuk le két és fél napra az inasok nyúgát. Túravezetőnk, Schultz Rudi hozzánk képest már korosabb volt. Kedves szeretettel vezette a fiatalok túrát és a háború előtti időkhöz örmémmel adta át egy hosszú turisztaiélet tapasztalatait. A vízivatar őt is kidöntötte sorainkból. Ez a vézna kis ember útfában állt a náci világhódító terveknek, elhurcolták és megölték.

Azóta, ha Börzsönyben járok, nem tudok megilletődöttség nélkül vissza gondolni a vele töltött első börzsönyi túrára. Nyírrét, Csóványos, Bányapuszta, Hosszú völgy, Malom völgy ekkor kerültek közelebbi ismeretségünkbe.

Ma már a mi fejkönkén is deresedik a ritkuló haj, és szinte hasonlóan, ezúttal 25 évi tagságunk után.

Ily gondolatokkal járom a Börzsönyt ezeken a késő őszi napokon, sűrű ködben, szitáló esőben. Azon az első túrán is köd volt, de mitsem törődünk vele; a tavasz meleg párája, és szívünkben a jobb jövőbe vetett bizalom buzdított. Most köd, eső nem hangol le, mert álmaink megvalósultak, szabaddon járhatunk kedvenc hegységeinket. A nyírkos, hűvös idő véget vetett a szárazságoknak, elhallgatott a lövöldözés a börzsönyi bergek felett, vígan táposom tehát a nedves avart.

Drégelyvár a ködből bukkan elő, a szél duruzsolja dicső történetét. Utána a csuszós utakon Deszkás pusztá újonnan épített erdészháza marad el mögöttem és a most is csodás szépségű Nagy völgyben érem el Oszlopokutat. 1931-ben foglalták az orvosturisták Korányi Frigyes professzor emlékére. Még egy-két kanyar a patak mentén, majd éles fordulóra kapaszodom fel a piros jelzés mentén a Hegyhát gerincére. Szinte el sem hinném, hogy november végén jársz, körülöttesz kiherces pompáikkal. Talán a korról jár, de eszembe jut, hogy a növény gumója és magvai köszvény elleni gyógyszerül szolgálnak. Hamarosan a köd homályba borítja a látnivalókat, csak a szél verdesi szakadatlanul a tölgycsok elsárgult leveleit.

A Kemence völgy, mely látta a földbírtokos Svábán dőlőfélét, amikor lovával ugratott a rözseszedő falusi asszonyokra, emlékezik arra is, amikor a háborút megelőző évben egy túlbuzgó tiszti az építendő hadlót munkálataihoz elvette a méltóságos asszony lovát. Arról már nem tud senki, hogy ebből kifolyólag a tevékeny embert mikor vezényelték ki a frontra. Nem túlságosan hivatott a turistaház nappal is sötét, rideg ebédője és bár jó néhány kilométer maradt mögöttem, megindulok Csóványos felé. Első állomásom a Tüzkövesforrás, illetve a kezdeti márványtábla, mely emléket állít Bársony Istvánnak, az erdőki mesemondójának. A forrást régen kimosta előle a zűg Rakotyás patak. Újból erős emelkedő veszi igénybe tudómet, majd később a vadvédelmi terület kerítése mentén kell megküzdönnem a sűrű, nedves bozótban.

A Csóványos tetején hajh, de másképp néz ki minden, mint 30 évvel ezelőtt. Remek kilátótorony, amely sajnos a ködben csak közelebbi észlelésre alkalmas; a régi cserjés megöregedett és kivágásra érett, de amerre járok, mindenhol friss ültetések örvendeztetnek. Megkeresem a piros kör jelzés mentén az újonnan foglalt Rózsaforrást, mely lehetővé teszi az egész napos tartózkodást a Börzsöny legmagasabb ormán.

Esteledik, sűrű a köd, tehát úgy döntök, az Oltárkő mentén haladok, sziklamentes úton megyek tovább. Viski bérce, Oltárkő,

tárkő, majd a Szabókövek mellett kanyarog az út a Rakodói. Emlékezem, nem egyszer innen űztek vissza bennünket, mert az uraság vadászott. Most csak egy a gondom, nehogy a minap hallott esetet ismételjem és elkeverjem a turistaházat. Zseb-lámpával pásztázom a kődbevesző fákat, figyelem a jelzéseket és az avar alatt megbújó utat. Felérem a tetőre, szinte vágni lehet a ködöt és egyszerre valószínűtlen nagyságban feketednek előttem a turistaház.

Másnap reggel vigasztalanul sűrű a köd. Két ott búslakodó turistát ráveszek, hogy tartsanak velem. Megindulunk az Inó-cok felé, lehangozom a rossz idő miatt. Alig megyünk negyedórát, pajzánul mutogatja magát a ritkuló ködben a nap vörös korongja. Még néhány perc és vakítóan tűz a nap, a szél a völgyekben gomolygatja a ritkuló ködöt. Társaim boldogan kiáltanak fel: ezért érdemes volt kimozdulni a házból. Örömmük nem tart soká, mert lejjebb ereszkedve újból körülvesz a szürke massa. Kacsaringós utakon, völgybe le, gerincore fel haladva érünk az Érek tisztásra. Itt is, mint szerte a Börzsönyben, remek útjelző táblák irányítják a hegyek vándorait. Sóshegy a további cél, de közben letérünk a Nagy Irtás erdészéhez egy kis tejjárasra. Ez jól esett, de a Sóshegyet borító köd már kezd unalmassá válni. Hamarosan búcsút is mondunk neki, megállapítva, hogy innen remek kilátás nyílnék. A hegy tövében megkeressük a Tolvajkutát, amely bizony csak kitisztítás után alkalmas járasra. Találunk viszont egy köteg régen ott felejtett ellenőrző cédulát. A mennyiségről írtóve nem sok versenyző érintette ezt a pontot. Gyors időszámítás, falatozás és a ritkán járt Medres, majd Bózsóbi patak mentén érjük el Zebegényt.

Szép, kielégítő túra volt. Ha csupán a két „vad” turista felfedezése lett volna az egyetlen esemény, az is megérte a fáradságot. Hisz rendszeresen túráznak és a Hidéplőt vállalatnál működő szakosztály restségén múlik, hogy még nem szerveztek turisták.

Búcsút mondok a kődbevesző bérceknek, viszontlátásra, ha már fehérbe öltözöt a tél.

K. V.

Mentsük meg várainkat!

A Szabad Nép okt. 29-i számában műemlékeink megbecsüléséről szóló cikk jelent meg. Többek között ezeket írja: „A várak, várrmok védelmében jelentős feladat vár természetbarátainkra és DISZ-szervezetainkra is. Ha ezek a szervezetek egy-egy műemléket védelmükbe vennének — s itt nincs többről szó, mint a saját erejükkel elvégezhető kisebb feladatokról —, jelentősen fellendülne a magyar műemlék-védelem ügye.” Gerő Lászlónak a magyarországi várépítésztől írt könyve is eseteli várainknak a rendszeres fenntartás hiányában, az időjárás és a gondatlanság hatására bekö-

vetkezés pusztulását és megállapítja, itt az utolsó óra, hogy megmentsük történelmi emlékeinket, melyek kultúránk féltett kincsei.

Államunk sokat áldoz a műemlékek védelmére, azonban a feladat óriási mérethez a rendelkezésre álló anyagi eszközök nem elegendők. Szükség van tehát társadalmi segítségre, elsősorban a természetjárók hathatós segítségére. Vajon ez a felhívás ne találna megértésre a természetjáróknál? Eppen a természetjárók ne értékeiknek történelmi emlékeinket, akik túráikon rendszeresen találkoznak azokkal? A helyzet nem ez. Már eddig is történtek kezdeményezések. A Törökvis, a Vörös Meteor vartúra mozgalmat indított a várak felkeresésére, megismerésére, történetük felkutatására. Ez azonban kevés. Egy lépéssel tovább kell mennünk. Nem arról van szó, hogy a romok állagához, falaihoz, köveikhez nyúljunk hozzá. Ez a hivatásos műemlék-védelmi szakemberek feladata, illetve csak az ő irányításukkal végezhető, mert szakszerűtlen ásátás jóvátehetetlen kárt okozna. A mi feladatunk, a romok környékének megtisztítása, a hulladékok részére gödör készítése (mint a Szanda várnál már van), az odavezető utak jelzése és gondozása, kilátó- és pihenőhelyek létesítése, a közeli források foglalása. Szükséges a romok főbb adatait és műemlék jellegét feltüntető, valamint a tisztaságra figyelmeztető táblák elhelyezése. A szakosztályok vegyének fel tervekbe a várrmokokhoz irányuló

túrákat és a versenyek alkalmával, amennyiben a terepen várrm van, a rendező szerv adjon arról rövid ismeretöt (mint például az egriek Szarvas-kőről adtak). Fel kell venni a kapcsolatot az érdekeltek községi tanácssal, az állami erdőgazdasággal, és az Építésügyi Minisztérium Műemlék csoportjával (Budapest, VIII., Puskin u. 24.).

Pártunk központi lapjának felhívása nem maradt pusztába kiáltó szó. A MÉLYÉPTERV természetjáró szakosztálya vállalta, hogy a fent leírt feladatok ellátására patronálja Drégely várat, a pesti Törökvis ugyanilyen módon kezelésébe veszi Vitanóvárat, a Vasas KGM Gentesvár környékét. Az Építők SE természetjáró társadalmi bizottsága az országos elnökséggel egyetértve anyagi fedezetet biztosít szakosztályainak, az ilyen irányú vállalkások végrehajtásához.

Az első kezdeményezéseket bizonyára hamarosan követik a Vörös Meteor, a Munkaerő-tartalékok, a Bástya, a Haladás és a többi egyesületek tevékeny szakosztályainak vállalásai. Menetközben még sok értékes elgondolás, javaslat kerül megvalósításra.

A cél nagy és szép: megmenteni történelmünk emlékeit, népünk küzdelmeinek, munkájának tanúit; további kulturális tartalommal, a haza megismerésével és szeretetével megtölteni a természetjárást. A természetjáróból a hazája értékelt védő és e területen is hazáját építő embert nevelni.

Holényi László

Tervszerűség a szakosztályban

A természetjáró szakosztályok tevékenységének helyes megszervezése végett szakosztályvezetőségnek minden évben munkatervet kell összeállítani. E munkatervnek szervező összefüggésben kell állnia a sportkör és ezen keresztül a sportegyesület munkatervével.

Elsősorban egész évi munkatervet kell összeállítani és ezt negyedévi operatív munkatervre bontsuk fel. Az évi munkatervnek azt kell tartalmaznia, hogy a szakosztály vezetősége és tagsága, milyen főbb célkitűzéseket kíván megvalósítani a következő évben. E célkitűzések természetesen összhangban kell lenniük a sportkör (ill. az SE) tervszerű munkájával. A negyedévi munkaterv részleteiben pontosabban ütemezve tartalmazza a szükségesnek ítélt feladatokat.

Mit tartalmazzon a munkaterv és milyen legyen a felépítése? Leghelyesebb, ha alapjában megegyezik a TSB-k és a társadalmi természetjáró sportszövetségek munkatervének felépítésével, tagozódásával. Ez a következő legyen:

1. Rendezvények. Itt kell felvenni a szakosztály által rendezendő emléktúrák, csillagtúrák, versenyek, tanfolyamok, táborok, taggyűlések, előadások és egyéb kiemelkedő rendezvények időpontját, a felelősök megjelölésével. Helyes, ha felüntetjük minden tétel mellett a rendezvény helyét, a rendezvényt kapcsolatos forgatókönyvnek a szakosztályvezetőség által történő meg tárgyalásának időpontját, továbbá a forgatókönyv, valamint az értékelő jelentés leadásának határidejét. Például: 1. Csillagtúra a szakosztály 5 éves fennállása alkalmából; 2. VI. 4. Dobogókő; 3. V. 3.; 4. V. 10.; 5. VI. 10.; 6. Szorgalmas János; ahol 1. a rendezvény megnevezése, 2. a rendezvény időpontja és színhelye, 3. a forgatókönyv leírása a vezetőségi ülésen, 4. a forgatókönyv leadása a sportkör elnökségének, 5. az értékelő jelentés leadásának határideje és 6. a felelős.

A rendezvényvel kapcsolatos részletfeladatokat a forgatókönyvben kell rögzíteni.

II. A szakosztályvezetőség (és bizottságok) munkája. Itt kell felsorolni a szakosztály szervezésével, eredményesebb munkájával kapcsolatban felmerülő feladatokat, így például a taglétszám emelését, az üzem (vállalat, hivatal) dolgozóinak, a fiataloknak bevonása útján. Elő kell irányozni a szakosztály munkájának jobbátelét érdekében a sportkör vagy SE elnöksége felé készítendő javaslatokat, vagy a felsőbb szervek határozatai végrehajtásával kapcsolatos javaslatokat. Ugyancsak idetartozik a más sportkörrel természetjáró szakosztályal lebonyolítandó tapasztalatcsere megszervezésének, lebonyolításának és a tapasztalatok hasznosításának tervbevétele. A követ-

kező időszakokra szóló tervek elkészítésének időpontjait is elő kell irányozni. — Ebben a fejezetben is, a tervfeladat meghatározása mellett a határidőt és felelőst fel kell tüntetni.

III. Túra- és versenynaptár. A szakosztály szempontjából igen fontos rész, ebben tükröződik ugyanis a szakosztály sporttevékenysége. Itt kell feltüntetni a tervidőszak azon túráit és versenyait, amelyek a szakosztály tagjai vagy vendégei részt vesznek. A túranaptárt negyed vagy fél évre, esetleg egy-egy időnyre (tavaszi, nyári, őszi, téli) helyes összeállítani és fel kell benne tüntetni a túra időpontját, útvonalt (km-távot és szintkülönbséget, időtartamot), a találkozó helyét, a vezető nevét, a felmerülő költségeket, az esetleges különleges felszerelési szükségességét (ha nem gyalogtúra, akkor a túra nemét is). A versenynaptárt mindig éves viszonylatban kell elkészíteni. A nagyobb köveleményű (pl. szabadság, vagy magashegy) túrákra és versenyekre való felkészüléssel kapcsolatos teendőket a II fejezetben az illetékes bizottság munkájának kell megtervezni. A túranaptár összeállításánál különös gondot kell az MHK-túrák felvételére fordítani. A túra- és versenynaptár összeállításába be kell vonni a szakosztály legjobb turavezetőit és versenyzőit.

IV. Pénzügyi terv. Az egész szakosztályi munka gazdasági fedezetét ez biztosítja. Összeállításánál a szakosztályi munkatervrészeket kell alapul venni. Elkészítésénél a gazdaságosság és takarékoság szempontjait messzemenően érvényesíteni kell. Itt kell felvenni a tagdíjból és a rendezvények során befolyt összegeket, és itt kell előirányozni a rendezvényekkel kapcsolatos költségeket, a túra útiköltség-hozzájárulást, a versenyyel kapcsolatos kiadásokat, stb. Elő kell irányozni a szakosztályi szertári, könyvtári és térképtári fejlesztésével kapcsolatos beruházásokat. Ugyancsak itt kell felvenni az adminisztrációval kapcsolatos kiadásokat stb.

Az egyéves terv, de különösen a negyedéves tervek összeállításánál, megkülönböztetett figyelemmel kell megállapítani a kivitelezés időpontját. Azoknak, akik a tervet összeállítják, néha úgy tűnik, hogy minden probléma sürgős és kivitelezését már az első hónapokra tervbe veszik, a fennmaradó időre pedig esetleg semmit sem állapítanak meg. Előre megmondhatjuk, hogy az ilyen terv kudarcra vezet.

A tervekben mindig azoknak a neveit kell feltüntetni, akik a vállalt kötelezettségek végrehajtásáért felelősek. Semmiestre sem szabad az illető neve helyett beírni: „az elnökség”, „a rendező” ... A tervidőszak befejeztével a szakosztályvezető a terv teljesítéséről, annak fokáról számoljon be a taggyűlésnek és tegyen jelentést a sportkör elnökségének.

A tervbevetett események előkészítési és végrehajtási munkájába minél több sportolót kell bevonni. Az egész szakosztály érdekében végzett munka kifejleszti a rend és a fegyelmérzetet. A helyes tervezés és a terv pontos teljesítése meg fogja erősíteni a természetjáró szakosztályokat és eredményesebbé teszi munkájukat.

Székely Miklós

GÓLYÁK A HEGYEK BEN

Díósjenő

A vonatról háztízskáikkal felszerelt 14—15 éves gyerekek ugrálnak le. A ceglédi Türekvés új tagjai életük első nagyobb túrájára indulnak.

A vonat eldohog, s mi itt maradunk a sötétben. A gyerekek kíváncsan néznek szét — merre van itt az út, milyen is lesz ez a túra? Mi „régiek”, akik már több mint egy éve túrázunk, szintén izgulunk. Vajon mit szólnak a túrához az új tagok, hogyan érvényesítik gyakorlatban az alapokú tanfolyamon elsajátított anyagot?

Este nyolc óra, sötét, felhős az ég, az utakon bokáig ér a sár, szítál a köd. 12 km-es út áll előttünk a királyházi turistaházig.

Tízpercenként, ötös csoportokban indulnak a gyerekek egy-egy tapasztaltabb természetjáró vezetésével. Elemlámpa nélkül egymást se látunk, lépteink alatt egyhangúan cuppog a sár. Egyelőre mindenkinek nagyon jó kedve van.

A hangulat a Závok-nyereg után egy kissé bizonytalanabbá válik. A sárga jelzésről letérve először nem találunk kedvező irányba tartó utat, s a gyerekek megijednek.

„Eltévedtünk”. „Sose érünk oda” — hallunk néhány hangot. Nyugtató szavainknál többet ér az, hogy néhány peremúlva rálépünk az útra, s már azon haladva magyarázzuk az ifjedős újonc-turistáknak, hogy „a jó természetjáró sohasem téved el úgy, hogy elő ne kerülne.”

Persze az esti menet a sáros úton mindenképpen fárasztó. Nem panaszkodik senki, de mikor 11 óra tájt végre meglátjuk a menedékház világos ablakait, bizony nagyon megörülünk ennek. Viszontlátják egymást a csoportok, megtárgyalják tapasztalataikat, s hamarosan mindenki nyugovóra tér.

Másnap reggel megbeszéljük a programot. Dregelyvár romjait keressük fel. A visszavezető útvonal: egyelőre titkos!

A gondnok ljesztget, hogy éjfélég se kerülünk haza, de ettől nem tartunk különösebben. Végül vezetünk és a gondnok fogadnak egy gulyáslevesbe, s ezután elindulunk.

A váromok között néhány vállalkozókedvű sporttársunk (üzgyujtáshoz kezd, de a gallyak nedvesek, s a papír kevés. A társaság egy része lázasan gyűjt, tordel, próbálkozik — a másik rész bosszantja őket — „nem gyullad meg úgy sem!”

Szerencsére az optimisták kitartása győz. Fellobog a tűz, körülötte jó elbeszélgetni a vár történetéről, védőinek hősiességéről. A gyerekeket minden érdekli. Hol volt a külső vár, melyik részen állt a kapu, merről támadtak a törökök? Túra-

vezető legyen a talpán, aki huszonöt, tudásra éhes kis turistát minden kérdésére meg akar felelni!

Amíg körüljárják a régi falakat, a tűzhöz új hír érkezik: „Ellenség foglalta el a királyházi menedékházat! Vissza kell foglalnunk — számháborúval!”

Óriási a harcikédv. Nem törődnek se a csúszós úttal, se a közeledő sötétséggel — nekivágnak az útnak. Fiatalok és szabóok, erősebbek a ködnél és az éjszakánál.

Nyolc órára az utolsó heves számczata is lezajlik s a győztesek boldogan veszik birtokukba a házat. Jó meleg vacsora és gyors takarodó következik.

A harmadik napon korán kelünk. Csillagtúra formájában indulunk a Csóványosra. Csodálatosan szép ez a délelőti út. Csöndes az erdő, csak az avar zörög, amerre járunk. Egészen közel ugrik fel előttünk egy őzike, s riadtan menekül. Lassan kislát a nap. Az út állandóan emelkedik, de olyan szép, hogy észre se vesszük a fáradságot. Rakottvasbércekről körülnézve itt is, ott is kis csoportokat látunk. Mind a mieknél Egyik a Nagy Mána, másik a Nagyoroszló bérce gerincén igyekezik a Csóványos felé.

A találkozás nagyon vidám. A hamarabb érkezők a kilátóból figyelik a többieket, s lelkes hurvázással fogadnak minden új csapatot.

Lassan körülöltünk minden hegy felhőbe rejtőzik. Arról beszélünk, milyen szép lenne a kilátás, — ha köd nem lenne.

Ebed után indulunk le a sfúton. A háztízskája mindenkinek kitérült a két és fél nap alatt, de számtalan élménnyel gazdagodtunk. A gyerekek nehezen búcsúznak első nagy túrájuk színhelyétől, a nagy, komoly hegyeiktől, amelyek barátikká váltak. Most hazatérünk, tervünk teljesítésének jóleső tudatában.

Szepesi Hajnal

A magyar hegyek betyárromantikája

Nóta: Kólcakovszky Lajos

Közreadjuk Kólcakovszky Lajos (lásd lapunk ez év augusztusi számát) színes, a múlt század elejének társadalmát jellemzően megrajzoló tanulmányát. Egymást követő számban folytatólagosan közöljük ezt az igen érdekes írást a munkásmozgalmak és a turistamozgalmak fáradhatatlan harcosától. E tanulmányát fiatal korában, 1914 júniusában fejezte be. Európa egén vesztérenesen gyülekeztek a háború sötét fellegei. Szinte ezt tükrözik tanulmányának bevezető sorai.

★

Egy sötét varjú kering-lebeg valamennyiünk feje fölött: a végzet. Ennek a sötét hatalmasságnak vagyunk a játékszerei mindannyian. Úgy formál az bennünket kényére-kevére, mint ahogy a mézeskalácsos idemíjtja, alakítja a puha viaszt. Egyikünkben irigyet, szerencsés embert gyúr ki, akinek minden sikerül az életben, más halandó emberflából pedig szerencsétlen flótást csinál.

A betyár, a „szegény legény” ezen utóbbiak közé számít. A régi, 1848 előtti nemesi társadalmi berendezkedés, s ami ezzel szervesen összefügg, akárcsak a nagylóval annak héja, a jobbágyság fonáksággal termelték ki annak idején a betyároknak elkeresztelt emberfajját. Igenis, a hatalmasok bántásának, az erőszakos elnyomásnak, a parasztnyúzásnak, a földesúri basáskodásnak jelentékenny, ha nem kizárólagos szerepe volt a régi betyárélet kifejtésében. Hogy vége lett a jobbágyvilágnak, vele együtt rögtön bealkonyodott a szegény legényeknek is.

Ambár nincsen szabály kivétel nélkül. Akadtak bizony emberek, akiket tulajdon sűrű vérük nyugtalansága, a kalandok utáni vágy, s a pusztázó élet vad romantikája hajtott ellenállhatatlanul a betyárok közé. Angyal Bandi, a népdalok hőse, az Onody-családból származott. Apja gazdatiszt volt a gróf Károlyiaknál, a Sátoros hegyek között. Nyíriben született, a Telkibányával szomszédos kis községben; ott az öregék még emlékeznek rá. Belérezetett egy parasztlányba, emiatt meghasonlott a családjával, világgá bűjdosott, összemátkásodott a pusztázó élettel; három vármegey rejtett betyárja lett belőle. A neve felvett nev. Csak úgy nem volt ő Angyal Bandi, mint ahogy Sobri sem született Sobri-nak. Ad vocem: Sobri! Hej, száz esztendővel ennek előtte nagynevű betyárja volt ő a Bakonyiak! Eredetileg Pap Józsefnek hívták, édesapja becsületes kovácsmester volt Endréden, Vas megyében. Hát Milfa, a Sobri-kompania rettegett alvezére?! Annak meg káptalani gazdász volt az apja valahol Veszprémben. Ezek hát inkább a maguk szántából lettek betyárok. No, de az llyesfajta kivételek csak erősítik a szabályt.

Úgy van, úgy, mégis csak az 1848 előtti világ a ludas abban, hogy a XIX. század elején, meg az ezt megelőző évszázadban annyira sok szegénylegény kószált, csatangolt szanaszét az országban. Nem volt még akkor sajtó, népképviselő, szakszervelet, ami felkarolta volna a méltatlanul üldözött jobbágyflak ügyét. A kárvallottak többsége meghajolt kénytelen-kelletlen az önkény vasszeje előtt, a keménykötésűek azonban önszegélyhez folyamodtak a társadalmi igazságtalanságok ellen. Elbűjdosztak világgá, összecímboráskodtak vadorzókkal, juhászok-

kal, csordapásztorokkal, kanászokkal, megosztották azokkal a fekhelyüket és persze éltek úgy, ahogy lehetett. Mert hát bizony élni csak kell valahogy! Hozzányúltak biz ők a máséhoz; malacot loptak, birkát raboltak, elkötötték a lovat, s főték a „méretlen húst” szabad-tüzön, bográcsban. A lopást, az apróbb tolvajlásokat, a lökötést követte persze hamarosan az útonállás, a fosztogatás, az emberölés, a rablógyilkosság. Elt a bűn olyan, mint a bacillus; egyetlen gonoszított könnyen száz újat kölykezik. A betyárpályán nincs megállás, nincs visszafordulás; ez az út nyilegyenesen visz az akasztóházhoz.

A legtöbb szegénylegény katonaszökevény is egyszermind, mártírja a régi, embertelen katonafogdosásnak. Csúnya dolog volt ez valamikor! Ha a verbunk, ahogy a toborzót neveztek hajdan, nem járt a kívánt eredménnyel, ha nem volt együtt a megfelelő számú újonc, nosza esküdött uraimék, birkák uraimék nekimentek a falunak kötéllal, vasvillával, s aki szegény ördögöt elkapott, azt mindjárt fogták, megkötözték, s vitték nagy diadalral a katonai bizottsághoz. A Rákóczi-felkelést követő időkből, amikor először szerveztek nagy armádlákat, egyik idevágó rendelkezése tekintetes Gömör vármegeyének még megván a putnoki levéltárban. A megey rendelkezés szerint ha sejtethető, hogy az újoncozás nem fog sikerrel járni a szolgáló küld-jön egy „titkel felbontandó” levelet a bíróhoz, amely megmondja, mely napon hány újonc szedendő össze, persze úgy, hogy senki se tudja a dolog felől. Az előre kiszemelt legényeket már egy-két nappal előbb össze kellett fogni, lakat alá helyezni őket a község házán, hogy szét ne széledhessenek, aztán a megeyől napon megkötözve vitték be az áldoza-

tokat a szolgálóbirohoz. Jaj volt annak a vándorlegénynek, aki véletlenül belekerült egy ilyen hajtsába. Bizony megessett Putnokon, hogy a községen gyanútlanul átmenő alföldi szabólegényt befogták, s elvitték katonának. A legnagyobb igazságtalanság pedig az volt, hogy mindig a szegénység fizetett rá az erőszakos újoncozásra. A gazdagok fia llyesen kihúzták nyakukat a hurokból. Azért panaszkodik így a régi nóta:

Már minálunk verbuválnak kötéllel,
Elviszik a szegény legényt erővel,
A gazdagnak öt-hat fiát nem bíráják,
A szegénynek ha egy van is elrántják.

A katonakenyér manapság sem készül kakastejjel, régen meg éppen komisz volt. Valamikor, a XVIII. században, a szolgálát életfogytiglanra szolt, de még a múlt század derekán is nyolc álló esztendőig szolgált a katoná. Ami pedig a fegyelmézést illeti, az a régi armádlákban egyenesen dráki volt: a legkisebb szabálytalanságnak, függőlemtsértésnek botozás, kikötés, vesszőfutás volt a büntetése. Így bizony akit egyszer eljegyez-

tek az armádlával, az talán sohasem került haza, nem látta többé a szülőföldjét, az akácok kis falut, a mátkáját, az atyafiat, mindazt, ami az egyszerű ember szívének olyan kedves. A megezerodott anyák azért is kezelték úgy katonafalkát, mintha az illetők meghaltak volna.

Vidróczki Márton, akiből idővel híres betyárja lett a Bükknek, fiatal korában szintén elvitték a Bükk alá, Noszvajra katonának, ráhúzták lrgalmatlanul az angyalbört, s apránként úgy ki abrikolták, megadusztálták ökelmét, mint a parancsolt. Infanterist Vidróczki részt vett a porosz háborúban, eljárta Königrätznél a haláltancot is, s évek hosszú során át megadással tűrte az utcai gyerekek csúfolódását: „Katonabácsi nagyfüllű, elmaradt a többitől.” Utóljára szörnynen elúnta a gyöngyéletet, s ha nem engedték szépszerével, hát szabadult „huncut levéllel”. Néhány pajtással úgy otthagya az armádlát...

No de katonáéknál a szökést nagyon súlyosan büntetik. Pláne régen! A szökvény nem mehet vissza a falujába, a családi tűzhelyhez, a gyűrűs mátkájához. A tekintetes vármegey, akár a hiúz, úgy lesett rá az efféle szökvényekre. Summa summárum: a katonaszökvény elvezett a társadalomra nézve; nincs többé helye tisztességes emberek közt.

Am ha a társadalom a szegény legényvel szemben ilyen mostoha tudott lenni, bezeggy jó szívvel volt iránta az édes anyaföld, amely nem teszen különbséget ember és ember között. A szegény legény, miután kirekesztették az emberek közösségéből, a nagy virágos természet vette pártfogásába, fogadta fiának. Adott neki vizet, tüzelőt, aranyos napfényt, árnyéket, menhelyet. A tenger-végleten magyar puszták, az alföldi nádasok, erdő-svölgyes szép hegyvidékeink mindig jó búvóhelyei voltak a megbélyegzetteknek, a társadalom kitagadottjainak. Róza Sándort a Tisza füzesel és a tápéi nádasok rejtették. Zöld Marcit, akit Petőfi megénekelt, a hortobágyi pusztá vette pártfogásába. Mégis leginkább erdő hegyvidékeink kedveztek a betyáréletnek, a Bakony, a Bükk, a Mátra, a Sátoros hegyek. Az erdőhöz úgy illik a betyár, akár a búza a rónasághoz. Hogy a palóc nóta megvallja:

Fekete föld termi a jó búzát,
Sűrű erdő nevelyi a betyárt...

Igaz bizony, titkos, félhomályos kedv borong a magyar határvidéken; a betyárvilág furcsa romantikája. Ami csodálivaló van a szegénylegények életében, az mind ebből a félhomályos ködből táplálkozik. A Dunazugnak sokat emlegetett turista híresege a Holdvilág-árok, egy vad, mindazonáltal fontos szakadék a Csikóvár oldalában; annak a mélyen, közel a nagy zuhataghoz, félg mesterséges barlangot láthatni, amelyről az a hiedelem, hogy valamikor zsványtanya volt. Közel a Cserhátban, a Nagyszál keleti felének északi oldalában nevezetes üreg a Násznébarlang, kb. 510 m magasan a tengerszint fölött, amely különben három részre tagozódik. Az első nagyobb üregbe 2 m széles kapun keresztül lépünk be; a második rész a dénevérek parlamentje, a harmadik a homály szentélye. A hagyomány szerint Kósd faluból a násznép a török martalócok elői idemenekült: ezért a barlang furcsa neve. A XVIII. században licsik és Janusik, a Cserhát két rettegett betyárja, szabadúznél sok jó napot töltött itt el, zsványpecsenyét sütogetve nyárson. Állítólag kincseiket is itt ásták el. Ambár a jámbor kincskeresék a barlangi agyagtalajból sohasem hoztak még egyebet napfényre, mint ócska cserepeket, kezdetleges szerszámokat, s ósvilági nagy medvék csontjait. A Mátra a múlt század negyvenes éveiben Szurkos Jós-kát fogadta kegyeibe. A betyár öt-hat tagú csapatával sokáig nagy réme volt a parádi fürdőközönségnek. A Sátoros hegyek közt a napoleoni háborúk idején Angyal Bandi uralkodott. Azt mondja fe-

lőle Jókai, a nagy magyar mesemondó, hogy „körül csoportosultak a vidék szegénylegényei, más körülmények közt tán megannyi hős és lángész... Egy sem volt nálánál legényebb, ki úgy győzte volna a bort, kit a lány úgy szeretett, s kitől úgy félt volna a környék”. Kedvesével legszívesebben Nyírli és Telkibánya kö. nyékén időzött, az ottani nagy erdőkben. Telkibányától nem messze emelkedik a Nagy Királyhegy. Csupa lomberdő. Alig valamivel magasabb a Guggorhegynél. Ennek az északi lábánál, mindjárt a telkibányai műút mellett, egy jéghideg forrás bugyog, amelyet a nép Mátyás király-kútjának nevezett el. Mátyás egyik itteni szerelmi kalandja kapcsán. Nos, Angyal Bandi, a híres betyár, a hagyomány szerint ebben a jéghideg vízben fürösztötte meg újszülött gyermekét.

Hanem azért összes hegyvidékeink közül a betyárelét mégis leginkább a mészkőhegységekben alakult ki. Mert a mészkőhegység anyagánál fogva bővelkedik sziklaodukkal, barlangokkal. A barlang pedig olyas valami a betyárnak, mint a cella a barátnak vagy a gyöngyház a csigának. Két ilyen magyar hegység a Bükk és a Bakony. Egyedül a Bükkben hetven és egynéhány ú. eg ismeretes, olyan ideális betyárszállás. Ilyenek teszem azt, Alsóhárom közelében a regegyes Forrás völgy nagy barlangjai; a Ballabarlang Répásfutánál, mindjárt a kis falusi temető fölött; a Lők völgyén a Lőklyuk, ahová egész birkanyáját be lehet terelni; a Bükk déli felében pedig a Zsendiczelyuk, ahol a mongol veszedelem idején állítólag a káni bencések is meghúzták magukat, meg a pompás Hórvölgy-barlang, ahol 1932-ben tavasszal az ősember (Homo primigenius) maradványait ásták ki az egről munkás-turisták. Ezen utóbbi barlangot a cseréplek Subalyuk néven ismerik, mert valamikor Suba Miska, borsodi betyár választotta ezt tanyahelyének. A Bükk-fennsík egről oldala meg éppen becses lakhatás szempontjából. Mert a barlangok itt mindenütt szélenyében nyílnak. A Paskólyukat, amelyhez meredek sziklák közt kanyargó ösvény vezet, a könnyen kifüthető Cseréplek barlangot, vagy pl. a tarkói sziklaodút búdosó legények minden időben szívesen választották pihenőhelyül. A tarkói sziklaodúban 1827-ben egyszerre három szegénylegényt fogtak el a pandúrok.

Vidróczki Márton, a Bükk utolsó betyárja, az ún. Háromkúti-barlangban lakott. Ott van az rögtön Ómassa határában, a Hetemér völgyén, a vadregegyes háromkúti sziklák vonulatában. A barlang hatalmas sziklakapuja, egy nagy szabálytalan köv, páfránnyal, mohával, sárga varjúhájjal elfrízva. Nos, hát az ómassai őregek emlékezése szerint Vidróczki Márton nyirkos őszi éjszakákon itt heverészelt cimborával lobozó tábor-tűz mellett, innen hallgatta a szélvihar pokoli koncertjét az erdőn, az ósvadon fálnak recsegését-roppogását, vagy a vadász farkasok üvöltését, s az üldözött szarvasok bőgését. Vidróczki jelleméhez éppen illettek ezek a vad hangok. Azt is beszélik, hogy Vidróczki neve még nem is olyan régen nagy fényes szögekkel volt kiverve a barlang nyirkos boltozatán.

Hát még a Bakony! Az volt aztán egy igaz betyárbirodalom. Hí-e-neve messze országokba, Rómába, Párisba, Berlinbe, Hamburgba eljutott. A külföldiek zöme a gulyáson, a fokoson, a paprikán, a kanászon kívül a betyárt és a Bakonyt emlegetik, ha a magyarokról esik valami szóbeszéd.

A Bakony mind kiterjedésénél, mind pedig erdeinél fogva valóban derék egy hegyvidék. A főváros úgy, amint van, vagyis a Dunával, kerületével, s a budai hegyvidékkel együtt éppen tízszer férne bele abba a területbe, amelyet a Bakony elfoglal. Még a XVIII. század végén ez a hegység majdnem egyetlen nagy erdőség. A farkas, vagy pl. a hiúz, amelyek nálunk teljesen kipusztultak, akkor csaknem mindennapos préda volt

a Kabhegy erdejében. Hanem a XIX. század elején a Bakony szívében, de főleg a keleti részekben hatalmas erdőterületeket kiirtottak. Így született meg pl. Tündérmajor, Pénzeskút, Hárságy, Lőkút. De azért a Bakonyban van még erdő elég. Az Őregbakony, azaz Bakonybél környéke, aztán a Hajaok vonulata, a Papod és kö nyéke, a hegység Veszprém és Városlőd közt, de meg a 600 m magas Kabhegy és az Aqártető (512 m) a Bakony déli részében mind pompás erdőség, nem is szólva a Nyíradi-erdőről, amely Őrküttől délre egészen Sümegig húzódik. Csak maga a Dabasi-erdő az Aqártetőn, amelyet az Eszterházyak bírtak, kb. 10 000 hold egy tagban. Mindig sok betyár lappangott itt. Sobri Jóska 1835–36 telén maga is víg napokat töltött itt az erdők közé szorult tanyaházakban.

Ekkora erdőben persze nehéz megszórítani a betyárokat, akik különben is úgy ismerték az egész terepet, mint más halandó emberfia a tenyerét. Lombok alatt, félhomályos sűrűsögek mélyén, tűskeozók üvésztilben teljes biztonsággal lappangtak. Üldözőik ellen az erdős-hegyes terepek megfelelő harcmodort alkalmazták. Tanultak az erdei vadaktól. Farkasbátorsággal, róka-furanggal, vakondpolitikával, kígyókos-szággal küzdöttek. A pandúrok, amikor azt hitték, hogy végre hurokra kerültek a betyárok, kisvártatva bosszankodva voltak kénytelenek tudomásul venni, hogy a kompánia a vadon tájékán egyszerűen úgy szétfoglott, akár a füst. Szentgál közelében az erdős Tűzköves-hegy (441 m) alján szépen fekszik Gombás-puszta, 1863-ban itt 30 katoná foga körül illés hírhedt csoportját, akik azonban nyomtalanul eltűntek a hegy erdeiben.

A szegénylegények azonban nem csupán közösen és nyugaton tanyáztak a Bakonyban, de ennek keleti részében is:

így Csőr közelében a Baqlyashegy (362 m) régen is nagy zsványfészek volt. Pedig a Keleti-Bakony a hegyvidéknek már régóta megművelt, eléggé népes része.

Ismerőbb bakonyi betyárok illés, akitől az ímént volt szó Gombás-pusztával kapcsolatosan, aztán Patkó Pista, Sobri, no meg Savanyú Jóska, a bakonyi szegénylegények sereghajtója, aki a hegyvidék déli részéből, Tótvásonyból való. A leghíresebb persze Sobri Jóska, akit a bakonyiak inkább Zsubri néven emlegetnek. Micsoda egy bandája volt annak! Milfaj, Mógor, Pap Andor, Nagy Jancsi, Lillom Peti, Francsi (igaz nevén Kaufmann Agoston) mind odatartoztak. Milfaj volt az alvezér. Az egykori paraszt-nóta, „Zsubri híres zsvánnak kedves dalja”, nem győzi magasztalni őket:

Derék vitéz az Zsubri,
Vannak vitéz társai,
Felvígyázó a Mógor,
Lesen áll az Papp Andor.

Gyalog bakák keresik,
De ők csak azt nevetik,
Esznek, isznak, dalolnak,
Csak egy lépést sem futnak.

Nem félünk mink senkitől,
Csak az nagy úristentől,
Azzal is megbékülünk,
Mert mink senkit nem öltünk.

Hogyha pedig meghalunk,
Ez világból kímülünk,
Hírös nevünk felmarad,
Lőlkünk jstennel viarad.

Sobriék persze nemcsak Veszprémben gazdálkodtak, de a Dunántúlon mindenfelé. Gerecsében és a Vértesben is gyakran megfordultak. Az alvezért, Milfajt itt a Vértesben, Majkon érte utol a végzete. Majk a kolostoráról híres. A klastrom 1743-ban épült a Kamalduli néma barátok részére. A nagy kőfalon belül minden barát cellája külön egy házikó. A házikók a templomot úgy veszik körül, mint a csibék a kotlóstyúkot. A templomnak ma már csak a tornya van meg. A rend eltörlése után egy ideig a dúsgazdag Oesterreicher bérelte a telepet, aki a klastromból pokrócgárdát csinált. Ezt az Oesterreichert akarta kirabolni Milfaj, amikor Majkra jött.

A majki uradalmi ispánlak helyén a múlt század derekán még korcsma volt. Egy szép napon ebbe a korcsmába topant be Milfaj, s azt akarta, hogy a vendéglős kalauzolja őt el a gyárba. Az Ivószobában két társával éppen ott időzött az oroszlanlyi szűcsmester, Őreg Grnya Márton uram. Milfaj egy kanna bort hozatott az őregeknek, hogy ne mozduljanak. Nem is mozdultak, de hogy is mozdultak volna, mikor mind, ahány ihatott potyán, akár a kefekötő. A betyár közben elővette a vendéglőst. De ez sehogyan sem akart kötélnék állni. Hej, megbosszankodott Milfaj; félholtra verte a vendéglőst, de még a feleségét is. Aztán menni akart nagy dühösen. Hanem Őreg Grnya Márton tartóztatni próbálta.

— Hát mán elmegy? Pedig én még ihatnám.

Milfaj dühe tetőpontra hágot. Foqta a fegyvert, s teljes erejéből a szűcsmester felé sújtott. Jól járt az őreg, hogy hirtelen lekapta a fejét az asztal alá. Így a fegyver a falhoz ütődött, de oly erővel, hogy a puska tusa eltört, csak egy vékony forgács kötődött még az agyat a fegyverhez. Milfaj ráhágot a tusrá, próbálta leszakítani, ám közben a fegyver elsült s a golyó a combjába fúródott. Cimborái a súlyosan sebesült alvezért ennek egyik távoli rokonához, özv. Gerhardnéhoz vitték, Keszthelyre. Hanem az özvegy fejjelentette, mert félt, hogy miatta ő is bajba jut. Milfaj így került hurokra. Éppen statárium volt kihirdetve, Milfajt rögtönítelő bíróság elé állították, s mindjárt fel is akasztották. Buchertől filigrán fakerebbe foglalva, ránkmaradt a híres betyár képe: az most a Néprajzi Múzeumban látható.

A szegénylegények és a nagyvilág közt pásztoremberék, csordások, kanászok, juhászok közvetítettek. Valamikor tele volt velük a Bükk, a Bakony. Pl. Bakonyzentlászó a középkorban egészen a kanászoké volt, akik a királyi kondákat értették. A pásztorok mind — tisztesség azért ne essék! — egy gyékényen árultak a betyárokkal. Tulajdonképpen a pásztorember maga is félibetyár. Ennek oka a furcsa életmód: a nagy magányosság, a viharokkal és a duvadakkal való örökös küzdelem, a legkisebb kényelem hiánya, a sok nélkülülés. Művelődnie nincs alkalma. Gyerekkora óta a szabadban, a nyáj társaságában nő fel. Embert ritkán lát, pláne erdős hegyvidékeken. Vitás ügyelt legszívesebben az ököljog érvényesítésével intézi el. Megmért hús helyett inkább eszik méretlent. Nos, hát a régi világban ezek a pásztorok a betyárok érzékszervei; ők a szegénylegények szemel és fülel. Mindent előbb megtudtak, mint pártfogoltjaik, s ha valami készült a betyárok ellen, ők idejében értesítették őket.

(Következő számunkban folytatjuk.)

A ZUGLIGETBEN *Mátyás vadászösvényein...*

Amikor téliesre fordul az idő s a távolabbi hegységekben való túrázást hosszú éjszakák és rövid nappalok nehezítik, az ember akarva-nem-akarva, arra kényszerül, hogy lép-teit, nem utolsó sorban pedig vizsgáló tekintetét a saját otthona felé fordítsa.

Itt van mindjárt a Zugliget. A vilamos egyenesen a szívében tesz le. Kedvelt kirándulóhely volt már a múltban — ma is az — s nem egy közülünk talán éppen itt végezte első szárnypróbálgatását a természetjárásból. Mégis oly kevesen ismerik igazán. Közelsége, területének sokrétű tagoltsága, a Tündérszikla megkapó varázsa, vagy a más és más pontjairól élvezhető, mindig változó pazar kiállítás színté elvonja az ember figyelmét attól, hogy a természet szépségén kívül másra is gondoljon s meglássa mögötte vagy mellette az embert is — akinek pedig történelmi emléke észrevétlenül is ráborul Zugliget egész környékére.

A középkorban a Hármashatár-, Kecské-, Guggér- (Látó) és Mátyás-hegyektől délnyugatra eső, gazdagon tagolt vidék a Szabadság-hegyig NYÉK név alatt volt ismeretes, s királyi vadászterületként szolgált. Ez a rendeltetése valószínűsíthetően Mátyás király alatt nyert erősebb hangsúlyozást, aki még be is kerítette — amivel kifejezetten vadaskert jelleget öltött. A kert falai, Oláh Miklós történetíró tanúságtétele szerint, 1536-ban nagy részben még álltak. A nagy király ily irányú ténykedéséről egyébként nemcsak frott forrás tanúskodik — de nyilván arra utal a terület egy részének mai Vadaskert és Mátyáshegy elnevezése is.

E régi vadaskert egy tekintélyes részét foglalja magában Zugliget, aminek nevéből szintén Mátyás ki-

rályig vezetnek a szílak. A vadregényes Tündérszikla és Hunyadiórom árnyékában meghúzódó gyönyörű völgykatlant ugyanis még egy-két emberöltővel ezelőtt SAU-WINKEL-nek, azaz: disznós-zugnak nevezték, nyilván annak jeléül, hogy az egykori királyi kedvtelésből származó vadvédelem eredményeként, itt igen sok volt a vaddisznó; kései utódaik alig néhány kilométerrel odább, ma is szép számmal találhatók a Vöröspocsolyásban.

Később elmaradt a név „S” kezdőbetűje s így AU-WINKEL lett belőle, ami magyarul — kis csiszolással — zugligetet jelent. 1847-ben a budai városi tanács ugyan „virányos”-ra keresztelte, de ez az elnevezés csak egy dülő nevében tudott gyökeret verni.

Különbözik így volt ez több más elnevezéssel is. A keresztelő hangulatban levő tanács ebben az évben tömegével gyártotta az új elnevezéseket a budai hegyekben. Ekkor kapta a Jánoshegy a Pozsony-, a Hárs- a Báthory-hegy, a Disznófő pedig a Mátyáscsurgó nevet. Hasztalan. Az elnevezések nem vertek gyökeret.

Pedig különösen az utóbbi megérdemelte volna már csak azért is, mert a hagyomány szerint Mátyás király egy óriási vadkannal vívott küzdelem után e forrás mellett talált magának pihenést.

A disznófő név azonban idiótállónak bizonyult. Erejét bizonyára nemcsak a forrásfoglatat jellegzetes disznófő csurgójának köszönheti — ami végeredményben szintén Mátyás pompás vadkanjainak emlékeit idézi! —, hanem sokkal inkább a mellette települt vendéglőnek. Ezt ugyanis régtől fogva disznófőnek nevezik s nagy vonzóerejével nyilvánvalóan hozzájárult ahhoz, hogy a forrást is e néven emlegessék.

Az ormótlan — mindig bőséges vizet szolgáltató — disznófő fölött félkupola formájú épület nyújt védelmet s annak homlokfalán nehezen kibetűzhetően a következő két sor olvasható:

JÓ KEDVÉBEN TEREMTÉ ISTEN
A ZUGLIGETET. —

GOND S BÜBÁNAT ITT VIG
KACAĞÁSRA DERÜL.

S ha esetleg valakinek — gondját a természet még sem feledtetné. annak az évszázados vendéglő nyújt orvosságot — bánatölő, bódító cseppekben.

A természet szerelmesei azonban a vendéglő nélkül is megtalálják örömlüket. Mert a vidék valóban gyönyörű. Nem csodálható, ha a szépséget és természetet kedvelő uralkodó itt rendezett be a maga számára vadaskertet s itt időzött a legszívesebben. S ezért személyében a turisták ne csak a nagy történelemformáló alakot, de a nagy természetbarátot is lássák — amikor a Zugliget frissen lehullott haván Mátyás vadászösvényeit járják...

Dr. Sz. J.

MUNKÁSSPORT KIÁLLÍTÁS

A napokban nyílik meg a Magyar Munkásmozgalmi Intézet helyiségeiben a munkássportolók kiállítása. A kiállítás termeiben bemutatják a nagy munkássport-egyesületek emlékeit, a munkássportolók meg nem szűnő harcát a kizsákmányolás ellen.

Ezer akadályon át teremtették meg maguknak a munkások a sportolási lehetőséget. Az MTE, a Vasas mellett jelentős szerep jutott a munkássport-mozgalomban a TTE-nek is. Hősi erőfeszítéssel építettek maguknak turistaotthonokat, festették az útjelzéseket, kutatták a barlangokat. Járták a hegyvidékeket, nem feledkezve meg a napi gazdasági és politikai harcáról sem. Mind az említett három nagyobb, mind a kisebb munkássport-egyesületekben ádáz harcot kellett vívni a jobboldali szociáldemokrata vezetőkkel, akik pusztán sportolóvá akarták sekélyesíteni a harcos munkássportolókat. Ennek a meg nem alkuvó harcnak dokumentumait látjuk viszont a kiállítás tablóján.

*

Képünk a győri TTE csoport tagjait ábrázolja 1928-as bakonyi túrájukon.

A VÁLYÚ

Esős, borús az idő, amikor otthon ülve kipillantok az ablakon át. Sehol egy napsugár, melegebb fényfolt. Csak az ónos, szürke, egyhangú felhő látszik.

Az ölemben fekvő könyvre nézek. Jégcsákány díszíti a fedelét és fölé arany betűkkel írták a címet: *Eszaki fal*. A könyv ismét visszaránt az emlékek birodalmába.

*

— Vigyázz. Veszélyes helyzetben vagyok!

— Jó, mehetsz.

—

— Na, végre feljutottam. Itt állok a párkányon. Jöhetsz te is!

— Beszállok.

A rövid szavakat ordítani kellett, mert a szél borzalmas erővel fújt. Már szinte orkánszerűvé nőtt. Szerencsére éppen nekinyomott a sziklafalnak.

A keskeny párkány, ahová feljutottam, árnyékos helyen húzódott és így meglehetősen csúszós volt a nedvességtől. Az ilyen helyen a biztosítás csak szög segítségével oldható meg. Ezért mindjárt egy repedést kerestem, ahová — nehezen ugyan — be tudtam verni egy kampót.

Társam lassan küszött utánam a sziklavályúban, miközben rállon át biztosítottam.

Arután tovább indultam. Lassan, óvatosan, centiről centire csúsztatam a lábam jobbra. Sikerült is jó lépést találnom. A sziklamászásnál legfontosabb az állandó egyensúlytartás s így itt is igen óvatosan kellett átlépnem. Egy merész húzódás után nagyterjedelmű teraszra jutottam. További útunk már könnyebb volt. Csak egy repedés és egy kemény átmászása volt már hátra és jó pihenő várt ránk. És amikor a nehézségeket legyőzve, fent álltunk a nap-sütötte sziklán, lelünk a győzelem energiájával átitatva emelkedett a felhők közé. Mélyen alattunk, a völgyben húzódott meg a kis falu pirostetős házaival és a kertek végétől égbeszökő sziklafalakkal...

*

Azt hihetnéd, kedves olvasó, hogy a túra valahol a Tatra vagy az Alpok sziklaóriásai között folyt le, pedig csak Csobánka felett, az Oszolyon gyakoroltuk a mászást. Hazánkban a hatalmas sasbércek, szirtek apró másolatai találhatóak csupán, de az alpinizmusért lelkesedő, fiatal mászó-társaság ezeket is gyakran keresi fel és úzi a bátrak sportját, mert — „...diadalból kijut idefent mindenkinél, ki bátor és nem remeg” —

énekeljük nyolcan Pomáz felé menelve az országúton. Vidám nőiasszóval búcsúznak a Delagofaltól és az Orától és csatakiáltásunkra gyengén válaszol a szikla visszhangja.

K. E.

A barlangkutatás

A felszabadulás után nagy lendületet vett hazánkban a feltáró barlangkutatás. Ennek a fellendülésnek egyes állomásai: a Sátorkőpusztai barlang, a Mátyáshegyi barlang Centenáris szakaszának a felfedezése, majd az Örömi víznyelő barlang feltárása. 1952-től kezdve zombolykutatóink számos igen mély víznyelő barlangot bontottak ki a Bükkben és néhányban a karsztvíz szintjét is elérték (pl. a Pénzpatoki víznyelő). 1952-ben történt a felszabadulás utáni legjelentősebb hazai barlangfeltárás: a „Békebarlang” felfedezése. Ezt követte az égerszögi „Szabadság cseppkőbarlang”, majd 1955-ben a jósvafői „Vass Imre cseppkőbarlang” felfedezése, valamint a mántfal Kőlyuk szifonmögötti részeinek a bejárása.

Az egyre gyorsuló ütemű barlangfelfedezések mögött feltáró barlangkutatásunk mélyreható minőségi változása rejtezik. Ugyanis népgazdaságunknak a karsztvízkutatás terén jelentkező fokozott igényei lehetővé tették a barlangfeltárásoknak a hivatalos szervek részéről való támogatását.

Nagyon időszerű volt tehát a Magyar Hidrológiai Társaság miskolci csoportja zombolykutató szakosztályának a kezdeményezése, midőn f. évi augusztus 19-én háromnapos barlang- és karsztvízkutatási ankétára hívta össze az ország valamennyi működő barlangkutató csoportjának a képviselőit, hogy itt egymással megismerkedjenek, eredményeiket ismerjék és problémáikat megbeszéljék.

Az értekezlet határozatot hozott a magyar barlangkutató törekvések összefogására, olyan központi szervezet létrehozására, amely az eddig megalakult tudományos és természetjáró barlangkutató csoportok munkatereit egyeztetni, eredményeiket értékeli és egymással megismerteti stb.

A Magyar Hidrológiai Társaság vezetőségének megértő támogatása következtében a Társaság keretében Központi Karszt- és Barlangkutató Bizottság létesült, mely

november 3-án tartotta alakuló ülését. Az elfogadott ügyrend szerint a Bizottság maga kutatásokat nem folytat, hanem feladatát az egyes, önállóan működő csoportok eredményeinek feldolgozását és értékelését, a kutató munka irányítását és koordinálását, a csoportok tagjainak elméleti és gyakorlati továbbképzését, valamint a tapasztalatcsere megszervezését tűzte ki.

A Bizottság elnökéül a Hidrológiai Társaság vezetősége dr. Kessler Hubert karszt- és barlangkutatót kérte fel, aki munkakörét már el is foglalta.

A Bizottsághoz eddig az alábbi csoportok csatlakoztak:

1. Budapesti Műszaki Egyetem Ásvány- és Földtani Tanszékének barlangkutató csoportja, Budapest, XI., Budafoki út 4/6, csoportvezető: Holly Sándor;
2. Élelmiszeripari Minisztérium Kinizsi SK turista szakosztályának barlangkutató csoportja, Budapest, V., Akadémia u. 3, Balázs Dénes;
3. Eötvös Lóránd Tudomány Egyetem barlangkutató csoportja (Haladás SK) Budapest, Múzeum krt. 4/a, Magyar Gábor;
4. Egyetemi Földrajzi Intézet karszt- és barlangkutató csoportja, Budapest, VIII., Múzeum krt. 6-8, Radó Denise;
5. Magyar Földrajzi Társaság karszt- és barlangkutató szakosztálya, Budapest, VIII., Múzeum krt. 6-8, Jakucs László;
6. Könyvnyomtatás Tervező Iroda Bátya SK Természetjáró szakosztályának barlangkutató csoportja, Budapest, V., Bécsi utca 1-3, Füredi Géza;
7. Bátya Ügyészségi SK természetjáró szakosztályának barlangkutató csoportja, Budapest, V., Apácai Cseri János utca 10, Szilvássy Gyula;
8. Magyar Hidrológiai Társaság Nagymiskolci Csoportjának barlangkutató szakosztálya, Miskolc, Vörösmarty u. 18, Lahner Olivér;
9. Veszprémi Szikra SK Természetjáró szakosztályának barlangkutató csoportja, Veszprém, József Attila u. 3/a, Markó László;
10. Dunántúli Tudományos Intézet karszt- és barlangkutató csoportja, Pécs, Kulich Gyula utca 22, Kevi László.

Mindazok, akik barlangkutatás terén aktívan működni öhajtanak, fenti csoportok valamelyikével vehetik fel a kapcsolatot.

Ha valahol még működik, vagy alakulóban van barlangkutató csoport, úgy kérjük jelentse azt a Bizottság elnökének (Budapest, VII., Rákóczi út 41.)

B. K.

Síutak a Pilisben

Sielés szempontjából elsősorban a dobogókői turistaház jöhet számításba. Megközelítése igen könnyű és aránylag nem költséges. Budapesttől vasárnap két, hétköznap egy közvetlen autóbusszjárat áll rendelkezésre; a pomázi BEV állomásról reggel és délután van autóbussz csatlakozás Dobogókő felé.

A turistaház környékén kezdő és gyakorlott síelők részére megfelelő terep található. Kezdek felkereshetik közvetlen a turistaház alatti tisztásokat, ezek a lejtők kelet és dél felé néznek. Az enyhe lejtőket ritkás cserje borítja és jó kiutak teszik élvezetessé a tanulást. A turistaházról délnyugatra terül el a kopár, kőmentes Hármasmező, mely már meredekebb lesiklásokra nyújt alkalmat. Gyakorlott síelőknek lesiklópálya áll rendelkezésre. A turistaházról keleti irányban az országos kék jelzésen 7-8 perc alatt érjük el. A pálya 880 méter hosszú és 280 m-es esséssel ereszkedik alá a Szőke-forrás völgye felé. A pálya felső 300 méter hosszú részének lejtése kb. 25°, az alsó része 5-10°, hátránya, hogy a felső rész keskeny.

Lesiklások:

1. Píllszentkereszt felé:

a) Píllszentkereszt felé már 20-25 cm magas hóban is igen élvezetes lesiklást nyújt a zsványbarlangi út. A turistaházról a műutat a Belügyminisztérium üdülőjég követjük. Innen déli irányban a réten át a völgy felé ereszkedünk le és annak nyugati oldalán vezetőkocsut követjük a fenyvesen keresztül a zsványbarlangi szikláig. (Részletes leírást lásd „Pílls útikalauz”-ban, 28. túra. A továbbiakban a hivatkozási számok a Pílls kalauzra vonatkoznak.) Balkézt hagyva a Hídeglyukat, néhány méter felkapaszkodunk egy kis nyereghez és annak túlsó oldalán sik-

lunk le déli irányban. Ritkás, fiatal erdőben érjük el a műutat, majd azt keresztelve, szántóföldeken keresztül a Kanyargóspatak völgyét, illetve Pílls-szentkeresztet (1-1,15 óra).

b) Kezdeknek a Kanyargóspatak völgyében levezető országos kék jelzést ajánljuk követni, mely már 20-25 cm-es hónál élvezetes könnyű lesiklást nyújt, a kisebb nehézségeket egyszerű támasztással meg lehet oldani (26. túra, 1,15 óra).

2. Dömös felé:

a) A turistaházról a piros jelzésű Téry úton indulunk lefelé, balkézt hagyjuk a transzformátor állomás épületét. (A jobbra levezető erdővágás Miklóskút felé sível nem járható, ott már több baloset történt!) Tovább még kb. 550 méter követjük a piros jelzést és a Szerkövek után jobbra ÉEK-i irányban induló szekérútra térünk. A Jászhegy és a Jászhegy üstöke közötti völgyben szép hosszú lesiklással ereszkedünk le a Makó rétre. Onnan tovább északi irányban enyhe síklással érjük el ismét a piros jelzést, majd a Körtvélyes pusztát. Tovább a piros jelzést csak magas hóban követhetjük, jobb az épület romjaitól délkeleti irányban kiinduló szekérúton menni és azon a Lukács árok felett lesiklani a Szőkeforrás völgyébe (2-2 óra 30 perc, 27. túra).

b) A turistaházról keleti irányban a gerincen indulunk el, az országos kék jelzést követjük, addig míg az út mindkét oldalát szálerdő szegélyezi (ez a rész az ún. „Fagyott Katona”, jó gyakorló terep). A szálerdőben még további 300-400 méteret siklunk lefelé, amikor is elérjük a Píllszentkereszt-Szőkeforrás völgyét összekötő szekérutat és ezen ÉEK-i irányban ereszkedünk le a Királykúti őrházhoz. (Igen szép ívelésre nyújt al-

kalmat a Szálerdő lejtője.) Innen tovább északi irányban az erdővágáson elérjük a Királykúti nyeret (459 m). A nyeregből ÉNY-i irányban könnyű, enyhe síklással érünk Dömösre (2 óra 30 perc-3 óra).

3. Pomáz felé:

a) Pomázra a sárga jelzésű úton indulunk, amely a Peres-, Tornyos- és Lomhegy nyeregén keresztül a Ságvári turistaházhoz vezet. A Lomhegyi nyeregtől a sárga jelzésen ívűl kék jelzés is van. A hősízyonyoktól függően a túra a Ságvári turistaházról 2-3 órát vesz igénybe (23. és 20. túra).

b) A Királykúti nyeregből is elérhetjük a Ságvári turistaházat, ha a fenti 2. b. alatt ismertetett utat a nyeregből DK-i irányban folytatjuk. Szép lesiklással érjük el a Sikárosi medencét, ahonnan piros jelzésen a Lomhegyi nyeret azután a sárga és kék jelzésen a Ságvári turistaházhoz érhetjük el (3-3 óra 30 perc).

A Ságvári turistaház környékén nincsenek olyan síterepek, mint Dobogókőn, a hősízyonyok is bizonytalanabbak, azonban mint pihenő, illetve átvonuló hely igen jól igénybevehető. Ha reggel indulunk Dobogókőről, akkor ajánlatos a déli pihenőt itt tartani, mielőtt Pomázra siklanánk le. Felfelé menetben legcél- szerűbb Pomázról a piros jelzésen megközelíteni (2-2 óra 30 perc).

4. Lesiklások a Ságvári turistaházról Pomázra:

a) A turistaházról a piros jelzésen indulunk lefelé. Szép egyenletes síklással érjük el a szálerdő és a cserjés erdő határát. Innen tovább a jobb felé ágazó szekérutat követjük a cserjés erdőn keresztül, egy kis metsződes keresztülése után elérjük a Hubertus vadászhatól jövő kék jelzést és ezen folytatjuk a lesiklást a piros jelzésig, közben vigyázzunk, mert útunkat néhány meredekebb, erős forduló tarkítja. A piros jelzést követve érünk Pomázra.

b) Egy másik élvezetes lesiklás Pomáz felé, ha a műúton siklunk a Köhgy felé, majd ahol az út északkelet felé fordul, az országutat elhagyva a kék jelzésen délkeleti irányban siklunk tovább, míg

EGY KÉPESFA története

Sűrű, ólomszínű fellegek borítják az eget az isaszegi dombok felett. Két turista baktat a mély hóban, majd egy öreg tölgyfánál a dombháton megállnak.

— Kitűnő tájékozódási pontok az ilyen képesfák — mondotta János —, vagy kétszázéves tölgyfa lombozata védi az időjárás viszontagságaitól. Ki tudja, hogy került ide, mi minden zajlott le körülötte ezen a történelmi vidéken.

Merengve nézte János a jeles fát, töprengett magában.

— Csak mélázz mindig — türelmetlenkedett Karcsi. — Mindjárt nyakunkon a hófúvás és még vagy félóra vagyunk a falutól. Jónéhány házba be kell majd kopognunk, mire szállást kapunk.

Szavai, mintha távolról hangzanának, csak lassan hatottak Jánosra, aki még mindig a fát nézte. Karcsihoz fordult és hátizsákján rántva egyet, megindult.

— Na, gyerünk. A szállás miatt meg ne nyugtalanodj. Isaszegen már sok ismerősünk van.

— Mit teccenek csinálni errefelé ilyen nagy téiben — kíváncsiskodott Kiszelyné, akinél turistáink szállást kaptak.

— Tudja, néni, mi olyan természetszerető emberek vagyunk — magyarázta János. — Vasárnaponként, de néha, mint most is, már szombaton felkerekedünk, hátizsák a hátunkon és járjuk a hegyeket. Barangolunk az erdőben. Most itt jöttünk le a 48-as honvéd síroktól.

— Értem, hogyan érteném — bólintott a néni, majd felcsillant öreg szemé. — Szép is az erdő, nincs annak párja.

— Tán csak nem turista maga is? — szólta bele Karcsi. — Csak nem járja az itteni hegyeket?

— Nem-e? Haja, de még mennyire, hogy járok. Erdei jövevény vagyok ám én! — szögezte le büszkén az öreg néni.

— Csak nem? — kíváncsiskodott János. — Mondja el, Kiszely néni, merre született.

— Nagy sora van annak, de hát mit is érdekelné az ilyen városi embert egy falusi poronty világrajzvetele?!

— Mondja csak el — biztatta János az öreg anyókat. — Minket nagyon érdekelnek az ilyen történetek.

— Hát, ha nem unják és nem akarnak még lepihenni, isten neki, elmondom.

Kiszely néni megpiszkálta a kemence paraszát, vetett rá néhány görcsös tölgyfatuskót és nekikezdett.

— Ügy volt az instálom, hogy az édesapám, de még az úkapja is a Locsod-pusztán laktak, az erdő mélyén. A Káli-birtokon voltak zsellérek. Anyám falusi lány léteére nem szívesen ment ki lakni, de hát a szíve ott marasztalta. Derék, szép menyecske volt, legyen neki könnyű a föld, és ha a grófi kisasszonyok is vadásztak,

az a szálerdő és a cserjés határán a Köhegy felé nem fordul. A jelzés nélküli kocsiúton maradunk és a szálerdőt elérve abban síklunk hol erősebb, hol enyhébb lejtésű szakaszon. Rövid idő alatt elérjük a köhegyi piros jelzést, mely a János forráshoz vezet. Azt ne kö-

vékony hóréteg (20—25 cm) elegendő, mert a terep kevéssé köves és ha van lefagyott alaphó, akkor néhány centiméter friss hó is kiváló lesiklás-t biztosít.

5. A Ságvári turistaházról Pillisszentlászló felé a sítúrát már kisebb emelke-

alapjelzéssel nem találkoznak. Azt követve szép lejtőkön síklunk le a Bükös patak völgyébe, melyet a 307 m pontnál érünk el. Innen az országos kék jelzésen váltakozó felmenetekkel és szép lesiklásokkal érjük el Pillisszentlászlót (1 óra 30 perc, részben 21. és 34. túrák).

6. A Ságvári turistaházról Bükki pusztára:

A turistaházról a sárga és kék jelzésen északi irányban indulunk, kis kapaszkodás után elérjük a Somfó nyergét, innen szép szálerdőben síklunk nyugati irányban a Somhegy alatti rétek felé, amíg egy északnyugati irányú metsződésen levezető kocsiutat nem találunk. Ezen vagy a szegélyező szép szálerdőben síklunk le a Bükki pusztá szántóföldjeire (30 perc).

7. Bükki pusztáról:

a) a Királykúti nyergen és a Szőkeforrás völgyén keresztül 2—2 óra 30 perc alatt Dömösre mehetünk (24. túra),

b) a Lomhegyi nyergen át a Salabasinál-kút érintésével Kiskovácsi pusztára, (ez az út annyira köves, hogy csak 40—50 cm hó esetén vállalkozhatunk a lesiklásra 1 óra 30—2 óra, 23. túra),

c) az országos kék jelzésen Dobogókőre mehetünk, azonban vegyük tekintetbe, hogy az Öregvágás előtt igen erős kapaszkodó vár (1 óra 30 perc, 31. túra),

d) ha a Ságvári vagy dobogókői turistaházban aludtunk és korán indulunk, akkor igen szép, de hosszú és fárasztó túrára vállalkozhatunk. Bükki pusztá felett az országos kék jelzés legészakibb pontjától kiinduló szakaszon követjük a Görbehajtás felett az 554-es pontnál a gerincet (1 óra). Innen nyugati, majd északnyugati főirányban követjük a Keserűs gerincet és további egy óra alatt elérjük a Prédikálószék csúcsát (részben 38. túra). Prédikálószék felé helyesebb, ha saját nyomainkon térünk vissza az 554-es pont előtti nyeregbe, ahonnan állandóan keleti irányban a Tövise és Gyertyános déli oldalán vezető kocsiutakon ereszkedhetünk le Pillisszentlászlóra (autóbusz).

Kristóf Sándor és Lajos Ferenc

vessük, hanem maradunk a szakaszon és amikor az mély úttá válik, térjünk jobbra a szántóföldre, melyeken keresztül érjük el az Acsay turistaházat és innen a piros jelzésen Pomázt (1—1 óra 30 perc, részben 20. és 18. túrák). A Ságvári ház—pomázi lesikláshoz aránylag

dések teszik fárasztóbbá, de ha nem sajnáljuk a fáradságot, úgy igen szép élményben lehet részünk. A turistaházról a műúton az első keresztező szakaszig síklunk, azon balra térünk a fiatal fenyők közé, onnan tovább egy igen jó úton (szinten) haladunk, míg a fehér

ott sürgösködött körülöttük. Kapott is nagy ajándékot, egy kis bicskát, amit most is őrzök.

— Már bizony 70 esztendeje, ilyenájt volt karácsony előtt. Rettenetes nagy hó esett mifelénk. Apám az uraság szolgálatára ment. De a vaddisznókat is figyelte közben. Anyám ekkor már igen előrehaladott állapotban volt velem és egyedül, a rengeteg közepén, nagyon nyugtalankodott. Gondolt egy nagyot, felvette nagyapám birkabekcsét, meleg kendőt kötött a derekára — az áldott lélek engem féltett — és neki indult abban az istenkísértő időben. Idefelé tartott, hogy nehéz óráiban anyja segítse őt.

Kiszely néni megtörölte az emlékezéstől könnyes szeméit, majd folytatta.

— Gázolta anyám a méteres havat nagy terhével, térdig süppedt bele, küszködött a fertelmes szél ellen. Ahogy felért a hegytetőig, ahol a honvédsírok felé hajlik az út, nagy fájások vették elő. Sehoh emberfia, csak a szél süvítése és a rókák ugatása hallatszott. Elvászorgott a nagy tölgyfáig és ott jöttem a világra.

János és Karcsi egymásra néztek, és feszülten figyelték a történet folytatását.

— Ehun van, evvel a bicskával vágta el a köldökzsinóromat. Aztán belerakott a ködmönébe és vászorgott tovább a faluba.

Amikor nagyanyám ajtaján belépett, az sopánkodva csapta össze kezéit: Klári, szent ég! Ilyen időben nyakadba veszed az erdőt? Elpusztulhattál volna ebben a dermesztő időben a magzatoddal együtt. Meg se született volna az első unokám — pityeredett el drága nagyanyám.

— Ehun az unokája — mondta hetykén anyám, és ködmönéből odagurított a vetett ágyra. Ekkor már én is megszólaltam, ahogy anyám mesélte, de olyan hangon, hogy összefutottak a szomszédok.

— Volt ám búcsújárás a faluvégi szegénysoron. Egy-más kezébe adták a szomszédasszonyok a kilincset, pedig öreg este volt már. Egyik a fürdővizet készítette, másik téglát melegített az ágyba, harmadik anyámat vette gondozásba. Szabóné, akinek nyolc gyereke futkározott már, szégyenlősen bontotta ki a kendőből a sebtében készített tyúklevest. Drága Szabóné, a magnak eltett tyúkját áldozta fel, hogy az elsőgyermekes fiatal anyát megtisztelje.

— Ifiasszony, ha meg nem sérteném, hoztam egy kis levest, hogy erőre kapjon. Meg ennek a kis erdei virágnak is kell ám táplálkozni.

— Meghaltak már mind, csak ez a kis bicská maradt emlékül, meg sokszor eszembe jut az én viharedzett anyám — fejezte be történetét az anyóka. Hogy könnyeit rejtse, az amúgy is vígan pattogó tüzet fújta nagy buzgalommal.

— És mondja, Kiszely néni — kérdezte János —, meg tudná mondani, merre van az a tölgyfa, ahol született?

— Tán csak tudom — fortyant fel sértődve. — Ott jöttek el maguk is mellette a hegytetőn. Jó apám csak harmadnap szabadult el az uraságtól és mivel anyámat nem találta a pusztán, sebbel-lobbal bejött a faluba. Volt is nagy öröme. Emlékül anyám szerencsés szüléséért azt a képet rakta fel a fára. Azóta is ott van. A faluvégén meg karácsonykor vaddisznót sütött a szegény nép.

Ez hát az isaszegi képesfa története. Kint vadul dühöngött a hóvihar, bent a jó meleg szobában elmerengtek az egyszerű nép kemény sorsán

Kunsági Viktor

AZ ORSZÁGOS EGYÉNI BAJNOKSÁG

A természetjáró tájékozódási versenyzők legnagyobb erőpróbáját mindig az egyéni bajnokság jelenti. Az ezt megelőző két hónap alatt a sportköri versenyekből kiindulva, több egyesületen belüli verseny küzdelmei után jutnak el a sportegyesületek legjobbjai az országos bajnoksáig.

Sportágunk nagymértékben igénybe veszi a versenyzőket mind szellemi, mind fizikai téren, amíg az OB-ig eljutnak. Ezért az OB légrétege mindig túlfeszített, s ez alól az 1955. évi bajnokság sem volt kivétel.

Az országos bajnokság X. 15—17-én az ózdi Bükkben, Tarnalelesztől északra elterülő hegyekben, három külön értékelt szakaszból (egy éjjeli és két nappali) álló verseny formájában zajlott le.

A verseny teljes útvonalának (31 km, ezen belül 1500 m szintkülönbség) lektüzdése adta a verseny fizikai feladatait. A szellemi rész lényegesen nehezebb volt. A versenyzők által teljesen ismeretlen terepen — különösen az éjjeli ködben — nehéz tájékozódási lehetőségek mellett kellett a feladatokat megoldani. Súlyosbította a versenyt még az is, hogy a versenyzők rendelkezésére bocsátott térképek és az ellenőrző állomások térképei között eltérések voltak, amit a versenyzőknek kellett korrigálniuk. A bajnokságon 22 fő vett részt és szakaszonként a következő eredmények adódtak.

Az éjjeli szakasz útvonala: Szederjes tanya—Köbölvár—Magashegy—Szöke tanya. A verseny távolsága 7850 m, szintkülönbség 500 m.

1. Szász Károly, Vörös Meteor, 138 hibapont,
2. Radvánszki Sándor, Haladás, 199 hibapont,
3. Koczur Kálmán, Haladás, 266 hibapont,
4. Balogh Imre, Törekvés, 267 hibapont,
5. Takács András, Törekvés, 267 hibapont.

A 22-ik versenyző ezen a szakaszon 865 hibaponttal végzett.

Legnagyobb nehézséget az éjjeli szakaszon a Szöke tanyától keletre levő térképen jelzett forrás érintése okozta. Ez a forrás a térképen jelölt helyen van, csak a mellette folydogáló ér vezette félre a versenyzőket, akik azt a forrás lefolyójának gondolták és a folyásiránnyal szemben haladva igyekeztek a forrást megtalálni. Az első versenyzők célba érkezése 1 óra körül volt, így a reggeli indításig elegendő pihenőidejük maradt.

Az első nappali szakasz a Szöke tanya—Szarvaskő—Vállós tanya—Borostyános—Szederjes tanya 14 600 m-es, 590 m szintkülönbségű terepen zajlott le.

1. Holicza Róbert, Építők, 120 hibapont,
2. Spankovics Károly, Vasas, 153 hibapont,
3. Kovács Pál, Bástya, 168 hibapont,

4. Bödör Miklós, Törekvés, 184 hibapont,
5. Guzseli Tibor, Spartakusz, 200 hibapont.

A 22-ik versenyző 572 hibapontot szedett össze.

Legnehezebb feladatok ezen a szakaszon a Vajda-várra vezető előírt metsződés, a Futyó-köz 490 magassági pontjának és a Szébed kútjának megtalálása volt a térkép-hiba miatt.

A második nappali szakasz Szederjes tanya—Macskalyuk—Külsőberek—Szederjes tanya 8600 m-es útvonalán vezetett, 360 m szintkülönbséggel.

Ezen a szakaszon:

1. Spankovics Károly, Vasas, 0 hibapont,
2. Szász Károly, Vörös Meteor, 0 hibapont,
3. Bödör Miklós, Törekvés, 3 hibapont,
4. Szantora Rudolf, Szikra, 3 hibapont,
5. Unger Károly, Vörös Lobogó, 6 hibapont.

Az utolsó helyezett 246 hibaponttal végzett.

A helyezések — mint látható — néhány pontos eltérésekből adódtak.

Tekintettel arra, hogy a versenykiírás szerint az egymástól különálló versenyek helyezési pontjai szerint kell az összetett versenyt értékelni, a második nappali szakasz miatt igen élénk vita alakult ki. Ilyen esetben ugyanis, amikor a büntetőpontok száma alacsony, néhány pontos differencia, amely esetleg 1—2 perc időeltérésből adódik, értékes helyezési pontok elvesztését jelentheti.

A versenykiírás szerinti értékelés alapján a verseny végeredménye a következő:

1. Szász Károly, Vörös Meteor, 58 helyezési pont,
2. Spankovics Károly, Vasas, 55 helyezési pont,
3. Takács András, Törekvés, 49 helyezési pont,
4. Balogh Imre, Törekvés, 48 helyezési pont,
5. Szántora Rudolf, Szikra, 45 helyezési pont.

A verseny büntetőpont-összeadással a következő végeredményt hozta volna:

1. Szász Károly, Vörös Meteor, 418 hibapont,
2. Balogh Imre, Törekvés, 519 hibapont,
3. Radvánszki Sándor, Haladás, 520 hibapont,
4. Takács András, Törekvés, 553 hibapont,
5. Guzseli Tibor, Spartakusz, 619 hibapont.

Az eltérés tehát lényeges és szembevetendő.

A jövőbeni versenyek értékelési módjára vonatkozólag nagy feladatok várnak a versenybírói tanácsra. Jónéhány verseny értékelését kell átvizsgálni a helyezési pontok és a büntetőpontok értékelése alapján. Meg kell állapítanunk, hogy a kettő közül melyik értékelés helyesebb, esetleg találni kell egy harmadik változatot, amely a legmegfelelőbbnek mutatkozik.

A versenyzők és rendezők élelmezése, ellátása és az utazás megszervezése kifogástalan volt.

Pásztor János
a VB elnöke

Vidéki válogató.

A múlt számunkban közöltük a vidéki válogató versenyre jogosult és meghívott csapatok névsorát.

A Nagy Szénás és Zsároshegy környékén november 12—13-án rendezett háromútvonalas éjjeli-nappali versenyen 6 csapat vett részt. A versenyfeladatok felsőfokúak voltak és különösen megnehezítette a tájékozódást, a tájat a verseny egész időtartama alatt ellepő köd. A nehéz tájékozódási viszonyok megmutatkoznak a hibapontok számában is.

A verseny végeredménye:

1. Soproni Vasas 2513 büntetőpont,
2. Soproni V. Lobogó 2731 büntetőpont,
3. Soproni Törekvés 3014,
4. Salgótarjáni Bányász 4317,
5. Egrl V. Meteor 4366,
6. Egrl Vasas 5171 büntetőponttal.

A legegyszerűsebb teljesítményt a Soproni V. Lobogó mutatta; a Soproni Vasas. A részlegének igen jó szereplése miatt nyerte meg a versenyt. Az erők összehasonlítása céljából helyes lett volna a budapesti I. osztály 1—2 első he-

lyen végzett, vagy az OB-ben szereplő 1—2 budapesti csapatot meghívni, akik versenyen kívül indultak volna.

A verseny eredményeképpen 1956. évre a vidéki csapatok közül tehát a Soproni Vasas és a Soproni V. Lobogó csapata vesz részt az OB-ben.

A budapesti I. osztályból a Vasas MOM és a Gyárépítők csapata került fel. Az 1956. OB csapatai tehát a következők:

Bp. Bástya, Bp. Törekvés, Bp. V. Meteor, Gyárépítők, Haladás Műegyetem, MÉLYÉPTERV, Pesti Törekvés, Soproni Vasas, Soproni V. Lobogó, Vasas Mávaq, Vasas MOM, UVATERV.

AHOGYAN A VERSENYZŐ LÁTTA

BALOGH IMRE, TÖREKVÉS:

Az 1955. évi országos egyéni bajnokságról, mint minden versenyről, sok jót és rosszat lehetne írni. Ezek közül a versenyző szemével szeretnék egy-kettőről megemlékezni.

Az egy éjjeli és két nappali szakaszból álló verseny erősebb fizikai, mint szellemi követelményeket állított a

versenyzők elé. A rendezés igyekezett, a legkorszerűbb elveknek megfelelően, szöveges utasítás helyett, térképen berajzolt útvonalat adni. Ez azonban nem sikerült egészen jól. Az éjszakai szakaszon például, mindjárt az első két postaládát ki kellett emelni, a berajzolt útvonal nem egyértelmű meghatározása miatt. Ezen a szakaszon a végső sorrend tulajdonképpen csak egy postaládán (120 büntetőpontot szigorított!) és az utána következő időmérőn alakult ki. A forrás megtalálása nem térképészeti tudást, hanem szerencsét kívánt. Voltak — és nem is kevesen —, akik többször, néha bokáig léptek a vízbe, mely a forrás meglétét jelezte. Sokan keresték és kevesen találták meg; legjobban az járt, aki egyáltalán nem kereste.

A nappali szakasz ötletességben és nehézségben valamivel felülmúlta az éjszakai. Itt is több esetben nem volt eléggé tisztázott az útvonal átrajzolásának módja. Csak a nappali szakasz végén derült ki, hogy a versenybírók — elég helytelenül — nem az irány és távolság szerinti, hanem a domborzat szerinti átrajzolásra gondolt. Az állomási és saját térképek különbözősége miatt ez helyenként komoly félreértésre adott okot.

A harmadik napi szakaszcél csak annyit kívánok megjegyezni, hogy csak azért rendezték meg, mert nem tudták mással betölteni a fölösleges időt.

A verseny legnagyobb hibája a helyezési pont szerinti értékelés volt. Csapatversenyen esetleg lehet vitatkozni a pontozás módja felől, bár bizonyos fokig már itt is eldőlt a kérdés. A harmadik szakasz bizonyította legjobban a helyezési pontok irrealitását. Azt ugyanis nem kell bizonyítani, hogy minél könnyebb egy verseny, annál inkább a szerencsétlen véletlen (egy-két perces késés) dönti el a versenyt, és nem a tudás. A harmadik szakasz négy 0 hibapontos eredménye mellett 30 ponttal 12. lettem. Így nyilván egészen más eredmény született, mint hibapontos értékelés alapján.

A verseny legnagyobb eredménye az az újra kialakuló baráti és sporttársi hangulat, amely versenyzőket és rendezőket egyaránt összefűzött. Ez meglepéssel tölthette el azokat, akik a nem túlságosan kellemes emlékü

tavaszi O. B.-n is résztvevők voltak. Remélem, hogy ez a légkör nem volt véletlen és jövőre hasonló szellemben fogunk találkozni, nemcsak az egyéni, de a csapatbajnokságon is.

HOLICZA RÓBERT, ÉPÍTŐK:

Mindamellet, hogy kitűnően éreztük magunkat, amit a jól megszervezett utazás, étkezés és szállás nyújtott, mégis fanyar szájjal utaztunk haza.

Mi volt ennek az oka?

Valószínű, hogy a versenybírók nem fordított elég időt a verseny előkészítésére.

Az egyéni bajnokságnak sokkal nagyobb jelentősége van, sem mint szabad lett volna ilyen könnyedén kezelni a verseny megrendezését. Egy országos bajnokságon 1955-ben már nem lehet hiba. De különösen gyors és összecsapott rendezésből nem. Mert ha az Országos Bírói Testület tagjai hibát követnek el, mit kívánhatunk más rendezőtől?

A második nappali szakasz olyan rövid és könnyű volt, hogy az egész második napra irt versenyt irredlissá tette. A rövidséget nem lett volna szabad az egyszerűséggel összevetni. A második nappali versenynek éppen olyan erősségűnek kellett volna lennie, mint az előző két szakasznak.

Azután nézzük meg a verseny kezdését és befejezését. Semmi formáság, semmi ünnepélyes jelleg. Hol maradt az ünnepélyes zászlófelvonás? Pedig a zászló ott volt, és időnk is lett volna rá. Éppen az OTSB bírói gárdájának kellene jó példával előljárnia és ezzel is alátámasztani és kidomborítani a verseny országos bajnoki jellegét. S ha már itt tartunk, szabad legyen megemlíteni a díjazást. Mert az Országos Egyéni Bajnokság első helyezettjének csak úgy kutyafuttában egy szürke kartondobozba csomagolt gyorsfűzőt (plakett nélkül) átnyújtani kissé furcsa ötlet volt. Mennyi fáradtságba került volna selyempapírba csomagolni, kis szalaggal átkötni és természetesen az érmet ráerősíteni?

No és hol maradt a beígért részletes eredményhirdetés? Hogy akar a rendezőség a hibákon tanulni, ha nem beszéljük meg a versenyt részleteiben még akkor, amikor a versenyzőkben elevenen élnek a hibák és hiányosságok.

Reméljük, hogy a fentiek okulásul szolgálnak, és jövőben a rendező szervek nagyobb körültekintéssel, több szívvel és hozzáértéssel szervezik és rendezik e versenyeket.

Jelvények vagy eszmék?

Büszkén hordom kalapom mellett régi, munkásturista egyesületi jelvényemet. Hordtam ezt 1944-ben is a Petőfi emlékjelvényvel együtt. Szimbólum és eszmei kiállítás volt ez a zsarnokság ellen.

Éppen ezért bántólag hat, ha ma kalapok mellett olyan jelvényeket látok, amelyek feloszlatott jobboldali turistaegyesületek gyászos emlékét idézik. Mert sajnos, vannak ma még, akik, ha akár egy jelvény erejéig, de görcsösen ragaszkodnak a letűnt időkhöz. A népi demokráciához hű turisták feladata, hogy levetessék az ilyen tüntető megnyilatkozást jelentő jelvényeket. A jóhiszemű, esetleg tájékozatlan turista-társainkat pedig világosítsuk fel a feloszlatott egyesületek kártékony ténykedéseiről. Ne engedjük, hogy továbbra is használganak a fasiszta rendszert kiszolgáló szervezetek által kiadott jelvényeket.

Erről nem lehet vita

Már több alkalommal szóba került a versenyek jellege. Legfelsőbb sportszervünk, sportoktatási szempontból jól megindokoltan, állást foglalt a természetjáró tájékozási versenyek rendezése mellett. Sajnos, ismételtelen felbukkannak olyan, a nyugati országokban gyakorolt tájékozási, jobban mondva terep futóversenyek lemásolására irányuló törekvések, amelyeknek a természetjáráshoz vajmi kevés közük van. Vannak egyéb sportágak, melyekben, ha valaki gyorsaságát akarja kipróbálni, közvetlenül megtalálja a lehetőséget. Számoljuk fel tehát végre az olyan helytelen elképzeléseket, amelyek a természetjárásban már helyesen alakult tájékozási versenyekinktől minden tekintetben idegenek.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Az országos társadalmi szövetség ifjúsági bizottsága javaslata alapján az OTSB kéri a szakosztályokat, közölnék, amennyiben külön ifjúsági csoport működik szakosztályukon belül, iskolai szakosztályt patronálnak, vagy ilyenek vállalását tervezik. Az értesítéseket az OTSB természetjáró főelőadójának címezzék (Budapest, Rosenbergház u. 1.).

★

A Pest megyei TSB társadalmi szövetsége a kevelényi régi turistaházban tartotta 69 részvevővel II. negyedévi találkozóját.

★

December közepén nyílik meg Budapesten a Törekvés Turista Klub.

★

A Bp. V. Meteor közép fokú térkép-olvasó tanfolyamot indított. Hetenként pénteken természet tudományi és történelmi előadásokat tartanak helyiségükben (Mártírház útja).

★

A Mecsekben levő fehérvári turistaházban elkészült a gondnoki lakás. Így 22 férőhellyel, állandó konyhával áll a turisták rendelkezésére.

★

A MOKEP filmkölcsonzési osztályán egész sereg kiváló magyar és külföldi természetjáró, alpinista, síelő és tájismertető film áll rendelkezésre. Hogy csak néhányat említsünk: a Mátra és a Bükk, 180 méteres keskeny; Mecsek és Pécs 200 m, keskeny; Bakony, 287 m, keskeny; Országjáró úttörők, 128 m, keskeny; Dél-Kirgizia erdei, szovjet, keskeny, 240 m; Kőerdő, bolgár, normál, 408 m; Siverseny a Kaukázusban, szovjet, keskeny, 108 m; Hegycsúcsok meghódítása, svájci, keskeny, 240 m stb.

A filmek listáját, kölcsönzési és egyéb feltételeket Budapesten a MOKEP keskenyfilm kezelésénél (VIII., Fiumei út 25.), vidéken a megyei kiküldetéseken: Debrecenben, Győrött, Kaposváron, Miskolcon, Pécsen, Szolnokon és Veszprémben lehet megtudni.

A filmek kölcsönzési díjai: 200 m-ig 25.—, 300 m-ig 40.—, 500 m-ig 60.—, 1000 m-ig 80.— Ft.

Budapesti és vidéki természetjáró szakosztályaink használják fel népszerűsítésre ezt a hatáscsökkentő és emellett nem költséges eszközt a téli szakosztály estélyen.

★

A TERMÉSZETJÁRÓ TÁJÉKOZTATÓ SZOLGÁLAT megkezdte működését. Minden hétfőn és csütörtökön, 18.30—20.30 között társadalmi aktívák állnak az érdeklődők rendelkezésére. Díjmentes felvilágosítást nyújtanak a természetjárással kapcsolatos minden kérdésre. A Tájékoztató Szolgálat térképekkel, útkalauzokkal is segítséget nyújt túratervek összeállításához; szaktanácsadása szervezeti kérdésekre is kiterjed. A tél beálltával rendszeres hőjelentő szolgálat is lesz, ugyanott. (Telefon: 224—412, 224—230, Lenin krt. 55.).

TERMÉSZETJÁRÁS

Temesvári Mihály • Felelős szerkesztő: Kunsági Viktor • A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvkiadó Igazgatója • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII., Baross tér 2. II. em. Távfeljelző: 143—422 • Terjesztők: Budapesten a Főposta Hírlapterjesztő üzeme, vidéken a helyi lapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok • Előfizetés: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest V., József nádor tér 1. Távfeljelző: 180—850 • Előfizetési ára: egy évre 32 forint, félévre 16 forint • Csekk számlaszám: 61 251 • Példányszám: 3490

55/19298 — Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest — Felelős vezető: Junka Gyula igazgató

Költségvetési normák

Az elmúlt években egyes sportegyesületekben olyan nézet kapott lábra, hogy a természetjáráshoz nem szükséges anyagi segítséget nyújtani. Eppen ezért visszatérő gondot jelentett a szakosztályok évi terveinek elkészítése, mert nem volt irányelv, amelyre támaszkodhatott volna. Voltak helytelen intézkedések, melyek megtiltották a természetjáró felszerelések beszerzését (ezt már feloldották), amivel szemben viszont egyes szakosztályok megalapozatlan, túlzó igényeket támasztottak.

Elkészítettünk egy norma tervezetet, amelynek alapja, hogy a szakosztályokat három kategóriába soroljuk taglétszámuk, minősített sportolónak száma, az osztályozott versenyekben való részvétele és a túrapontversenyben elért

eredményei alapján. A pontozás alapján elkészített kategóriáknál azután a pontok megfelelő szorzószáma nyomán megállapítottuk a forint összeget. Így például egy 50 főből álló szakosztálynak 15 minősített és 21 jelvényes sportolója, két bajnokságban történő részvétele és a túra-pontverseny 128%-os teljesítése mellett 182 pont = 12 740 Ft a költségvetési normája.

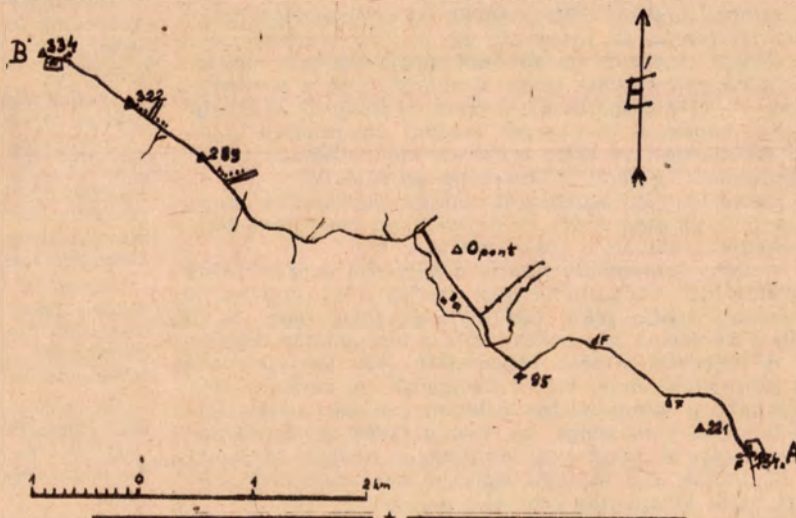
Ezután kidolgoztuk az OTSB által kibocsátott rovatrend és normajegyzék figyelembevételével az útmutatót, mely előírja, hogy a kis, közép- és nagy szakosztályok milyen költségeket irányozhatnak elő.

Helyes lenne, ha a többi sportegyesület társadalmi természetjáró bizottsága követné példánkat. Szívesen rendelkezésre bocsátjuk részletes tervezetünket.

Tolnay—Udvardy

Vázlatunk egy ismert túraútvonalat ábrázol, melynek legalacsonyabb tengerszintfeletti magasságát 0-val jelöltük. A többi magassági számadatot ehhez viszonyítva tüntettük fel.

Cs. L. Budapest: Lapunk mostani számában választ kap egyik kérdésére. Az Árpád-kilátót most hozzák rendbe.

Dr. B. M. Budapest: Legutóbb megjelent levelével kapcsolatban közöljük, hogy a visegrádi vár ügyében a budapesti társadalmi szövetség, — melynek munkaterületéhez tartozik — már elfjárt a helyi tanácsnál. E tárgyban jelen számunkban értékes kezdeményezésekről adunk hírt.

G. T. Budapest: Cikktémáit most nem időszerűek. Tavasszal visszatérünk rá.

Kérdés: Melyik túraútvonal vázlatát ez, melyik a kezdő „A” és a „B” végpont, valamint a „0” pont.

A helyes megjelölést „Természetjárás FEJTÖRŐ” Budapest, VIII., Baross tér 2. címre kell december hó 31-ig beküldeni.

Októberi FEJTÖRŐ helyes megjelölése:

1. sz. kép: A tihanyi barátságok egyikke, amely az 1952. áprilisi hegyomláskor épségben maradt.

2. sz. kép: A pécsi vár belső várfalának bástyamaradványa a XVI. századból az Esze Tamás és Landler Jenő utca sarkán levő ház udvarán.

N. Ö. Veszprém: Most van folyamatban az útvonal meghatározása. Ha a kérdés eldőlt, levélben közöljük.

Sz. A. Eger: A várronkokhoz hasonlóan most folyik a barlangok patronálásba vétele.

P. D. Pécs: Mint közöltük is, minősítési kérelmét a sportkörnél kell benyújtania.

Többeknek: Az útjelzés festéshez kilométerenként 1 kg festék szükséges, ebből 75 dkg fehér és 25 dkg színes az arány.

A Bakony útkalauz hamarosan megjelenik és kapható lesz az állami könyvesboltokban.

Fényképpályázatunkat december 10-én zárjuk, az eredményt januári számunkban közöljük.

Útközben hallottuk...

... hogy a FORSZ SK természetjáró szakosztálya havonként rendez műsoros estet az egyesület budapesti választmányának helyiségében,

... a MÁVAG természetjáró szakosztálya megkezdte jubileumi évének rendezvényeit. Idősebb és ifjabb turisták, szülők részvételével kezdődött meg a téli klubest sorozat,

... az aggteleki Baradla szállóhoz hasonló, de kisebb méretű turistaház építését kezdték meg a Dász töbörben, a Szabadság cseppkőbarlang mellett, a Kinizsi természetjárói. A ház elkészülte után 30-40 turista részére tudnak szállást biztosítani. A házat az egrí dohánygyár szakosztályának kezelésébe adják, amely az építésből is jelentősen kiveszi a részét,

... elkészült a Békebarlang új főbejárata kormányzatunk jelentős összegű támogatásával. Az új bejárat biztosítja a kényelmes és amellett megkapó, szokatlan térhatást. A hiányzó utak és hidak megépítése után reméljük, hogy hamarosan megnyílik ez a hatalmas barlang a nagyközönség számára is,

... az aggteleki Baradlabarlang évi látogatottsága 1900-ban 756, 1928-ban 5100, 1929-ben 4500, a gazdasági válság mélyülésével 1930-ban 3200, 1932-ben 1900, 1934-ben 1800 fő volt. 1954-ben a látogatók száma meghaladta a 46 000 főt,

... ebben az évben több mint félmilliárd fát ültetnek a városok, községek környékén, az üdülőhelyeken, a kopár hegyeken és a szikes vagy sziklás területeken,

... a Bástya Ügyészség természetjáró szakosztálya megalakult és elvállalta a Ferenchegy-barlang kezelését. Kíváncsok lennének, hogy minél több követője akadjon ennek a nemes kezdeményezésnek,

... befejezték az Egyesült Izzó turistái a Csóványos alatti Rózsaforrás és a Bp. Szikra turistái a Lomhegy oldalán levő forrás foglalását,

... a Nadap és Velence községek közötti református temető közelében vörösmárvány strombolitok őrző Molla Szadik tatár szerzetes hamvait. Híres tudósunknak, Vámbéri Ármának volt hűséges útítársa. Magyarországra jött és itt halt meg 1862-ben,

... a Föld hegyeinek legmagasabb csúcsait a következőkben lehet csoportosítani a még mindig nem végleges

E számunk fényképeit: Boldaváry László, Holényi László, Kunsági Viktor, Matusz János, dr. Pallay József, Plivellics Iván, dr. Schweitzer József készítették.

adatok szerint: 12 csúcs 8000, 35 csúcs 7500, száznál több csúcs 7000 méteren felült. Ebben a kimutatásban csak az önálló csúcsok szerepelnek,

... a kipusztulóban levő tiszafa nemcsak a Bakonyban, Herend környékén található, hanem a Bükkben, Lilla-füred felett is,

... a legrégebbi turistatárgyú okmány a tudományegyetem 1777-beli jegyzőkönyvében található. A magisztrátus intőleg és fenyegetőleg lép fel, mert az egyetlen ifjúsága „kírándulásai alkalmával nagy zaft út, tüzet rak, kárt okoz...”. Ezeket az intelmeket ma is sokak figyelmébe ajánljuk.

Könyvszemle

Magyarországi várépítéset

Gerő László, akit több ilyen tárgyú könyve nyomán az olvasók jól ismernek, újabb művében a magyarországi, pontosabban a Kárpátok által határolt területnek várrendszerét ismerteti. Könyvében hatalmas mennyiségű tényanyagot találunk a várak történeti kialakulásáról, a különböző rendszerű várépítészetről és a várak jelenlegi állapotáról. A könyv minden turista számára hasznos olvasmány, mert belőle megismerjük a vándorlásaink során érintett várak minden szükséges adatát.

Új útjelzések

Az Őzdi Vasas természetjáró szakosztálya 1955 második felében 63 750 méteres útvonalon végzett útjelzési munkát. Ebből 17 300 m új jelzés.

Az újonnan jelzett útvonalak: Elzalak—Leány völgy—Hollókő és Tamás-kő közötti szurdok — a Bánkút felé haladó sárga csíkba betorkolva, zöld háromszög, 2300 m.

Horotna völgy—Tóromja—Küllő-hegy—Kálmán rét az ott haladó kék kereszt beágásáig, zöld kereszt, 2200 m.

Kálmán réttől Bánkút felé haladó kék háromszögből kiágazva: Kishegy—Istállóskő—Ispán lápa—Istállóskő-barlang, zöld háromszög, 3250 m.

Az Ispán lapától a zöld háromszögből (új festésből) kiindulva: Fakút lápa—Szállásórház, zöld kereszt, 1600 m.

A szilvásvárad országútból: Bácsó völgy—Bácsó kert—Kelemenszék—Katonasír, zöld kereszt, 5750 m.

Hollókő (sárga csíkból)—Fakút lápa—Istállóskő, sárga háromszög, 2200 méter.

Az új minősítés

1958. I. 1-től új egységes sportminősítési szabályzat és szintértékek lépnek életbe.

I.

Minősítés természetjáró túrázással

Erdemes sportoló az aki:

1. az alábbi feltételek közül legalább háromnak teljesítését igazolja,
 - a) vízjártságos vizsga (három csónaktípusból),
 - b) sípróba,
 - c) sziklamászó próba,
 - d) minősítő kerékpár túra,
2. legalább három TSB, vagy SE túra-vezető-minősítő túrát levezetett,
3. túra-vezetői tanfolyamon előadó,
4. Országos kék túra teljes útvonalát bejárta és ezt igazolja.

I. osztályú sportoló

az a természetjáró, aki:

1. a minősítés megszerzésének évében egyhetes túrát vezetett lakóhelyének hegységen kívül és erről beszámoló jelentést adott a minősítéshez,
2. az országos kék túrából legalább 500 km bejárását igazolja,
3. 10 TSB minősítő túra vezetését igazolja,
4. az alábbi feltételek közül legalább kettőnek teljesítését igazolja:

- a) vízjártságos vizsga (két csónaktípusból),
- b) sípróba,
- c) sziklamászó próba,
- d) minősítő kerékpár túra.

II. osztályú sportoló

az a természetjáró, aki:

1. a minősítés megszerzésének évében 1000 túrapontot teljesít,
2. megfelelő eredménnyel részt vesz valamelyik TSB, vagy SE túra-vezető — minősítő túráján.
3. legalább 10 szakosztályi, vagy egyéb túrát vezet le (versenyvezetés nem számít),
4. elméleti követelmény: túra-vezetői vizsga, letétele.

III. osztályú sportoló

az a természetjáró, aki:

1. az év folyamán 550 túrapont teljesítését igazolja,
2. negyedévenként részt vesz valamely TSB által jóváhagyott és nyilvánosan meghirdetett minősítő túrán (ezen túrák értéke legalább 25 túrapont kell legyen),
3. elméleti követelmény: középfokú vizsga letétele.

Jelvényes természetjáró

az, aki 10 túra teljesítését igazolja (az egyes túrák hossza legalább 15 km és különböző útvonalakon kell lebonyolítani azokat). Elméleti követelmény: Alapfokú előadás sorozat kötelező meghallgatása.

Minden következő osztályt csak az előző osztály minősítésének megszerzése után lehet elérni.

(Következő számunkban folytatjuk.)

A budapesti társadalmi szövetségek

Nagyon fontos feladatuk van a társadalmi szövetségeknek, amelyekben a sport névtelen katonái végzik áldozatkész munkájukat.

A Budapesten működő 9 kerületi természetjáró társadalmi szövetség mintegy két és fél éves múltra tekinthet vissza. Bár úttörők voltak ezen a területen, sok értékes tapasztalatot szereztek. Általában ott folyt jól a munka, ahol a vezetőség törzse nem sokat változott. De voltak olyan kerületek is, ahol papíron létezett csak a vezetőség és senki nem vezegte a munkát. Sajnos egyelőre kevés a jól képzett, lelkiismeretes aktív és a kevés sporttársra sok munka hárul. Egyesek azután megijednek a temétlen munkától és meghátrálnak.

Egy másik tapasztalat, hogy nem ott a legjobb a munka, ahol nagy szakosztályok vannak (pl. a VIII. kerület). A nagy szakosztályok általában keveset törődnek a kerületi munkával, nem adják meg azt a segítséget, amit a kisebb szakosztályok joggal elvárhatnak. Szervezettebb, körültekintőbb munkával ezeket a hibákat ki lehet küszöbölni.

A társadalmi szövetségek feladatát részletesen tartalmazza a szövetségek szabályzata. Mégis fontosnak tartom, hogy néhány döntő kérdést felvegyek. Az első ilyen a szervezési munka, mely minden tevékenység alapja. A kerületi szövetségnek ismernie kell a szakosztályok

számát, helyét, taglétszámát (minősítések, versenyzők), munkáját. A szervezési bizottság ellenőrzi és segíti a szakosztályokat szervezési kérdésekben, de bele kell folynia a szövetség más bizottságainak munkájába is. Gondoskodnia kell a kerület szervezett tüzárászáról. Kísérje figyelemmel, hogy a szakosztályok készítsenek — lehetőleg negyedéves — tüzárterveket és azokat juttassák el a kerületi szövetséghez. Fontos ezeknek a napilapokban való közlése is. A kis szakosztályokat segíteni kell tüzártervek elkészítésében. Meg kell szerveznie a kerület havonkénti csillagtúráit is. Ehhez azonban nyilván kell tartani a tüzárvezetőket is és oda irányítani, ahol szükség van rájuk.

Igen fontos feladat három a kerületi szövetség ifjúsági bizottságára. Elsősorban az ő munkájuktól függ, hogy a nagyobb szakosztályok patronáljanak egy-egy iskolát. Segítséget kell nyújtani, hogy az iskolák kezdő tüzárkhoz vezetőket kapjanak. Igen fontos most, a téli hónapokban megkezdeni ezt a munkát. Ne feledjük, hogy sportágunk tömegesítéséről, utánpótlásáról van szó.

A természetjárás nemcsak a testet edzi, hanem sok kulturális ismeret szerzésével is együtt jár. Fontos tehát, hogy az oktatási bizottság a téli oktatási időnyben minél több előadást és tanfolyamot rendezzen az ismeretek bővítésére.

Az agitációs és propaganda bizottságnak viszont a szakosztályok eseményeiről szóló hírekkel és egyéb módon kell sportágunkat népszerűsíteni. Az ilyen híreket lapunknak is küldjék be.

Legyen a kerületnek munkaterülete, amelyet a technikai bizottság gondoz a szakosztályok részvételével. A nagyobb szakosztályok természetesen önállóan is kezelhetnek területet, de a kerületi vállalás jobban kifejezi a közös munkát. Ilyet bőven találunk forrásfoglalástól az útjelzésig. Ez mindenkor a természetjárók önként vállalt nemese feladata volt.

Külön feladatot jelent, különösen most az új minősítési szabályzat életbeléptetésével, a minősítési feltételek ismertetése.

A versenybírói tanács a versenypártnban szereplő versenyeket kell, hogy jól előkészítse és megrendezze.

Fentiekben korántsem merül ki a kerületi társadalmi szövetségek munkája. Kezdeményezéssel és lelkesedéssel kell életet önteni minden szövetségünk munkájába. Még egyet, az OTSB szövetsége kedden tartja értekezletét, mi a BTSS-ben szednán, a kerületekben tartásuk csüörtökön, hogy a megfelelő lépcsőzet meg legyen. A szakosztályoknak javasolom, hogy összejöveteleiket pénteken rendezzék meg.

Ezzel a néhány sorral kívántam elősegíteni, hogy kerületi társadalmi szövetségeink munkája szervezettebb, tartalmasabb és eredményesebb legyen. Ezen keresztül jutunk el a természetjárás további tömegesítéséhez.

Tátrai Ruppert

A túra-pontverseny tapasztalatai és új irányelvei

A természetjáró szakosztályok túra-tevékenységének fellendítése céljából az OTSB 1955. I. 1-től országos túra-pontversenyt indított. Jelentős és újszerű volt a kezdeményezés, hiszen ilyenfajta verseny eddig nem létezett. Örömmel kapcsolódott be a szakosztályok nagy része, sok helyen új tagok felvételével, másutt egyéni túra-pontverseny beindításával igyekeztek jobb szakosztályi eredményeket elérni. Sok természetjárót fokozottabban bekapcsoltak a hivatalos tüzárak, mivel minden tag kilométer- és szintteljesítmény értékes pontokat jelentett. Ráirányult a szakosztályvezetők figyelmére a helyes túraszervezésre, igyekeztek a túraprogramot minél vonzóbbá, érdekesebbé tenni, s ezáltal a tüzárak látogatottságát növelni.

Mik voltak a hiányosságok? Elsősorban az, hogy sok volt az adminisztráció, sok helyen futottak keresztül az összesítések, aminek az lett a következménye, hogy a jelentések nagy része — elsősorban vidékről — nem jutott az OTSB-hez. A TSB társadalmi aktívákat leköttötte a tájékoztató versenyek előkészítése és lebonyolítása, a tüzárak szervezésére nem jutott idő.

Ezért vált szükségessé, hogy az 1956. évi túra-pontverseny szervezésébe és irányításába fokozottabban kapcsolódjanak be a sportegyesületek és az azok mellett működő természetjáró társadalmi bizottságok.

Egyszerűsödtek az új túra-pontverseny adminisztrációja is. A túra-vezetők által kiállított túrajelentések egy-egy példányú közvetlenül az SE és az OTSB túra-pontversenyt értékelő bizottságához kerül, ahol a jelentéseket kategóriák szerint csoportosítják, majd a tüzárakon részvevő személyek száma arányában a helyezési sorrendet percekben belül megállapítják.

Másik hibája volt a versenynek az, hogy csak a szakosztályi tagok teljesítményeit értékelte, a hangsúly elsősorban a kilométerek és szintek teljesítésében volt. Ez nem hatott ösztönzőleg olyan rövidebb tüzár megszerzésére, amelynek célja sportágunk megkedveltetése újabb és újabb dolgozókkal.

Az 1956. évi túra-pontverseny pártunk 1954. évi, a természetjárás tömegesítésére is vonatkozó határozatának szellemében készült. 1956-ban a tüzárakon részvevők száma az irányadó. Az 1956. évi túra-pontverseny a következő 10 kijelölt vasárnapon zajlik le: március 18, április 8, május 20, június 10, július 1, augusztus 26, szeptember 16, október 7 és október 28-án.

A verseny győztesei azok a szakosztályok, amelyek a kijelölt vasárnapokon a legtöbb személyt viszik tüzárni. A versenyben mindenki beszámít, aki a szakosztályi túráján részt vesz, függetlenül attól, hogy tagja-e a szakosztálynak, vagy sem. Miután a hangsúlyt új természetjárók bevonására fektetjük, km-ek tekintetében egyetlen előírás az, hogy a túra 10 km-nél rövidebb nem lehet. Ez az előírt táv oly csekély, hogy kezdők is könnyen teljesíthetik.

Természetesen az egyes szakosztályoknál nem egyenlők a feltételek a mozgósítási szempontjából, mivel a szakosztályok létszáma, a vállalat, üzem dolgozóinak száma, igen különböző. A sportegyesületeknek a szakosztályokat az illetékes szakosztályvezetők meghallgatása után kategóriákba kell sorolni az üzem, vállalat és a szakosztály létszámának figyelembevételével.

A kategóriák száma SE-nként egytől háromig terjedhet. Az SE-knek a kategorizálást úgy kell elvégezni, hogy az egyes kategóriákba sorolt szakosztályok között az erőviszonyok nagyjából egyformák legyenek.

Súlyos hibája volt az 1955. évi túra-pontversenynek az ellenőrzés hiánya. Az 1956. évi túra-pontverseny minden egyes túráját igazoltatni kell:

1. az ország valamennyi turistaházában az ügyeletessel, távollétében a gondnokkal,
2. különvonatokon az SE megbízottal által,
3. csillagtúrákon, találkozóúrákon vagy egyéb tömegmegmozdulásokon ugyancsak a kijelölt SE megbízottak közreműködésével.

A felsorolt helyeken a túrajelentést három példányban az illetékesekkel alá kell írtni. Az egyik példányt az ellenőrző szerv még aznap az OTSB-hez továbbítja, a másik példányt a túra végcéljánál a túra-vezető postára adja az SE túra-pontversenyt értékelő bizottság elnökének címére. Egy példány a szakosztálynál marad.

A csillagtúrák, különvonatok, valamint egyéb tömegrendezvények jó előkészítést, szervezését, a mozgósítást tekintésük az SE-k főfeladatának. Minden túrát úgy készítsenek elő, hogy az azon részvevő vendégekből minél többen kedveljék meg a természetjárást, aminek eredményeként növeljük a szervezett turisták tábort. Biztosítsák az SE-k a verseny nyilvánosságát, népszerűsítsék a jól szervező szakosztályok vezetőit. Fordulónként tüzzenek ki részükre céljuttalmat, hogy ezáltal is serkentsenek jobb eredmények elérésére.

Az a körülmény azonban, hogy a túra-pontverseny szervezését az SE-k veszik át, nem jelenti azt, hogy a TSB-knek e kérdéssel nem kell foglalkozniuk.

Mi a TSB-ek feladata az új túra-pontversenyyel kapcsolatban? A versenyek propagálása, segítségnyújtás a szervezésben. A kijelölt 10 vasárnapon különvonatok indulnak. A jegyelosztás a budapesti természetjárók részére a különvonatokhoz SE-nként történik, ami az ellenőrzést megkönnyíti.

Az OTSB versenykiírása kötelezően előírja a természetjáró szakosztályok tagjai részére a kiírt vasárnapokra 50%-os útiköltségtérítést, tíz tüzár személyenként 50 Ft erejéig. A túra-vezetők 100%-os útiköltségtérítésben részesülnek.

Az OTSB a kijelölt vasárnapokon csak kivételesen engedélyez tájékoztató versenyt. Ezzel az intézkedéssel is biztosítja, hogy térképpolvasásban, túra-vezetésben jártas versenyzők a szakosztályok rendelkezésére álljanak.

Az OTSB feladatának tekintti az 1955. évi túra-pontverseny végleges értékelését. Ezúton is kéri a TSB-k illetékes előadóit és a természetjáró társadalmi szövetségek aktívait, hogy a december 31-i végeredményt — függetlenül attól, hogy a részeredményeket továbbították-e, vagy sem — legkésőbb 1956. I. 25-ig juttassák el az OTSB-hez, amely a végeredményt nyilvánosságra fogja hozni.

Az 1955. évi túra-pontversenyben a jól működő szakosztályok rengeteg munkája fekszik. Értékeljék tehát a jól végzett munkát és készüljenek fel a jövő évi sikeres munkára.

Tokaji Tibor

TÁJÉKOZÓDÁS A TEREPEEN

V.

Előző számunkban ismertettük a térképnélküli és térkép alapján, műszer nélkül végrehajtott túra szabályait.

Akkor, amikor ismeretlen terepen hajtjuk végre túránkat, vagy nem lehet a környező tereptárgyakat tájékozódásra felhasználni (pl. erdőben, ködben, éjjel stb.), vagy a feladat végrehajtásához térképet nem használhatunk, akkor műszerrel: tájoló segítségével, azimutok alapján mozgunk.

Túra azimut alapján

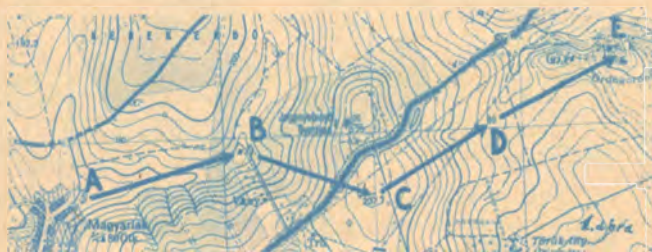
Azimut alapján történő túra két részből áll: a túra előkészítéséből és annak végrehajtásából.

A túra előkészítése

Túránk tereptani előkészítését a rendelkezésünkre álló, nagyméretarányú térképeken végezzük el (25 ezres, 50 ezres). Az előkészítés sorrendje:

1. Válasszuk ki és tanulmányozzuk térképünkön túránk menetvonalát, annak kiinduló- és végpontjai között. Túránkat úgy tervezzük meg, hogy annak betartása lehetséges legyen és lehetőleg sok, a terepen is jól azonosítható, tájékozódásra alkalmas pontokon haladjon át. (Ezek a tereppontok teszik lehetővé, hogy útközben ellenőrizzük az irány betartásának pontosságát.)

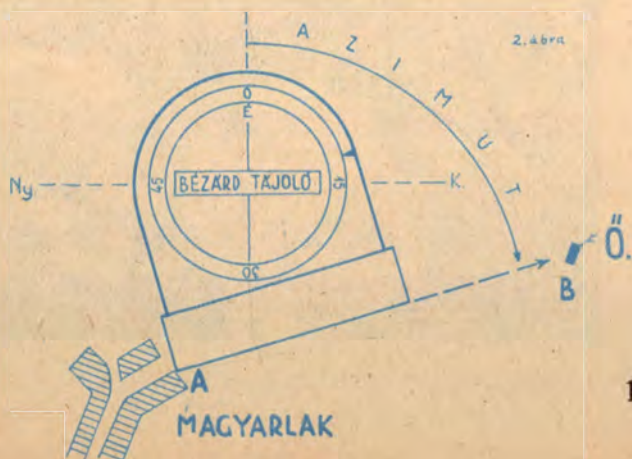
2. Rajzoljuk be a kiválasztott menetvonalat a térképre. (Lásd 1. ábra.)

3. Mérjük meg a térképen az azimutokat a menetvonal törései szerint tájolóval. Ismeretes, hogy valamely ponton az É irány és egy megírányzott tereptárgy iránya közötti vízszintes szöglet nevezik azimutnak, melyet a térképen a földrajzi északi iránytól kiindulva, az óramutató járásával megegyező irányban fokokban vagy vonásokban mérnek. (Lásd 2. ábra.)

Tájolóval azimutot a következő mozzanatok szerint állapítjuk meg a térképen:

— A tájoló irányélét helyezzük úgy a térképre, hogy

az keresztül menjen az „A”-val jelölt kezdőponton és a „B”-vel jelölt törésponton. A tájoló fedelén levő nyíl az „A” pontból a „B” pont felé mutasson.

— A tájoló szelencéjét azután úgy kell elforgatni, hogy a rajta levő „Bézárd-tájoló”, vagy „Patent-Bézárd” stb. felírás párhuzamos legyen a térkép Ny—K írással, vagyis a szelence É—D vonala párhuzamos legyen a térkép É—D irányával. (L. 2. ábra.)

— A tükör esuklóján levő leolvasó jelnél olvassuk le a keresett azimutot.

— Ugyanezt a műveletet hajtjuk végre „B”-ből „C”-re és így tovább.

Ezen műveletnél a mágnesű állásával nem kell törődnünk, mivel a tájoló jelen esetben a térkép-szögmérő szerepét tölti be. Ugyancsak felesleges a térkép tájolása is. Amennyiben más rendszerű tájolóunk van, úgy értelemszerűen a fent leírtak szerint mérjünk azimutokat.

4. Az azimutok megmérése után állapítsuk meg a térképen a menetvonal minden egyes szakaszának hosszát és számítsuk (mérjük) át ezeket a távolságokat lépésekre. A lépés távolságokat a terep lejtése, vagy emelkedése miatt szükséges javításokkal lássuk el.

5. Jegyezzük fel a túránkra vonatkozó összes adatokat.

Túránk előmunkálatait vagy táblázat alakjában készíttjük el, vagy menetvonal-vázlatot rajzoljunk. Ennek lényegét az alábbiakban ismertetjük. Az 1. ábra azt a térkép kivágatot mutatja, melyen tervezett túránk menetvonalára már be van rajzolva. Miután tájolóval a szükséges azimutokat és körzővel a távolságokat lemértük, táblázatot készítünk túránkról. Az 1. ábra szerinti túránk táblázatos összeállítása az alábbi:

Táblázat az azimut szerinti túrához

Fsz.	Utszakasz	Azimut	Lépés távolság (kettős lépés)*
1.	Magyarlak ÉK. — Őrház	12—50	1100 m = 740
2.	Őrház — 237 magassági pont	18—50	950 m = 640
3.	236,7 m ap. — Egyes liget	10—00	925 m = 610
4.	Egyes liget — 218,1 kup	11—00	975 m = 650

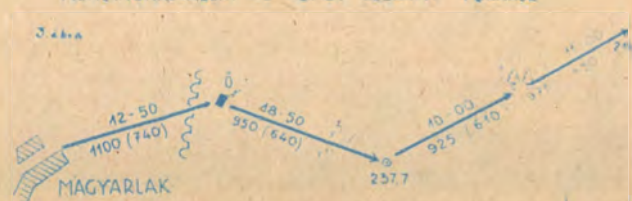
A táblázatos összeállításnál jobb a menetvonal-vázlat, mert az szemléltetőbb. Az 1. ábra alapján készült menetvonal-vázlatot a 3. ábra mutatja. A vázlatra, mint látjuk, rákerülnek az azimutok, a távolságok és a legfontosabb tereprészek.

Ezzel a túra tereptani előkészületeit be is fejeztük. Fontos megjegyeznünk, hogy az előkészületeknél az azimutokat helyesen állapítsuk meg és pontosan mérjük le a távolságokat, mert máskülönben túránk végrehajtása nem lesz eredményes.

Horváth Andor

* Ha lépésünk közepes hosszát 0,70—0,75 m-nek, két lépés hosszát másfél méternek vesszük, így a lemért métertávolság könnyen átszámítható kettős lépésekre, amivel könnyebb számolni, mint az egyes lépésekkel.

MENETVONALVÁZLAT AZ AZIMUT SZERINTI TÚRAHOZ

Fiatalok vidám zajától hangos a budai hegyek környéke. Kilenc fős, de néha nagyobb létszámú ipari tanuló csoportok járnak a Húvösvölgy, Zugliget, Farkasrét, Máriamakk környékét. Előírt útvonalon keresik az ellenőrző ládákat, éles rikoltás jelez egy-egy szerencsés fogást.

Az MTSE és a budapesti DISZ rendezi ma a Kilián György sportünnepek keretében „November 7.” természetjáró versenyét. Az ipari tanuló fiúk és lányok alapfokú tájékozódási feladatokat kapnak, melyeket nagy lelkesedéssel igyekeznek megoldani. Mintegy 50, kilenc főből álló csapatban 500 fiatal vesz részt ezen a megmozduláson. Jól megállapítható, hol működnek már természetjáró szakosztályok, mert az onnan jött csapatok biztos lábbal haladnak az útvonalon, figyelembe veszik a menetütemet és egyszerre mennek be az állomásokra és a célba.

A cél a Csillebérci Úttörőtábor, ahol a beérkezett csapatok vidám játékkal, röplabdázással, atlétikai versenyszámokkal, labdarúgással töltik el az időt az eredményhirdetésig. Közben egy-egy pillantást vetnek az értékes díjakra, felszerelésre, amit a győztes és helyezett csapatok kapnak.

A jól sikerült versenyt az 1. számú intézet nyerte, őket követte a kispesti belkereskedelmi leánytanuló-intézet, III. a 22. MTSK lett.

Menet a ködben

„Ismert terepen könnyű a versenyzés” hallottuk már nem egyszer. Ezt a sokszor célzatosan hangzó megállapítást alaposan megcáfolta a Spartakusz által az Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján rendezett verseny. Legalábbis a budapesti csapatok számára ismert terület a Nagy Szénás környéke. Ismert terület ez Lajos Ferencnek is, aki e napon indult 100-ik versenyén. Mégis, de sok keverés, kihagyott ellenőrző pontok jellemezték a versenyzők teljesítményét. Mentségükre legyen mondván, ebben elsősorban ludas a köd, amely sűrű fátyollal borította be a tájat.

A nagyszámban indult csapatok közötti vetélkedégből végül az UVATERV csapata került ki győztesen 407 hibaponttal, II. a Bp. Szikra 420, III. a Vasas MÁVAG 509. Az eredmény hirdetésnél Dóra Tibor, a győztes csapat versenyzője elismeréssel illette a verseny lebonyolítását, amely méltó volt a nagy évfordulóhoz.

A Vasas MÁVAG csapata a nappali szakasz II. állomásánál. Az éjjeli szakasz I. állomása egy metsződés mélyén

KILIÁN GYÖRGY

Kulturális és sportünnepek rendezését kezdeményezték a budapesti fiatalok, amelyet a munkásmozgalom és a tömegsport példamutató harcosáról neveztek el.

*

Kilián György kora fiatalságától kezdve vett részt a munkásmozgalomban, a harmincas évek elején a Kommunista Ifjúság Szövetség titkára volt. Tagja volt a Természetbarátok Turista Egyesületének, rendszeresen vezette nagyobb ifjúsági csoportok túráit. Az volt a vágya, hogy egykor minden dolgozó sportolhasson.

1932-ben Sallai Imrével és Fürst Sándorral együtt fogták le Horthy pribékjei és súlyos börtönbüntetésre ítélték. Kiszabadulása után is folytatta illegális tevékenységét, majd újból lefogták. Amikor ismét kiszabadult, a Szovjetunióba menekült, egy óragyárban dolgozott és tovább képezte magát.

A háború kitörése után frontszolgálatra jelentkezett, partizán iskolát végzett és csoportjával lengyel földön vetette magát harcba, ahol nyoma veszett.

Kilián György nem érthette meg a magyar nép szabadságát, amikor az ifjúság már szabadon dolgozhat, tanulhat és részt vehet a kultúrában és sportban. De a nevével elnevezett kulturális és sportünnepek során a magyar ifjúság az ő nevéhez emlékező méltóvá fogja fejleszteni tömegsport-mozgalmunkat.

*

A sportünnepek során a 31. számú MTSK és a VI. kerület DISZ, ifjúsági természetjáró tájékoztatói versenyt rendezett az „Esti Budapest” vándordíjáért, a Bölcsőhegy környékén. A versenyen 55 4—4 főből álló férfi és női ifjúsági csapat vett részt. A verseny győztese a egyben a vándordíj védője a Petőfi gimnázium csapata lett, II. a Vasas MÁVAG I. III. a Spartakusz II. csapata.

Vörösmarty emlékére

Az egész ország megünnepli Vörösmarty halálának 100-ik évfordulóját. A róla elnevezett iskola különösen hivatott a mindemagyn felülemelkedő megemlékezések rendezésére. Ebből az iskola sportkörre is kivette részét. Elhatároztuk, hogy október 30-án „Vörösmarty” túra-emlékversenyt rendezünk a budapesti középiskolások részére. A kezdeti adminisztrációs feladatok elvégzése után kibővítettük turista-szakosztályunkat, és alkalmi versenybírógárdát képeztünk ki.

Az érdeklődés, sajnos, a vártnál kisebb volt. A meghívott iskolákból mindössze 9 csapat nevezett alapfokú versenyünkre. A verseny útvonala nagy vonásokban a következő volt: Nagykovácsból a Nagy Szénás megkerülésével az Ördög-toronyhoz, onnan a Kis Szénásra, majd a nagyszénási turistaház volt a cél. Az útvonal 9 km hosszú volt, 4 állomással és 2 időmérővel.

A fiúversenyt az Eötvös gimnázium csapata nyerte. A leányoknál, meglepetésre a Zrínyi Ilona gimnázium lett első, legyőzve a Teleki Blanka gyakorlottabb turistáit.

A verseny rendezésében fennakadás nem volt. A versenyzők véleménye szerint a verseny útvonala igen szép, jól megválasztott volt. A verseny rendezésében igen nagy segítséget kaptunk Kónózi Tibortól, a Danuvia sportkör természetjárójától, akinek ezúton is köszönetet mondunk.

A versennyel azt reméltük és reméljük elérni, hogy a középiskolások természetjárók közt szorosabbra vonjuk a kapcsolatot, és mintegy példát alcartunk mutatni más iskoláknak arra, hogy alapfokú verseny rendezése minden sportkör számára megoldható. Reméljük, hogy csapataink a jövőben gyakrabban találkoznak majd és sikerül ezúton is nagyobb tömegeket bevonnai a természetjárásba.

Hajtó Ödön

Egy verseny margójára

Október 22-én, a városban tartott koszorúzási ünnepség után, éjjel rendezte az egri városi TSB Dobó István vándordíjas természetjáró tájékoztatói versenyt. Az Egerbakta—Bátor—Szarvaskő közötti területen lefolyt közép-felsőfokú versenyt a TÁKI csapata nyerte 587 hibaponttal, II. a miskolci V. Meteor 691, III. az UVA-TERV csapata 823 hibaponttal. Összesen 27 csapat indult, de csak 26 csapatot értékelték, mert a Csepel Autó csapatát a szabályzat megsértése miatt a versenyből kizárták. Néhány szóval emlékezzünk meg olyan kérdésekről, amelyeket ritkán áll módunkban tapasztalni.

A községi tanácselnök. Szarvaskő kis falu és mégis mintaszzerű elhelyezést lehetett biztosítani a részvevőknek. Ebben a fő érdem a tanács elnökönjét illeti. Nagy elfoglaltsága mellett szakított arra is időt, hogy végig járta a házakat és két-háromágas szobákban szálláshelyeket biztosított. A megázott, fáradt versenyzők barátságos fogadtatásra találtak a hajnali órákban is.

A városi TSB elnök. Ott volt a verseny teljes befejezéséig és a konyhától a díjakig mindenre figyelt. Ő aztán nem kezeli a természetjárást mellékes sportágként.

A városi tanácselnök és a honvédségi városparancsnok. Nem sajnálták a fáradságot, hogy éjjel kimenjenek a versenyterepre és izelítőt kapjanak ebből a szép sportágból. Az ünnepélyes eredményhirdetésnél barátságosan elbeszélgettek a versenyzőkkel, rendezőkkel. Ezek után semmi kétségünk, hogy ígéretükhöz híven a legközelebbi Dobó versenyen még több támogatást nyújtanak. De reményteljesen nézhetünk az egri természetjárás tömeges fejlődésének jövőjére is.

A rendezőség. A versenyzők zajonganak, ha a rendezőség valamilyen hibát követ el. Dicséret szó ritkán hangzik el. Most erre is sor került és méltán. Hónapok óta dolgoztak a rendezők, hogy mintaszzerűen oldjanak meg mindent. Külön csoport foglalkozott magával a versennyel, mások a szállítást, szállást, ellátást vették feladatuknak. A célállomástól külön alkalmi útjelzés irányította a versenyzőket a községbe, ahol a meleg tea elfogyasztása után szolgálatkész rendezők vezették őket késelem nélkül hálólhelyeikre. Nem lett volna haszontalan, ha sok versenyrendező jött volna máshonnan összegyűjteni a hozzáértő és áldozatkész rendezőség tapasztalatait.

És végül emlékezzünk meg a verseny tulajdonképpeni szereplőiről, a **versenyzőkről.** A verseny kezdetén megérett az eső és noha hamarosan a hold is mutogatta magát, a bokrok, fák egész éjjel áztatták az ellenőrző pontokat kereső versenyzőket. Voltak nehéz szakaszok, ahol bizony veszedelmesen fogytak a keverési idő percel. Mégis, egy-két közbeni kifakadás után mindenki belátta, hogy saját hibája folytán hagyott ki valamilyen pontot. Fegyelmezetten, sportbaráti hangulatban versenyeztek.

Sok ilyen rendezvényt kívánunk, amely a természetjáró tájékoztatói verseny legjobb propagandája.

TERMÉSZETTJÁRÁS

ŐSZI ÚTJELZÉS FESTÉSE AZ ISTÁLLÓSKÓN

